Gib Mihăescu

Zilele și nopțile unui student întârziat

Zilele și nopțile unui student întârziat

Gib Mihăescu

Editura Bestseller

Imagine: Zersta/Shutterstock.com

bestseller

Carte electronică publicată cu sprijinul Ministerului Afacerilor Externe – Departamentul Politici pentru Relația cu Românii de Pretutindeni.

MINISTERUL AFACERILOR EXTERNE
DEPARTAMENTUL POLITICI PENTRU RELAȚIA CU ROMÂNII DE PRETUTINDENI

La casa no. 4 bis din Fundătura Șapte Fintini, un trecător, tînăr, cu aer mulțumit, poate de dimineața aceasta plină de lumini, țîșnind din toate părțile ca apa într-un loc bogat în :/.voare — așa cum arăta numele pe cel de aci —, își lipi ochii iipgri și grei pe fâșia albă din fereastră, cu litere trase din vîrf 'le băț muiat în cerneală violetă, vestind : „De închiriat cameră mobilată*'.

Trecătorul cel tînăr evalua dintr-o ochire căsuța scundă, dar de construcție nouă și cu zidăria curată, și pătrunse prin portița de alături, căscată ușor în alinierea severă de stacheți 'proaspeți, nevăpsiți, ai gardului de la stradă.

în curte, în fața pridvorului cu geamlîc, nou-venitul se găsi ca într-un fel de grădiniță cu cărărui strîmte printre răzoare și iniei ronduri nesimetrice, ale căror podoabe de buruieni populare și zarzavaturi înflorite zăceau firave și mucede, în smocuri builite, sub umbra umedă și matinală a unui tei bătrîn. El bătu m geamlîcul pridvorului și sunetul sonor și repetat al degetului păru că vestește întreaga fundătură de sosirea unui necunoscut

Printre brise-bise-le dc pînză de casă, scunde și neregulat întinse pe beților oarele dc sîrmă galbenă, văzu atunci înălțîndu-se, prin întredeschizătura ușei din capul săliței, frunte și ochi de femeie, lucind de vie curiozitate, pentru a pieri numaidecît apoi, în semiobscuritatea de unde se ivise.

Vizitatorul bănui că doamna, desigur proprietăreasa, nu ora încă gSiită și se așează pe stinghia bătută în doi țăruși în chip de bancă, de sub teiul în verdele șters al căruia începutul de toamnă se grăbise să arunce primele pete stacojii. Dar n-avu timp decît să-și amintească sumar că figura care-l întimpinase astfel era destul de tînără și chiar simpatică, cînd ușa se auzi din nou. Pe treapta de beton a pridvorului apăru„.femeia, în

rochie ușoară de vară, cu ciorapi străvezii de ață cafeniu-închisă, după moda, și cu pantofi înalți.

— Bună dimineața, domnule ! Ce doriți dumneavoastră ? răsună răspicată și dîrză vocea ei, luînd pentru sine inițiativa conversației, în momentul cînd celălalt se pregătea să vorbească.

Domnul cel tînăr 0 privi drept în ochi, pentru a lămuri la rîndu-i, de la început, că nu-i nici dînsul tocmai dintre cei care se intimidează prea repede și răspunse ceva mai tîrziu, puțin mirat de întrebare :

— Nu aveți o cameră mobilată de închiriat ?

Femeia, la rîndu-i, nu'se grăbi cu răspunsul, ci-l măsură nemulțumită și oarecum intrigată de ochii cei grei.

— Ba da... Poftiți de-o vedeți ! declară înțepat și categoric.

Și-i făcu loc la intrarea pridvorului. Apoi ii arătă drumul spre încăperca de la stradă.

— Pe-a ici.

El își scoase însă pălăria tare, fără să se urnească, și-și trecu mina prin părul foarte negru și foarte creț, privind-o drept în miezul ochilor și părînd a-i spune : „Acum ce mai zici ?“

Dar ea se mulțumi să spună sec și indiferent :

— Poftim...

— După dumneavoastră, făcu eh galant.

Acest semn de distinsă manieră păru că-nsuflețește într-un alt chip pe tînăra gazdă, care-și țuguie deodată buzele, își înțepeni gîtul și trecu înainte1, vădit ineîntată.

„Camera fnobiUtlă1 era o încăpcre destul de largă, plină do soare, sănătoasă, prra încercată .și gătită în chip bătrînesc. Patul cu macat roșu, un pat larg cu tăblie înaltă, de lemn mohorît și cu urme de luciu, era așezat de-a lungul unicului părete întreg, netăiat nici de ușă, nici de ferestre. La mijloc stătea o masă rotundă, pe piedestal cilindric, din care se desfăceau trei picioare zdraVene de leu. Era așternută cu față de horbotă lucrată în igliță și avea pe ea obișnuitul vas de lemn, lăcuit negru și

pictat, cu mănunchi bogat și mătăsos de iarbă dungată, un ghioc enorm, un ceas eu sonerie și cu tic-tac greu, o chibritelniță smălțuită cu sculptură alegorică și o infinitate de mărunțișuri inutile.

Soba era cu olane, iar lavoarul de lemn, cu capac ; lîngă pat măsuță de noapte, pe lîngă pereți, scaune greoaie de pluș, un dulap cu oglindă din aceeași garnitură cu patul, ba chiar și o mașină de cusut. Ferestrele erau apărate de perdele albe de tul și de perdele grele de stofă, strînse-n falduri cu frînghii roase, de mătase străveche. Din tavan atîrna [o] lampă de bronz împodobit, cu abat-jour umflat de porțelan ; la începuturile ei — și poate și acuma, la vreme do nevoie — de bună spamă fusese făcută să ardă cu petrol, dar de astă dată, sub căscătura abat-jour-ului atîrna ca o limbă de clopot diafan para unui bec electric.

Nou-venitul, plin la trup și elegant, în hainele la modă, vag uzate, privea toate aceste amănunte cu luare-aminte de om obișnuit cu astfel de negustorie. La fiecare mișcai c. dm îmbrăcămintea lui porneau ușoare reminiscențe de apă de Colonia, care nu puteau scăpa nasului feminin al proprietăresoi. Incit •aceasta, după ce turuise ca o lecție calitățile odăii și tăcuse brusc, așteptînd oferta contrarie, de astă dată le reluă la numărat mai domol, mai insistent, cu explicații mai complexe, cu glas voalat și parcă tulburat.

„Tinerelul e bine !“ gîndea ea, examinindu-l pe furiș și ridicînd mai des privirile spre pata de negură a ochilor și a sprînccnelor, spre fruntea mată-sidefie, spre părul lucios și în-cîrlionțat, de parcă era făcut cu mașina — și coborîndu-le mai rar spre figura ceva cam largă pentru statura lui și la nasul prea dezvoltat la bază și prea ascuțit la virf, pe care însă îl reabilita cu prisosință o gură mică, de-un roșu viu, și-un rîs sănătos, de dinți mici, regulați și puternici.

„îi plac mahalagioaicei !“ gîndea și tinerelul, prea cunoscător în materie, cu toată fereala, destul

de străvezie a cucoanei. Dar nici ea nu e de lepădat. Părul e netuns și bogat, cu siguranță că despletit ajunge pînă la glezne ; iată o noutate carc-mi sosește tocmai de pe vremea nunții hatmanului Timuș cu fecioara lui Vasile-Vodă Lupu. Ș-apoi e de-un castaniu din cele mai fine. Pîntecul e drept c-a început să se bage de seamă, nu prea cine știe cît, nu-i vorbă, dar sinul sc ține încă bine și caută semeț a ceartă. Piciorul, ceva, ceva cam dolofan, este însă nu se poate mai bine modelat, are un arc pînă-n jaretă, ce s-ar putea arăta cu mîndrie orișiunde; dincolo de hotarul Fundă-turei celor Șapte Fîntîni ; în schimb figura — dar asta interesează mai puțin — deși regulat tăiată și simpatică, poartă cu măreție marca de fabricațiune a locului.

Amatorul de închiriere se declară mulțumit. Dincolo, la coana Săftica Mănguleasa, din Fundătura Dorului, lucrurile s-au prezentat cu mult mai prost. E drept că și scutirea de chirie a început chiar de la a doua lună. Dar acum se poate declara sătul pînă-n gît de sistemul ăsta de locațiune ; între o mie, două, acolo, pe lună, și libertatea însăși, e timpul ca Bă prefere și pe cea din urmă. Monopolul instituit de coana Săftica fntre-cuse chiar orice așteptare.

— Și care e prețul, dacă nu vă supărați ?... dai înainte, îi taie el la timp răspunsul pe buze, îmi dați voie să mă prezint : Băiatu, Mihnea Băiatu, stud... adică doctorand în drept...

Ii apuci bărbătește mîna cam marc și cu miros, strivit la vreme in rochie, de zarzavat tocat, și o purtă între degetele lui lungi și subțiri, cu unghii lucii, pînă sus la buze, fără să se aplece, ca un grav și perfect gentleman. Și depuse pe ea, ca și cum nu i-ar fi mirosit nici un fel de mărar, un sărut apăsat de buze calde. Numele ei se inecă în git.

— Doamna ?

Ea mat făcu o încercare întreruptă de tusă, după care izbuti în sfîrșit să articuleze :

— Nisipoiu.

El însă, în semn că nu-i complect mulțumit, nu-i lăsă încă mîna..

— Și numele celălalt, personal ? o întrebă rîzînd.

— Polixeni, Polixeni Nisipoiu.

El îi strînse foarte ușor degetele într-ale lui, apoi îi liberă mîna cu tact, înainte de-a aduce vorba din nou de prozaicul preț.

Dar păstrînd încă impresia atingerii calde, elastice și voinicești, doamna Polixeni Nisipoiu avu un momeht de recul și ochii i se deschiseră ca în fața unei recunoașteți neașteptate*. Care va să zică ăsta era... care va să zică unul din aceia, din domnișorii eleganți și buni de gură din centru, cari sucesc mințile femeilor slabe.de înger, dîndu-le cu piciorul fără milă, după ce le-a stors ultima picătură de vlagă și s-a folosit pînă la fund de punga lor. Era un... ăsta, cum se spune, era un tip. Ah, auzise ea mult și bine de astfel de domni și cetise berechet, la gazetă, despre isprăvile lor, mai ales în ultima vreme.

Și ca la trîmbița unei deșteptări subite, ea-și îmbrățișă cu ochii, ca o leoaică puii înainte de atac, toate lucrurile din odaia asta, cele mai bune, din cîte adusese de zestre domnului grefier Nisipoiu.

— Prețul e două mii cinci sute de lei, domnule ! puse brusc degetul de-a dreptul pe rană, cînd celălalt tocmai se așezase și se părea că mai are și altele de spus, desigur tot fără nici o legătură cu elementul esențial al unui tîrg serios.

Dar la auzul acestei sume, pe care ea o socotise ca o dezlegare de farmec, un fel de ,.Piei drace !'* însoțit de scuipat în cruce, doamna Polixeni Nisipoi'u văzu cu uimire că tipul n-a pierit, că hainele i-au rămas la fel, rîsul sănătos nu s-a desprins dintre buze ca o dantură falsă și ochii-i sînt tot atît de greu de suportat ca la început.

Domnul Mihnca Băiatu, cînlărind din nou odaia, cînd într-un ochi, cînd într-altul, ca și cînd ar fi pus

toată mobila dc-aici într-unul și prețul cerut în celălalt, opină cu aer de obiectivitate :

— Eu cred că cu două mii e cît se poale de bine plătită...

Va să zică contra, oferea și el o sumă, care n-avea nimic neserios în cuantumul ei, va să zică nu se rcpc*oa din nou la mina-i cu miros de pătrunjel tocat (doamna Nisipoiu o plimbă ca din întîmplare pe la nas. să vadă dacă mirosul a fost în-tr-adevăr pătrunzător, dar constatînd că aproape tv pierduse, își recăpătă îndată încrederea și siguranța de sine) ca s-o convingă prin presiunea degetelor calde să lase cît mai jos cu putință și nici nu se grăbea să accepte dintrodală cu indiferența princiară a escrocilor, cari știu bine că tot n-au să plătească vreodată.

Contrapropunerea lui restabili deci starea ci dc spirit, brusc dezechilibrată de o teamă foarte legitimă pe vremurile astea de întimplări atît dc neașteptate, că foarte adesea, cînd -la prima aruncătură de ochi constata că Universul de astăzi mai aduce vreo noutate senzațională, începea să exclame cu neoprită satisfacție și vie nerăbdare către oalele do pe mașină, ce nu apucaseră încă să dea în fiert : „Ce-o mai fi și ăștia, draga mea, să știi că se întoarce pămîntul cu dosul în sus. Am ajuns sfîrșitul lumei, draga mea...“

Cu toate astea, doamna Nisipoiu nu se grăbi să consimță la prețul cel nou. E drept, chiriașul vechi, un bătrîn încasator la primărie, atîta plătea, două mii, nu mai mult. Dar domnul Nisipoiu, grefierul, așa-i lăsase dumneaei cuvînt ; două mii cinci sute: prețul chiriilor era în'plină urcare.

— Așa că mai treceți dumneavoastră după-amiază... Eu din vorba dumnealui nu ies, îi înfruntă ea privirile cu acest suprem avertisment...

— Foarte drăguț din partea unei soții iubitoare, o încurajă el mieros, făcînd-o să-și piardă din nqu cumpătul și să i se întoarcă vorbele ce mai pregătise să-i spună din gît înapoi. Foarte rar cînd

mai găsești acum femei care să nu iese din vorba bărbatului. Poate nici nu sunt trei în țară. De aceea cînd mai în-tîlnești cîte una, e ca și cînd ai da de-o monedă dc aur, de dinainte de războy...

Ea se uita, incapabilă' să-i răspundă, cum își lua pălăria tare și mînușile. Forma elegantă a acestora și răsfrîntul lor pe jumătate, așa cum mai văzuse ca de curînd Ja un domn, care sărise în fața cofetăriei Capșa dintr-o mașină nou-nouță pentru a prtjgni coborîrea a Irei cocoane — ,,bine, așa de bine, draga mea, că -parcă erau toate trei scoase din cadră" —, o zăpăciră îndeosebi.

Și dacă ea nu ieși pînă la urmă din cuvîntul domnului Nisipoiu din proprie inițiativă, mai ales cînd domnul Mihnea Băiatul ii-apucă din nou degetele în catifelata încleștare a mîinii lui călduțe, ca apa încropită, numai bună pentru-baie. cu siguranță, asta se întîmplă numai din cauză că beregata ei nu mai izbuti să mai emită nici un sunet.

Abia după ce dînsul o conduse afară, făcîndu-i la onoruri de parcă ar fi fost casa lui, nu a ei, și-i mai sărută o dată mîna în pragul ușei de la sălița cu geamlîc, de astă dată ceva mai lung, ca pentru despărțire, în timp co ochii grei scormoneau adînc privirile-i pierdute și abia cînd tocurile sonore ale pantofilor roșii, ceruiți ca lacul, se opriră pentru a lăsa să se audă zgomotul sec al porței tăios ca o ghilotină de lemn, ea putu în sfîrșit să-și smulgă vocea din suflet și să-și exercite funcțiunea, de care profita destul doar. în.momentele de zbucium alo Fun-dăturei, a graiului articulai :

— Va să sycă pot spune soțului meu că veniți după-masă, pentru rezultai...

— Desigur, se auzi răspunsul domnului Mihnea, după-masă, la cinci, dar ca mai mult văzu acest răspuns în zîmbetul tandru pe care el i-l aruncă peste gard. ca o sărutare.

Rămasă singură, cocoana Polixcni Nisipoiu nu se îndreptă dintru început spre bucătărie, ci se mai

abătu o dată în odaia de închiriat unde so privi din față și dintr-o parte în oglinda cea mari* a dulapului- cu haine, corectîndu-și cu acest prilej pieptănătura și făcînd să dispară cele cîteva șuvițe ușoare ce-și scoseseră rebele sfredclul din acele de os. Cocoana Polixeni aspiră pe gînduri mirosul acru de tutun ars și do scrum strivit pe farfurioară, ce rămăsese dc pe urma vizitatorului, pentru ca după o scurtă codire, tocmai cînd se pregătea' să iese, să revină energic, să ia scrumiera și să-i scuture conținutul în gura sobei, ridicînd neliniștită urechea, de parcă s-ar fi grăbit să ascundă urme ce nu trebuiau văzute.

Pe urmă se repezi la bucătărie, unde apucă voinjccște cuțitul de pe tocător. Noroc că pînă acum doar morcovul, ardeiul, păstîrnacul, pătlăgeaua, pătrunjelul și alte legume, nc sau mai puțin mirositoare, se întîmplaseră să fie victimele marelui cuțit; cepei de abia acum îi venea rîndul, și cocoana Polixonia avu așadar toată mulțumirea și siguranța că n-a lăsat domnului cel ferches nici cea mai neînsemnată impresie do neplăcere. Ce s-ar fi întîmplat oare dacă el ar fi întîrziat cîteva momente ? Și doamna Polixenia luă la zor bulbii albi de ceapă, care, într-o clipită, nu rămaseră decît rotocoale și spirale destrămate ; coana Polixenia le amestecă în restul tocăturei și le împinse cu vîrful cuțitului de pe scîndurică lacomelor capele ce ridica necontenit apa clocotitoare din oala de fior.

Tocmai atunci ca auzi noi ciocănituri în goamlÎL'ul de la pridvor. Coana Polixeni ieși grabnic, foarte dispusă și plină do comunicativitate ; credea c-a venit, ca c^e obicei, cocoana Filofteia, care e gata cu bucătăria încă de la 9 de dimineață, pentru a porni apoi în control prin țoale gospodăriile vecine.

Dar afară aștepta tot un domn. Un domn, se părea, deși hainele lui, cum remarcă fatal coana Polixeni, după vizita celuilalt, nu arătau pe nicăieri urmă de mașină de călcat. Curate' desigur Își de

postav bun, dar cu ele umbla, cu ele parcă dormea. în dreptul genunchilor, două gogoși enorme de stofă o lămuriră deplin pe coana Polixenia că noul venit era un nesimțitor.

— Iertați, am văzut un bilet în poartă... Aveți o cameră mobilată....

Și pe urmă mustățile blonde, cărunte și lăsate a oală, nu dovedeau semn bun din partea-i ; la vîrsta lui nu umblă cineva holtei, după camere mobilate.

— Poftim...

E de ajuns să te uiți la mutra lui posomorită, ca să-ți dai seama de la început că trebuie să fie un dugos și un sanchiu.

El a rămas în cadrul ușei și de acolo examinează odaia. Se pare că nu-i sociabil deloc, căci doar mormăie pentru sini* și întrebuințează doar întrebări scurte. Lăsîndu-l să studiere în voie camera, coana Polixenia și-amintește că domnul Bănică Nisipoiu, are o mare stimă pentru oameni de-ăștia caro vorbesc puțin, dar dînsa nu-i deloc dispusă să-i împărtășească părerile. Cu un astfel de ins, Doamne ferește, dacă ți-ar fi bărbat, ai muri de urît. Dealtminteri, domnul Bănică își are totdeauna părerile după cursul vîntului. Azi îi plac oamenii can vorbesc puțin, mîine vine și-i povestește cu admirație nemărginita de vreun avocat, adus de la Palatul de justiție, care a făcut praf pe domnul Manole, apărătorul obișnuit al judecătoriei din suburbie, „numai așa, Polixenio, cum mi l-a qfius din cuvînt".

— Mă rog, și care-i prețul ? întrebă străinul după ce-a examinat cu de-amănuntul odaia, fără să se fi urnit din prag.

Dar coana Polixenia știe s-o taie dintr-un cuvint oamenilor nesuferiți.

— Trei mii...

— Trei mii ? face străinul fără să se mire atît cit s-ar fi așteptat coana Polixenia. Și fără a mai adăoga vreun cuvînt pornește încruntat spre ieșire.

Ea îl urmează mai de aproape, plină de cel mai

profund dispreț. Ia uite ce mitocan, care pleacă înainte, lăsind o femeie să meargă după dînsul !

Și coana Polixenia își amintește cu un surîs manierele domnului Mihnea, care va veni după-masă la rezultat. Contrastul cu ursul ăsta burtos și cu picioare încovoiate e atît de bătător la ochi, că dumneaei îi aruncă din urmă o căutătură de profund dezgust, nemulțumită că nu calcă mai repede să iese odata. E nespus de fericită că i-a făcut-o cu cele trei mii. Oare ce credea moșulicul de el, că pe Fundătură află îndată odăi și cu cmci sute de lei ? !...

— Se găsesc în alte părți și mai ieftine, dădu ea deodată cu gura, pentru a-i face otrava și mai amară.

Dar la aceste vorbe străinul se opri în pragul pridvorului și sc întoarse întunecat spre dînsa. Coana Polixenia își stăpîni brusc pasul, ce se destinsese firesc, și se retrase într-o parte, cu fața parcă adumbrită de-o teamă.

— Uite ce, cocoană, se lăsă către notele de jos vocea și așa destul de groasă a mitocanului, făcînd pe coana Polixenia să tremure de^-a binelea. Două mii cinci sute primești ?

Acest „primești1- trîntit așa la singular, cu o voce atît de brutală, fatal trebui să eclipseze în mintea coanei Polixenia lumina pe care o -aprinsese cifra două mii cinci sute. Comparația cu domnul Mihnea, Mihnea Băiatu, se impuse iarăși de la sine și răspunsul, caro nu îndrăzni să iese dintru început din gura dunțineaei, dc astă dată nu mai pregetă.

— Dacă doriți, treceți dumneavoas... treci dumneata dUpă-maSă, .să întreb și pe soțul meu...

— După-masă ? La cît după-masă ?

— După-masă, la... șase.

— Bună ziua

— Bună ziua...

Streinul se grăbi spre ieșire. Coana Polixenia șovăi. Ce făcea ? Era nebună ? Dacă domnul ăsta

găsește ce caută pină după-masă ? Pentru un firfizon de Calea Victoriei, pierdea o diferență de cinci sute de lei ! Ce-avea să zică Nisipoiu de toată asta ?

Se repezi la poartă din cițiva pași. Streinul nu dispăruse de pe Fundătură. începu să strige, desperată.

.— Domnule, domnule...

Streinul se-ntoarse, o măsură de departe cu ochii lui întunecați...

— Poftiți încoa, domnule...

Streinul o privi dușmănos, apoi dădu din umen plictisit : deși cîștigase bucată bună de drum, totuși vcxrea lui se auzi clară...

— Ai spus după-masă, vin dupa-masă.

Și-i întoarse spatele.

— Ce mitocan, suspină doamna Nisipoiu, trintmd poarta. Ducă-se dracului, dac-o găsi în altă parte !

Și ureînd neliniștită treapta pridvorului, izbucni într-o adevărată criză de lacrămi.

— Să mă ierte Nisipoiu cu mitocanii lui... Pentru cinci sute de lei n-am cheful să-mi amărăsc zilele... Și pe urmă măcar de-o găsi el odaie ca a noastră în Fundătură, seinei eovîrșită, de amărăciune. Apoi trinti, cu și mai multă tărie, ușa bucătăriei. Eu la casa mea, domnule, începu acum să strige unui Nisipoiu nevăzut, am fost învățată altfel. Pe noi nu ne-a umilit banul. Nu zic, n-am avut averile lui Iov, dar cred că e de ajuns și casa asta, care; să mă ierți dumneata, putda să fie și zestre de căpitan nu numai de grefier... să mă ierți dumneata...

Dar aci, glasul coanei Polixenia tăcea ca să lase să se audă în fundul conștiinței sale un alt glas, neauzibil pentru urechile pisicei și ale cîinelui, ce se țineau de poala ei, făceau frumos .și o priveau cu ochii smeriți, exprimîndu-și inutil prezența prin cite un mieunat scurt sau început de lătrat, căci coana Polixeni tocmai tăia carnea —, un glas pe

care-l auzea numai ea așa cum anahoreții auzeau din străfundurile pustiei glasul lui Dumnezeu. Iar glasul acesta semăna într-adevăr cu al lui Dumnezeu, tocmai prin blindețoa și prin înțelepciunea lui împăciui- toare ; de fapt era glasul lui Nisipoiu, care se înrădăcinase atit de adînc în memoria coanei Polixenia, că ea îi percepea astfel, în lipsa domnului Bănică, și timbrul și surdina aceea do răgu-sală, firească unei voci de grefier, care se mai abate și pe la eîte o țuică înainte de a veni la masă și mai aic, ea tot funcționarul mic, și păcatul tutunului pe deasupra :

„Tocmai Polixenia, tocmai “, răsuna acum in urechile ei acest glas al conștiinței ; „tocmai pentru că e zestrea ta, averea ta, tocmai de aceea e păcat să ne batem joc de ea și să dăm odaia pe nimic. Gîndește-te că sunt einei sute de lei ăia, Polixenio, cărora le-ai dat cu piciorul î Ce nu nuteai tu cumpăra, să zicem doar la toaleta ta, cu ălc cinei hîrtiuțe.. "

Și coana Polixenia auzi glasul conștiinței cu timbrul vocoi soțului ei, deși domnu’ Bănică nu cunoștea în realitate altă denumire de găteli femeiești, decît aceea generică de zorzoane, enumerînd ce ar fi putut lua. pentru dinsa numai, in fiecau lună cu cinci sute de lei.

Atunci începu crîncen s-o muncească mustrările cugetului, care se abat asupra sufletului omenesc după fiecnie faptă rea Ea interpretă bibliq, cum apucase de la părinți, cele două viziu de adineaori. Întîi venise ispita cochetă șn cu glas de cîntec ademenitor ; pe urmă principiul dur și aspru al cumpătărei de sine, a cărei răsplată Dumnezeu o și pusese alături, evaluată gata la cinci hîrtii de cîtc o sută pe lună, adică la o mie do Joi pe două luni, ceea ce făcea exact șase mii pe un an întreg.

Și domnul caro personifica virtutea dumnezeiască părea a fi tocmai unul din aceia care caulă singurătate și liniște, s'i care, odată acestea găsite, nu mai înțelege să-și mute cortul la fiecare

lună, ca toți țiganii de dumnealor, de cavaleri d-ăștia, care de multe ori pleacă, uitînd chiar să plătească.

Dar Dumnezeu, în marea lui bunătate, văzînd calea cea dreaptă, pe care a apucat în sfîrșit sufletul coanei Polixenia, îi va trimete înapoi pe cei doi vizitatori și va ști dumneaei atunci cum să procedeze cu dînșii !

La drept vorbind, Mihnea acela, domnul Mihnea Băiatu ar putea să nu mai vină... Lucrurile ar merge mai ușor așa. Dar el va veni, mizerabilul, cu ochii aceia de tîlhar.

Și doamna Polixenia simte un fior cald, pornind din mînă, din dreptul unde se sărută mîna do obicei, șl ocolindu-i corpul în toate direcțiile.

Nenorocirea cea mare insa e că domnul celălalt va veni la -?ase. De ce i-a spus bătrinului să vie la șase, așa dintr-o dală, fără să-și dea seama cum ? Cine s-a gîndit pentru ea că domnul de-al doilea trebuie adus ceva mai tîrziu decît domnul dintîi, decît domnul Mihnea, adică prea tîrziu...

Cine s-a gîndit pentru ea astfel, cu propriul ei cap, că ea un moment n-ar mai sta la îndoială, dacă ar fi să cîntărească cu mintea limpede de-acum pe care dintre cele două oferte s-o primească ?...

Cine s-a așezat astfel în gîndul ei și i-a întors voința ?...

Cucoana Polixenia se miră profund și nu se dumirește. Acum, în locul fiorului cald, un fior reco o străbate în sens invers față de cel dintîi. Corpul coanei Polixenia se cutremură • lol, căci ea crede în necunoscut, în arătări și în destin.

— Doamne, fie voia ta ! zice și intră în bucătărie, făcîn-du-și cruce

Domnul Nisipoiu a venit la masă și e fomclos.

— Polîxenio... îi mărturisește dînsul în bucătărie, frecîn-du-și mîinile aținal do mirosul făgăduitor al bucatelor. Mi-e o foame, draga mea, do nu te văd înaintea ochilor... Treizeci de procese arti slrigat^do dimineață și mai avem încă pe atîtea

după-masă Dar repede, că mă întorc numaidecit la judecătorie..

— Cum, ai și după-masă- procese ? se arată nemulțumită coana PoliKcma, cu toate că simți înlr-însa o vie senzație de ușurare. Va sa zică, după-masă nu stai acasă ?...

Și dădu zor la mîneări, squturînd tingirile de pe mașină, ca să nu se prindă de fundiil vaselor. Tocă repede pătrunjel și-l răsturnă în supă, apoi se-apucă să aștearnă șervet alb pe colțul mesei lungi (ca oamenii pătrunși de spiritul sănătos al economiei, mmeau în sufragerie numai cînd aveau musafir').

Domnul Nisipoiu își frecă mîinile cu și mai multă putere, văzînd graba devotată a soției sale și ascultînd, odată cu zăn-gănitul, ațîțălor de acizi stomacali, al farfuriilor, cuvintele ce ;-ostca acum coana Polixenia, cum altele la fel nu-și prea amintea s-o miu fi va/ul vreodată :

— Vai de păcatele și-ale voastre, bărbaților. Munciți su dați în brînci și nimeni nu tino socoteală de munca voastră. Nici o răsplată ca lumea de nicăieri, nici o bucurie. .

— Muncesc pentru tine, Polixenio, întrerup»: mișcat, cu înțelepciune, domnul Nisipoiu, și asta e marea mea bucurie.

— Dragul meu, muncind pentru mine, muncești pentru tine, căci nu se poate să ne închipuim unul fără altul...

Domnul Nisipoiu privi uimit la soția sa. Așa voibc înalte, hotărît Jucru, niciodată nu .scăpaseră din gui ița-i eonjugaln, destul de umblătoare de obicei. Pină acum era învățat să fir primit oarecum mai repede la masa de la prin/., sa i se semnaleze că iar a adus miros de țuică în casă și să fie compătimit că el n-are priceperea lui Vulpache, celălalt grefier, și chiar a lui Nae, arhivarul, băiatul coanei Filofteia Piscupeasca, „cari n-au. primit nici o zestre de la nevestele lor (propriu-zis numai p» i-mul era însurat) și cum au făcut, cum au dres. că

azi au case proprii, cel dintîi chiar două, una de închiriat întreagă, și una

— jumătate de locuit, iar jumătate tot de închiriat... iar lîngă cea rămasă de la tat-său și-a mai turnat una pe ulița alăturată"

Mai ales bocitul ăsta pe priceperea neputincioasă a bărbatului ei devenise de nesuferit pentru domnul Bănică... începuse să se repete prea des și, cum lui nu-i plăcea cearta, nu știa cum să mănince mai repede și să plece mai în grabă, spn-creșterea la paroxism a nemulțumim ei, că nu stă să-i ajute barem la gospodărie, ca măcar aici să facă treabă, dacă la judecătorie stă cu mîinile in sîn.

„Să mai bați și tu un cui. să mai ungi o ușă, să vezi ce-air cișmeaua de tot țîrîie într-una...“

Va să zică pînă acum coana Pohxeni nu cunoștea nici un merit activilăței profesionale a domnului Nisipoiu, și astăzi încă o schimbare totală, de să te miri ț.i să nu cie/i

Domnul Bănică, ai cărui ochi se ridicară de pe figura coanei Polixeni in spațiul bucătăriei, de parcă ar fi urmărit bă prindă în aer misterul deliciului acestui miros de bucate, surise dulce pe sub mustața lui blond-căruntă. tăiată scurt, ceva cam umflată și cam vînătă la vîrf.

— Apoi, Polixenio, aceasta-i adevărata recunoștință a muncei, glăsuiește el. Nu-mi trebuia i ecunoștința celor mari, care nu va veni niciodată... Aș fi vrut ca barem tu să deschizi ochii. Și iată că i-ai deschis... Adevărul tot va veni odată la masa asta, mă gîndeam. Și iată că a venit... Pentru că munca de rob, ca munca de rob, asta recunosc, poate mulți o duc... Dar o muncă înainte de toate trebuie să fie...

Și o lăsă să complecteze dînsa...

Dar doamna Nisipoiu mestecă în soc negăsind termenul care se oprise în gîtul dumnealui.

— Cu-ra-tă, madam, cu-ra-tă... E, ai băgat în sfîrșit de seamă ? Ce folos că de-alde Vulpache și

feciorul Filoftciei slrîng averi. A.la nu e ban curat, draga mea, coborî el vocea...

Și tăind calm aerul cu mina de mai multe ori :

— Eu, niciodată, madam... la mine nu s-a pomenit... așa ceva...

Dcvnnul Nisipoiu se feri să spună pe nume acelui „așa ceva“... Dar din tonul misterios și scoborît pe care-l întrebuințase reieșea că trebuie să fie tare grav și urît ceea ce voia să ^pună.

Insă doamna Nisipoiu pricepea și asta i-cra deajuns. Căci trăgîndu-l de gît in jos, ea îi aduse fruntea lui lîngă fruntea ei, încurajîndu-l :

— Lasă să muncești tu așa cum muncești... și să se procopsească alții... Mie nu-mi trebuie în casă bani blestemați... î.a mine, la noi acasă, la părinți, nu banii au făcut pe om... Să trăiești tu și să muncești cinstit... Și-o vom scoate noi la căpă-tii. Aoleo, ă propos... s-a prezentat... unul... un chiriaș... un... domn... un domn, da... tînăr... dar nu dă mai mult ca două mii... și...

— Și

— Și-

— Vrea sa ia .. pentru cameră, nu... ?

— Desigur... dar vream să spun, ce zici... ? Vine la cinci să ia răspunsul. .

— Bine ai făcut că i-ai. spus să vie după-masă... Eu zic să i-o dăm.. chiriile se scumpesc, e drept... Dar cine știe cît mai i ăminem cu camera goală...

— Va să zică, i-o dăm... numai că parcă e un făcut... cum o dai mai ieftin... cum te pomenești cu altul că oferă mai mult.

— Eah.. așa n-o mai tocmim nici pînă la anul. Dă-i-o ! Chiar mă și gîndeam să-ți spui s-o lași la nevoie și pînă la două mii... Așa că dacă vine nu mai sta pe gînduri... Numai să nu fi ițâsit în altă parte, pînă după-masă.

— A, nu, vine sigur... vreau să zic, cu două mii, unde mai găsește el chilipirul ăsta.. camera i-a plăcut numaidccît...

— Atunci e bine... Taci c-o aranjarăm și p-asta...

De trei săptămîni sta odaia goală și parcă mă apăsa pe suflet... în sfîrșit, astăzi s-au lămurit toate... Trebuie să scrim cu roșu în calendar... cade din cînd în cînd și așa cite-o zi bună pe capul omului. Haide, vino' să te pup... că de trei ani nu mai vtiu ce e aia...

Și coana Polixenia își lăsă gura sub apăsarea cu vag parfum de țuică a mustăților și a buzelor conului Bănică, potrivind de pe acum în gînd vocea cu care va răspunde vizitatorului morocănos do la ora șase :

„S-a dat, domnule !...“

Domnul Bănică Nisipoiu strîngea dosarele pe îndelete după ieșirea domnului judecător. împricinații rămași în sală, cari n-auziseră sau nu înțeleseseră hotărîrea judecătorului, or nu le venea să-și creadă urechilor, se apropiau de bară și mai întrebau înca o dată pe domnul grefier.

— A, dumneata ești domnul Macriveanu ? își amintea domnul Bănică.

— Nu, Acrivescu...

— Or așa... Respins acțiunea cu 1 000 de lei cheltuieli de judecată.

— V-aș ruga să vă uitați în dosar...

— Ce să mai mă uit ? N-ai acționat dumneata pentru mutarea gardului ? turburare de posesie, nu ? Acțiunea nelon-dată, martorii nu știu,' lipsă de probe, respinge.

Și domnul Bănică rostea acest „respinr/e‘, de parcă justiția s-ar fi pronunțat a doua oară, cu o solemnitate in glas de care domnul judecător era cu totul departe. Lua dosarele sub braț și pornea cu pas majestuos de magistrat, aruneînd împricinatului, care, legat de ultima nădejde, tot sc mai încăpățina să-l roage ca să deschidă dosarul, ultima speranță

— Apel în termen de zece zile la tribunal.

— Cu toate astea, dacă nu vă supărați, parcă eu am auzit altfel.

— Termenul curge de la pronunțare...

— Martorii au spus toți cum trebuia... Cred că am avut martori destul de buni...

— Martorii dumitale ar fi fost buni în servitute, nu în posesorie... Dar poți să faci acțiune nouă și să abandonezi posesor ia..

Și domnul Bănică trece înainte mîndru că Acrivescu.n-a înțeles nimic.

în privința asta dumnealui are ideile sale. Justiția nu trebuie înțeleasă de toți proștii, ea nu poate fi — cum se exprima dînsul — decît „oficiul unei elite supreme". Mi se pare că domnul Bănică Nisipoiu văzuse vorbele astea undeva înti-o prefață de carte, deschisă lîngă vreo servietă de avocat și-l impresionaseră profund. La început îi plăcuseră numai de dragul pronunțării : „oficiul unei elite supreme". Atunci Io rostea foarte des, mai cu seamă la circiumă, uneori numai în gînd, ca să nu le uite ordinea.

După ce le prinsese sensul, le exprima numai la nevoie, ca o mîndrie. Desigur că doamnei Nisipoiu i le spusese de colo mai multe ori, dar doamna Nisipoiu își bătea joc de astfel de cimilituri și da să se înțeleagă că ar fi preferat de bărbat pe unul ca Vulpache, celălalt grefier al judecătoriei.

Ce înțelegea coana Polixenia de „misiunea justiției pe pă-mînt ?“ Ea observa lucrurile sub „unghiul de vedere al lucrat i-vi țăței “.

Domnul Bănică era însă un temperament opus. Cînd dumnealui regreta c;;. n-a învățat carte, n-o făcea decît de dragai învățăturei în sine. Ar fi putut descifra orice tratat periodic* i-ar fi intrat în mînă, fie românesc, fie franțuzesc, și termenii latinești n-ar mai fi rămas secret pentru dînsul.

Astfel dumnealui ofta uneori, în rarele lui clipe de destăinuire a inimei, care coincideau de obicei cu al cinc'lea or al șaselea ciocănaș de țuică de prună or al patrulea de rachiu do drojdie, la bodega domnului Tancu de lîngă judecătorie, s:ui în circiumă lui Tănăsache din Fundătură :

— Ah, dacă aș fi învățat eu unul Facultatea, aș fi

dat n^ste hotărîri de să se ducă pomina. Eu, mă, nu m-aș fi lăsat să mă mănînce viermii la judecătorie... ho, he... cine știe unde aș fi fost acum...

Aci se oprea ferindu-se să precizeze unde băteau gînd firile sale, însă dacă i s-ar fi putut zări drept în miezul cugetului, s-ar fi văzut că domnul Bănică nu pregeta să se gîndească chiar cît se poate de sus. Pentru că Nisipoiu avea multe motive să se bucure de o mare încredere în puterile lui. El era convins că fiecare grad în magistratură l-ar fi obținut cu mult înaintea celorlalți colegi, tocmai pentru că nu s-ar fi fos,t folosit de protecții și favoruri, ci ar fi atras lvrrea-'înn^to asupră-i numai prin pasiunea fără seamăn ce o avea. de știința legilor și prin dreptatea neclintită, singura de care s-ar fi slujit la darea ho-tăririlor... *

— Trebuie să fii nebun, îl aducea la realitate Vulpache mîngîindu-și caierele lungi ale mustăților, ale căror vîrfuri se încolăceau tocmai sub urechi, dacă îți închipui tu că poți înainta în țara românească fără să faci hatîr la politică. Ba eu, băiete, dacă aș fi învățat carte, știu că aș fi fost avocat...

Nisipoiu se aștepta la această preferință a colegului său, pe care știa că nu l-a devorat nicicînd altă patimă decît a banului. De aceea Vulpache n-a tresărit vreodată auzind o frumoasă maximă juridică. Pentru el magistratul nu e însemnat decît pentru că e mai mare și poate da ordine ; iar valoarea avocaților era cîntărită după cîștig.

Cît privește pe Piscupescu, băiatul Filofteiei, arhivarul, pentru acesta nu exista nici măcar optativul or condiționalul. El privea cu compătimire pe cei doi bătrînei, cum le spunea, făcîndu-și planuri seci, ce-ar fi fost, dacă ar fi fost...

— Tu ești modul indicativ în sine, îi striga Nisipoiu, ale cărui cunoștințe din clasele primare și

din cele două clase de gimnaziu, cîte putuse urma, se păstrau intacte.

— Vindicativ, nevindicativ, să mă văd eu odată portărel și lasă... O să vedeți dumneavoastră...

în grefă, domnul Nisipoiu găsește ca de obicei pe Vul-pache, șoptind ceva misterios și asigurător la urechea unui c.'tățean, care-l ascultă admirativ și surîzător, subliniindu-i uneori vorbele cu aplecări convinse din cap. Cîteodată Vul-pache face un pas îndărăt, deschizîndu-și larg mîinile în lături, zburîindu-și mustățile zdravene și privindu-și crunt partenerul pe sub stuful sprîncenelor. Apoi figura i se îndulcește brusc, și-o apropie iar de convorbitorul din ce în ce mai uimit și mai îneîntat și începe din nou șopăcăitul la ureche.

Ușa dinspre arhivă e zvîrlită deodată de părete. Acolo Piscupescu, vlăjgan înalt și zdravăn, asigură la fel de-un alt împricinat, apucă repede o hîrtie și face la moment o socoteală, din cîteva trăsături sigure cu condeiul, luat de la ureche. Întinde hîrtia convorbitorului, apoi se apleacă adînc preocupat pe maldărul de dosare.

— Mi-ai adus, mă, pe Herșcovici Herșcu, o mie doi sute xinșpce pă doizecepatru, răcnește el la un băiețaș tuns chilug, dintre practicanții cari, copii, flăcăi or vîrstnici, își au fiecare, lîngă mesele lor, clientul respectiv, pe care-l îndrumează cu ample explicații și cu note de plată la moment întocmite cu condeiul de după ureche, pe drumul spinos și viclean al pro-cedurei.

— Herșcovici Herșcu nu se găsește ! răspunde întrebatul cu glas de școală primară, în care mijește revolta surdă a asupritului, că a fost întrerupt tocmai în partea cea mai patetică a cuvîntărei către împricinatul dinainte, premergătoare re-dactărei fițuicei cu socoteala.

— Caută-l la 23 or la 25, zăpăcitule ! L-ați pus la an greșit. Hai, mișv'ă repede că-ți rup picioarele ! strigă Piscupescu, pentru a învedera tuturor de față, streini de cancelarie, și mai cu seamă

clientului propriu, rangul și autoritatea sa asupra subalternilor de la mesele dimprejur, cu tarif din ce în ce mai ieftin, potrivit cu vîrsta și implicit, de bună seamă, cu priceperea și vechimea.

Dar băiatul, acum odăiaș, în orele de ședință aprod, revine după cîteva .minute cu ochi sperioși, cu buza lăsată în jos, ca un școlar prins cu tema nescrisă.

— Nu e nici la 23, nici la 25... abia apucă să zică.

— Ce faace ! răcnește domnul arhivar bulbucind ochii cu vădită exagerare. Mi-ati pierdut dosarul ticăloșilor. în două ininunîe să am dosarul pe masă, altfel se interzice toate lucrările pentru parlicolaTi... Haid, executarea ! răcnește el milită-reșlc. făcînd cu ochiul celui din fața sa, în semne de asigurare că amenințarea nu se referă și la dînsul.

Particolarii se uită cu neliniște la domnul arhivar. _ dar atunci se aude glasul tihnit al lui Mărin, cel mai în vîrstă dintre practicanți.

— Caută-l bine, Nae, c-o fi la tine pe masă, oi fi numărat două dintr-o dată, ori s-o fi amestecat cu dosarele în lucru...

Cuvintele lui Mărin au restabilit astfel situația. Adresatul pe nume către autoritarul domn arhivar și tutuirea dumisale de către un simplu scriitor de masă comună și fără aparență apreciabilă au arătat particularilor din sală că Nae Piscupescu nu-i chiar o autoritate tocmai-tocmai absolută și exclusivă.

Dar domnul arh>var trebuie să-și ridice iarăși acțiunile importanței sale. fie chiar și într-o măsură mai restrînsă. De aceea dînsul nu-i răspunde lui Mărin, ci răcnește din nou la băiețaș :

— Ei, s-a găsit ? Nu-l văd pe masa mea, în două minute să se găsească.

Numai că atunci se ridică de alături, ca un acord de contrabas, glasul care pune toate lucrurile la locul lor, al lui Vulpache.

— Hei, gura acolo... Ce va să zică scandalul

ăsta... Asta c* judecătorie or ce dracu e ?

Dar între timp micul odăiaș s-a apropiat tiptil pe la spartele arhivarului, iar ochii ageri și copilărești au început să umble ca veverițele prin răvășala de dosare și registre, îngrămădite pe masa acestuia. Deodată mîna lui subțirică se repede ca o săgeată pe sub brațul voinic al lui Piscupescu și dintr-o smu-citură a și tras d intr-un opis vechi dosarul căutat.

— 1211/24 Herșcovici Hcrșcu, distrugere și lovire, uile-l domne, pe masă la dumneata, ce mai faci gură, vibrează fragedă, plîngătoare și plină de satisfacție în același timp, vocea copilului. Și mai zici că noi l-am pier...

Ultimul cuvînt îi îngheață pe buze, căci în prag a apărut statura puternică și mutra întunecată a lui Vulpache.

— Tot tu, mă, cu gura mare ! scrîșnește el la băiatul înghețat. Am să-ți rup urechile, ticălosule. Haid, ieși afară, măgarule...

— Da ce, domne ? începu să plîngă băiatul... Mă înjură că i-am pierdut dosaru' și dosaru' la 'mncalui pe masă...

— Ieși, cînd ți-am zis o dată ! urlă cu vocea dc tunet domnul grefier Vulpache, de zornăie geamurile și începe să vibreze firetul becului din tavan.

Și înainte ca băiatul, mai mult aruncat de această descleș-tare de uragan, să apuce clanța, domnul grefier Vulpache i-a tăiat drumul dintr-o săritură și l-a apucat de ceafă. Se aud cîteva plescăituri îndesate pe pielea pistriță a capului tuns, subliniate dc mustrarea sacadată a funcționarului dreptății :

— Asta e judecătorie, or ce mama ta mai e... Asta e local de... de... de... justiție, sau ce mama lui mai e...

Și pedeapsa inexorabilă a justiției ultragiate mai răsună dc cîteva ori pe sonora cutie craniană a micului ei emul.

în cele două cancelarii s-a lăsat acum liniște de moarte.

Fără să intervină, domnul Nisipoiu surîde scîrbit de întreaga împrejurare : el știe că toată această întrecere de puteri nu-și are obîrșia atît în vanitatea celor mari — ceea ce încă ar mai fi fost de iertat — și cu atît mai puțin în trebuința de restabilire, chiar cu o mică jertfă — socoate dumnealui cu teată convingerea — a autorității desăvîrșite, tulburate de-un tine obraznic ori inconștient. Dar aci, se vede bine, nu e altceva decît nevoia aprigă a concurenței bănești.

Și pentru a-și arăta dezaprobarea, încuie calm cutiile biroului și plecă fără nici un bună seara la țuica de prună a domnului Tancu.

Din colțul lui, țîncul, al cărui client se subtilizase, arunca furișe priviri încruntate celor rămași și reținuta-i frămîntare trăda micul lui cuget în proces de asimilare a învățăturei celei noi, pe care o va trece mai departe, cînd va putea, la rîndu-i, să-și încolăcească mustățile pînă sub urechi. la seara asta, d. grefier Nisipoiu nu zăbovi mult prin oraș, curios să-și vadă studentul. îl găsi nu numai deplin instalat în odaia mobilată, dar ca și cînd ar fi fost de-al casei de nu se ține minte, în chiar plina posesie a grădiniței. Mihnea Băiatu stătea sub teiul cel bătrîn și, în semiobscurul pe care-l făcea umbra serei cu lumina felinarului de pe stradă și cu razele ce răzbăteau din casă, lăsa să-l umble agale mîna pe strunele unei mandoline.

La apariția de matahală a staturei domnului Nisipoiu, căruia noaptea îi da proporții și mai respectabile, mandolina mai suspină de două ori și tăcu. Domnul Bănică se opri și-l ținti prin întunerecul diluat : nu prinse însă decît mișcări și forme vagi — și luciul puternic a doi ochi dc pisică, fixîndu-l statornic și pătrunzător.

Domnul Bănică vroi să înainteze prietenos, dar o sfiaVi parcă, nedeslușită, îl mai ținu cîteva clipe locului, înainte de a se hotărî definitiv. Dar atunci

fixitatea celor doi ochi de pisică se pierdu, arzînd și mai mistuitor în emanațiile lor fosforice, înlr-o lumină răutăcioasă de satisfacție și de biruință, de parcă puterea lor necunoscută ar fi și prins, în micile obiective, ezitarea interioară, de animal uriaș pus de la început în respect de îmblînzitor, a binedezvoltatului domn Nisipoiu.

Scăpat de licărul acela de fosfor, domnul Bănică înainta un pas, în vreme ce forma mobilă de sub nuc se apropie de din-sul, flexibilă și parcă alunecînd.

— Dacă nu mă înșel, domnul proprietar Nisipoiu, se auzi o voce prietenoasă și cîntătoare.

— El însuși ! Domnul... ?

— Mihnea Băiatul, doctorand, se prezentă domnului proprietar domnul chiriaș.

— A, urmați Medicina dumneavoastră ?

— Nu, Dreptul... doctorand în Drept...

— Ah, urmați Dreptul dumneavoastră... aha... știți că-mi pare bine... Aha, asta e bună... de mult doream să am chiriaș un student la Drept...

Mihnea Băiatu zîmbi fericit că a putut, involuntar, să aducă o astfel de plăcere proprietarului său.

— Va să zică la Drept, bun, bun... Cea mai frumoasă știință, domnule, Dreptul, — își mărturisi entuziasmul pentru acest studiu domnul Nisipoiu... Cred, — se grăbi să adauge apoi numaidecît cu modestie. Asta e umila mea părere... Pentru că e știința dreptății și eu nu cred să fie ceva mai greu, dar și ceva mai nobil, decît a învăța meșteșugul după care să dai dreptate la oameni. După ce umblă oamenii, domnule, mai lacomi, ca după dreptate ? Și ce-i întărită mai mult, domnule, și ce-i face să devie fiare sălbatece, ca lipsa de dreptate ?

Mihai Băiatu consideră cu îngrijorare entuziasmul grefierului. Cu puțin înainte, cînd îl asistase la depunerea bagajelor, doamna Nisipoiu, plină de vervă, îi destăinuise slujba soțului ri. Și

Băiatu, văzînd această izbucnire de lirism juridic, tocmai «indea :

„Să știi că tipul e-n stare să-mi puie vreo întrebare din Civil...“

Insă Băiatu nu era tocmai omul care să se lase la discreția situațiilor dificile. Așa că, amir.lindu-și lecția de dcschidere a profesorului Tanoviceanu, pe care o audiase exact in toamna anului 1915, constată că entuziasmul actual al grciicrului nu se deosebea de entuziasmul răposatului penalist decît prin termenii pe care-i întrebuința fiecarc.

— Științele pure, domnule, se apucă tam-nesam Băiatu să rezume acel memorabil curs de deschidere (el asistase la începutul lungei sale cariere de student antebelic, credincios, la toate cursurile de deschidere ; și dacă, bunăoară la Penal, .nu continuase, în afară de vreo două fericite excepții, sii audieze și restul prelegerilor, aceasta se întimplase nu pentru că Dreptul penal n-ar fi fost pentru el o știință atractivă — dimpotrivă i sc părea cel mai digerabil din toate cursurile de Drept, plăcut'și interesant la cetit —, însă bătrînul Tanoviceanu avea neplăcutul obicei de a-și fixa ora de curs tocmai între opt și nouă dimineața, ceea ce era pur și simplu excesiv pentru un tinăr student cu o atît dc intensă viață nocturnă), științele pure, domnule repetă el pentru a avea timp să-și scruteze memoria

— ca matematicele, fizica, chimia etc..., lămuri pe grefier —, își propun să descopere adevărul ; artele și științele în legătură își propun să descopere și să fixeze în legi frumosul, pe cînd Di eptul, domnilor, își propune să realizeze cea mai nobilă dintre revendicările spiritului omenesc ; dreptatea, domnilor...

Cînd îl auzi pronunțînd pentru a doua oară pluralul „domnilor", domnul Nisipoiu se uită în lături să vadă dacă nu se mai ivise cineva lîngă dînsul, fără să bage de seamă.

Dar nu, tînărul ăsta vorbea așa pentru că vorbea

ca din carte, trebui să conchidă, luat de șuvoiul violent al unei admirații desăvîrșite, care creștea pe măsura debitului verbal al tînărului chiriaș. La fel cum vorbesc avocații mari, cînd descind de la Palatul de justiție la umila lui judecătorie și, de bună scamă așa cum vor fi vorbind profesorii de pe catedrele universitare.

Tînărul ăsta — îl privi el cu toată simpatia de care era capabil — de bună seamă că era un ahtiat atît după cursurile lui de la facultate, cît mai ales după marile procese și după pledoariile celebre la Palat, exact cum ar fi fost și el — aci domnul Nisipoiu oftă —, dacă ar fi avut norocul să-l aducă pc lume o pereche de părinți mai cu stare. O, Doamne, cum s-ar fi înghemuit atunci la procesele cele mari, cum s-ar fi postat din timp la ușă ca să apuce loc bun, cum s-ar fi împrietenit cu toți aprozii, adică, în cazul acela, cum ar fi cinstit pe toți aprozii Palatului, ca să le cîștige simpatia și să-i dea drumul în sală, chiar cînd publicul ar fi fost poftii cu invitații personale !

în timpul acestei adînci reflecții, Mihnea Băiatu, care toc-îjiai făcea o meritată pauză, profită de ocazie pentru a întreprinde o fugară revistă a chestiunilor care-i erau mai familiare din întreaga materie a Dreptului, ca să-și dea sama către caue țărmuri să vireze brusc conversația, în cazul cînd matahala asta cu capul cît o baniță — numai bun de susținut două coarne crengoase de cerb — ar avea fantezie să-l încolțească cu cine știe ce Obscură și stupidă chichiță de judecătorie de ocol. Metoda asia o mai întrebuințase cl — nu-i vorbă, fără succes — la mai multe din numeroasele tentative de examene la care se hazardase în van, în cei unsprezece ani numărați, de cînd obținuse, la ghișeul secretariatului, mult dorita, pe vremea aceea, carte de student.

Astfel, întrebat la Dreptul roman să spună ceva despre traditio, el care cunoștea bine — și acum și-o mai aduce aminte — mancipatio, începuse :

„Traditio nu-i ca mancipaiio, unde părțile aduc cinci martori, un anlestalus și o balanță..."

Și plin de siguranță se apucase să descric mancipatio. Profesorul l-a lăsat resemnat să sfîrșească, după ce i-a atras de mai multe ori luarea-aminte că e în afară de subiect. Cînd a terminat, chiar l-a felicitat : „Bun, perfect, dar acum să vedem ce e cu traditio“.

Nu fără a roși, acum aproape imperceptibil, Mihnea își amintește cum mai aplicase metoda asta și profesorului seriei de studenți din anul următor, la care nădăjduia să aibe mai mult noroc. Acesta l-a întrebat despre fideicomisul la romani. Băiatu, care nu era edificat nici măcar asupra termenului, a înghițit puțin în sec și a început cu glasul ferm și cu siguranța care-l caracteriza în toate împrejurările : „Fideicomisul nu-i ca mancipatio, care era modul de dobîndire cel mai uzitat la romani...“ Pe semne însă că fideicomisul era pe vremea aceea atît de îndepărtat și atît de fără legătură cu mancipatio, că pe domnul profesor l-a apucat un rîs nervos, care s-a comunicat pînă și figurilor, cînd mai albe ca varul, cînd mai funebre ca ceara,'ale studenților, de parcă erau așezați nu în bănci, ci pe-un scaun electric colectiv.

Mihnea Băiatu a rîs și el, aparent, cu multă poftă, și a trecut înapoi în bancă, fluturînd pe buze, ca un steguleț de biruință, un zîmbet șiret și batjocoritor, știind bine că această cădere cu zgomot îi aduce concomitent simpatia colegilor, cari admiră pe îndrăzneți și chiar — pentru isprăvi mai de seamă — le dă proporții de personagii legendare : „Măi, a fost odată unu, la examenul lui...“

Astfel că Băiatu a știut atunci să cadă, ca unul din eroii de demult, cari știau să moară cîntînd, rîzînd sau bătîndu-și joc de călăi, or de tiranii care-i trimeteau la moarte. O mai mare glorie ca asta numai reușitul la examen ar mai fi întrecut-o !...

Dar atunci avea de furcă cu profesorii

universitari, oameni savanți și obișnuiți cu trucurile mult imaginativului tineret.

Acum însă, simțea că-l va lăsa cu gura căscată pe acest biet grefier, cu competința lui juridică...

Revăzu deci în minte — în timp ce domnul Nisipoiu se necăjea să întărească unul din picioarele băncii de sub tei cu un țăruș — toate domeniile în care se simțea tare. Mai întîi părțile introductive ale tuturor ramurilor Dreptului : Ce este Dreptul ? Locul Dreptului între științe... Deosebirea între Forță și Drept... Pe urmă, desigur : mancipatîo, a cărei descriere amănunțită, cu pronunțarea în latinește a cuvintelor sacramentale, va ului într-atîta pe acest biet jălbar de judecătorie, încît mai l-ar face să creadă că are în fața lui chiar pe domnul Longi-nescu de la facultate, în persoană.

Va fi ceva cu totul savant, pentru acest umil grefier pus pe gîhduri, să-i demonstreze că a ști Dreptul roman e ca și cum ai fi descoperit o cheie cu care poți descuia orice problemă, cît de încurcată, din Dreptul actual.

Astfel... astfel... astfel...

Ei drăcia dracului !

Astfel...

Cum, nenișorule, adică n-are el idee de o cît de inFimă părtică a nesfîrșitului Drept civil... Din cursul domnului Nolică Antonescu... ?

Ah, da... Poftim : Căutarea paternității interzisă, poftim, poftim. Scandalul public, lumina în care ar fi pusă familia, fundamentul societății... Și bate zdravăn la fundament... Pe urmă... Jurisprudența a variat... Se poate acționa în daune de către mama abandonată... Poftim, poftim... Alta, să vedem !... Tot în cursul ăla... Aha, da : En jait de meubles, possession vaut titre, a ha, ha, a ha, ha !... Or cum venea asta ?.., Mobi-lelcj va să zică e suficient să le ai înjnînă... și s-au prescris... pe cînd la imobile e prescripția decenală,... iată un termen !... sau prescripția 30 ani, longo praescriptio... Romanii,

domnilor, mai cunoșteau longissima praescriptio, de cincizeci de ani...

Bun, va să zică încă o chestie !...

Și asta în Civil... Dar Penalul ?..f

Mai întîi istoricul și filosofia... "adică Lombrozo, tipul criminal, vizita la închisoare, criminalii puși pe două rînduri : Lombrozo trece și citește după mutra fiecăruia care ce Crimă a săvîrșit... tata Lombrozo să trăiască !... Pe urmă Enrico Ferri, care aplică metoda în literatură... Astfel nebunia lui

Hamlet... Forme de nebunie epileptică... A, dar poate nu știți ce e cu Hamlet... O !... O ! ! !... poveste lungă... îmi dați voie...

Și iată partea teoretică... Acum partea practică... Să zicem legitima apărare... în sfîrșit, toate scuzele legale (Băiatu avea o deosebită slăbiciune pentru orice fel de scuze).

Pe urmă ce ar mai veni...

Domnule Nisipoiu, care între timp își isprăvise treaba, contempla cu respect pe tînărul convorbitor pierdut în adinei meditații, cugetînd la rîndu-i, și mai amărît de soarta lui, că lipsa unei învățături universale nu numai că împiedică drumul spre situații mai înalte, dar chiar te face să înțelegi lucrurile prea din scurt, prea la vîrful nasului, și nu le îmbrățișezi dintr-o dată, privind u-le din înălțimea teoriilor, ca acest student fericit.

— La noi, la judecătorie — îngăimă el cu smerenie — afacerile penale sunt de puțină importanță. Furturi, bătăi, insulte, distrugeri... Insă în Civil se prezintă uneori chestii foai'.e încurcatc...

— Sunt încurcate pentru că au deviat mult de la adevărata albie a Dreptului roman, care a fost jus civile quiritmm

— declară impozant Mihnea Băiatu.

— Dar tocmai pentru că au ajuns așa încurcate, e o plăcere să le descurci... să asiști la chipul cum știu să le des-curce avocații iscusiți — completă

Nisipoiu modest...

— Dreptul nu trebuie să fie încurcat — grăi cu înțe-lcociune Mihnea Băiatu. Idealul e să ai legi, cari să cuprindă loato dezlegările gata scrise. Așa era la romani. La ei, desigur, Dreptul era mai simplificat pentru că și nevoiele vieței erau mai simple. Insă Dreptul la ei era categoric. Magistratul nu mai era nevoit să oscileze de colo pînă colo și să dibuiască în necunoscut. De exemplu : mancipatio. Asta era un mod de transmitere a 'proprietății unor lucruri sacre numite res man-cipi, a căror transmitere era interzisă. Dar îmi vei zice dumneata : „Bine, domnule, dacă transmiterea lor era interzisă, cum* se mai puteau transmite?" Apoi îți'voi răspunde nu-maidecît : aici era meșteșugul ! Așadar veneau vînzătorul și cumpărătorul într-o piață unde aduceau cinci martori, un antrstosus, adică șeful lor, și o balanță. Și aduceau și sclavul, și o balanță. Și aduceau și sclavul, or boul, or berbecul, care trebuiau vindute. Iar dacă se vindea pămînt, aduceau un bulgăre din păTîîntul acela. Cumpărătorul punea mîna pe ora ori pe lucrul de vînzare și rostea formula consacrată : „Hune ego hominem ex jure Quiritium meum esse aio, isque mihi em-ptus est hoc aere aeneaque libra...u (Și era o măreție să auzi pe Băiatu glăsuind latinește). Adică : „RobUl este al meu și l-am cumpărat cu banii și cu balanța asta*‘. înțelegi dumneata ? Așa zicea cumpărătorul față de martori, iar vinzătorul tăcea. Asta se chema o confessio in jure, adică neîmpotrivindu-so, tăcînd, lăsa să se creadă că este așa cum spunea cumpărătorul. Atunci antestatus lovea cu un drug de aramă de cîntar, asta în amintirea vremurilor cînd nu erau bani rotunzi și vînzărilc se făceau cu drugi de aramă, de argint, de bronz, care nefiind marcați trebuiau cinlăriți...

Băiatu se epii puțin ca să lcgumească și mai bine efectul pe care acest curs de Drept roman îl făcuse asupra domnului Nisipoiu. Efectul era intr-

adevăr incomparabil. Razele de lumină care scăpau din casă prin geamlicul pridvorului își dăduseră toate întîlnire în ochii grefierului de judecătorie, reflec-tindu-se în ei ca jocul unei comori descoperite pe neașteptate.

„Se poate să mai existe oameni atît de naivi, ca la o vîrstă ca a acestuia să se îmbete de astfel de istorioare ?“ se întrebă cu gravitate și cu sincer interes Mihnea Băiatu. „Eu n-aș fi crezut-o...

Și continuă holărît să dea lovitura de grație :

— Precum ți-am spus la începutul începuturilor, în schimbul lucrurilor, se dau la vînzări drugi de metal. Pe drugii ăștia erau desemnate capete de boi, or de bouri, iar dacă drugii erau mai mici, chiar capete de oaie. De ce ? mă vei întreba. Pentru că și mai înainte de acest sistem monetar, domnule, adică înainte de drugi, măsura vînzărilor erau vitele. Părpînt, sare, grîu, fîn, bărbați, femei, copii, sclavi se vindeau contra capete dc vită. Un om mai tînăr costa 4 boi — afirmă el cu siguranța — or 4X4 ...șaispre7x*ce berbeci sau țapi, or de 2X16... treizeci și doi, treizeci și două de oi. în vaci, ne afirmă izvoarele noastre, calculul s-ar fi făcut 4 X 2... = opt vaci... Dar regula nu e fixă. Aci sunt mari controverse între savanți : Girard, Gaston May, Momsen sunt de-o părere... Savigny, Ihering... î... Lau-rent, Mourlon, ^laniol sunt de altă părere...

— Planiol ! tresări plin de admirație grefierul, căruia acest nume i-era familiar, din crîncenele pledoarii ale avocaților la bara judecătoriei, cînd se dau bătăliile în fond...

— Daa și Planiol ! confirmă cu aplombul obișnuit Mihnea Băiatu, puțin plictisit că, în graba de cunoscător cu care trebuise să dea iama printre savanți, or numai simpli autori de manuale universitate, nimerise și cîțiva civiliști. Planiol, înainte de a fi civilistul pe care-l știi, era un romanist de mîna întîi...

— Tocmai, vream să spun, cît de mari trebuie să

fie oamenii ăștia — își dădu modest cu părerea domnul Nisipoiu — cît de plini de înțelepciune, dacă ei nu se mulțumesc numai cu ceea ce este astăzi, dar merg cu mintea pînă-n fundurile trecutului.

— Ei, și vrei să știi dumneata, în fundurile trecutului, cum foarte pitoresc le numești, cum se făceau transmisiunile de bunuri, domnule ? înainte de a se întrebuința vitele ca monedă ? Trocul, domnule, — exclamă Băiatu, nu fără o ușoară nuanță de dispreț în ton, pentru a umili complect pe acest ignorant, tăindu-i pofta pe viitor de alte incursiuni în domeniul cunoștințelor sale, — trocul, domnule, adică schimbul în natură. Dar cu asta intrăm într-un alt domeniu al științelor pozitive, mtrăm în economia politică și-n științele sociologice, domnule, unde s-a ilustrat un Malthus, Adam Smith, Lassale, cu legea de aramă, și căsătorit cu o româncă, și autorul actual, cel mai mare dintre toți, Andre Gide, dragă domnule ! îl privî el cu infinită milă. Dai un pește pe-o varză, un dovleac pe-un pepene, un copil pe-un ciur de mălai, de unde vine și povestea... căci îmi închipui că vei fi auzit și dumneata — răsună glasul lui a ușoară batjocură — că pe vremurile acelea comerțul da oameni era în floare... O femeie tînără și frumușică costa cinci iepe sirepe... dar despre asta în ora vii... vreau să zic altă dată —, încheie el brusc cursul, gîndind cu mulțumire ce orizont vast se deschide dinainte-i, abordînd, la vreo încol-țire, capitolul sclavilor.

Ai material... să tot brodezi pe el cinci-șase prelegeri pentru acest grefier curios și iscoditor, pe care ignoranța nu pare să-l umilească, la fel cu acei indivizi cărora nu le e rușine dc propria sărăcie.

— Bună seara, domnule, grefier, făcu zorit Mihnea Băiatu, îndreptîndu-se spre casă.

Dar domntul Nisipoiu, literalmente fascinat, se urni după dînsul ca după o remorcă, cu ochii plini de luciul nesățios al mulțumirei.

— Minunate lucruri se cuprind în cărți. Ori cum ați spus că se numea vînzarea aceea la... pe vremea lui Traian, cînd...

Noroc că din prag tocmai intervenea doamna Nisipoiu care, după ce aruncă în treacăt un zîmbet de aleasă polîțețe 'tînărului student, se încruntă spre domnul Bănică.

— Dar nu mai vii la masă, domnule ? !... Lasă pe domnul, dînsul are de cetit... Dînsul e tînăr, are alte aspirații.

Și întorcîndu-se din nou spre Băiatu, care tocmai se apropiase, îi făcu loc, cerîndu-i scuze pentru un bărbat așa de vorbăreț :

— Așa e el... Știți... Crod că nu v-a plictisit prea mult.

Mihnea Băiatu e satisfăcut. Examinează mulțumit mobilele din odaie, sș apropie de una din ferestrele ce dau în stradă, pe care o deschide și o închide la loc, și e fericit aproape că fereastra nu scîrțîie și se închide așa ușor. Apoi se așează pe marginea patului și reflectează. Potrivit normelor ce-și impusese, astăzi se arătase iarăși, prin modul neglijent cu care înmînase proprietăresei întreaga chirie, cu adevărat un chiriaș care n-a știut niciodată ce va să zică o datorie pentru locuință sau măcar vreo rată rămasă ceva mai în urmă. Un chiriaș care, în primele luni, dovedește promptitudine în achitarea chiriei — suna decalogul lui Băiatu — e așteptat totdeauna în lunile de mijloc și e ca și scutit în lunile din urmă.

Ba. la lunile din mijloc, Băiatu a întîlnit proprietărese care ajungeau pînă și să-l corle că depunea atîta grijă ca la întîi chiria să fie lichidată.

— E dogmă la mine, madam...

încetul cu încetul, dogma începea să-și moaie din tărie, dar dacă nu la întîi, cel puțin la zece, ori la douăzeci ale lunei, chiria tot va fi plătită, cu consimțămîntul și chiar din îndemnul proprietăresei ; e timpul în care întîmplarea face ca aceasta să primească din partea fercheșului

doctorand Cu totul altfel de avansuri decît cele bănești. în sfîrșit vine vremea cînd creditul poate rezista chiar pînă la mai multe luni. Curios, exact atunci e și epoca în care doamna proprietăreasă vede lucrurile cît mai în r'oz cu putință, plutind într-o dulce și necurmată beatitudine ; pentru ca într-o bună dimineață fericitele zile să dispară ca stolul unor păsări vrăjite.

în dimineața aceea, după ce domnul „legitim" — dacă e, și Mihnea îl prefera totdeauna, căci cînd se întîmplă să fie, povestea se deapănă cu mult mai comod pentru dînsul și chiar mai sigur, experiența doar i-a confirmat-o în nenumărate rîn-duri — a purces la slujbă sau după trebuințe, doamna proprie-iăreasă se îndreaptă alegră spre cuibul fericirei extraconju-gale... însă cuibul e neatins, patul întocmai cum l-au așezat mî-nușițeie ei aseară și lucrurile toate la locurile lor.

Deocamdată doamna proprietăreasă surîde îngăduitoare :

— Iar a făcut-o lată domnișorul az-noapte.

Și se așează pe scaun, hotărîtă să-l aștepte și să-l tragă șăgalnic de urechi.

însă contactul cu scaunul îi aduce întunecate gînduri.

Dacă pricina o fi vreo... ?

Atunci în intențiile sale trasul de urechi se preschimbă în-tr-un tărăboi groaznic. Doamna proprietăreasă examinează cu sînge rece tot ce trebuie să-i arunce în obraz.

Depinde. Dacă ochii îi vor fi turburi de băutură, nuanță pe care dumneaei o cunoaște de minune dintr-o lungă carieră conjugală, invectivele desigur nu vor depăși o anumită limită ; va fi mai mult o morală simțită și dezinteresată. Insă dacă di'i hainele, din părul lui creț și dintre buzele lui cărnoase se va desprirde alt parfum decît al tutunului și al băuturei trăsvite, să vedem ce umbrelă va putea să mai întindă sub ploaia de înjurături ? Iar filipica va culmina desigur cu

groaznica scadență : chiria !...

Chiria, pe trei. patru, cinci, or chiar șase luni !

Mai mult de șase luni Mihnea Băiatu nu-și amintește să fi aj'uns vreodată cu creditul ; nu pentru că n-ar fi puLut, dai pentru că n-a vrut el.

Astfel doamna proprietară îl așteaptă în dimineața sfîrși-tului și pe măsura zăbovirei se acumulează în gîl, îndoit, numărul blestemelor, al ocărilor, al răgetelor, pe care i le va aruncti în obraz.

Dar deodată ochii dumneaei se opresc înciudați asupra unui loc ,.go!“, da, acolo la picioarele patului. Acolo era un geamantan de piele, învelit elegant în îmbrăcăminte de pinză verde, spălăcită.

Era vestitul, elegantul și mult călătoritul geamantan al lui Mihnea Băiatu.

Atunci femeia cată deznădăjduită în juru-i. Ochii ei se opresc asupra lavoarului unde săpuniera, port-periuța de dinți și micile ustensile simpatice de nichel și sticlă, ale absentului, care-i complectau atît de fericit persoana și chiar i-o suplineau în ochii acestor gospo‘dine pasionate ori sentimentale — dispăruseră și ele Dispăruse și mandolina din cui și pardes-sus-ul ultra englezesc și rufăria fină din dulap ! Iar de undeva, dinspre fereastră, un șipot subțire și răcoros de aer proaspăt cÂ matinal îi arată drumul pe unde pasărea cu ochi și cîntec frumos își luase zborul.

Mihnea Băiatu își făcea o plăcere nespusă să-și închipuie toate aceste amănunte de „scene“, petrecute după plecările lui „inopinate", cum le spunea cu o delicioasă nevinovăție. Și-n amintirile acestea nu era răutate, ba chiar le îmbrăca într-o dulce melancolie, care subzista mai mult or mai puțin, după profunzimea ochilor și-a sentimentelor celor părăsite, ca și după drăgălășia boiului respectiv, fără de care nu putea lua viață la dînsul nici un contract de locație, orcît de arătoasă sau de ieftină ar fi fost odaia prezentată. Și astfel se făcea că uitarea neplătitelor rate trecea pe un plan cu

totul și cu totul secundar, gestul lui înnobilîndu-se cu aceste tandre aduceri-aminte, care uneori îl înduioșau chiar pînă ce i se umezeau ochii, tot gîndindu-se la „bietele suflete lăsate", cum le spunea cu drag, la privirea lor rătăcită, la tremurul lor nervos, la glasul lor nesigur, cînd în dimineața despărțirei îi aflau lipsa. Ce putea face ? Mai presus de toate aceste duioșii era voința lui neclintită : trebuia să se întîmple astfel, tocmai pentru a da ființă acestor „încîntătoare suveniruri", acestor „surprinzătoare meandre ale vieței" care, la drept vorbind, singure ele te fac s-o trăiești cu poftă și s-o guști din plin.

Mai putea oare atunci amănuntul prozaic al chiriei să aibe vreun rol în aceste dulci și mișcătoare drame, pur sufletești ? O, da, desigur : pentru biata părăsită era unicul pretext să-și clameze dezastrul inimei în fața legitimilor, preschimbați în duhovnici mîngîitori: „îți spuneam eu, draga mea, să nu te încrezi în papugii de ăștia... Tu nu și nu, că e și el de familie, că părinții îi dispun, că o fi făcut și el un chef, o fi jucat vreo carte, or o fi avînd vreo mazurcă... dar că la plecare, după examene, o să ne achite, că e tînăr de condiție. Ș-apoi nu-i sunt bagajele aci ? E, acum spune-mi, rogu-te : unde-i sunt bagajele și unde i-e condiția ?“

Dar propriu-zis și pentru Mihnea meschinele conturi deschise erau, în unele cazuri, prilej de mîhnire adîncă ; pentru că stupide piedici de a savura în plină amploare aceste divine duioșii, printr-o plecare la lumina zilei, printr-o predare în regulă de obiect cu obiect, trezitor de atîtea răscolitoare amintiri pe figura deznădăjduită a celei părăsite, la un moment ho-tărît și prevestit, a cărei sosire ea tncă ar spera că n-ar putea să se întîmple și pe care s-ar sili s-o preîntîmpine cu toată vibrarea pasiunii ei dezlănțuite.

O, de mult Băiatu visează la fericirea asta fără seamăn, pe care, durere, niciodată nu și-a putut-o

plăti :

„— Dar ce-au a face, socotelile, Mihnișorule ?

— A, pardon doamnă, la mine e dogmă..

Unsprezece ani întregi n-a avut parte să var'ă cu orhil această negrăită fericire, pe care nu și-a putut-o decît închipui: un blestem parcă l-a urmărit totdeauna, chiar atunci cînd a avut toți banii chită în mînă să prefere, aspra și coclita lor mîngîiere dulcei duioșii a „bunului rămas". Totdeauna l-a robit acest ban infect și mizerabil, care, după ce-l lipsea de astfel de plăceri ideale, îi dispărea, dintre degete în modul cel mai stupid cu putință, la cine știe ce ghină de table sau la cine ;tie ce pocher idiot.

Ah, suflete, suflete !

Mihnea Băiatu s-a oprit la circiuma lui Tancu pentru a-și complecta provizia de țigări. Apoi se îndreptă tihnit spre stația de tramvai, care, constatase cu multă satisfacție, era cu mult mai aproape de noul domiciliu decît de casa coanei Săf-tica Mănguleasa din Fundătura Dorului.

Pe trotuar nu mai aștepta tramvaiul decît o fată înăltuță, care-și tot strîngea silueta subțire și foarte mobilă într-un pardessus de culoare deschisă. Băiatu, trecînd pe lîngă dînsa, săvîrși conștiincios ritualul bucureșteanului care se respectă. O fixă deodată drept în adîncul ochilor verzi și înfruntători, îi plimbă pe fața dulce de copil, îi opri ca un negustor care descopere repede viținile, pînă și cele mai ascunse, ale lucrului de cumpărat, asupra gîtului ce făcea groapă destul de adîncă dedesubtul beregății și deasupra pieptLșorului supt ușor printre coaste, pe urmă le coborî asupra mijlocului puțin mai jos decît ar fi trebuit, în sfîrșit pe ghemele subțiri, brusc arcuite în dreptul pulpelor, de parcă ciorapii foarte moderni ar fi ținut strînse acolo, legate anume, două mandarine.

„Cam slabă domnișoara"...

Fata suferi examenul obișnuit, și cu aer de nepăsare, cu ochii puțin plecați, dar scormonind

prin țesătura genelor fazele „impresiei".

Mihnea Băiatu trecu mai înainte și se opri la cîțiva pași în spatele ei ; domnișoara rămase nemișcată mai multă vreme, părînd cu totul preocupată de cine știe ce gîqduri, dar pivotînd ușor pe călcîie, dinaintea ochilor de geambaș care-i evaluau acum spinarea, șalele și coapsele.

Cînd crezu că examenul este mai în toi, făcu o întoarccre bruscă, gata să se supere pe acești ochi inoportuni, care prea-prea întreceau orice măsură.

Dar Mihnea Băiatu tocmai își sfîrșea țigarea, încordîn-du-se a privi în adîncul străzii dacă se zăreau cumva luminile tramvaiului întîrziat. Nemulțumită că nu s-a întors cu o secundă mai devreme, fata începu să se plimbe agitată, îndepărtîndu-și cu aere de prințesă ofensată privirile ori de cîte ori ajungea în dreptul lui.

Tramvaiul își arătă în curînd ochii somnoroși și roșii și sc opri smucit, deschizîndu-și violent ușile automate. Băiatu făcu loc domnișoarei subțiri, care urcă apăsat, cu capul în sus, fără să mulțumească, de parcă de cînd lumea tot alții i-au deschis ușile și s-au repezit să-i facă vad dinaintea pașilor augusți.

Erau singuri în tramvai. Și cu toate că ea se așezase cu un rînd înainte, pe acelaș șir de bănci, totuși se puteau vedea bine, în geamul din față. Se fixau astfel încordați prin accst joc 'de raze răsfrînte ; de mai multe ori ea trebui să plece ochii sub puterea, chiar reflectată, a ochilor lui.

Mihnea Băiatu era tocmai gata să dea drum primului zîm-bet, primului porumbel din corabie, să vadă dacă unda instabilă, a celor dintîi dibuiri telepatice, a făcut loc terenului solid, bun pentru aruncatul ancorei.

Dar la stația la care tocmai se oprise, tramvaiul culese de pe drum, oroare și nebunie ! pe doamna Aglaia Turcitu, pen... ba... antepenultima lui gazdă, pe răbojul căreia rămăseseră ne- șterse șase crestături lunare... și, Dumnezeule al strămoșilor noștri U. pe însuși domnul Atanasie Turcitu,

bărbatul ei, în persoană. Doamna Turcitu era o moldovanc# bălaie, cu nasul în vînt, și cu toate că n-ai fi putut să-i zici scundă, domnul Atanasie, lung și osos, mai că o întrecea cu două capete.

Domnul Atanasie, deschizînd cu galanterie rigidă ușa și indicînd grav doamnei banca pe care trebuia să se așeze, nu luă seamă la cele două persoane care se mai găseau în vagon. Dar coana Aglaia, numai ochi și fîțîială, nu se putu să nu-i arunce în toate părțile, în scurtul timp cît avu ca să-și ocupe locul.

Mihnea Băiatu, preocupat grozav să caute pe ce să-și pună privirile în panică, observă — el putea cu ușurință să-și caute de lucru ochilor sub bănci, dar în acelaș timp să bage perfect de seamă și ce se petrece deasupra — c-a fost văzut. Și primul gînd fu desigur să se ridice și să dispară pe platforma dinapoi, ca pasagerul care simte brusc nevoia unei țigări ; acolo, în orice caz, era un pas mai aproape de stația următoare unde avea să se arunce, cu dărnicie totală, nopții prietene și ocrotitoare.

Dar pînă la stațiunea următoare, ar putea să-i vie chef și lui nenea Turcitu să fumeze o țigare și chiar să-l apuce de haină cîhd o fi să pună piciorul pe treaptă. Iar fata asta cu claviculele ieșite îl privește atît de stăruitor prin geamul din față, de parcă ar fi înțeles îndată că între cele două tabere există o trăsătură de unire, adică de discordie, și prin aer umblă semne alarmante de furtună.

Intr-adevăr, încă de la început, gurița doamnei Turcitu s-a apropiat de urechea uriașă a consortului, care numai la acest simplu contact a și sărit pe scaun, iar fața i s-a întors, aprinsă și congestionată, înapoi spre banca lui Băiatu. Pe urmă, după o cruntă considerație a acestuia din urmă și a poziției sale strategice, ochii de taur excitat cu roșu și-au recăpătat direcția normală și-un precipitat conciliabul a urmat atunci între soți.

Mihnea Băiatu zîmbea prin geam, invitînd la calm pe domnișoara din față, care neliniștită

întorsese de cîteva ori capul spre dînsul.

„Nu înțelegi, îi spuneau ochii lui. O chestie de coarne, de părăsire și acum de răzbunare."

Tramvaiul s-a oprit la stație și Mihnea a sărit în picioare. Exact în același timp toate cele trei capete dinainte s-au întors înapoi. Mihnea a surîs cu o flegmă cu totul neașteptată din partea unor ochi alît de negri și focoși ca ai lui, iar pasul, în loc s-o ia spre ușa din fund, a luat-o apăsat și sigur spre domnul Turcitu.

Și Mihnea Băiatu s-a oprit cu aplomb lîngă fostele lui gazde, părăsite clandestin la vreme de noapte, și le-a salutat cu largă și rîzătoare prietenie.

— Ce meii faceți doamnă și domnule Turcitu ?

Și înainte ca Turcitu să-i pună mina în piept și să-i strige în al său patois din suburbia Filaretului (Doamne, ce-o căuta familia asta în locuri atît de opuse domiciliului lor ! ?) : „Bă, tilharule, acuma nu mai scapi ! Am să te dau pe mina vardis-tului, că mi-ai fugit noaptea pe fereastră...", domnul Mihnea Băiatu s-a și aplecat cu o elegantă mișcare și a sărutat mîna doamnei Turcitu, săgetînd-o în fundul ochilor cu una din acele priviri caro răscolesc pînă în măduva oaselor și cele mai ascunse amintiri.

Apoi apucînd mîna domnului Turcitu i-o scutură cu pu-terp, tocmai pentru a-i Învedera că în brațul său se găsește la nevoie și așa ceva...

— Ce mai faci, iubite domnule Turcitu, scumpul meu concetățean ? Vai, nu voi uita niciodată clipele înălțătoare ale discuțiilor noastre politice, de pe vremea cînd am avut onoarea să fiu chiriașul domniilor-voastre, apasă el tare pe cuvinte pentru a acoperi orice posibilitate de replică brutală, ca să edifice pe domnișoara cea subțire asupra legăturilor care pot. să existe între o persoană ca dînsul și o familie ca aceasta de simpli burghezi.

Domnul Turcitu privea pe vorbitor cu ochii muiați, pînă la fund, în cea mai turbure stupoare.

Omușorul îi juca de-a lungul gîtului ca ludionul în vasul lui de sticlă și buzele-i tremurau...

Mihnea Băiatu zîmbea însă și ochii lui fixau lunganul dina-inte-i, așa cum ochii îmblânzitorului fixează în cușcă fiara abia adusă din pustiu. Totuși frumosu-i roșu natural dispăruse din obrajii cari sub lumina puternică a becurilor din vagon împrumutau vizibil culoarea galbenă pămîntie a cerei. Dar cuvintele lui erau răspicate și fără nici o adiere de teamă.

— Ei, ce zici, coane Turcitule, ai văzut că m-ai rămas cu deaăvîrșire... ai văzut că n-au trecut trei săptămîni, de cînd discutam, și au și venit ai dumneavoastră la putere ? Nici nu știi ce bucurie am avut... Mihnea Băiatu era să complecteze „...că n-am făcut nici un pari...“ Dar se opri la timp, îngrozit că era să aducă vorba de bani, într-un moment atît de puțin priincios pentru un astfel de subiect. Nici nu știi ce bucurie am avut, că în sfîrșit te-am știut aranjat. Cred că acuma ești mulțumit...

Dar calmul tocmai revenise și întrebatului, masiv și cutremurător :

— E, aș fi eu destul de mulțumit, neică, dacă n-ar fi pe lumea asta destule lichele... glăsui el încordat și categoric.

— He, ce să-i faci, așa a fost de cînd lumea, întrerupse la timp Băiatu... dar ce mi-a plăcut la dumneata, strigă el repede, pentru a lua orice cuvînt din gură adversarului, ceea ce am admirat, a fost siguranța cu care mi-ai spus : „Peste trei săptămîni vin ai noștri, domnule !-‘ „Nu vin, nene Turcitule !...“ „Vin, domnule, cînd îți spun...“ Parcă văd și acum scena : ai bătut cu pumnul în masă : „Eu cînd îți spun o vorbă — e 'vorbă“, ai strigat dumneata holărît, strigă la rîndu-i Băiatu, respirînd mai în voie că a găsit în sfîrșit acest gen de vorbit, care ocolește întrebările și ferește de răspunsuri. Și așa a fost coane Turcitule... Mă gîndeam la dumneata. Omul ăla e profet, nu

altceva... întocmai s-a întîmplat precum a zis ! Și Băiatu rîse cu multă poftă de potrivirea lucrurilor. Ei bine, domnule, am mai auzit eu vorbe de-astea... profeții politice... Dar așa ceva, o certitudine, o devizajare a viitorului atît de sigură într-o vreme cînd orice perspectivă era întunecată... Nene Turcitule, dar dumneata ar trebui să faci politică de-adevărat, politică ă oulrance nu așa în diletant...

Pe buzele lui Turcitu trfecu un zîmbet fugar, strivit însă repede de figura aceea care se vrea necontenit colțuroasă. In schimb, la fiecare cuvînt neînțeles de dînsa, doamna Turcitu surîdea duios și privea cu reproșuri mai conciliante pe admiratorul subit al bărbatului ei.

— Dealtfel, cred că nu te-ai' lăsat dumneata, continuă Băiatu fără preget, văzînd că zîmbelul smuls1 cu atîta trudă buzelor cumplitului său fost proprietar, uitat neachitat pe termen de șase luni, s-a stins așa de ușor —, cred că nu te-ai lăsat dumneata cu una, cu două... Probabil că ești consilier în comisia interimară a culoareL.. Nu, nu-i așa, nene Turcitule ? Ia să vedem, sunt și eu barem nițel, ghicitor, nițel profet, acolo... încercă el, cu o comparație umilitoare pentru dînsul, gradul cel nou de ostilitate din tabăra adversă.

— Nu, închipuiți-vă, nu l-a numit nimic, domnule Băiatu, răsări atunci argintiu glasul doamnei Turcitu.

însă lui Băiatu îi trebuia neapărat glasul dymnealui... Și dîndu-și seama că joacă o carte serioasă, răsturnă în partea opusă spateaza băncii, așa că se putu așeza în voie în fața lor.

— Cum se poate ? Cum te-ai lăsat dumneata, coane Turcitule...

— Cum m-am lăsat să mă calce toți netrebnicii în picioare..., mocni în sfîrșit din nou mult așteptatul glas.

— Foarte rău, foarte rău, condamnă prompt și cu asprime Băiatu această slăbiciune de neiertat.

Dumneata nu trebuia să-lași lucrurile așa. Durrmcala trebuia să te duci și să bați din picior : „Ce faceți domnilor cu mine, care am fost oșteanul cel mai credincios al partidului ?“...

Mihnea Băiatu șopti aceste cuvinte, din cauza afluenței de pasageri care umpluseră tramvaiul la stația cea nouă. Dar șoapta lui avu atîta fermitate într-însa, că vorbele-i părură îndesate ecouri de trombon.

Doamna Turcitu îl privi cu ochi luminați de plăcere și recunoștință.

— Vezi ’ spuse ea soțului său. Ți-am spus eu... Toată lumea care-ți vrea binele gîndește așa despre tine... Numai invidioșii...

— Și cred că are mulți, se repezi iarăși Băfetu, văzînd că, în loc de orice răspuns, domnul Turcitu a ridicat plictisit din umeri, împingîndu-și soția ușor cu cotul și strîmbînd în așa fel din nas că parcă aii subicct de conversație da să arate că ar voi să aibe cu Băiatu.

— Păi vezi, ți-am spus eu, izbucni repede Băiatu, șter-gîndu-și sudoarea cu batista răspîndiloare de plăcute mirosuri și care, judecind după priviri, păreau că trezesc ecouri dulci în memoria doamnei Turcitu...

— Ți-am spus eu, modestia te distruge pe dumneata... Muncești pentru alții...

— Asta i-am spus-o și eu, se năpusti atunci și doamna Turcitu... Iaca așa și-a pierdut timpul, se scula în viul nopții și se îmbrăca la moment... „Unde te duci, mă ?“ „în propagandă !...“ Și zbughi-o... Și-l mai prindeam tocmai dimineața următoare, dacă nu lipsea cîte două, trei zile în șir... Dealtfel știi prea bine și dumneata, că doar atunci erai la noi...

Și ochii coanei Aglaia se ridicară spre tavanul vagonului plinf de-atîtea amintiri. Băiatu era tocmai să intervină pentru a îndepărta conversația și de la lipsurile de atunci cam lungi ale domnului Turcitu : „Da, cam pe atunci am plecat". Dar

cuvîntul „plecat" era tocmai cel mai interzis dintre toate și încurcat el strînse sprîncenele, căutînd cu calm aparent, în mintea încolțită, noul șirag de idei în care să-și facă vînt. Dar cocoana Aglaia reluă mîntuitoare :

— Toată noaptea și toată ziua lipsă... Că și eu mă luasem de gînduri, ca femeia..j (Și ochii ei clipiră subtil spre Băiatu.) „Un'te duci Costică, de nu tu casă, nu tu masă ?..." „Lasă, pentru conu Jenică... sunt ostașu' lui credincios..." Și conu Jenică în sus, conu Jenică în jos... E... ce mi ți-a făcut conu Jenică, pe urmă cînd s-a văzut cu ciolanu... Vorba domnului... (arată spre Băiatu). Nu tu, barem comisie interimară... nu tu ceva, o mulțumire, ca la politică.

— Da mai taci, frate, odată. Nu înțelegi că nu se putea.

— Da, nu se putea ?... Dar cu Măndicescu, cum s-a putut, ripostă înțepată coana Aglaia.

— Poftim Măndicescu, poftim pe cine mi-au pus, se minună și Băiatu, care habar n-avea cine e Măndicescu. Păi bine, foane, de unde l-au mai scos și p-ăsta !... Adică întrucît e el mai grozav ca dumneata...

— Hm... mormăi Turcitu. Ala-i d-al lui domnu Jenică...

— Dar dumneata ce ești ?...

— Eu, mai bine îmi vedeam de treabă...

— Așa-i c-ai ajuns la vorba mea ?... își roti Băiatu ochii triumfători. Adică să mă ierte conu Jenică (Băiatu nu știa nici chiar Jenică ăsta cine e) ...dar tocmai cu Măndicescu a găsit el să Ic înlocuiască...

— Zice că a dat ceva parale... Adică a cheltuit din pungă la alegeri.

— Păi pe pungă merge, domnule ? Nu vezi, d-aia nu se mai alege nimic dc țara asta.

— Da ce, crezi c-a cheltuit ? se îndoi Turcitu... Astea-s baliverne de-a lui conu Jenică...

— Păi vezi, coane Turcitule ? Așa e c-am avut

dreptate să te sfătuiesc, să nu te iei după ăștia și să rămîi frumușel acasă... Ei și dacă a cheltuit cîteva tramvaie... dumneata n-ai cheltuit ?...

— Da cum nu ! se însufleți conu Turcitu, în vreme ce ochii Iui Băiatu străluceau de bucuria izbînzii... Cîți sutari n-am dat pe gîrlă... Da mă rog... n-aș fi zis nimic...dar să nu-l pună nici pe el...

— Pe Mărdicescu ?

— Păi sigur...

— Păi eu ce zic ?...

Lui Băiatu îi venea să porncască darabana cu picioarele în podea. Cocoana Aglaia îl privea cu o mare mulțumire. Și Mihnea Băiatu recunoscu în gînd că arc toată dreptatea să se considere mare meșter în arta de a învîrli după deget pe micii săi semeni. Acum nu-i răminea dccît să dezvolte. Dar domnul Turcitu se și ridică :

— Trebuie să schimbăm aici, la Brătianu, explică el lui Băiatu, care se ridicase la rindu-i. Așa că... să venim la...

— Bine, da aci cobor și eu, se grăbi Mihnea să-i oprească iarăși vorba cea nedorită în gît... După dumneavoastră, se înclină el politicos, împingîndu-i cu delicateță dindărăt spre ușile deschise.

Jos, pe estradă, conversația rulă iarăși pe departe, întoarsă cu pricepere dc Băiatu : iar cînd ochii lui iscoditori descoperiră, în șiragul de vagoane presărat pe dreptul bulevard, mult așteptatul „20“ arătîndu-și numărul luminos în depărtare, însoți semnalarea evenimentului dc unul din cele mai elegante și mai călduroase saluturi din cariera lui. Încît domnul Turcitu, grăbit și cu o stîngăcie de mahalagiu, care aduse o netă strîmbătură de neplăcere și de dezaprobare pe buzele doamnei Turcitu, îngăimă cu oarecare sfială :

— Da mi se pare că avem și noi o mică socoteală.

— Se face, se face, declr.ră categoric Băiatu... Urmă o clipă de stînjenire pe care Băiatu vroi s-o

acopere c-o recunoaștere cinstită. Acolo, șase luni nu joacă cine știe ce rol... s-a întîmplat... un pocher... însă domnul Turritu îi luă înainte :

— Mi se pare că două luni, făcu el plimbînd ochii întrebător de la Băiatu la soția sa.

Atît îi mărturisise mititica, gîndi înduioșat Băiatu. Cine știe ce-a mai fost și pe suflcțelul ei, cînd a trebuit să acopere socoteala cu micile ei născociri femeiești...

— Da de unde... una singură, .și-aminti doamna Turcitu... plictisită încă de gafa soțului său. Luna din urmă.

— Păi parcă spuneai... se încruntă ușor Turcita..

— Spuneam, spuneam., am spus și eu la necaz... Și privind șăgalnic drept în ochii soțului ei, rîse voios. Dar blana de la mantou de unde. ora să mi-o cumpăr... Costă ccva mai scump decît ți-am spus, mărturisi ea îmbujorată.

Ochii domnului Turcitu fulgerară scurt. Dar ea tocmai își cerea scuze lui Mihnea că a profitai de plecarea lui, pentru a-și pune în aplicare micile stratageme femeiești.

— Așa suntem noi femeile, ciripi ea înveselită. în familia dumneavoastră nu se obișnuiește ?

— O, ba da, ba da..., dar cum să nu ? i-auzi vorbă, se grăbi Băiatu să confirme, ușurai, pe nepusă-masă, de atîta datorie, uitîndu-se la coana Aglaia ca la o minune. Și drept recunoștință își reamintea cu mult drag de pielea ei albă, care se îmbujora deodată pe întinderi mari la cea mai mică atingere.

Drept aceea, cînd ca îi spuse că le-ar face multă plăcere revenirea lui în casă la dînșii ca musafif, Băiatu, odată cu promisiunea făcută cu multă galanterie, se jură in fundul cugetului său că se va duce.

— Știi, așla n-are nici o legătură cu mica datorie rămasă, îl încurajă ea ca o burgheză de periferie caro știe unde să pună punctul temeinic și sănătos. Poți să ne-o plătești și mai tuv.iu... cunoaștem

noi... pe studenții ăștia... le dă și lor ochii la multe, clipi ea, îngăduitoare, spre soțul ei.

Iar domnul Turcitu încheie galantom și proiector ca un politician de marcă și bogătaș ce se găsea :

— Sigur, sigur, ce mai încape vorbă... dacă e numai pentru atîla !...

Și-și împinse soția ,spro treptele tramvaiului „20“, căruia vagoanele sosite înainte îi cedară în sfîrșit locul în stația supraîncărcată.

înainte de a porni, Băiatu își plimbă instinctiv privirile prin mulțimea de pe estradă : subțirica cea înaltă dispăruse demult desigur, dar asta nu însemna că a pierdut-o pentru totdeauna. Se urcă doar amîndoi la aceeași stație ! Și el simți plimbîn-du-i-se impetuos prin vine cald și aţîțător hidromelul unei noi curiozități. Un cap de copil pe-un corp excesiv de slab ! La drepL vorbind nu cunoscuse decît femei învoalte.

El pomi și abia atunci putu să-și dea seama, după pasul parcă liberat din poverile gravității, de împrejurarea teribilă prin care trecuse ; o ușurare fără de seamăn ii domnea acum în suflet, o pace adîncă asemeni înserărilor de pe cîmpuri. Asemeni nopților de pe front cînd încetau rachetele și tunurile și luminau doar stelele și adiau doar plopii, cînd natura reintra în stăpînirea deplină a depărtărilor ei deposedate.

Mihnea Băiatu își amintea adesea de război, dar atît dc îndepărtat, că evenimentele zguduitoare prin care trecuse sc păreau că i le-a povestit ori că i le-a citit cineva, altul. Trebuia, totdeauna, mintea să-i spună : „Tu ai fost...“

El punea atunci această îndepărtare neverosimilă pe seama atît de multor evenimente prin care trecuse de atunci încoace' și pe cale le denumea în mare dispreț „civile-', dar mai ales pe nepăsarea celor din juru-i, pe ocolul vădit pe care toți îl făceau, virînd brusc, ori de cîte ori drumul vreunei amintiri, vie-unei preocupări apuca razna spre întîmplarea cea grozavă.

Mihnea și-o punea totdeauna dinaintea ochilor, cînd împrejurările îl sileau să treacă printr-o nevoie nouă. „Am trecut eu pe-acolo ?“ își spunea el. Și atunci buzele i se încrețeau de dispreț și el pășea în vîltoarc cu o siguranță care-l ducea totdeauna singură, ca bulboanele de la marginea rîurilor, pe malul izbutirei.

îndată îi umplea atunci sufletul satisfacția deplină și discretă că s-a mai răzbunat încă o dată pe nepăsarea generală pentru destul de îndrăzneața dar anonima lui glorie de demult.

Dar și acum, chiar după vulturelcle astea civilc, cum le denumea cu dispreț, mai ales cînd veneau atît de neaștepiat. ca aceea din astă-seară, el știa mai cu seamă să prcțuiarrJi simțămîntul acestei păci desăvîrșite, coborîndu-i prin frunte în inimă ca o adiere dumnezeiască.

„Iată un sentiment pe care dobitocii ăștia nu-l vor înțeîege niciodată^, își spune Mihnea Băiatu despicind valurile de oameni, curgînd fără nici o noimă într-o parte și într-alta, la un loc cu mașinile și cu trăsurile, pe strimta stradă a Lipscanilor, încotro pornise în pas săltat. „Ei nu vor avea niciodată marea mea satisfacție, pentru că toți acești imbecili își plătesc gazdele și chiriile și nu știu ce însemnează poezia unei părăsiri de domiciliu noaptea, pe fereastră, cînd proaspăta răcoare, venind parcă de departe, dc la hotarele cerului înstelat, sosește «ă le ajute, ca o complice dezinteresată.

Ei nu știu ce înseamnă eroismul !...“

Ochii lui alergau zglobii din trecătoare în trecătoare, săreau din automobile în trăsuri, de pe trotuarul dimpotrivă, alături de dînsul, orunde îi atrăgeau, nesimțit, culorile atît de variate ale costumelor femenine ! Ei umblau,' doreau, alegeau, se dădeau în toată libertatea, și pasul lui se iuțea pe măsură ce putea dobîndi, crescînd ca un buchct pe cîmpuri, alte priviri drept răspunsuri, ori cîte un zîmbet, ba chiar și rîsete fugare, pe care,

cîte o trecătoare în mare vervă, privindu-l, le împărțea subit și gentil între dînsul și partenerul de la braț. Băiatu prindea din zbor fericit și mulțumitor partea ce i se cuvenea, demarcată de un anume surplus dc ton, pe care mulți nu știu să-l desprindă, și acorda la rîndu-i drumeței, cu care-și încrucișa privirea cîteva clipe de înaripată tandrețe, pentru a păși mai departe, dispus ca de un pahar tare de vin, în zarva noilor surprize.

La un moment dat, pasul i se opri dinaintea cuiva, care-i aștepta dîrz coborîrea de pe bordura trotuarului supraîncărcat si-l privea cu ochi poruncitori și zvîcnind în fulgere de nerăbdare. Era un tînăr sublocotenent, a cărui uniformă, nou-nouță și foarte reglementară arăta pe ostașul dc curînd ieșit din școala militară. Lui Băiatu îi veni întîi să rîdă de atitudinea marțială a ofițerului prea proaspăt și care, în furnicarul ăsta grăbit, mai sta să-și afirme cinul și importanța. El chiar făcu o mișcare de cedare, însă înțepeneala și ochii din ce în ce mai scăpărători ai celuilalt îl făcură să se încăpățîneze la rîndu-i și să-și proptească piciorul ferm pe poziție..

Cîțiva curioși întoarseră capetele.

— Parcă am fi doi țapi pe punte, glăsui Băiatu prietenos și dispus din nou să cedeze. Numai că dîrzenia ofițerului îl ispitea să vadă ce ar putea să se întîmple pînă la urmă. Intr-adevăr cuvintele lui înfuriascră pe preopinent într-atîta, îneît obrajii i se umflaseră ca o pungă izbită cu furie de șuvoiul sîngelui.

— Cum îți permiti... izbuti să articuleze subțirelul sublocotenent. nehotărît să dea asaltul definitiv împotriva unui adversar a cărui structură îndeajuns de solidă abia mai tîfziu se gîndise s-o evalueze ca un prea tînăr militar ce se afla și la caro eroismul pornește înaintea prozaicei rațiuni strategice.

Curioșii se strînseră...

— Domnilor,, le explică Băiatu, cu rîsul acela

liniștit și sigur dc sine cu care ar fi scos din fire și pe un general, nu numai pe un june debutant în arta de a comanda și a-și impune voința. Domnilor, domnul ofițer ține cu orice preț să cobor eu de pe trotuar și să-i fac loc, deși ar putea să facă și dumnealui același lucru...

Figura sublocotenentului învinețise. Prea tînăr și prea sfios

— sfiala înecase cu desăvîrșire mica doză de impertinență cu care blestema acum clipa cînd se băgase în această stupidă încurcătură — nu mai putea să îngăimeze nici un cuvînt și nici nu găsea cum să facă vreo mișcare, care să-l scoală dintr-o situație alît de penibilă, fără ca prestigiul să-i fie prea micșorat...

— Ei, Și de ce nu i-ai face, domnule ? interveni flegmatic un civil rubicond și cu privirea binevoitoare. Dacă omului îi place să dea alții în lături dinaintea dumnealui, fă-i domnule, plăccrea asta... Ce te costă, domnule... stărui el cu voce din ce in ce mai crcscută și mai împăciuitoare.

— Dumneata trebuie să cobori, apostrpfă acum pe Băiatu, strccurindu-se în primele rînduri, un alt sublocotenent mic, dar acesta plin de inimă și cu vorbe gata la răspuns. Nu vezi că este sublocotenent, nu vezi că uniforma îți spune de la început cu cine ai a face... Dinaintea armatei, toată lumea trebuie să se dea în laturi... De-aceea am ajuns unde ne aflăm că nu mai o rospect, nu mai e nimic...

— Domnule sublocotenent, îmi dați voie, interveni în discuție un alt civil, cu ochelari și cu mustăcioară blondă, măsurat la vorbă și distant. Toată lumea se dă în lături în fața armatei, după cum dumneavoastră, cînd veți intra în birou la mine. trebuie .să intrați anunțat și cu cuviință... Cînd suntem pe stradă, e bine însă să dăm considerație vîrstei noastre...

—. Dumneavoastră nu mai țineți seama de nimic, răcni peste capete o voce de cetățean

indignat. Dar ce, noi nli suntem oameni...

Urmară sîsîituri și dezaprobări...

— Dumneata prea avansezi...

— Păi așa e, domne... ce mai la deal, la vale, ne-am săturat...

— Ei, să știi de la mine, domnule sublocotenent, luă și Băiatu cuvîntul, foarte satisfăcut! de această împrejurare și cît se poate de demn. pentru că se plictisise și vrea să găsească o ieșire, să știi de la mine, tună el ca să întreacă gălăgia iscată.

Gradul dumitale eu l-am purtat, domnule, demult, domnule, cu onoare, domnule, pe front...

Un murmur dQ aprobări însoți această mărturisire...

— Acolo ar trebui să fiti așa belicoși, nu pe trotuare... mugi cetățeanul indignat și invizibil în grămada dc capete.

'— Ar trebui să vă gîndiți cînd busculați lumea pe străzi, că nu știți cu cine aveți de-a face... rosti domnul cu mustața blondă dojenitor și împăciuitor...

Mihnea Băiatu găsi ușor acum în cercul de actori și spectatori un culoar ce se despică respectuos dinainte-i, după ce !Acu ofițerilor o excesiv de politicoasă reverență : „Am onoarea să vă salut !“

Ceva mai încolo, privi în urmă. Grupul, departe de a sc sparge, crescuse simțitor. Și devenise și mai gălăgios. El surise de isprava lui, „demonic", cum îi plăcea să surîdă, dar deschise și-mai mult pasul, precaut.

Se simțea foarte bucureștean cînd provoca sub cerul liber astfel de discuții publice, ce-l nedumeriseră mult pe el, sfiosul de acum zece ani, cînd venise încoace. Simple neînțelegeri care proveneau din aproape nimic, pentru a se umfla pînă la absurd $1 chiar pînă la intervenția gardieniloir, și terminînd de multe ori la secția polițienească. Entuziasmat atunci pentru tot ce socotea el că este bucureștean și că trebuie

neapărat să-i placă, îndrăzni de la un timp să se amestece chiar cu oarecare ar-, doare în aceste mici conflicte de stradă, încît nu o dată sc întîmplă să tragă singur ponoasele unor fapte provocate de alții. Primi chiar unele citații de chemare în judecată, dar, cu domiciliul său etern nestabil, putu scăpa cu ușurință oricărei amenzi, cu repercusiuni devastatoare asupra cuantumului pensiunei- lunare ce continua și acum să vie regulat din provincie.

Astfel că în ultimul timp, bucureștean mai puțin zelos, însă îmbogățit de experiențe, Mihnea se mulțumea să-și satisfacă astfel de pasiuni de plin aer, numai provocîndu-le și dis-părînd cu abilitate cînd pe orizontul lor apropiat începeau să mijească diversele complicații.

Mihnea Băiatu căuta acum — și de asta venise încoace — i'n restaurant nou și foarte înțesat de consumatori. Astăzi, în afară de evenimentele zilei acesteia bogate în întîmplări, plata acontului de chirie îi ușurase mult din greutate și pentru că se simțea chiar ca un fluture de ușor și zglobiu, grija lui instinctivă era acum și mai ascuțită să nu nimerească, în beția zborului, cine știe ce buruiană cu petale lipicioase, or cu corolă dispusă în formă de vicleană cursă.

Așadar cînd găsi ce căuta, nu se grăbi să intre pînă nu examină din prag toți chelnării cari ieșeau în roiuri, dinspre bufetul luminos, încărcat și monumental ca o orgă de mare catcdrală. Aveau toți brațele pline de farfurii și de castroane pe care le plimbau cu mișcări îndrăznețe și abilități de prestidigitator printre șirurile de mese și printre șiroaiele de consumatori, ce ieșeau sau cari, abia veniți, examinau cu atenție unde ar putea să-și găsească loc la mesele supraînțesșite.

Nu s-ar putea exagera afirmînd că Mihnea Băiatu cunoștea poate mai bine de jumătate pe chelnării din București. Nu desigur pe nume ; căci nu avea interes să-și exercite memoria decît asupra

figurilor.

Și lucrul e ușor de înțeles dacă se știe că Băiatu, nu o dată, și-a luat masa de seară în condițiunile în care ,vrea să și-o ia și acum. E de adăugat că astfel de mese, plătite și răsplătite cu destule emoții, făcuse să-i fie servite în număr destul de mare, mai cu seamă în primii ani ai existenții lui la București. Mai încoace însă, cînd oglinda i-a șoptit prietenește că ar fi timpul să-și schimbe titulatura de student în aceea de doctorand, sistemul a fost în bună parte părăsit. în orice caz executat cu incomparabil mai multe precauții. Ceea ce-i da lui singur să înțeleagă că arta-i în această privință a început să-și arăte rînjetul sfîr.șitului.

Dar în seara asta, cînd totul i-a mers de minune, el simte gîlgîind într-însul, vijelioase, puterile primei tinereți. Lăsă deci să-i scape locul care se goli îndată, la o masă tocmai din fundul sălci supraîncărcate și sonore ; însă se repezi ca un uliu, dînd peste alții și chiar peste o duduie, pe care se prefăcu că n-o vede, la unul din locurile cele mai bine situate, pentru ca operația să-i iasă de minune.

Avantajul acestui loc era că se găsea foarte aproape de ușă. Iar altă calitate, pe care o au mesele mai apropiate de intrare, e și aceea că de obicei se ocupă de indivizi grăbiți cari n-au de gînd să-și piardă noaptea toată dinaintea halbelor de bere încontinuu reînnoite. Apoi afluența din jurul lor e veșnic viu curgătoare, ca undele într-una primenite ale rîului cel repede la drum.

Or, într-un astfel do rîu, oricînd te porți da la fund cu cea mai mare ușurință ; curentul lui grăbit, mai ales cînd înoți anume într-acolo, te depune repede afară, în aerul rece și îmbărbătător.

Astfel Băiatu nu se grăbi deloc și mîncă în tihnă, ca unul care, deși așezat la mesele acestea din față, înțelege să-și petreacă noaptea în voie și să-și facă siesta pc îndelete. Și pină să sfîrșească el, toți comesenii se schimbară, într-adevăr ; afară de unul, pus parcă popîndău acolo.

Imbecilul nu înțelegea deloc să se urnească ; așa că Băiatu, vrînd, nevrînd, trebui să mai comande o prăjitură, o cafea, un lichior, încă o halbă.

Și-n gînd invoca toate duhurile nevăzutului ca să-l ducă odată dracului din fața lui. Dacă ar plesni de apoplexie, se gîndea el contemplîndu-i abdomenul enorm, împrejurarea ar fi nu se poate mai binevenită. în zarva și-n îngrămădeala ce s-ar produce, el s-ar găsi cu totul în elementul său.

Sala gemea. Ușa de la intrare nu mai pridideа. Din șuvoiul gros al noilor-veni ți, afluenți umflați se desfăccau printre liniile simetrice de mese. în aerul zadarnic premenit în vuiet de ventilatoare, domnea, definitiv stăpînitor, mirosul dulceag al alcoolului, pe tron dumnezeiesc, purtat de norii de fum al atîtor țigarete, trabuce și pipe de toate calibrele, din care se înălța spre tavan, domol și fără greș, ca jertfele bine primite.

De mai multe ori momentul loviturei finale se ivise ispititor. Dar domnul cel balonat nici gînd să se urnească. Și momentul era astfel necontenit pierdut.

Chelnărul sosește din nou ; poate îi va da gîndul cel bun apoplecticului să ceară plata ! Ceilalți comeseni sunt cu totul proaspeți și habar n-au de ce s-a petrecut înaintea lor. Dar porcul ăsta gros, cît numai bun de-a' fi tăiat de Crăciun, și care rontăia cu atîta poftă șunca semenului său, cunoștea toate fazele mesei pe care și-o oferise Băiatu. Numai faza finală n-o văzuse, cu ochii lui bleojdiți peste fire, de parcă ar fi ghicit că tovarășu-i de masă n-ar dori să fie văzută niciodată.

Băiatul se cutremură. Dacă hipopotamul nutrește întocmai aceleași gînduri ca și dînsul ? în cazul ăsta, cel care rămînea pe urmă era pierdut !

Aruncă deci o privire îngrijată spre înalta orgă a bufetului. Chelnărul lor nu se vedea ; probabil era în dos la bucătărie... Așa că. acum or niciodată ! Cu o mișcare lenește își apucă pă- lăria din cuierul

apropiat și și-o puse deocamdată pe ceafă, ca unul care încă nu s-a hotărît definitiv ce are să facă. își înfipse apoi o scobitoare nouă între dinți și aruncă o ultimă ochire spre bufetul-orgă, care, în loc de sunete, emitea cele mai voioase lumini. Niciodată un „moment" mai propice nu i se oferise lui Băiatu. A-i da și acum cu piciorul...

Tălpile se proptiră în mozaicul dușumelei.

Dar mișcarea se opri aci neterminată. Căci ochii roșii ai... porcului se opriseră drept în ochii lui și gura, care molfăise pînă acum numai la cărnuri și brînzeturi conservate, molfăi acum spre dînsul, mieroasă și duhnitoare :

— Domnule, mă iertați... dar eu vă cunosc de undeva... De un ceas, de cînd mă uit la dumneata...

„De trei ceasuri, porcule", îl corectă în gînd Băiatu... Dar glasul lui intonă și el, la rîndu-i, potrivit de dulce :

— Da, da, ne cunoaștem, să știi că ne cunoaștem... Tocmai asta mă întrebam și eu... de unde, frate... ? însă acum înțelegeți..

Și după ce aruncă o ultimă privire spre bufet, făcu, fără nici o jenă, sculîndu-se, un gest elocvent, spre deșert...

— Un moment numai...

Domnul cel gras încuviință din cap cu largă înțelegere și naturală toleranță, iar conmesenii ceilalți, printre care și o doamnă mai în vîrstă, bine crescuți, părură că n-aud, nici nu văd..

Lui Băiatu îi fu mult pînă ce dădu în albia șuvoiului celui mare, acum, desigur. Pe urmă de la ușa halei de bere și pînă la tramvai...

Aici pînă la primul tramvai pe care-l găsi în stație, pentru că Căiatu nu putea să aștepte aci, atît de aproape de localul abia părăsit, sosirea chiar a tramvaiului care putea să-l ducă direct acasă...

O luă drept pe-o direcție acum străină, dar care altădată îi fusese familiară, pentru că nu există linie de tramvai în București, la capătul căreia Mihnea Băiatu să nu fi locuit vreodată...

Făcu însă numai trei stații și coborî să aștepte legătura, care să-l îndrepte pe drumul cel bun. Și nu regreta calea ce-o apucase. Căci aci, în fața stației, se nemeri să fie secția do poliție la care tocmai se întîmplase să se rezolve conflictul stîrnit de el acum cîteva ceasuri pe slracța Lipscani.

Din poliție ieșeau : unul dintre cei doi sublocotenenți, și anume cel care apăruse pe urmă, unul dintre civilii care luaseră parte la discuție, și anume unul, și-aduce perfect de bine aminte, care luase cuvîntul tocmai cînd plecase el, în sfîrșit alți doi, complet necunoscuți.

Mihnea Băiatu constată cu nespusă plăcere că provocase și de data asta una lată de tot și cu adevărat bucureșteană, o răfuială fără cauză și fără scop, la care iau parte, pe rînd, toți trecătorii pe care întîmplarea îi aduce la locul pricinei. Cei care au început-o au dispărut de mult, alții vin, le iau locul, și pînă ce „chestia" să se domolească — de obicei cu concursul poliției — pe scena împrejurării s-au și perindat cîteva serii de actori.

„Bucureștenii“, deși păreau acum împăcați, totuși nu se potoliseră încă din combătut. Ei restabileau de astă dată contribuția fiecăruia de păreri și cîștigul pe care-l repurtaseră unul asupra celuilalt. Aci mai rămînea încă un sîmbure de neînțelegere.

— Eu am spus de la început, ținea morțiș să se știe unul dintre cei complet necunoscuți : armata țării trebuie respectată atîta timp cît ea asigură respectul reciproc... Cum, n-am zis bine, domnule sublocotenent ?... Adică atunci la ce mai servește armata ?... Ca să te dea jos de pe trotuar ?...

— A nu, pardon..., să auzi altă voce întrerupînd vehement, dar pe care Băiatu n-o mai putu identifica, pentru că grupul intrase în întuneric. Pardon, pardon !... mai strigă vocea, apoi se cobori într-atîta că nu se mai auzi nimic...

Cînd Băiatu urcă în sfîrșit în vagonul întîrziat, grupul, ajuns din urmă, tocmai își făcea intrarea, în

corpore, pe poarta cu ostrețe verzi a vestitei grădini de vară : „La calul bălan“.

Un tînăr frumos, atît de simpatic la vorbă, atît de repede la faptă, plin de atîta prezență de spirit, de curaj, de vioiciune, nu se putea să nu placă pînă dincolo de margini soților Nisipoiu. In nu mai mult de două luni de zile îi cuceri pe amîndoi definitiv ; în primul rînd desigur pe doamna, pentru care nenumăratele lui calități lăsau cu mult în urmă modestele ei pretenții, pe urmă pe domnul care se convinse temeinic că

Băiatu e un băiat serios, un adevărat student, adică doctorand, ce-și va trece în curînd ultimele examene pentru a ieși om serios și burduf de carte, nu simplu licențiat, ci chiar doctor în drept.

Erau însă două chestiuni pe care el încă nu le lămurise cu domnul doctorand, „ca să nu spună omul*' — își scu/.a domnul grefier propria sfială — „că prea îmi iau asupra lui rolul de controlor, or de de tată“.

Întîi, predilecția lui Băiatu, de a-i oferi la fiecare înlîl-nire o simplă conferință cu subiect juridic, îl măgulea într-un mod cu totul deosebit, dar preferința pentru subiecte penale îl cam nedumerea.

„Adică să nu stăpînească el tot așa și Civilul ?...“

Și conul Nisipoiu simțea de datoria sa să-i atragă luarea-aminte, cu delicatețe, că tăria unui avocat la Civil se dovedește — și de-acolo își trage viața...

Pe urmă îl mai nedumerea o chestie și mai delicată... Adică dacă domnul Băiatu e doctorand, atunci e de la sine înțeles că trebuie să aibe diploma de licență la buzunar. Mă rog, atunci de ce nu profesează ?...

în București mai toți avocații, precît știa, sunt licențiați... Poate s-a schimbat ceva cu legea cea nouă...

îngrijat, domnul grefier ceruse lămuriri de la

mai mulți din avocații care frecventau judecătoria unde lucra. Toți îl asigurară : nu s-a introdus nici un doctorat obligatoriu penuu avocații sau magistrați. S-a descutat și chestia asta, cînd s-a făcut legea, și poate chiar va fi ținută în vedere la vreo viitoare modificare, dar drepturile cîștigate rămîn bine cîștigaU'...

Domnul Nisipoiu și-a croit în fel și chip interpelarea pe pe care plănuise s-o adreseze junelui doctorand, pentru a fi scos din aceste nedumiriri. Dar dorind să procedeze cu toată delicatețea, o amîna pe zi ce trece, negăsind momentul potrivit să-l întrebe fără a-l jigni oarecum... Totuși dorința de a-i deschide capul îl îmboldea, îl rodea.

£1 cunoștea foarte bine pe tinerii ăștia, cari nu-și dau seama de timpul care trece și care nu se mai întoarce niciodată. He, dacă el ar fi avut mijloace, ar fi știut el cum să economisească vremea asta, cel mai prețios dintre toate avuturile omului ! Și cel mai nebăgat în seamă ! Cu nepăsare toți îl aruncă, îl varsă, îl lasă să se verse cu apa la cană, cînd se uită robinetul deschis... Toți, în toate părțile...

Adică ce așteaptă băiețașul ăsta să-și ia doctoralul, cînd se poale înscrie numai cu licența în barou ? De-ce să nu-și facă el anii uciniciei avocățești odată cu doctoratul ? De ce să nu culce doi iepuri dintr-o lovitură ?... „

Nu, hotărît, oricît s-o supăra domnul Băiatu, el trebuie să-l scuture, trebuie să-l dezmeticească... Și să lase pe el... Iacă un om cinstit... Niciodată de cînd l-au făcut arhivar, de cînd a schimbat meseria pe cont propriu, de practicant, cu aceea de lefegiu al statului, n-a luat un ban de la un împricinat... Și n-a făcut nimănui nici un hatîr... Dar acum mai că ar vorbi cu un împricinat, cu altul.

„Hai, omule că-ți recomand eu unul, un avocat tînăr și inimos"...

He, să dai mult să găsești, în primii ani ai

carierei pe unul priceput, care să te ajute.

Domnul Nisipoiu nu se lăsă deci pînă nu făcu într-o bună zi, luînd-o pe departe, cu delicatețe, propunerea aceasta lui Băiatu.

— Mă rog, dacă dumneata ești student la doctorat... dar nu te superi de ce-ți spui...

— Nu mă supăr deloc, coane... răspunse Băiatu, punîn-du-so în gardă cu destulă neliniște...

— Apoi dacă dumneata ești student la doctorat, păi trebuie să ai și licența gata... trebuie să fi luat licența care va să zică...

Băiatu mîrîi ușor în adîncul pieptului... Adică... îl suspectează ? Mă rog, și-n definitiv ce-l privește pe el toate astea ?... Chiria pînă acum a plătit-o în regulă, încolo...

— Mă rog, nu trebuie să fie cu supărare...

A făgăduit că va fi fără supărare, acum trebuie să stea și să asculte calm tot ce-i va spune grefierul.

— Dar am spus, coane Nisipoiule, nu-i nici o supărare...

— Eu nu vreau să iscodesc... n-am nici un interes... oho... dar nici un interes... se scutură conul Nisipoiu de orice interes ca de Satana... Dar numai așa, știi, ca să mă dumiresc... și eu... ca omul, care nu a învățat carte... Asta vream să întreb... Ca să fii la doctorat, nu trebuie întîi să ai licență ?...

— Firește că trebuie... Aha... zi, te îndoiești dacă o am cumva, rîse acru Băiatu. Ei bine, domnule Nisipoiu, iacă am să mă rog de cei de la secretariatul facultății să mi-o împrumute și mie într-o zi, ca să i-o arăt proprietarului meu, care nu crede că sunt licențiat... așa am să pun în petiție.

— Vai de mine, atunci iaca nu mai spun nimic...

— Lasă, coane Nisipoiule, acum n-o lua și dumneata așa... vă cunosc eu pe dumneavoastră, oamenii ăștia de Drept — apăsă el ironic pe cuvîntul drept — pînă nu scoate omul documentul din buzunar nu-l credeți... Instrumentum

probatorium, făcu el savant...

Domnul Nisipoiu, pe care cele două cuvinte latinești îl aruncaseră iarăși înapoi în umilința ignoranței lui, de unde vrea să iese, ca să îndrumeze el, nevolnicul, pe-un om de carte și cultură ca acesta, nu se lăsă totuși pînă nu împărtăși tînărului său chiriaș și prieten gîndurile care-l munceau.

— Iartă-mă, coane Băiatule, eu nu vreau să mă grozăvesc... dar am văzut mulți tineri magistrați cari știau bine să pronunțe latinește, dar cînd era vorba de pronunțarea ailaltă, a hotărîrei, suspendau ședința și mă chemau în cabinet să-mi ceară părerea. Am văzut și avocați tineri ca dumneata, venind cu ghiozdanul colo, parcă de cînd mama lui l-a făcut numai avocat a fost... Se furlandisea față de clienți de parcă era un curcan printre turma de curci și... pe urmă... cînd deschidea dosarul, îmi șoptea mie la ureche să mă întrebe dacă procedura este bine îndeplinită sau nu... Să nu-ți fie cu supărare, dar poți să ai și titlu de doctor, și încă de la Paris, și cînd te-oi băga eu într-o chichiță de-ale mele, să știi că de te-oi învîrti mai mult să ieși, d-aia o să te încurci mai rău...

— Ei bine, chițibușerii d-alea nu se învață la facultate, se scutură Băiatu ca de-o oroare... Dreptul e cu totul altceva, coane Nisipoiule, privi el departe, misterios.

— Știu, oftă Nisipoiu, dar asta e partea rea... Că mulți sunt cari se vîră printre articole ca printre niște metereze... Și te împroașcă de-acolo, de nu poți să te mai miști nici într-o parte... Apoi, cucoane, dacă vrei să fii avocat, chit că n-o să te ții de chichițe, da ascultă și sfatul meu de bătrîn ; de știut trebuie să le știi, ca să poți să te aperi de ele, cînd ți le aruncă ălălalt, din partea ailaltă... De ce nu vii dumneata pe la mine, să ți le arăt ? făcu mustrător conul Nisipoiu. Iacă, nu mi-aș bate capul cu oricare altul... Dar dumneata mi-ești drag... se cunoaște de departe că ești om bun... eu sunt tare

cunoscător, să știi... Eu am văzut pe nevastă-mea... Aia-ți discernă pe om dintr-o mie...

Mihnea Băiatu privea drept în ochi pe grefier și pupilele lui se măreau și se deschideau rînd pe rînd, cu repeziciune, ca și cînd ar fi vrut să prindă în jocul lor necurmat intențiile ascunse ale lui Nisipoiu.

Răspunsul însă nu putea fi decît unul. Mihnea Băiatu cunoștea acest lucru de minune : niciodată nu trebuie să zici nu, cînd ai început cu da, și dimpotrivă... Cum o să-l mai creadă celălalt licențiat dacă ar începe să inventeze de-acuma la greutăți or la imposibilități, ce-l opresc să-i asculte aprioric sfatul, cînd celălalt s-ar putea informa numaidecît dacă astfel de invenții pripite sunt plauzibile... Deci acum <Ja pe toată linia...

— Da, da, știi că e o idee asta, strigă Băiatu, dînd aprobator din cap, ca și cînd ar fi auzit cea mai fericită propunere ce-i putea facc. Da..., da... este o idee, este o minunată idee ce-mi spui dumneata... Asta am auzit-o și eu spunîndu-se, că tinerii avocați și magistrați, licențiați proaspăt, o cam încurcă zdravăn la început... Mă rog, de cînd lumea, practica a fost una, teoria alta... Ce folos că ești burduf de carte... nu vorbesc de mine, se întrerupse el modest, în protestările grefierului... Dar vorba vine, oricît de burduf de carte oi fi dumneata, oricît ai ști pe dinafară toate șuruburile unei mașini de tren, bunăoară, dacă n-ai pus niciodată mîna pe vreunul din ele, cu'Siguranță că nici n-o să știi s-o urnești din loc, dacă...

— Sau dac-o urnești, cine știe pe unde o nimerești cu ea dacă...

— Ai mare dreptate, nene... domne.

— Nu, nu, lasă așa... vreau să-mi zici numai așa, că-mi ești tare simpatic...

— Ai mare dreptate, nene Nisipoiule. Iacă să știi că am să încep să viu... Și pe urmă, te pomenești că m-o tenta și înscrisul de-acum în barou...

— S-a terminat... de mîine te aștept... și... n-

avea grijă... Pînă acum eu n-am recomandat la nimeni un client, făcu Nisipoiu misterios... Cînd m-a întrebat omul, eu totdeauna i-am spus : „Ia-ți un avocat". „Pe cine ?“ m-a întrebat el. „Pe cine vrei... acolo nu m-amestec“, i-am tăiat-o scurt... că la mine n-a mers niciodată, declară el, ridicîndu-și deodată capul dintre umerii între care îi plăcea să-l ție înfundat... Niciodată... E, la dumneata să știi... (Aci cuvintele se traduseră în cîteva mișcări ale degetelor. Ești cel dintîi pentru care...

— Bine, coane... și lasă că facem noi... șopti inspirat Băiatu, gîndindu-se de îndată la amicul său Grigoraș Idrișteanu, pe care-l găsise la rîndu-i cu o vechime de doi ani in facultate, dar care acum două veri își luase în sfîrșit licența, după o activitate universitară de unsprezece ani împliniți, înscriindu-se pe loc în baroul Ilfov.

Băiatu știa bine că Idrișteanu se plîngea de clienți ; dacă i-ar spune și lui să se mute prin mahalaua asta, tocmai bine ar înființa o societate în trei. El i-ar servi pînă una, alta, de secretar ; iar domnul Nisipoiu de furnizor și desigur de dirijor juridic, că știința lui Idrișteanu... Cîștigul împărțit în trei ar fi destul de rotunjor, și unde mai pui că ar crește pe zi ce trece, mai ales că Băiatu ar depune toate silințele ca noua asociație să prospere printr-o muncă îndîrjită și ileogoiată : unul cu titlul, unul cu scrisul, unul cu învîrteala.

— Am reflectat adînc la propunerea dumitale, grăi el după o tăcere. Insă eu am un prieten foarte bun, ce să-ți spun, un frate de cruce. Suntem jurați să nu facem nimic unul fără celălalt. De cînd m-așteaptă el să mă întovărășesc cu dînsul, căci el și-a luat licența acum un an... vreau să spun cu un an înaintea mea... De cînd îmi tot bate el capul să începem împreună. Și de aceea, scumpe domnule Nisipoiu, dacă am începe noi în trei, eu uite, ți-o spun, să știi că facem treabă zdravănă...

Domnul Nisipoiu a privit întîi crunt în pămînt, cum i-era obiceiul, apoi și-a prăvălit privirile lui

vineții și grele drept în ochii lui Băatu.

— Domnule Băiatu, a luat apoi cuvîntul domol și metodic... domnule Băiatu, iacă, de ce te cunosc mai mult, de atîta izbutești să mă farmeci mai mult...

— Atunci s-a făcut ! strigă plin de veselie Băiatu, apucîn-du-i mîinile.

— Ești inimos, ești foarte inimos, îl întrerupse calm grefierul, desfăcîndu-și mîna dintre degetele lui fine pentru a i le apuca la rîndu-i între palmele grele și a i le scutura cu simpatie nesfîrșită. Ești foarte inimos... și cum spun, de aia te iubesc mult, că te văd dezinteresat și cum se zice... altruist... Că tocmai vorbeam cu nevastă-mea, care și ea a băgat de seamă acest lucru... Iacă, e foarte dezinteresat, îmi spunea dumneaei... Și «ista e un rău...

Băiatu făcu o mișcare, pe care Nisipoiu i-o stăpîni'cu obișnuitul lui gest cu căre poftea la răbdare.

...Vreau să zic, continuă el, n-ar fi chiar așa de rău să fie cineva dezinteresat, ba chiar ar fi tare bine, ba chiar ar fi minunat de bine... dacă toată lumea... Ehe... Dar atunci n-am mai fi noi grefierii, n-ați mai fi dumneavoastră doctoranzii, n-ar mai fi dumnealor magistrații și avocații... Cum s-ar zice, toată lumea ar trăi ca-n sînul lui Avram... N-ar mai fi nici judecători, nici facultăți de Drept și nici această minunată știință a Dreptului, propunerea mea nu ar mai avea țiici un rost... Un avocat, domnule Băiatu, trebuie înainte de toate să fie interesant... El nu trebuie să-și însoțească interesul lui dccît cu al unuia singur, care are mai multe fețe și-l poate chema Stan, Bran. Stancu, Trancu, cum vrei dumneata, însă care, pentru el, nu poartă decît un nume : clientul. Tovarăș ? Un avocat ? Tot un avocat...? N-am făcut nimic... Și pe urmă, ce mai la deal, la vale... Am spus, mi-ești drag și de-aia ți-aș da concursul meu cu plăcere... Dar pentru un altul, eu nu mă bag... Eu nu sunt de profesie, cum se spune, samsar de procese ; în lunga mea carieră

nu s-a întîmplat...

Și domnul Nisipoiu tăie aerul într-o parte și-n alta cu palma întinsă.

Băiatu păru că reflectează adînc la vorbele grefierului. Dar repede un surîs de înțelegere îi miji în colțul buzelor, care se răsfrînseră într-un colț, pentru a lăsa să se vadă albeața unui dinte...

„Al dracului, interesat grefier", îl cîntări Mihnea pe sub sprîncene. „Cum mă ia el de frumușel, pe departe... Trebuie să cedez, n-am ce să fac..."

Și dintele apăru iar în răsfrîngerea buzei. îl bătu binișor pe braț :

— Lasă, coane Nisipoiu, că facem noi... La urma urmei, iaca... să nu zici că-mi vîr toți amicii or toate cimotiile în combinație... Nu vreau ca să crezi așa ceva despre mine și să-ți strici ideea ce-o ai și care, să știi, e foarte adevărată, că sunt un dezinteresat... Ei bine, s-o știi, așa a fost și așa este, de cînd sunt pe lume... Banul la mine a fost totdeauna în rîndul al doilea... oho, ba chiar al treilea, or al patrulea... Cîteodată nu l-am socotit deloc... Uite, să întrebi gazdele mele, care mă rugau să rămîn...

— De-asta cred fără să mai întreb. Ți-am spus eu și-o mai repet : noi ne pricepem la oameni... Mai cu seamă nevastă-mea... .Chiar ea spunea : „Ne-a venit o bomboană de chiriaș..."

— Ei bine, nene Nisipoiule, spuse și mai îndulcit Băiatu, clipind concesiv din ochi. Și-i apucă din nou mîna pe care i-o scutură cu tărie : Iacă, pentru ca să vezi că intr-adevăr e așa precum a spus doamna, fie... oricîți asociați mi-oi lua eu... s-a isprăvit ! Jumătatea dumitale să‘ rămină întreagă... Ei, ce zici acum ?

Și un rîs puternic răzbătu dintre dinții sănătoși. Domnul Nisipoiu parcă șovăi, cît era de mare, pe puternicele picioare, își lăsă ochii grei și albaștri în pămînt, că scăpară acum mînii, în ochii lui Băiatu, încă luminoși de larga-i dărnicie.

— Care jumătate, domnule ?

— Jumătate... Jumătatea cîștigului... A asociației noastre, nene Nisipoiule... Nu înțelegi... ? E simplu ! Noi doi luăm jumătate... dumneata altă jumătate... cealaltă... întreagă... ca și cum ai fi întovărășit doar cu mine...

— Jumătate... din cîștig... care cîștig, mă rog ?

— Păi... ce-o ieși de-acolo... Dumneata ne dai procesele... și...

— Ha... ha... șuieră domnul Nisipoiu sau mai degrabă răcni... Ho, ho... Eu vă dau procese și dumneata-mi dai bani... Ha, ha... Adică... hî...

Și domnul Nisipoiu rîse atît de amar, țintind pămîntul, de parcă prin hohotele acelea ar fi vrut să expulzeze în sforțări sacadate tot veninul pe care băiatul ăsta perfid or neștiutor i-l aruncase în inimă...

— Adică să mă fi înșelat eu atît de mult asupra dumitale ? privi el din nou în ochi pe Băiatu, care, nespus de mirat, aproape aiurit, își pierduse pentru prima oară cumpătul și se dăduse involuntar un pas înapoi... Adică să mă fi înșelat într-atîta ?... Hî... se nedumeri tot mai mult domnul Nisipoiu... Dar în sfîrșit... Eu ca eu... ză zicem... Dar Polixeni... Să se fi înșelat ea așa de mult asupra dumitale ?... Asta e cu neputință...

Și fu rîndul lui să facă acum doi pași înapoi...

— Haida-de, nu se poate, răcni Nisipoiu... Nu noi ne-am înșelat asupra dumitale... Așa ceva nu e cu putință... Dumneata, tinere, te-ai înșelat asupra noastră, asupra mea... Asta e... Asta e ! strigă el din ce în ce mai tare, vesel că a găsit în sfîrșit cheia misterului neașteptat, care-l făcuse o clipă să se îndoiască de calitățile lui indiscutabile și mai ales ale coanei Polixeni de a citi în sufletul omului. Asta e... Și ți-o cred... ești tînăr, ești neștiutor, ești nevinovat... Și ai dreptate ! (Aici dumnealui scăzu vocea cu o octavă.) Toți, toți grefierii sunt pungași... Toți fură în dreapta și-n stînga... Toți sunt înțeleși cu părțile și cu avo- cații... (începu să taie aerul cu mîna întinsă orizontal.) La mine nu s-

a întîmplat... Și nu se va întîmpla... Numai așa... te pot recomanda la un client, doi, domnule Băiatu, și te sfătui la practică... dar atît... eu n-am să-mi dau cu părerea în fața judecătorului ălui tînăr, cînd mă cheamă pentru pronunțare în camcra de chibzuirc, că văd lucrurile așa sau altminteri, cum face de-alde domnul Vulpache cu mustățile înnodate... Și nici n-adaug sau șterg vreo țifră în proceduri... Eu pot numai să-ți recomand un proces și să-ți recomand, seara, pe ce temei să te pui a doua zi... Asta e tot ce pot face eu, domnule Băiatu... S-o știi... Răsplată n-aștept... He, he, nu te pricepi la oameni, domnule Băiatu... Așa e că nu te pricepi ?... Mă rog, te las pe dumneata să spui...

— Nu mă pricep, domnule Nisipoiu, îngînă Mihnea, fericit că apa l-a scos și de astă dată, ca și de multe ori înainte, singură la mal...

— E, dă mîna colea... îmi place omul modest, care recunoaște singur... Dar n-avea grijă... cît vei sta aicea, și eu aș dori să fie cît mai mult, ai să înveți dumneata să cunoști oamenii. Eu am să te învăț... Și madam Nisipoiu...

Mihnea Băiatu a bătut toate cafenclelc în lung și-n lat, și pe acelea în care „micile lui lovituricum numea el mesele unde făcea abstracție de plată, se petrecuseră nu se mai ține minte de cîte luni. Asistase din spatele unui jucător la o partidă strașnică de table, apoi la un carambolaj care-l umpluse de admirație, deși cl însuși era recunoscut ca un bun mînuitor al tacului.

Pe urmă își plimbase jovialitatea și siguranța dc sine într-un cinematograf, unde întunerecul îl făcu să nimerească lîngă o ființă femeiască atît de hîdă că lui Mihnea îi fu cu neputință să-și închipuie dc cc-și retrăsese cotul cu atîta violență, cînd cotul lui, din irezistibilă obișnuință, o atinsese la început, ca din întîmplare, atît de domol. Și cu atît mai mult îl uimi acest lucru, cu cît scena din întunerec se petrecuse tocmai cînd, pe pînza luminată, Vivian Gibson oferea unul dintre cele

mai pătimașe sărutуri ale ei.

Vivian Gibson era pasiunea lui... Și se mira că o artistă, care putea să întrupeze atîta rafinată și șerpuitoare feminitate, nu se bucura, în stima amatorilor, de prestigiul, dincolo de superlativ, pe care Băiatu i-l atribuia. Asta nu-l împiedica să-și manifeste admirația cu tot mai multă ardoare, oriunde i se oferea prilejul, și să regrete tot mai rara ei apariție pe ecran.

Filmul, pe care-l văzu acum, era extras dintr-o nuvelă a lui Schnitzler și nu conținea decît povestea banală a vieții unui student. El întUnește o femeie cochetă, în dancing-ul unui somp-, tuos hotel, dansează cu dînsa, îi face curte cu succes ; bărbatul-află, are loc un duel și studentul e ucis. Atît numai ; dar amănuntele acelea simple care se perindau pe ecran și care — Băiatu o simțea cu vrăjmășie —, din cauza liniei simple a subiectului, interesau destul de mediocru publicul din sală, pe el îl electrizau. Rămase înfipt în locul lui și la rulajul următor ; și oricît de admirabilă, oricît de parfumată și oricît de excesiv de mobilă fu mica drăcoaică, ce înlocui alături de dînsul pe morocănoasa hîzenie a pămîntului dintîi, el rămase complect nemișcat, cu ochii voalați de bura regretului subit, cu mîinile încleștate pe brațele fotoliului, cu mintea adînc întoarsă către firul trecutului și al vieței de acum...

Așa i se scurgeau zilele. Și el n-avusese parte de ceva deosebit, de o femeie cu totul și cu totul frumoasă, inteligentă, cultă, nobilă. De o femeie din lumea mare. O aventură strălucitoare, cu sau fără peripeții dramatice, însă cu mult parfum, cu lumină discretă, or cu clar-obscururi de interior încărcat și impunător, cu foșnete de mătasă veritabilă, cu vorbe alese și pline de subtile subînțelesuri, cu zilnicele despărțiri melancolice și teatrale, cu așteptări nerăbdătoare și dominate de obsesia parfumului tainic și chemător. Una din acele femei care ți se năzar dintr-o-dată pe stradă,

în goana mașinei, or descinzînd din ea în beția de lumină a vitrinei unui magazin, diafană ca însăși lumina aceea, încît te îndoiești dacă luînd-o în brațe nu s-ar topi ca visurile frumoase și ireale.

Pînă acum, isprăvile lui amoroase n-au trecut de fetele și de proprietăresele de mahala, pîntecoase și cu sînii dezumflați

— unele, desigur, frumoase sau pline de vrednice însușiri pe care nu le găsești la tot pasul, dar prostuțe, cioplite cu toporul, caraghios de sentimentale, cu gusturi vulgare și cu dorințe meschine : bere cu mititei, montague russe, articole de Moși și spirite a la Tănase drept în culmea expansiunei amoroase !...

Hotărît lucru, Mihnea Băiatu se putea declara săturat pînă în gît de amorul democrat. El plecă de la cinematograf întru tîrziu foarte melancolic, și după ce întoarse plictisit capul celor cîteva domnișoare, fără interes, care-i aruncară în treacăt priviri binevoitoare, trecu prin fața vitrinelor luminoase ale cofetăriei Capșa.

Acolo, rezemat într-un cot de vergeaua de alamă, el privi multă vreme prin geamul uriaș tabloul viu dinăuntru. La mese se găseau mai multe femei; toate aveau ținute drepte, mișcări ordonate și grave, priviri strecurate de-a lungul genelor, iar altele de-abia perceptibile, pierdute în spațiul luminos al localului în care fumatul e interzis, de parcă ar fi trăit doar în lumea lor de visuri, departe de cotidianul meschin și ticălos de dincoace de geamuri.

Aci era lumea mare pentru Mihnea Băiatu.

Iată, erau și ele fardate ca toate femeile de azi ; dar cc gust în potrivirea pudrei cu culoarea părului și a ochilor — cc artă în întinderea ei pe piele. Parcă erau toate, cu mișcările lor grave și încete, cu atitudinile lor de statui, capodopere muiate în smalț.

Mihnea Băiatu nu-și mai putea întoarce ochii de la adevărata feerie, pe care i-o descoperea geamul

luminos, cum lupele cele mari din panopticum descopăr priveliști fermecate mulți-mei de gură-cască de la Moși.

El examină ce aveau în farfurioare, consideră după culoare cam ce lichioruri bea fiecare, se extazie dinaintea artei cu care una din ele sorbea din paharul cu apă dinainte-i, parcă fără să-l atingă cu buzele.

Pe urmă, mai îndrăzneț, examină fiecare figură. La cea dintîi pe care-și opri privirile mai cu atenție băgă de seamă însă că ochii, pe care luciul fardului îi aducea mai în față, erau teșiți sub o frunte ce se retrăgea necontenit, pe măsura privirei, față de partea de jos a figurei, care dimpotrivă înainta sub formă de bot.

— Asta e intrusă, mormăi Băiatu nemulțumit. E îmbogățită de război...

Pe nasul vecinei acesteia descoperi o aluniță care, de asemeni — întîrziind privirea —, se prefăcea în neg destul de caraghios, judecind după locul prea avansat pe care era situat.

Băiatu nu descurajă.

Examenul lui trecu mai departe. Și se dovedi un expert examinator. Nimic nu scăpă neobservat de la aceste femei, care să nu fi meritat cel puțin nemulțumire, dacă nu chiar dezgust. Picioare groase, ori chiar prea subțiri, dar otova și unele și altele, fără nici o undă de pulpă, fără nici o noimă.

Șolduri prea revărsate — și defectul acela supărător de obișnuit al mai tuturor frumoaselor bucureștene ; șezutul prea jos față de lungimea trupului.

Era atît de frecvent defectul ăsta, și aici, ca pretutindeni, că Băiatu, care principial nu avea predilecții pentru anume statură, culoare și formă, căuta printre ele nerăbdător pe cele de statură mijlocie, la care potriveala construcției stabilea un raport mai plăcut ochiului între diferitele dimensiuni.

Dar iată — acolo în fund — privirile lui

descoperiră ceea ce căuta. Iată acolo o adevărată marmoră, care nu face decît să surîdă, vag și necontenit egal, întreceri de cuvinte dintre cei de la o masă cu dînsa.

Și ei sunt bine, desigur, ca doi tovarăși făcuți pentru dînsa, dar profilul ci e fără pereche. Și iată, pe sub masă, lungile și elegantele ei picioare. Iată, genunchiul sus, coapsa care se dezvoltă pe încetul, și nu brusc, într-o șuncă dizgrațioasă, ca la toate celelalte de la mesele dimprejur.

„Se mai găsește, se mai găsește", își spuse pentru sine Băiatu extrem de mulțumit, de parcă ar fi descoperit, într-un fund uitat de buzunar, cine știe ce surpriză prețioasă și asigurătoare.

Simți cum dispoziția îl invada din toate părțile, ca șuvoaiele de apă, cînd pătrund țîșnitoare în pîntecul spart al corăbiei.

Dar idealul pe care îl găsise, în sfîrșit, se ridică deodată — și cei doi cavaleri însoțitori de asemenea.

„Nu e nimic, o voi urma ! își declară hotărît Băiatu, enorm de încîntat că, ridicată, constatările lui se adevereau cu desă-vîrșire. O voi urma pînă în pînzele albe...“ Și ce mers elegant, ce destindere nobilă a piciorului care înaintează !...

Băiatu își scutură bustul, verificînd printr-un gest automat prinsoarea hainelor și dacă pantalonii se țin bine în bretele. Asta era la el gestul care însoțea obișnuit hotărîrile momentane, ori intrările în acțiune.

Cînd fu aproape de ușă, figura cea distinsă întîlni privirea mutului adorator prin limpezimea geamului. Ea vorbea ceva, începuse în sfîrșit ea să vorbească. Și continua a grăi, înaintînd, celor ce-o urmau, în vreme ce privirea ei considera din treacăt pe privitorul cu ochi de fosfor.

Băiatu fu în culmea fericirei. Ochii cei mari și minunați nu se întoarseră brusc, văzîndu-l cum o examinează atît de stăruitor ; dimpotrivă, ei părură că acceptă cu plăcere omagiul acestei examinări

focoase.

De aceea chiar, cînd ieși, ea spuse tare, privindu-l dintr-o parte, ca să audă și Băiatu dorința ei cea nouă :

— Nu, știți ce ? Am găsit... De aci mergem la „Leul și cîr-natul“. Am un gust să trag ceva la măsea... și să-mi cînte Oaie porcării...

Dar dacă Băiatu nu găsi nici acum pe acea femeie din lumea mare, către care convergeau visurile lui cele mai ascunse și mai ideale, nu descurajă totuși, cît de puțin.

Trebuie să mai fie aici, în Bucureștii ăștia de după război, ceea ce își amintea el, demult, acum zece ani, dacă nu și mai bine, că văzuse pe aceeași Cale a Victoriei, în numeroasă și admirabilă paradă...

Trebuie să mai fie undeva exemplare rare și uitate de furia aceasta subită a epocei devastatoare... El va căuta, trebuie să mai existe !...

Ah, vremurile acelea, Doamne cît e de atunci cînd făcea pentru întîia oară coadă la ghișeul secretariatului facultății, cu actele chită și cu argintul sunător pentru taxa de înscriere în mină...

Și pentru a nu știu cîta oară în viața lui, el făcu aceeași strînsă legătură între înscrierea îndepărtată la facultate și cocoanele, și high-life-ul din vremurile acelea... Toate astea trebuie să mai existe, dar pentru a ajunge acolo, trebuie întîi rezolvată atît de amar de vreme nerezolvata chestiune a examenelor. Cum poți să pătrunzi acolo fără cuvenita diplomă de licență ?...

Și ca tot românul, Băiatu văzu și acum tot așa de limpede ca și atunci necesitatea diplomei...

Licență, avocat, bani, saloane, toate trecură pe dinaintea ochilor destinzîndu-se ca verigile roșii ale unui șarpe de foc...

Și o nevoie subită și imperioasă îl apucă, inexplicabil, de glasul domnului Nisipoiu, umilul său proprietar, care de bună seamă habar n-are de Vivian Gibson, de femeile din lumea mare, de

viața strălucitoare și zgomotoasă, dar care — așa ceva s-ar fi așteptat Mihnea în viața lui — îți da atîta poftă de învățătură.

Chiar a doua zi, dis-de-dimineață, Mihnea deschise voinicește cărțile de Drept. Dar și acum, ca și în alte dăți — căci Băiatu le mai luase în piept de cîteva ori pentru efemere răstimpuri — dîrzenia lui îl duse fatal la o zdrobitoare greșală de tactică.

Intr-adevăr, el se repezi de-a dreptul la reduta cea mai grea, la acel bloc de piatră, atît de inexpugnabil la prima vedere, care se cheamă Dreptul roman.

Dar Dreptul roman nu e chiar un vrăjmaș atît de rigid cu cei ce vor să-și încalce domeniile. Dimpotrivă, e nu se poate mai viclean.

Te primește binevoitor cu un istoric al dezvoltărei lui, din cele mai simpatice ; te poartă apoi prin capitolul patetic al stărilor civile.

Aci Băia,tu avu prilejul să-și amintească de cîteva romane și nuvele celebre care-i procuraseră multă plăcere la cetire, pe vremea liceului, cînd cinematograful nu era atît de în fioare. Apoi îi aduse aminte de cele cîteva filme de mai tîrziu, care reprezentau aceleași povești sau alte întîmplări din aceeași vreme.

Numai că acum el băgă de seamă că toate aceste lucruri i se prezintă într-un chip mai comprimat și mai ordonat, într-un astfel de chip, că el simți lumină asupra unor amănunte ce atunci i-au rămas obscure sau de neînțeles. Băiatu simți pentru prima oară în viața lui palpitîndu-i în suflet interesul științific. Și fu extrem de entuziasmat.

Aștepta pe domnul Nisipoiu la poartă și-i făcu o dare de seamă cît se poate de amănunțită asupra tuturor celor aflate. Măgulit la culme de atenție și mai cu seamă de niște noutăți atît de extraordinare precum capitis deminutio, maxima, media și minima, conul Nisipoiu îl pofti la masă.

Aci, Băiatu trebuia să se menție însă numai în

domeniul celei mai mari dintre cele trei deminutio, pentru că aceasta în-duioșă nespus pe doamna Nisipoiu, întîi prin subiect în sine, al doilea, desigur, pentru că astfel de lumini înalte le afla de la un băiat atît de drăguț și de bine ca tînărul ei chiriaș. Se jură că are să meargă și ea la cinematograf, pentru că Băiatu avu desigur grijă să-și împăuneze dezvoltarea cu toate istorioarele ce știa în legătură, cînd o mai vedea că se anunță filme din viața celor vechi, pe care pînă acum le ocolise, „mă mir singură de ce ?“.

Cît pentru domnul Nisipoiu, chestia robiei trecu pe-un plan inferior ; își cam făcuse el idee, încă dinainte, de ce putea fi vorba.

— însă, înțelegi dumneata, astfel de lucruri încurcate și frumoase n-au totuși nici o legătură cu împrejurările și legile de astăzi.

Băiatu se simți obligat să protesteze în numele drepturilor omului, cîștigate cu atîta trudă, acum nu mai mult de un secol, și de frică discuția să n-o ia spre Civil, contra acestei nepăsări față de durerile trecutului, din care s-a plămădit viața liberă de astăzi.

— Cred că îți convine dumitale astăzi, iartă-mă că-ți vorbesc așa, scumpe coane Nisipoiu, dar nu trebuie niciodată, conchise el sentențios, să uităm cît au luptat pentru noi strămoșii noștri.

Evident, fu aci locul pentru Băiatu ca să facă o dramatică incursie în domeniul Revoluției Franceze, cu care prilej pitorescul expunerei și imaginația liberă depășiră mult culoarea prea mată a istoriei. Frazele revoluției le amestecă cu fără prea mult scrupul științific, cum dealtfel se și cuvenea cu un eveniment ca acesta lipsit de gradație, întocmai ca o piesă care ar culmina la început și s-ar termina cu expunerea. El croi o cu totul altă revoluție franceză, în care luarea Bastiliei nu mai fu un punct dc plecare, ci de ajungere, și în care Charlotte Corday nu ucidea un tiran revoluționar, ci pe aristocratul Marat, deghizat în

iacobin.

— Cum îi mai turuie gura, se înfioră cu glas tare coana Polixenia, scuturînd capul cu admirație și țintindu-l provocator.

Iar domnul Nisipoiu, ca un om al justiției ce era, trebui să constate cu dreptate :

— Care va să zică dumneata nu te pricepi numai în de-ale Dreptului, ci și în istorie, precum văd... Apăi va să zică n-a cheltuit degeaba banii cu dumneata tatăl dumitale... Și trăgîn-du-l ușor de braț : însă, uite ce... la Drept să știi că n-ajung numai teoriile... Dar lasă că am să fac eu nițică practică cu dum- neata. Și de nu i-oi bate pe toți ăia... cum ești așa bun de gură... Apoi, frecîndu-și mîinile, satisfăcut : în sfîrșit, am găsit și eu chiriașul care-mi trebuia...

Pe urmă domnul Nisipoiu rămînea pe gînduri și ochii lui căutau melancolici un unghi al bagdadiei, în vreme ce pe sub masă piciorul doamnei se agita nerăbdător.

Multă vreme domnul Nisipoiu rămase astfel, în vreme ce Băiatu răspundea cu dibăcie la întrebările cu două tăișuri ale doamnei Nisipoiu. Apoi domnul grefier oftă prelung, clătinînd din cap cu tristețe :

— Of, Doamne, multe lucruri frumoase mai sunt de aflat pe lumea asta... legea mă-sei de viață... e, da ce să-i faci, dacă n-am avut și eu parte de ele... Și ochii lui învăluiau atunci nu cu invidie pe Băiatu, ci cu adevărată dragoste și îndatorință... Și nici nu m-a învrednicit Dumnezeu cu un băiat așa ca dumneata, ca să-mi pun toate nădejdile într-însul... și să-i deschid lui ochii spre aceste comori ale pămîntului...

Aci urechile lui Nisipoiu se ciuleau parcă de aceeași nerăbdare, de care se agita pe sub masă piciorul soției sale. Părea că așteaptă un răspuns, un cuvînt, dar apoi îndată își luă seama că acest cuvînt nu putea fi spus tocmai de acela care aștepla mai degrabă să i se spună.

Și atunci simțea topindu-i-se acest cuvînt în gît,

neavînd putere să prindă aripă și să zboare înainte :

— însă te voi socoti ca pe copilul meu... și te voi face eu, așa cum mi-ar fi plăcut să fiu eu însumi... legea mă-sei de viață... de mult visam, barem să găsesc unu...

Dar chiar fără să-I pronunțe, și fură de ajuns toate Celelalte efuziuni de simpatie ale proprietarului său, ca Mihnea să se hotărască serios să evite de-acum înainte pe domnul Nisipoiu. Mai întîi lucrul se impunea de la sine, tocmai pentru a dovedi doamnei Nisipoiu că el nu vrea să profite de ciudata simpatie a lui nenea Bănică pentru dînsul, ca să se afle prea des în calea invitațiilor lui la masă. Pe urmă chiar aceste dovezi de sinceritate a unui sentiment atît de neobișnuit din partea soțului încurca socotelile noului venit în privința soției__Lui Mihnea îi plăcea doamna Nisipoiu ; și ascunzișurile ei îl intrigau. în orice caz, judecind după exterior, avea impresia că această femeie ar fi fost unul din trofeele cele mai de preț în galeria lui atît de populată de gazde simpatice. Insă, hotărît lucru, domnul grefier îl încurca cu desăvîrșire ; niciodată în destul de lunga lui carieră de chiriaș sentimental, Băiatu nu mai dăduse de un soț care să se năpustească la dînsul cu brațele atît de deschise. Dimpotrivă, pînă acum el căuta să capete încrederea și chiar simpatia bărbaților pe a căror frunte se amuza, apoi, să sădească podoabe cornoase de varii și cît mai complicate forme.

Or dragostea neașteptată a celui de-acum îi turbura tot sîngele rece ; Băiatu era el însuși un sentimental, și orice marcă de dragoste dezinteresată i s-ar fi arătat, ori din ce parte ar fi venit, îl copleșea cu desăvîrșire și-l făcea incapabil oarecum să răspundă cu vreo nemernicie. Dar domnul Nisipoiu la rîndu-i nu era chiar omul care, odată pasionat de vreo idee ori de vreun sentiment, să lase lucrurile în pană. El continua așadar să dea tîrcoale prin curte, făcîndu-și de lucru

gospodărește și aruneînd ochiri furișe spre ușa chiriașului său. Astfel că într-o seară, domnul Nisipoiu îl prinse în sfîrșit și-l aduse iar la masă. Vorba aceea, pe nepusă-masă, pentru că coana Polixeni se supără chiar dc-a binelea de această invitație neașteptată.

— Mai întîi nu m-am preparat cu nimic... protestă ea, însă domnul Băiatu va fi așa de bun să ne scuze...

— Facem noi, facem noj... împăcă lucrurile domnul Nisipoiu.

Intr-adevăr, de masă eia ușor de făcut ceva pentru un invitat mai mult, căci coana Polixeni dăduse oricînd dovadă că are provizii destule la cămară. însă ceea ce n-o potrivea pe ea îndeosebi — și asta se vedea din mișcarea necontenită și involuntară pe care o făcea cu mîna spre gît, parcă să-l acopere, și din nervozitatea cu care căuta la oglindă, de unde nu-maidecît ce-și întîlnea imaginea, întorcea ochii amărîtă și întunecată — era de bună seamă faptul că, nefiind anunțată din vreme, n-avusese și n-avea timp suficient să se arate așa cum trebuia să se prezinte în fața unui oaspe ca frumosul Mihnea.

Ea se refugie într-o odaie alăturată, unde își potrivi pieptănătura în grabă și-și smălțui cu pudră obrajii asudați, apoi veni surîzătoare și mai bine dispusă, că pricina cea mai grea și poate esențială a întregului acest necaz fusese în parte înlăturată.

Pe urmă pregăti o grămadă de bunătăți, din nimicuri, cu pricepere de gospodină, de parcă de cine știe cîtă vreme fusese orînduit să aibe loc astă-seară această masă.

Mihnea Băiatu mînca fără pofta aceea a lui, cu atît mai grozavă, cu cît știa că va păcăli mai zdravăn pe chelnerul ce-l servea. De astă dată simțea, precum se așteptase chiar de la început, o ușoară melancolie împînzindu-i sufletul și buna lui dispoziție, obișnuită. Domnul Nisipoiu ăsta întrecea orice măsură ; ‘prea era din cale-afară de

nevinovat, ca tînărul său amic să aibă și de data asta mulțumirea că răsplătește un bine cu o măgărie. De aceea, Mihnea Băiatu curmă în cele din urmă asaltul de priviri languroase ale doamnei Nisipoiu și hotărî să se dedice numai domnului, printr-o amplă dizertație asupra necesității categorice a Dreptului roman în învățămîntul superior.

Insă pe domnul Nisipoiu, în momentul ăsta, nu-l interesau cîtuși de puțin chestiunile pedagogice, chiar dacă erau în legătură cu Dreptul. în astă-seară domnul Nisipoiu era predispus la sentimentalism.

Drept care coborî în pivniță, ca să scoată, dintr-un loc anume, niște sticle anume, ascunse de dînsul mai demult. Pe urmă, rugă pe Băiatu ca să-și aducă mandolina, cu care își aminti că-l văzuse în grădiniță, cînd s-au întîlnit întîia oară.

— Nu te scuza, o luă înainte Nisipoiu. Știu că ocupațiile to împiedică s-o dăscălești ca un artist adevărat... altfel i-ai mai fi zis așa, cîteodată... Dar barem să auzim și noi tremurat de strună...

Băiatu surise șiret. Și pînă să se întoarcă Nisipoiu din pivniță, el avu timp să-și aducă și să-și acordeze bășica de lemn bîzîitoare. îl primi cu un marș triumfal, care surprinse și incintă atît de mult pe domnul grefier, cu această nouă revelație, încît îl făcu să ridice una din sticle în sus, ca securea lui Mihai Viteazu, și să străbată de mai multe ori bucătăria dintr-un perete într-altul, în pas de defilare.

Se lăsa cu ziafet mare.

Coardele mandolinei bătură adînc în noapte. Dc mai multe ori domnul Nisipoiu trebui să coboare scările beciului și să aducă, odată cu proviziile noi, miros umed de nisip și mucigai. Iar în toate răstimpurile de lipsă ale dumisale, Mihnea Băiatu trebui să-și plece gîtul pe gîtul și pe pîntecele mandolinei, dc parcă s-ar fi amuzat să-i simtă mai de aproape rezonanța in- terioară, numai ca să

evite arșița tropicală cu care-l stropeau privirile lacome ale coanei Polixeni.

într-un rînd domnul Nisipoiu își aduse aminte de cîntecul vechi al primilor lui fiori de dragoste, cînd începuse să dea tîrcoale casei coanei Polixeni.

Frunzuliță foi de fag...

Mîndro, te-am cătat cu drag...

Toată vara prin zăvoi

Doar om da ochi amîndoi...

Se înălțară atunci în noapte, odată cu sunetele mandolinei, trei voci diferite, îngroșate și pițigăiate, aducînd într-un glas, din apusuri depărtate, amintirea trecutului defunct, aducînd înaintea a trei perechi de ochi luminați, fragede, ca în zilele însorite de demult, două tinereți și o copilărie...

Berze vin, berze se duc

Eu de doru-ți mă usuc.

Mihnea Băiatu văzu cu suflet larg deschis, cît bolta cea mare de afară, cum ochii lăcrămoși ai domnului Nisipoiu cău-tară la ochii lăcrămoși ai doamnei Nisipoiu. Și el, Mihnea Băiatu, ridică atunci pahar plin pentru viața de familie, pentru căminele cinstite, unde cei izbiți de valurile grele ale vieței fără rost găsesc un loc de popas, o adiere de bunătate și un îndemn de „rămînere“, de „așezare". (Plăcerea cea mare a lui Băiatu era să pozeze în romantic, bătut de crunte valuri, și pe care îl urmărește pretutindeni blestemul de a nu se mai putea fixa. Dar acum un tihnit accent de sineeritate învăluia cuvintele sale.)

Astfel zise și se așeză.

Iar drept răspuns, amîndouă mîinile domnului Nisipoiu îi apucară mîna, pe deasupra mesei, și amîndouă picioarele doamnei Nisipoiu îi apucară strîns piciorul, pe dedesubt.

Hotărirea cea aprigă a lui Băiatu de a da o cumplită iamă prin toate cursurile celor trei ani de Drept, pe care, după prima zi rodnică în rezultate, o amînă pentru cea dintîi luni care avea să vie, și

de aci la zi întîi cel nou, care se apropia, nu dură, după acest termen fatal, decît vreo două-trei zile. Ceea ce, evi- dent, tot era un progres față de celelalte ale sale vitejii asemănătoare din trecut.

Chiar de îndată ce trecu de capitolul robiei și dădu de forme juridice mai puțin emoționante și mai bogate în detalii, în excepții și în teorii istorico-juridice care se băteau cap în cap, ori care păreau să n-aibă nici un punct de legătură între ele, ceea ce e și mai îngrozitor pentru o minte trăită în libertate și hrănită cu idei proprii, oricît de îndrăznețe, Băiatu începu să se simtă iarăși plictisit și surmenat. Cînd abordă capitolul tutelei, starea lui sufletească se coborî pînă la zero absolut.

închise cartea, o aruncă și, întins pe pat, închise ochii pentru a-și revizui astfel puterile și dispoziția sufletească. Și constată că acestea au ieșit amarnic zdrobite de stînca dură și neclintită a acestui idiot, stupid, caraghios și inutil studiu care se numește Dreptul roman, cel cu care făcea furori în fața domnului Nisipoiu.

Și începu să se îmbrace zorit, deși era de dimineață. Tot timpul cît îi ținu facerea toaletei, se ironiză cu cruzime :

„I-auzi, cauți pe Vivian în Legis Actio per manus injectio-nem. Rahat... Astea-s cuvinte să sperii pe-un Nisipoiu, imbecilul..."

Regretele veniră și ele la rîndu-le — căci mai avea o pungă pusă bine și cu de acestea — și sub covîrșitoarea lor năvală, Băiatu trebui să se trîntească în pat, pe jumătate îmbrăcat, cu cămașa de noapte deasupra pantalonilor, cu periuța de gură în mînă și cu spuma de pastă uscată pe dinți și pe buze.

Cine dracu m-a pus să urmez porcăria asta de Drept ?... cînd toată lumea mă felicită de talentul meu dramatic. Cînd toți mă îndemnau spre Conservator...

Pe urmă, în aceeași poziție, Băiatu reîntocmi, pînă spre prînz, viața care ar fi dus-o urmînd doar

Conservatorul...

E, ar fi făcut pe figurantul, ici, colo, pînă se învîrtea de intrat la Teatrul Național. Doar n-avea el pe-atunci protecția lui Belcot ? Sigur, în acest timp, domnul Ștefan Băiatu, bogatul negustor de vinuri, nici n-ar fi vrut să audă de el.

Și cu toate astea, iată, și-l amintea pe domnul Ștefan, con-templîndu-l uneori, după ce la spectacolul de liceeni, din orășelul natal, Mihnea repurtase succesele cele mai grozave :

— De, băiete, ce să-ți spun, mi-a plăcut... ai jucat frumos... hm... ai avea tu nițel talent... Iar după o pauză do gîndire pro- fundă, în care timp își scărpina bărbuța neagră-surie, pe obrazul slab, îl vedea dînd din cap, convins : Și ai, mă, nu glumă... Mă gîndesc cum au jucat ceilalți și-mi zic : Ba ai băiete cu caru...

Părea nespus de măgulit în amorul propriu părintesc. Iar Mihnea dădea plictisit din umeri. Știa el lucrurile astea, nu mai era nevoie să i le spună domnul Ștefan. Și fără să răspundă, chipurile strîmba din nas, privind într-alt cotlon al odăii, ca și cînd ar fi așteptat să se schimbe subiectul ăsta dc vorbă, care era doar de la sine înțeles. începea să-l... amețească.

Dar atunci intervenea coana Ecaterina, voinică și grasă, încercînd să domine cu cuvîntul ei cristalin și autoritar pe soțul plăpînd la trup și cu idei atît de ruginite :

— Atunci de ce nu-l lași să facă Conservatorul ? Coana Ecaterina era femeie care nu se lăsa învinsă de prejudecăți. Ea demult băgase de seamă zvîcnetul cel nou al pulsului lumei... Adică, vrei să-mi spui dumneata, demonstra ea încăpățînatului ei soț, că un Nottara bunăoară clștigă mai puțin ca oricare din clănțăii de la judecătoria noastră, cu licența în buzunar... Și pe urmă vaza... De-un Nottara știe toată lumea...

Dar pe domnul Ștefan era greu să-l scoți din ale lui. De bună seamă, nici dînsul nu s-a îndoit

propriu-zis vreodată de talentul fiului său, ba iaca, se încredința tot mai adînc de el cu orice nou spectacol dat în vacanțe de băieții întorși de la școli. însă dumnealui vroia cu orice chip să-și vadă băiatul avocat.

— Un avocat ce e, decît un actor ? răspundea dumnealui invariabil coanei Ecaterina... N-are decît să-și dezvolte talentul la bară... și-așa, cum îl văd, îi prevăd mare viitor... Iar banii se-nghesuie zdravăn în buzunar... Și cît privește renumele (căci renumele și la unul și la altul venea în rîndul al doilea)... cît privește renumele, să mă ierți dumneata, dar n-oi fi vrînd să zici că un Take Ionescu se bucură de mai puțin renume și are un nume mai puțin onorabil decît Nottara al dumitale... Ce, parcă-i zic eu să vie să facă avocatură în tîrgul ăsta păcătos?...

Discuția urma astfel între cei doi soți pînă tîrziu în noapte, iar Mihnea nu contribuia la ea decît cu semnele de plictiseală și nerăbdare pe care le făcea îndeajuns de vădit, fără a se grăbi totuși s-o curme cu energie. Din cînd în cînd, strîmbînd din nas rîzgîiat, mai lăsa să-i scape cîte-un : „Ia mai lăsați-mă în pace, că mi-e somn“, dar cu vocea pe jumătate și cu urechea lacomă, ciulită pe sub plapomă.

Numai cînd conversația înceta de la sine și domnul Ștefan începea să moțăie, în vreme ce coana Ecaterina lua cărțile de dat de pe măsuță, să treacă în odaie la dumneaei, numai atunci răsărea și Mihnea din patul lui :

— Dar n-ați mai sfîrșit, frate odată ?... Lasă, nu vă îngrijiți de mine... Am să fac și pe unul și pe celălalt... Parcă dacă urmezi Dreptul nu poți să faci și Conservatorul ?... Parcă fruntea mea e atît de îngustă încît să nu încapă sub ea și două științe dintr-odată...

La aceste vorbe, tată și mamă schimbau între ei priviri de încuviințare și admirație. Și toată lumea pleca mulțumită să se culce.

După ce-a terminat liceul, Băiatu s-a înscris, precum s-a legătuit, și la Drept și la Conservator. Le-a urmat cu asiduitate pe amîndouă primul trimestru, pe urmă cursurile de la Drept au fost uitate. Pe Băiatu îl preocupa mult vina dramatică. Se ducea foarte ades la teatru și se amesteca, pînă chiar și neîntrebat, în discuțiile privitoare la jocul artiștilor. își da totdeauna părerea în competent și nu arare ochii începeau să-i strălucească de dîrze intenții eroice și belicoase cînd părerile nu i se împărtășeau.

Dar la examenul de fine de an a constatat că nu pregătise nici o bucată ca lumea. Ori el ținea cu orice preț să-și epateze profesorul, care-i făcuse oarecare greutăți toamna trecută, la examenul de admitere. Fuseseră nevoie chiar de unele intervenții în fața cărora examinatorul, artist cu renume la Teatru Național (pentru doamna și domnul Băiatu un invidios, desigur; pentru Mihnea, un înapoiat, neînțelegător al artei „moderne"), trebuise să se plece. Dar se răzbunase și el, amintindu-i-o lui Băiatu în fiecare oră, cu vocea lui de bas, care împrumuta atîta naturalețe rolurilor pe care le interpreta la teatru :

— He, he, băiete, aicea nu merge pe politică, aicea merge pe talentul sacru...

O să-i arate el, Băiatu, ce însemnează acela talent sacru...

Dar la toate temele, domnul profesor rămîne nemulțumit...

— E și chestie de interpretare, domnule profesor...

— Ce interpretare, domnule, dumneata să interpretezi cum spun eu...

Băiatu îl privea cu un aer de noblețe, pălmuită, de persecutat, de neînțeles, dar ținînd capul cu semeție rezistentă și subversivă ; îl rotea compătimitor peste capetele celelalte care se tîrau în voia tuturor capriciilor arierate ale domnului profesor, dovedind astfel o lipsă complectă ‘de

personalitate.

'He, de cîte ori nu încercase și el să asculte, să se lase în voia micilor erezii dramatice ale domnului profesor !

— Fă-i, măi, pe gustul lui, îl îmbărbătase domnul Ștefan. Pînă te vezi scăpat...

De acord era și Mihnea Băiatu. în schimb, personalitatea lui, „acel ceva, tată, ascuns în suflet“ nu ceda, nu se lăsa învins, chiar împotriva concesiei pe care Băiatu ar fi fost dispus s-o facă domnului profesor.

— Și ăst, tată, ăst ceva de care-ți spui, se cheamă focul sacru, de care tot îmi cîntă dumnealui... Focul sacru care a făcut pe atîția să rămîie încăpățînați în credința lor, chiar cu riscul de a fi arși pe rug...

— Bine, bine, spunea domnul Ștefan, ca un biet negustor ce se găsea... Dar vezi că acum nu mai merge... Că ăla nu te arde pe rug... te arde la examen... Măi... fă-i pe voie...

Mihnea Băiatu întorcea capul de la un tată atît de neînțelegător spre doamna Băiatu, care oricînd sta gata să-i ia apărarea...

Cînd anul trecu, domnul Ștefan începu din nou cu vocea lui uscată și monotonă :

— Bine, Mihneo, cu Conservatorul înțeleg, ai dreptate, personalitatea, focul ăla... Dar cu Dreptul ?...

— Ah... Dreptul, făcu Mihnea cu cel mai adînc dispreț. Dreptul ăsta dacă n-ar fi...

însă domnul Ștefan nu căpătase în răstimp nici un motiv de desconsiderare pentru această știință. Ba, dimpotrivă, stima lui pentru ea crescuse, în urma unor noi și repetate reflexii. Așa că în anii ce urmară, Mihnea fu nevoit să povestească, în scrisori patetice, emoțiile prin care trecuse la examenul ce „tocmai dase“ și de al cărui rezultat „e mai mult ca sigur“ — cul-tivînd în același timp amiciția reporterilor celor tineri de la gazetele, ca atunci cînd publică pumele reușiților la examenul

respectiv, să-l treacă și pe dînsul la locul cuvenit în alfabet.

Astfel pentru primii doi ani domnul Ștefan luă cunoștință chiar din ziare că fiul său avea cel puțin „examenele de bază“ și că „a scăpat de Roman", așa înеît „e ca și licențiat".

Noroc că abia acum gazetele găsiră să se dezbare de vechiul obicei de a înșira după fiecare sesiune numele studenților cari izbuteau să treacă primele examene ; de-acum nu le mai interesară decît listele de licențiați. Ceea ce pentru unul ca Băiatu, „gata cu examenele de bază", n-ar mai fi avut nici o însemnătate dacă, odată cu această reformă, redacțiile n-ar fi adoptat și stupida măsură de a nu publica decît liste autorizate de secretariatele facultăților, cu sigilii în regulă și alcătuite cu toată atenția, astfel ca să nu mai existe putință de strecurare.

In fața acestei împrejurări, reporterii cei tineri pe cari Mihnea ii trata cu deosebită condescendență, stropită de cele mai multe ori cu halbe spumoase de bere, își declinară acum orice putere asupra secretarilor de redacție. Așa că nefericitul student trebui să constate cu mîhnire că în ziua de astăzi cu presa nu mai e de făcut nimic. Lacomă și venală, așa, deodată, ea nu se mai lăsa sedusă cu un pahar, două, de bere. Mijloacele lui nu-i permiteau s-o satisfacă pe aceeași scară întinsă, pe care auzise că se pun acum la calc lucrături și șuruburi, în misterul cabinetelor tapetate cu bumbac și despărțite cu triple uși de restul muritorilor, cum își închipuia el că trebuie să fie acele inaccesibile secretariate de redacție.

Era deci amenințat să rămînă în ochii domnului Ștefan fără licență ; de aceea și el declarase război de unul singur unei astfel de prese vîndute și imorale, făcînd-o cum îi venea la gură ori de cîte ori se ivea prilejul.

Cu toate astea, tot presa săraca avea să-l scoată întîmplă-tor din încurcătură, acum cînd domnul

Ștefan începuse să-și cam piardă răbdarea.

— Bine, Mihule, ziceai că doar să te vezi scăpat de Roman, că al treilea e un joc... Și cînd colo, de doi ani... nu mai miști deloc...

Dar Mihnea mișca plictisit din mîini și din buze :

— Lasă, domne... am eu și alte planuri... n-am stat de licența dumitale... Ei uite, am s-o dau și p-asta... să mă scap și de fleacul ăsta.

De toate ar fi putut să-l bănuiască domnul Șteian pe Mihnea, dar numai de nesinceritate nu. Uite, cînd nu face treaba, recunoaște singur. Cînd vrea s-o facă însă, nu glumea, jurnalele de demult stau mărturie. De aceea dumnealui găsea mai nimerit să-l ia cu binișorul.

— O dai acum, în toamnă, Mihule ?...

— Nu, răspunse categoric Mihu... Credeam că ne-am înțeles asupra acestui punct.

— Dă-o, Mihule... ia-ți inima în dinți odată...

— Nu, pentru că n-am preparat-o complect... Eu nu pot să mă prezint la examen cu cărțile necitite...

Ce să mai zică domnul Ștefan în fața acestei sincerități...

— Atunci cînd o dai, Mihule ?

— In februarie ! Nu ți-am mai spus ?

— O dai în februarie ?

— Ai cuvîntul meu...

Și Mihnea, serios și grav, cu fața întoarsă în direcția contrară, întindea dintr-o parte mîna tatălui său, așa cum văzuse la Cameră că fac miniștrii cînd coboară în pauze de pe banca lor printre deputați.

Intr-adevăr, Mihnea era doctorand numai pentru familia Tisipoiu și pentru toate familiile gazdelor sale. Pentru domnul ștefan Băiatu, Mihu nu era decît student în preajma licenții.

— N-am nevoie să te păcălesc, tată. Eu nu vreau să-ți toc banii la București prin fraudă.

Dar pentru ca să nu-l ducă ispita într-acolo, domnul Ștefan îi adusese aminte toată vara de

făgăduială. Mihnea întorcea totdeauna capul plictisit și nu mai zicea nimic. La el doar vorba era vorbă.

Numai cînd fu gata să plece spre București, la începutul toamnei, Mihnea fu nevoit să părăsească puțin mutismul lui fudul și elocvent.

Căci cu hîrtiile albastre în mîna tremurătoare, domnul Ștefan îl fixa prin ochelarii încălecați pe vîrful nasului.

— Va să zică Mihule, în fevruarie.

— Domnule, grăi Mihu solemn... Eu cînd dau, nu numai că dau, dar și iau... Așa mi-era ușor să mă prezint la examene... dar eu nu mă prezint, pînă nu sunt sigur. Și, după o pauză semnificativă, adăugase : Așa se dau loviturile... Cînd ești sigur de succes, nu cu mîinile pe jumătate goale...

— Ai dreptate, Mihule, îl aprobase domnul Ștefan... Licența e și ea ceva mai grea... Ți-a trebuit și ție nițel studiu mai mult...

După ce s-a văzut cu banii în buzunar, Mihu a rînjit :

— Ei, nu-i așa, domnule ! N-am dat-o pentru simplul motiv că n-am preparat-o... Dacă o preparam o luam, să știi dumneata... Eu nu sunt tîmpit să prepar un examen doi ani... Mai ales pe al treilea, care n-are Roman.

Domnul Ștefan îl privea uimit pe deasupra ochelarilor, cu gura căscată, neînțelegător :

— Cum Mihule, va să zică mărturisești că n-ai învățat nimic ăști doi ani...

— Da, mărturisesc că am avut altceva mai important... ți-am mai spus.

— Cum, mi-ai mai spus ?... Păi nici la Conservator n-ai dat...

— Lasă Conservatorul... Să mă văd cu licența și pe urmă îi iau eu în piept și pe domnii ăia... Insă ți-am spus... am făcut și alte studii, pentru cultura mea generală... Asta nu contează la d-ta ? Pentru că la drept vorbind, tată, dumneata știi bine că Dreptul nu-l urmez decît ca să-ți fac dumitale

plăcere.

— Cum Mihule, să-mi faci mie plăcere...

— Cum ? Adică te dai în lături ?... Din cauza dumitale îl urmez... Că avocații în sus, că Take Ionescu în jos... Eu, dacă aș fi fost lăsat de capul meu, să ascult de chemarea sufletului meu, de focul meu sacru, dacă părintele, acest tiran al voinței copilărești, n-ar exista, vreau să zic, nu s-ar amesteca... și-ar lăsa copilul liber, să-și urmeze singur cariera... ca-n Suedia si-n Norvegia... da, da... și-n Franța, și-n Germania și-n Spania și-n toate țările din lume civilizate... da, da... atunci copilul s-ar duce după îndemnul sufletului și al chemării sale... De ce vrei dumneata, domnule, să mă faci avocat cu orice preț, cînd eu poate n-am chemarea pentru așa ceva ? De ce ?... Iaca, dacă nu te amestecai dumneata, eu n-aș fi urmat Dreptul... Eu aș fi urmat Literele care sunt cu mult mai aproape de sufletul meu, mai potrivite cu aptitudinile mele... De-atunci eram doctor, nu licențiat...

— Cum, Mihule ! izbucni domnul Ștefan indignat. Pînă acum îmi dai zor cu Conservatorul... că Dreptul te stînjenește la Conservator, că nu știu ce... Acum de unde îmi mai scoseși și Literele ?...

— Literele, domnule, Literele și Conservatorul, nici că se poate o apropiere mai ideală, mai potrivită... Literele... Artele, istoria, literatura... Ce m-ai dat pe mine la Drept, domnule ? făcea Mihu, deschizîndu-și larg brațele în semn de inepuizabilă nedomirire... Dreptul îmi trebuia mie ? Dar, în sfîrșit, mi-am zis... Să-l fac... Am făgăduit, îl fac... La mine vorba e vorbă...

Insă te rog să mă lași în apele mele... Mai aveam un examen... Nu l-am dat... Am avut gust să mai răsuflu și eu... Să mai citesc și eu altele, să mai audiez și alte cursuri... Acum m-am odihnit. în fevruarie îl dau... o dau... licența... și ți-o aduc peșcheș... Am zis, o fac... Dar atît și nimic altceva... Te rog ca un fiu iubitor ce-ți sunt să nu

mă mai bați la cap...

Domnul Ștefan respiră ușurat. Va să zică tot o dă... El zîmbi deci liniștit, apoi se înduioșe :

— Bine, Mihule, nu zic nimic. Așteptăm ca mulțumirile să ne vie de la tine, fără să te mai îndemnăm... Că uite și noi pentru tine muncim...

— Mihule, Mihule, se amestecă și coana Caterina, care pînă acum tăcuse și își privise, nu uimită ca domnul Ștefan, dar plină de admirație, odrasla —, Mihule nu trebuie să te superi, poate că ai dreptate, poate că și Literele se potriveau cu temperamentul tău pasionat și cu imaginația ta... Dar mă uitam acum, cînd discutai cu tat-tău. Nu ți-e rușine să-ți fie ? E, cum zici tu, mă, că nu ești făcut pentru Drept ? îți turuia gura, mă... și-o întorceai și-o aduceai... Parcă te vedeam într-o togă cu mînecile largi și făcînd cu pumnul la procuror : D-lor, art. cutare spune așa și așa... și așa... Mihule !

Mihu își stîlci, dintr-o mișcare bruscă a capului, expresia de mulțumire care-i mijise pe buze...

— E, și ce te făceai cu Literile tele, Mihule ? întrebă iar, așa într-o doară, domnul Ștefan...

— Cum ce mă făceam ? Profesor de... de... și chiar de...

— Profesor... profesor..'. Lasă-mă cu profesorii dumitale, domnule... Eu o țin la a mea : Cine e însemnat în țara asta, domnule ? Avocații... Asta e... Numai de ei vorbește toată lumea... Să mă slăbești cu profesorașii dumitale cu pingelele rupte și cu bonurile neachitate la mine la casă.

Mihnea însă îl fulgeră cu o singură privire, făcîndu-l să-i încremenească cuvîntul pe buze. Și cînd tăcere se făcu, el aruncă deodată lovitura de grație...

— Hm... Iorga... e avocat, hai ?... De el nu se-aude în țara asta ?

Și porni lăsînd iarăși pe domnul Ștefan cu gura căscată...

Numai coana Ecaterina nu-și pierdu cumpătul.

Ea dădu din cap, admirativă, spre domnul Ștefan...

— Greu, greu să-i stai împotrivă la discuții, declară dumneaei...

— Și mai zice că nu i-am nimerit talentul, făcu domnul Ștefan, reprimindu-și fericirea și ocolind grăbit printre mobile să-și caute pălăria, pentru că întîrziase mult de la pivniță.

în toamna aceasta, Mihnea Băiatu plecase la București cu îngrijorarea în suflet. Cuvîntul era cuvînt și trebuia să fie împlinit, ca domnul Ștefan, în februarie viitor, să. nu taie dintr-o dată frumușica rentă lunară ce-i trimetea atît de regulat și pe care Băiatu știa s-o cheltuiască aproape în întregime pe lucruri plăcute, scutind-o de cele mai multe ori de impozitul plicticos al chiriei și uneori chiar de al mesei...

Grija lui Mihnea nu era desigur ca, acum toamna, să dea examenul al doilea, pentru ca la februarie să fie gata de examenul al treilea, deci gata de licență. Mihnea Băiatu nu putea să se prezinte în toamna aceasta la examenul II, din sfîntul motiv că pînă acum nu trecuse nici examenul I. Iar cît despre examenul I, nu putea de asemenea fi vorba, pentru că mai întîi nu știa aproape nimic (sau cu excepția firimiturilor culese cam de prin toți anii, cu care putea să întrețină din cînd în cînd pe domnul Nisipoiu, cu desăvîrșire nimic) și-n rîndul al doilea, pentru că și dacă l-ar fi dat și l-ar fi trecut pe deasupra, mai era la mijloc examenul al II-lea, așa că în februarie tot n-ar fi putut lua licența, singura pe care, pentru tatăl său, mai rămase s-o mai ia și pe care o aștepta cu atît nesaț domnul Ștefan.

Dealtminteri nici Mihnea Băiatu nu credea în imposibil sau în supranatural. Așa că îngrijorarea lui se îndrepta pe-un tărîm cu totul și cu totul altul decît s-ar fi putut crede...

îngrijorarea lui se îndrepta asupra unei persoane, unui tî-năr, unui student, un băiat cu adevărat eminent și care luase primele două examene cu

elogii.

Iar interesul pe care Mihnea Băiatu îl purta acestui june eminent își avea obîrșia în faptul, nu tocmai prea neobișnuit, că acela purta același nume ca și dînsul. Propriu-zis un nume foarte asemănător. îl chema Băiatu Mihail, însă pe liste și în cataloage, Mihnea Băiatu observase că era trecut, ca și dînsul, de multe ori, Băiatu Mih.

Constatarea o făcuse întîmplător acum un an de zile, cînd, fără să-și dea seama de ce, pașii îl duseseră spre Universitate ; văzuse fierbere mare la intrarea din fața statuei lui Mihai Vi-teazu și intrase și el în sala blocurilor arheologice de piatră, unde se afișează rezultatele examenelor de la Drept.

Pe stradă se lăsase una din acele călduri bucureștene — era prin iunie — care fac asfaltul mobil sub picior, și el își aminti involuntar și cu plăcere de răcoarea cea mare a sălei cu pietre funerare, cu fragmente de statui și de blocuri încărcate cu inscripții antice și basoreliefuri.

Intră. După cîte putu descoperi din glumele și rîsetele grupului numeros de studenți dinăuntru, tocmai se așteptau rezultatele anului I. Ale anului al doilea chiar fuseseră afișate cu puțin înainte.

Băiatu privi îmboldit de mustrare la acești băieți atît de tineri față de dînsul. Ei tot așteptau ceva, aveau o speranță, pe cînd el... Și regretă cu sinceritate, că de-atîta amar de vreme nu s-a mai înscris la examene. Poate cădea, dar poate reușea. Totul depindea de noroc. O strigau în gura mare acești gălăgioși cari-și povestea'u toți deodată emoțiile încercate de curînd :

— Da să mă vezi pe mine la Roman — strigă cu glas pițigăiat unul cu capul cît un pumn, sub o pălărie tare. Pe-ăl dinaintea mea l-a întrebat despre transmissiones... Mă credeți, mă.băieți, că nici acum nu știu ce-o mai fi cu transmissiones ălea... Mi se pare că e pe la Bunuri...

Un hohot de rîs general izbucni drept răspuns :

— Habar n-ai, mă...

— Se face, dă-l dracului...

— E la Succesiuni, puiule...

Băiatu zîmbi ca un nedreptățit. N-avea ideea ce puteau fi acele transmissiones, dar cel puțin știe cu precizie că se vorbea de ele în cursul de Succesiuni. Parcă și vede, la mijlocul fasciculei trase la șapirograf : Transmissiones...

— Și, mă, culmea, continuă studentul cu capul cît un pumn, ăla dinaintea mea, chinez, fraților, tot ca mine... Ce să vă mai spun, eram fiert... îmi și făcusem testamentul... Cînd colo, ce să vezi că mă întreabă ?... Ce este mancipatio... Or asta era specialitatea mea... Ei bine, fraților, i-am turuit ca apa... Și nimic nu mai m-a întrebat altceva...

— Ți-a dat albă, dădu convins din cap un coleg care fusese martor ocular...

Rîsetele și veselia nu răsunau deloc ciudat deasupra acestor pietre care fuseseră martore la atîtea veselii și mai cu seamă la atîtea dureri defuncte. Mihnea Băiatu se refugiase în mijlocul lor de crunta ironie a norocului, contemplîndu-le elegiac și cutezător. Gîndul lui, pentru a se scutura de obsesia acestui cap cît pumnul, care fusese întrebat tocmai de mancipatio — „specialitatea lui“ — se dusese acum, tocmai în ziua aceea, cînd dalta artistului le-a înfrățit cu soarta omului, dîndu-le ultima cioplitură. O fi fost poate tot o zi caldă ca aceasta, cu același soare de iunie vărsînd flăcări și melancolie...

Dar de atunci cîte alte zile nu le-a atins ușor cu aripa lor luminoasă sau întunecată în drumul fără popas al timpului ! Băiatu își aminti chiar și de-un vers horațian, învățat prin liceu, care predispunea la aceleași reflecții : începea cu Eheu ! și continua cu un nume de om la vocativ... Cum dracului îi zicea omului ăluia, frate dragă ?...

Eheu ! șopti el de mai multe ori înclinînd a jale din cap ; o dispoziție melancolică păru că-i umple atunci sufletul și Băiatu înțelese acum limpede că

nu nevoia de răcoare îl adusese aicea, ci tocmai presentimentul acestei dulci tristeți, care se degaja din bătrînele pietroaie spre a-l mustra cu blîndețe pentru nepăsarea lui față de galopul fără frîu al timpului.

Și pentru a-și da parcă mai bine seama pînă la ce adîncimi poate ajunge acest galop, care pe el îl lăsase în urmă mai mult dc o decenie, Mihnea plasă cu imaginația lui suplă toți acești bolovani într-aceeași cetate daco-romană, pe care și-o închipui mică, asemeni orașului său natal, răspîndindu-i prin for, pe uliți, prin case și la cimitir. îi închipui apoi pe vremea năvălirilor, înlr-o cețoasă zi de toamnă, pe urmă îi zări sparți și îngropați pe jumătate, pe vremea voievodatelor.

Dar predispus acum la reverie exclusiv antică, gîndurile îl duseră iarăși înapoi în vremurile lui Traian. Băiatu revedea aceste vremi în felul său desigur. Dîndu-și pălăria de pai gros pe ceafă, el își reconstitui în minte o uliță sarmisegetuzană, cu un miles gloriosus dezarmat, luînd-o agale printre garduri, la lumina pală a lunei, pentru ca la un loc anume să fluiere cu înțeles. Numaidecît apoi, o autohtonă zglobie, cu ochi de drac și picioarele goale, apare la ostrețe. Și eterna conversație, printre gard începe... iar femeia tuturor secolilor, fascinată de luciul bumbilor de bronz, întinde mîna cochet spre podoaba ostășească.

„Mă, frumoasă a fost viața în toate timpurile !“ cugetă el, de astă dată agasat de zgomotul irespectuos, față de niște re- licve atît de prețioase, pe care-l făceau studenții. Dar pentru că tot viața era ceea ce-i destăinuiau pietrele moarte, el se afundă și mai adînc printre cărăruile dintre blocuri, observînd cu atenție desemnurile (la inscripții nu se mai uita, fiindcă era inutil) și oftînd iarăși : „Eheu... eheu... cum dracului îl chema pe ăla...“ Și pentru că „ăla“ nu binevoia să-i apară deloc în minte, substitui versului antic, o cugetare proprie : „Viața trece, pietrele rămîn...“

Acum, de după enormele pietroaie dispuse simetric, el privi ca printre crucile unui cimitir tinerețea zglobie și nepă-sătoare „de astăzi", al cărei huiet venea acum atenuat și parcă de o falsă rezonanță. I se părea că privește din depărtarea a două mii de ani și se cutremură în fața acestei perspective, a cărei amețeală de prăpastie o cunoaște și o caută, cu pasiune îndărătnică de alpinist, doar savantul solitar.

„Mă, frumoasă e și știința !“ rosti Băiatu convertit deplin la studiu și oferind, solemn și cu larghețea lui obișnuită, pe altarul acestei religii, care e atît de severă în- alegerea adepților, odată cu disprețul cuvenit acestor zgomotoși fii ai norocului, cîte șase ore pe zi de studiu drastic și în special de studiu antic. Istorie veche înainte de Drept roman pentru ca acesta să-i pară pe urmă floare la ureche. Va începe chiar de mline lecturile istorice ale lui Paul Guiraud, pe care le păstrează virgine din liceu : apoi, odată edificat asupra vieței vechi, va ataca direct pe Momsen — și, paralel, cursul lui Longinescu, care nu i se va mai părea de-acuma imposibil. își propuse chiar să rcin-ceapă toți autorii latini din liceu și chiar să-și cumpere — ceca ce ar fi fost maximum de sacrificiu pentru acest novice convertit, care de cînd avea banii de studiu pe mînă, nu mai știa ce e aceea curs ori volum propriu — o carte cu exerciții elementare de elenă.

Praf îl va face pe Longinescu, cînd, la orice întrebare a acestuia, răspunsul va fi o formulă latină :

„Eheu, eheu... eheu... fugaces... aha, aha... Postume... Postume... ăsta e, mă, fir-ar al dracului Eheu, fugaces, Postume ! Postume !... anni... anni...

Mai departe nu mai merse... Știa că e ceva cu anni... dar atît. în orice caz, reconstituirea atît cît o făcuse era într-adevăr un cîștig prețios.

Mulțumi pietrei pe care se așezase și care, odată

cu trezirea memoriei, îi mai lansa prin șezut tot mai vii curenți de frig în trup. Se ridică să plece, dar își simți picioarele amorțite. Răceala pietrelor îl cotropise bine și Băiatu avu deodată senzația mormîntului rece și pustiu. Dar nici acest avertisment de probă nu fu în stare să-l clintească din hotărîrea nestrămutată ce luase și din adorarea zeiței căreia acum i se juruise definitiv, își bătu zdravăn coapsele și pulpele și se îndreptă cu pas apăsat spre contemporaneitatea care acum crescuse, și era din ce în ce mai zgomotoasă și mai vie, în jurul afișarului, temut și încă misterios.

Privi cu disprețuitoare compătimire la fețele acestea tinere, care, sub masca unei exuberanțe factice, ascundeau grija dezastrului și a prăbușireL își croi drum printre ei, împingîndu-i ușor cu cotul și cu superioritatea noii hotărîri și a versului restabilit : „Eheu, fugaces, Postume, Postume... anni...“ și se opri dinaintea listelor anului al doilea, căutînd locul unde, nu după mult, numele lui va străluci încărcat de bile albe.

Litera B : Băleanu, Bălușescu... mai sus : Badea... Badin... mai jos... Băiatu Mih.

închise ochii uluiți ca de-o aprindere subită, solară, pentru a-i deschide iarăși neîncrezători și a-i reînchide literalmente orbiți.

Acolo era numele lui.

Băiatu Mih. Mih și un punct... Poate Mihail sau poate cine știe cum, poate tocmai Mihnea, și alături, voi zei și zeițe ai în-tregei antichități !... designația : elogii.

Atît și nimic mai mult : elogii !

Asta chiar că era un miracol zeiesc !

Băiatu Mih. ! Cine Dumnezeu o mai fi și tipu ăsta ! Vai, simpatic, dulce băiat ! Care va să zică, dacă acum în iunie el ia examenul al doilea, la anul, tot în iunie, va lua pe al treilea. Și încă în ce condiții ! Așa că în iunie viitor, ziarele cele mai mari și mai intransigente cu listele absolvenților universitari vor publica în lista licențiaților în

Drept pe Băiatu Mih. cu elogii. Ah, nu... bilele nu se pun la gazetă, altfel ar fi pericol de congestie cerebrală pentru domnul Ștefan... dar în orice caz, la anul, își va vedea visul cu ochii: băiatul lui va fi licențiat !

Mihnea Băiatu era să strige un ura formidabil, să răsune toată sala asta, cu toate secolile dintr-însa, acumulate pe în-tinsele-i margini. Și ca și cînd de cînd lumea n-ar fi simțit fiorul lor adînc și mustrător, el plecă atît de sigur că viitorul lui s-a rezolvai în sfîi\sil. și dus do alîta fericire, că unul din studenții care-și așteptau încă soarta, și care tocmai ii făcea loc, îl întrebă, arătîndu-i listele :

— Este ?

Drept răspuns, Băiatul întinse și el degetul intr-acolo, rostind clar și apăsat :

— La litera B. Băiatu Mih. Toate albe cu elogii.

Și plecă în tăcerea generală și respectuoasă ce se lăsase La pietre nici nu nu se mai uită.

„Băiatule Mih... Cine-oi fi tu, dragule, scumpule... Minca-te-ar tata, de băiat dulce... Unde ești tu acum. puiule, să te pup cu sete pe amîndoi obrajii tăi... dulci și dolofani.

In zilele acclca atît dc călduroasc de iunie bucureștcan. Mihnea Băiatu alergă de dimineață pînă seara după omonimul său. Cercetă toato cantinele, toate căminurile, îi luă urma și porni după ea prin mahalalele îndepărtate, dar trebui să-și întrerupă repede cercetările, care Doamne păzește, puteau să-l ducă pe negîndite prin cine știe ce străzi unde-și avusese și el domiciliul vreodată și unde puteau să-i iasă în cale atîtea dezagreabile surprize.

Dar din tot ce putuse afla, Mihnea stabilise că Băiatu Mih. era din Brăila, unde probabil și plecase imediat după examene, că în afară de Drept mai urma și Literele, ț>i încă Litere nu glumă ; filologia clasică, istoria și filosofia, că ora un student eminent, înfocat luptător naționalist, niciodată în urmă cu examenele.

Cele mai multe din aceste informații, Mihnea le află do la un concetățean și coleg al omonimului său, și văzu că lucrul este cît se poate de serios : dacă un coleg și încă un concetățean dă astfel de referințe, nu mai încape îndoială că la anul, în iunie, Băiatu Mih., de la Brăila, va fi cu licența în buzunar.

— Va să zică, la anul, credeți că Brăila va număra încă un avocat în plus și chiar din cei mai eminenți ?... întrebă Băiatu în culmea fericirei pe convorbitorul său.

Dar convorbitorul, înainte de a răspunde, aruncă lui Mihnea o privire atît de întrebătoare, incit acesta se «răbi să se despartă, înainte ca privirea să se transforme în întrebare pro- priu-zisă. Și pentru a evita orice explicații, el se recomandă luîndu-și ziua bună :

— Vasilescu, doctorand...

Toamna următoare, Mihnea putea să dea în sfîrșit ochi cu salvatorul său, asupra căruia îi atraseră atenția chemările unui grup gălăgios pe sălile Universității. Era un vlăjgan înalt și slab, cu mișcări de miop, cu oasele atît de ieșite prin pielea obrazului, că parcă dinainte-i privirile luau puteri de raze roentgen, deslușindu-i clar configurația hîrcei. Un craniu cu ochelari. Mihnea își închipui cum tebuie să-i iese coastele prin pielea trunchiului și se înfricoșa.

— Doamne, de nu s-ar curăța pînă la examen.

Băiatu Mih. se vede că-și terminase ce avea de lucru pe la Universitate, pentru că pornise spre ieșire, cu pașii țepeni, largi și parcă fără direcție. Mihnea era oarecum decepționat. Nici o distincție în el, nici o eleganță. Noroc că nu era jerpelit, altfel ar fi fost cu neputință de umblat cu el pe stradă. Lasă că și așa...

„Hm, se cruci Mihnea Băiatu, cum dracu le-a fost dat tot la tonți de ăștia să nu se sperie de-atîtea cursuri cît a mai lăsat Dumnezeu. Și încă de la patru facultăți !“

Mihnea Băiatu îl urmărea de aproape, zăbovind însă, să ajungă în străzi ceva mai dosnice ca să-l acosteze, făurind în-tr-una în minte fraza de introducere, care să pară cît mai puțin insolită ciudatului omonim. Amurgul dospea cu spor, întinzînd chenare tot mai compacte în jurul acoperișurilor. întunecimea crescîndă încuraja pe Mihnea ; în schimb Băiatu celălalt băgase de seamă că e urmărit și întorsese în două rinduri capul, cu îngrijorare.

Pe urmă iuțise pasul.

însă Mihnea, ca să nu-l sperie, lăsase pe al lui domol.

La un colț de stradă, Băiatul Mih. dispăru deodată. Atunci Mihnea se repezi.

Tocmai bine ajunse să-l vadă dispărînd după al doilea colț, nu după ce aruncă în urmă-i, prin roatele uriașe ale ochelarilor, privirea lui de miop.

Mihnea Băiatu se avîntă elastic ca o panteră.

Erau acum într-un cartier tăcut și neumblat... Era tocmai locul dorit.

Mihnea Băiatu coti la rîndu-i colțul al doilea, dar atunci deșirătura osoasă a celuilalt se destinse din umbră și i se interpuse în cale.

— Mult ai să mai mă urmărești, domnule !

— Mi se pare că am onoarea cu domnul Băiatu Mih., eminentul student de la Drept, filologie clasică, filosofie și istorie.

— Da... și ce poftești dumneata ?

— îmi dați voie, glăsui Mihnea mieros și monden, scoțîn-du-și pălăria lui cea tare. îmi dați voie : Vasilescu, doctorand în Drept.

— Da, foarte încîntat, răspunse celălalt sec, fără să-i ia mîna, ceea ce făcu pe Băiatu să se felicite c-a avut inspirația să nu-l interpeleze pe străzile mai umblate.

— Numele meu văd că-l știți. Acum vă rog să-mi spuneți ce doriți de la mine ?

— O ! Nimic... drept să vă spun... decît să vă cunosc.

— Cum, domnule, te ții după mine de două ceasuri ca să-mi spui că ții numai să mă cunoști ? Poftim, m-am oprit. Ce ? lăsă el glasul deodată. Credeai că mi-e frică.

Și-și încrucișă în semn de sfidarea brațele pe piept.

— Vai de mine, domnule Băiatu, replică Mihnea cu efuziune. Se poate să vă închipuiți așa ceva ? Dar drept ce mă luați ?

— Atunci de ce te ții, domnule, după mine ? izbucni celălalt și mai iritat.

— Dar pentru simpla plăcere de a face cunoștința unui student așa de eminent.

— Aha... mergi... asta puteai s-o faci direct la Universitate, însă domnul Vasilescu, nu ?... doctorand, nu ?... dorea să cunoască... nu-i așa... și umila mea locuință, nu-i așa ?... înainte de a cunoaște pe umilul ei chiriaș. Apoi, domnule, poți să le spui celor cari te-au trimes... nu-i așa... că puteau să găsească un altul mai bun. Știu, mi-a spus colegul meu Dăscălescu, nu-i așa... că mi-ai făcut onoarea să te interesezi de mine din iunie... Mergi... însă, acuma, puteai să ai atîta prevedere, să-ți găsești măcar alt nume... Tot Vasilescu, Vasilescu, doctorand, trebuie să recunoști, e imprudent... Te demaști cu o ușurință, nu-i așa... cam ieftină...

Băiatu abia se stăpîni să nu facă un pas înapoi, de stupoare.

„De unde poate ști imbecilul ăsta că mă cheamă altfel ?“

— Vezi, vezi că te-am demascat, urlă deodată Băiatu Mih. trumfător, prinz!ndu-i mișcarea. Ho. ho ! va să zică aVi ajuns acum să urmăriți lumea... Să dați atacuri nocturne... urla Băiatu Mih.. cît îl lua gura, dinaintea lui Mihnea Băiatu, care se uita îngrijorat în juru-i și pentru prima oară binecuvînta spiritul de economie al Prefocturei de poliție la recrutarea agenților.

..Asta mi-ar mai trebui... să-mi ceară

semnalmentele și să vadă nebunu c-a avut dreptate... Să se afle la polițiil' pricina acestei urmăriri... Și domnul Șlefan să citească în gazele, in loc dc știri din Capitală : un caz nostim... Intr-adevăr, tare nostim..."

— Te rog, te rog să nu le miști ! urla înainte Băialu Mih. Dar ce. nu este poliție aici ?... Aha, poliția vine numai cînd pornim noi... nu-i așa... numai contra noastră... dar pe ei... aha... le pomenești că ești chiar de la poliție dumneata...

Abia acum Mihnea Băialu își aminti că astă-vară, colegul de la Brăila al acestui nebun îl informase că stimabilul e și înfocat luptător național ist...

— Stai, domnule, pentru numele lui Dumnezeu, nu mai tipa așa... am să-ți explic îndată.

— Nici o explicație, domnule... Mă rog, atîta să-mi spui, ești de la poliție... sau ești trimis din partea lojilor.

— Care loji, domnule ?

— Aha... le faci neznai... Hrubele iudeomasonice. amice... Loja Marelui Orient... sau alelalle toate, șmechere...

Băialu răsuflă ușurat, nu alît că se dumirise acum do-a bi-nelea, dar pentru că Băialu Mih, scoborîse însfîrșit glasul.

— Fii serios, domne, și lasă-mă in pace cu hrubele dumitale...

— Cc să le las, ce să te las... aha... nu pleci de-aici pină nu vine poliția...

Vocea exaltatului începuse iar să crcască amenințătoare..

,.M-a luat dracu, își zise Mihnea, nemaigăsind vreo poartă de ieșire. S-a dus dracului licența la iunio viilor...

Dacă aș fugi, gîndi el aruneînd priviri disperate în juru-i. cataligele ăstuia m-ar ajunge din două sărituri... Să-l pocnesc o dată, treaba se-nci:rcă și mai rău... gazetele o să zbîrniie..."

Și nemaigăsind nimic altceva, nefericitul

Mihnea duse instinctiv mîna la frunte. Se închină involuntar.

— Doamne, Maica Domnului ! Vezi-ți de treabă, domnule, ce te-a apucat ?... Ascultă aicea să te lămuresc...

Și so închină pentru a doua oară...

Cînd ridică ochii spre înaltul și deșiralul său omonim, acesta îl privea încă uimit prin căscăturile ochelarilor, care aveau aceleași dimensiuni ca și gura-i de asemenea larg căscată și rotundă... Crucea fusese semnul minluilor.

— Adică nu ești mason ?...

— Da nu sunt. domnule, și lasă-mă în pace cu masonii dumitale... Sunt om ca toți oamenii, oltean, creștin ortodox și întrucîl privește francmasoneria...

Aci Mihnea Băiatu complectă cu o serie de argumente ste-reotipe și profund românești dovada afirmațiunei sale, argumente atît de drastice, că nu mai fu nevoie de nici un adaos.

Băiatu Mih, îi întinse mîna frățește, tocmai cînd gardistul apărea după colt ?i arunca o privire îndelungă și întrebătoare, în adîncul străzei, celor doi indivizi, cari porniră cu pas domol și prietenesc.

Pentru a cîștiga definitiv pe noul său prieten, Mihnea a întrebuințat metoda clasică : o serie de mese, plătite la timp potrivit de distanțat pe toată durata anului, astfel ca focul sacru al amiciții să fie întreținut cu spor și prisosință pînă-n iunie' viitor. Așa, băiatul domnului Ștefan avu prilejul să devie și naționalist, căci celălalt Băiatu nu-l lăsă deloc cu teoriile lui politice.

Ii mărturisise că sunt omonimi, și chiar în legătură cu această potriveală de nume explică Mihnea prietenia subită care-l cuprinsese deodată, auzind că poate fi un Băiatu atît do eminent student, atît de muncitor și de dornic de a cuprinde cu mintea atîtea științe deodată. Ii declară și lui că e doctorand la Dropt, însă deocamdată nu s-a

hotărît încă nici să intre în magistratură, nici să se înscrie la barou, nici să-și dea examenele la doctoral.

— înțelegi, am lăsat un spațiu cam adînc între licență și doctorat... Nu vrea,u să spun c-am uitat lotul și că mi-e greu să reîncep... Eu n-am dat examenele așa cum ți le-ai da dumneata, eu m-am mulțumit să citesc de mîntuială cîteva săptămîni înaintea fiecărei sesiuni... Așa că și cînd m-am trezit licențiat, mult mai mult decît la început tot nu știam. Și nu mă prea prăpădesc eu cu firea pentru alîla... Dreptul este experiență... Cîteva luni dc practică la tribunal și mai cu seamă prie- tenia cu un grefier te învață de cincizeci de ori mai mult decît șapte doctorale Ia facultate. Totuși aș fi vrut să nu încep fără doctorat... însă nu pot să citesc... Nu meii pot... Sunt blazat... Știi, mie mi-a plăcut mai mult viața decît... înțelegi... Și de aceea aveam nevoie de stimulent, vream să văd băieți tineri învă-țînd cu poftă, să-mi facă și mie poftă. Așa, ca o amintire, înțelegi, m-am pomenit atunci la ușa sccrețariatului de la Drept, în fața listelor. Acolo ți-am văzut numele identic cu al meu. Am văzut : elogii. M-am. informat de dumneata. Întîmplarea a făcut să găsesc, tocmai pe prietenul și concetățeanul acela al dumitale, Dăscălescu. înțelegi... nu mi-a venit să-i spun că sunt Băiatu... era prea complicat ca să fi stat cu el atunci de poveste și să-i lămuresc cele ce-ți spun acum dumitale.

Și astfel prietenia lor merse pe îndelete pînă în mult așteptatul iunie ; Mihnea punea atîta preț pe seriozitatea și dragostea de învățătură a celuilalt, încît sconta la sigur să-i vadă, și desigur să-și vadă, numele. publicat printre licențiații cei proaspeți ai ăstui an.

Avea de gînd să se prezinte de îndată atunci domnului Ștefan cu marea surpriză, pe care o ținea în adîncă tăcere, cu unica lui diplomă : Ziarul.

„Ce zici, boier Ștefane ? Așa e că nu te-am

păcălit ? Așa e că nu ți-am mîncat banii de pomană prin București ?

Odată cu zilele călduroase de examene, Mihnea se abătu deci pe la facultate. Întîlni pe Băiatu Mih. coborînd scările, cîte patru trepte deodată, cu cataligele lui.

— Cum stăm cu examenele, boier Băiatule ?

— Uite chiar acum putui scăpa de unu.

— Și...

— Am ieșit peste rînd să m-asculte. Mă duc rrpede la întrunirea de protestare... știi, iau cuvîntul... trebuie să fi început, adio.

Și fără a-i mai lua mîna, din cîteva sărituri dispăru pe ușa cea mare.

Mihnea Măiatu scoborî liniștit și se duse să bea un șpriț. Un moment se gîndi să scrie acasă domnului Ștefan, că s-a înfipt în sfîrșit și la ultimul examen de licență și că merge bine.

Emoțiile prin care ar trece cu adevărat iubitul său părinte, în așteptarea rezultatului, ar contribui de bună seamă cu un procent respectabil la felicitarea finală și pecuniară. Dar spiriitul de scenă birui în sufletul acestui artist începător și neîn- țeles : venirea acasă dimineața, odată cu ziarele care aveau să anunțe vestea cea mare, și răspunsul, negru pe alb, dat invariabilei și melancolicei întrebări de întîmpinare a tatălui : „Iar n-ai făcut nimic, Mihnea ?“ — domnul Ștefan și cocoana Ecaterina desfăceau ziarele abia după-masa, cînd se tolăneau pentru siestă pe canapelele din salon — îi păru, chiar din punctul de vedere al profitului, un procedeu tactic și mai de preț.

Și accastă splendidă inspirație fu cu adevărat spre norocul lui Mihnea, căci ducindu-se peste cîteva zile la Universitate să vadă rezultatele, rămase îngrozit și crezu că-i vine rău. Băiatu Mih, nu era printre cei trecuți. Cum, adică pierduse și el examenul ? Cum, un băiat ca dînsul, care a trecut numai cu bile albe, pînă acum, și cu elogii ? Dar asta era nemaipomenit.

Pe urmă își aminti graba cu care o pornise, atunci cînd îl întîlnise la întrunire.

„Așa e... politica distruge în țara noastră și pe cele mai valoroase forțe. Ce mă făceam cu acum, dacă-i scriam domnului Ștefan ?“ '

Și Mihnea Băiatu porni descurajat și trist, ca unul care personal ar fi căzut la examen. Mai mult chiar, ca unul care și-a pierdut definitiv posibilitatea de a se mai vedea cu o diplomă universitară. Căci dacă nebunului de ambițios îi vine cheful să renunțe la Drept, după această teribilă înfrîngere pentru dînsul ! Și ochii lui Mihnea rătăciră turburi printre grelele pietre funerare. Ba încă se și închipui în fund de mormînt, cu pieptul apăsat de greutatea tuturor la un loc.

Abia cînd îi mai trecu această covîrșitoare uluială, care la o vîrstă ceva mai înaintată i-a fost fatală, Mihnea putu să-și dea seama că nu văzuse chiar deloc numele omonimului său pe listă. Or, fie că ar fi căzut, fie că numai s-ar fi retras din examen, numele, în orice caz, ar trebui să figureze acolo...

Iar puțin mai tîrziu întîlni pe Băiatu Mih. în culmea fericirei. Luase absolvența cu izbîndă mare, la Litere, la patru specialități. Mihnea trebui să-l felicite și să se bucure din tot sufletul. Chiar îi oferi și o masă, în decursul căreia îl întrebă, așa, ca într-o doară :

— Ei, acum, la toamnă, vine rîndul Dreptului.

— Nuuu...

— Cum, te lași de Drept ? strigă îngrozit Mihnea, plesnind cu șervetul în farfurii. Dar ce faci, domnule ? Dumneata iți dai cu piciorul la viitor.

— Da nu-mi dau deloc.

— Păi crezi că cu Literele dumitale ai să faci treabă în viată ? Păci ce faci dumneata cu Liteiele. domnule ? Dreptul, domnule ! Toti oamenii mari ai țărei au fost și sunt avocați... Uite, Take Ionescu,

Titulescu... î... Iuliu Maniu... V... V...

— Cu toate astea, la toamnă, trebuie să sfîrșesc cu Literele. Tiebuie să-mi dau toate licențele. Dreptul la iarnă.

— Așaa ? ! răsuflă ușurat Mihnea.

Dar un pic de îndoială tot il mușcă de inimă.

— Bine, da ai să poți da dumneata atîtea licențe la toamnă... ca să poți fi sigur că la iarnă rămîi numai cu Dreptul.

— Hî... mîrii drept răspuns Băiatu Mih. Și întoarse capul într-o parte, oarecum jignii că prietenul lui nu-l cunoaște. La iarnă am luat licența în Drept, declară el solemn, întrebuințînd, pentru a arăta cît e de sigur, trecutul în locul viitorului, și întinse mîna lui Mihnea, în semn de legămînt... Se poate să las ou Dreptul, domnule !... se întrebă el cu tonul care arăta de la sine cît de absurdă putea fi chiar numai această bănuială.

Atunci Mihnea, oprindu-și fericirea strigătoare în piept, prinse chiar puțin curaj și încercă să-și plaseze un mic deziderat :

— Uite ce ! iscodi el... Nu s-ar putea să dai Dreptul la toamnă și să lași Literele pentru la iarnă ?

— Dreptul la iarnă ! repelăl laconic, în loc de răspuns, Băiatu Mih. Și-n semn că e nestrămutat în deciziunile lui, schimbă vorba.

— Dreptul la iarnă ! spuse și Mihnea domnului Ștefan, cînd st duse să-și petreacă vara la casa părintească.

— De ce, mă Mihule, nu vrei tu să te scapi de el la toamnă, stărui, în mai multe rînduri, mieros, domnul Ștefan... Ai mai rămas cu ultimul an... încă o sforțare și... ai scăpat.

— Dreptul la iarnă, ripostă sec Mihnea. Dar pentru că în orice caz el era mai puțin uscat ca Băiatu Mih., nu se putu să nu complecleze : Știți, la mine vorba e vorbă... De ce să spun toamnă, cînd o să fie la iarnă... Am socotelile mele.

Toamna, se petrecu întocmai cum spunea Băiatu

Mih. El lermină cu toate specialitățile de la Litere : luă istoria, liloso-fia, latina, greaca, romanica, ba, ca secundare, mai luă pe deasupra româna și franceza. în l'ața rezultatelor, Mihnea Băiatu rămase ca trăsnit ; chiar pînă acolo nu credea că ar putea merge cineva cu învuțătuia. oiicîl dc* vrednic ar fi și oricită dragoste de carie ar avea. Cineva, pe care-l mai chema și Băialu.

Totuși o îndoială nouă i se zvlrcoîi neplăcut prin minlc. Germana. La germană Băialu Mih. nu-și luase licenU1. Nu cumva o să petreacă iar vreo nouă dislocare de licențe la iai nă ?

Alergă deci să-l felicite și să se asigure că, in orice caz, sesiunea de februarie e dedicată Dreptului.

— Germana, cred c-o mai lași și pe iunie.

— Păi am dai și germana, domnule, dar toi ca secundar. Pe iunie il rezerv pentru altceva, mult mai înalt.

Dcci trăgind in toamna asta Ia domnul Nisipoiu, Mihnea era asigurat în privința titlului universitar. Mai rămînca, pentru a și-l valorifica la nevoie, ceva mai tîrziu. să înceapă liniștii examenele și s-o ia agale cu primul an. Și pentru a călca în sfîrșit cu pasul drept și plin în această mult și van încercată îr-treprindere, iacă, acum norocul il adusese lîngă acest grefier plin de Drept — dar din cel substanțial — și de regrete, al cărui fiecare cuvînt era un îndemn și fiecare oftat — o alarmă.

Numai că teribilele Elemente de drept roman, fie ele ale lui Longinescu, fie ale lui Girard, continuau să însemne o încăpățînată disonanță in acest concert de armonioase împrejurări !

Toate aceste amintiri trecură prin mintea lui Băiatu, pline de vigoarea lucrurilor și întîmplărilor proaspăt văzute și trăite. Dar soarele se ridicase. în răstimp, dc tot deasupra casei domnului Nisipoiu, așa că în camera lui Mihnea domnea acum umbra răcoroasă a nămiczelor din odăi. Prin aerul clar și neirizat, el văzu jucînd deasupra capului rari

funigei de cremă de dinți uscată. își aminti că e cu periuța de gură în mînă și țîșni din pat ca să-și termine toaleta. La două. cînd sfîrși să se îmbrace, o foame ascuțită îl încerca cu vîrful ci de bold prin măruntaie. Plecă repede, de frică să nu întîlnească pe domnul Nisipoiu, cu chef de vorbă, ca omul după masă.

Cu cit se vedea mai mult ocolită, cu atît doamna Nisipoiu se îndîrjea mai zdravăn întru înfrîngerea rezistentului ei chiriaș. Ceea ce o ațița pe dumneaei mai mult, în această neo- goiată ofensivă, era că ocolul adversarului nu părea brusc și definitiv. Dimpotrivă, instinctul ei de femeie cetea .lămurit în ochii lui Mihnea adîncul regret că trebuie să-și dea toate oste-nelele ca nici o împrejurare proprie și vicleană să nu-i surprindă pe amîndoi prin casă, singuri și dezarmați de fragedele lor scrupule (doamna Nisipoiu le zicea „prințipiuri"). Ea aproba chiar pe Mihnea Băiatu pentru atitudinea lui cinstită ; și această frumoasă calitate sufletească era o podoabă mai mult la șiragul de virtuți care-o trăgeau imperios spre dînsul.

Astfel, fără să se fi ajuns încă pe creasta aceasta de munte cu multe alunecușuri într-o parte și-ntr-alta, ei nu erau totuși prea departe, în ceața de înălțimi în care se dibuiau. Dar Fundătura celor Șapte Fîntîni și străduțele din împrejurimi de mult îi pusese unul în brațele celuilalt.

„Poate numai pentru o confirmare juridică1', precum spunea Piscupescu în limbajul lui, convinsese tînărul, neobositul și în-tr-adîncul clarvăzătorul arhivar, pe mama sa, doamna Filofteia Piscupescu, să invite familia Nisipoiu la sindrofia ce se proiectase pentru ajunul Sfîntului Mihai.

— Poți să aduci și pe domnu pe care-l aveți în gazdă, hene Bănică.

— A... e un băiat, mă... cum nu s-a mai văzut.

— Atunci te rog, adu-l chiar „cu manu

militaris“, dacă nu vrea de bunăvoie.

Dar pentru Mihnea Băiatu nici nu putea fi vorba despre astfel dc proceduri drastice ca să poată fi adus la o sindrofie. Acolo se pot găsi cocoane, domnișoare, se pot face flirturi pe deasupra capetelor de mahalagii nepricepuți în arta privirilor și a surîsurilor, se pot pune pe îndelete temeliile zdravene ale unor aventuri care de cele mai multe ori lasă amintiri neșterse, capital neprețuit pentru cei cc-și socotesc plăcerea cea mai mare a sufletului, aceea de a-și istorisi peripețiile vieței, cu atît mai minunate, cu cît, mai complicate fiind, povestitorul a știut să le stăpînească ițele și să rămînă totdeauna deasupra lor.

...Astfel, în seara știută, familia Nisipoiu, însoțită de tînărul și elegantul ei chiriaș, își făcu intrarea în salonul Piscu-peascăi. Arhivarul le ieși înainte în sală și ajută pe doamna Nisipoiu să-și scoată mantoul cu guler de blană. Filofteia îi aștepta în ușă și-i luă în primire cu un zgomotos sărut trîntit în mijlocul obrazului Polixeniei, care se întoarse rspede la oglinda cuierului ca să constate ravagiile aduse de această ma- halagioaică de modă vcche dichisului ce-și făcuse cu atîta migală, cu pudră și roșu. Domnului Nisipoiu, amfitrioana, dreaptă și cu păr alb, îi duse singură mîinile la buze, admonestîndu-l cu strășnicie că a uitat-o cu desăvîrșire, grăbindu-se apoi cu zîmbet perfid să și-l scuze tot dînsa — în vreme ce grefierul prezenta pe tînărul Băiatu — și cu aceeași voce răsunătoare, ca să răzbată adînc înapoi, în toate urechile din salon :

— Vă cred, vă cred, dacă v-a sosit așa mîndrețe de chiriaș... Cum să nu ne uitați pe noi ceștelalți... îmi pare bine, domnule Băiatu... Băiatu ? Da stai, frate, nu ești dumneata rudă cu Mișică de la Caracal... nu..., aha, da, da... ăla era Băiețelul... Băiatu, n-am cunoscut... adică... ce zic eu...

Dar, intrînd în salon, și doamna Nisipoiu și Mihnea avură unele surprize. Mihnea recunoscu

printre cei dinăuntru, desigur musafiri ca și dînsul, pe domnișoara cea smbțire, cu care avusese odată plăcerea să călătorească în tramvai și să se contemple reciproc într-unul din geamurile vagonului, plăcere brutal întreruptă de apariția menajului Turcitu. în schimb, coana Polixenia cu greu putu să mențină expresia de bucurie a zîmbetului de bună cunoștință, care trăgea greu să se preschimbe în uimire și oroare, cînd trebui să răspundă rinjetului lătăreț al bătrînului care venise să închirieze camera în aceeași zi cu Mihnea Băiatu.

— Domnul Gavril Gălușescu, îl recomandă coana Filofteia, clipind cu tainic subînțeles.

— Vă mai aduceți aminte de mine, doamnă, rosti greoi și apăsat domnul Gălușescu, după ce musafirii se așezară. Am vrut să închiriez odaie mobilată la dumneavaastră.

— Da, mi-aduc aminte, răspunse curajos coana Polixenia. Numai că, ați nimerit prea tîrziu, cu părere de rău...

— Ba, chipurile, eu am venit la vreme, că m-ați chemat la răspuns după-amiază... Da să vede că ați preferat la preț domnul...

Se făcuse tăcere adîncă din partea tuturor celorlalți, ca domnul Nisipoiu să audă bine această împrejurare ignorată de dînsul, dar cunoscută așa de limpede de toată mahalaua.

• Coana Polixenia schimba fețe, fețe. Se vedea bine că se străduiește, fără prea multă izbîndă, să-și păstreze calmul și mai cu seamă zîmbetul care-i sta pe buze ca o floare într-un cazan de catran. Fața îi înnegrise și pieptul ei clocotea. Simțea cum îi vin, una peste alta, agitat, toată colecția de cuvinte cu care cei obraznici trebuiesc puși la locul lor și pc care putea s-o depene un ceas în șir, ca o adevărată și vrednică urmașă a părinților ei, băștinași din tată în fiu în Fundătura Șapte Fîntîni :

„De ce te privește pe tine, ghiuj bătrîn... Iau pe cine-mi place în casa mea și n-ai să te amcsteci tu.

gură strîmbă... Mai bine vezi-ți de fălcile cari ți s-au scofilcit, de-ai inerput să rizi ca moartea... Nu vezi că miroși a colivă cale de-o poștă../•

Asta i le spunea toate coana Polixeni ghiujului buliin, ț>i încă și altele și mai și, dar numai in gînd ca să nu facă pc plac Piscupeascăi, Marghioliței Balama (devenită Balaman) cu sfrijita ei de studentă, Vasilica (Vevâ, de...), domnului Vulpache, celălalt grefier de la ocol. cămilei de nevastă-sa :>i calului de fiică-sa, rămasă văduvă de tînără, de-a dracului ce-a fost, că a știut să-și bage repede bărbatul în pămînt, ca să poată să-și dea poalele peste cap nesupărală de nime...

O, ho, cîte ligheane de lături n-avea coana Polixeni să le împroaște pe toate... la o adică. Le știe toate tainele și metehnele... Dar nu vrea să le facă pe plac... Căci întru întîi ele ar fi rîs cu poftă mare c-au scos-o din sărite... și pe urmă c-au aruncat otravă adevărată între ea și domnul Nisipoiu. de vreme ce a usturat unde a căzut...

— îmi pare bine c-am găsit la dumnealor, arată grijuliu spre Marghioala Balama, tot cu două mii cinci sute de lei, apasă el grav pe sumă, privind drept în ochii domnului Nisipoiu...

— Se poate, domnule, tăie scurt coana Polixeni, da, vezi dumneata, cu bătrînii e foarte greu... Eu spun verde, pentru că s-aduse vorba, bătrînii sunt mai pretențioși ca femeile, la o cameră mobilată, și eu servitoare n-am, că nu-mi dă mîna... La coana Marghiolița s-a putea, că sunt două femei.

Aci domnișoara Veve avu tresărire de umeri, ca și cînd i-ar fi pus cineva o lamă rece de metal pe grumaz. Era gata să spună înțepat :

„Eu nu deretec camere de chiriaș !“

Dar mama ei îi luă înainte, încă și mai înțepată :

— Fata mea nu scutură camere de chiriași... Ea are alt rost pe lume...

— în sfîrșit, conchise coana Polixeni, abia stăpînindu-și un zîmbet de răutate, cu bătrînii e greu ; poate, de... într-o noapte are nevoie de-o

doftorie, de doftor, de spițerie... continuă ea fără milă, hotărită să plătească pînă la ultima para, în vreme ce dom- nul 'Bănică îi făcca semne desperate, din spatele arhivarului, să înceteze...

Dar ea nu vrea să vadă, nici s-auză.

— Ba și de popă ! se auzi vocea groasă a celui vizat...

Și domnul Gălușescu se puse pe un ris zdravăn, căruia îi puse punct o tusă așa de zdravănă. Iar coana Polixeni plimbă biruitoare privirea asupra asistentei, pe care de la început o simțise pregătită ca să-i „facă figura". Părea că spune : „Mă rog, căruia îi mai dă mîna...'-

Vulpache și Piscupescu se priviră pe furiș, invițindu-se reciproc. Dar nimeni nu mai îndrăzni să se avînte în arenă.

Băialu se așezase lingă domnișoara Balaman, cu care-și verifica. îeciproc, titlurile universitare.

— A, sunteți în întiiul la Științe, constată el cu vădită surpriză și plăcere... La fizico-chimice... Sunteți in ritmul vre-mei... V-ați pasionat desigur de ultimele descoperiri... de progresul din ce în ce mai accelerat al omenirei...

— Da, răspunse ea repede, și unde mai pui că la Științe sunt concurenți mai puțini la catedre secundare...

— Da, aveți dreptate, continuă cl apreciind spiritul practic al copilei. Cele mai multe vacante sunt orele de știință... Apoi e și frumosă, își dădu el din nou cu părerea... Bunăoară pe mine, dacă aș fi urmat Științele, m-ar fi pasionat optica, dcclară el cu un ușor acccnt de glumă...

— Optica, ce idee ! făcu ea... E cea mai insipidă... Geometrie multă și plictisită... Eh, deveni apoi mai concedantă. în ansamblu cu celelalte ramuri ale fizicei mai merge... Șlii, vibrațiile, undele luminoase... Dar așa, luată aparte... e groaznică...

— Mă mir c-o găsiți astfel... continuă pe acelaș ton Băiatu. Mie, tocmai partea geometrică mi-ar fi

plăcut. De exemplu, ce ziceți de legile reflecției luminii... Și pentru că domnișoara Balaman îl privea cam nedumerită, el se gîndi că trebuie să-i dea aluzia pe șleau, coborînd puțin vocea : Legile reflecției luminii, cu aplicația lor la geamurile de tramvai...

Ea-l privi și mai nedumerită, apoi deodată se lumină și pufni în rîs.

Deveniră prieteni buni și fata îl urmări toată seara cu simpatie, aruneînd din cînd în cînd priviri furișe spre doamna Nisipoiu. Mai ales cînd coana Polixeni își trăda neliniștea prin vreo privire intrigată sau prin vreun cuvînt șuierat or voalat, șchiopătînd brusc în mijlocul conversației, studenta în fizico-chimice i se umplea fața de razele fericirei.

Pentru a o îndepărta de dînsul, doamna Nisipoiu îi propuse să cînte ceva la pian. Fata începu să facă mofturi, dar cînd Băiatu își uni la rîndu-i rugămintea lui cu a tuturor, domnișoara Vev.e se supuse.

Dar, spre uimirea tuturor, Băiatu se îndreptă la rîndu-i cu pași siguri spre pian, se așează lîngă fată și, la momentul trebuincios, întoarse pagina caietului de note. Acest gest, care implica desigur și știință în materie, îl ridică definitiv și peste măsură în ochii asistenței. Domnul Nisipoiu exulta.

— V-am spus eu, șoptea el lui Piscupescu și lui Vulpache. Asta este un fenomen... Asta, domnule, văd c-a știut să profite de noroc...

— Cum să profite de noroc, nene Bănică ?

— De noroc... c-a avut părinți bogați... cari i-au pus cartea în mînă... Și el n-a lăsat-o, ca atîția... Of, legea mă-sei de viață, nici eu n-aș fi lăsat-o, mă băieți...

Dar după două, trei cîntege, prea cunoscute, și pe care asistența feminină, cu Piscupescu, le acompania de-un zumzet surd de voci, d-ra Veve începu să grețească.

— La diez... o îndreptă Băiatu, încurajînd-o, dar asta o descurajă și mai mult...

— Mai bine cîntă dumneata, făcu ea, cedîndu-i locul.

El vroia s-o oprească, dar toată lumea se asocie la propunerea fetei. Băiatu primi și, în semn de consimțire, trecu toate clapele sub galopul sigur al degetelor. Cu toate că era bun cunoscător al notelor, el cînta numai după ureche ; el putea foarte bine să corijeze pe alții cînd nota era falsă, însă el, personal, era incapabil să urmărească un text, cînd începea să-i zică. Insă îi „zicea". Avea o ureche minunată, care nu putea să dea greș niciodată. îi plăcea atunci să-și urmărească degetele lungi și osoase, jucîndu-se pe clape, apoi își lăsa capul pe spate, cînd știa că partea care a venit la rînd este tocmai aceea care place mai mult auditorilor ; numai rar arunca ochii pe note, fără a vedea însă nimic, spre a arăta că deși se folosește mult de memorie și mai pune cîte o floricică de la el, ici, colea, nici textul adevărat nu-l neglijează. Imediat apoi după ce lăsa să se înțeleagă c-a rămas tot pe drumul cel bun, își răsturna iar capul pe spate, or îl plimba într-o parte sau alta, aplecîndu-l domol la o melodie mai languroasă.

După ce execută ce avea mai ales și mai la modă în repertoriu, se retrase, în protestările tuturor, cerînd să se execute la rîndu-i și proprietarul pianului.

Și-și plimbă nesigur privirile de la arhivarul Piscupescu la coana Filofteia. Dar proprietarii pianului nu știau să cînte.

— A, probabil, se dumiri Băiatu, ați avut o domnișoară în familie...

— M... da... și a deces... asigură coana Filofteia.

Dar Băiatu prinse atunci zbor furișat de zîmbete pe fețele tuturor. El îl atribui desigur pronunțării incorecte a cuvîntului „radical", pe care coana Filofteia ținuse să-l întrebuințeze. însă coana Polixeni îl lămuri în șoaptă :

— Minte ! Fiică-sa care a deces — apăsă ea intenționat pe acest cuvînt — nu știa să cînte. A fost al unui biet profesor chiriaș și l-a oprit zălog pentru chirie, dinainte de război, care a și dispărut cu acele evenimente.

Informația asta îi plăcu foarte mult lui Băiatu. De cînd, doar, nu era el de părere că nici chiriașul, cînd îi vine apa la moară, nu trebuie să cruțe pe proprietar ! Ba se simți atît de dispus, încît, deși insistențele se mîntuiseră, se așeză din nou la pian, din proprie pornire, în aplauzele tuturor.

De astă dată arta lui Băiatu a făcut furori. Căci el intră acum în domeniul vast, în care se plimba ca pe o moșie strămoșească, al sîrbelor, al jocurilor și al cîntecelor românești. Teancul de note fu lăsat acum în pace. Iar mai către urmă, cînd paharele de vin se înmulțiră și cînd pînă și ochii domnișoarei Balaman se împărtășiră din culoarea licorii Domnului, cîntecele începură să alunece ușor pe panta lucrurilor fără perdea. Domnișoara Veve rîdea, foarte rușinată, dar amuzată, pînă la hohot înfundat și sughițuri. însă Băiatu știa să întoarcă frîna la timp, sărind dintr-o dată de la repertoriul obraznic al mahalalei, la celălalt, mai cuviincios, chiar cînd e îndrăzneț, al poporului. Uneori, pentru asistența de astă-seară, atingea chiar ineditul :

Pădure
Pădure
Pădure ca Ia Hirtoape,
Lele, Dodă,
Fetele mu iubesc toate...
Nevestele jumătate,
Văduvele-a treia... parte.

El se acompania abia șoptit. însă rotunjind bine cuvintele ca ele să intre în toate urechile. în vremea aceasta, doar basul ținea ușor hangul. Pe urmă melodia era atacată din nou și din plin numai din pian și de data asta făcea atît vuiet, de parcă toate clapele s-ar fi pus să cinle de-a valma, ca toate broaștele înnebunite subit în iaz.

Izbînda fu desăvirșită. Coana Polixeni regretă că n-arc pian. Coana Filofteia îl invită să vie cît mai des. Și, arâlînd spre Veve, îl asigură :

— Aici, la mine, mai totdeauna se adună fete fiumoase.

Doamna Balaman îl invită și dînsa. Iar Veve lăsă, în șoaptă sugrumată, să-i scape viitorul loc de intîlnire, departe de toti ochii și de toate urechile.

Mîinile lor se stringeau adesea cu putere și genunchii se atingeau, fără să se retragă.

Amănuntele acestea scăpau ușor celorlalți. Numai ochiul coanei Polixenia veghea. La început ea crezuse că pîrdalnicul ei chiriaș doar dînsei îi arunca priviri pătimașe pe deasupra capetelor. Dar ochiul ei, puțin cam îngrijat de aceaslă asistență care-i chema odorul în toate părțile, descoperi ușor că-n vreme ce hoțul ăsta de oltean își îndrepta căutările spre dînsa cu aer șiret și conspirativ, ca și cînd ar fi spus că toate astea nu-s lucruri decît de moment, mîna lui se plimba discret și stăruitor dc-a lungul șoldului fetei.

Coana Polixeni se oțărî ca o leoaică.

„Ea-și bagă formele în mîna lui !“ se încredință ea în gînd și-și jurui să scape pe bietul băiat de la pierzanie.

Dar odată cu hotărîrea ei se întîmplă ceva atît de neașteptat, că ea însăși rămase multă vreme uluită, iar indignarea i se urcă deodată atît de multă în git, încît crezu că se sufocă. Pi i-vind cu totul într-altă parte. Băiatu șopti cîteva cuvinte, apoi ieși afară. Și nu trecu două minute și fata, care întîi se prefăcu că dă o deosebită atenție conversației grupului de lîngă ușă, o zbughi pe nesimțite după dînsul. Oricît îi urmărea cu luare-aminte mișcările, coana Polixeni, cîtva timp, nici nu observă că fata dispăruse.

însă cînd băgă de seamă în sfîrșit, nici că mai pregetă. Se apropie la rîndu-i de grupul de la ușă. pe care-l alcătuiau băr-batu-său, domnul Gălușescu și Vulpache. Cocoanele celelalte formau alt grup,

iar Piscupescu, de cînd tăcuse pianul, pusese patefonul în mișcare „cu niște plăci noi. pe cinste, onorabil public'-. Muzica patefonului luase la timp locul pianului, astfel că, multă vreme, cei dinăuntru n-ar fi băgat de seamă desigur dezertarea tinerilor.

Doar coana Polixeni stătea pe jeratic. Ea' zîmbea silit la gluma lui Gălușescu :

— Zi, ți-era frică să nu mă găsești înțepenit într-o bjină dimineață, hai, coană Polixenio !

Dacă ar fi stat cu mintea le cele ce-i spunea, coana Polixenia ar fi putut poate să bage de seamă că rîsul lui Gălușescu nu era prea deschis, ba că ochii lui erau puțin cam mărițI de spaima propriei glume. Vorbea de urît, parcă să scape dc el. .

Insă Vulpache aduse vorba iar de melchnele lungului lanț de judecători și de ajutori, de care avusese parte judecătoria lui.

— Da pe Barzon, ți-l mai aduci tu aminte, Nisipoiule... ?

Și cînd luară pe Barzon în primire, coana Polixenia văzu bine că nu se mai află între ei. Nici chiar Gălușescu n-o mai vedea, pentru că, deși gura-i rîdea, ochii lui se măreau tot mai mult de groază privind nemișcatele umbre dintr-un colț.

.,0 fi și asta“, își spunea el în gînd, amintindu-și de unele scurte amețeli suspecte și îngrijorătoare cu care se ferise să-și alarmeze proprietarii din urmă.

..într-o bună dimineață... Hm... într-o bu...“

Ea atunci se strecură afară. Și prin geamlicul pridvorului ochii ei căutară sub copacii gîrbovi și aproape goi. Alături, pe-o bancă, cei doi tinerii își țineau și acum genunchii apropiați, dar luna nu putea să-i spună coanei Polixeniei, atît cit se prelingea printre frunzele necăzute ale crengilor, dacă mina lui o înlănțuise. Mai mult se putea bănui lucrul acesta, pentru că prea erau lipiți umăr la umăr. Dar coana Polixeni n-avu nevoie să zăbovească mult pentru a-și putea mulțumi

curiozitatea. Capul lui Băiatu se apleca asupra capului fetei și buzele li se lipiră așa de lung, că coana PolLxeni se pomeni numărînd... Și nici cînd ajunse la treizeci, cele două capete lipite de dragoste nu se desfăcură. Ea simți cuțite reci împungînd-o în toate ungherele corpului, fără milă.

„Are dreptate1*, își spunea ea. „Are dreptate bietul băiat... Prea m-am purtat cu el rece... Doar l-am văzut că e sfios și abia lasă să-i strîngi mîna... Dai- iată-l, cînd îi dai curaj... ială-l ce mai cocoș îmi e. Ah, fetele ăstea, din ziua de azi“, scrișni ea cu indignare drept încheiere.

Insă nici după Această constatare, care răpi o bună bucățică de timp, gurile celor de sub pomi nu se desprinsese. Așa ceva coana Polixenia nu mai văzuse niciodată. Uu gînd diabolic trecu atunci prin capu-i ; cum sunt așa pierduți, să cheme toartă asistența : „Ia poftim, coană Marghiolițo, să vezi ce mai succese are Vasilica dumitale...Ar fi năvălit atunci tot salonul și răzbunarea complotului dcjucat adineauri ar fi fost desăvîrșrtă. Ah, i-ar fi tras o plecare, cu trofeul de chiriaș alături, de-ar fi dîrdîit toată mahalaua ! Dar două lucruri o rețineau : întîi, că pînă le venirea privitorilor se putea întîmpla cei doi să înceteze... Apoi „doctorelul“ nostru se putea să aibă vreo neplăcere de pe urma zdravănului și fiorosului Vulpache, care cine nu știa în mahala, el era tatăl adevărat, al copilei subțiri. Deci alungind astfel de gînduri prea repezite, coana Polixenia se mulțumi să se strecoare de-a lungul pridvorului și se opri în cadrul ușei de la mijloc. Dar nici acum nu izbuti să se facă observată. Capul lui Băiatu se aplecase de tot peste capul fetei ; parcă-l mînca, nu-l săruta. Și parcă nu se mai sătura ; ba însă era atît de lacom ticălosul, că nimic nu mai vedea, nu mai auzea, nu mai simțea.

Incît coana Polixenia se putuse apropia cu ușurință de dînșii, cu pasul ei nesimțit de fantomă. Și așteptă, compunîn-du-și în minte o urare cît mai

caustică, pe care să le-o adreseze la despărțire. Dar celor doi titteri li se lipiseră buzele parcă. Iar coana Polixeni se pomeni că nu se mai simte la locul ei acolo. Dădu un pas înapoi și chiar mai mulți iar nu fu simțită. Iar pe buzele ei simțea furnici. Ajunsese înapoi la ușa pridvorului și-ar fi putut chiar să intre fără ca nesățioșii înlănțuiți să simtă că pe lîngă ei s-a plimbat îngerul necazului.

„Ce fel de sărutare e asta de ține de o jumăloate de ceas !, se întrebă intrigată coana Polixeni. Și discreție subită, care-o adusese înapoi, se topi acum din nou în sînul ei care tresaltă pișcat de strechea nerăbdării, a curiozității, a necazului, a otrăvei.

Examină, cu toată atenția, de aci, din ușa pridvorului. Intr-adevăr nu ora decît un simplu sărut. Ci, iacă, asta era chiar nemaipomenit. Adică se poate săruta cineva și cu ora !

Coana Polixeni se simțea în același timp scandalizată și fericită în fața acestei descoperiri. Nu s-ar fi gîndit măcar că are un astfel de chiriaș, Așa e cu timizii ăștia... draga mea. E mult, pînă-i pui pe drum. Pe urmă știu ei cum să umble.

Coana Polixeni nu se mai putu stăpîni ; furnicile de pe buze îi umpluseră acum tcată fața, sînii, mîinile. picioarele, tot corpul. înaintă din nou, fie ce-o fi. Pasul îi tremura.

— Să vă fie de bine, trebui ea sa strige ca să se poată auzi, pentru că și vocea ei i-era sugrumată.

Cei doi se desprinseră deodată : fata scoase un țipăt ușor și-și acoperi fața cu mîinile.

— Iertați-mă că v-am deranjat, se scuză coana Polixeni. Ieșisem să iau puțin aer și nu băgasem de scamă că sunteti aci... Dar iacă, eu mă întorc chiar acum... Rămîneți ! încuraja ea fata care se ridicase. Lasă că nu spun înăuntru... se grăbi să adauge insinuantă și protectoare, ca o deținătoare de neașteptate și grele secrete. Sunteți doar tineri... E timpul vostru acuma, șuieră printre dinți. Și pentru că fata o privea neîncrezătoare, coana Polixeni o

atrase spre dînsa... Mititica mea, îi spuse coana Polixeni îmbrățișînd-o... Orcînd poți să vii pe la mine... Și o sărută o dată pe buze... Vino, mîine chiar, dacă-ți face plăcere... Și o sărută din nou, de astă dată mai lung, și mai cu multă pasiune... Poți să stai cît vrei la mine... N-avea nici o grijă, rămîne între noi... îi șopti în fundul urechei și pe urmă iar îi prinse buzele, pe care i le reținu lung, lung, îndelung, strîngînd-o înfiorată, dc parcă ar fi vrut să absoarbă tot fiorul pe care celălalt îl lăsase acolo. Te vei iubi ca pc surioara mea, mi-ești foarte dragă... Și lasă, am să fac eu totul ca să fiți fericiți... îi șoptea ea înainte, sărutînd-o rătăcită și surîzînd demonic unui plan sinistru, care acum i se lămurea tot mai deplin în minte... O să fii foarte fericită, gemu ea, strîngînd-o cu pasiune nemărginită- și surîzînd necontenit necunoscutului. Hai spune, cînd vii... Mîine vrei ?

Iar Mihnea Băiatu, care n-auzise decît primele cuvinte, le privea cum se îndepărtează în noaptea dulce de toamnă și auzea zvon de sărutări. Nici el nu mai înțelegea nimic... Oare cum venea asta... coana Polixenia se oferea celeilalte... hm, ce-i oferea ?...

Ochii lui se înfigeau nedumeriți în întunericul curței, în care conturul învoalt al Polixenei ducea tot mai adîne silueta fină a fetei.

Cînd sindrofia se sparse, coana Polixeni șopli la urechca lui Băialu...

— Arc să fie bine. ștrengarule...

Și-l slrînse de mînă sălbatec, palpitînd din tot pieptul si vărsind flăcări pe ochi.

La judecătoria dc ocol din mahala, activitatea curgea neîntreruptă de la o zi pe alta. Și Vulpache și Piscupescu erau mulțumiți că Nisipoiu nu se amestecă la nevoile împricinaților. Din cînd in cînd, primea și el să facă vreo jalbă cîte unui năpăstuit. Asia cînd motivul acțiunei i se părea foarte inte-îesant. Dar cînd reclamantul se apucă să-i plătească, el îl trimetea la băieții cari făceau

copiile. în privința asta avea ambiție ca dc» magistrat : să nu i se spună că a primit sub un chip sau altul bani dc la „părți". Mai ales că adesea și judecătorul — domnul consilier — și ajutorul îi cereau și lui părerea la darea hotărîrilor. Mai mult încă, il chemau în unele spețe la. sfat. chiar dacă Vulpache luase ședința, iar pronunțarea hotărîrei se amînase. Dar niciodată nu se înlîmplase ca să fie chemat și Vulpache la ședințele lui Nisipoiu.

Asta o băgase de seamă și unul și celălalt. Apoi consilierul. care ținea morțiș să treacă la Curte, țintea deocamdată un cabinet de instrucție, de unde i se părea lui că se va putea agila mai în voie, decît de la această judecătorie de pace, pentru țelul dorit : acolo vrea să tragă și pe Nisipoiu, cu toate că pe-acesta nu-l prea atrăgeau spețele penale. însă consilierul, care mai ales față de dînsul nu făcea nici un secret din proiectele sale, îl asigura că popasul la instrucție va fi trecător. Dar Vulpache, la urechea căruia răzbătuseră toate acestea, se făcea că nu-i e necaz. Chiar și cînd domnul consilier îi felicita colegul in fața tuturor :

— Măi Nisipoiule, măi, păcat de line ! Cum n-ai făcut lu, măi. liceul, c-ai lua facultatea toată într-o sesiune î Mă, să știi că dacă trec la insliucție nu le las... să nu care cumva să faci prostia să nu primești... Lasă că n-are să-ți fie rău cu mine...

Pc cînd Vulpache primea complimente cu lotul de alt soi : ..Habar n-ai, Vulpache !" or : „Măi Vulpache. ție ți-ar fi stat bine cu șorț dinainte și cu balanța în mînă...‘- or : „Mă, cîntarul dreptății nu e balanță de oltean..."

Alteori, domnul consilier, om foarte nervos, se înfuria zdravăn :

— Asta e hotărire, Vulpache ! ? Ăștia sunt „motivele'- care ți le-am dat eu... Idiot ești, mă...

Aprodul, pentru că toate lucrurile astea se petreceau în cabinet, trăgea cu urcchca. El doar avusese atîtea de pătimit după urma lui Vulpache și a lui Piscupescu... Sc strecura repede spre grefă

și șoptea la urechea domnului Nisipoiu :

— Domnu consilicr a făcut iar pe domnu grefier Vulpache idiot.

— Cind ?

— Iacă, acum.

Nisipoiu surîdea ascuns. îi plăcea. Era singura lui satisfacție față de colegul care făcea bune afaceri din postul lui și pe care, mai din bunătate, mai din dispreț, nu-l denunța cînd il prindea cu cile vreun matrapazlîc. Nici nu făcea măcar vreo aluzie judecătorului, ca să-l pună pe urmele faptei necurate or îndoielnice. Se mulțumea cu atît ; mai ales cînd apostrofa se petrecea în fața lui. Sau cînd, după ce dispărea micul aprod, revenea după cîteva momente, de astă dală radios, cu pas apăsat și slrigind cît îl lua gură :

— Domnul grefier Nisipoiu la domnul consilier...

— Da de ce mă cheamă, mă ? întreba Nisipoiu cu aer neștiutor și bine prefăcut...

— Nu știu. tot ceartă pe domn grefier Vulpache rtcolo, c-ar fi greșit nu știu ce... Și zice că să vii dumneata...

Copiștii zîmbesc cu gura pînă la urechi și se întreprivesc semnificativ. Numai Piscupescu, care a auzit totul, dincolo la arhivă, prin ușa dală de părete, se întunecă și repede nervos maldărele de dosare.

Odată puștiul îndrăznise să lămurească :

— Zice ca să vii dumneata, să îndrepți ce-a greșit acolo...

Cine-a greșit, mă ? luminarea mă-tii ! a răcnit cît l-a luat gura domnul Piscupescu. Ce te-amesteci tu, mă banditule ? și s-a repezit cu palma ridicată asupra lui...

Dar domnul Nisipoiu a intervenit grabnic...

— Ia lasă, Piscupescule...-hai, sfîrșește...

— îl fac praf pe mucosu ăsta obraznic, a strigat din nou Piscupcscu, în culmea indignărei.

— Lasă, nu-l mai face... Aici e judecătorie, nu e

poliție... judecătoria e făcută contra bătăii, nu pentru...

— îi dau eu lui contrabătaie...

— Lucruri d-ăștia să n-aud... Ce ? rări domnul Nisipoiu deodată cuvintele, apăsîndu-le și făcind să se umple de lumină toți ochii celor mici, vrei să te raportez la domnul consilier ? N-am gust să văd pe-aici anchete și treburi d-ăstia... Mi se pare că eu le înghit, observațiile, pentru dumneavoastră... Că de ce închid ochii la multe ? apăsă el și mai tare pe cuvinte.

Piscupescu nu mai zise nimic și se retrase întunecat, în vreme ce Nisipoiu se îndreptă spre cabinetul judecătorului ca să descurce greșelile lui Vulpache.

Dealtfel nici Piscupescu, .nici Vulpache n-aveau interes să se certe cu domnul Nisipoiu. „Nenea Bănică" le era foarte prețios, căci sfaturile lui juridice erau minunate.

— Ce-i facem aici, nene Bănică ?

— Trîntește-i o acțiune în simulație...

— Păi de ce, nene Bănică ?

— Bă, fă tu cum spui eu...

Cîteodată, cînd nu era ascultat, se mai puteau auzi, în grefă, dialoguri de felul acesta. Glăsuia Nisipoiu :

— E, codne Vulpache, cum s-a ales cu rezilierea aia...

Dar conul Nisipoiu fusese înștiințat din vreme, de aprod, ce se alesese de reziliere...

— Eah... facem apel...

— Mai bine ai face anulare... Bagi ceva martori.. Cu probele pe care le ai dumneata nu faci nimic nici în apel...

Iar profețiile lui Nisipoiu se îndeplineau cu precizie biblică.

Dar dacă nu putea fi de glumit cu conul Nisipoiu pe tărîm juridic, în schimb vestea pe care într-o bună zi o aduse Vulpache lui Piscupescu, că madam Nisipoiu și-a găsit un chiriaș trnăr cu 2 000

de lei pe lună, pentru care a respins pe unul bătrîn cu

2 500 de lei, a fost ca o rază caldă și veselă de lumină în mijlocul iernii pustii. Va să zică le venea și Bănică puțin la mină. „Cercetarea" cu „părțile față", de la sindrofia coanei Filofteia, le-a întărit și mai mult speranțele.

— Ai văzut-o ? Cum a ieșit cu fata lui madam Balaman, cum s-a luat și ea după dinșii ?...

— Dar vedeai cu ce ochi se uita la filfizon... Și pe Veve, s-o mînînce nu altceva...

Vulpache și Piscupescu erau răcoriți în sfîrșit.

Din ziua aceca între ei se născu un limbaj special, de cuvinte ce se încrucișau pe deasupra capetelor celorlalți, neînțelegători și nedumeriți.

— li zice, îi zicc... striga unul din #-efă...

— Solid, solid, răcnea celălalt din arhivă...'

— Aha, au început să crească...

— Se văd, se văd, urla Piscupescu.

Uneori, cînd împrejurarea se arăta, nu se sfiau să-l ia direct în răspăr pe Nisipoiu. Așa, cînd piciorul acestuia alunecă odată pe^o coajă de portocală, Piscupescu strigă din ușa arhivei :

— Țin-te bine, țin-te bine, nu te lăsa jos, nene Bănică.

— îți cresc cucuiele de doi coți în frunte, mă Bănică ! rînji și Vulpache.

La Tancu, la cîte-o țuică, se duceau cu toții, și acolo era singurul loc unde Bănică Nisipoiu se simțea în voie cu cei doi colegi ai săi. Cu țoiurile de țuică în mînă, glumele lor păreau în sfîrșit să aibe un rost și Bănică, nepriceput la duhuri, făcea haz de ele, fără să simtă cînd Vulpache și Piscupescu îl împroșcau chiar ceva-oeva mai tărișor. Aci însemnau și ei în sfîrșit ceva și domnul Nisipoiu era mulțumit cu atîta, ca să nu se căiască mai în urmă că și-a pierdut vremea degeaba. Ba chiar observa că domnul Tancu, cîroiumarul negru și gros, cu fălcile lăsate ca la boi și cu ochii ploștiți, ridea cu multă poftă, cu rîsul lui de

astmatic, dar cu îngăduință, să nu-și piardă un client, cînd cei doi duhlii își lua colegul în șfichie. Se vedea bine că și domnul Tancu, ca și mușteriii ceilalți ai prăvăliei, ca și cei mai mulți din mușteriii prăvăliei de alături, cu dosare și citații, deallminteri, aveau mai multă cuviință și respect față de mustața brună, căruntă, cît doi vrăbioi cioc în cioc, a lui Vulpache și față de ochiul șiret și nasul roș al lui Piscupescu, decît de matahala de trup uriaș, bun și inofensiv, a domnului Nisipoiu. Domnul Bănică le vedea și le înțelegea el toate astea... Dar încuviința îngăduitor : „Ce se pricep ei la meșteșugul Dreptului !“...

Mai ales că nu-i era greu să prindă din zborul cuvintelor ce se schimbau în circiumă, că în lipsa lui cei doi se grozăveau cu priceperea lor și chiar își atribuiau fapte, îh discreditul lui Nisipoiu, pentru care judecătorul totuși îl lăudase pe dînsul și-i bruf- luise pe ci. Eah ! Dar dacă adevărul nu ora așa, ce să mai stai să descurci lucruri d-ăștia fără importantă ? <

Se descurcă ele de la sine, odată ș-odată...

In ziua aceea făcea mare zarvă în circiumă evenimentul timpului. O doamnă din societatea bună își omorîse amantul, care vrea s-o lase după ce o făcuse să-și părăsească bărbatul. Intîmplarea aceasta impresionase profund pe domnu Tancu, care o citise în ziarul de dimineață și care asigura acum pe toți mușteriii săi că va face pe dracul în patru ca să ia parte și dînsul la dezbaterile de la jurați...

— Ca jurat, nea Tancule ? întrebase Piscupescu.

— Ce ca jurat ? holbă conu Tancu niște ochi îngroziți...

— Dar atunci cum ?

— Ca public, ca toată lumea...

— Păi bine, nea Tancule ? intervenise și Vulpache. De ce să te milogești dumneata după un loc la înghesuială ? De ce să stai acolo la teasc ? Cum ești de gras, te topești tot...

— Pe cînd așa, îl ambiționă Piscupescu, ești jurat, stai liniștit pe bancă, asculți în liniște...

— Și pe deasupra ești și judecător, întregi Nisipoiu cobo-rînd țoiul de la gură... Jurat, adică judeci, discuți în comisie și-ți dai votul... Poti să-i convingi și pe ceilalți să hotărască la fel...

— Hm ! rămase nenea Tancu pe gînduri...

— Or poate nu ești pe liste ? întrebă Piscupescu....

— Ba chipurile sunt, n-aș mai fi fost, că înainte de război nu mai mă lăsau... Am dat o grămadă de bani pe certificate medicale și pe alte ălea... formalități, cum se zice, ca să scap... îmi rămînea prăvălia de izbeliște, domnule, nu altceva... Să nu mai aud de porcăria asta ! Dar acuma, știi așa, ca chestie, ca să mai aud și eu... De, n-ar strica, e interesant...

— Cum vrei, nene Tancule... dar de, om bătrin și gras... așa te sfătuiesc...

Conu Tancu rămase adîncit în gînduri...

— Ai dreptate, spuse el într-un tîrziu... Mai bine te distrezi liniștii, pe bancă... Și dacă ai o părere, apoi are cine să ți-o asculte... Numai că p-ormă trebuie să te duci la toate chestiile ălclalte, fără interes...

— Eu aș condamna-o, își dădu cu părerea Piscupescu. I-auzi, să omoare ea om tînăr, la începutul viitorului...

— Ba eu aș achita-o, Piscupescule, se pronunță Vulpache. trintind țoiul pe tarabă... Așa le trebuie filfizonilor ăstora, care

încurcă femeile oamenilor și le scot din minți... A făcul-o să lase om cu stare și să vină la el... și pe urmă-i dă cu piciorul...

Involuntar, la auzul acestor vorbe, Piscupeșcu se întoarse către vorbitor. Iar Vulpache, ca și cînd tocmai atîta ar fi așteptat și el, îi făcu din ochi, arătind cu bărbia din fugă spre Nisipoiu.

— Ai dreptate și dumneata, încuviință Piscupescu...

— Nu, răcni conu Tancu, intervenind cu toată sinceritatea. Care va să zică dumneata ai două vini : întîi că-ți părăsești bărbatul, al doilea că-ti omori amantul, socoti el pe degetele-i negre și dolofane, ca niște cirnați. Care va să zică. dacă aveai numai vina dintîi, te condamnam... la divorț și prcacurvie... Iar dacă aveai numai vina a doua. te osîndeam ca om, cum se zice, criminal... Și-acuma, pentru că le ai pe amîndouă, te achit...

— Bravo, nene Tancule, îl felicită Nisipoiu. Iacă un jurat care ar pune și judecată în apreciere, nu numai simțire... Ai glă-suit ca un adevărat judecător, nene Tancule.

Nenea Tancu se îngîmfă foarte, dar afectă modestie și ridică din umeri, ca și cînd cele spuse de Nisipoiu, chiar de ar fi fost și adevărate, acuma nu-l mai puteau surprinde. în vremea asta. între Vulpache și Piscupescu lucra nedomolită suveica înțelegerilor mutești. Mișcări din buze, lăsări de pleoape, semne misterioase cu degetul, surîsuri de aprobare, priviri furișe, care se frîngeau pieziș în spinarea lui Nisipoiu — căci se-ndroptau spre dînsul numai cînd nenea Bănică ora întors cu spatele — stabiliră între cei doi pactul ascuns al alianței și atacului.

— Eu zic că ea l-a vîrît în casă, își dădu cu părerea Piscupescu, privind mohorît la cei trei. Femeia, domnule, ea le în-virte toate, ea le coase și le descoase.

— Aș, îl combătu Vulpache. trimețindu-i veste ascunsă din ochi, ca să n-aibe nici o grijă că-l contrazice. Tipul a urmărit-o. Cc și-a zis ? Asta trebuie să aibe bani, pentru că firfizonii ăștia dc la Capșa la bani se aruncă. Asta trebuie* să aibe bani... E... casă bună, mobilă frumoasă, dama mai în vîrstă, bărbatul... îmbrobodit... aici o de mine... Și intră : „Mă rog, aveți cameră mobilată de închiriat ?...“

— Ce cameră ? domnule, protestă nenea Tancu, ca unul ce era in cunoștință deplină a faptelor. N-

auzi c-a fost secretarul lui bărbatu-său, care era arhitect ? Bărbatu-său l-a adus în casă...

— A, atunci se schimbă socoteala, interveni grabnic Piscupescu... pentru a nu lăsa o prea repede îndoială să-și facă loc in capul lui nea Bănică. Atunci, așa le-a fost norocul...

— Da de unde ? continuă Vulpache îndărătnic. O fi fost secretarul lui bărbatu-său... Insă el pe ea a avut-o în vedere cînd s-a angajat la bărbatu-său... Ce tot îmi spuneți dumneavoastră, îi cunosc eu...

— Atunci el o știa pe ea mai de mult, se asocie din nou Piscupescu.

— De bună seamă... Ei trebuie să se fi cunoscut de pe stradă... Astăzi cu ochiul, mîine cu gura... Pe urmă înțelegerea: „Tu să te duci la bărbatu-meu să te facă secretar...“ Parcă văd toate lucrurile astea... Ea e de vină, domnule... cunosc eu marfa asta... Și-și răsuci mustața în semn de încredințare.

Nisipoiu remarcă îndată contrazicerea lui Vulpache, dar știindu-l fără ordine în idei, se mulțumi doar să zimbească.

— Ei vezi, așa-și fac unii treburile, cugetă conu' Tancu...

— D-aia e bine, omul, glăsui Vulpache sentențios, să mai nimerească acasă și înainte de regulă... da știi, pe neașteptate...

— Aoleu, hai repede acasă, nene Vulpache, strigă Piscupescu, făcindu-i cu ochiul că ceca ce spune nu-l pi ivește pe dînsul...

Dar nea Vulpache nu era omul care, pentru a vîri o intrigă, să nu facă nițel pe caraghiosul.

— Hai, mă nene... Ooliu... o omor, țipă el, rîzînd șiret cu ochii... Mă Piscupache, ferice de tine, băiete, că n-ai pe cine omorî...

Afară se întunecase bine, Felinarul electric pe care edilitatea îl așezase drept dinaintea prăvăliei lui conu' Tancu, în semn de înaltă luare-aminte pentru însușirile lui electorale, se clătina ușor, ca un balon luminos, purtat de adieri, mutînd lumini și umbre pe asfaltul umed.

Piscupescu își ridică gulerul pardesiului și o luă ceva mai repejor. Cei doi întinseră și ei piciorul.

— îl vezi, al dracului, cum se grăbește ? se întoarse Vulpache către Nisipoiu... Parcă ar vrea să ne vadă cit mai degrabă cu coarne în cap... Ai dracului sunt măgarii ăștia neînsurați, ai, Bănică !

Dar Bănică rîse asigurat :

— N-ai nici o grijă. Vulpache, nu ti teme... Apoi chicotind de-a binelea, cu ochi iluminați de-o idee năstrușnică, venită pe neașteptate : Mai degrabă ai zice că mie ar putea să mi se în-tîmple... Ha, ha, ha... Că eu am un tinerel în casă...

Piscupescu, care mergea înainte, încetini automat pasul, întorcînd puțin urechea, iar Vulpache privi poznaș la vorbitor.

— Dar nu e nici o teamă... Băiat serios o fi el, nu-i vorbă; dar, de, tînărului îi dă iniiha... Și pe urmă, de... Polixeni, nu poți zice că nu e în stare să-ți dea gata un filfizon d-ăștia... însă asta e... Polixeni repede i-o taie... înțelegeți, ei nu-i arde d-ăștia, declară Nisipoiu în aprobările rîzătoare ale celorlalți... Ș-apoi, tinerelul meu, Băiatu, nu știu, mă băieți, cum se face, că nu l-am găsit de două ori, de cînd e la mine, seara acasă... El știe cînd vine... eu știu numai cînd pleacă... Am băgat de seamă că eu sunt deșteptătorul lui. Cînd viu acasă la prînz, găsesc trans-perantele lăsate... Cînd ies, după-masă, ferestrele sunt deschise și boierul a plecat... Abia de-l prind și eu cîteodată, de mai stau de vorbă cu ol, că tare deștept e... și cult... Nu prea știe el chițibușuri și civiL.. dar teorie înaltă, cum învață ei la facultate, cîtă poftești... Asta, cînd o fi avocat, numai în latinește o să-i zică... Cînd a fost să-l aduc la sindrofia voastră, a trebuit să-l pîndesc ca să-l prind și să vi-l aduc...

Bănică Nisipoiu sfîrși de vorbit tot așa de calm și de natural precum începuse. Iar cînd sfîrși, își lăsă auditorul gîndilor și posomorit. Pentru că, la sindrofie, și auditorul băgase de seamă că, oricît de nărăvașă părea coana Polixeni, elegantul ei chiriaș

nu prea se arăta deloc tocmai-tocmai la fel față de dînsa.

Cu toate astea, cînd ajunse acasă, domnul Bănică Nisipoiu nu se arătă cîtuși de puțin surprins, găsind lumină în odaia lui Băiatu...

„Examenul, sireacul“, gindi Nisipoiu și trecu înainte.

Cînd intră la dînșii, coana Polixeni îl aștepta, întinsă pe pat. își pusese brațele cruce sub cap, și corpul ei, parcă lungit, și fața ei muiată în vis, ochii închiși pe jumătate și surîsul dulce-vag de pe buze arătau destindere și mulțumire adîncă. Lumina becului, ea însăși avea o anumită culoare trandafirie, adesea cu ușoare palori și reveniri de parcă ar fi făcut cu ochiul.

Domnul Bănică Nisipoiu simți gîdilindu-i nările mirosul apei de Colonia, pe care o întrebuința Polixeni la zile mari; în aer plutea boarea amorului, care umplu cu singe bogat toate-vasele sanguine ale soțului întors acasă, după mai multe țuici și o convorbire pitorească de circiumă, despre femei frumoase din lumea mare și despre drame amoroase.

Coana Polixeni nu făcu nici o mișcare la apariția lui, numai ceva mai pe urmă întoarse capul ușor spre părete, parcă să-și ferească acolo un vis început.

Domnul grefier se simți străbătut de fiori ; la dumnealui așa ceva se întîmpla mai rar. însă cînd se întîmpla. trupul lui mare era potopit din toate părțile de efluvii fierbinți care-l făceau să tremure și să se simtă moale ca o cîrpă...

în astfel de împrejurări, cuconul Nisipoiu putea să arăte însușiri alese și mare vrednicie, dar toată greutatea sta în a trece piedica începutului. Gravitatea persoanei lui și conștiința serio-zilăței îl obligau să ia lucrul pe departe și-l consirîngeau să găsească neapărat un preambul.

Or, de data asta, preambulul era găsit : drama, care preocupa toată capitala. însă domnul Nisipoiu.

ca familist onorabil, trebuia să veștejească vehement astfel de nemernicii : și femeia necredincioasă și amantul ei trebuiau plesniți cu strășnicie de biciul moralei sale. Apoi să vie încet, încet, la chestie, ca oameni onești, cari merită să se iubească liniștiți, pentru că duc viața dreaptă și cinstită, departe de mișeliile și urîciunilc care răzbat din cînd în cînd de sub fardul somptuos al acestei cetăți de voluptate și ispită.

Astfel că n-apucă să zică altceva după bună seara și îndată figura lui, atît de pașnică de obicei, deveni întunccată și teribilă. Conul Nisipoiu se opri în loc, cu picioarele larg desfăcute și cu mîinile în buzunare.

Coana Polixeni, băgînd de scamă că tace, tresări și urmări speriată privirea sinistră. Dar pe podea, acolo unde se fixaseră ochii lui, ea nu văzu nimic. Respiră ușurată. însă groaza se întoarse la gîndul că el ar fi putut descoperi ceva grav sub vreun scaun, sub masă sau chiar sub pat, undo ochiul ei nu putea ajunge.

„Să fi uitat ceva ? Să-i fi căzut ceva ?*‘ gemu în adîncul ini-mei sale coana Polixeni, cu sufletul secătuit.

Altcum, de bună scamă, ea s-ar fi ridicat zglobie și, înfrun-lînd orice priviri, ar fi ridicat obiectul inoporlundînd toate explicațiile* trebuincioase. Dar acum, privirea cumplită a conu- lui Nisipoiu, care se întorsese asupră-i, o bătuse pai că în cuie. așa într-o rină, cum apucase să se miște.

— Mare murdărie ! hîrșcîi glasul lui dramatic și nefericit.

Coana Polixeni se lăsă zdrobită pe pernă...

„Ce-o fi uitat ? Ce-o fi uitat aici, Dumnezeule ? !" se întreb.! sfîrșită. ,.Să-i fi căzut vreo batistă !... Atunci ar fi u-ior de d^t o explicație ; dar dacă a uitat, scăpate pe jos, gulerul ț.i cravata, pe care acum și-amintește că le-a scos !... chiar ea. cu mina ei i- \ deznodat cravata... la început, atunci... Doamne, Dumnezeule... asta este... Că ea ca o...

s... sc... ca o... ah, ah Doamne... a încremenit aici... moleșită... în loc să se uite în toate părțile, nu cumva să fi rămas ceva după dînsul..."

Așa gîndea, amuțită de groază, coana Polixeni. în vreme ce domnul grefier, în seara asia ceva mai afumat ca de obicei de țuica domnului Tancu, făcea penibile sforțări să găsească o expresie, cît mai teribilă și mai patetică în acelaș timp, pentru a face legătura cu marea josnicie ce se săvîrșise în oraș...

— Ce mîrșevenie ! izbuti el să îngăimeze, lăsind ochii iarăși sub pat și mulîndu-i din nou la coana Polixeni. și pe care voia cu orice preț s-o inițieze in faptul de senzație, ce-l devorau cu nesaț ziarele. Și nemulțumit cu atîta. se grăbi răgușit : Ce lume necinstită, scirboasă, sss... ts... nemernică... Ce femeie ticăloasă... care-i dai tot sufletul și cinstea dumitale pe mînă... și li-o terfelește in noroi... Și ochii lui fulgerau de minie și de ură : niciodată țuica nu-l atinsese așa bine pe domnul grefier ! Femeia îsi puse capul în palme, ascunzindu-și privirile îngrozite. Tîrfă ordinară, glăsui mai departe Nisipoiu. Și la ăi bogați ca și la ăi săraci, tîrfa e tot tîrfă... Bărbatul muncește cît i-e ziulica de mare și ea cu firfi-zonu' în pat... S-o bați pînă la sînge, nu altceva... s-o bați eu biciul, nu altceva ! Asta e pedeapsa ci... Coana Polixeni gemu d;' durere. Cu toate astea pedeapsa nu i se păru prea grozavă. Bietul Nisipoiu era om bun. Un altul, la o astfel de întîmplare. putea să ia și barda. S-o bați ! răcnea Nisipoiu .și chiar ridică mîna, pentru a o lăsa nimicitoare în gol... s-o lovești pînă n-o mai mișca...

Cu toate astea ol nu punea mîna pe nimic, așa că Polixeni se gîndea : e beat... dacă ar fi fost treaz, era să fie iau de toi... Acuma însă era lot timpul să intervină și ea...

— Iartă-mă, Bănică, seinei coap.a Polixeni, izbucnind în bocete... Iartă-mă... că numai o dată... că numai astă-seară a venit... jur că numai astă-

seară, Bănică... Bănică a rămas cu vorbă înfiptă în gura căscată și cu biciul imaginar în mîna ridicată.

— Jur, Bănică... Fir-ar ai dracului să fie cu ce-au mîncat în zilele Paștelui... Că ci ți-au băgat în cap... Piscupescu și Vulpache... să bagi nasul pe sub paturi...

Conul Nisipoiu se uită îndobitocit sub pat, dar sub pat nu e nimic...

— Ah, c-am văzut eu de la sindrofie... nu i-ar mai răbda Dumnezeu... cu neamu'... cu neam de neamul lor... alege-s-ar praful de semința lor... că totdeauna te-au păscut... și-au vrut să bage fiere în tine... că ăia îți sunt dușmani... și te mănîncă și te sapă... că te-au orbit și tu-i crezi prieteni...

Orbită de deznădejde, coana Polixeni aluneca spre această diversiune, ca spre unicul liman de salvare pe care-l mai puteau zări ochii ei, acoperiți de perdea întunecată de lacrămi. Apoi ca o leoaică se ridică din pat, se repezi la soțul înlemnit și-l încolăci strîns cu brațele.

Dar domnul grefier tot nu pricepea mare lucru ; sub pat nu se zărea nici o probă. Insă lumina neobișnuită la un astfel de timp, pe care o văzuse la fereastra lui Băiatu, cînd venise, ii lurtiină cu putere creierul, ce începea să iasă din torpoarc...

— Mărturisire și prezumții puternice, răgi el, împingîn-du-și cu silă nevasta. Pe urmă o apucă de păr și începu s-o plesnească : Spune, spune tot, cățea !

Apoi, năpădit de-o idee nouă, ieși repede, trîntind ușa, pentru a apuca și a aduce încoace, la confruntare, cit mai era vreme, pe complice...

Coana Polixeni se rostogoli, nu atît de forța cu care fusese împinsă, cît de disperare, pe podea, ba încă se lovi, cu voie, de piciorul mașinei de gătit. Și înccpu să urle de durere, cu o deosebită voluptate ; în gîndul ei mijea, ca o lumină de felinar slab intr-un beci profund, speranța că urletele-i ar putea aduce înapoi pe cel plecat la groaznică răzbunare.

Și pentru a-și asmuți puterea răgetelor, ochii căutară cravata și gulerul boclucaș... Dar ochii i se zgîiră, ca unui mort, de groază, și orice sunet i se înțepeni în gît, cînd văzu că totul fusese o rătăcire, o nebunie, mai teribil... o prostie...

Știa bine că Nisipoiu nu sc aplecase, nu ridicase nimic de jos.

\ Atunci ?...

S-a dat singură cu capul în fînțînă...

— Păcatele mele, Doamne, ce-am făcut !...

Și-a îndreptat cu un gest dezordinea fustelor și a dat buzna pe ușă, pregătind în minte urletul pe care avea să-l scoată afară, în liniștea nopței :

„II omoară degeaba, oameni buni... N-a fost nici un guler... nici o cravată !“

Dar cum deschise, văzu în capătul celălalt al sălițci, prin ușa trîntită de părete, namila domnului Nisipoiu examinînd odaia chiriașului. Era grozav de crîncen și nu făcea nici o mișcare. „Ce să se fi întîmplat oare ?“ se întreba ea, apăsîndu-și sînul care-i zvîcnea dezordonat ca o pasăre de-abia tăiată, sufocînd-o și făcînd-o să se reazime stoarsă de puteri de dunga ușei. „Să-l fi și omorît, așa, fără nici o vorbă ? Nu se poate... doar n-a avut timp la îndemînă și n-a avut cuțit în mină, nici nu s-a auzit pocnet de revolver... și apoi, ce revolver... așa ;numai un pumn... nu se poate fără luptă... doar și băiatul e destul de zdravăn..."

Coana Polixeni tresare deodată și se înfige în ușă : domnul Nisipoiu s-a mișcat. Pășește, dispare în latura, care nu se poate vedea de-aici, a odăii... „Doamne, acum îl omoară 'r răzbate deodată în cueierul ei, și dintr-o săritură a și ajuns la ușa săliței, gata să se arunce afară, să scape, să urle. Dar statura lui Nisipoiu a apărut iarăși în cadrul luminos al odăii. Ea se înghemuie de geamlîc, cu sufletul pierdut. Nisipoiu revine pc sălință. enorm și îngrozitor ; ea smucește ușa, și dintr-un salt a ajuns în mijlocul curței...

îl aude răcnind in urmă-i, poruncindu-i să se

oprească... Dar ea a ajuns la portiță și se întoarce îngrozită, înainte de a arunca în noapte chirăitul suprem, să judece distanța care o mai separă de viată... Și se oprește, clătinîndu-se și potolin-du-și cu amîndouă mîinile inima care dă să iasă : namila n-o urma... Nici nu era în curte...

A rămas mult în bluza subțire, în noaptea de iarnă. Ochiul ei a scormonit înfrigurat cotloanele obscure ale curții, dar nici urmă de Nisipoiu : în schimb, de-aici, din stradă, a văzut o umbră mișeîndu-se liniștit pe fondul luminos al ferestrei dinspre curte... Acolo, transperantul era doar pe jumătate lăsat, îngrozită de această tăcere lugrubă, încredințată că actul gro- zav so săvirșise, cu infinite precauții se apropie dc fereastra revelatoare. A aruncat îndată privire de uliu spre pat și pe podele... Nici urmă de Băiatu și nici de Nisipoiu. Nu mai înțelege nimic...

Ba da... Ea face involuntar o mișcare spre portița de sta-cheți... I^i reține suflul : creștetul domnului Nisipoiu a apărut din nou în cadrul ferestrei și numai la înălțimea prichiciului. Coana Polixeni se apropie dîrdîind de geam ; domnul Nisipoiu e într-un genunchi și examinează cu amănunțime... Doamne, Dumnezeule, ce cercetează el atît de jos ?... se cutremură coana Polixeni. Dar domnul Nisipoiu s-a întors puțin : în mîna lui e o batistă ; o duce la nas, o miroase, o cercetează din nou. E-a lui ! e-a lui ! e gala să strige coana Polixeni, nu mai cerceta ! Se pare că și domnul Nisipoiu s-a convins de acest lucru, că o aruncă : dar se apleacă iar și scotocește cu ochiul atent pe sub pat, prin sobă, în dulăpiorul de dedesupt al lavoarului. Pe urmă se ridică și începe să se plimbe cu pași largi de la pat la fereastră : ea se ferește de cîte ori se apropie, deși, privin-du-l cum vine. i-ar veni să rămînă și să-i ceară îndurare prin geuin. cu figura-i care se scringe într-o expresie sinceră de milogeală și umilință...

Dar după cîteva duceri și reveniri de acestea, din

ce în ce mai puțin agitate, domnul Nisipoiu se oprește deodată în fața mesei din mijloc. O carte lătăreață și cartonată stă deschisă acolo. El ezită cilăva vreme, apoi se apleacă și privește... se încruntă, pare că se minunează foarte. își face loc pe scaun și sc așează.

Și începe să citească.

Iar coana Polixeni de-abia acum poate reflecta mai în voie : pe semne că ..domnul Mihnea" a simțit ceva... a auzit zgomot pe cînd citea... și i-a dat Dumnezeu gîndul ăl bun s-o tulcască... Și-acum s-a pus să-l aștepte... Să-i aștepte...

— Bietul băiat ! oftă ca ușurată... Și abia apucă și el...

Intr-adevăr, domnul Nisipoiu ceteșlc. Celeste și așteaptă. Căci Băialu trebuie să revină. Nu l-a găsit aici. a simțit mizerabilul și a fugit la timp. Și-n cv.zul ăsta pindește pe afară, căci va trebui să se întoarcă să-și ia bagajele. Dc bună seamă ea l-a reintîlnit și l-a pus in curent cu felul cum l-a trădat...

Foarte bine, îi va aștepta pe amîndoi. Unul din ci măcar trebuie să se întoarcă în noaptea asta... Dar dacă vor porni amîndoi la... la... Bine... Foarte bine ! Dacă va fi așa... mîine de dimineață va ști ce e de făcut... Pînă una, alta, ca om de drept emerit ce se găsește, a prins a cerceta cotloanele și lucrurile odăii, ‘în căutare de corpuri delicte, pentru a se convinge dacă murdăria asta nu se consumă mai de mult, sub acoperișul casnic... Dar oricît a scormonit cenușa din sobă și oricît și-a trosnit gîtul răsucindu-l pe sub pat, pe sub dulapuri, mese și scaune, n-a dat de nimic suspect. IPrin geamantane nu i-a umblat, ca să nu ridice tîlharul, mîine, poimîine, cine știe ce pretenții împotrivă-i, „coborîndu-le“ cu eventuala plîngere pentru pedeapsa ce-l așteaptă.

I-a fluturat apoi paginile cursurilor de pe masă, doar o da de vreun bilețel edificator. Și-a dat într-adevăr de ceva și mai grozav decît orice dovadă a

nelegiuirei, lui actuale : o scrisoare a domnului Ștefan, datată recent, în care bătrînul amintește fiului promisiunea solemnă că-n iama asta va fi sorocul definitiv al licenței — și avertizîndu-l că dacă și acum sesiunea va mai fi scăpată „eu, Mihule, nu mai fac absolut nici o cheltuială, că mi-o fi de ajuns de atît amar de vreme de cînd arunc banii în zadar. Să nu zici că nu ți-am spus.“

Noroc că domnul Ștefan nu preciza ce dimensiuni avea acel „atît amar de vreme“, pentru ca domnul Nisipoiu să-și facă o idee și mai justă de aptitudinile și dragostea de studiu a chiriașului său. Dar îi fu de ajuns și această descoperire pentru a-și da seama, mai bine, cam cu ce fel de doctorand avusese a face.

Pe urmă, domnul Nisipoiu aruncă în treacăt privirea în locul din carte în care scrisoarea fusese înfiptă ca un semn ; de bună seamă „excrocul“ cetise aci de curînd. Cartea o recunoscuse de la prima vedere conu Nisipoiu : era volumul familiar oricărui om în legătură profesională cu justiția și cu dreptul, Codul penal adnotat de Pastion și Papadopol.

Fu deci cu atît mai curios să vadă ce anume capitol din legea borfașilor interesase acum în urmă pe acest răufăcător. Și rămase de «istă dată cu desăvîrșire stupefiat. Codul era deschis la articolul 253 : „Omorul săvîrșit de către bărbat asupra soției sale..“

Ochii domnului Nisipoiu clipiră involuntar, pentru a aluneca apoi grăbiți pe literile mari și categoric imprimate ale articolului :

„...nu este scuzabil dacă viața soțului sau a soției care a comis omorul n-a fost pusă în pericol, chiar în momentul cînd s-a comis".

Nisipoiu aprobă pe legiuitor cu scurtă înclinare a capului. Dar ochii o iau înainte nerăbdători :

‚Jn caz de adulter'1... — a-ha, asta îmi cetea dumnealui în astă-seară... firfizonul — „omorul comis de către soț asupra complicelui, sau de către

soție asupra soțului sau a complicei, în casa conjugală este scuzabil".

— Va să zică dumnealui studia chestia în toată regula ! se cruci domnul grefier.

Dedesubtul articolului, întins aproape pe un sfert de pagină mare, cu caractere largi și apăsate, urma litera măruntă a doctrinelor și jurisprudenței.

Și ochiul curios lunecă și într-aci. Se oprește asupra spețelor care i se potrivesc personal și parcurge sumar pe celelalte : abilitatea de cunoscător îl avertiză de la primele cuvinte cu ce jurispruderiță or cu ce pasagiu de doctrină are a face :

„2. Pentru ca flagrantul delict să constituie o provocare, legea cere două condițiuni: a) delictul de adulter să fie flagrant, fiindcă numai acesta poate produce o turburare marc asupra soțului înșelat; b) adulterul să fie săvîrșit în casa conjugală..."

— Va să zică al doilea element e cîștigat cauzei ! constată domnul Nisipoiu și ochiul excitat alunecă mai departe. Sare iar vechi jurisprudențe și teorii, de asemeni temele complexe, caută nerăbdător ultimele aliniate unde știe că va găsi progresele științei în acest domeniu :

„10. ... Curtea de Casație recunoaște astăzi că premedi-tatea se poate concilia cu provocare și că art. 321 (250 rom.) deși nu vorbește decît de omor, permite totuși să se scuze fi asasinatul..."

„Încă unii autori propun o distincțiune și decid că soțul este scuzabil, dacă, avînd vagi bănuieli despre infidelitatea femeii sale, se înarmează pentru a omori pe vinovat...“

Broboanele grele de sudoare inundează fruntea lucie a domnului Nisipoiu... Literele și rîndurile încep să-i joace dinaintea ochilor în dans sălbatec.

„10. Alți autori decid că asasinul este scuzat ori de cîte ort condițiile legale, cerute de art. 324, sunt realizate, căci legea pune în acest text o prezumție legală..."

„puțin importă dacă el a cedat sau nu unui moment de mînie necugetată, sau că a avut or nu mai dinainte conștiință de necinstea femeei sale..."

Ochii i se ploștiră pe pagina lucioasă. Dar deodată se scutură și împinse cartea ! „Ia lasă-mă, domnule... nu, nu... moarte de om nu fac..."

întinse iar mîna, magnetizat de sclipilrea de ochi a miilor de litere, sub lampă. Dar trase repede ca ars și, ca să scape de obsesia minusculelor lighioane, o închise cu zgomot. Și conu Nisipoiu își pulverizã de trei ori scuipatul în aer și se închină :

— Piei drace !...

Un scîncet îndurerat trezește pe domnul grefier din noianul negrelor gînduri. Ochii lui au devenit amnare lovite de fier și-n brațe i se încordează oțelul mușchilor. Dar e numai coana Polixeni, care geme în cadrul ușei și care cere îndurare cu mîna întinsă și cu ochii plînși... încurajată de cetania lui, coana Polixeni și-a luat inima în dinți și-a apărut umilă și înfrîntă în fața cruntului judecător.

— Hai, Bănică, acasă ! îl îndemnă ea cu glasul jalnic. Haideți la noi, Bănică, și nu-ți mai face sînge rău degeaba... Bănică, Bănică... ce te-a apucat pe tine așa din senin și fără drept... că nimic nu s-a întîmplat, Bănică...

Trupul lui Bănică se încordează și capul lui se scutură ca al unul leu de mînie... Dar coana Polixeni nu-i dă răgaz de izbucnire :

— ...uite, mai jur o dată, Bănică, așa să am parte de ce am mai scump, dacă s-o fi întîmplat ceva, Bănică... Asta mi-e mîna, asta mi-e crucea... Ei ți-au vîrît în cap, că zic că-ți sunt prieteni, nu i-ar mai răbda Maica Domnului să-i mai rabde, de să vii tu cu Jaănat pe mine și să te uiți pe subpaturi...

— Cum femeie ! răcnește domnul Nisipoiu, de se cutremură toată casa, nemaiputîndu-se stăpîni. N-ai mărturisit adi-neaorea...

— N-am mărturisit, Bănică, n-am mărturisit, că n-am avut ce să mărturisesc... că nu s-a întîmplat

nimic, Bănică...

Domnul Nisipoiu își oprimă tîmplele cu pumnii enormi, nemaiștiind nici cum să urle în fața acestei reveniri dîrze și mincinoase...

— N-ai spus dumneata, madam... își vîră el capul, cu ochii strînși pînă la orbite, în fața ei — n-ai jurat dumneata adineaori că numai o dată s-a întîmplat...

Dar coana Polixeni suportă apropierea lui neclintită și hotărită :

— N-am jurat, Bănică...

— Aa... ah... răcnește domnul Nisipoiu, vîrîndu-și mîinile în puținul cît a mai rămas din podoaba lui capilară. Ieși că te omor ! șuieră apoi cu ochii înroșiți de sîngele care i-a invadat tot creierul, cu brațele tremurînd de groaza faptei teribile, care s-a încuibat în ele. Piei din ochii mei că intru in păcat !

Dar coana Polixeni nu se abate nici un milimetru dinaintea acestei urgii. Ea bravează înainte, senină și angelică, rostindu-și calm și înțelepțește nevinovăția, și numai în ochii ei întunecimea și fixitatea aceea de culoare dovedesc o încordare supremă, o siguranță rece, mult mai de temut, desigur, decît vijelia care se zbate în fața ei și pe care o va doborî în curînd la picioare.

— Eu am jurat că numai o dată a fost la mine... la noi... în odaie, astă-seară, glăsuiește mai departe coana Polixeni, cu fața inspirată, cu urechile larg deschise, de parcă o înțelepciune streină, eterică, coborîtă protector asupră-i, i-ar dicta aceste vorbe. Dar ce-ți închipui dumneata că s-a întîmplat cu asta, de te uitai pe subpaturi și în toate colțurile ?... Băiatul s-a purtat frumos și cuminte. A stat și a fumat o țigare... atîta s-a întîmplat... că dacă-și permitea altceva, mă înțelegi... nu mai știa pe unde s-o nimerească afară... toate lăturile din găleată le vărsăm după dînsul. Dar poți să te porți astfel cu un om așa de manierat ca el ?

Brațele domnului Nisipoiu au căzut în jos și ochii i s-au căscat, parcă s-o înghită...

— Minți, femeie nerușinată ! mai poate el s-o înfrunte, dar fără energia de la început...

— Nu mint, Bănică, să n-am parte de ce mi-e mai aproape pe lume, Bănică... Uite-te-aicea : asta mi-e mîna, asta mi-e crucea... Atîta s-a întîmplat, daaa... asta recunosc... nu trebuia să-l aduc în lipsa ta înăuntru... dar a venit și a ciocnit in ușă. ca să ceară un chibrit... Și asta a fost vina mea... că fără tine acolo, eu l-am poftit înăuntru, și l-am poftit să șadă, Bănică... Dar tu ai venit, asmuțit de vrășmașii tăi, Bănică, începu «a să plîngă de-a binelea, ăi de zic că ți-s prieteni, dar vreau să te vadă cu casa stricată și să le dai leafa prin ăle cîrciumi, nu i-ar mai răbda Maica Domnului și sfînta zi de mîine ! Ai venit să mă ocări din senin și să mă faci pe-o aia de pe stradă... de m-am speriat și am crezut c-o fi uitat băiatul pe-acolo vreo batistă, ori vreo tabacheră cumva, restabili ea lucrurile, calm și metodic, de te-ai năpustit pe mine cu astfel de apropouri...

Domnul Bănică își vîrîse miinile în buzunare și începuse să măsoaie camera în lat. înghițea în sec și spumega.

— Nu se poate, femeie, hotărî într-un tîrziu, după ce rostogoli în minte, pe toate fațetele, chipul cum se petrecuse mărturisirea ei... nu se poate... ai declarat o dată, nu mai poți s-o întorci...

— N-am declarat nimic, Bănică, n-am declarat că n-am avut ce să declar...

— Ha, ha* crezi că mă duci pe mine... un cap de muiere ca dumneata... așa crezi ? eu care sunt hîrșit de anchete și judecăți ? Ha, ha, ha, ha, ha... dădu dînsul, uimit și amuzat de scîrbă, drum rîsului său amar... pe mine, femeie... crezi că mă poți purta așa ?

— Nu te port, Bănică, nu te port nicicum, că nu spun decît dreptul sfînt și adevărat... Uite, asta mi-e mîna...

— Lasă madam' că nu mă îndupleci cu jurămintele dumitale, răcni luminat domnul

Bănică. Și-plesnind degetele pe codul de pe masă, ca un avocat la bară, rosti edificat : Da colea, de ce era semn tocmai la articolul 253 ? A-ha, nu înțelegi ? Păi eu nu mă mișc de aici cucoană pînă nu aflu toată tărășenia... Haid ! înapoi în odaie !

Și înșfăcînd-o cu toată puterea de umăr, o împinse, zgu-duind-o cu brutalitate pe săliță, deschise larg ușa „lor“ și o îmbrînci înăuntru cu toată puterea.

— Așa... și-acum să vedem ce zice și domnul... domnul complice. Vă potriviți în vorbă... au ba ? rosti el solemn și și amenințător.

Și porni rîzînd sarcastic și înfiorător, trîntind ușa cu atîta putere și răsucind cheia pe din afară de două ori cu atîta violență, că toate frigurile începură să zgîlție pe coana Polixeni, mai ales cînd gîndul o purta fără voie spre acel misterios și

înfricoșător articol 253. Căci, obișnuit, coana Polixeni, și mai ales în aceste clipe de teribilă așteptare, atribuia o forță mistică legilor, de a descoperi pe vinovați.

Auzind pașii domnului Nisipoiu prin curte și prin săliță, instinctiv Băiatul purtase mîna iarăși la guler ; și găsindu-l, evident, la locul lui, revenise calm la gîndurile de mai înainte. Ori ce gîndise acum cîteva clipe ?... ah, da... țigări... Nu mai sunt țigări... trebuie să se deranjeze puțin pînă la circiuma din colț. Simțea o mare nevoie de fumat, dar parcă nici de pe așternutul plușat al patului nu s-ar fi ridicat. Amintirea îl ducea necontenit cu un ceas mai devreme :

„Strașnică muiere, domnule... gemea din cînd în cînd, înfricoșat ca dinaintea unei mari revelații. Mamă Doamne... așa ceva nu mi-a fost dat în viața mea să văd...“ Și apoi, izbucnind în explozii surde, de sinceră și patetică recunoștință, de-lară solemn : „Nene Nisipoiule, acuma văd că te iubesc cu și mai multă pasiune și te asigur că-ți voi fi chiriaș credincios, cine știe cît de-acum înainte !“

Dar de ce memoria neastîmpărată îi readucea în

sînge fiorul senzațiilor tari și noi abia ațipite, de aceea nevoia tutunului devenea mai imperioasă. Astfel că Băiatu porni tocmai la timp, ca să nu dea piept în piept pe săliță cu domnul Nisipoiu. Din odaia conjugală răzbatea vocea coanei Polixenia și în treacăt accentul ei plîngător zăbovi o clipă în auzul lui Băiatu.

„Ah, face pe suferinda, mititica," își închipui el trimițîn-du-i în gînd o sărutare. Asta pentru a-și masca emoția care încă o consumă !“ se felicită el fericit și plin de sine.

Și ușa cea mare se lăsă pe urmă-i acoperind zdupănitu-rile care tocmai începuseră în camera incendiată de cea mai aprigă mînie a lumei.

La circiuma din colț, Mihu, care era grăbit să se întoarcă spre a se tolăni din nou îmbrăcat pe macatul de pluș, împletin-du-și visurile cu lectura Madonei din Shleeping-car de pe măsuță, găsi obloanele trase. Injurînd cu toată cerbicia pu-torile de negustori, cari se culcă cu găinile lăsînd comerțul românesc pe mîinile străinilor, Mihnea fu nevoit să se aventureze în noapte tocmai spre prăvălia domnului Tancu ; dar și aci îl aștepta o decepție. „Intimele", „Regalele", „Specialele"* „Bucureștii1’, „Ferdinand" se terminaseră ; domnul Tancu își mișcă greoi fălcile negge, pătate de plăgile sure ale urmelor de brici, spre a-și exprima regretul că pînă mîine dimineață nu mai dispune decît de calități inferioare, care, mai ales în aceste momente, nu puteau decît să repugne fericitului doctorand. Indepărtîndu-se astfel din circiumă în circiumă, la o oră cînd obloanele încep să pîrîie și într-o periferie în care tutunul bun' e obiect de lux, Mihnea, pe care vuietul surd al centrului nu fu în stare să-l abată de la pofta lui îndărătnică de interior, reveni aproape după două ceasuri acasă și primul lucru care-l făcu, pătrunzînd prin portița de stacheți, fu să-și reproșeze că uitase lumina deschisă și că face astfel pagubă inutilă menajului Nisipoiu. El nu

văzu în umbra cotețelor, pentru că nici nu se uită într-acolo, pe domnul Nisipoiu — caro-după ce-și încuiase nevasta, tocmai sfîrșise de dat o raită pe afară să vadă dacă „banditul" nu pîndește pe undeva, să-și ia bagajele tiptil, cînd s-or liniști lucrurile —, și intră călcînd în vîrful picioarelor, ca un om atent la somnul celor ce-i sunt atît de scumpi și dragi, și unul ca și celălalt; iar pentru domnul Nisipoiu, ca orice apaș în exercițiul profesiunii.

Domnul grefier intră Ia Băiatu puțin după aceea, fără să bată la ușă, dar regretă îndată această „omisiune* și se dezaprobă mental, vehement. Asta însemană că a călcat cu stîngul, pentru că, fie el direct în cauză, un anchetator nu trebuie să-și piardă un moment cumpătul și recea judecată, punînd cu astfel de stîngăcii în gardă pe cel care trebuie prins, în cursa strimtă a mărturisirei, cu cea mai mare dibăcie.

Și poftim : pe scumpu-i prieten de pînă ieri îl găsește — și acum, după două ceasuri de hoinăreală — ca și pe doamna Nisipoiu, lungit, pe pat, îmbrăcat, cu mîinile sub cap și cu ochii duși în cine știe ce lume, în cine știe ce închipuiri, in cine știe ce amintiri !

Dintr-un salt, Băiatu a fost în picioare și a salutat pe grefier cu măgulitoare vorbe de bunăvenire. Și închipuindu-și că dacă i-a făcut la ora de față onoarea să-l aștepte și să-l viziteze, asta trebuie să fie în strînsă legătură cu numărul țuicilor luate înainte de masă, deduse de aci că simpatica lui gazdă are gust de conversație, evident juridică, mai ales că de multă vreme nu se mai văzuseră spre a se trata reciproc cu acest comestibil deopotrivă de scump pentru aaiîndoi.

— îmi pare tare bine că ai mai venitpe la mine, „nene“ Nisipoiule, își exprimă el îndată satisfacția, dt: astă dată cu vădită sinceritate și bucurie... Pentru că și eu am gust de nițică vorbă. Știi, mi-e nu știu cum, ai>a... îi destăinui el întinzîn-du-se

fericit... Aș face ceva, dar parcă mi-e lene și parcă-mi stă așa ca o încropeală prin oase...

Domnul Bănică înțelegea de minune dispoziția asta, pe care i-o descria tînărul său chiriaș ; de cîte ori n-o avusese și dumnealui doară, cînd se desfăcea din strinsorile aprige ale Polixeniei.

— In sfîrșit nu știu de ce, continuă colălalt, dar simț o mare mulțămire în mine...

Ceea ce-l lăsa de-a dreptul perplex însă era tocmai ușurința, inconștiența ori cinismul cu care acest mizerabil i-o mai și spunea !

— Poate unde mă simt atît de bine... la dumneavoastră... cu dumneavoastră...

Uluit de îndrăzneală, negăsind cum să înceapă, făcînd schime cu buzele tremurînde, care vreau zadarnic să se transforme în cuvînt, și căutîndu-și necontenit o bază mai marțială pentru poziția picioarelor, schimbînd-o apoi îndată cu una mai normală pentru a nu da încă de bănuit, domnul grefier chiar că ar fi făcut impresia, pînă și unui novice, că într-adevăr, pe ziua de astăzi, s-a întrecut mai abitir ca niciodată cu țuica de prună a domnului Tancu.

Ceea ce dădea răgaz lui Băiatu să-și recapituleze pe repezeală materia juridică de care mai dispunea, ca unul ce ținea morțiș să-și mențină rangul de licențiat în ochii priceputului său proprietar. încă mai dinainte constatase că sacul se cam ispaăvise — și acuma îl ademenea o chestie prea elcmetară și care i se păruse prea la putința tuturor de-a o descoase, pentru a n-o lăsa, în întreținerile lui cu Nisipoiu, decît ca pe cea din urmă rezervă pentru v.remuri de complectă lipsă. ,,Chestia" era penală, deci nu tocmai pe gustul gazdei sale ; noroc că o împrejurare dramatică, petrecută de curînd în lumea mare, și de care gazetele erau pline, îi legitimau în momentul de față prezența in discuția chiar a doi juriști emeriți ca dînșii, cari altfel nu și-ar pierde vremea cu romantism de acesta juridicesc.

— Ei, ce zici de întîmplarea asta, coane Nisipoiu ?... Cred că ai citit gazetele... Ia să vedem cum te pronunți !

Dar domnul Nisipoiu întîrzia să se pronunțe și păstra în privirile- lui o fixitate care nu putu să scape ochiului atent al lui Băiatu. Fatal, mîinile lui agere se înfundară atunci în buzunare, în vreme ce domnul grefier, văzîndu-l cum se caută grijuliu, clătină din oap ca un procuior care a și sesizat mișcarea. Ce dracu, să fi lăsat vreo urmă ? Aș, deloc : uite batista, portțigaretul, pila de unghii și mica pudrieră de metal cu oglinjoară ; toate sunt la locul lor. Atunci ce l-a apucat de-l privește așa fără să vorbească ; or e afumat pină dincolo de margine ?

— Ți-am spus eu, coane Bănică, penalul are farmecele Iui... Stai numai să vezi...

Și el începu să cuvinleze cu toată dezinvoltura, examinînd totuși în minte cam ce altă urmă ar mai fi putut lăsa în odaie la coana Polixeni, A fumat, e drept, acolo o țigară stînd dc» vorbă cu dînsa, înainte ca dumneaei să-i vie deodată cheful să-i desfacă în anumit înțeles cravata, schimbînd cu desăvîrșire tonul și direcția conversației începute : dar își aduce limpede aminte că lucrurile luînd această Întorsătură, la care nu se aștepta, Băiatu, din vechi principiu, nu mai strivise țigara în farfurioară, ci o dusese să o arunce direct în mașină. Să-i fi dat de bănuit mirosul tutunului ? Dar domnul Nisipoiu fumează însuși.

— ...va să zică... după ce-și părăsește bărbatul și familia... este la rîndu-i părăsită. Atunci pretinde o ultimă întîlnire și trage cu revolverul... Eu îți spun sincer c-aș achita-o... Cum dai voie soțului să se răzbune... (Mihnea simți cum începe să i se moaie vocea : „cine dracu l-a pus să se bage tocmai în tîmpe-nia asta de întîmplare ?“).... cînd își prinde soția în flagrant delict de adulter... to-ot... așa... dă-i voie și ei (aci -simți venin-du-i curajul și rări cuvintele, apăsîndu-lc) să se răzbune, cînd... după

ce, amăgită și scoasă din minți (vocea iar începu să-i scadă)... e părăsită cu atîta lașitate... (Dar deodată ochii i se aprinseră și protestă cu o nemaipomenită energie.) E... e... e... să se sfîrșească odată cu îndrăzneala acestor domnișori de industrie...

Iar în gînd își repeta într-una : „Dacă nici acum nu-și mișcă fălcile sunt pierdut...“

Domnul Nisipoiu tresări în fața acestei izbucniri și privi și mai stăruitor la convorbitorul său ; fiindcă avea chef de vorbă, trebuia lăsat, firește, să trăncănească înainte. Doar toți acuzații cari vorbesc mult sfîrșesc prin a se încurca singuri în propriile lor cuvinte. Și trebuie arătat boierașului fanfaron și obraznic, mincinos și cu licența neluată, că în realitate nu e nimic de capul lui pomădat și creț și că poate fi prins în capcană mai ușor decît cel mai năuc dintre derbedei.

Domnul Bănică Nisipoiu, în sfîrșit, rînjește. Pentru că lucrurile au ajuns aci, e timpul de dat cărțile pe față și de început ancheta propriu-zisă. Și fălcile lui grele se mișcară pentru a-l pofti cu straniu licăr în priviri să continue :

— Dă-i înainte, ce te-ai oprit așa ?... Ce e cu porcii ăia de domnișori de industrie... Hai ?... domnule Băiatu...

S-a oprit și și-a schimbat brusc tonul, înșfăcat la timp de spiritul juridic : vehemența aparține execuției, pe cînd acum se găscsc încă-n perioada de judecată. Nu avea deocamdată nici o dovadă, nici o mărturisire la îndemînă ; acum era deci tot locul întrebărilor încovoiate ca ghearele de clește, care prind și strîng și nu mai lasă celui întrebat nici o putință de mișcare.

Dar, avertizat de toate aceste evidențe și mai ales de cea din urmă, Băiatu s-a dumirit complet asupra rostului vizitei întîrziate. Cum, de unde, tipul a simțit ceva : singura scăpare era deci să-și continue vorbirea pe drumul început.

— Imoralitatea, domnule ! reîncepu el, privind

la rîndu-i fix în ochii grefierului, a ajuns la culme; plutim, pot zice, într-un ocean de păcătoșenie.

Expresia îi arătase, nu o dată, că orice nor din minte și orice bănuială a celui căruia te adresezi pot fi ușor spulberate cu o mină de veselie, de dezinvoltură, de nepăsătoare îndrăzneală, cu care, legat la ochi, trebuie să te repezi cu capul înainte, in însuși mijlocul îndoielii.

— Numai necinste și trădare pretudindeni ! strigă deci cu toată convingerea, regretînd că nu se află el în partea dinspre ușă. Și în viața publică, ca și-n viața de familie... scuzați de accei rolul penalului este să intervină îndată, cu toată gravitatea, nu așa cum se face acuma... pentru că trebuie să recunoști și dumneata ca magistrat, că indulgența dumneavoastră, a judecătorilor, e cauza acestei stări de lucruri...

Domnul Nisipoiu clocotește. în mintea lui se clatină tot mai violent cumpăna alternativelor. Foarte bine, codul poate că era deschis la 253 din cauza dramei din oraș... dar cuvintele și purtarea Polixeniei... și licența neluată...

Și Băiatu vorbește, vorbește, vorbește. E o imposibilitate să-l iei de guler și să începi să-l scuturi... Dacă ar tăcea cumva... o, dar parcă el înțelege ce-l așteaptă, dacă va tăcea..., și vorbește, vorbește... E limpede că tîlharul pledează în propria lui dramă...

— ...totul, totul e imperfect în alcătuirea noastră socială... codurile sunt tîmpite... le-am copiat după francezi așa, s-o nimeri, nu s-o nimeri... Poftim, articolul ăsta... 253 (Băiatu își flutură degetele în aer). E așa... în doi peri... imperfect, imperfect... complect imperfect...

E cu neputință să întrerupi un vorbitor cu pumnul. De aceea domnul Nisipoiu simte nevoia să urle, 6ă-l oprească odată, ca să poată. în sfîrșit, da drumul interogatoriului mult dorit...

Iar Mihnea Băiatu a lăsat acum chestia de principiu și a intrat în speță.

— Și atunci se naște întrebarea, dezbate el cu foc înainte -— ...ea, femeia... e culpabilă sau nu de gestul ei ?... Aicea trebuie să ne oprim noi. A ucis ea cu luciditate sa-au... a fost pra-ada unei suresci-tă-ări, care i-a întunecat cugetul, cînd și-a dat seama de greșala ce-a făcut, părăsind un om cinstit, onorabil, cu situație, pentru un altul care... n-a știut să-și ție cuvîntul...

— Pentru-un fîrțîngău, pentru-un pomădat, pentru o haimana și-un porc fără rușine, care nu merită decît să-i sucești gîtul ca la pui de găină... putu în sfîrșit să zbiere conul Nisipoiu, năpustindu-se, pe această poartă deschisă, înapoi, la ceea ce-l durea pe el și agitînd cu violență brațul enorm. Privirile lui creșteau amenințătoare, iar namila de trup prindea acum proporții omerice : creșteau văzînd cu ochii, în lumina palidă a becului, parcă și el obosit de această încordare. Să rămînem aci, domnișorule...

— Bun, să rămînem, acceptă și celălalt, hotărît și grav... Să ne oprim puțin la faptul inițial, la adulter și la părăsirea bărbatului... să vedem...

— Să vedem ! repetă Nisipoiu a cărui mînă și-a recăpătat deocamdată direcția normală. Ho, ho, încep mărturisirile...

— Să vedem care a fost atunci agentul moral...

Agentul moral ! Iată două cuvin le care holbează peste fire ochii domnului Nisipoiu.

— Agentul moral ?! Hm, ce are a face aci agentul moral... agentul moral al imoralului ăluia de... de... de...

— Da, agentul moral, continuă Băiatu șuierînd din greu și ștergîndu-și de zor nădușeala de pe frunte. Pentru că lucrurile poate s-au petrecut și altfel, domniile Nisipoiu. închipu-iește-ți un biet tînăr student, un biet suflet de provincial, venind deodată în clocotul acestei Capitale infernale. Băiatul se duce regulat la școală, învață, ia an după an... se apropie liccnța...

— Ce licență... Ha, ha... lasă că știm npi...

licența, a, ha...

— Doar era arhitect... diploma de...

— Aha... ăla... bine ! dar... aha... Lasă la urmă, poftim, avem tot timpul !...

Băiatu furișează o privire iscoditoare spre codul deschis de pe masă. „Mi se pare că am vîrît-o într-însul,‘, încercă el să-și amintească... „Fir-ar al dracului de scrisoare, că nu mă învăț o dată să le rup...“

Dar vocea lui face sforțări să se mențină la calm și seninătate.

— ...viitorul băiatului începe să se contureze. Se gîndește să facă puțină politică. Dă de-un om ca lumea...

— Săracul, bietul om, oftează Nisipoiu. Ah, păcătos... păcătos... suflet păcătos și slab... să calci cu gheata capul șarpelui, nu să-l bagi la sîn...

— ...își alege așadar un arhitect cu renume. Se angajează... bu-un... și toate merg bine la început. Dar domnul arhitect are o soție de toată nostimada, cum se zice... (Domnul grefier tresare crunt și ciulește urechile, aruneîndu-i crîncene priviri). Și... tînărul învățăcel... trece sfios pe lîngă dînsa. Nu se întîlnesc decît rar. El salută și trece înainte. Dar iacă, doamna și-a pus ochii pe tînăr. (Domnul grefier și-a lăsat capul uimit într-o parte și sprîncenele lui se ridică, parcă să lase tot mai multă lumină behilor, cari au descoperit ceva neașteptat în punctul din podea, unde s-au fixat.)... Și în loc să-i răspundă la salut, căutînd să treacă și ea înainte, mîndră ca o nevastă de patron, sau binevoitoare, ca o doamnă atentă cu cei din jurul ei — continuă Băiatu cu tot mai multă ardoare, observînd că de data asta lovitura a prins —, iacă frumoasa noastră cocoană împinge lucrurile și mai departe. Ochii ei parcă spun altceva tînărului, care se zăpăcește de tot cînd o vede. Ba chiar în treacăt îl mai atinge cu cotul, cînd îi dă mînă să o sărute strînge cu anumit interes pe a băiatului, îi răspunde la saluturile lui cu vorbe care-ți dau de gindit...

Băiatul săracul, care e tînăr, de, dar care, vezi dumneata, n-a glumit pînă acum decît, vorba aia, ba cu o servitoare, ba se furișa noaptea la stabilimente cu tarif, înțelegi dumneata, s-a fistîcit de tot. O cocoană pe care o credea serioasă și, iacă, îi face toate avansurile... Ce să facă ? întîi se gîndește să se ducă la bărbat și să dea totul pe față.. Dar cu cc dovedește ? Cocoana va striga ca din gură de șarpe că a fost calomniată și domnul îl va da afară... Să o respingă ? Cocoana se va răzbuna, criticîndu-l la bărbat, înjosindu-l și cerînd să-l înlăture... Cunoști dumneata femeile, nene Nisipoiule... S-o ocolească ? Hm... asta e singurul mijloc bun, cînd vrei să păstrezi cinstea unui om care ți-a făcut bine, om pe care îl iubești. Și vrei cu orice preț — apăsă el pe cuvinte — să-l rcspecți... (Domnul Nisipoiu își întoarce ochii mici, ca de arici la pîndă, dar încă încruntați, spre vorbitor.)

...Ei, ți-ai găsit, continuă Băiatu, cu o volubilitate cum n-a mai avut pînă acum în viața lui. Ți-ai găsit ! Cînd vrea femeia... Te urmărește, domnule, vine după line... îți iese în cale cind nici cu gîndul nu gîndești... ba, dacă mai stai în aceeași casă cu ea, îți intră în odaie, domnule. I-a năzărit ei pe tine și pace !... Te nimerește ba pe jumătate îmbrăcat, ba în pat dimineața. (Tresărire violentă la domnul Nisipoiu.) Tu zici pardon ! Ea, că nu știu ce-a uitat... aci cînd a scuturat ieri. (Nici Băiatu, nici Nisipoiu n-au băgat de seamă aci că doamna din lumea mare nu putea să scuture camera unui secretar.) A doua zi tu încui ușa... îți bate la ușă. Taci. Bate mai tare. Strigă. Te face să crezi că Dumnezeu știe ce s-a mai întîmplat... Iei ceva pe tine, sumar ; deschizi... vine să-ți dea o scrisoare, dar nu se mulțumește că ai luat scrisoarea, intră și ea... Ești încurcat... aștepți să plece... vrei să te speli... să te îmbraci... Se face că nu înțelege... Atunci îi spui lămurit... Mă scuzați, vă rog, vreau să mă spăl... A, poftim, îți răspunde, poftim, poftim, nu mă uit... fă tot ce vrei

— îți spune cu înțeles — nu te jena de mine... m-am învățat atît de mult cu dumneata... Tu nu-ți vezi urechile de roșii... o privești și nu mai înțelegi nimic... și cum stai așa prostit colea, lîngă scaun (Băiatu arată scaunul de lîngă el, cu un gest firesc, pe care domnul Nisipoiu îl primi cu o înclinare tot așa de fi- rească a capului) ...cum stai așa prostit, odată te-ai și pomenit că te-a cuprins... te zbați... ea te potopește cu gura și se împinge în tine și te împinge (Băiatu arată spre pat) că om ești... Mai ești atunci stăpîn pe tine ?... Ai uitat și de binefăcător și de prieteni și de omul care ți-e mai drag și-ți vrea binele și de tot... Pe urmă poți s^-ți dai cu pumnii în cap cît poftești... dacă s-a făcut, s-a făcut... — coboară el vocea dramatic și începe să scîncească, parcă ar fi un lovit de năpastă, ca la Conservator — mai poți, mai ai curajul să te duci la cel înșelat și să-i spui... Iacă așa se naște minciuna... Și pe urmă se strînge una peste altș... Ce să facă acum bietul băiat ?...

' Figura domnului Nisipoiu s-a schimonosit peste măsură ; are atîtea cute, care se întretaie așa de dureros, că parcă ai crede o față nefirească, machiată, artificială. Mintea lui de om al legilor înțelege minunat și îmbrățișează toate urmările expunerii celuilalt. Iar acela dă implacabil... lovitură după lovitură...

— în cele din urmă, își ia lumea în cap și... să zicem că fuge... Adică, ce să zicem, că așa s-a și întîmplat. Noi discutăm doar cazul ăsta... speța... deci fuge... Ea după el... își lasă și bărbat și tot, nu se mai ascunde... Cînd îi cășună femeiei, știi dumneata... nu mai are nici o rușine (Nisipoiu clătina capul nervos și repede ; „te pomenești că e în stare s-o facă și pe asia nebuna", cugetă el cu oroare, gîndindu-se la rîsul lui Vulpache și Piscupescu). în cele din urmă băiatul ridică și el glasul : E... pînă aci... Acum dacă lucrurile s-au dat pe față, are și el curajul să se ridice... Nu, nene Nisipoiule ? Păi stai, madam ! pînă unde ! Și acum

ține-te ; lacrimi și vaiete ; mă lași tocmai acum... el nu mă mai primește... tu mă gonești... și plînsete și zvîrcoliri pe jos... Pe urmă scoate revolverul și pac !... (Amîn-doi tresar la acest pac !) He, și hai acum la jurați : l-am omorît pentru că m-a sedus... pentru că nu mi-am mai dat seama de mine, pentru că, văzînd că sunt mai săracă decît și-a închipuit acest vînător de avere, m-a lungat... Iar publicul ca de obicei: săraca de ea, victimă socială etc., etc... știi dumneata, ce-ți mai spun eu.

Figura lui Nisipoiu nu se mai vede. A intrat toată în pămînt, de parcă el ar fi fost vinovat de toate aceste grozăvii, care au decurs una după alta.

Încît vorbitorul, după o mică pauză, înaintă un pas, concludent, cu mîinile încrucișate pe piept:

— Ei, spune și dumneata acum, coane Nisipoiule, cine e vinovatul... dă și dumneata cu piatra ! strigă el sfidător, apoi -complectă scoborînd tonul : admițînd că ești jurat...

Dar conul Nisipoiu nici nu mai îndrăznește să-l privească, se ridică fără să mai zică un cuvînt și dispare, minat, spre odaia conjugală, de cumplită fierbere, sub năprasnică presiune.

Apăsă teribil pe clanța, ușei, care-i rezistă. își aminti că o încuiase singur și învîrti cheia înapoi cu zgomot mare ; și cînd aruncă violent ca un uragan canatul greu în lături, căldura de baie a odăei îl primi obscură, învăluitoare și pacifică. Doamna stinsese lampa și se culcase ca și cînd nimic nu s-ar fi întîmplat. El intră lăsînd ușa deschisă, dar ușa reveni singură în ușor, scîr-țiind somnoroasă. Intunerecul nu era prea profund, pentru că focul încins bine, din mașină, țîșnindu-și lumina jucătoare prin găurile ușei de tinichea, ca printr-un triplu obiectiv de cinematograf, făcea să zboare pe peretele de deasupra patului, în fîlfîiri misterioare, aripile de vis ale unei neînțelese proiecțiuni.

Ochii lui Nisipoiu căzură asupra așternutului ca două păsări de pradă : întoarsă cu fața la perete,

Polixenia dormea adînc, cu șuierătoare respirație, cu largi mișcări ritmice ale sinilor sub plapomă. Un moment domnul Bănică stătu la îndoială dacă un somn atît de profund putea fi, la o oră ca asta și-n astfel de împrejurări, tot așa de sincer. Dar pentru că nu avea la îndemînă nici un mijloc spre a-și stabili o convingere precisă, începu să calce greoi prin cameră, să izbească lucrurile unul de altul, să trîntească scaunele care-i stau în drum. De cîteva ori se opri cu mîna pe plapomă, gata s-o tragă cu furie și să scuture cu putere pe adormită. Dar răsufletul regulat și adînc îl intimida cu desăvîrșire ; era într-însul ceva străin de viață, ceva care venea din alte lumi, din profunzimi necynoscute și întunecate, care-l descurajau. E drept că domnul Nisipoiu aflase, de pe la cabinetele de instrucție, unde consilierul care-și aștepta mutarea din zi în zi vrea cu orice preț să-l ia după dînsul, că uneori bănuiții sunt ridicați noaptea, pe neașteptate, pentru a fi interogați încă sub puterea somnului, sleiți de odihna din ceas în ceas întreruptă, să li se smulgă astfel cuvîntul mărturisirei. Dumnealui strîmbase din nas însă la auzul unor astfel de barbarii, și avusese un motiv mai mult să regrete focoasele dar lucidele și îndelung pregătitele la rece dezbateri civile, pe care avea să le părăsească în curînd, nu atît pentru a face pe gustul domnului consilier, cît pentru a-și croi o trecere mai sigură spre grefele de tribunal și curte. Acum, ori de cîte ori se îndepărta de patul adormitei, domnul Nisipoiu înclina să aprobe maniera forte și barbară, care-l dezgustase, și aceasta cu atît mai mult, cu cît bubuiturile și zdroncăniturile pe care le provoca prin odaie păreau că înghemuiesc și mai mult pe coana Polixenia sub plapomă și-n somnul ei adînc ; cînd se apropia însă de dînsa, descoperea deodată un zgomot și mai asurzitor și se îndepărta grăbit să-l producă îndată și pe acela. Dar coana Polixenia era lemn ; și conul grefier spumega de furie amin-

tindu-și ultimile amănunte din destăinuirea indirectă a lui Băiatu.

— I-auzi, domnule, răcnea dînsul bufnind și răsturnînd în plimbarea-i nehotărîtă, să intre peste om în casă, să-l găsească despuiat și, în loc să fugă rușinată, să-i sară de gît... Nici tîrfele de la bordel, răgea disperat, țintind cu fulgerile ochilor ceafa adormitei, n-ar fi fost în stare de atîta murdărie... Ptiu... ce rușine... să te respingă omul și să dai buzna ca... ca... scroafele... Aaah... ce scîrbă... femeie în toată firea să învîr-tești capul unui copil..., 6ă-l scoți din minți... să nu poată omul să învețe... să-și dea examene... li...

Ca și cînd ar fi nimerit deodată un cuvînt magic în această avalanșă oribilă de ocări, conul Nisipoiu se opri subit.

— Licența ! gemu el sufocat. Nu l-am întrebat ce e cu licența... Nu mi-a lămurit... A, ha, ce e cu licența, boierule, domnișorule... să-mi răspunzi...

Și fără a mai sta la cumpănă, domnul grefier dădu buzna înapoi, pe ușa pe care venise.

Dar fără a fi stat de asemenea la cumpănă, îndată ce au încetat pașii domnului Nisipoiu pe săliță, Băiatu a și învîrtil cheia în ușă. Cu mișcări precise și fulgerătoare, cu o siguranță dobîndită din vechi și constante exerciții, a deschis fereastra dinspre stradă și a tras geamantanul gata descătărămat de după pat. Și rînd pe rînd au încăput, în gura larg deschisă a burdufului elegant de piele, cărțile de pe masă și de pe măsuță, pardesiul, hainele și teancurile de rufe din dulap, perechile de pantofi de sub pat, articolele de toaletă de pe lavoar. Dintc-o calculată obișnuință, nici unul din lucrurile lui nu mai era risipit în altă parte ; totul era într-o ordine, care contribuise la timp cu încă un procent, la admirația coanei Polixeni, pentru un tînăr atît de ordonat, de curat, de ferchеș și de drăguț. Din zbor parcă și-a petrecut paltonul elegant în spinare, și-a acoperit capul cu ceapacul solemn, și-a înșfăcat mușamaua

umflata a mandolinei. Apoi geamantanul s-a lăsat cel dintîi de pe fereastră, binișor, pe trotuar, spre eterna-i călătorie de noapte și de mister.

Putea acum domnul Nisipoiu să zgîlțîie în voie bună ușa încuiată pe dinăuntru a rătăcitorului său chiriaș. Putea el să bubuie în lemnul masiv pînă mîine dimineață și să apostrofeze cît de provocător pe cel prea suspect de repede și de profund adormit (întocmai «a și coana Polixeni), somîndu-l energic să-i deschidă.

Demult Băiatu ocolise colțul primei străzi, demult el socotise în minte ce avea de răspuns gardistului, care l-ar întîlni cu întreg calabalîcul în spinare, în drum spre cea dintîi stație de trăsuri. In noaptea asta va bate la amicul său bun și oarecum vechi camarad de contigent universitar, Gngoraș Idrișteanu, pe care voise să-l asocieze în combinația cu domnul Nisipoiu. Pentru Grigoraș, Băiatu păstra și-un grăunte de admirație, pe care nu se sfia să-l rostească în față-i cu recunoașteri și complimente ; nu era un invidios Băiatu ! Căci în acești zece ani de cînd îl cunoscuse — se împrieteniseră după un examen la Civil, la un profesor-foarte bine dispus și larg la notare, care obișnuia să anunțe bilele după fiecare examinare ; doar ei singuri căzuseră din toată seria și, cum putură constata mai apoi. din toate seriile anului — Grigoraș totuși nu se lăsase cu una cu două. El nu pregetase să se mai prezinte, ca Băiatu, dinaintea acestor turci de examinatori; dimpotrivă, le înfruntase cerbicia cu încăpățînare și curaj, așa că după doisprezece ani (Grigoraș era cu vreo doi ani mai vechi decît Mihnea) de muncă îndîrjită și titanică, el izbutise să obțină, an-iarnă, licența mult visată.

Gîndindu-se la el, și la odăița-i cam mucedă și cam sărăcăcioasă, care nu voise să evolueze deloc odată cu pomposul titlu al locatarului, Băiatu făcea pași mari în noapte, amăgind cu gîndurile povara din mînă, care începuse să se resimtă. Noaptea era

uscată și geroasă, deși anul ăsta prima zăpadă nu apucase încă să vină. Prin vîrfurile uscate ale copacilor, trăsături vîrtoase dc cărbunc pe fondul deschis al caselor scunde, trecea un susur îndepărtat, cu modulații trist prevestitoare, ca-n melodramele cu sfîrșit duios. Deși curentul se menținea la înălțime, agitînd doar ramurile de deasupra, Băiatu îi simțea învelișul înfășurindu-l și pe dînsul în undele-i destinse și reci. El regretă, cu adevărat, temperatura molcomă pe care coana Polixeni știa s-o potrivească cu atît talent în odaia ce părăsea, din lemnele aduse cu suta de la precupețul din colț, slrîmbă deci din nas la gîndul că în noaptoa asta va lua loc sub plapoma frățească a avocatului Idrișteanu, întocmai poate ca și acum un an, cu paltonul pe dînsul în loc de pijama și cu căciula de biber în cap — pe picioare, care măcar de pantofi trebuiau descălțate, cu covorul greu și prăfuit de pe podea. Dar și mai fioroasă îi păru perspectiva ușei încuiate și a așteptărei cumplite pe recele de piatră al treptelor, jucînd pe cîte-un picior, în tovărășia bagajelor zgribulite și blestemînd cu ardoare, la fiecare nou ceas marcat în depărtare de sunetul metalic, și la fel de înghețat ca toată noaptea asta, al ornicelor administrative, înlîrziefea sigură a amicului expulzat de frig prin subsolurile cu table și biliarde ale cafenelor din centru.

Lăsînd geamantanul îngreunat de drum din mîna amorțită, pe Băiatu îl mușcă o clipă de inimă tentația întoarcerei. Poate că nu fusese cazul să plece ; poate dacă va da un tîrcol îndărăt și va găsi întuneric și paee, fereastra crăpată cum o lăsase și cheia pe dinăuntru la ușă, asta ar însemna că nimeni nu i-a observat plecarea, nimeni n-a făcut controlul ferestrelor pe dinafară, nimeni nu mai are cu dînsul nimic și că totul n-a fost decît un vis neplăcut, între un om îndîrjit de ciocanele do țuică și altul; ce se simțea cu musca pe căciulă. Mîine de dimineață totul se va' îmbrăca în tihnă și în

mulțumirea dinainte, convorbirea din ajun nefiind decît o simplă convorbire ca oricare alta, petrecută între doi cetățeni ca lumea, asupra unui lucru care nu-i privește pe nici unul personal.

Și mîine dimineață, după ce portița va scîrțîi în urma domnului Nisipoiu, Băiatu ar aștepta în dulcea căldură a plapomei, cu inima sufocată de înfrigurare, ciocănitul ușor în ușă, și-apoi pașii nesimțiți ai coanei Polixeni, aducîndu-i, divin și neprețuit trofeu matinal, strînsoarea nemaiîntîlnită a intimității ei ucigătoare, rar nestemat pierdut de fire pe acest maidan îndepărtat. Fiori repezi și rămoși se înfipseră în toate mădularele lui Băiatu la amintirea visului dumnezeiesc — într-atît nu-i venea să creadă c-a fost realitate — care începuse odată cu desfacerea cravatei de către degetele fără manichiură ale coanei Polixeni. Ce, să nu mai aibe parte niciodată de această sfîntă beție, cum nu i-a mai fost dat să guste, să soarbă, să se absoarbă într-însa, nicicînd în viața lui ?

I se pare atît de îngrozitoare accastă perspectivă, că petrece îndată brațul pe sub șalele pardesiului, apucă nervos mî-nușa mandolinei și înșfacă hotărît geamantanul greu ; dar odată echipat, rămîne să joace în loc, iarăși ncdecis, descurajat, scîrbit de dînsul însuși, aducîndu-și învinuiri grele, întretăiate de și mai grele autoînjurături și autoacuzări de poltronerie și idioțenie. Fugise ca un derbedeu de rînd, după ce aruncase toată vina pe dînsa, după ce ridicase la paroxism furia soțului, descriindu-i felonia și putreziciunea iremediabilă din sufletul soției. Ah, i-e scîrbă, i-e scîrbă, i-e atîta scîrbă de sine, că-i vine să-și sfîșie hainele și să se zvârcolească pe jos, în țărînă, ca apucații din căluș.

Și pornește, strivit de povara remușcărei, înainte, pe drumul apucat, tot mai departe de aceea pe care o vede acum zguduită năprasnic de mînia soțului, strivită, însîngerată, călcată în picioare, ca o otreapă murdară, pe această stăpînă a celui mai

de preț mărgăritar din lume. Băiatu sare, cu imaginația lui aprinsă, ca un liberator în ajutorul celei zdrobite, celei neprețuite, respingînd bruta sălbatecă și inconștientă, în vreme ce pasul lui, întraripat de mișcarea vie a imaginilor din minte, se îndepărtează tot mai mult de comoara pe care n-a știut s-o descopere de la început.

A ajuns acum în dreptul casei Balamancelor, și nu doar că geamantanul s-a îngreunat iară peste măsură, dar amintirea Vev6i și a sindrofiei de-acum nu mai mult de două săptămîni, îi covîrșește sufletul într-atîta, că-l obligă la o nouă haltă. îl năpădește atunci amintirea sărutului fetei pe banca de sub copacul unde s-au refugiat. Sărmana, cum i-a urmărit pînă acolo, cum i-a așteptat să-și termine lungul sărut... și de cînd trebuie să fi așteptat ! Și cum s-a arătat gata să cheme pe Veve Ia dînsa acasă, făgăduință pe care apoi s-a ferit s-o împlinească. Mă iybea, sărăcuța... dar cine dracul bănuia că nevasta lui nenea Bănică Nisipoiu are pusă deoparte o astfel de...

Băiatu lăsă din nou bagajele jos pentru a lua rezoluții eroice. Ei bine, în astă-seară nu se va mai întoarce la Nisipoiu și nu va mai reveni niciodată să dea ochi cu dînsul. Dar pe coana Polixenia o va întîlni, fie ce-o fi să se întîmple. Chiar de mîine va da tîrcoale pe-aci, în orele cînd domnul grefier e la judecătorie. Va bate în geamlîcul de-afară plin de îndrăzneală, o va implora să se oprească dacă ea îi va trînti ușa în nas, o va îndemna sufocat și cu tremur în voce de Conservator, să nu creadă nimic, nimic din ce i-a spus bărbatul ei, care vrea s-o prindă, după ce a încercat aceeași metodă .și cu dînsul fără să izbutească...

Dar cum va explica această fugă lașă și subită ?...

Drace, o va explica ol și pe «ista într-un chip oarecare ; o explicație se găsește ea oricînd la îndemîna omului.

Dar cind apucă din nou toarta geamantanului, un

rînd de ferestre de la casa doamnei Balaman se deschise cu zgomot mare, în noapte. Băiatu n-avu timpul decît să se ferească în intunerec. în cadrul întunecat al geamului deschis văzu o umbră albă, cu brațele. întinse ca fantomele din proiecțiuni; pe urmă mîinile căzură și apucară convulsiv prichiciul ferestrei. Un cap buhăit ca de înecat alunecă atunci în afară și Băiatu reconstitui mutra pleșuvă a chiriașului bătrîn Gălușescu, pe care lumina slab vărsată de felinarele îndepărtate o descompunea hidos.

„M-a văzut !“ crezu Băiatu numai un moment, căci, în momentul următor, văzu și auzi apariția nocturnă dedîndu-se la horcăitoare exerciții de respirație, care-l înfricoșară. în ochii nedefiniți bine, fosforul spaimei seînteia atît de viu, că tocmai pe trotuarul de dincolo Băiatu văzu cum duhul morței încearcă să gîtuie hoțește pe bătrîn. Pe urmă respirația se calmă pe încetul și bătrînul, obosit de luptă, își rezemă capul de cerce- veaua rece. Mihnea simți cum îl podidește compătimirea și-și aminti cuvintele rele ale coanei Polixenia la sindrofia Piscu- pe.știlor : ...cu bătrînii e rău, poate au nevoie de o doftorie, de spițeri../* „Ba și de popă“, complectase domnul Gălușescu, rîzînd o clipă, pentru a-i îngheța apoi rîsul deodată, speriat de sinistra profeție.

Memoria lui Băiatu se umplu toată de expresia dîfză a coanei Polixenia în acele momente ; parcă rostea un blestem, așa țintea cu ochii pe bătnnul înțeles cu ceilalți ca s-o prindă în lațul zîzăniei !

Și cumplitei înfățișări de Nemesis i se adaugă îndată, în sîngele lui, amintirea apropiată a strînsoarei de clește, care-l zdrobise.

„Ah, vrăjitoarea !“ gemu el de plăcere și de necaz, mîine vom da iarăși ochi amîndoi, nu te teme...

De peste drum îi veni pînă-n adîncul timpanelor un susur bizar, reținut, căruia se strădui, cîteva bune minute, să-i dea un înțeles : bătrînul plîngea.

își lăsase capul de tot pe pragul ferestrei și plîngea cu sugrumate și nestăpînite suspine.

Băiatu pomi atunci, mai îndîrjit ca niciodată, strecurîn-du-se prin umbrele de ziduri și copaci... Și pînă la colțul apropiat îl însoți într-una plînsul nemaistăpînit al bătrînului, sub-țiratec ca un plîns de copil...

Idrișteanu, bunul prieten al Iui Mihnea, avea și foc în sobă. Afacerile nu-i merseseră cîtuși de puțin bine nici în ultima vreme, dar luase o rezoluție eroică : să intre în magistratură.

I se oferise să-și aleagă trei locuri, unde era vacant postul de stagiar : un sat din Bihor, un altul în Maramureș, un al treilea în sudul Basarabiei. Ei înclina spre cel dintîi pentru că era numai la vreo 80 de kilometri de Oradea. Dar asta, numai așa ca să fie mai aproape de-un centru important pentru a se mai aproviziona din cînd în cînd ca lumea. Altfel, era sătul pînă-n gît de viața de oraș și mai cu seamă de oraș mare. Și Bucureș-tiul ăsta ajunsese de^l scîrbea pînă peste urechi : nopți pierdute, burta goală, dîrdîială iarna, o fi de ajuns atîta. Acuma va începe o viață nouă ! In vederea salariului de magistrat, care va purcede să curgă cu această viață nouă, obținuse cîteva mici credite, cu care-și plătise ceva la cameră, hăt, mult din.urmă rămasă pe veresie, și-și permisese acest lux, pe care nu-l mai mai gustase deloc în ultimii doi ani, de cînd, licențiat fiind, nu se mai abătuse pe la părinți, în Oltenia : lemnele, aces'te admirabile lemne de fag, care fac un atît de voluptos clăbuc de flăcări în soba surprinsă de fericirea încălzitului, ca o domnișoară de mult uitată, cerută de curînd în căsătorie. Esența dc fag este desigur lemnul de foc cel mai ideal ! — era ultima opinie a lui Idrișteanu și, de aceea, dacă avea vreun regret că are să prefere Bihorul — Maramureșului, se gîndea numai la acele imense păduri ale moților, în mijlocul cărora măcar știai că nu degeri niciodată.

Înlîmplările din ultima vreme ale lui Băiatu, el

le ascultă cu luare-aminte, dar și cu o pronunțată scliimă de dispreț în colțul gurei : ah ! va scăpa de toate aceste mizerii ! Dacă va găsi o fată de grof bogat, poate o va lua, căci i-e lehamite de schimbatul gazdelor, cu emoții, noaptea, pe fereastră, cu teama coanei proprietărese în spate, cu aceea a gardistului din colț, în față... Dealtfel acuma nu mai e nici de glr.dit la așa ceva, doar va face parte din magistratură, ce dracu ! Și, hotărît lucru, astfel de escapade nocturne frizează puțin codul penal. Idriș-teanu găsește aci locul să facă o adîncă reflecție asupra nesă-buielilor vie* ii de toate zilele, și mai cu seamă a celei studențești, cînd, din ignoranța legilor, cel tînăr se aruncă legat la ochi în atîtea încurcături grave de ale căror triste consecințe, la o adică, dacă și-ar putea da seama, s-ar îngrozi. Acum lui îi repugnă astfel de mici „infamii" care pentru un licențiat veritabil, și mai ales pentru unul dedicat sfintei misiuni a împărțirei dreptății, n-ar mai avea nici o scuză. El dezaprobă categoric planul lui Băiatu de a mai încerca să vadă pe Polixeni, ținînd seama de posibilitățile de pedeapsă, chiar propria mânu, de care dispune, în modul cel mai legal cu putință, grefierul Nisipoiu, care, „crede-mă pe mine, e un mare cunoscător al legilor". Grefierii ăștia sunt foarte prețioși și, în prima parte a carierei lor, tinerii magistrați sunt nevoiți 6ă-i cultive cu multă luare-aminte, fără totuși a se lăsa cu totul pe mîna lor. „Ăștia te duc, dragă, într-un mod surprinzător."

Sfatul prietenesc, de rămas bun, pe care Idrișteanu poate să i-l dea bunului său amic, e acum să se potolească și să înceapă preparatul. Iată, îi pune la dispoziție camera lui — pe care o va părăsi mîine, poimîine, pentru că numirea trebuie să-i sosească dintr-o zi pe alta, îndată ce va indica judecătoria aleasă — deci pînă după perioada examenelor, de care poate să se ocupe așadar în liniște.

— Chiar pînă-n martie ai achitat-o ?... s-a

interesat cu mare surprindere Băiatu.

La care celălalt a răspuns, pe cît de laconic, pe atît de categoric :

— Am spus o dată. Sunt doar magistrat acum !

Dar Băiatu s-a dat cîțiva pași îndărăt, contemplîndu-l cu brațele încrucișate :

— Ei, cum dracu, lasă ăștia dreptatea oamenilor pe mîinile tale, mă ticălosule ? N-ai fugit tu noaptea cu chiria ne-plătită, n-ai șterpelit-o din restaurante după ce te ghiftuiai bine și vedeai că se îndepărtează chelnerul, n-ai trișat la cărți, banditule ? ți-aduci aminte că ai mîneat și ceva bătaie pentru astă ispravă ; nu ești tu ăla care mă învățai cum trebuie să țiu zarurile în mînă ca să iasă dubla dorită cînd le arunci ? nu ești tu ăla care de cîte ori ieșeci din cafenele te alegeai cu cîte o umbrelă sau un baston... c-o pălărie nouă... și odată chiar c-un pardessus ?... Uite-o aicea, o vezi ?... și Băiatu îna-intă cu pași șigur spre un baston de piele cu mîner mare și întors, atîrnat în cui. Nu e asta ultima ta achiziție, umbrela-baston, care se nimerise lîngă pardessus-ul tău, în cuierul sălei de biliarde de la Boulevard ?... Și apucîndu-l pe Idrișteanu de umăr, îl împinse dinaintea oglinzii celei mari a dulapului :

— Ia uite pe ce Arsene Lupin, gentilom și pungaș, a încăput tragedia moților din Maramureș ! arătă el în oglindă spre imaginea proaspătului magistrat, strînsă în pardessus fumuriu, pe talie, cu gambetă inobservabil lustruită de perie, cu pantofi de lac, la vîrfuri pătrate...

Idrișteanu surise calm și bătu pe umăr prietenește pe vechiul său amic...

— De ce mă insulți în propria mea casă, pe care ți-o și dăruiesc pe două luni întregi, vezi cît ești de meschin și ingrat ?... Mai întîi mă acuzi pe nedrept de eleganță... uite, par-dessus-ul meu e cu talia sus, pe ckTd aproape de trei ani se poartă cu ea jos... iar cît despre aventurile trecutului, să vărsăm o lacrimă peste ele... în orice caz, am tras de-acolo

multă experiență, care va fi extrem de folositoare bihorenilor mei. Dar să revenim la tine, neisprăvitule ! De ce întorci vorba ?

Aș vrea să văd licența dumitale. caro ți-ar șterge dintr-un condei toate nemerniciile și escrocheriile, cum mi le-a șters mie...

— Pardon, nici o escrocherie...

— Nu ești dumneata cel care mi-a explicat mecanismul părăsirei domiciliului noaptea ?...

— Daaa... recunosc... doar atît...

— Atît ? Nu ești dumneata cel care mi-a sugerat geniala idee a marghilomanului cu dichis, cu care, pînă să-l explice bucătarului, chelnerul îți lasă răgazul nccesar ca s-o ștergi boierește, grav, și fără nici un semn de grabă ? Parcă te văd cum porneai ca un curcan, cînd îmi dădeai lecții... și aplicații pe teren... cînd mă așezai la alte mese ca să văd cum lucrezi. Nu tc-am scăpat eu, pezevenghiule, atunci, la „Carul cu bere", cînd te simțise chelnării și i-am auzit cum se sfătuiau să nu te scape din ochi, de am plecat după tine la closet, să-ți dau gologani, că altfel dormeai la poliție ? Răspunde aici ce te întreb, picpoketule ! Și acum, după ce m-ai împins pe calea pierzaniei, arunci cu piatra în mine, quoque tu Brute ?

— Daa... exact, recunosc... astea eu te-am învățat. Iar dumneata, drept mulțumire, m-ai pus complice la pocherul în trei, cu semne din picior pe sub masă. Nu poți nega că, înainte dc a mă duce la mesele tale de cărți, nu eram novice în chestia asta !... Iar cît privește șterpelitul umbrelelor, niciodată nu mi-am îngăduit o murdărie ca asta... .Ți-aduci aminte, cînd mă îndemnai : ,.Ia-o, mă, și tu p-asta, că e de mătase și nu te vede nimeni..." Dar pînă acolo n-am mers... Am tras chiulul la niște restauratori speculanți și îmbuibați de franci, am făcut deci operă socială, am mai păcălit p-ici pe colo, din învățătura ta, niște cartofori și niște vițioși, care nu meritau altă soartă, deci operă morală ; ca să șterpelesc umbrelele de mătase ale

unor bieți oameni nevoiași și cinstiți, la asta nu m-aș fi pretat pentru nimic în lume...

— Pentru că ți-era frică...

— Frică, mie ?...

— Păi nu mă admirai tu pentru curajul meu, măi licheaua dracului... Nu ești tu, care, cînd ieșeam de la filmele cu detectivi, mă strîngeai de braț și-mi spuneai : „Mă, tu ai adevărată stofă în tine“.

— îmi băteam joc de tine, măi nătărăule, și tu nu-mi remarcai finețea. Evident, te-am admirat și te admir și acum, ești o mare lichea, de-o calitate superioară, recunosc. I-auzi, cu ce seninătate pretinde el să fie magistrat... Dar în sfîrșit, du-tc dracului... tocmai am nevoie de-o cameră ca asta pentru Polixenica mea. Insă, caraghiosule, nici prin gînd nu-mi trece să-ți fiu recunoscător... O s-o trcc și p-asta în contul avansului pe care ți l-am făcut atunci... ți-aduci aminte, cînd mi-ai pierdut toți banii cu ăia doi, .pe care credeai că-i duci. Dar te-au dus ei pe tine... Ne-au lucrat clasic... Așa pocheriști mai înțeleg și eu... ăia știau să mînuiască piciorul pe sub masă, nu ca tine, imbecilule, care-ți pierduseși pînă și cumpătul, de parcă-erai gata să și plîngi...

— Idiot ești, mă... eu rîdeam atuncea, tipule, că erau banii tăi... Dar mi se pare că mă ții cam de mult cu avansul ăla... eu cred că ți l-am plătit și răsplătit de vreo douăzeci de ori pînă acum, cu țîrîita. Dar așa am fost eu... n-am trecut la catastif, că nu-s fecior de negustor...

— Ești fecior de perceptor, pramatie, și mi se pare că e anul, de cînd îmi spuneai că tat-tău și-a isprăvit de ridicat două case...

— Și are să mai ridice, tipule... îmi pare rău că nu învîr-tește afacerile în tîrgușorul ăla, unde e tat-tău negustor, să ia vreo cincizeci de piei după el...

— Gangsteri ordinari...

— A, te rog... pînă la părinți... Părinții sunt sfinți, ies din discuție...

— Vedea-v-aș jupuiți de vii, toată familia, ca pe

sfinții ăi adevărați din calendar... tu mi-ai pus cărțile în mînă...

Lui Mihnea îi producea o satisfacție curioasă această recunoaștere tacită, pe care Idrișteanu o adaptase cu o marcă vădită de superioritate, că el îl dusese la primul pocher în trei. De fapt, Băiatu, care știa orice joc de cărți încă din clasa a doua secundară, aflase de adevăratul rost lucrativ al măsluitului de la un concetățean puțin mai în vîrstă, Dumitru Bo-bescu, fost ofițer de administrație în timpul războiului, pus în urmărire pentru deturnări și acum dezertor înrolat în legiunea străină din Alger. Tot Dumitru Bobescu, care la începutul cursului secundar era cu doi ani înaintea lui Băiatu, pentru ca la sfîrșitul lui să fie cu doi ani în urmă, era cel care-l inițiase

în arta de a trage chelnării pe sfoară și a abandona proprietarii pe fereastră. Băiatu nu adăogaso de la el, pentru cfci din urmă, decît capitolul de importanță mediocră pentru dascălul său, al seducerei cucoanelor acestora legitime și nelegitime, învestite cu ținerea cheiei și cu dreptul de a încasa chiria. Băiatu era un liric și un romantic, orice s-ar spune : însăși mandolina lui era o mărturie. Dar nu lipsit de întrepiditate. Astfel, la primul pocher pe care-l încercă pe cont propriu, în camera lui, fără știrea lui Bobcscu, și care se intimplă să fie în trei, el pierdu ca un idiot tot tainul de arginți, venit recent de-acasă, pe-o lună, cu toate semnele „invizibile" pe care prietenul și învățătorul său le făcuse pe dosul cărților. Rămas astfel ca pasările cerului în-tr-un oraș mare și zgomotos ca București, Băiatu i)u descurajă ca oricare alt fiu al provinciei, rătăcit în această cetate de per-diție. Dimpotrivă, el își aminti, e drept, cu destul necaz, dar și cu mare admirație, cum mizerabilii de parteneri îi înțele-seseră tot alfabetul clandestin al cărților, acceptîndu-le astfel fără nici o protestare, ci numai cu semne mutești între dînșii, pe cari intuiția

profundă a lui Băiatu le extinse și dedesubtul mesei, unde picioarele celor doi „bucureșteni“ puteau comunica în voie. El nu blestemă deci Capitala și nici nu-i jură răzbunare, ci dimpotrivă, ca un oltean adevărat .și fecior de negustor, o iubi și mai mult, căci îi dezvăluia atîtea palpitante mistere și ,.lovituri“ — și, împăcat cu sine. alergă la Bobescu să-i împărtășească marea descoperire a pocherului in trei.

— Mă, doi șmecheri, mă, dați dracului, doi bucureșteni, știi d-ăia sadea... mă, de-o finețe și de-o inteligență rară... și de-un fler, mă... începu el cu sinceră admirație.

— Idiotule ! Cum n-ai înțeles de la început că asta e o sinistră pungășie. Trebuie să-ți fiu dădacă pentru toate fleacurile ? Devia ta nu putea înțelege și de la sine lucruri atît de elementare. Și-acuma îmi vii aci curățat complect... Haid, ieși afară... Nu-ți împrumut nici un gologan de cinci; Să-ti mănînci pîinca cu sudoarea frunței tale, inventînd la marghilomane cu dichis.

Și pentru a-l căli la viață, Bobescu, într-adevăr, nu-i dete nici un gologan toată luna, ceea ce pentru Băiatu fu o adevărată catastrofă sufletească. Pentru că era infinit mai ușor să aplici metoda marghilomanului cu dichis în restaurante, așa numai de amorul artei, cînd te simțeai cu gologani în buzunar, decît lefter cuc. La orice surprindere, erai pus la adăpost de neplăceri : „A, pardon, vream să dau un telefon, dar pentru că ești grăbit, haid, fă plata !“ Și, îmbufnat că ai putut fi bănuit de-o atît de ignobilă infamie, nu dai, evident, nici un bacșiș, ca să se învețe pe viitor aceste canalii de chelnări cum trebuie să se poarte cu oamenii cari nici în timpul mesei nu mai pridídesc de afaceri. Pe cînd, lipsit de orice suport moral în fundul buzunarelor, operația marghilomanului era un veritabil calvar, curată masă cu noduri.

Mult timp mai apoi, Băiatu cunoscuse pe Idrișteanu. De care, atras de o afinitate instinctivă,

se alătură din ce în ce mai mult, mai ales după ce Bobescu izbuti în sfîrșit să-și ia în particular liceul și să intre în școala militară. Cu toate astea o rezervă reciprocă prezidă la înccputul cimentărei acestei lungi amiciții ; amîndoi prietenii părură încă multă vreme că mai au ceva să-și spună pe deasupra destăinuirilor de tot felul ce-și făcuseră.

— încă nu mă înțelegi pe de-a-ntregul, aveau ei obiceiul să-și grăiască. O, ho ! mai ai .cîte ceva de învățat de la mine și cred că ai să-mi fii recunoscător toată viața !

Dar cu cît se arătau mai misterioși, față de ceea ce i-ar putea face recunoscători unul celuilalt, cu atît se îngrădeau și mai mult în mutism și teamă de a nu strica o amiciție plină de atîtea nădejdi făgăduitoare. Pînă cînd, la o reprezentație de cinematograf, în care eroii principali se întîmplaseră să fie un temut trișor american dinaintea războiului de secesiune și rivalul său în amor, care-l demască în cele din urmă, Idrișteanu, cu coada ochiului înfiptă în expYesia figurei amicului său, nu-și putu reține disprețul pentru această prea obișnuită întorsătură a evenimentelor de pe ecran. Mihnea Băiatu se. grăbi atunci să-l aprobe și, părăsind sala, Idrișteanu îi împărtăși tocmai ceea ce lui Băiatu îi juca pe buze : organizarea unui pocher în trei. Și pentru că Idrișteanu luase aer de inițiator, Băiatu sta gata să-l întrerupă cu un hohot formidabil, însoțit de-un ghiont prietenesc : „Cui îi vinzi tu castraveți, bibicule ?“ Insă tot amînînd această explozie de ironie, care avea să încurce zdravăn pe amicul plin de știință și de aere, Mihnea găsi că e mai picant pentru dînsul să păstreze încă atitudinea aceasta de ageamiu. Chiar mai tîrziu, cînd Idrișteanu încasă cîțiva ghionți zdraveni de la un fost tovarăș de pradă, pe care-l atrăsese, mințindu-l că a găsit un ageamiu, și-l traduse în avantajul lui Băiatu, printr-o dublă manevră extrem de abilă și, evident grea. prefăcutul novice se complăcu să-și păstreze

candoarea.

De aceca, acum, la răscrucea vieței, Băiatu putu să aducă orice reproș voi celui ce-i infectase viața cu „veninul liișajului“. Simțea o plăcere, pe care nici el nu și-o explica bine, să joace rol de victimă, și chiar ținu să repete că, în toate aventurile lui, el a pus romantism și poezie, că propriu-zis, nu s-a pretat la nici o escrocherie ori pungășie calificată și că aportul pe caro l-a adus el în societatea' cu Idrișteanu, adică părăsirea pe neplătite a gazdelor și chiulul tras chelnărilor în restaurante, nu-s decît scuzabile și simpatice aventuri studențești, codificate ca atare și ridicate la rangul de inerente poezii, de nemuritorul roman La vie de boheme \ al deliciosului Murger, adoptate și practicate pe-o scară întinsă, cu o regularitate de ritual, de mai toți studenții noștri în trecere prin Paris și mai cu seamă de cîte-un mare poet, tot pe atît de ilustru în analele gazdelor pariziene, pe cît e de celebrat în analele literelor românești.

— Iată cu ce nobile și distinse obiceiuri tc-am hăiăzit eu, scumpe amice, în schimbul trișajului cu care mi-ai otrăvit sufletul și-n schimbul furtișagului de prin cuierele cafenelelor, cu care, slavă Domnului, nu ai putut să mă conrupi, scumpe domnule magistrat. Rămîn deci cu sufletul pur în urma nefastei d-tale traiectorii pe lîngă viața mea și fericit că am scăpat de orice posibilitate de complicitate, pe viitor, la pocherul în trei. De mîine mă dedic eternei mele chemări, aventura de dragoste, pe care o ridică și o purifică îndrăzneala și pericolul, pentru care un laș ca dumneata nu poate să aibă dccît cuvinte de dezaprobare și cumințenie poltronă. Du-te deci de vezi de umbrelele și cuierele moților, iar cît privește dărnicia, pe care mi-o faci cu odaia dumitale, aștept nerăbdător să-mi trimeți, din prima leafă, acoperirea totală, deducind chiria de față, a banilor pe cari ți i-am avansat și pe cari acum, ca magistrat, aj. putea să-i socotești mai în

conformitate cu regulele aritmeticei.

Autoînduioșat deci, cu sinceritate și bună-credință, de curățenia lui sufletească și de legitimitatea poetică a actelor sale obișnuite, Mihnea Băiatu întreprinse chiar de a doua zi o serie de tîrcoale pe lîngă casa doamnei Nisipoiu... Dar pe coana Polixeni n-o zări nici măcar în coridor ; iar la geamlîc nu găsi încă

1 De fapt: Scenes de la vie de boheme. suficient curaj să bată. Reîntors acasă, găsi pe Idrișteanu în culmea fericirei și în febrilitatea împachetării : primise numirea. Veni deci la timp ca să salveze, din gura, încăpătoare, de cufăr al amicului său, Codul penal de Papadopol și Pastion, pc care proaspătul magistrat, din nebăgare de seamă, evident, îl amestecase printre cărțile sale. Pe urmă fu nevoit să asiste pînă la sfîrșit la această fericită împachetare, pentru ca astfel de confuzii să nu se mai repete.

în zilele următoare, Mihnea deveni de-o activitate fără pereche : împărți tîrcoalele de pe lîngă Fundătură (în Fundătură propriu-zis nu se aventura decît cu infinite piecauțiuni. căci la caz de pericol i s-ar fi barat complet ieșirea spre stradă — și aci rezida nenorocul lui de a nu zări chipul aceleia spre care amintirea cea mai dulce îi da nerăgăzuile ghesuri) cu adevăratele expediții ce făcu întru căutarea lui Băiatu Mih.. scumpul său salvator. Vacanța Crăciunului bătea la ușă și el trebuia să aibe ultimele asigurări, din partea acestui tîr.ăr um-blăreț, că în februarie examenul, va fi trecut fără doar și poate. In trei rînduri, la trei ore deosebite, cercetă acasă la dînsul. dar fu cu neputință să dea cu ochii de ochelarii imenși pe figura de scafandru a omonimului său. Deci noi griji asaltară pe Băiatu, care văzu că nici în astfel de condiții nu poți lua licența fără emoții și neplăceri. Fu nevoit deci să lase deocamdată tîrcoalele de la gura Fundăturei, pînă nu va da dc fugarul ăsta neastîmpărat. Nu-l mai văzuse de

multă vreme și ideea că poate s-a răzgîndit cumva să mai își ia acum licența, or și mai grav, că din cauza activității lui naționaliste, nu va mai fi citit de mult nici o iotă, îi scăzu obișnuitul lui optimism entuziast, pînă la groază și disperare. O, trebuie să-l găsească neapărat și să-l scuture zdravăn pe acest nepăsător și ignorant de propriile lui interese !

Și astfel se întîmplă că Mihnea Băiatul călcă din nou pragul Universității. îl călcă propriu-zis, pentru că el nu mai pătrunsese prin coridoare și prin săli de la ultima tentativă de examen, care avusese loc acum trei ani, și nici nu simțise curiozitatea să vadă cum îi stă Universității acum, căpițe și înnoite. Se mulțumise, în acest interval, să pătrundă, pentru a-și plăti taxele și a se salva de exmatriculare, cu cele mai fanteziste certificate medicale, doar în aula clădirei celei vechi, unde se aflau pietrele arheologice și secretariatul de la Drept. Ceea ce-l izbi de astă dată, în chipul cel mai plăcut cu putință, fu îmbulzeala aceea de bîlci din coridoare și numărul considerabil de fete, care nici măcar nu suferea comparații cu acel al vremurilor patriarhale de dinainte de război. Toaletele cele mai varii, de la paltonul soios și cvasibărbătesc al studioasei suburbane or de provincie nouă, nepudrate și neînduplecate dinaintea deșertăciunei atîtor găteli, și pînă la domnișoara de familie, cu blănuri și bijuterii, reținură pe Băiatu, ca pe-un fiu risipitor revenit la sinul părintesc, o jumătate de zi în locașul celei mai înalte înțelepciuni. Sala cursului de franceză era exclusiv femenină ; la seminarul de estetică literară se distră ca la teatru : aplauze, rîsete, dezaprobări, fluierături, la care luă și el parte cu dragă inimă, după cum vedea că procedează majoritatea. La Drept, nimeri un curs la un profesor pe care nu-l mai văzuse niciodată, dar al cărui nume, strigat de studenții ce-i anunțau venirea, îmbulzind u-se spre locuri, îi era cunoscut din auzite. Dorea chiar de mult să-l cunoască : asistă deci la o turuială lenește, adormită și absentă,

a unei măști negre și fălcoase, care se adresa tavanului și ferestrelor, în vreme ce de pretutindeni, în sala tixită, zbîrnăiau replicile conversațiilor, întretăiate din cînd în cînd de rîsete înfundate și de miorlăituri.

Băiatu reveni și-a doua zi, amuzat de spectacol și hotărît să întrerupă escapadele în Fundătură pînă va da ochi cu brăi-leanul. îl căutase iar acasă, îl așteptase noaptea în fața porții, îl așteptase dimineața, îl așteptase după-amiaza ceasuri întregi; dar, cum naibelor se întîmpla, Băiatu Mih. „tocmai atunci" apucase să plece.

— Cu nițel dacă veneați înainte, îl găseați ! îl consola gazda lui, o durdulie scurtă și roșită zdravăn peste roșul sănătos și dur pe care i-l mai dăruise, pe deasupra, Dumnezeu, fără nici o economie.

Mihnea îi lăsă vorbă că îl va vizita a doua zi la o oră anume. Dar a doua zi, durdulia roșie și înroșită îl anunță cu regret că domnul chiriaș nu mai dăduse din ajun pe-acasă.

— Asta se întîmplă foarte des, îl informă ea. Uneori lipsește cîte trei și chiar patru zile. $i nu spune niciodată unde s-a dus. Dar noi am aflat că pornește tocmai în Moldova și ia drumurile în picioare, străbătînd satele și vestind lumea că se va întîmpla nu știu ce, și că la alegeri să voteze, chipurile, cu dînșii. Asta mi-a spus-o al meu, care de cînd lumea a fost cu liberării și că liberării îi lasă să facă așa pînă-și termină școlile, că pe urmă îi înhață ei cu arcanul... Odată a lipsit și-o săptămînă...

Mihnea simți senzația tragică a golului, a pustiului fără margini, a lipsei de reazim. Noroc că se mai aria dinainte-i această durdulie, care era departe de a prezenta nurii Polixe-niei, dar care era totuși o proprietăreasă. își continuă vizitele din ce în ce mai dezolat și mai înfricoșat de vacanța nesigură care se apropia. Și ea-l primi din ce în ce mai familiară și mai dispusă la vorbă și parcă nu

tocmai așa plină de regret că Mihnea nu-și găsește, în sfîrșit, pe mult căutatu-i amic rătăcitor, încît el se gîndi, pe bună dreptate, dacă această femeie nu-l înșeală anume cu vorba, ca să-l aducă tot mai des încoace. Astfel că, într-o bună zi, cînd ea-I întrebă dacă mai vrea să mai lase încă vreun fînd pribeagului amic, îmbiindu-l iarăși în camera acestuia, el o rostogoli ca pe-o minge în patul nedesfăcut de multă vreme. Și jocul aces'.a mai dură șl-n zilele următoare — dar Mih.. plecatul să cutreiere satele Moldovei pentru a propovădui cuvîntul adevărului și îndreptarea lumei, tot nu se ivi. Primele zăpezi trecătoare ale începutului de iarnă găsiră astfel pe Băiatu într-o stare- cumplită de dezolare. Niciodată, în ajunul unei vacanțe, nu se simțise încă &?a covirșit de tristețe. Și amărăciunea îi punea o doză bună de lașitate în mișcări. Astfel dibuirile pe care le mai încarcă pe lîngă gura Fundătu-rei fură atît de descurajate și de blegi, dc lipsite de orice inițiativă, că trebui să se întoarcă distrus spre mingea roșie, care-l aștepta vibrînd în odaia haimanalei de Mih., cu toate că începuse să-l dezguste.

Dar culmea tristeței i-o pricinui acea figură palidă de fecioară, cu ochii pierduți în cine știe ce gînduri streine de tot ce e în jur, pe care o întîlni într-o dimineață pe coridoarele încă goale ale Universității. Se opri în loc și-o urmări cu sufletul apăsat ca de un bloc de piatră, pînă ce coti colțul coridorului.

Se luă după dînsa, dar n-o mai găsi, în largul spațiu pe care intersecția sălilor o făcea cu capătul scării și unde studenții aveau obiceiul să se aștepte. Coborîse oare, urcase la alt etaj, sau intrase într-una din numeroasele săli de curs ale căror uși dau tocmai aci ? Altădată Băiatu ar fi făcut să plesnească aceste uși cu toată puterea în cadrele lor și ar fi examinat la moment cu ochiul lui vulturesc tot conținutul încăperilpr. într-o clipită apoi, s-ar fi repezit în stradă și-ar fi ghicit mersul elegant al

fetei, dintr-o sută de mersuri, dacă părăsise cumva Universitatea. Acum însă rămăsese imobil și paralizat, incapabil de orice nouă voință de mișcare. Acea curioasă paliditate și acea stranie privire ! Acel mers străin de orice apropiere, ca spre un țel ascuns și insesizabil oricărui alt ochi, și totuși atît dc sigur și de ferm !

Dar pe Mihnea l-a intrigat tocmai această privire prea absentă, care a trecut pe lîngă dînsul și în care, el a văzut bine, n-a încăput. El care era atît de obișnuit să i se arunce priviri în orice minut, nesolicitate chiar dc ochii lui, dar numai pentru mărimea și pentru negrul lucios al ochilor, pentru părul lui creț ca fuiorul, pentru pielea subțire și dulce, de culoarea cafelei cu lapte a obrazului, pentru privirea lui cutezătoare, francă și impunătoare, care caută drept în miezul ochilor streini. Cu fetele de la Universitate se mulțumea doar cu atîta : acest rapt de priviri pe care-l săvîrșea cu duiumul, numai dintr-o raită pe coridoare, în ținuta lui de dandy și cu'pălăria lui tare, al cărei soi ușor de sub boruri era anulat de poziția ei puțin pe-o parte și foarte vag strengărește, astfel că nu poți descoperi dintr-o singură ochire pe șmecher de elegantul grav și serios. Dar încolo simțea un fel de teamă la apropierea acestor domnișoare, pe care i se părea că mai deaproape n-ar fi putut să le uimească cu nimic, cum vrea el. Așa, cînd mai da prin familii de cîte o domnișoară Veve, de la Științe, or mai cu seamă de la Medicină, și mai era și vreun pian salvator pe-aproape, Băiatu nu se sfia să deschidă bătălia, calm și hotărît. Fetele de la Drept, asemeni nu-l intimidau prea mult, căci, în afară de o încercare de întreccre a cunoștințelor juridice, ceea ce ar fi fost desigur pedant și plictisitor din parle-le, înclinarea lor spre material și util n-avea desigur nici o piedică să-i întindă spiritului practic, de oltean dîrz și fecior de abili 'negustori. Dar îl nelinișteau studentele cursurilor de literaturi și mai

cu seamă cele de la Filosofie, în genere, toate acele care se păreau lui că, în afară do diplomă ții dc avantagn în viații, mai caulă un rosl sufletului propriu, un sens vieții acesteia, ba chiar lumii întregi și infinite. He. asistase și el, nu-i vorba, la prelegerile lui Negulcscu dinainte dc* război, pentru că se aduna aci tot ce studențimea femeijină prezenta mai de elită pe vremea aceea. Auzise astfel, involuntar, termeni careul impresionară adine, pentru că tocmai se vorbea dc Kant. și pe care-i repetase chiar, profund mișcat, în l'ața oglinzii, inlr-o conversație închipuită cu una din fetele acelea drăguțe și dulci .și foarte gătite dealtminteri . aprioric, întindere fenomenală, rațiune pură, das Ding an sich, scepticismul lui David Hume, tiparele timpului și spațiului, formele sensibilității, transcendență, imanenții, și alte expresii, care-i păreau extrem de misterioase .și pe care le rostogolea în verbozitalea-i facilă, mecanic și indigest, într-un soi de mono-lrtg-discuție foarte viu și fără șir, dar asortat de-o pedantă mimică de rigoare. Totuși, asemeni Dreptului îorrlan, Mihnea Băiatu nu parveni niciodată să ducă pină la capăt capitolul privitor la Kant din Istoria filozofiei lui Alfred Fouillee, pe* care o descoperise la un anticar, unde pornise în investigație anume. Pentru a se edifica, trebui să o ia mai de jos, de la Hume, al cărui nume îi făcu o rară plăcere cînd îl descoperi în carte, cu capitol aparte. Aci lucrurile i se părură mai clare, dar Rimți încă nevoia s-o ia și mai dinainte. Deci porni să ia toată filosofia în piept, de la brahmani și de la Zoroastru, ceea ce îl plictisi cu desăvîrșire, sări repede la greci, il fermeca în chip deosebit Heraclit, dar pe urmă încurcîndu-se în mărăcinișul școlilor, renunță. Totuși, multă vreme umili pe Dumitru Bobescu, carQ, deși mai vîrstnic, înota încă îndărătnic în apele liceului particular, cu expresii ca : nirvana, renunțare absolută ; cele patru adevăruri sublime ; Sakya-Muni ; Trimurti ; Kapila, Gotamași

Patandjali ; Bhagavard Gita, la care mai adăuga și expresiile găsite în capitolul Kant, și rîse de el cu afectată îngăduință, cînd întrcbîndu-l : „cine a fost Ahriman ?'1... obținu răspunsul că a fost un poet grec.

Mihnea Băiatu se bucura de o memorie suplă și plastică, dai- avea nevoie de o solidă complectare a cunoștințelor elementare și mai cu seamă de o reviziune a celor pe care memoria i le înregistrase fără discernămînl. Dar o întoarcere prin locuri umblate nu-l jignea atîta, cît îl plictisea de moarte ; și, cu încrederea nemărginită pe care i-o dăduse unele izbuliri, reali- zatc de facilitatea spiritului său, el toi nădăjduia că va găsi odată și odată momentul prielnic, cînd va ajunge dintr-un salt acolo unde alții trebuie să ajungă după suișuri grele și cotituri ucigătoare.

Totuși, simțind singur fragilitatea bietei sale cruste intelectuale, știa să vibreze la moment, pieziș, cînd era prins in vreun colț. De satisfacția băieților cari l-ar fi răpus in vreo discuție cărturărească îi păsa prea puțin ; apoi cu bărbații era ușor de întors conversația în domenii în care se simțea atotștiutor și puternic. Dar fetele acestea frumoase, cărora le smulgea zîmbetele din ochi și de pe buze, ca florile de pe cîmp, îl țineau la distanță tocmai cu dorința vădită de apropiere ce o cetea în privirile lor. Aparența de gravitate și aerul vag de maturitate, care puneau un accent deosebit figurei și ținutei lui mult simpatice, ar fi eclatat desigur în mii de cioburi și-n fărămituri, la aceste apropieri temute. De aceea, o vizită pe la Universitate era, pentru Băiatu, nou prilej de mustrări amare pentru trecutul lui și de hotărîri eroice, care îl copleșeau cu atît mai mult de mîhnire, cu cit erau mai grele și mai categorice și deci sc Investmîntau în egală măsură de anticipat și legitim scepticism.

Dar mersul acela subtil și totuși materializat, ce trecu prin viața lui spre o țintă atît de vădit străină

bietei sale vieți

— care-i apăru cu atît mai meschină și mai vulgară, mai goală de orice sens —, îl cutremură într-atila, îneît ii paralizâ orice mișcare de a se arunca înainte, a căuta, a cerceta cu ardoare, a găsi și a birui în sfîrșit, de data asta — desigur de departe — mîndria, indiferența ochilor streini pentru el, concentrați spre ceva tainic și familiar, dar iarăși atît de în afară de dînsul, că o jale amarnică îl copleșea pînă la lacrimi. Aiurii și fascinat într-adevăr, Mihnea Băiatu simți, cu o putere fără de seamăn, remușcarea și ciuda că și-a pierdut alîl de subit, poale pentru întîia oară în viața lui, voința și spontaneitatea mișcărilor, că nu a traversat de mai multe ori direcția insesizabili a privirilor întunecate, că nu le-a violentat misterul imaginilor depărtate, că nu s-a impus acolo cu aerul lui pseudo-boieresc și elegant, cu privirea lui electrizată o clipă, pentru a lăsa să se întrezărească posibilitatea unor bogate străfunduri ; pentru ca mai apoi, cu mișcări de severă corectare, să acopere totul în vălul nepăsărei (aidoma ca al fetei) și să dispară pe îndelete dar si- gur, astru misterios, plecind pentru totdeauna cu comoara lui de indescifrabile și torluratoare curiozități.

Acesta era doar jocul lui în fața exemplarelor femeiești aristocrate și superbe, care i se păreau că scapă din jungla cărților .și-a gîndurilor. pentru a arunca uneori priviri,'mirate .și neînțelegătoare, asupra tărimurilor de dincoace, unde colcăie viața adevărată, cum îi spunea Băiatu, și unde el se simțea cu adevărat maestru și stăpîn.

Apariția de-o clipă nu ^e mai închegă din neant.

Și eovi1-5.it de tristețe fără pereche, Mihnea Băiatu părăsi gîrbov sălile Universității

Zilele carc urmară pînă la vacanță In petrecu înotînd ea într-un lac de amărăciuni, purtat incoa și încolo de undele agitate de impulsii străine ca un biet înecai, pe care-l poate împinge și da de-o parte chiar trecerea unei broaște. Se simțea dezarticulat,

aneantizal. De Băialu Mih. nu mai putea să întrebe, căci amintirea durduliei lui de gazde, căreia nu-i știa măcar nici numele, ii întorcea sufletul pe dos. însăși îmbrățișarea rămasă în sînge și în carne a Polixeniei ii apăru acum fadă și vulgară, iar la Universitate se simțea atît de umilii să mai intre, curios ! tocmai pentru că o nouă înlilnire cu acea fantomă, ieșită în cale-i din nepătruns și perfecțiune, il umilea dinainte și-l îngrijora peste fire. Mihnea Băialu simțea de acum că de astă dată nu va mai rezista ispitei, nu numai de a-i bara privirile și de a i so impune ochilor ; atît n-ar fi fost nimic pentru el, dar îndată, la acest simplu joc. un șuvoi va veni de undeva cu o furie de nedescris, îi va despica puterea de slăpînire ca picioarele de pămînt și-l va purta in voie spre dînsa ca pe-un pai smuls de vijelie. El nu se îndoia că fata va accepta, chiar de la al treilea asalt, cel mult, pe intrus ; dar teama necunoscutului îl frăminta acum cu o putere cumplită .și neînduplecată. Căci idwa unei respingeri disprețuitoare din partea acestui chip, pentru el aproape transcendental, ar fi echivalat de bună seamă cu o alungare în infernul adevărat, din sala judecății de apoi. cu biciuiri de trăsnete și cu săbii de foc pe spinare. Avea presentimentul că pe dinainte-i trecuse unul din acele exem- plarc, despre caro numai în căi-ți se spune — el nu văzuse pînă acum niciodată vreunul —, cc trăiesc într-atît în lumea tot a cărților, încît, atunci cînd le vezi în viața de toate zilele, parcă ar fi descins din paginile cine știe cărui autor de literatură, ba rhiar și mai firav, de literatură profundă, filosofică. Cum se va înfățișa el dinaintea acestor ochi, care vor trebui să fie întorci din profunzimile țintei lor inaccesibile ?... Cu introducerea cursului de Drept penal al lui Tanoviceanu, cu maneipatio, cu art. 253 din Codul penal și cu pospaiul fragil al ecourilor rămase în urechi dc pe la cursurile antebelice de economie politică, de istoria filosofici, de estetica literară, de

la cursul domnului Rădulescu-Motru și acel al domnului Charles Drouhet. unde în zilele de vară îl atrăgeau, în răcoroasa Universitate veche, zumzetul dulce de domnișoare și multicolorul freamăt al bluzelor fine și cvasitransparonte ?

îmboldit și hăcuit de aceste amare si fără răspuns leflexii. Mihnea Băiatu petrecu cea mai cu noduri vacanță de la începutul existenței sale. Rămase desigur același neobosit dansator al balurilor de iarnă din micul său orășel, căruia tineretul, revenit de pe la cele mai varii școli, îi da, cu adevărat, vestmînt de sărbătoare și junețe ; dar îi rămase necontenit, în cursul celor două săptămîni dc iarnă molcomă și mlăștinoasă, înfiptă ca un piron în inimă, ideea înfringerci prime și a dărîmărei oricărei încrederi in curajul și-n rostul vieții lui.

Și parcă fu un făcut : peste această acră și cenușie dispoziție, mai căzu, colac peste pupăză, bănatul și amenințările domnului Ștefan, pe care mohoreala elegantului său fiu le făcu să crească, precum drojdia de bere. cozonacii de Crăciun :

— Mihule, mă simt dator să-ți spun, pentru a nu mai fi nici un malanantandiu între noi (domnul Ștefan, care nu absolvise cu succes decît o clasă secundai ă, se simțea obligat totuși să întrebuințeze în conversația sa unele expresii franțuzești ori chiar nemțești, curente, pe care le pronunța, desigur, în felul său). Acum mai fac ultima înceicare. Dacă gazetele nu mai pomenesc nici de data asta numele dumitale la licențiați

— că pe vorbe nu mă încred — te privește. Eu nu-ți mai trimet decît banii de drum, ca să te întorci acaaă și să-mi dai ajutor la pivniță. Vrei tu să rămîi pe urmă la București ?... fă cum crezi... eu unul nu mai pot cheltui... să fim înțeleși, Mihule, ca să nu fie nici o supărare la mijloc. Că mi-o fi do-ajuns zece, unșpce ani, de cînd robesc de dimineață pînă seara ca să-ți tragi dum- ncnla chiulhanurile la București... do am ajuns de rîsul

lumii, că toți mă-ntrcabă prip oraș și la club... ca par exemplu : Ghcorghiță, caro mi-a strigat ieri în toată cafeneaua lui Ru-dolf, după ce ai plecat tu de la biliard : „da abâ, bă Ștefane, fi-tău ăsta al tău, cînd își mai termină, bă, școala ?“ „Apăi, iama asta, în februarie își dă licența**, am răspuns, bazat pe vorbele tale... or nu i-am răspuns bine ? întrebă repede domnul Ștefan, apropiindu-și brusc fruntea și /gîindu-și scrutător ochii în figura fiului său.

Și văzînd că acesta și-i încruntă pe ai săi și-i dă în lături, domnul Ștefan, galben-pămîntiu de la natură, se învineți și mai rău și toată figura lui slabă se umflă ca o caracatiță la atac, destinzind brusc, pe intregu-i cuprins placid, scamele vinișoarelor sclerozate. Minuța lui de domnișoară bătrînă își înfipse tremurătoare degetele în bărbuța surie și buzele începură să-i tremure...

— Păi așa no-a fost vorba, Mihule... Păi dacă e așa. m-ai mințit .și m-ai escrocat...

Mihu făcu un gest de plictisoală și fără să răspundă ieși în antreu. El singur își condamnă această atitudine stupidă și oarecum ofensatoare, cînd pentru domnul Ștefan, cîteva vorbe de asigurare, glăsuite la timp si cu :>plomb. ar fi fost de ajuns să-l cîștige ca pe-o inimă de fecioară neștiutoare.

Dar Mihnoa simțea cu dezesperare că un resort se rupsese înlăuntrul lui. Siguranța îi dispăruse și un presentiment de dezastru și răstriște se încăpățîna să-i învăluie creierul, ca într-un nor de vapori de cloroform. Nu știu cine-i sufla acolo, în ureche, cu rîs șui și răutăcios, că Băiatu Mih. și-a întors gîndurile, că, săturat de atîtea licențe și covîrșil de doctoratele de la Litere, ca și de activitatea sa de propagandist național, renunțase la ultima licență, aruneînd gîndul de-a o ma^ da, cu nepăsarea celui ce-ar găsi veștejită floarea pusă în ajun la ureche. Și considerabila disproporție dintre însemnătatea ce-o avea pentru omonimul

său această licență și între grozava importanță ce Mihnea era nevoit să dea figurării unui nume pe-o listă de rezultate la examene, îl strivea într-atita, că parcă. într-o clipă de rătăcire supremă, îi venea prin gînd o vîntoasă de nebunie : să ia cărțile și să înceapă a se pregăti pe cont propriu. Dar ce să pregătească ? Anul întîi ? Să afle domnul Ștefan că pînă acum n-a dat nici un examen și că timp de unsprezece ani l-a mințit cu nerușinare ? Dar tîrgul ăsta lot, cînd va afla — și mai ales acea gură de petece și acel nesecat zeflemist, care e nea Gheorghiță, atoateobservatorul și drămuilorul ?...

Iar desperarea lui Mihnea e cu atît mai marc, cu cît simte necontenit în urmă-i, ca o eternă remușcare, prezența galbenă-pămîntie, cu semnele arteriosclerozei răzvrătite la rădăcinile nasului, a tatălui său.

— Va s-zică, Mihule, m-ai păcălit... Va s-zică și toamna asta mi-ai mîncat degeaba munculiță. Ei bine. dacă e așa... și dacă a rămas pe-un examen cum spui... poți să-l mai prepari •si-;Kuisă... Frecvența o ajunge ea, trei ani în șir doar pentru examenul ăsta...

De ce ? De ce nu poate să-i răspundă, cînd răspunsul îi stă aninat pe buze doar de-o codiță putredă da fruct copt ? Răspunsurile lui grozave și sigure, care erau în stare să înlăture cei mai opac nor de îndoială, doar cu un zîmbet ca o rază victorioasă de soare ? Cc dracu l-a găsit de i s-a încleștat gura ast-fol ?... Dc unde și pină unde presentimentul ăsla negru, că in februarie ce vine, tocmai cînd, după o tactică asiduă și susținută, ar izbuti în sfîrșit să atragă privirile și zîmbclul fetei palide și necunoscute, el va trebui să dispară misterios și fatal, nu ca un astru care totuși avea să revină la intervale precise, ci doar ca unul care avea să strălucească efemer și fad, numai o clipă, pentru a dispare definitiv în negura de veci ?...

— Sau poate, Mihule, tu n-ai dat nici măcar examenele celelalte și m-ai mințit întotdeauna,

continuă să răsune ca o cobe glasul conștiinței părintești. Poate că.. cine știe cum, m-ai luat din minți și m-ai...

— Cum, domnule, o să mintă gazetele... înțeleg eu, dar gazetele ?... n-ai văzut negru pe alb în jurnal ?... și nu in unui... ca să zici... ce să zici ?... vreau să spun nu în unul... dar în toate, domnule... în celc mai mari și mai serioase...

A fost dc ajuns ca limba lui să se desdește pentru a rosti doar acestc cuvinte, ca pe urmă vraja să dispară, lanțurile farmecelor să cadă. Mihnea își revenise. Putea el să lase un cît de infim pic de bănat domnului Ștefan asupra celor consfințite prin însăși grava seriozitate a tiparului ? Doamne ferește ! Instinctul conservărei reveni și-l stăpîni cu putere. In cîteva vorbe bune și iuțite, toate bănuielile domnului Ștefan zburară ca un stol de păsări negre și neliniștitoare. La timp, mai interveni apoi și coana Ecaterina, ca să restabilească pacea deplină, cu ramura de măslin a increderei ei oarbe în darurile fiului său unic și' iubit.

— înțeleg eu, Mihule, prea tc amețește cu neîncrederea și cu întrebările lui. Dar iartă-l și pe el, crede-i cît muncește și cum trebuie să fie în tot momentul cu ochii în patru la hoții ăia de băieți din pivniță și din depozit. Și lasă, Mihule, vino tu cu rezultatul scris în gazetă, ca pînă acum, și o să fim fericiți... Pe urmă să-ti aduci diploma s-o sărbătorim aci cu toții, să invităm pe mama și pe băieți (băieții erau frații ei, numeroșii unchi ai lui Mihnea) și să-i tragem un chef, mă, să dirdîie lîrgul, cu boier Gheorghită cu tot... și pe urmă să mai stai și lu cu noi aici, să te mai odihnești...

— Eu să mă odihnesc ? sări Mihnea ca din gură dc vizuină. Doamne păzește... Abia aștept să-mi dea ăia diploma și am și prezentat-o Ia doctoral... Nuuu— Doamne păzește ! Păi de ce să pierd cu anul ăsta cînd la doctorat se recunoaște frecvenții și pentru ăi do-au amînat examenul în februarie ?

E tinjp de întrziat acum ? Mai ales la mine, care de, vorba dumneavoastră, recunosc că am cam întîrziat ceya...

Cum să nu recapeți toată siguranța în fața acestei francheți V

— Dai' doctoratul iți permite. Mihule. să faci și puțină avocatură între timp ? continuă glasul uscat ca de hoceag al domnului Ștefan.

— Evident ! replică imediat Mihnea. O să-mi caut imediat un maestru, am să mă duc chiar la Micescu... ori la Rosenthal... în sfîrșit, am să încerc eu la unu tot de scama asta. E drept că ăștia nu-ți plătesc... că au cîte douăzeci pe lîngă dînșii... Ba chiar ar trebui să le plătim noi, secretarii... Dar lăsați-mă, am ambițiile' mele... Vrea să mă arunc de-a dreptul la mare... Or tot, or nimic... Are vi intîr/ieiea mea un mic rost, dacă nu vă supai ați...

Și cum rcdcscinsc în Bucurcștî, Mihnea dădu îndată cu ochii de Băialu Mih.

— Unde-ui fost, domnule, păcatele mele ? privi el CU teamă ochelarii do scafandru, de lumina cărora atîrna acuma, ca de un pai, soarta victei lui, Te-am căutat zi de zi pe-acasă și n-am dat dc dumneata un calendar întreg de săptămîni...

Buzele* lui Mih. se răsfrînseră pînă la urechi și Mihnea avu dreptul să se întrebe cu bun cuvînt, dinaintea acestei înfățișări buburoșate și nătîngi, dacă atîta putere de memorie .și inteligență merită să-și găsească sălașul sub acești ochi de {{iscă, măriți caricatural de ochelari, și sub această carapace de coșuri, de linibare în smoc, dc cicatrice și de gropițe.

Din răspunsurile lui Mih., Mihnea se asigură numaidccît Examenul se va da fără nici c» clinlire. Ba chiar, pentru a revedea cum trebuie toată materia, Băiatu Mih. .1 hotărît să suspende toate escapadele propagandistice.

— Dealtfel și vremea asta pacătoasă...

— Dar chiar și de sc schimbă viemea, cu cred c-a sosit Iimpui să-ți vezi și dc interesele dumitale 1

rosti puțin caro categoric Mihnea, încă înfricoșat de orice pandalie i-ar mai trece prin cap scumpului său omonim.

Dar acesta îl privi atît de straniu atunci, î.icîl Mihnea înțelese c-a mers prea departe cu accentul dojenitor al sfaturilor și-al prieteniei sale. Socoti prin urmare nimerit să mai dea oa-recari lămuriri complimentare asupra interesului ce-l poartă acestui tînăr care se joacă cu cartea și cu liccnțele : vechile argumente cu stimulentul la învățat și cu potriveala numelui se c.-im tociseră și trebuiau ascuțite din nou. Mai ales că Băiatu Mih. se interesă înveselit :

— Va să zică, m-ai căutat de cîteva ori pe-acasă. M-a înștiințat și gazda mea, căreia, în treacăt vorbind, sc pare că i-ai lăsat o puternică impresie ! clipi Mih. atît de șiret din ochi, că Mihnea se simți obligat să-i ofere un dejun.

— Nu știu, reluă el cuvinlul la masă, nu știu dacă dum-neajta sesizezi cum trebuie acest sentiment, această predispoziție a mea sufletească, începu el să-și motiveze din nou atitudincle... Un moment se gîndi să-i dea pe față, răspicat, întregul adevăr, dar ochii aceia verzui deschis jucau prea nesigur și prea mobil sub sticla ochelarilor. Va înțelege oare el, acest bucher, acest tipicar, hazul jocului său, pontajul pe această potrivire de nume ? Sau va interpreta totul cu disprețul inerent acestor rozători de tomuri pentru toți cei ce și-au închinat viața vieței și fericirei imediate ? Eu nu m-am prăpădit cu firea după studiu, glăsui el molcom, pentru a acumula in treacăt pretexte și idei, în^ă mi-au placul cei plini de voinVă. și de dragoste dc caile. I-am admirai, i-am încurajat... așa puțin, cu vorba și cu sufletul, cil mi-cra in pulere. în loc să fiu gelos pentru că vedeam la ei tocmai cc-mi lipsea mie, i-am admirat, i-am căutat, i-am iubii. Poale ți se pare o curiozitate, o bizarerii.», acest caracter al meu... nici eu nu pot să mi-l explic. Probabil m-am molipsit de la un bătrîn

grefier, care mi-a fosl gazdă multa vreme. Era un om grozav dc inteligenl... și unicul 1 lui regret pe lume era că nu învățase carte... nu pentru a parveni, a fi cineva, că era destul de bogat, avea case de zestre, avere... dar numai pentru dorința dc a fi știut. M-a impresionat mult omul acela. Nu mă invidia deloc că mijloacele pc care mi le puneau la dispoziție părinții mă duceau, de-a dreptul și fără nici o bălaie dc cap, acolo unde el n-arj^ putut ajunge. Căci el începuse de jos. din nimic..., din umilința..., din măturător al judecătoriei. Și nu numai că nu mă ura... dar mă îndemna să invăț..., mă certa pentru nepăsarea mea, și cele cîteva examene pe care le-am luat și eu acolo, la Drept, modest. cu multe bile roșii și puține albe. acest puțin de tot. față dc chipul strălucii cum iți iei dumneata examenele, lui i le datoresc...

— Hm, curios om mai ești. domnule Băialu. făcu Băiatu

Mih.

— Așa e că sunt curios ? rîse sec Mihnea, neștiind unde vrea să ajungă amicul său, care devora cu o poftă sinceră și copioasă.

— Ești curios, explică ci printre înghițituri, că dumitale ți se pare curios, că... mie mi s-ar putea părea curios cele ce mi le-ai spus pînă acum și că dai atita extensiune explicațiilor de care le servești, pentru n-mi dovedi de ce te-ai ținut după mine... deși ai văzut la rezultat că eu pot și fără sfaturi să obțin succese la învățătură, totuși te-ai grăbit să mă dăruiești cu îndemnurile și sfaturile dumitale.

Mihnea se frămîntă. reținut, pe scaun. Dar Băiatu Mih. continuă cu seninătate, aproape «trigînd, curn îl lua pe ol gura :

— Lasă, coane Mihnea, la o parte toate lămuririle dumitale. Cum a fost, cum n-a fost, n-are nici o importanță. E, ți-am căzut cu tronc, alîl și nimic mai mult. T(^-am văzut acum : ești băiat bun și de viață... Și nu ești francmason. Acestea sunt calitățile dumitale.

- In od. do bază : micul

Apoi făcînd din ochi, lăsîndu-și pleoapa cît o aripă de liliac sub ochelarii prea măritori — și bătîndu-l pe picior :

— Și poate oi mai fi și om politic sau prieten de oameni politici, care ar voi să-și mai primenească partidul, hai, ce zici ? rîse el cu mare poftă, ca omul care a așteptat și a știut în cele din urmă să bată tocmai acolo unde trebuie.

— Vai, mă crezi ? Poți să mă crezi astfel ? protestă Mihnea, dar nu cu vehemență și nici chiar cu supărare, căci ideea convorbitorului său îi făcu deodată lumină în minte. Iacă un pretext destul de interesant pe care i-l servea tocmai cel căruia trebuia servit ! Fără a-l lăsa să-l creadă cu tot dinadinsul, nu trebuia în orice caz combătut cu strășnicie. Băiatu Mih. trebuia să rămînă cu această îndoială vagă.

Și Mihnea Băiatu izbuti de minune să lase tot timpul frî-iele numai atît cît era nevoie. însă Băiatu Mih. sc arăta nestrămutat :

— Pentru nimic în lume, declară el lui Mihnea, nu mi-aș călca vreuna din credințele mele. Și acum, și cînd voi termina universitatea... și cînd voi fi bătrîn... A venit vremea cînd omul nostru trebuie să-și dea în sfîrșit seama de ceea ce se numește păstrarea unui caracter.

Totuși demonul curiozității îl ispitea uneori: Ia ascultă coane Mihneo, fii sincer, dă-o dracului, la un pahar de vin, acolo... Ia-n ascultă... Care din ei te-o trimes încoace ?

Dar Mihnea protestă atunci cu surîsul său dulce, care putea să fie tot atîta o afirmare, pe cît vrea să pară că neagă.

— Mare politician ești, nene Mihnea... Și Băiatu Mih. chicotea : Ia ascultă... și ce mi-ar da ei mie ? Ia fă-mi plăcerea și-i întreabă, știi... tare sunt curios să văd cam cum mă categorisesc dumnealor. Vreau să spun, ce dau ei pe mine.

Mihnea Băiatu împinse atunci șaga ușor :

— Cu un loc de deputat te-ai mulțumi...

— Să vedem... în ce partid ? șopti Băiatu Mih., rămas cîteva clipe pe gînduri, deși pe figură îi plutea încă aerul glumei și al îngăduinței.

Dar, deodată, se scutură cu toată seriozitatea, ca de Satana, $i lovi cu talpa în pămînt :

— Scumpe nene Mihnea... ministru să mă facă și nu primesc... poți să le-o spui. Eu am depus un jurămînt de credință. Uite-te, te rog, la mine ! zgîlțîia el pe Mihnea. Mă iei unul din accia care și-ar putea călca jurămintele ?

Mihnea Băiatu surîdca îngrijorai.

— Lasă, coane Băiatule, văd ou cîte parale faci. Nu-i nevoie... te cunosc acum... Nu ești dumneata de vînzare... dar nici eu nu stau pe lîngă dumneata să te cumpăr. Crede-mă că Ir iubesc altfel., te iubesc cu toată sinceritatea... A fost doar o glumă... Iți jur că o glumă...

— Ce ? ești gata să și juri acum ? Hh... jurăminte de...

Și Mihnea păru că citește pe fața lui o vagă, o fugară decepție. Era limpede că băiatul nu și-ar fi călcat jurămîntul. cum spunea ; dar era limpede iarăși că i-ar fi plăcut și puțină curie să i se facă.

— Poatoți închipui că n-am bănuit îndată că ești pus de liberali ! îl întrerupese Mih. din aceste considerații. Cunosc, cunosc... fac colecție de licențiați magna cum laude !... Lasă. nene Mihneo, nu te mai ascunde după deget, tc-am ghicii după... jurămînt. Ha, ha, ha...

Liniștit acum despre partea lui Mih., Mihnea cercet* în tihnă și-n amănunțime coridoarele și sălile Universității. Chipul fetei palide i se părea că ia naștere după fiecare colț de coridor, sau adesea i se năzărea silueta ei și demersul [sic], în mulțimea studenților care-l depășeau. Grăbea atunci piciorul pentru a constata cu dezamăgire că înaintașa era altcineva. In acest timp, închipuirea lui încorona pe fată cu cele mai mari merite și cu cele mai alese însușiri. Uneori o socotea bogată și de familie

princiară, dai' conven^'a pe încetul că ar putea fi și cu cîteva trepte mai jos. Și-o închipuia, de asemenea, o studentă bună, mai mult o poolă și o visătoare' decît o studentă eminentă, dar un suflet ai datoriei, făcînd haz, însă înduioșîn-du-se de situația lui universitară, mustrîndu-l și îndemnîn-du-l la învățătură aprigă, fără preget. O ! alături de ea, Mihnea se vedea parcurgînd, ca un oștean biruitor, toate redutele mai mult or mai puțin înalte de cursuri și dc volume. Vedea dreptul roman cedînd în sfîrșit, plesnind ca sub apăsarea unui berbec de aramă și prăbușindu-se la picioarele învingătorului ca o cetate dărîmală. Căci un înger sta și veghea pentru norocul luptătorului. Examene veneau după examene și glasul lui Mihnea făcea minuni de vitejie. Aranjamentele lui cu certificatele medicale ii păstrau prerogativele frecvenței pentru toți anii facultății, astfel că în trei sferturi de an el s-ar fi văzut posesor la propriu al mult năzuitei licențe.

Niciodată în sufletul Iui Mihnea n-a mai domnit atîta seninătate, atîta speranță și atît farmec liniștitor ca acum. I se părea întregul tumult al vieței lui de pînă astăzi ca o rană adincă, pe care degete de zînă pusese balsamul lor alinător. Și vrăjit de apariția care-i adusese această senzație de tihnă, pe care n-o mai simțise de demult, din copilăria depărtată, și abia mai tirziu la război, cînd ordinul armistițiului cutreierase tran-șciele și vizuinele de fiară ale adăposturilor, el dibui ca un adormit în acest zumzet și-n această curgere necurmată de tinerețe, pentru a găsi pe aceea care numai de departe și avusese pentru el acest dar mîntuitor.

Și... oroare și nebunie ! in peregrinările aceste ale lui în caro visul lua la tot pasul forme consistente de realitate, pentru a sc spulbera apoi numaidecît, însă și mai întărit, și mai despot, și mai poruncitor, Mihnea Băiatu dcscoperi, ieșind din pietrele arheologice și îndreptîndu-se spre ușa

secretariatului de la Drept, pe bunul amic și sfătuitor de pe vremuri, concetățean și inițiator de viață studențească (el, care nu era student), Dumitru Bobescu, aidoma cum se despărțiseră cu ani în urmă. blond ca oaia și alb ca un copil, cu buza de jos puțin ieșită și puțin lăsată, cu ochii vineți și cu rîsul acela gros, adînc și sacadat, de chefliu satisfăcut și vulgar. Cu ochiul acum atît de atent, Mihnea fu cel dintîi care-l zări și nu-și putu crede ochilor : cum, de unde, prin ce straniu joc al hazardului, abia scăpat de Idrișteanu, îi ieșea înainte acest vechi tovarăș de mizerie și de nemernicie, tocmai acum, cînd. cu fiecare nou pas în viitor, se simțea tot mai aproape de îngerul norocului său. Îșî' surprinse involuntar piciorul cercînd să dea singur îndărăt, să cîrmească brusc spre scările înalte și încovoiate care învă-luiau spațiul sălei încărcată de granit, ca două aripi de sfinx păzitor. Dar ochii cei vineți îi și paralizase mișcările și Mihnea văzu două mîini înălțîndu-se și agitîndu-se în aer, pline de fericire și de dezastru :

— Mihnea, Mihule, copilul meu drag și scump !

Se lăsă îmbrățișat de brațe moi și totuși dîrze și voluntare, se simți sărutat cu buze calde și plescăitoare, învăluit de atîta efuziune, de prietenie* și sinceritate, că se simți fără voie înduioșat și cucerit.

— Dumitre, tu aici ?... aici la Universitate ?...

— Aici, mă... da spun drept că nu mă așteptam... să te mai găsesc și pe tine... zău, cînd te-am văzut, parcă mi s-a părut că suntem înapoi cu zece ani... zece ani, mă ! știi tu cît înseamnă la o viață ? Dar asta îmi place de tine, Mihule, că nu i-ai băgat de seamă. Ai pus piciorul în loc și i-ai lăsat să treacă. Și așa, m-ai așteptat și pe mine. Te gîndeai tu că o să ne mai vedem vreodată... și încă aicea, mă... ?

Și Dumitru Bobescu, care la fiecare trei cuvinte lăsa să-i scape cîle-o trîmbă de rîs, de astă dată dădu drum larg și sonor hohotelor lui vulgare ș.i sacadate. îl pupă iarăși pe Mih-r.ca, pe care ironia

celor zece ani pierduți nu-l întrista cîtuși de puțin, pentru că-și aminti îndată că, fără acest sacrificiu, el ar fi pătruns în viață blazat și dezgustat, fără nici un înger și fără nici un țel divin, asemenea lui Idrișteanu.

înveselit de această idee, sărută la rîndu-i pe Dumitru, dar tresări deodată cînd o siluetă înăltuță de domnișoară i se năzări din umbi a blocurilor ancestrale. Nu era desigur cine se aștepta, dar urmărind săritul elegant de antilopă, din două în două trepte, pe scările încovoiate, se cutremură de sus pînă joc auzind reflexa brutală a celui de lîngă el

— Mă, ce dă dame au nățiădit și pe-aici. E de trai, Mihule ! Acum o să-i zicem noi adevărata viață studențească.

Și rîsul gros și greoi termină }n puncte de suspensie, nefiresc și vulgar pentru această sală cu morminte, gîndul spurcat al amicului.

— Parcă auzisem c-ai plecat în Africa, schimbă repede Mihu conversația.

— Ei^a singurul loc unde puteam să fug fără pericol de extrădare. M-am angajat în Legiunea străină și-acolo n-au mai avut ce să-mi facă. Pen' că tu știi că mă condamnaseră la cinci ani de închisoare și la reformă. Dar eu o și ștersesem... am avut noroc că nu eram singur în încurcătură... era și maiorul meu și colonelul, care de, s-a întîmplat om cu legături multe... a !... a fost poveste mare cu depozitul de la Tîncăbești ! noroc că nu m-a luat pe mine gura pe dinainte de-acolo, din străinătate, că ar fi fost o ciulama de judecăți și de reformări... ce, bă... ascul-tă-mă pe mine, toți și-au înfipt mîinile pînă-n coate acolo. Eu, mai practic, am șters-o la vreme. Proces, zgomot ; pe mine m-au condamnat și pe maior... da maiorul nu s-a lăsat și a făcut recurs. Ai mari au lot sucit-o, au tot lungit-o... maiorul era însă hotărît să dea cărțile pe față : ori toți, or nici unul... Păstrase niște fițuici, al dracului. Știi, bilețele... lucruri

mărunțele, dovezi sigure. S-a judccal procesul din nou si am fost achitați de orice penalitate. La mine era insă mai greu, că dezertasem. Lc-am scris însă maiorului și colonelului : nu mă lăsați așa că fac gît. în sfîrșit, de urmărire am scăpat cu niște certificate medicale și alte șmecherii, o harababură de nu mai știai să-i dai de capăt... dar partea proastă e că nu mai vor să mă reactiveze... pentru că, înțelegi tu, chestia mea nu-i tocmai, tocmai lbnpede ca izvorul... și-apoi certificatele au trebu't să arate o boală incurabilă... înțelegi... în urmă cu... altfel cum pleci așa înainte dc* judecată, dacă te simți nevinovat. Și așa mi-a fost și mie ușor să *e dau cîte certificate or vrea... deși... fie vorba între noi..., am fost totdeauna la curent cu... Dar în sfîrșit, domnu colonel mi-a dat toate nădejdile... pînă una alta, m-am înscris și eu la Drept... înțelegi, eu licența e altfel... văd și ei că... înțeiegi... Și, la urma urmei, dacă mă lasă pe dinafară, eu scandal nu mai am de gînd să fac... asta o pricep și ei prea bine... așa că tot mi-am aranjat o carieră. Intru întîi în magistratură... ce... de. ce rîzi ?... al dracului... ho, că n-am de gînd să-mi putrezească oasele acolo... că pe urmă să vezi ce mai avocatură îi aștern. Asta le-am spus-o și lor : domnilor, lăsați-mă să-mi dau ou demisia, dar pentru asta trebuie să mă reintegrați in drepturile mele. Ei nu : mai bine așa cum te-am potrivit, reformat pentru motive de boală incurabilă.

Dumitra Bobescu se arăta de-o volubilitate fără pereche ; se vedea limpede bucuria nemărginită ce i-o produsese întîlni-rea prietenului și concetățeanului său : la răstimpuri dese își întrerupea povestea, făcea un pas înapoi sau punea amîndouă mîinile pe umerii lui Mihnea, îl zguduia ușor și-l apropia la pieptu-i cu vorbo de dragoste :

— Mihule... nu-mi vine să-mi cred ochilor că ești tu... mă scumpule, mă dragule, mă iubitule... să vezi ce viață avem să mai ducem noi... ăști trei ani... or tu, puiule, te pomenești că ești gata să dai

pe-al treilea... nu ești ca mine ageamiu de anul întîi...

Și numai rostind aceste dotfă cuvinte, „anul întîi ochii lui Dumitru exultau de fcricire și buzele lui plescăiau de plăcere.

— Să le vezi iar aci... cu ai tăi. Rudele mele îmi și făcuseră de petrecanie. Dealtmintrclea, nici eu nu mai trăgeam nici o nădejde. Gîndește-le : Legiunea străină... marșuri forțate vara, adică acolo e totdeauna vară, prin nisip... atacuri pe neașteptate, hăr(uială într-una cu triburile robele... nu știu cum moa-șo-sa, tocmai acum le veniseră dracii. în sfîrșit, Mihule, ce să-ți mai spun, îmi și vedeam oasele putrezind colo, la umbra unui zgribulit de palmier, în care bale vintul cu nisip. D-apoi și-n orașele lor, pe sub toată zidăria aceea, de parcă riizbălcai lot prin pivniji și prin tuneluri, parcă sunt cîrtițe și parcă umbli într-una prinlr-un cuptor încins... cît toate zilele de mare... Ah, cind m-am revăzut aici... și cum ? că și de-acolo am fugit... eram doar angajat pe cinci ani și ăia nu mai vreau să știe... Aaa, păi să-ți povestesc fuga mea din Alger, in timpul unui transport., adevărat film, Mihule... eu am trăit, bă, nu glumă. Și acuma cînd adulmec aerul usla dc Bucuroșii — și Dumitru inspiră de citeva ori, adînc și zgomotos, aerul muced al sa lei încărcate do pietre — parcă tot mă cred într-un vis, Mihule, cînd mă deșteptam noaptea în somn, in călduri și nădușeli, de parcă aveam 40 de grad'.-... și-mi venea să plîng nu altceva. Iar acuma parcă am nimerii în raiul lui Dumnezeu : anul întîi, magislrat, avocat, student,1®Mihu cel drag... acolo te^iitasem. Mihule... zău că nu-mi mai venea să mă gîndesc la nimeni și la nimic. Mi so sfîrșea inima, doar că apuca cea mai mică amintire să-și facă loc în cap.

Fu acum rîndul lui Mihnea să-și îmbrățișeze, tandru, pc amicul său. Toată această spovedanie, sinceră și duioasă, il făcuse să vadă în Dumitru un alt om ; ohiar regretă și se mustră amar cu,

7ărindu-l înlîi, putuse să ezite o clipă și să nu-și lase sufletul să se bucure în voie de neașteptata revedere. Dumitru era acum un alt om ; așa cum se simțea .și el, Mihu, un altul.

— Și eu m-am pocăit, Dumitre.

— Te-ai pocăit ?

— M-am transformat complect, Dumitre... dar știi, complect, de sus pînă jos ! dădu el convins din cap.

— Ți-ai dat examenele, cumva ?

— Aș... examenele crezi că transformă pe om ? Amorul, Dumitre... înțelegi... da știi, allfel de amor... l-am întîlnit tot aici pe scările facultății,..

— Ei Iaci ! Bravo mă, te pomenești că le însori cu ea. E frumoasă, barim ?

Mihu mugi ceva, un sunet interjrcțional, caro putea ține loc de cel mai superlativ răspuns.

— Zestre are ?

Mihu dădu din umeri. Tn definitiv, asia îl interesa pe el acum...

— Atuncea e frumoasă rău. Cum e ? brună ? blondă ?

Mihu își flutură degetele rășchirate în aer, în somn că în privința asta n-ar ști tocmai cum să se pronunțe.

— Așa, șatenă, cum s-ar zice, deduse Dumitru Bravo, mă.

— E palidă la figură, încuviință Băiatu.

— .Șatenă și palidă... bun... bun 1 Micã, durdulie. înăltuță, subțirică ?

— înăltuță...

— Și zi, numai zestrea nu le-a interesat ? Să vedem dacă domnul Ștefan o să fie de aceeași părere. Bravo, mă Mihule. iată-tc fiert ca un miel cu borș. Să-mi faci și mie cunoștință cu ea. Dar ia spune-mi, cum o cheamă ?

Mihu pleoști ochii mari și privi uimit la bunul său prieten.

— Cum o cheamă, mă ?

Se gîndi să-i spună un nume la întîmplaro, dar

îndată socoti că lucrul e prea de seamă pentru viața lui, ca să recurgă la astfel de meschine stratageme.

— Zău că nu știu...

Un rîs zguduitor tăbărî atunci asupră-i, din pieptul larg al lui Dumitru, îl împroșcă drept în boi și-l pălmui cu strășnicie.

— Fir-ai al dracului ! se liniști abia-abia Dumitru, mus-trîndu-l glumeț, cu aer de păcălit. Și eu care credeam că e ceva serios. Luaseși într-adevăr un aer de cotoi călugărit... că mă gîndeam cu groază : l-am pierdut și p-ăsta !

Mihnea asculta cu adîncă uimire cuvintele prietenului său. într-adevăr, nici dînsul nu-și dădu seama, pentru o clipă, cum ajunsese să rostească, în chip atît de sigur și solemn, vorbo grele, care păreau că-l leagă oarecum. Nu se aștepta ca ascunsele lui simțiminte să fi atins chiar acest nivel, pentru că niciodată nu le dăduse grai sau prilej de afirmare răspicată. Dar ceea ce-l uimea și mai covîrșitor și probabil îl făcea să ia o mutră atît de caraghioasă, pentru a amuza fără limită pe prietenul său, era cu el însuși nu mai avea limpede fixată în minte figura ace-leia pentru care se trezise grăind astfel de grave cuvinte.

Și. fără să-și don scama cum, se pomeni dostămuind lui DumiUu încîlceala curioaselor ginduii, care-i împleteau acum crcierul, și cu fiecare parcă arunca o^ucată nouă do lemn în focul cu vii pălălăi al bucuriei celuilalt.

— Ia uite săracii în ce hal l-a adus singurătate» și pustiul. Am băgat eu de seamă, Mihule, chiar de la început, că tu eșli ceva, ceva într-o ureche... Ai predispoziții spre actorie... Dealtfel mi se pare că te-ai și înscris la Conservator... Dar nu mă așteptam, mă, să iei tu. om ce te găsești, teatrul drept fond al vieței. Fugi de-aci, nefericitule, cu caraghioslâcuri do felul ăsta ‘ Și, cînd mă gîndesc, iartă-mă că-ți spun așa ceva, dar e sprt-folosul tău..., cînd mă gîndesc ce țoapa mi-o mai fi și dulcineea ta... adică țoapă, nu, so corectă el, văzînd

contracția dureroasă de pc fața lui Mihnea, dar cine șl ie ce gîsculiță. E... să mi-o arăți mie ! și în zece minute ți-am și făcut cunoștință cu ea. . Și să vezi, dama... dacă n-o fi ca toate celelalte, îți dau voie să-mi dai două palme, chiar acolo în fața ci...

Două palme și poate mai multe i-ar fi trăsnit Mihu, chiar cu mult mai înainte ca bunul prieten Dumitru să fi convenit la de bunăvoia lor primire, în caz cînd ar fi pierdui prinsoarea Dar sensul practic al sufletului lui oltenesc, trezit subit de celălalt conjudețean, îi tempera orice avînt, punîndu-i necontenil în balanță neantul contravaloarei vagi și nesigure, obținute în schimbul stricării unei atît de reale și do sănătoase prietenii.

O singură dată. fugar și imprecis, figura ci îi dăinuise pe dinaintea ochilor ; nestatornic mai plutea și acuma, dar cu fiecare nouă zi, cu fiecare nouă asemuire, cu tot o altă figură pe scări, pe coridoare și prin săli, îi și picurase în suflet acidul corosiv al lemerei că poate nici nu ar mai recunoaște-o vreodată. Poate a mai trecut pe lîngă ol, într-o altă lumină, cu o altă pălărie, sub un alt palton... Poate a fost o musafiră pe-aci... vreuna car<* a terminat și s-a abătut în treacăt pe la secretariat, o vizitatoare care-și caută o prietenă bună, soția vreunui profesor...

Pentru întîia oară Mihnea nu mai atribuie calitatea aceasta de „soție“ unei necunoscute, caro i-a plăcut, cu satisfacția și sentimentul de ușurare do pînă acum ; pentru întîia oară el simte o strimtorare neplăcută a pieptului și a respirației la acest gînd...

Dar Dumitru Bobescu este aci, aproape, ca să-l scuture dt toate aceste simptome din ce în ce mai alarmante de boală lungă, din cc în ce mai copilărești cu cil cclălalt cuvlnlează robust și practic și sc înveselește :

— Ia ascultă, bă tipule. Principalul e că noi trebuie să ne facem avocați și să cîștigăm parale...

Femei, cîte pofteşti, la toate drumurile.. de toate culorile şi înălţimile... Paralele... e principalul... Aşa că, ia spune aici, cum stai cu examenele, ai dat măcar vreunul pînă acum ?

Mihnea ar fi gata să-şi întoarcă pe dos sacul sufletului, aruneînd dinaintea acestui prieten cu rîs sănătos şi care-l deşteaptă din ameţeală şi-l întoarce la dreapta şi sfinta realitate, tot ce s-ar găsi pe fundul lui. Dar îşi aminteşte la timp că Dumitru i-e concetăţean... şi că gura lui de petece, de dragul unui haz la o masă de pocher, nu se sfieşle să trădeze şi cele mai sfinte amiciţii. Astfel că trebuie să-i răspundă şi lui sec şi plictisit, ca şi domnului Ştefan, cînd vrea a dovedi cu un gest sau cu două cuvinte că lucrul se înţelege dc la sine, pentru a mai sta de amănunte complimentare şi inutile :

— Prepar acum pe-al treilea...

— Al treilea ? deschise pînă la urechi Dumitru gura lui largă, făcind trei paşi îndărăt... Al treilea ? !... Păi tu eşti un om superior, mă Mihule... Atunci, trebuie să mă dau pe lîngă tine ca un caporal pe lîngă un sublocotenent.,.

Fără să vrea, Mihnea simţi o vagă şi supărătoare mulţumire, pentru acest omagiu pe care nu-l merita. înainte vreme, de bună seamă, cînd primea laude şi felicitări pentru închipuite isprăvi ale sal<4 Mihnea se sinchisea prea puţin sau le primea cu sinceră emfază şi cu un fir de ironie pe buze pentru păcălit ; iată, acum simţea un fel de stînjenire, care-i displăcea şi-l plictisea... Hotărît ludru, se stricase ceva acolo, înlăuntru...

— Şi cum, bă, chiar îl prepari... în regulă... serios ?

— II dau acum, în iarnă, ridică el din umeri, vădit enervat, ca şi clnd un inoportun, s-ar fi găsit să-l pună la tortura unui interogatoriu privitor la un doliu în familie sau la cine ştie ce chinuitoare destăinuiri.

— Bravo, Mihule, am să viu să te audiez...

Mihnea păli deodată și ochii îi clipiră izbiți parcă de-o lumină prea subită. Totuși rîse calm :

— Asta n-ai s-o faci... pentru că... înțelegi...

— Te intimidezi... ? ! Fir-ai al dracului de chiriaș pe daiboj* și de spaimă a chelnărilor... Acuma te roșești ca fetele de pension... uită-te la el... aventurierul călugărit...

— Și totuși, ăla e examen, Dumilie...

— Hm... da... trebui să convină Dumitru,, ammtindu-și că lucrul ăsta o intr-adevăr mai grav dccii un simplu pocjier in trei, ori o plecare din col mai somptuos restaurant, chiar îndată după comanda marghilomanului cu dichis... Ai di optate. daj am să fac așa incit tu să nici nu primii do veste tâ sunt în sală...

— Ba mai bine ai face să-t i astîmperi curiozitatea și dorul de a da raportul la cunoscuți, consultind listele do înscrieri și pe urma pe cele cu rezultate... De ce!e dintîi îți garante*/, că mii vo.- cuprinde și pe mine. glumi Mihnea intr-o doară, pîndind pi fața amicului să nu se iște cumva vreun bănat, dai do cele din urmă... adică or să mă cuprindă și aceU a, dar să vedem cu ce calificat ie...

Dumitru primi gluma cu rîsul lui obișnuit si lără nici un sîmbure de îndoială în ochii lăploși ; la o potrivue de nume, ca aceea caro avea să-l dea pe Mihu lice nțiat gata domnului Ștefan, chiar că nici capul lui, caro fusese cîntarul tuturor escrocheriilor fine și ingenioase, cu care-și cultivase prietenii și-și pusese deoparte „micile lui economii", găsite intacte, la loc sigur, cind cu întoarcerea din Alger, nu putea să se gînd cască : în schimb, în capul lui Mihnea, cuvîntul rostit de el insuși „ca-lificație" produsese ravagii și dezastru, căci se gîndea cu groază la mutra pe care o va face Dumitru, cind în dreptul numelui Băiatu Mih., va putea ceti. /ufocat do surpriză și neînțelegere, designata gravă și stupefiantă : elogii — la toate mi eriile.

însănătoșit de risul biruitor și de cuvîntănle

practice ale iui Dumitru,' Mihnea reîncepu chiar de a doua zi eseapadelc pe lingă casa domnului Nisipoiu. Despre intîmplarea cu aceștia ii povestise el ccva bunului său prieten, și Dumitru făcuse un ha/ titanic la auzul discuției juridice din noaptea do pomină. Totuși acest fost voluntar al legiunei africane nu găsea povestea terminată, pînă ce Mihnea nu regăsea po Polixeni, pentru a afla din gura ei, prin ce împrejurare aflaso sau începuse să bănuie domnul Nisipoiu, chiar in seara cu pricina, despre necredința soției sale. Ce anume uitase Mihnea in odaia lor, de nu mai își aducea nici el aminte ? Dumitru era de părere că astfel dc amă- nunte folositoare nu trebuiesc neglijale, pentru a servi de învățăminte la încercările viitoare.

Pe urmă hazul era ca Mihnea să viziteze și de acum înainte casa grefierului, dacă însușirile misterioase ale coanei Polixenia meritau cu adevărat astfel de riscuri. In orice caz, într-o imprejurarc ca asta, reală și sigură, povața lui prietenească era să nu dea nici un pas îndărăt, aventura fiind într-adevăr interesantă și plină de neprevăzut. Și, în orice caz, bogată în roade gustoase și caro se pot culege imediat, deci lipsită complect de visături leșinate și de alic boJeșnițe ale gîndului, pe care Dumitru le rezuma cu dispreț într-un cuvînt fiziologic și vulgar, referindu-se, desigur, la aprinderea ilogică și inutilă a lui Mihnea pentru o fată nccunosculă.

în cadrul iernatic și plumburiu, Mihnea găsi împrejurimile Fundălurei mai zgribulite și mai sărăcăcioase : reprezentau cu, adevărat o bucată ruptă din peisagiul orășelului său provincial'. Străzile erau pustii și piciorul lui călca activ pe ghețușurile crestate de topor și așternule cu cenușă, dinaintea gospodăriilor. Mihnea bătu toate străzile din jur, trecu prin fața casei Balamancelor și privi cu oarecare sfială la fereastra camerci lui Gălușescu ; idooa caraghioasă că acesta ar putea să

deschidă . iarăși fereastra, răslindu-se spre dînsul, într-un acces de tusă, îl făcu să accelereze mersul și chiar să se uite dc cîteva ori îndărăt. în ziua accasla și-n zilele celelalte se aventură și în Fundătură, dar întreaga mahala era parcă nelocuită și, împre-|ună cu cenușa de pe troloarc, cerul de leșie îi împrumuta înfățișarea unui ținut stropit de lavă și de alte vulcanice amenințări. Rar scîrțîia cîte-o poartă, atît de dureros, că parcă ascuțea și mai mult dinții puiului de ger din văzduh. Dar nu se vedea nimeni, îneît Mihnea simți vag un început de temere superstițioasă, ceea ce produse hazul fără margini al lui Dumitru, seara, la masa de la cantină.

Hazul ăsta îl încuraja și-l expedia iarăși, în dimineața următoare, pe ulițele pustii și fermecate ; dar diminețele vraja era întreruptă de oarecare animație : gospodari cu treburi, ol-leni înnegrifi de cărbuni răcnindu-și marfa cu țipete lungi, cîn-fătoare și indescifrabile, hodoroșli cu pîine și cu sifoane, aventuri feline oii ciocniri violente de avanposturi cîinești. însă nici vis de Polixenia ; drept care Dumitru era nemulțumit de timpul pierdut al amicului său, pe care-l califica de poltron și condamnai fără apoi Ia amorașuri dc facultate, ceea ce pentru el însemna o cădere iremediabilă în mintea copilăriei. Mihnea nu se putea reabilita din această desperată stare de lucruri decît prinlr-o intrare categorică și decisivă în domiciliul grefierului, în prima zi cînd îl va vedea pe acesta înfipt în scaunul lui oficial, lîngă judecător. Dar numai de judecătorie nu vroia Mihu să audă, Ia orele cînd ar fi știut pe domnul Nisipoiu ocupat acolo...

însă zilele atît de sărace la început în evenimente însemnate, se îmbogățiră deodată, într-o bună dimineață. într-adevăr, vroind sa traverseze gura Fundăturei, Mihnea observă cu stupoare matahala de trup a domnului Nisipoiu înaintind încoace. Mihnea iuți la moment pasul, trecind

repede înainte, ca și cînd n-ar fi observat nimic. Dar la primul colț, la care coti pe strada Piscupeștilor, observă cu groază că domnul Nisipoiu se ținea cu o alură identic de grăbită după dinsul. Profitind de faptul că a făcut colțul, Mihnea aproape că-și transformă mersul grăbit în fugă sănătoasă. Cînd — oroare și trei mii de draci ! —. văzu ieșind din curtea Piscupeștilor pe Vulpache, traversînd strada și oprindu-se puțin pe trotoarul pe care înainta zoritul doctorand, pentru a examina mai cu luare-aminte această siluetă oarecum cunoscută, care înainta spre dînsul atît de vertiginos. Probabil că domnul Vulpache observa și silueta no. 2, care de bună seamă ocolise și ea colțul și înainta în marș forțat după cel ce se văzu acum prins ca într-o capcană între aceste doua făpturi imense și rîzătoare. !Propriu-zis Mihnea nu știa dacă în urmă-i domnul Nisipoiu își manifesta satisfacția cu mare veselie, dar de amuzamentul de pe fața lui Vulpache nu mai încăpea nici o îndoială. Și nici o trăsură, nici un taxi, apărind deodată prin aceste paragini ca o salvatoare intervenție zeiască, sosită ca-n vechile epopei, ori ca-n romanele zguduitoare, tocmai în clipa decisivă ! Nimic, nimic ; unica speranță nu rămînea decît o bruscă schimbare de traiectorie pe trotoarul celălalt, ceea ce ar fi împrumutat un colorit din cele mai lașe și mai meschine întîmplărei, fără a aduce nici un folos practic în schimb ; pentru că Vulpache avea la dispoziție incomparabil mai mult timp să-i bareze drumul, ori și eum ar fi ocolit. Ca să încerce o deviare în vreo curte vecină, urmarea ar fi fost eclatarea cine știe cărui scandal, care s-ar fi terminat poate cu poliție și procese verbale ; un moment Mihnea Băiatu nu fu părăsit de limpedea înțelegere a acestui lapt elementar, că se găsește în preajma Fundăturoi Șapte Fîn-lîni, unde cea mai mică scînteie putea da naștere îa incendii de proporții incalculabile. Deci fără a-și ogoi mersul inițial, în-jurînd numai în

gînd imbecila-i scăpare din vedctv, că azi era zi de duminecă (împrejurare de care, ca un idiot, cum se califica, abia acum la ananghie își adusese aminte), lui Mihnea nu-i ră-mînea decît să calculeze în scurtul interval ce-l mai despărțea de teribilu-i obstacol, măsliniu și mustăcios, și care-l întrecea asemeni cu un cap, în ce anume parte a fălcilor sa-i plaseze upercutul introductiv, pentru a-l urma, cît ai clipi dm ochi, de cîteva directe fulgerătoare și-o stingă circulară, pregătindu-și astfel salvarea în pasul cel mai alergător cu putință, după un swing final, aplicat cu toată nădejdea...

Dar domnul Vulpache îl primea cu rîs de bunăvoință și cu manifestare — dracu mai știe dacă era prefăcută ! — do surpriză veselă și fericită.

— Ce mai faci, coane Băiatule ? îl întîmpină el dc' departe, întinzînd amîndouă mîinile cu prietenie și paralizînd in Mihnea orice instinct bdicos. Ne-ai uitat cu desăvîrșire !...

Apoi, privind peste capul lui Mihnea, al cărui pas bătu de cîteva ori nehotărît în loc, ca un cal nărăvaș și nerăbdător, domnul Vulpache înclină capul de mai multe ori, înveselit peste măsură.

— Înțăleg, înțăleg, făcu el... vrea să-ți plăteăscă o mică datorie...

Și izbucni într-un rîs atît de zgomotos, că Băiatu simți cum i se mută inima dintr-o parte într-alta ; sări pe loc, judecind redusă la cîțiva pași distanța care-l mai despărțea de inimicul principal, cînd — binecuvîntați fiți voi trei sute de sfinți părinți din Niceea ! — tocmai putu vedea cu Nespusă fericire cum domnul Nisipoiu dispăru întunecat într-una din curțile așezate în eale-i, poate chiar în aceea în care Mihnea gîndise o clipă să se refugieze...

— Știam eu că nu vine, continuă să rîdâ asigurător, cu întreg apreciabilu-i volum pectoral, conu Vulpache. Se jena de mine... Ș-apoi tot el se făcea de rîsul mahalalei... D-apoi că ce crezi dumneata ?... parcă nu sc știe aci, din Fundătură și

pînă la Tancu la prăvălie, cine mi-e coana Polixenia... ce să-i faci ?... așa se întîmplă cînd te bucuri la nevastă tînără și nurlie... Cin-te pune să-și aduci tineri fercheși în casă ?... Cît o fi ei dc serioși și fugiți anume încoa, ca să aibe liniile și să-și vadă de carie... degeaba... cînd o începe coana Polixeni să-și dea ochii pesle cap ce să facă și bietul băiat ? Om e și el... și tînăr... îi clocotește sîngele ca-n oală, la foc...

Și conu Vulpache rîdea cu poftă mare, strîngînd, în semn de admirație și felicitare, mîinile amicului său. îl invită pe la madam Baluman — era așa de nostim, și potrivit cu întorsătura de acum a lucrurilor, cum Vulpache nu-l poftea la dinsul acasă, ci la Balamance — care cu toate că după plecarea mortăciunei de Gălușescu (l-a și suflat pe unchiaș Nisipoaia, cum mă vezi și te văd ?) s-a jurat că „nu mai primește**; pentru unul ca ol, ca Băiatu, chiar că ar fi gata să treacă peste o mie și una do considerente și să-l primească cu drag, pregătindu-i o odaie cu adevărat gigea.

— Aloa-s femei de gust, domnule, pUse mărturie domnul Vulpache pentru ele, cu hotărîlă convingere. Le-ai lăsat o impresie adincă, și domnișoara Veve pot spune c-a rămas cu desă-vîrșire fermecată, atestă încă dumnealui, privind scormonitor pe Băiatu. Cît privește de diferite neplăceri, care crezi că le-ai avea în mahalaua noastră, nu li teme de nimic. Mai suntem și noi pc-aci ! asigură proiector bine închegatul domn Vulpache.

Imaginea lui Veve umplu lui M^inea toată lumina ochilor. El declară c-ar fi dispus să facă o vizită doamnei Balaman, iar Vulpache îl și înhață cu dînsul „pentru a te prezenta chiar acum cucoanelor**. Așteptă cu el o jumătate de oră în „.salon“ pînă „cucoanele*- se gătiră. Află atunci diferite noutăți privitoare la viața mahalalei, printre care și noutatea trecerei domnului Nisipoiu la tribunal.

— Ca să vezi ce va s-zică protecția. Toată ziua cu plocoane pe la consilier. Eu zic că l-a atins.cu ceva mișcători, scoborî Vulpache vocea, deși nu mai erau decît ei doi în cameră... Ș-apoi Polixeni, dacă nu și-o fi vîrît și aci coada... Păi cum explici dumneata atîta dragoste și atîta interes din partea unui consilier, domnule Mihnea ? se minună domnul Vulpache încrucișindu-și manile pe piept... Dar taci că ne-am scăpat de el... Cu două lucruri bune ne-am ales și noi, după plecarea lui : cum spun, că am scăpat de el... una la mînă... al doilea, că Piscupescu a fost avansat și i-a luat locul... Acum sunt numai eu cu el... arhivar a fost făcut unul Mărin, lot băiat de-ai noștri... Domnim...

Apariția cocoanelor schimbă cursul conversației. Veve era decoltată și spoită într-atîta în onoarea musafirului ales, ci

Mihnea sc simți măgulit. Pianul fu îndată pus în mișiuie și aperitivele, afumături proaspete din porcul Crăciunului recent, începură să sosească, stropite din belșug de vinul pe caro eonul Vulpache îl comandă anume de la Tancu („din ăla specialu, al lui dom Vulpache", așa să zici ! recomandase el servitoarei).

— Ți-am spus eu, strecură conu Vulpache la urechea lui Băiatu... cînd după un ceas de aperitive îl văzu complet „cî$-ligat'cauzei": asta-i altfel de familie... nu â la Nisipoiu.

Fără a mai lua avizul lui Bobescu, Mihnea se prezentă chiar în după-amiza aceea proprietarului său, ca să-l încuno^tiințeze că renunță la drepturile cedate de Idrișteanu asupra camerei, pe care o liberează chiar acuma, deși e plătită pînă-n martie.

— Pînă cîîînd ? se minună tot proprietarul lui Idrișteanu. un bătrînel scurt gros și astmatic. Nu. domnule dragă, camera nu e plătită de la 1 decembrie, și domnul judecător mi-a lăsat vorbă că o achiți dumneata la sfîrșitul trimestrului.

— A da ? așa a lăsat vorbă domnul judecător ? Bun, atunci rămîne în socoteala mea... Numai că o

să adăști dumneata cîteva zile pînă-i scriu... însă dacă e vorba s-o achit, rîse înveselit Mihnea, atunci firește... nu mă mai gîndesc s-o liberez deeît tot la sfîrșitul trimestrului.

— Cum doriți ! răspunse astmaticul, liniștit c| lucrul e așa de simplu.

Dar Mihnea o liberă chiar în noaptea aceea, poposind provizoriu la Dumitru.

Chiar din prima zi, sărutările furișe și pătimașe începură sub acoperămîntul doamnei Balaman ; toate colțurile se umplură de fluidul subtil al amorului. Mihnea nu se aștepta ehiar deloc la o fericire atît de promptă și facilă. Iar surprinzele veneau cu repeziciuni amețitoare. A treia zi, mai bine-zis a treia seară, cînd doamna Balaman era plecată prin vecini, Mihnea bău pînă la fund cupa fericirilor, pe care tînără și subțirea sa prietenă i-o oferi, nu fără solemne jurăminte că el este cel dintîi ales al norocului, deși toate evidențele dovedeau încă o dată, în chip peremptoriu, că jurămintele femeiești nu pot face nici un fel de crcdință.

Dar. asta însemna prea puțin lucru pentru un june călit și lipsit de prejudecăți ca Mihnea Băiatu : Veve era o copilă fer- mecătoare Tinerețea, frăgezimea ei erau calități cari puteau contrabalansa apreciabil misterele carnale ale coanei. Polixeni; dar ccea ce făcea să crească, pînă aproape de nori, vraja acestei noi și neașteptate fericiri pentru Mihnea era calitatea ei universitară. Veve era o intelectuală, o studentă ! O studentă înscrisă în regulă la secretariatul facultății ! Una din acele fete zglobii și cu ochii rîzători, puțin ironici, dc care se frîngeau privirile lui, pe coridoarele Universitătei. La Științe era Veve, nu la Litere ori la temuta Filosofie, dar în sfîrșit... nici una din cuceririle de pină acum ale lui Băiatu n-ar fi putut prezenta un atestat ceva mai mare de patru clase primare. (Madam Turcitu pretindea că are trei clase de pension, dar negru pe alb Mihnea nu

văzuse nimitf.) Pe cînd Veve, iacă, avea* cartea de studentă în dulcea ei poșetă. E drept că anul înscrierei/era cam cu patru unități mai mic decîl actualul, și e drept, asemeni, ea recunoștea singură, că n-avea pînă acum, la activ decît două examene parțiale ; dar in schimb poseda o carte de studentă. Parcă el, Mihnea, era mai breaz ! Acum insă, umăr lîngă umăr, și Inimă lîngă inimă, ei vor putea duce pînă la ultima redută asaltul singeros al licenței.

De bună seamă Mihnea își făcu astfel de planuri în intimitatea gîndului său ; penjru noile lui gazde, deocamdată rămînea tot doctorandul. Și cînd domnul Vulpache îi înșiră clevetirile lui Nisipoiu, printre care cea mai de scamă era desigur povestea cu scrisoarea găsită în carte (pentru domnul Vulpache, nu rămînea decît o simplă poveste), Băiatu, Băiețelul, cum il poreclise atît de șăgalnic Veve, declară cu sinceritatea-i care i-era în obicei și care uimi asistența, așa cum uimise în atîtea i înduri cu ea pe cei de-acasă. că domnul Nisipoiu — rezerve făcînd asupra proastei maniere de a umbla prin scrisori streine — avea totuși dreptate. într-adevăr, ultimul an, licența propriu-zisă n-o dăduse încă și se înscrisese la ea pentru sesiunea de februarie ; Veve n-avea decît să consulte listele de înscrieri care se vor afișa în curînd. O conjură însă să nu caute a asista la examene, pentru că îndată ce-i va simți prezența, totul ar fi pierdut : se intimidează grozav cînd cunoscuți de-aproape vin să-l asiste. In schimb cînd se știe singur printre străini, capătă un curaj fără pereche și nu e exclus ca și examenul acesta să-l ia în con-dițiuni strălucite. Era o mică meteahnă sufletească aceasta, pe care Veve o înțelese de minune și de care chiar conu Vulpache auzise Do aceea oi hntăriră ca Veve să nici nu dea pe-acolo. nici chiar să cerceteze listele ; ce clracu. erau doar oameni cu toții și oamenii sc cred pe cuvînt ! In definitiv, e ușor de văzut, pe urmă, dacă a luat cineva un examen sau nu...

— Da, se publică în ziare, domnule-Vulpache ; rezultatele ultimului an de licență se dau totdeauna la gazetă...

— Dar chiar să nici nu-l iei, domnule Mihnea. Doamne ferește, să nu vorbcsc înlr-un ceas rău, chiar să nu-l ici... o sâ-l treci la vară, poftim... Ai ajuns dumneata la al treilea...

Mihnea puse totuși pe Veve, intr-n na din pasionatele lor înlănțuiri, să-i jure pe fericirea ci că, in afară de liste, nu va mai călca pc la examenele de la Drept cit vor ține ('le : far Veve jură solemn, privind-l drept în miezul ochilor, de parcă .și-ar fi văzut fericirea pc care jura, acolo (și gindcai, în același timp. că ea fără nimeni dc-ai ei în sală și se încurcă intr-alîla, de produce hilaritate în atmosfera lugubră a examenului, dar să mai știe că are în spate pc madam Balaman. ori mustața erincenă a domnului Vulpache). Pentru ea era nu se poate mai naturală stăruința iubitului ei; cît despre domnul Vulpache. acesta zîm-bca atoateînțelegător pe sub mustață și șoptise ceva și doamnei Balaman. I-auzi, nătîngul de Nisipoiu, să pretindă el că băițașul ăsta timid i-a scos ditamai cocoană dospită ca Polixeni, cu ochi de drac impiclițat, din minți.

— Ai să vezi că are să fie bine de tot. Mițo...

— Să te audă Dumnezeu și Maica Domnului, Milrulo, ofta madam Balaman, închinîndu-se... Fala se cam codește de, e și ea fată, sărăcuța...

— E, parcă eu zic că să ajungă cine știe unde, acolo... Ea să se țină bine... s-o sfătuiești tu, că eu nu pot să-i spui-lucruri de-ăștia... Dar tu. ca mamă... Totul e să se lasă nițel tăvălită prin pat... și-e de-ajuns atîta ca să speriem pe-un slab de înger ca ăsta... numai să mă încrunt eu nițel la el și lasă... Veve ce-ți raportează ?

— E foarte sfios, asta spune ea, dar o sigură o-o iubește... o dată a vrut s-o sărute... mămițică, m-am dat pe lingă ol, mi-a spus fata, și atunci a îndrăznit, dar cu m-am ferit repede și așa că abia de m-a

atins cu buzele pe-o ureche. Și se robise așa de tare, mămițico, da lasă că și eu abia mai puteam de rușine și mă treceau lăcrămile... Fată și ea ! oftă din nou doamna Balaman, ștergîndu-.și la rîndul ei lăcrămile.

Iar domnul Vulpache, bloc dc marmură. neagră. își rodea mustața ușor căruntă și privea cu ochi siguri în viitor, ca un om pe cai e nu-l pot abate din drum astfel de slăbiciuni femeiești. Drept care doamna Balaman îl privea cu mare admirație prin luminile zbicite ale ochilor ; acum vedea și ea cu bucurie că Vulpache nu se mai îndoia a cui era Veve și că „intrigele“ pe cârc le vira cămila de nevastă-sa că ar semăna cu Balaman, grefier la judecătorie,»pe cînd Vulpache era june arhivar — deși fata se născuse după zece ani de căsnicie stearpă, — nu mai prindeau. Acum Vulpache era preocupat cu tot dinadinsul de viitorul lui Veve* ; cu atît mai mult, cu cît pe fiică-sa cealaltă, cea legală, o căpătuise bine, cu bărbat bătrîn, cam ursuz și cam trăsnit, dar strașnic de bogat, că acuma Chivița era văduvă bogată și fericită. De aceea era și ea hotărîtă să-și sfătuiască fata după planul lui : dacă ol zice așa. musai o să iasă bine.

— F.u-i fac destulă morală, Mitrule. cum trebuie să se poarte, dar vezi și tu că la blestemății nu pot s-o împing...

— Da cine vorbește de blestemății, cocoană... Apăi nu m-ai înțeles deloc... dacă se lasă prea darnică, nu mai pupă bărbățel bogat și-n anul al treilea ! Eu zic numai așa, știi... cînd întinde mîna, fișt in colțul celălalt, ca rîndunica... Și restul lasă-l pe scama mea... Să vedem cum își permite dumnealui să scoată fata din minți... înțelegi acum mata cum vine chestia...

Mihnea Băiatu a ieșit din camera lui și cei doi convorbitori au dat buzna la geam să-l vadă trecînd prin curte. E elegant și distins, rcdunosc hotărît cei doi. Și frumo*, mai atestă madam Balaman, fără ca Vulpache s-o contrazică. Arc ochi negri și

sprîncene codănale. Și părul ăla o numai fuior negru. Bietele cocoane, cugetă dumneaei, nu știu cc să mai facă. nu știu cîți sutari trebuie să mai verse pe la coafori ca să-și facă ondulații cu mașina .>i permanente. Și pe el, uite-l : i le-a făcut maică-sa în pîntec. Mînca-l-ar maica de Băiețel !

Iar Mihnea Băiatul înaintează pe poartă radios și grăbit. Și-a luai asupra lui să înscrie pe Mih. la examene. îndată, după ce va lua masa, se va posta la ghișeul secretariatului ; celălalt să n-aibă altă grijă decît să prepare înainte, neturburat. Cu înscrierile astea pierzi grămadă de timp prețios. în care ai putea revedea un curs întreg. Băiatul Mih. a convenit repede ca omonimul său oltean să-l înscrie. I-a clipit numai din ochi, între-bîndu-l cu înțeles, dar fără să mai insiste : — „Ei care r ? spune-mi odată... Nici acum nu vrei să-mi spui ?! — reforindu-se desigur la partidul politic care a însărcinat pe Mihnea cu captarea unu partizan atît de studios. Mihnea a rîs atunci voios și Mih. a rls de asemenea, convins deplin, dar afcctînd că nu mai păstrează nici un pic de curiozitate.

O mică neînțelegere a izbucnit cînd a fost vorba de plata taxelor. Mih. a vrut să-i încredințeze banii, dar Mihnea a refuzat hotărît. Mih. s-a împotrivit, dar, în urma protestelor vehemente ale celuilalt, a trebuit să accepte plictisit. Numai că a ținut să sublinieze la despărțire :

— Să nu crezi cu asta că m-ați cîștigat. Vă înșelați profund dacă v-ați închipuit că ați găsit om de vînzarc ! Eu nu-mi calc niciodată jurămîntul...

Iar Mihnea l-a părăsit trimițîndu-i. din înlredoschizătura ușei, o sărutare. Ce, plătea el ? Plătea domnul Ștefan, care ar mai fi dat bucuros întreit pe deasupra taxei, numai băiatul să-i iese licențiat. Era fericit ! Dacă Mih. convenea să fie înscris, însemna că e pregătit bine și dispus să treacă examenul. Odată trecut pe listele candidaților, ar fi o slăbiciune și o infrîngere, pentru un student atît de eminent ca dînsul, să mai

dea un pas îndărăt. Deci Mihnea parcurgea în extaz străzile, gindindu-sc la rezultatul examenelor, la ziarul care îl va proclama licențiat în ochii domnului Ștefan, îl va reabilita in ochii coanci Polixenia și-l va ridica la înălțimi amețitoare în ochii lui Veve, ai lui Vulpache și ai lui madam Balaman. Numai canalia aia dc Dumitru să nu-și bage puțin nasul în sala de examen, în ziua cînd îi va fi seria, și să miroase cum stau lucrurile. Drace, cine dracu l-a pus să-i mai trăncănească și ăluia despre sesiunea asta ? Cu siguranță că idiotul va da toată șurubăria pe față numai pentru hazu-i infernal și pentru pofta de a o povesti. Și Mihnea ia hotărit unica soluție care se impune pentru a evita aecastă năpastă : să-i declare lui Dumitru, cu aer de rătăcit, gata sa aluneca pe muchia prăpăstiei, că a revenii la cumințenie și la sentimente omenești și că nu mai dă în sesiunea asia nici un examen.

.,în iunie cu el, Dumitre. De ce să-mi stric eu bunătate bani de taxă, degeaba../Mai bine-i pun la bătaie..."

O astfel de rezoluție negativă n-avea, de bună seamă, decît să placă bunului său prieten, care. oricît dc prietenul său, nu-i ora la îndemînâ să fie chiar așa do distanțai — ș-apoi avea să-l bucure, ca orice renghi jucat cuiva, chiar sie însuși, în speță insă. jucat domnului Ștefan, plătitorul".

De aceea, în astă după-amiază. cea dintîi de înscrieri, Mihnea' va trebui să umble cu mare băgare de seamă ca Dumitru să nu-l surprindă dînd tîrcoale pe la secretariatul de la Drept ; mintea lui bănuielnică și iscoditoare ușor s-ar aprinde de curiozitate, și notorietatea celuilalt Băiatu repede l-ar pune pc* roateL* adevărului.

Dimineața asta era întunecată, uscată și geroasă, deși n-ai fi văzut urmă de zăpadă prin colțuri și pe acoperișuri. Traver-sind trotuarul. Mihnea aruncă într-o doară privirile înapoi; i se păru o umbră neagră în dosul geamului de1 la stradă. Mihnea

.știu că e Vulpache, dar mintea lui se umplu într-o clipă de noaptea de demult, cînd capul lui Gălușescu se repezise holbat prin deschizătura acelorași ferestre, să-și umple gîlul sufocat cu aerul rece al întunericului imens. Plinsul acela ascuțit și neverosimil, ca de copilaș pedepsii, îl uiTnărise do-atunci de multe on în noapte, fcîhd se întorcea singur, grăbit, spre casă, mulțumit că toate potrivelele din ziua aceea, ca din toate zilele, îi ieșiseră de minune. Atunci o undă de vînt, izbindu-se de geamuri, sau numai licărul fosforic al ferestrelor slab luminate dr reflexele vagi ale nopței de oraș îi aduceau îndată în urechi picurul hoho-telbr învinse. Și-și simțea bucuria începțoșată cu prevestirea de freamăt a vîntului iernatic, suflîndu-i într-o doară, drept în miezul înghețat al urechilor, că undeva, deasupra ori dedesubt, pîndește încă, și-n epoca asta de mare curaj și biruință, după o cotitură mai aproape sau mai departe, o mină nevăzută, care se-amuză cu răutate să strice lesorluri. să dărfme visuri și fericiri, să smulgă din gîllejuri vaiete de răpus, drept jefren al cîn-lecului fericirei din ajun...

Mihnea era mulțumit că doamna Balaman nu-i încredințase și lui odaia de la stradă, pe care o avusese bătrînul. îl așezaseră mai în mijlocul casei, parcă să-și păzească mai bine odorul, și pentru prima oară Mihnea nu simțise nici un fel de îngrijorare că noua lui locuință nu comunică direct cu noaptea largă a libertăților. I s-ar fi părut altfel că aude în fiecare ccas tusa uscată și mai cu seamă plînsul acela sfredelitoi, dr om jefuit pînă și de suprema nădejde.

Mahalaua era acum pustie' și numai pasul lui rf.suna sonor pc trotoarele vitrificate. El grăbea piciorul ca să di a mai repede dc stația d' tiamvai și do lume. să scape do această rea dispoziție subita, care-l încleștase ț.i-l apăsa ca gerul ăsta greoi, ce-și clocea otiăle pretutindeni.

Dar după-masă, la patru, chiar în ușa

Universității se în-tîlni cu Dumitru și dispoziția neagră îi reveni .și-l copleși definitiv. Toate vicleniile lui fură zadarnice. Dumitru, care de bună cearnă nu bănuia încă nimic. îl urmărea ca o umbră. Numai la început îl întrebase :

— Mihule, ești nebun, serios ai venit să te înscrii?...

La cari- celălalt se și grăbise să răspundă :

— Ba mi-am venit în minți. Dumitre... nu mai vărs eu banii pentru încercări costisitoare și dubioase...

Și pornise pe hohot marc, calp și' exagerat, pe care Dumitru îl ajunse repede din urmă și-l înghiți cu rîsul lui și mai puternic, ou accent făViș de satisfacție ieftină și oarecum lubrică.

— Totuși îmi place să dau lîrcoale pe aici în zilele de înscriere, își rezervă el grijuliu teren de răspuns pentru eventuale surprinze viitoare, înțelegi, pentru... înghesuială...

— Pentru înghesuială ? se slrîmbă celălalt, nedumerii de-un astfel de gust ciufut...

— Dar nu alîla la Drept, dragă ; la Litere, unde le poți alege cu ceva interesant.

Și clipi din ochi cu înțeles spre Dumitru, care aproba cu gura lărgită pînă la urechi, ca un mare accent al lui ă, dar parcă încă în așteptare, noscsizînd în întregime predilecția amicului său...

Pentru a-l convingc deplin și la nevoie a-l rătăci pe-acolo, își îndrumă dcci prietenul pe scări și coridoare spre ghișeul secretariatului dc'îa Litere.

E cinci fără un sfert. Mica sală e doldora de studenți, studente, miros do sudoare și apă de Colonia, de fum de țigări»și de p’bnibila atmosferă a așleplărci. Băieții își mytă oboseala de p<>-un picior pe altul, felele privesc cu coada ochiului.

Dinaintea ferăslruicei tăiată în grilajul de lemn, îngrămă-dții formează o coadă de balaur. Striviți unii într-aljii, cu mîinile imobilizate de înghesuială, abia își mai trag sufletul ; singură o domnișoară, stîlcită între doi voinici chipeși, surîde

vag, languros și ochii i s-au închis pe jumătate. Coada balaurului mișcă necontenit, se zbate în dreapta și in stînga şj eieștc secundă cu secundă în adincimo și în lături.

Ghișeul s-a deschis. Un cap rotofei și bălai ap;* re, în sfîrșit, în cadrul dreptunghiular :

— Vai, da mulți mai sunteți !

Actele sunt smulse cu dușmănie din mîinile oe'or care s-au postat de trei ceasuri în fața ferestruici'i. Apoi semt, aruncate brusc înapoi:

— Nu-s complecte.

— Sunt complecte, domnule.

— N-ai să mă înveți dumneata. Lipsește ehitiința de in-scriere...

— Am pierdut-o... dar... trebuie să aveți...

— Om fi avind, dar înainte de toate n-avem timp. Am terminat cu dumneata. Altul...

In cîteva minute toți cei din față sunt măturați, actele ne-fiind în regulă; doar la primul care a adus toate hîrtiile, operația durează excesiv de lung.

Dumitru nu-și poale stăpîni căscatul și plictiseala Aruncă lui Mihu priviri de reponj :

— Pentru ce m-ai adus aici ?

— Cum, nu te amuză?... Dă-le și tu in spatele uneia, ii șoptește el... Uite-o durdulie brună în stingă ta...

— Ei și, cc-are să se întîmple ? Vrei să-mi plesnească aia citeva palme răsunătoare, aci, în mijlocul ăstora ?

— Păi de ce să-ți plesnească ? Fă așa ca să nu-ți plesnească... Tu nu știi să umbli decît eu... învață-te și cu lume mai fină... Aci se fac cunoștințele.

— Ia mai lasă-mă cu cunoștințele' tale... Am văzut ce cunoștințe ai tu la facultate, nici nu știi cum le cheamă...

— Asta e hazul...

— Mersi de haz... Mie nu-mi plac studentele. N-am veleități de însurătoare... Nici nu vreau să aud...

— Ești un luirnghios... acum nu mai sunt tonte'

ca înainte de război... De exemplu Veve ! E;r nu e studenta ?... și slavă Domnului... Numai, trebuie* să știi cum să iei lucrurile... cînd m-a văzut întîi se uita la mine ca o veritabilă prințc'să... și acum...

Buzele lui Dumitru se întinseră indecent pînă îa urechi. Bruna durdulie lăsa din cînd In cînd asupră-i slrecuruș dc zăi i negre pe sub pleoape cuvioase. Mihu făcu semn cu colul și foslul legionar prinse mișcarea.

în patratul ghișcului se încadrează un cap fin și blond de fată.

— Sunteți înscrisă de anul trecut, nu ? Vă cunosc. A, uite! Vă lipsește chitanța dc înscriere, spccială, de bibliotecă...

— Le-am uilat în pardesiu...

— Nu face nimic, trebuie să fie la sușă. Domnul ajutor, vă rog căutați dumneavoastră... No. 417... Cum ați petrecut vacanța, domnișoară ?...

Balaurul se umflă, se întinde, se zbate.

— Domnule secrelar, e șase și un sfert...

— Domnilor, pînă nu sfîrșesc cu domnișoara... zadarnic...

Și nimeni nu mai protestează... Priviri dulci se încrucișează din toate părțile... Șoapte înghesuite... Rîsete candide de fetițe sau semețe și șfichiuitoare de veterană. Cavalerul de la Alger a deschis focul și rîsul lui, de parcă ar fi singur în săliță, răpănc la intervale regulatq fără să mai mire pe nimeni. Bruna durdulie e roșie ca și rochia care i se vede prin deschizătura man-loului... Privirile ei sc preling încă pe vîrful genelor, în jos, spre încălțămintea solidă ca și rîsu-i biruitor, al convorbitorului, dar buzele ei schițează acum din ce în ce mai des zîmbete grațioase, între gropițele care se deschid ca luciul de apă la fiecare picătură de duh a vecinului.

Mihnea aruncă priviri triumfătoare spre ușa în neostoiată agitație... Pînă la șapte mai sunt douăzeci și cinci de minute... Va mai răzbi el prin îngrămădeala de la Drept, care trebuie să fie și mai

teribilă ca aceea dc aci, să înscrie pe Mih. ?... Mai teribilă și mai puțin încărcată de vapori sentimentali !

E o îndoțală la care nu s-ar fi oprit desigur o clipă — și ur fi zburat indată ce zîmbetul domnișorei durdulii a acceptat prima întrebare, într-o doară, a prietenului său. Dar Dumitru i-a rostit un cuvînt, mai multe, care parcă l-au țintuit zdravăn de aceste podele nevăpsite, roase și murdare. Fata cu och\i în infinit... (Jndț\ unde, dacă e într-adevăr studentă, ar mai ve-dea-o în alta parte, dacă nu aici ?... în această odaie strimtă și neaerisită, intrp aceste gratii putrede .și sufocante, pe aceste podele nespălate și vărgate de toate probele de glod ale ulițelor bucureștene.

Și înscrierea lui Mih. fu amînată pentru a doua zi.

Dar minutele trec și* cu fiecare, ușa se deschide o dată sau de două ori. Tot felul de chipuri omenești, băiețești și mai cu seamă femeiești, apar ca la o revistă grăbită, dinaintea ochilor fără răbdare ai lui Mihnea. Dar chipul acela, pe care-l așteaptă cu inima reținută, după fiecare smucitură a ușei, cu apăsare grea de mîhnire pe suflet după închiderea ei, chipul acela nu se îndură încă să apară. Acum pare că e gata să stabilească o regulă, putînd ghici după învîrtitul clanței ce figură va trebui să se ivească. însă regula se contrazice de mai multe ori și asta nu-l întristează ; dimpotrivă, îi dă și mai multe nădejdi că, într-un fel sau altul, atunci cînd tocmai s-ar putea aștepta la altcineva, ea va deschide ușa. Și oricum tot va trebui să vină aci, dacă nu azi, mîine, sau poimîine, căci mai sunt destule zile de înscriere și „elita", ca de obicei, nu poate veni decît mai tîrziu, de bună seamă. El însă va trebui să rămînă aci, de veghe neclintită, pentru ca evenimentul cel m^re să nu-l surprindă departe, să treacă străin și neobservat, nici măcar atingîndu-l în treacăt și lăsîndu-l fără posibilitate de revenire, ca și pînă acum,'în opacitatea unei vieți care

începuse să-l înfricoșeze, cînd se uita mai de aproape în adîncu-i, și de care nu-i era dat să se dezlipească, damnat etern și irevocabil.

Ora șapte. Soneria țîrîie. Domnul secretar liberează ultimul caiet de cursuri.

— Poftiți mîine, domnilor !

Rumoare și protestări în glun\ă. Balaurul plesnește în mai multe locuri și blocuri compacte dintr-însul evacuează sălița, aspirate de ușa rece și larg căscată.

Dar perechile rămîn, mai în voie acum, ușurate de presiunea atîtor piepturi și atîtor respirații. Dumitru e în vervă mare și ride ca de obicei, de parcă toată Universitatea ar fi a lui. Iar Mihnea a rămas cu ochii pironiți în ușa care acum nu se mai deschide în fiecare clipă. însă tocmai destinderea aceasta subită, după care vorbele răsună prea tari și caută zadarnic să se ascundă în tonuri din ce în ce mai scoborîte, și-n care numai glasul și rîsul lui Dumitru au rămas deopotrivă și imperturbabile, fetele încep să bată spre ieșire ; bruna durdulie se trezește parcă dintr-o reverie, căci privirile ei nu se mai furișează acum în jos ca boabele de lacrămi pe genele care se văd atît de lungi și de încovoiate din profil, ci se îndreaptă dure și metalice spre convorbitorul de la care își ia drastic și categoric seară bună.

Nu primește nici să fie însoțită, dar constată cu haz ^nare un lucru care se văzuse de la sine, și anume că astăzi nu se putuse înscrie, astfel că mîine va trebui din nou să fie aci, la ora hotă-rîtă ; ceea ce, de bună seamă, era de asemeni de la sine înțeles, dar pentru Dupiii.ru trebuia să fie cu un înțeles mai mult.

La plccare, fata îngînă un nume neauzibil, din care urechea fostului ofițer nu prinse decît banala terminație. El însuși își spuse numele tot așa de scăzut, el, Dumitru Bobescu, care avea totuși o gură atit de mare și de sonoră. Încît, cînd Mihnea, care conveni în cele din urmă că trebuie să se

urnească din acest loc, îl întrebă de numele ei, Dumitru ridică nedumerit din umeri și izbucni în rîsul lui răsunător :

— Aflu eu mîine ! decise el înclinînd hotărit din cap, ca un om care s-a lăsat pre^ mult dus de slăbiciune, dar care de mîine va ști ce normă de conducere trebuia să adopte.

Dar mîine, bruna durdulie nu rine și Dumitru se întrece cu Mihnea la observatul clanței în mișcare perpetuă. E tocmai cazul ca Mihnea să-și deschidă puțin inima privitor la propria lui așteptare ; acum Dumitru va fi mai înțelegător și va concede că poți fi preocupat, neliniștit chiar, de cineva pe care nu-l știi măcar cum îl cheamă, pe care-l cauți necontenit, pe care-l aștepți să se ivească deodată după fiecare colț de saiă, după fiecare întorsătură a scării și de întîrzierea căruia poți chiar fi cuprins de disperare. Iar nădejdea îți rămîne necontenit în mijlocul acestui tumult, ca o stea care varsă și mai multe văpăi prin zdrențele instabile ale unei goane turbate de nori.

Pentru a nu părea liric și deci caraghis,, Mihnea găsește că trebuie să dea drumul considerațiilor sale, cu un hohot introductiv de rîs. își lovește prietenul în coaste și pufnește apoi la fiecare trei vorbe.

— Ia uitați-vă la acest șacal de Algeria, transformat în mielușel la adierea amorului bucureștean. Dumitre, îmi placi. Ia întoarce-te acum din.profil, să văd așa cum îți vine...

Dumitru bolborosește cîteva cuvinte neînțelese, care sporesc hazul lui Mihu, dîndu-și mai mult avînt predispoziției lui de destăinuire și ușurare. Dar păstrează încă între dinți puțină zeflemea, drept orice rezervă ;

— Așa e amorul universitar, Dumitre, și trebuie să te pleci legilor lui. El începe ca orice curs, cu o largă parte introductivă, te ia de departe, fin și discret, și te poartă astfel...

Dar Dumitru dă drumul unei înjurături atît de

grosolane ă propos de amorul universitar, că Mihu pierde șirul cuvintelor ce mai avea de spus. El regretă de-a binelea că n-a început cu un ton mai potrivit cu sufletul lui din clipele dc față ; pentru a primi, din partea acestei haimanale călite de cinism și arsă de soarele tuturor aventurilor brute și meschine, confirmarea că și o inimă de marca purtată de dînșii poate bate chiar pentru o emoție mai subtilă decît cea produsă de atitudinea bănuielnicîț a unui chelnăr în perspectivă de a fi tras pc sfoară, or a soțului unei drăcoaice de proprietărese, închiriind cu luna camere mobilate.

- Dar lui Mihu îi rămîne o speranță că mîine, cînd bruna durdulie își va face din nou apariția, toată fanfaronada asta de nepăsare și grosolănie, foarte modernă la acest clin al veacului, se va topi ca o alcătuire de zăpadă sub suflarea unui vînt arzător : de aceea Mihnea nu se grăbea să pună vreun preț pe rezoluțiile grave și categorice pe care Dumitru le lua într-un stil ce nu se deosebea prin nici o iotă de al celui mai spurcat țigan :

— Mîine îi pun chestia de încredere... Cu mine nu merge... Ii propun un cinematograf, să vedem cum răspunde la pipăială... Și'dacă merge, am și invitat-o la mine...

— Vorbești prostii, daută să-l aducă la sentimente mai potrivite cu acoperișul sub care vorbeau Mihnea, care, pentru a nu-și demasca bizara și inexplicabila toană ce-i învîrtea acum resorturile sufletești, se silea să privească lucrurile dintr-un unghi cît mai logic și mai obiectiv. Evident, tot acolo ai să ajungi, mai curînd or mai tîrziu, acolo unde țintești... dar dacă precipiți lucrurile, dragul meu, nu te felicit pentru talentul tău de tactician... Trebuie să nu scapi niciodată din vedere persoana cu care tratezi... altfel tratativele se pot rupe fără posibilitatea de revenire...

— Atîta pagubă...

— D-apoi n-ai să-ți mărginești toată viața la captivarea croitorcselor, a manichiurezelor or a

semibabclor care diu camere cu luna... Dă-o dracului de viață, dacă-ți închipui că fericirea se reduce numai la atîta...

Și Mihnea scuipă cu atîta dispreț, că Dumitru îl privi uimit și întunecat.

Iar convorbind astfel, Mihnea pierdu din vedere mișcarea fără răgaz a minerului de alamă. Încît uimirea lui întrecu orice margine, cînd în cadrul ușei se contură mlădie și subțire silueta fetei cu ochii în infinit. Acum însă ochii aceia se plimbau prm-tr-un lorgnon elegant asupra mulțimei din sala înscrierilor, cu aer de doamnă mare la teatru, minunîndu-se de marea afluență, spre și mai marea umilință a lui Mihnea, care se simți în, și legat de gloata de față, părticică anonimă și insignfiantă, într-un tot examinat atît de sus și printr-un lorgnon atît de frumos încrustat. Dar fata lăsase mult ușa deschisă și un curent hoțesc se strecură pe la glezne și chiar excită la tusă cîteva gîturi sensibile. Se auzi surdă și morocănoasă invitația : „ușa !“ care apoi se repetă în ecouri de profundă nemulțumire. Și Mihnea își închipui, fără să se uite într-acolo, vreun vlăjgan cu coșuri pe colțurile asimetrice ale feței, cu nas ca pliscul de curcă or ca fundul de borcan și cu fular democrat de arnici roșu striat cu glaben la gît — și simți o ură grea, deși fără nădejde, pe cel care strigase și pe cel care-l complecta acum și mai aspru și mai îndîrjit : „Hei, ușa ! nu se aude ?“

Nou-venita își păstră zîmbetul inițial, închise ușa după dînsa, bravă cu semeție prin lentilele de cristal privirile care îi controlau cu dispreț or cu neîncredere aerele ei de nobilă doamnă, și acordă, lăsînd în jos lorgnon-ul, o bunăvoință deosebită de expresie lui Mihnea, de parcă i-ar fi ghicit că singur sufletul lui era alături de dînsa în momentele acelea. Și în momentele acelea, Mihnea simți că s-ar lua de gît cu toată gloata asta pestriță și nătîngă, pe care lorgnon-u\ fetei o aprecie iarăși, cîntărind-o și evident găsind-o prea

mare, pentru a-i insufla nădejdea putinței de a parveni la ghișeu pe ziua asta.

Altădată Băiatu, care știa să citească ușor toate aceste socoteli lăuntrice, dealtminteri ușor lizibile în ochii domnișoarelor, ar fi și sărit împins de un irezistibil resort : „Vă înscriu eu, domnișoară !“

Acum însă resortul se opinti în van : voința opuse o pasivi-tate de paralitic și apariția de vis, după ce-i mai aruncă doar lui singur o privire anume, distinctă de aceea generală, pentru gloată, împodobindu-și zîmbetul pînă acum egal cu sine însuși cu un accent în plus, de mulțumire parcă, ieși, închizînd ușa cu d grijă excesivă de astă dată, și lăsînd pe Mihnea în același timp profund prostit și totuși plin de el însuși.

Ah, cu ce ochi crînceni căuta el acum pe autorii celor citorva interjecții de troglodiți și pe autoarele celor cîtorva chihotin fără răsunet, care încercară să răsune în urma suavei apariții, și ce palme simți pofta să aplice lui Dumitru care, însuși, rămăsese holbat și fără grai, tot scurtul timp al acestei fugitive împrejurări, pentru a mîrîi acum înveselit și poznaș :

— Da asta ce mai fu, măi ?... și izbucni în rîsul lui sonor, acum atît de stupid și nesuferit. Noroc că îndată apoi, se opri brusc pentru a se porni iarăși voios și măgulitor, după ce lăsase să se audă această dreaptă și sinceră constatare :

— Fire-ai al dracului, Mihule, ai văzut, mă, la tine s-a uitat în mod special, te-a remarcat, pezevenghiule...

Ceea ce făcu pe Mihnea să simtă pentru el o dragoste și recunoștință infinită, și rîsul cel fără hotar să-i pară iarăși simpatic și sănătos. Va să zică și el a văzut, va să zică a fost serios !

Mihnea a devenit gureș și fericirea lui nu mai cunoaște margini. E întreruptă doar de grosolăniile lui Dumitru, care a reînceput să-l nelinițească serios. Mai ales îl îngrozesc rezoluțiile sumbre ale acestuia ; dacă va mai întîlni pe bruna durdulie, va

ști el ce să-i spună ! Și pe Mihnea, în sufletul .căruia s-a lăsat acum senin și boare plăcută de vară, astfel de gînduri îndărătnice, această iremediabilă persistență în întunecime și-n desfrîu sufletesc, îl rănesc și-i deșiră gîndul ca gheare informe de bestie.

A doua zi, Mihu, care găsește acum în el orice soluție, a găsit mijlocul de a înscrie pe Mih. la Drept, fără a se clinii de la secretariatul Literelor : a cinstit pe-un om de serviciu care i-a îndeplinit sarcina la moment. Și pe el, iată-l așteptîndu-și aici pe fata lui din vis și din speranțe, al cărei lorgnon l-a edificat deplin : ea trebuie să aparțină unei nobile și bogate familii bucu- rești ene. Și istorice nume încep să-i cutreiere capul, făcîndu-l să tresară la amintirile eroice cele mai grave or la pomelnicele cele mai răsunătoare din cronicele mondene ale gazetelor. în vremea asta, alături, rîsul lui Dumitru, care și-a regăsit bruna durdulie, nu mai contenește, iar acolo, departe, în mahalaua celor Șapte Fîntîni, sinistru consiliu de război s-a întrunit în jurul jianului Im Veve. Madam Balaman e de părere ca bulucul în „odaia băiatului" să aibe loc chiar astă-seară, cînd băiatul e și puțin aiurit de ‘nvățălură. iar Veve, care a mărturisit roșie ca pomada de obraji că „băiețelul“ îi dă asalturi disperate, trebuie să-și lase măcar bluza scoasă, ca să fie surprinsă barem cu brațele goale. Domnul Vulpache, de perfect acord asupra bluzei, calm și sigi:r de izblndă. „am văzut eu cum se uită la dînsa, domnule", e de părere’ totuși ca băiatul să fie lăsat să-și treacă în pace examenul.

— Ce spui dumneata, Mitrule... cînd s-o vedea cu licența term’nată, pleacă pe-aci încolo...

Argumentul e intr-adevăr destul de puternic, ca Vulpache să nu reflecteze adînc asupra lui. Dar o vie neînțelegere se ivește cu Veve, care nici nu vrea măcar să audă că trebuie să-și scoată bluza și să rămînă cu brațele goale în fața unui băiat. Madam Balaman, care schimbă atunci priviri

încărcate de duioșie cu partenerul ei, încearcă totuși, în interesul ei, să „facă cum e bine“ !

— Un părinte, maică, o mamă, care te are numai pe tine pe lume, știe pînă unde trebuie să întindă morala pe care o dă copilului său...

Iar Mihu și-a scrîntit gîtul tot întorcîndu-l spre ușa fără repaus. Ea va voni, ea trebuie să vină, dacă nu pentru el, cel puțin pentru înscriere. Rămine de văzut atunci dacă lorgnon-ul de aur nu se va piimba iarăși indiferent asupra atitor capete rurale și subuibane, căutînd cu voioasă curiozitate doar figura aceea simpatică și distinsă, căreia i-a 7îmbit în ajun. Și Mihnea reconstitui atitudinile pe care și le revizuise azi-dimineață în rața oglinzii de la dulap, înainte și după ce Veve i se strecurase ca o sopîrlă în brațe, profitînd de prilejul că madam Balaman plecase „puțin“ la Piscupești să afle rețeta cremei de zahă^ ars pentru ziafetul ce avea să urmeze surprinderei). Dar ușa, care cu fiecare mișcare îi strîngea acuma sufletul, de parcă l-ar fi apucat ca pe niște degete rătăcite pe sub ușorii ei, nu arunca înăuntru decît figuri indiferente și insignifiante. Ghișeul secre- tariatului se închise din nou, rumoare de protestare în glumă se auzi din nou, grosul candidaților părăsi din nou secretariatul, perechile adîncite în conversație rămaseră din qou numai între ele, să savureze în liniște convorbirile începute. Dar ea nu mal venea, din nou, și totuși acum, cînd minerul ușei încremenise. Mihnea încă stătea cu ochii pironiți la el. Apoi mînejul începu să se miște iarăși, dar acum apăsat de mîna omului de serviciu, ce pătrundea precedat de-un lung măturoi și- acompaniat de o mare găleată, pe care o așează grohăind monosilabe ininteligibile, nemulțumit de intîrzirerea musafirilor dinăuntru. Atunci și ultimile perechi de studenți plecară, și însuși Dumitru și însoțitoarea lui se urniră, iar Mihnea auzi glasul rugător și insistent al lui Dumitru bolborosind stăruitor la urechea fetei, roșie ca o

cireașă neagră, în vreme ce ochii lui o fixau cu fixitate de șarpe, iar mîna i se încolăci fără curaj peste mijlocu-i. Fata so smuci brusc și o palmă de-o sonoritate fără pereche se propti indignată în obrazul obraznicului ; Mihnea n-avu timp decît să vadă fața înnegrită de stupoare a studentei și boabe de diamant scînteindu-i în ochi.

— Foarte bine. foarte bine, încuviință el și simți limpede îndemnul lăuntric, dacă lucrurile ar fi mers mai departe, să intervină în ajutorul ei.

Dar Dumitru se întoarse radios spre dînsul, cu trofeul roșu pe obraz. Omul de serviciu, singurul martor strein al impreju-rărei, îl gratulă cu vrrbe de curaj :

— Lasă, domne student, c-așa începe totdeauna...

Ceea ce făcu pe Mihnea, cînd ieșiră, să-l zeflemească, vădit ostil, că acum doar servitorii mai înțeleg și apreciază proccdeui: și gesturi ca ale lui Dumitru. Dar acesta rîdea înainte, cu o satisfacție drăcească, și cu cît Mihnea întrebuința cuvinte și mai grele, aproape insulte, pentru a-i categorisi apucăturile, cu atît Dumitru se prăpădea de rîs și se bătea cu mîinile pe burtă, ară-tînd uneori cu degetul întins spre amicul său. de parcă l-ar fi arătat unei mulțimi invizibile, cît e de caraghios cu ciuda lui caraghioasă pentru o palmă care nu-l privește cîtuși de puțin.

Chipul cum îl părăsi atunci Mihnea, îndîrjit la culme, păru într-adevăr să echivaleze cu o mpere de prietenie : abia acum figura lui Dumitru deveni serioasă, și Mihnea văzu prin întuneric strălucitul mirat al ochilor lui spălăciți. Încît, îndepărtîn-du-se, îi păiu rău dc răutatea lui fără motiv, pe care, cu drept cuvînt, nici n-ar fi știut s-o articuleze precis. Și tocmai pentru această nepricepere ca și pentru inconștiența bunului său prieten de odinioară, el simți cald de lăcrămi umplîndu-i găvanele încordate ale ochilor. Dar el simțea în sufletul lui, tocmai grație cru-zimei și desolidarizării de

Dumitru, o mare ușurare și o mare regenerare. Tot ce-a fost. tot ce s-a întîmplat pînă acum în viața lui i se păru infect și stupid — ba într-atîta că îi fu silă chiar de domnișoara Veve, care se strecura spoită ca o păpușă de ceară în odaia lui, pentru a-i aduce porția obișnuită de iubire serală și furișă.

în seara asta el explică deci fetei, care era gata să-și tragă șiretul de la rochie, că e grozav de istovit și plictisit : își închipuie că e grav bolnav și mîine se va arăta neapărat unui doctor. Vev6 îi cercetă fruntea cu podul palmei și nu găsi nici o temperatură. Dar această atingere îi dădu, cu adevărat, fiori de frig lui Mihnea. Cu multă delicatețe, dar cu vădită hotărîre, el îndepărtă mîna fetei, care, de pe frunte, se lăsase binișor și priceput pe sub plapumă, și-i aminti, scuturat de sclrbă pentru cea de acum, de mîna brunei durdulii, sfințită prin severul ei gest ; și voința lui, proiectată cu cîteva ceasuri în trecut, îi spunea cu hotărîre acum, că daqă ar fi fost în lecui lui Dumitru, ar fi căzut la moment, așa pălmuit, în genunchi s-o sărute.

Veve a ieșit cu ochii zbiciți de lăcrămi și cu sufletul strîns de îngrijorare, să-și vestească tovarășii de conspirație cari așteptau în dosul ușei salonului cu felinarul de mers în pivniță, gata aprins, ca să surprindă fata, pe jumătate dezbrăcată. în odaia luminată numai de jocul flăcărilor din sobă. Veve se-arăta extrem de surescitată : instinctul ei feminin, bănui numaidecît o rivală la capătul lanțului de împrejurări care dusese la această schimbare bruscă și neașteptată.

— S-o fi întîlnit cu vrăjitoarea, fu de părere doamna Balaman, designînd prin vrăjitoare pe coana Polixeni. S-o fi întîlnit cu vipera aia care încheagă apele și scoate din minți și pe boșorogi... L-o fi invitat iar, în lipsa lui Nisipoiu, și i-o fi dat să bea cafea fiartă cu scîrboșenii de-ale dumneaei, ca să-l întunece, la minte.

— Aș, contrazicea Vulpache, om al realităților.

De bună seamă a observat ceva... a simțit... tu, Veve, te-ai trădat... ți-am spus că nu trebuie să te pregătești ca de bal... Și pe urmă și dumneaei, se îndreptă el spre madam Balaman — căreia în fața lui Veve și a persoanelor streine i se adresa ceva mai reveren-țios — cum naiba ai dat peste scaunul ăla tocmai atunci, cînd el trecea prin curte... Puteai să nu te mai uiți pe fereastră... Doar auzeam noi poarta și pașii din săliță și... ușa lui... că nu era să vie dracu' în locu-i...

Dar madam Balaman rămăsese tot la părerea dumneaei : băiatul nici nu fce uitase spre fereastră. Dar se întîlnise cu vipera „înveninată", care-l și blagoslovise cu bunătățile ei — aci nu-și putu reține un gest de greață și un scuipat în sec...

— Dar lasă, dacă-i pe așa, cunosc eu pe o țigancă din Bolin-tin ; care am să iau trăsura și să mă du<; după ea... măcar de-o știi vipera cîte știe țiganca... și-o să-mi spuie și mie țiganca ce să-i pun in cafea băiatului, ca să-i strice farmecele viperei și să rămînă numai cu bunătățile fi-mea, care o să le biruie pe-ale năzdrăvancei, că-s de fată mare și curată...

— Fugi de-aci cu prostiile ăstea, mata...

— Ia lasă-mă, Mitrule, în pace... Păi mata știi ce țigancă e asta... Se uită la-mneata doar o dată și pe urmă numai în cărți, și-ți spune tot ce ai pe suflet, cum te cheamă, cum o cheamă pe maică-ta, pe tată-tău... Și știe la farmece... a... e țigancă strașnică, fir-ar a dracului... asta face omul de se întoarce din drum și-ți vine unde poftești... Numai să nu fi murit... se potoli puțin madam Balaman din optimista-i expansiune... Am uitat cum o cheamă, da știu casa unde stă... și știu și ce se pune în fiertură, dar nu știu descîntecul... că e mult de-atunci...

Aste din urmă cuvinte madam Balaman le îngînă numai pentru ea, mai mult în gînd, ferindu-se și azi să dezvăluie lui Vulpache că acum douăzeci de ani și mai bine, pentru a-l cîștiga

definitiv, îi dăduse să guste, bine fierte și bine amestecate, cîte ceva din mai toate secreţiunile ei intime... *

— Se mai poate să fie așa și din cauza învățăturei, glăsui liniștitor conul Vulpache urmărind șiruri mai solide de idei. Gîndiți-vă numai, anul al treilea de drept... ăsta credeți că e șagă dumneavoastră ? Uite, Veve de patru ani tot se încurcă cu științele ei... și tot nu le mai dă de capăt... Dar ăsta... care nu se încurcă deloc... Și cu dreptul încă, he, he, care nu e floare la ureche... școala de avocați și de magistrați... D-aia eu rămm... tot la vorba mea... să-l lăsăm după examen... Atunci tot mai rămîne el... doar l-am iscodit... Vrea să urmeze și mai departe, la doctorat... și vrea să facă practică aci... De întors în provincie, nici nu vrea să audă... Veve, tocmai bine, îl mai zăpăcește nițel...

— Mîine mă duc după țigancă, hotărî madam Balaman, rămasă îndărătnic într-ale ei...

In fiecare zi Mihnea e acum Ia Universitate și-n fiecare zi, prin săli și pe coridoare, întîlnește visul lui. S-a statornicit acum între ei o corespondență de zîmbete și priviri, dar ușoare și sfioase ale fetei îngîndurate și melancolice ; ale lui, îndrăznețe și ofensive. Pe urmă ale lui au devenit înfricoșate și umile, cînd, interesîndu-se despre dînsa, a căpătat aceste date uluitoare :

Domnișoara Velovan Arina din Craiova, fată de familie, părinți bogați, e-n preajma doctoratului : franceza, germana, filo-sofia. Studentă eminentă, toți anii trecuți cu distincție și licența magna cum lavde.

Informațiile privitoare* la studii și examene le-a confirmat și Băiatu Mih., care zadarnic se ținea după Mihnea să-i plătească banii de taxe. Cînd l-a întrebat despre Arina, Mih. și-a ridicat lungile lui brațe spre cer :

— Ah, ai ocnil-o și pe asta. Cum văd ești un mare vînător de absolvenți magna cum laude... Dar

cu ea ce faceți, că e femeie... or v-ați hotărît să le dați toate dreputrile...

Și considerîndu-l cu o ușoară dispoziție de ironie, care pentru Mihnea fu de-a dreptul ucigătoare, Mih. îl luă de mînă.

— Vrei să-ți fac cunoștință cu ea ?

Pentru prima oară Mihnea îngălbeni și înghiți în gol auzind o astfel de propunere. El refuză categoric și imploră pe Mih. să nu deschidă vorba cu fata despre dînsul, cum acesta se arătase gata să-i făgăduiască.

In ziua aceasta fu mai trist ca niciodată. Și fără s-o mai aștepte — spre a-i întoarce, cu privirea ei parcă îndoită și tristă, salutul zimbetului timid dar persistent, cu care el o urmărea dintr-un ungher de umbră, îascinat și rezervat în același timp, ceea ce se părea că ei îi produce plăcere și orgoliu —, părăsi în pripă Universitatea.

Examenul începu. Mihnea asistă la toate obiectele la care trebuia să fie întrebat Băiatu Mih. Sigur do izbîndă dinainte, el dovedi un aplomb «are contrasta într-un chip izbitor cu figurile de ceară ale tovarășilor de bancă. Primele răspunsuri alo lui Mih. răsunară clare și precise și produseră ecouri de catedrală în inima lui Mihnea ; el își ascultă omonimul cu o religiozitate desăvîrșită, de credincios, care nu înțelege nimic din tîlcul citaniilor preoțești, dar carc-și dă seama că în juru-' răsună expresia celei mai profunde înțelepciuni și a unicului adevăr.

Băiatu Mih. pară întrebările ce i se aruncau cu siguranță șî dibăcia unui jucător de tonis și răspunsurile lui făceau drumul înapoi cu regularitatea mingiilor izbite în plin de mijlocul rachetei. După primul examen, Mihnea ieși triumfător și nimeri tocmai la poștă, unde întocmi o carto po.șială în stil telegrafic căire domnul Ștefan : „Examenul început. Emoție mare. Semne sigure de izbîndă desăvîrșită.“

Examenul acosta îi creă într-adevăr o dispoziție

dosăvîrșită : în tristețea în carc-și simțise muiat sunetul, ultimele zile, el simți o adiere de răcoare și de curaj. Nu mai ocoli pe domn’7oa"a Velovan, ci o privi iarăși drept în ochi. Fata îi acceptă privirile cu bunăvoință, dar so vedeau acum și mai bin« perdele grole de melancolie mohorind luciul adînc al ochilor ei. Mihnea nu mai atribui infinitului această tristețe de neînțeles la o fată așa de frumoasă și care repurtează victorii școlare at;t de strălucite. Era limpede ca bună ziua că pentru chipul lui ea ?corclă oarecare interes și bunăvoiniă, pe cînd, privită de alții — ?.i tipi bine, constată Mihr.ea cu covîrșitoare satisfacție ! — ea întorcea capul mîndră și vizibil agasată.

Atunci de unde puteau proveni aceste vagi unde de tristote, care porneau uneori din ochii ei acînci ? Mihnea abia îndrăzni să schițeze gîndul că ea l-ar putea iubi chiar așa, dintr-un început, pînă la tristețe și pînă la deznădejde. Faptul ar fi putut fi adevărat, încerca el să și-l explice, ia o fată care n-a știtut de altceva pînă acum decît de carte ; dar e oare cu putință ca o studentă eminentă și atît de frumoasă r.ă nu fi trpzit sentimente adînci în juru-i, să nu fi făcut să vibreze spre dînsa priviri de dor și călduroase declarații ? în optimismu-i robust, care îl recucerise, Mihnea încercă să găsească și aci explicații. O studentă prea bună, nobilă și frumoasă, a ținut la distanță pe numeroșii ei adoratori, uluindu-i și lipsindu-i de curaj, tocmai prin acest cumul impresionant de calități ; iar diversele eminențe universitare, ca bunăoară un Băiatu Mih., lungă și sub-țiatică vietate, predispusă îngrijorător la politică, n-aveau ce să inspire acestei fete, care înainte de toate era plămădită din carne și oase și care, de bună' seamă, n-ar fi putut suferi pentru nimic în lume ca visurile ei roze să se topească în brațele încovoiate, lungi și păroase de păianjen ?

Pe cînd acum, în drumul vîrstei ei, și exact la răspîntia în care izbînzile școlare nu mai pot spune

nici ele nimic unui sînge tinăr și clocotitor se ivise el, Mihnea, pus la patru ace, în mizeria care domnea acum peste aceste nefericite generații de studenți, cu ochii lui negri, cu sprîncenele lui îmbinate diabolic, cu părul lui încrețit cu mare artă, cu pieptul lui bombat ca un sîn de femeie, cu mersul lui drept și elegant și cu aerul lui sănătos și învingător, de bărbat chipeș, solid legat și bine format, în talazurile de stridentă și totuși fragilă pubertate, care se varsă zilnic prin atîtea săli și atîtea coridoare, ca globulele de sînge într-un complicat aparat circulator.

Statornicind aceste judecăți, Mihnea fu încîntat de comparația de la urmă pe care hotărî s-o spună și fetei după ce o va cunoaște. își mai aminti și de altele, pe care spiritul lui frust și plastic putea dealtminteri să le furnizeze la nevoie Cu ușurință ; și cu această destoinicie în bagajul lui intelectual, el se simți mai bine pregătit pentru a înfrunta calitățile universitare ale domnișoarei. Ah, măcar filosofia asta dacă n-ar fi fost și acea înfricoșetoare magna cum laude !

Chiar în seara cînd în minte i se perindară astfel de reflecții, Mihnea vizită pavilionul anticarilor din dosul lui Grand Hotel, pentru a-și cumpăra Logica lui Maiorescu și Noțiunile de psihologie ale lui Găvănescu ; dar în locul lor găsi o broșurică scrisă mărunt care îl entuziasmă : Initiations 'philosophiques de Fa-guet.

— Asta e ce căutam ! declară el anticarului, după ce o răsfoi cu luare-aminte și, de bucurie că aci a găsit cheia secretului după care, în două ceasuri, poți face față onorabilă unei culturi acumulate ani întregi, plăti fără să se mai tocmească nici de formă, el, feciorul conului Ștefan 'Băiatu, negustor, renumit în-tr-o jumătate de județ.

Citind-o acasă pe îndelete, se minună singur cît de ușor poate să prindă atîtea lucruri pe care înainte numai auzindu-le și se înfiora, consolîndu-

se să tragă o adîncă linie de demarcație între ceea ce era vizibil și clar,"practic inteligibil, și între ficțiunile insesizabile materialmente ale spiritului, care îl încurcau atîta pînă și-n domeniul formelor abstracte dintr-unele perioade ale Dreptului roman. Expunerea aceasta însă, lentă și populară, cu sfîrșitul atît de aproape de început, pentru ca aspectele și dimensiunile să nu-l mai supuie chiar din primul moment la tortura irezistiblă a vertigiului, ca volumul celălalt, al lui Fouil-lee, pe care-l ține totdeauna pe masă, spre uimirea înfricoșată a gazdelor, îi redeșteaptă încrederea în facultatea de abstractizare a spiritului său, în care tomuri grele și sistematizate prea complicat îi luaseră orice credință. Ba îl convinsese că nu e făcut să înțeleagă altceva decît dreptul practic și mai cu seamă penalul și constituționalul. Adică singurele studii, în care sumarele lui investigații îl convinseseră că sunt fără cap și fără coadă, și că poți să le începi chiar de la orice pagină ai deschide tratatul respectiv : predestinîndu-l în viitoarea lui carieră de avocat și viață socială la specialitatea de mare „penalog" și, ca tot românul, strașnic tactician politic.

Primele pagini din broșura lui Faguet îl reasigurară așadar •că și alte domenii îi sunt deschise : fără domnișoara Arina, ar fi murit poate și de acest lucru n-ar fi luat cunoștință.

Ducîndu-sc să mai asiste la examenele lui Mih., nimeri exact la aceeași arătare negricioasă și fălcoasă, la al cărei curs fusese prins odată cu bulucul studenților, umplînd grămadă ușa și vestind prin strigăte informe sosirea-i molîie și absentă, de somnambul. La fel cum își cuvînta atunci prelegerea, cu ochii pe pereți, prin ferestre, pe tavan, tot astfel acum întreba, fără să privească pe cel care răspunde, dormitînd și părînd după fiecare tăcere, care marca încetarea răspunsului, că se trezește ca din morți. Atunci ochii inexpresivi se aprindeau pe figura rasă- inutil, și-năsprită de

pecingenea țepilor cărunți, de-o satisfacție drăcească, de evadat proaspăt, care a dat de prima victică nouă. Fălcile se mișcau agale și glasu-i răsuna invariabil, stins, ca din mormînt :

— Spune și dumneata !

Doar sensul acestor trei cuvinte sepulcrale denota că domnul profesor dorește ca să repete același lucru și studentul următor, căci domnul profesor nu se adresa nimănui, privind ca oamenii, în ochi. Și studentul de-al doilea începea să îngîime prin masca de ceară, ce-i acoperea automat fața, aceeași povpste pe care o dusese pînă la capăt vecinu-i din dreapta, acum complect pietrificat, ca și cînd își epuizase și viața cu ultimul cuvînt emis : doar urechea, tocmai prin această imobilitate de stană, părea c-a rămas trează, cu pavilionnl ciulit pentru a prindenou-tatea aducătoare de moarte definitivă, pe care ar fi scăj>at-o noul cuvîntător, în strădania lui penibilă de a răstălm3r: or- birea celui dintîi, cu abile ocoluri, cu răsturnări asintactice de frază, cu sforțarea nefirească ți naivă dp a împrumuta întregului un ton și un aer științific, nespus de stîlcit și de caraghios Cu ultimul cuvînt, acest nou vorbitor reintră în pacea eternă, în vreme ce nrimul dă rel dintîi semn de viată.

Dar figura de ocnaș bărbierit de două zile se trezește la rîndu-i din morți spre a da cuvînt unui al treilea :

— Soune dumneata.

— Ce să spun. domnule profesor ’

Un rictus oribil, făpînd să apară ’ntrp* buzele vinete si abia dezlipite un singur dinte galben. în vreme re orhii n’itnti de gălbirare se închid pe jumătate ; apoi o voce tărăgănată și satisfăcută :

— Ce-ar fi trebuit să STjnă dumnealor...

— Diimnea1!"’ au spus tot ce trebuîpu să sounã...

— Aba... va să 7Îcă nu mai ai nimie de smis altceva...

Ba da, se mai găsește, oricînd se mai fr" rîtr> wa de spus, deși acest ceva es<« apelași lucru : trebuie, trebuie neapărat să vorbpsti. răci plutește aci. dea^up^-a tuturor a^es'or capete. d'ibul înfiorător pl morții : si tr^er^a est« însăși moartpa, care abia a**t așteaptă din Mp-iVă P-> pmpa, o cmrtă ezi- tare, nefericitul îpi recapătă glasul si o de la caoăt.

Mihnp-> e co^ste^it : tr«cyco și el pnn destule examere teribile ; asiste 'a ?.1M" și nsi tprjhiip dnr a~a reva nu mai văzuse niciod?fă Forms de cauciuc a ir'duridijini d° pe catedră se repercuta asupra audiaților în manifestai tot de cauci"c : nici un moment n-ai fi știut dacă acționează a<=up''a" acestui bloc lipsit de nervi vreo satisfactie sau vreo dezaprobare. Rînjetu-i invariabil devenea extrem de chinuitor, prin indiferența-i com- plectă și lipsa totală de expresie. Mihnea își simți gîtlejul strangulat de-o puternică emoție : inima i se strînsese în sine pînă cînd deveni cît o nucă. O atmosferă grea îi apăsa acum tîmplele și umerii strivitor.

Profesorul mulțumit seriei prezente fără nici un alt adaos edificator : nefericiții își recăpătaseră locurile fără nici o lQ-mină de ușurare, cocoșați de teribila nesiguranță, tot atît de co-vîrșiți sub greua povară a momentului, ca și atunci cînd fuseseră chemați.

Mihnea avu o tresărire subită și simți o acrime sufocantă înălțîndu-i-se din coșul pieptului spre gîtlej, acaparîndu-i și muindu-i coardele vocale : își auzise numele strigat. Dar mișcarea promptă și sigură a celuilalt Băiatu, de alături, îl asigură și-l mai întări puțin, fără totuși a elimina orice urmă de îngrijorare dintr-însul. Cei patru condamnați se așezară pe scaunele de execuție : Băiatu Mih. era al treilea. De astă dată tema propusă nu mai fu o chestiune generală : întrebarea cea nouă căzu deci categorică și precisă ca un cuțit de ghilotină :

— Legatarul cu titlu particular e ținut la plata

datoriilor succesiunei ?

Iarăși tăcere de moarte, o tăcere sinistră, care contrasta înfiorător cu huietul încontinuu pe care Mihnea îl auzise la cursul acestui profesor, de fantezia căruia depindea exclusiv ră-minerea lui la București și perspectiva smălțată de zîmbete, ca de niște flori, a încruci.;ărei de drumuri cu domnișoara Arina Velovan. Omul de cauciuc se răzbuna lent și fără urmă de arătarea vreunei satisfacții pentru toate mizeriile anului. Mihnea șopti de mai multe ori : Arina, Arina ! in atmosfera irespirabilă, ea un viteaz în tranșee, numele purtător de noroc, cînd norii de gaze începeau să coboare invizibili și compacți.

Prima victimă căzuse : după o agonie grăbită, marcată prin-tr-o bolboroseală fără sens, de contradicții și reveniri, își dăduse duhul subit, înghețînd tocmai la o jumătate de cuv'nt ; a doua nu avu o soartă mai bună. Și lăiușul ghilotinei se ridica mereu :

— Spune dumneata !

Era acum rîndul lui Mih.

Și Mih. glăsui clar, sigur și îndelung. Dar tocmai acest îndelung nu-i plăcu lui Mihnea. După el întrebarea, nu comporta decît un scurt și sigur răspuns: da ori nu. Nu știa precis care, însă... dacă ar fi fost el pe scaunul examinărei, ar fi știut el totuși cum să zguduie puțin nervii acestui butoi cărnos, care face pe automatul de întrebări ! întîmplător ochii lui căzură alături, pe-un caiet șapirografiat de cursuri. Mihnea îl trase în dreptul lui și răsfoi foile la întîmplare. Nu găsi ce-i trebuia, dar cînd renunță, foile caietului răsucit se întoarseră de la sine exact la pasagiile privind legatul și legatarii. Și Mihnea prinse repede acum firul, pe care Mih. continua să înoate încă voinicește, încontinuu, sigur și clar, dinaintea automatului apreciator, evident nu cu vorbele exacte din caietul de cursuri dar destul de apropiat, pentru ca asemănarea să sară în ochi pînă și

incompetenței lui Mihnea. Dar firul cursului încetă, pe cînd Mih. vorbea înainte, neîntrerupt, în vreme ce profesorul studia cu o luare-aminte desăvîrșită arhitectura ferestrei celei mai apropiate. Apoi Mih. tăcu : Mihnea era satisfăcut. La urma urmelor vorbise, nu se încurcase ! Examenul era în orice caz salvat. Dar masa de carne neagră de pe catedră era ocupată înainte cu arhitectura atît de simplă a ferestrei pe care o parcurgea fără sfîrșit o muscă trezită de soare. Nimic, nici un semn de aprobare sau dezaprobare pe fața cătrănită. Se întoarse numai extrem de plictisit că fusese întrerupt tocmai cînd musca, exasperată de eterna-i cursă, își exprimase revolta într-un zbîrnîit frenetic și, adresîndu-se următorului, rosti cu invariabi-lu-i glas sec :

— Spune dumneata...

Atunci fu într-adevăr o rumoare în sală, care ajută și mai mult să învîrtească sîngele lui Mihnea, în sensuri brusce și contrarii. Și-n stupoarea generală, el se ridică și glăsui deodată în mijlocul tăcerii de moarte ce se lăsase, hotărît și dîrz, cu toată uimirea tuturor, cu toată gura lui Mih., căscată rotund și enorm cît roatele enorme ale celor doi ochelari :

— Domnule profesor, dar, vă rog să-mi permiteți, pe dumneavoastră nu "vă mai mulțumește nimic, e imposibil cineva să găsească vreun răspuns care să vă satisfacă. Dar dacă și de data asta, dacă și de Băiatu Mih. dumneavoastră vă arătați nemulțumit, apoi să-mi dați voie... eu cred că nu i-ați acordat întreaga atenție... dar dacă l-ați mai întreba o dată...

Se întrerupse la scrîșnetul printre dinți al omonimului :

— C;n’ te pune, domnule... ? Ce te-a găsit, domnule ?...

Domol și greoi, profesorul întoarse capul la fereastră, cu mari semne de plictiseală pe fața neagră și buhavă, împroșcată pînă sub ochi de

punctele dese și negre ale țepilor rase. Pri- ve.ște vag peste sală, dar, probabil, ochii lui s-au oprit asupra lui Mihnea.

— Cine ești dumneata, domnule ?

— Asta n-are nici o importanță în cazul de față, domnule profesor. Important e că dumneavoastră lăsați studenții să vă vorbească fără să-i ascultați, fără să observați cari din ei au răspuns și cari nu...

Profesorul dă semne de nerăbdare.

— Ce dorești dumneata, domnule ? Cine ești dumeata ?...

Răsună ici, colo, cîteva puf nete de rîs. Profesorul însuși se însenineză și zîmbește :

— Cum te cheamă, domnule ?

Sala abia atît așteptă și izbucnește în rîs strașnic, în semn de complezența pentru domnlil profesor, care, mirat și hazos, urmărește pe Mihnea, covîrșit de ridicol, pînă la ușă, cu ochii căscați sarcastic și cu acecași întrebare, care provoacă salve de hohote :

— Cine ești dumneata, domnule, ce cauți aici ? Faci parte din seria asta ?...

Umilit și roșu peste fire, Mihnea simte văpăi peste văpăi de ciudă, de durere, de descurajare, de disperare, învăluindu-I din toate părțile. Nu știa pe ce să-i fie necaz : pe lașitatea celor ce le-a luat apărarea sau pe nenorocul lui însuși. Ar vrea să se așeze undeva, căci picioarele i s-au muiat cu desăvîrșire, dar nu și-a recăpătat încă vederea, căci dinaintea ochilor lui a rămas un haos, un amestec confuz de linii și culori. încetul cu încetul simte însă cum presiunea grea de la piept se ușurează și două raze de lumină pătrund prin ceața din jurul capului aiurit. O privire dulce și un zîmbet prietensc i-a" sosit din colțul celălalt al coridorului. Și înainte ca să i se limpezească în minte fața invizibilă, care-i trimete acești soli fluizi de prietenie și încurajare, Mihnea presimte scumpa figură și așteaptă ca norul dintre ea și dînsul să se risipească de tot, pentru a putea să-i soarbă

înfățișarea cu ochii rugători și triști. își revine, într-adevăr, gîndind că-n vremurile patriarhale, așa trebuie să fi scoborît și apărut îngerii oamenilor orbiți de cumplite deznădejdi. Și primul lucru ce înțelege, în afară de zîmbetul îndreptat și de privirea caldă prin lorgncm, care acum s-au întors și au pierit, el simte lăsîndu-se asupră-i priviri ferite, de compătimire, și aude lămurit, alături de dînsul, glas răspicat și tineresc :

— Cine dă aici examen ?

Apoi Mihnea aude răspunsul rotunjit într-un cuvînt într-un nume, care ajunge singur să întoarcă iarăși figurile celor doi spre dînsul, pline de sincere regrete și condoleanțe. Dar el primește și această comizerațiune cu un ales omagiu, căci nu e puțin lucru să te prezinți, chiar și fără noroc, la examenul al treilea — și grav și important, el depășește pe cei doi, accele-rînd mersul întru căutarea zîmbetului fugar. Pentru care, însă, bate zadarnic tot restul dimineței toate coridoarele și deschide zadarnic toate ușile sălilor de cursuri.

Spectrul nenorocului și al cădcrci Ia examen au început să frămînte viu imaginația lui Mihnea. îngerul lui păzitor nu-i mai apare în calc și asia la început îi mărește deznădejdea ; dar mai apoi se simte puțin mai întărit în sine că nu întîlnește pe Arina ; dacă e scris să plecc, figura ei trebuie să-i rămînă numai 6a o amintire, în inimă. Cu ea închisă acolo, în suflet, el va începe cu adevărat osînda studiului, în pacea patriarhală a casei părintești. Va mărturisi totul domnului Ștefan, pe care însă știa că-l va îndupleca, să-i îngăduie venirea încoace numai la examene, sub condiția luărei fiecăruia, rînd pe rînd. Și el se vede dînd în iunie anul întîi, dînd în toamnă pe al doilea, dînd în ianuarie viitor pe al treilea. La toate aceste date o va putea revedea, necontenit de departe, dar ochii lui îi vor spune că pentru ea se pregătește și că atunci cînd va fi cu adevărat vrcdnic de dînsa se va pezenta pentru prima dată ei și părinților ei cu cele

mai curate gînduri.

Mihnea își înfățișează în minte toate aceste momente scumpe, pe care imaginația lui optimistă le arată la început în culori strălucitoare. Din cînd în cînd numai, prin această feerică perindare de visuri, apare vreo umbră însemnînd o mișcătoare pată cernită în bogăția de culori. E umbra Dreptului roman, care trece prin cărările de visuri, problematică și incertă, aducînd cu umbra subțire, lungă și adusă, a domnului

Longinescu, cînd o proiectează puternic soarele pe pereții coridoarelor, în zilele examenelor caniculare de iunie. Și de-aci apoi se trag o grămadă de sumbre perspective : mai întîi acest exil forțat într-o urbe care i se pare acum atît de meschină și anostă, cu acel domn Gheorghiță, atît de gureș și atît de curios !

Apoi atîtea alte amănunte plicticoase care derivă din acecași agasantă imagine : mutre, tot felul de mutre rotunde și țuguiate, căscînd spre dînsul priviri încărcate de întrebări ca, iarna, crenguțele pline de chiciură. De groaza lor el va trebui să se închidă necontenit în cei patru pereți ai casei, și să stea acolo singur cu cărțile și cu visul lui, pentru izbîndirea căruia trebuie să-și purifice sufletul într-o luptă, pe cît de tăcută și discretă, pe atît de înverșunată și, poate, Doamne, nu totdeauna așa de sigura.

Apoi, pornind de la această nesiguranță, gînduri și mai negre vin să întunece definitiv acest vis roz de iubire și de muncă titanică : trei ani de facultate trecuți în troi sesiuni consecutive, înșirate numai în strimtul spațiu al jumătății unui singur an. Dacă pînă la termenul izbînzei finale visul se dis-tramă groaznic în adevărul deșteptărci celei mai cumnlite ? Dacă altcineva, mai vrednic,— mai drept, în curent cu examenele — apare deodată în acest răstimp în viața Arinei ?...

Mihnea rupe îndată, în acest punct, firul unui gînd care dă o atît de proastă urzeală. Se mîngîie

cu ideea că poate intervenția lui hilară din ziua examenului lui Mih, i-a 'fost acestuia salutară. Sau dacă i-a stricat mai mult, îndîrjind pe profesor, lucrurile s-ar mai putea încă îndrepta, pînă la afișarea rezultatelor. Sub motivul unor scuze cald rostite și frumos rotunjite, amorul propriu a! profesorului ar fi flatat și buna lui dispoziție cîștigată. tn orice caz, Mihnea se va prezenta ca rudă a lui Băiatu și-și va declina și o altă calitate în plus, care va pune nițel pe gînduri pe domnul profesor : aceea de ziarist la un mare și popular cotidian. Ba nu, la unul mai puțin popular, dar care se bucură de prestigiul celui mai afurisit din presă.

Gîndul cel nou îi surîdea prea din cale-afară de plăcut lui Mihnea, ca să nu se prefacă, pe loc, în hotărîre și faptă. De trei ori, la ceasuri cu totul felurite, sună la ușa profesorului și de fiecare dată i se răspunde invariabil că domnul profesor e ocupat la facultate cu examenele. El revine la Universitate, dar nu găsește nici aici pe domnul profesor: in schimb găsește seriî întregi de studenți, cărora le-a trecut de mult rîndul afișat de secretariat, așteptîndu-l. Sunt trei serii care n-au fost examinate la timp. Fiecare are delegații ei care caută pe domnul profesor în toate locurile, acasă, la palatul de justiție, prin biblioteci, prin cafenele, dar e cu neputință de dat de dînsul. Drept care, studenții s-au plictisit și cu temerea pe care le-o inspiră negricioasa și mătăhăloasa persoană și cu teribilu-i „curs“ șapirografiat, la fel de mătăhălos ! Ei discută acum cu aprindere, glumesc, se păcălesc, închipuind sosirea inopinată a profesorului, îl imită, unii cu talent, alții cu răutate, în vreme ce cîțiva mai retrași, cu mustăți sub nas și cu aer de veterani ori de familiști, profită de prilej pentru a nu le scăpa nici ultimile frimituri de timp, pînă la pi'oba de foc, și citesc pe înfundate, ridicînd în răstimpuri capul și repetînd în gînd or molfăind buzele cu botul spre tavan, ca găinile lîngă vasul din care se adapă. Apoi, deodată,

îngrămădeală mare se iscă la ușă : una din delegațiile celor trei serii uitate a revenit, după ce a dat de profesor, plimbindu-se liniștit pe Calea Victoriei. Aduce deci din parte-i solie că literele O, P, R trebuie să se prezinte astă-seară după ora 9 jumătate în sala VII. Celelalte, mîine dimineață la ora 11 și jumătate. Tunete (le proteste, rîsete și schelălăituri întîmpină rostirea soliei, care le aduce cam aceeași veste de trei săptămîni în șir. Cine le garantează că de astă dată se va ține de cuvînt ? Și totuși literele O, P, R și cei rămași din seria anterioară vor trebui să fie prezenți în sala VII, după ora 9 și jumătate seara, pentru că tocmai cînd nu gîndești, matahala poate să sosească.

Mihnea se simte extrem de trist în fața acestei dezordini, care temperează pînă la descurajare eroicele lui rezoluții. Dacă mai bine de nouăzeci de studenți sunt tîrîți astfel ca niște caraghioși de-a lungul a trei săptămîni, fără nici un rost, dacă sesiunea e astfel lungită absurd un timp dublu timpului ei firesc, numai dîn capriciul, lenea și tembelismul acestui somnambul, cum o să-i mai răspundă lui Mihnea și ce o să-și mai amintească el de răspunsul lui Băiatu Mih., ca să-i mai dea vreo speranță, în cazul imposibil că va fi podidit deodată de această bunăvoință ? In orice caz, lui Mihnea îi convenea de minune că toată convorbirea va avea loc la ieșirea din Universitate sau pe străzile tăcute, la miezul nopții, cînd cele trei litere din catalog vor fi epuizate : Mihnea va insista mult îndeosebi asupra calității sale de ziarist, poate așa namila se va îndupleca să scoată la lumina vreunui felinar catalogul, pe care a văzut că-l poartă în buzunar, și să-i ușureze astfel chinul insuportabil, arătîndu-i bila lui Mih. și deci propria lui soartă.

Seara, profesorul a venit într-adevăr și examenul s-a ținut într-o monotonă somnolență. Mihnea a asistat la interogarea a treizeci de studenți, fără nici o fărîmă din plăcerea aceea de privitor

neexpus cu care examenele profesorilor teribili amintesc, intr-o măsură mai largă sau mai îngustă, de spectacolele carnale din vechime sau de cele cu lupte de tauri din Spania. Aici era totul amorțit, de-un tragic lipsit complect de solemnitate și de dramatism : ceva, ca acele execuții în masă, noaptea, pe neașteptate, în peșteri anonime ‘sau în discrete și bine înfundate subsoluri de închisoare. O execuție orbească, din care n-ai fi știut, orcît de martor ocular, cine a fost găbuit de-a binelea și cine doar rănit : lui Mihnea i-era greață de acest curaj, care nu-i inspira altă emoție decît aceea de a se ține bine să nu adoarmă. Așa că terminarea operației fu pentru el o adîncă ușurare : deși cu sufletul golit complect de curajul pe care i-l luase definitiv spectacolul tîmp la care asistase, totuși voința lui îl mîna din urmă, după profesorul care o luase grăbit la picior.

Cînd ajunse în stradă, îl și văzu încadrat de alți doi studenți, care-și potriveau pasul după mersul lui accelerat. Să fie .suita lui personală ? se întrbă Mihnea fără totuși a ezita o clipă. Cînd ajunse grupul, dînd bine drumul la pas, băgă de seamă că și alți studenți îl imitaseră pe nesimțite. Alaiul era acum destul de lung și profesorul se simțea nespus de bine în mijlocul lui : în ciuda proporțiilor de hipopotam, zîmbca dulce și cocheta în toate părțile, ca o domnișoară bine anturată, la bal, care promitea cu ochii, ce se dau într-una felin și rafinat peste cap, dar din gura cărei nu scăpa nimic răspicat și precis.

— Nu vă aduceți aminte, domnule profesor ? glăsuia unul din studenții cari-l flancaseră întîi și pe cari Mihnea îi socotise suită personală. Primul din seria 2-a : Marinescu, Marinescu Petre... rămas din seria anterioară.

— Ba da, mi-aduc aminte, se auzea surd rîsul răgușit al profesorului...

— M-ați întrebat dacă dreptul de moștenire al văduvei sărace este drept de creanță...

— IIî, hî, hî... nu cred că te-am întrebat așa...

— Ba da, domnule profesor, asta a fost întrebarea mea...

— Păi dacă e drept de moștenire, cum poate să fie, domnule, drept de creanță... sau invers ?... Cum puteam eu să pun astfel de întrebări ?... Cum poți să-mi atribui mie astfel de gugumănii, care privesc exclusiv pe autor... Hî, hi, hî...

— Ah, nu, domnule profesor, dumneavoastră mi-ați pus întrebarea bine, minunat de bine. Ce este cu dreptul de moștenire al văduvei sărace... așa m-ați întrebat...

— Ia gîndește-te bine, nu ți-am spus cumva, ce este cu partea ce se cuvine văduvei sărace ?

' — Ba da, domnule profesor, exact așa ! se cutremura tot de admirație Marinescu Petre. Da, într-adevăr, minunat de bine a fost pusă întrebarea... Și eu v-am răspuns ca în cursul dumneavoastră, că după unii autori e un drept de creanță... Nu am răspuns cum trebuie, domnule profesor ?

— Dacă ai răspuns cum scrie în curs, cu siguranță că ai încasat o bilă bună... hî. hî, hî !

— Dar dvs. nu vă amintiți ce anume bilă ?

— Ești prea exigent, domnule Petrescu.

— Marinescu.

— Marinoscu... hî, hî, hî, la o sută de studenți să ții minte bilele... e greu, e foarte greu, domnule Martinescu...

— Marinescu Petre... Dar aveți catalogul în buzunar...

Domnul profesor găsește că nu trebuie să mai răspundă acestuia. în schimb răspunde celui din stînga cu plăcere, pînă cînd convorbirea ajunge iarăși la cuvîntul fatal : catalog. Atunci primpșic convcisația cu un al treilea, care mai abil îl întreabă ce impiosie i-a făcut seria din seara asta...

— Interesantă...

— V-a satisfăcut mai mult decît seriile anterioare ?

— Fiecare sere aduce caracteristica ei. Fiecare serie e interesantă în felul ei...

— Dar așa, în chip deosebit ?

Domnul profesor găsește necontenit răspunsuri binevoitoare și neutre. Conversația însăși pare să-l amuze nespus Mai ales e plăcut surprins cînd Mihnea Băialu, care s-a făcut în cele din urmă auzit, i-a împărtășit că scrie la un temut coti- dian : îl felicită, ascunzîndu-și cu palma un lung căscat și-i urează toate șansele. Se minunează exagerat cînd Mihnea îl întreabă tocmai de prima serie, și-l întreabă la rindu-i, foarte serios, spre hazul compact și curtenitor al cclorlalți studenți, dacă, cu tot dinadinsul, îl crede posesorul unei memorii atît de fenomenale ? Și cînd Mihnea îi reamintește și el că memoria poate fi ajutată de catalogul din buzunar, domnul profesor se fîstîcește iarăși, ca o fecioară sedentară și obeză dinaintea căreia animata convorbire a lunecat dincolo de o anumită măsură.

Mihnea revine acasă la o oră profund tîrzie, după ce a rătăcit inutil prin nocturne și zgomotoase localuri, căci dispoziția n-a putut să și-o recapete. La ultimul colț de stradă i s-a părut că vede lumină în odaia de primire a doamnei Balaman ; dar e atît de plictisit de tot ce s-a întîmplat în noaptea «ista, că nu dă nici o însemnătate amănuntului. Abia cind aude scîrțîind în ușori portița pe care o împinge, tresare și privește, Îngrozit de perspectiva vreunei sindrofii prelungite, fereastra dc deasupră-i. Dar respiră ușurat : fusese prooabi! doar lumina felinarului de stradă, ce se reflecta puternic în geamul cu storul lăsat. Cînd vroi să deschidă ușa antrcului, observă apoi că. broasca nu cedează ; forță cheia, dar broasca rezistă înainte. Totuși, zgîlțîind și mai plictisit, și mai enervat, ușa se deschide singură : o uitaseră descuiată. Mihnea o încuie pe dinăuntru, tăind antreiașul, dădu în camera lui. îi fu silă să se dezbrace, îi fu silă de patul care-l aștepta cu cearceaf întins, cu perne

pline, parcă umplute din proaspăt, cu palpoma împăturită în lung, la părete. Stinse lumina și se așrză lîngă soba al căfei foc, probabil aținat nu de multă vreme, arunca prin deschizăturile ușuliței lumini jucăușe pe părești.

Mihnea se înfundă lîngă sobă, într-un fotoliu larg și bătrînesc, incapabil să-și scoată paltonul și pălăria. Prin perdeaua de pînză, țesută în casă, care acoperea geamul ușei dinspre săliță — ușa care da în antreu era din lemn plin — atenția lui Mihnea fu atrasă de o lumină tremurătoare : „cineva trece prin săliță cu luminarea !“ a gîndit alunei, firesc, Băiatu și întoarse capul și de-acolo, căci totul îl plictisea acum.

Dar cum poziția fotoliului îi readuse fatal privirea într-acolo, băgă de seamă că flacăra, strecurată vag prin țesătura perdelei, tremura acum pe loc.

„E Veve !“ bănui îndată Băiatu. Probabil a simțit mișcare aci și s-a oprit în drum. Și ținuta sumară a lui Veve, care-i năpădi îndată imaginația, îl îndemnă spre ușă, să descuie : o îmbrățișare mută, caldă și zbuciumată, barbară, în momentele acestea de delăsare adîncă și fără rază de nădejede, i-ar fi făcut bine, ar fi suflat vînt de viață prin membrele obosite. Sîngele biciui cu putere nervii lui Mihnea, dar tot nu-i aduse tăria așteaptată, care să-l împingă ca pe un fulg de pe fotoliu. Gîn-dul că atît îi va mai rămîne din vasla dar banala lui aventură bucureșteană, îmbrățișările cu Veve, cînd năzuințele lui se îndreptaseră acum în urmă spre un vis atît de frumos, veni automat să-i paralizeze orice dorință. Dar mai veni atunci, pe deasupra, semnalul convenit, ciocănitura ușoară cu dosul unghiei în geam : o, dacă Veve ar fi rămas nemișcată, trăgînd cu urechea și lăsînd să pătrundă înăuntru doar închipuirea trupului ei firav, înfășurat în vestminte, pc care le-ai smulge numai dintr-o smucire și tremurînd de pasiune ca flacăra aceea nestatornică din mînă, de bună seamă că în

cele din urmă în Mihnea tot dorința ar fi fost mai tare ; însă sunetul ăsta obișnuit, care-i aminti de obișnuința atîtor senzații trezite, și, prin nimic rechemătoare, îl făcu să se îndese și mai bine în somiera lăsată.

Ciocănitul se repetă la cîteva intervale, pe urmă auzul asmuțit al lui Mihnea distinse pasul înfundat al papucilor de pîslă și zgomotul ușei care desparte antreul dc săliță. Poate că în clipa asta Mihnea ar fi regretat din nou că n-a lăsat-o să intre, dacă un amănunt curios nu i s-ar fi oprit în ureche : judecind după zgomot, fata a deschis în antreu ușa salonului și nu pe cea mai apropiată, a odăii în care dormea cu mamă-sa și unde locuise Gălușescu. Dar lucrul n-avea desigur mare importanță, dat fiind că și salonul corespundea cu odaia lor de dormit : totuși ocolul era oarecum neobișnuit. Mihnea smuci înfuriat din umeri, ca și cînd l-ar fi pișcat arzător o muscă veninoasă ; acuma, de astfel de gînduri se lăsa el dus ?

Și pentru că nu simțea nici umbră de somn, întinzîndu-i-se spre gene, aduse în întreg cadrul minței imaginea cea scumpă. Apoi închise ochii, să nu mai vadă nici lumina sobei, pentru a aprinde de culori și mai vii lumina dinăuntru a închipuirei. Astfel, nemișcat și necontenit treaz, lîngă sobă, el auzi zgomot reținut de uși și șoapte. Apoi ușa antreului din afară și pas voinic care se îndepărtează. Și iarăși șoapte și uși, și pe urmă din nou tăcere profundă și definitivă.

I s-a părut, sau în șoapte a distins accentul aspru și poruncilor al lui Vulpache ? La început nici nu s-a îndoit de asta și a putut să-și explice astfel de ce Veve a intrat să doarmă în salon, ba încă de ce l-a așteptat pînă la ora «ista ! Dar dacă într-adevăr Vulpache a fost cel care a plecat, ce însemnau șoaptele din urmă, care nu puteau să se petreacă decît între mamă și fiică ! Oare fiica petrecea la ușă pe cel care părăsește noapț-tea tîrziu dormitorul mamei ! Sau a avut loc, în astăseară

aci, cum bănuise la început, o mică sindrofie ? Dar cum venea asta, sindrofie pe întuneric, atît de tîrziu în noapte și cu Veve reîn-torcîndu-se din fundul coridorului și ciocănind insistent să poposească și la el ?

întrebîndu-se tot astfel, Mihnea ar fi ajuns desigur să destrame fir cu fir ițele conjurației, dar imaginea cea scumpă, dominantă și exclusivă, îl făcu să arunce departe de dînsul, ca netrebnice și nedemne, pentru clipele minunatei reverii, astfel de întrebări sordide.

A doua zi, la Universitate, convorbirea cu un student, care-și da și el anul al treilea, în serie cu Mih., a mai ridicat puțin moralul lui Mihnea. Convorbitorul de cîteva minute, al cărui nume trecuse în neant de cum fusese vag rostit, în chip de cunoștință, era nestrămutat convins nu numai de obținerea bilei de trecere, dar de obținerea bilei celei mai bune de către Băiatu Mih. la profesorul cu aspect și nonșalanță de bivol, care „așa e el, dar sub aerul acesta de indiferență și tembelism, ascultă cu nespusă luare-aminte și știe aprecia cu multă înțelegere și obiectivitate".

— Așadar dumneavoastră socotiți că vărul meu mi-a îndeplinit în sfîrșit fierbintea mea dorință de a-l înscrie avocat în baroul de Brăila, chiar primăvara asta ? întrebă fericit și încă neîncrezător Mihnea, regretînd că nu ascultase mai bine și nu reținuse numele scump al acestui june aducător de îngerească bunăvestire...

— Desigur, desigur ; cu toate că astăzi ar mai fi un examen, însă despre vărul dumneavoastră nu mai poate rămîne nici o îndoială...

— Cum, dumneavoastră ați mai rămas cu un obiect nedat, cînd la anii ceilalți s-au pus și rezultatele ? !

— Da... profesorul a fost reținut de niște procese în provincie... dar a fost mai bine așa, căci am avut destul timp să revedem materia... înțelegi, o materie din cale^afară de anostă și stupidă...

— Și seria văru-meu cîcd intră la supliciu ?

— Chiar acum la unsprezece.

Mihnea s-a și postat în ultima bancă a amfiteatrului. Mih. îl văzu și veni la dînsul.

— Sper că n-ai să te mai apuci la harță cu profesorul pentru mine, se rugă el puțin ironic, ceea ce produse multă plăcere și seninătate în inima lui Mihnea.

Și primi cu plăcere restul zeflemelelor celuilalt, fericit că toată temerea și toată amărăciunea din zilele trecute au fost de prisos. Și cu domnișoara zveltă și mlădie care intra acum pe ușă, rîzătoare și prietenoasă, împărtășind toată sala cu minunatele ei ochiri, pe care le împlîntă și în Mihnea cu coada de pumnal a ochilor amigdalați, el văzu revenindu-i fericirea în care disperase și rîsul celălalt, invizibil, dar într-una prezent și stăpînitor, mai bun și mai subtil, mai rezervat și mai de sus, decît cel care i se da acuma tot.

Intră un profesor mic și grăbit, prea mic și totuș aplecat încă, parcă sub povara științei, desigur în stare de grea presiune sub o frunte atît de îngustă. Mihnea, care crezuse întîi că are de-a face cu un student, de mai matură vîrstă, consideră pe nou-venit cu aplombul tuturor zeflemelelor pe care le înghițise de la Mih.

Se făcu tăcere și o serie lungă fu chemată pe scaunele din față. întrebări cu răspuns și fără răspuns începură să curgă de la un capăt la altul al lungei serii. Una din acestea, spre marea uimire a lui Băiatu, deși căpătă acelaș răspuns de la întreaga serie, nemulțumi profund pe profesor.

— Scrie chiar în textul dumneavoastră aț>a... îndrăzni să î'ngăimeze unul, în tragica tăcere pe care o lăsase ultimele cuvinte ale domnului profesor.

Dar domnul profesor, mic cît un titirez, răcni la vlăjganul care îndrăznise :

— Ei bine, domnule, nu scrie așa, te rog să crezi că nu scrie așa...

Totuși de lîngă Mihnea cinevă murmură, citind de pe o cărticică de dimensiunile unui regulament C.F.R. :

— Uite, domnule, așa scrie... cum zic băieții... ce tot spune el !...

Dar profesorul înfuriat trecu la loc întreaga serie, pro-testînd înainte înfricoșetor. Numele celor ce alcătuiau seria următoare fură strigate cu vehemență și îndirjire. Mihnea se făcu galben cînd auzi numele lui Băiatu Mih. : inima i se contractă pînă la sufocare și gura i se căscă, parcă unui spîn^urat.

Dar respirația îi deveni mai comodă, cînd prima întrebare nouă se referi la un amănunt din istorie, pe care evident Mihr.ea nu-l cunoștea, dar caie, oricum, aparținea unui domeniu inteligibl și elegant. Răspunsurile alunecau cu grijă și Surde din gitlejurile gîtuite. Mihnea era mulțumit literalmente de modul cum se prezenta noua serie. Dar la o proaspătă întrebare, concernînd o dinastie din Italia sudică, răspunsul primului din serie nemulțumi din nou pe profesorul cel mic.

— Valois, răspunse studentul.

Dar profesorul făcu automat semn spre ?1 doilea. Tăcere profundă. Al treilea : tăcere. Al patrulea : tăcere. Al cincilea repetă foarte nedumerit răspunsul celui dintîi. Al șaselea, al șaptelea : tăcere. Mihnea își simți iarăși omușorul strîngîn-du-se. întrebarea aluneca acum cu iuțeală spre Mih. Dincolo de acesta, domnișoara cea mlădie își ondula sînii și pîntecul în mișcări de nerăbdare și buzele îi jucau nervoase spre profesor. Mihnea recunoscu psihologia celui ce știe și care e fericit de ignoranța înaintașilor din serie. Pînă la ea, întrebarea avea să treacă pe la Băiatu Mih., care aștepta delăsat și bleg și parcă neatent. Mihnea se simți dizolvîndu-se în toată apa ce-i alcătuia compoziția sa chimică și care începu să se reverse în unde invizibile prin toți porii deschiși.

— Băialu Mih...

— Bourbon... Din familia Bourbon.

Caierul întrebărilor reveni la cel dintîi. Domnișoara se lăsase la rîndu-i lichefiată pe scaun, iar Mihnea triumfa. Dar acum urmă o serie întreagă de întrebări la fel, ce-și găseau răspunsul de-abia la Băiatu Mih., spre nervozitatea dezolată a domnișoarei, care trebuia să fi cetit bine într-adevăr și care se *agita într-atîta pe scaun și-și mușca buzele atît de nestă-pînit, încît la un moment dat răspunsul îi scapă ei de pe buze, cînd întrebarea ajunsese exact la Mih.

— Dumneata să-mi răspunzi cînd te-oi întreba eu, îi strigă sec profesorul. Nu-ți consider acest răspuns.

întrebarea cea nouă se reîntoarse iarăși la capul seriei. Se vedea bine că examinatorul vroia să aibe încă un răspuns și de la cei care tăcuseră mile de la un timp. Dar acum, judecind după tonul ei solemn și tranșant, încercarea părea să fie ultimă și definitivă.

Profesorul nu fu mulțumit de primul răspuns. Se adresă plictisit următorului : „Dumneata !“.

Și acest „dumneata11 trecu iarăși ca o avanlanșă prin întreaga serie. Mihnea simți o puternică lovitură în cap, cînd Mih. răspunse la fel cu ceilalți. Instinctiv ochii lui se îndreptară spre domnișoara care trebuia să fie triumfătoare : dar domnișoara își încovrigase superba ei siluetă, de parcă și-o vîrîse într-o cochilie de melc.

— Ei, poftim, domnișoară, ajunse la dînsa domnul profesor.

— Așa scrie în cartea dumneavoastră, domnule profesor... cum.au spus domnii...

Domnul profesor se înfurie iarăși :

— Ei bine, domnișoară, nu scrie așa în carte, te rog să crezi că nu scrie așa în carte, dar te rog să crezi...

Și pentru că toată seria se sfîrșea cu domnișoara, o trecu întreagă la loc.

— Domnule, se înfipse dreaptă domnișoara, dar

pe mine nu m-ați interogat.

Micul profesor, de al cărui nume Mihnea auzise de unsprezece ani, dar pe care acum îl vedea pentru înliiași dată, . ridică din umeri, sec și plictisit, notînd repede în catalog. Mih. se sculase, lung și miop, și fără să se urnească din loc începu să vorbească tare și răspicat. Profesorul nota furios.

Apoi deodată se opri, fixă pe Mih., ascultă un moment, înclină din cap și declară :

— Mulțumesc !

Dar Mih. continua imperturbabil.

— Mulțumesc ! răcni domnul profesor și bătu cu pumnul în masă. Vă rog, la loc...

Și fără să mai asculte pe Mih. care plecase în bancă, vorbind înainte, îi închise cuvîntul chemînd seria următoare.

Din locul lui, Mihnea își blestema soarta și arunca trăsnete prin ochi inamicului mic de pe catedră, pe care l-ar fi făcut knok-aut chiar din primul upercut. Domnișoara nefericită se agita, țintea pe profesor și cînd acesta își întorcea privirea spre dînsa, ca se apleca pe cărticica deschisă, citea puțin acolo și, revoltată, bătea cu mîna în pagină. Profesorul îi spiona mișcările pe sub sprîncenc și întorcea capul ori de cîte ori domnișoara înălța ochii spre dînsul. La un moment dat însă, înainte de a începe noua serie de întrebări, rămase cu privirile la ea, înfruntîndu-i revolta :

— Eiibine, domnișoară, totuși nu scrie acolo așa, cum ai spus dumneata... Te rog să mă crezi domnișoară...

Mihnea a ieșit de-a dreptul consternat. Toată știința lui n-avea să folosească la nimic dacă trebuia să aibă a facc cu profesori cari urmăreau în timpul examinării plimbarea mușteloi pe geamuri sau cari uitaseră ce-au scris în cărți. Și-n sufletul lui se schiță un început de panică, a cărei extensiune se afirmă necontenit, pe măsura barurilor vizitate în această după-amiază : panica,

din cale-afară de cumplită, a nesiguranței, care te pălește cu mișelie, chiar atunci cînd te-ai prevăzut cu cele mai teribile arme. Gazul asfixiant, îndepărtat și laș, care îndoaie cele mai ascuțite baionete și dărîmă lent cel mai înfocat elan. Mihnea nu se bucură că nu și-a pus capul la frămîntat pentru a și-l îngreuna astfel degeaba ; ci se gîn<ji cu groază la micile lui economii științifice, pe care va ajunge odată și odată să le siringă, pe mîna acestor călăi inconștienți de suflete și de inteligențe ! Cumpără plic și mărci poștale să împărtășească și pe domnul Ștefan, luind-o sincer înaintea ziarelor, cu nemernicia care domnește în această lume, cu reauayoință ori cu ramolismentul care pun tot mai țeapănă stăpînire pe omenire, îr.frîngînd temerare voinți și anulînd stupid cele mai nobile și mai frumoase năzuințe.

Dar el nu se va lăsa ! declarase în chip de închciere Mihnea, așternînd ultimele rînduri ale scrisorii. Va mai încerca o dată cu seria de iunie, cu care va avea poate mai mult noroc, promise el solemn, fiind sigur că nici Mih. nu se va lăsa trîntit cu una cu două. Deși nebunul, care avea atîtea magna cum laude la mină putea să se lase păgubaș de una din numeroasele licențe urmărite.

Și Mihnea, care convenise să revie chiar și acasă, pînă la iunie, dacă domnul Ștefan nu vrea să-i mai acorde acest „ul-tisim“ termen, tocmai pentru a-i dovedi de cîtă bunăvoință și sinceritate e animat acuma, mototoli, cu ultima fărîmă de înțelepciune ce-i mai rămăsese, scrisoarea și o vîrî în fundul buzunarului pentru a o reface mai tîrziu, extrăgînd din ea numai partea de la început, în care-i descrisese pe mîna căror profesori maniaci și caraghioși a încăput ! Pe cînd sfîrșitul, cu rezoluția de reîntoarcere, era o nebunie să-l pună la cutia postri : cum putea să încurajeze tocmai el pe domnul Ștefan, care atît ar fi așteptat, în această veche toană a lui ? Ș-apoi, ce dracu, examenul abia se terminase, rezultatele- nu se puseseră ! Mai

întîi, trebuia să aibă loc o conferință, în care profesorii ceilalți aveau să atragă luarea-r»minte afurisitului mic și uituc cine era Băiatu Mih. ! Cu ce drept decreta el deci insuccesul acestuia și cu ce drept, mai ales, îl proclama în periculoase scrisori !

In timpul acesta, halbele s-au întețit și viitorul apropiat îi pare mult mai blond lui Mihnea, cu cît înaintează seara și se aprind mai mult luminile în ultimul local în care a ancorat.

„Cum o să cadă Băiatu Mih. ?“ e întrebarea salvatoare, care cade acum ca o lumină mare în capul lui Mihnea. Atunci, la examenul acesta ar urma să cadă toți studenții. Apoi, la ‘primul, chiar colegii lui de serie afirmă că va trece. Și cum afirmă ? Cu nemărginit respect ! La al doilea, el a mai vorbit ceva pe urmă. Profesorul l-a ascutat măcar o clipă cu interes, pe semne c-a întors-o puțin bine... O clipă... dar asta e suficient pentru o roșie. Ce, ne trebuie neapărat elogii ? Eah... să ne mai slăbească domnul Mih. cu elogiile dumnealui. Noroc că licențiații sunt trecuți la ziar fără notele respective. Altfel, într-un caz fericit, care se va întîmpla... sigur că se va în- tîmpla, domnule ! ce vorbești aci ?... cum ar crecte domnul Ștefan în elogii...

Și pe urmă, cîte n-a răspuns Mih., pînă la întrebarea aia afurisită. Or cum a fost... cu cărbunii... a nu, cu bancherul... Ce importanță poate să aibă asta pentru un avocat sau pentru un magistrat ? Ce, o să judece el universul ?

Mihnea e la a șaptea halbă și h cerut pe a opta. Acuma a pus miza pe norocul Arinei.

„în norocul tău, Arina !“ închină el în gînd, aci, în fundul restaurantului, la o rază de nouă mese de ceilalți consumatori. „în norocul tău, Arina ! Zîmbetul tău prea dulce s-a coborît asupra mea, îngerule, ca să mă lași acum să mă prăbușesc ? în norocul tău, Arina ! Pentru tine numai și deci prin tine, vreau să înving ! Și voi învinge, Arina ! Voi învinge !“ șopti Mihnea în buza halbei, convins

de-a binelea acum că e vorba de propria lui victorie.

Dar berea, dătătoare de visuri blonde, nu întîrzie să ofere și mohorîtele lor reversurj.

Mihnea ajunse la miezul nopții acasă, cu capul complect neutralizat de gînduri și așteptări contrarii. Găsi și-acum casa în întuneric, dar nu luă seama cîtuși de puțin la asta. Nemai-putînd să suporte orice fel de gînd, înccpu să se dezbrace repede. Dar atunci văzu iarăși tremurai flacărei rătăcitoare um-plind ferestrele dinspre săliță, încărcate de brise-bise-uri.

„Să fie Veve ?“ se întrebă îndată Mihnea și simți cu putere aprinzîndu-se într-însul fiorul aprig al dorinței.

Acum, într-adevăr, ar fi avut nevoie de îmbrățișarea cea crîncenă, pe care numai o clipă a vroit-o noaptea trecută. Mihnea așteptă, cu inima potopită de sînge, ciocănitul discret în geam, dar sîmburcle strălucitor, care se putea vedea prin țesăturile subțiri, trecu de ușă și-n curînd dispăru după el toată lumina.

„Poate-a fost madam Balaman", gîndi cu mîhnire Mihnea. „Să știi că Veve e supărată'1, continuă el să converseze cu sine, remareînd că toate aceste mărunțișuri, fără in'eres pînă acuma, au o mare putere răcoritoare pentru arsura din cugetu-i, peste care mai fierbea încă și cantitatea nu tocmai prea obișnuită, chiar și pentru dînsul, a celor opt halbe. „Ea a bănuit, mititica... a bănuit că eu nu dormeam... așa se și* explica persistența ciocănitului ei în ușă... Mitica...“ și cum trebuie să fi tremurat pe săliță rece, picioarele și mîinile subțiri, în costumul sumar pe care Mihnea și-l aminti așa de bine.

După cum își aminti șoldurile înguste, coastele ieșite ca niște gratii și sînișorii aceia ca două mere pe pieptul plat, în sfîrșit, pielea extrem de albă, întinsă pe-atîtea oase rău acoperite,, amănunte pe care nu le mai respinse cu plictiseală sau chiar

dezgust, ci dimpotrivă le primi cu sete și cu poftă barbară de strîns, de strivit, de sugrumat. O, tocmai avea nevoie acuma de oase care să iese în relief, care să-i dea impresia totală a sfărîmărei, a pătrunderei adinei, a contopirei totale. Și, parcă răspunzînd la focul dorinței lui, geamurile de sus se umplură iar de primele licăriri pornite din lumina ce se apropia. Altele veniră și se așezară alături și el urmări cu inima ticăihd acest joc zglobiu de lumină tremurătoare și făgădui-toare. Pe urmă, sîmburele lumînărei reapăru prin brise-b«e-uri. Inaintă puțin și... se opri...

Mihnea, aproape dezbrăcat, se apropie tiptil de ușă. Și, odată cu începutul ciocănitului discret, el deschise larg, suflă în lumînare și, dintr-o mișcare, aduse înăuntru trupul subțiratic, cu cămașă lungă și papuci de casă, cu știutul tartan greu, de lînă tărcată în diverse cafeniuri, pe umeri și pe spate. Cînd încuie ușa după dînsa, ea avu o tresărire ; vroi să spună ceva, dar renunță. El reveni la dînsa și o încercui cu atîta putere, că oasele îi trosniră în adevăr și fata scoase un geamăt atît de puțin obișnuit, încît, cu tot avîntu-i nemăsurat, trebui s-o țină de rău :

— Sst, mai încet...

Dar ea își năpusti buzele asupra alor lui, dorită, aprinsă.

— Te iubesc, îi șopti, atît de tare și cu atîta furie, încît el trebui din nou s-o aducă la realitate, în vreme ce-o împingea cu înfrigurare, de-a-ndăralelca spre pat.

— Mai încet, mai încet... sst...

— N-avea nici o grijă, ei dorm... trebuie să doarmă...

— Ei ?... e și Vulpache ?

— Da... ssst... a început să vie foarte des, îl lămuri ea în treacăt, ca una pentru carc astfel de lucruri n-au nici o însemnătate... De o săptămînă eu dorm în salon, îl încunoștiință apoi, punînd deci accentul pe singurul lucru care ar interesa-o din

această poveste... singură, singurică, făcu în cele din urmă, dojenitor, prinzîndu-i iarăși gura în cleștele apos și răcoritor al buzelor.

I se păru curios însă că ea rezistă cînd, ajunși la pat, vroi s-o răstoarne...

— Unde mi-ai fost pînă acum ? îl mustră semeață.

Dar el era prea nerăbdător și ea se opunea, apucată de-o supărătoare toană. O luptă scurtă se încinse, în care pe el îl jena cumplit zgomotul stîrnit.

— Sst... înțelege odată... mai încet.

Dar ea îl săruta înainte pătimaș, proptindu-se zdravăn în oasele ei masive. La un moment dat, el avu impresia unui zgomot suspect, din afară...

— Mi se pare c-au ieșit după tine... se dădu el deoparte plictisit la culme... Vezi, dacă faci prostii...

— Ași, păreri, îl încurajă ea din nou... cînd dorm împreună, să dai și cu tunul și nu-i deranjezi, rîse, desfrînat și provocător, și repezindu-se la dînsul cu brațele-i osoase, întinse în lături, întrevăzute la lumina focului din sobă ca niște nervure, prin mînecile largi ale cămășei, enorme aripi de fluture nocturn evoluînd în jurul lămpei ; îl înfășură în ele, strîngîndu-l pe pieptu-i plat și trăgîndu-l, acum ea, înapoi, spre patul larg și moale...

Căzură îndată într-însul și se contopiră tremurînd de ardoare și deodată, în spasmul sălbatec, ea țipă ascuțit și pătrunzător ca o fecioară brutalizată.

— Ce-ai făcut ?... ce-ai făcut ?... ești nebună ? gemu el cu suflet greu și incapabil să se desfacă...

Dar trebui să descindă, cînd glasul doamnei Balaman răsună imperativ dinspre săliță :

— Veve, ești aci ? Ce-ai căutat aci ? Ce ? nu vrei să răspunzi ?... Domnule Băiatu, te rog să deschizi imediat... Ce caută la dumneata... fata mea... noaptea, dezbrăcată ?

Și începu să zgîlțîie cu putere ușa cu geamuri.

Dar Mihnea avu o idee într-adevăr de mare tactician. Făcînd semn de tăcere lui Veve, cu degetul pe buze, el descuie ușa dinspre antreu, strigînd spre cea din sălița :

— Un moment, un moment doamnă Balaman... numai să iau ceva pe mine... Și veți vedea că nu e nimeni aci.,.

Apucă pe Veve, care se supunea cu afectat mister, gata să-i facă vînt prin antreu ; însă cînd dădu ușa în lături, domnul Vulpache umplu, cît era de mare, cadrul ei cu- persoana-i zdravănă, dar parcă mai mult cu imensele mustăți înnodate. Veve scoase un țipăt și căzu în genunchi acoperindu-și fața cu mîinile. Pe urmă, cînd simți că a intrat și doamna Balaman, care ocolise ca fulgerul și cu zarvă mare prin antreu, se înghemui și mai mult în podele, gemînd de parcă ar fi fost burdușită.

Doamna Balaman gemea de asemeni și plîngea îngrozită :

— Vai de mine, fata mea, fata mea, făcea dînsa...

Se aplecă asupra lui Veve într-un genunchi și începu s-o zgîlțîie cu putere : — Fata mea, fata mea, spune că nu ți s-a întîmplat nimic, fata mea... spune că ai rămas tot fata mamei a cuminte și a curată...

Iar domnul Vulpache, mut și teribil, ca un justițiar, fulgeri cu ochii pe adevăratul vinovat..:

— Spune, fata mamei, spune...

Dar fata mamei scîncea înainte, nearticulînd nici un cuvînt și confirmînd bănuielile groaznice din capul matern.

— Cum, taci ? Va să zică ?... Va să zică...

Și un chirăit și mai sfîșietor decît al fetei țîșni din pieptul opulent al mamei și împroșcă toată casa și poate mahalaua pînă departe.

Mihnea, care considerase scena cu sînge rece, se simți impresionat. Mama, tot mamă ! se gîndi el : de unde să bănuiască ea că domnișoara Veve a trecut, hăt de multă vreme, și cine știe în ce

complicitate, pragul cel cu blestem oprit. Ca unul care deci nu se simțea principal culpabil, se hotărî să aștepte în liniște desfășurarea evenimentelor, puțin tot cam contrariat că ele nu începuseră măcar cu un minut mai tîrziu... îl cam neliniștea numai, nu atît privirea, cît mai ales mfutismul acesta dîrz al domnului Vulpache, pe figura căruia abia acum zări, într-adevăr, unele din trăsăturile lui Veve, în anume momente intime. Nu se mai îndoi deci de adevărata paternitate a fetei și se minună doar de capriciile eredității, care acordă moștenitorului, în clipe de extaz, masca pe care părintele o îmbracă, dimpotrivă, în momentele cînd mînia îi turbură tensiunea arterială. Dar Veve va trebui în cele din urmă să-și descleștеze dinții și atunci domnul Vulpache va binevoi să ia act că nu Mihnea deține vina inițială în această simpatică aventură.

Dar dinții lui Veve se strîng și mai tare cu tot noul potop de întrebări deznădăjduite, cu care o asaltează nefericita mamă...

Iar Mihnea așteaptă calm și demn și chiar zîmbește cu simpatie spre Vulpache. însă acesta-i repede brutal dispoziția înapoi, ca un zid dur, de care s-a izbit în treacăt o mingie scăpată și fragilă...

— Cum, nu vorbești ? nu vrei nici să deschizi gura... Va să zică s-a terminat, va să zică de-asta ai strigat adineauri de ne-ai sculat din somn (în nenorocirea ei maternă, ea uită că trădează cu acest plural pe domnul Vulpache, către care Mih-nea găsește .că e tocmai cazul să îndrepte o privire de îngăduință, doar poate i-o mai scădea ceva din duritatea-i marțială ; dar ți-ai găsit !), Va să zică te-a nenorocit, nefericit-o... ți-a întors ochii peste cap și acum și-a atins scopul... Spune, spune, dacă e adevărat, n-auzi, spune, că te omor... Și o zgîlțîie iarăși așa de sălbatec că Mihnea se minunează cum lungile ciolane nu încep să iasă prin pielea aceea albă și prea întinsă... Spune, nenoro-cito, spune...

Iar Veve are atîta tact, încît să nu scape nici o

vorbă precisă. In schimb, cînd mamă-sa o amenință cu doctorul, că-l va chema chiar mîine de dimineață la control, ea se lasă de toi pe podea, într-un plîns sfîșietor, care mărturisește totul...

— Aer, aer ! țipă atunci madam Balaman, aer ! mă-năbuș... fala mea a fost violată. Doamne, Doamne, ce rușine pe numele meu... Doamne, Doamne, sub acoperișul lui bietu tată-său, care ținea așa de mult la cinstea ei... Ah, Doamne... Domnule Vul-puche, du-te dincolo în dormitor, vezi că e sticla de amoniac pe lavoar... oh, Doamne, ce mi-ai făcut ?... vezi să nu nimerești po-a de glicerină... Dumnezeule, cu ce ți-am greșit de mă pedepsești astfel...

Și madam Balaman se jelește în jurul fetei întinse pe podea ca lîngă un catafalc. Iar domnul Vulpache nu face imprudența să părăsească pe cele două femei, singure cu acest satir. Chiar doamna Balaman, care printre vaiete îi aruncă priviri întrebătoare, înțelege situația și renunță la amoniac.

Iar domnul Vulpache ia la rîndu-i cuvînt grav și înțelept :

— Nu mai plînge, cocoană, liniștește-le... Ce dracu, doar nu avem a face cu cine știe ce vagabond — apasă el și scînteie amenințător ochii asupra acestui cuvînt — după drum, care a sărit pin fereastră în odaia fetei... Domnul Băiatu e un om onorabil și va repara singur greșeala... Așa e, stimabile domle Băiatu ?... se îndreaptă el calm și morocănos spre Mihnea...

Dar Mihnea, veritabil cavaler, ține să-și ia propria apărare, fără a coborî prea mult pe acea care-i acordase cu atît elan podoabele intimităților ei și desigur fără a izbi chiar de la început cu atîta tărie îri ideea ce niște bieți părinți ca aceștia își fac, firesc, despre castitatea copilului lor scumpv

— Coane Vulpache, declară el cu un zîmbet grațios și tranzacțional, eu nu sunt omul care să mă dau îndărăt de la răspunderea ce datorez pentru

faptele mele...

— Ți-am spus eu ? îndreptă domnul Vulpache ochi de înțelegere spre doamna Balaman.

— Deci, îi întunecă iarăși Mihnea privirile... să rămînă așa cum a zis doamna Balaman... mîine să chemăm pe doctor...

Urmă un moment de tăcere adîncă și de schimb de priviri nehotărîte între cei trei, căci Veve continua să-și ascundă fața în covor. Domnul Vulpache își mîngîia mustățile lungi cu palma și părea dispus să consimtă. Dar doamna Balaman arunca priviri intrigate spre copila ei...

— Bine, dar dacă faptul n-a apucat să se consume, asta nu scuză mai puțin vina dumitale, grăi în cele din urmă Vulpache...

— Foarte bine. foarte bine, încuviință cu drăgălășenie Băiatu... Dacă mîine de dimineață domnișoara Veve mai e încă... h... cum să spun... așa cum trebuie să fie... sau dacă a fost pînă-n noaptea asta, pentru mine e totuna... Sunt gata să trag consecințele pe care vina mea le incumbă...

Conul Vulpache era gata să cadă la tranzacție, cu toată neliniștea agravată din ochii doamnei Balaman.

Dar atunci, de jos, de pe podele, porni iarăși jalea sfîșie-toare a celei căzute...

— Nu vreau, nu primiți..., nu primesc nici un doctor... se auzi din ce în ce mai ferm printre suspine.

Și Mihnea, care tocmai deschidea spre cei doi mîinile în semn de regret, pentru dînsul triumfal, se pomeni deodată cu figura crispată și fără nici o lacrimă a lui Veve răsărind drept în crucea ochilor lui :

— îți convine acum să pretinzi doctorul după ce ți-ai ajuna scopul de două luni...

Și fără a mai adăuga un cuvînt se repezi în latul patului, unde se dădu iarăși jalei celei mai amarnice, manifestată prin vaiete și prin convulsiuni nestăpînite ale corpului. Dar

stupefacția celor doi părinți și trăsnetele de priviri aruncate celei ce abia acum le făcuse, indirect, teribila destăinuire, se mistuiră repede pe fețele lor, sub porunca tactă dar* aprigă a necesității comerciale. Mînia lor trebui deci să se răsfrîngă tot asupra lui Mihnea, care se apără cu îndîrjire declinîndu-și orice vinovăție. Domnișoara Veve a intrat de bună voie în camera lui chiar în ziua mutării ; și dacă e vorba pe-așa, va spune totul. I-a cedat puțin timp după aceea și fără ca el să depună nici o silință...

— ...încît chiar dacă o fi fost cum pretinde c-a fost, scumpe domnule Vulpache, dumneata, care ești om de legi, articolul... articolul... zice...

— Ce zice, ce zice ?... ia lasă-mă pe mine cu legile dumitale...

— Pardon, pardon...

Și deschizînd cu energie pe Pastion, Mihnea străbătu ho-tărît și înfrigurat tabla de materii : V... V... Viol... pagina 460.... pagina 460... pagina 460... răsfoi codul cu grabă și siguranță. Ah, da... Art. 264... „Oricine va comite un atentat în contra pudoarei, îndeplinit, sau cercat, cu violență (aci apăsă cu tărie, pentru că și în cod era subliniat) în contra unui individ de sex bărbătesc sau femeiesc, se va pedepsi cu maximul închisorei.

Dacă crima s-a comis în contra persoanei unui copil mai mic de 15 ani împliniți, culpabilul se va pedepsi cu maximum recluziunei"... Or, precum vedeți, scumpe domnule Vulpache, n-avem a face cu nici una, nici alta, din cele două elemente, care se cer pentru ca vina să fie constituită... Nici domnișoara nu e de cinsprezece ani și nici de violență nu poate fi vorba...

— Dar e violență moral... imorală... ticălosule, se corectă domnul Vulpache, scos din sărite... Crezi că noi nu știm ce se găsește în jurisprudențele ălea care urmează... Să ne scuipați colea în guriță, dacă credeți că ne scăpați așa ușor...

— Pardon, să le citim și pe acelea, se arătă dispus la controversă Băialu, vroind a aprinde în preopinent, după vechiul obicei, flacăra amorului propriu de slujbaș al legei. Dar se putu convinge repede că de astă dată nu mai avea a face cu domnul Nisipoiu. Domnul Vulpathe îi smulse îndată cartea și o plesni cu toată energia de masă...

— Ascultă, bă tinere, se vîrî el în Mihnea... să nu crezi tu că mă spai eu de știința ta... Iacă îți spun, cît încă nu-mi sai din balamale ; nu ieși de aicea pîn' nu-mi iscălești colea hîrtioară că într-adevăr mă oblig să ieu pe domnișoara Veve, pe care am violat-o...

Dar și Mihnea nu era omul care să se lase intimidat așa, cu una cu două.

— Asta .e șantaj ! răcni el cu tărie, făcînd trei pași în urmă și așezîndu-se într-o poziție de apărare, într-atît de conformă cu regulele boxului, că domnul Vulpache, care nu cunoștea decît trînta românească, ezită să se mai arunce la moment asupră-i. Poftim, dacă-ți dă mîna, continuă Mihnea, căutînd să-și intimideze și mai mult adversarul... Dacă vreți să sparg toate geamurile și să fac un tămbălău de să se adune toată mahalaua... care toată știe, continuă el pe nerăsuflate, că dumneata m-ai adus aicea, ca să mi-o dai pe cap...

— Am martor pe Nisipoiu că așa ai făcut și cu nevasta lui...

— Nevasta e nevastă și fata mare e fată mare... Dovedește cu doctoru că dumneaei a fost cum trebuie acum două luni, poftim... că și asta se poate dovedi... și nu mai am nimic de zis...

Galbeni, cu două lămîi enorme în loc de capete, părinții își întoarseră privirile la odrasla din pat. Mihnea privi și el într-acolo și ochii i se opriră pe unul din picioarele fetei, care ieșea din tivul cămășei, mai sus de scobitura de-abia pronunțată a jaretei. Veve, trebui s-o recunoască, cu toată subțimea ei, avea picior într-adevăr frumos și plin ; și Mihnea simți din nou, ca un val de sînge,

regretul că răzbunătorii pudoarei ei pierdute nu întîrziaseră măcar un minut.

Dar el struni repede gîndul, care-l copleșea acum și care atît de puțin cît fusese și tot îi încropise puțin îndîrjirea și voința lui de apărare. Doamna Balaman, cu față răvășită, de- zme-oaică, se îndreptase acum spre Veve, căzută parcă în adîncă prostrație, cu dosul, bine conturat de camașa subțire, în sus :

— Cum, Veve, nu spui nimic ? se auzi stinsă și deznădăjduită vocea ei...

Dar fata rămase înainte, cu obrazul înecat în moalele așternutului. Domnul Vulpache vrea și el să cuvînteze ceva, se vedea bine această străduință, dar nu era în stare să articuleze nimic altceva,decît gemăte informe de răstriște și indignare...

— Vev£, Veve, d-ăștia mi-ai fost, copila mea ? izbuti să mai scîncească madam Balaman, pe urmă se abătu într-un plîns înecat, greu și stufos...

Dar atunci, domnul Vulpache nu se mai putu stăpîni și se năpusti, enorm și oțelit, asupra trupului firav din pat... O trase jos de-un picior și cînd ea, dreaptă, fremătînd de indignare, îi ceru socoteala : „Cu ce drept te amesteci ?“ el o găbui dintr-o lovitură la pămînt, strivindu-i apoi corpul aproape gol, prin cămașa străvezie, sub greutatea ocalelor de pumni. Fata suferea strîngîndu-și dinții și rostogolindu-se fără întrerupere, oferind loviturilor regiuni încă neîndurerate, pentru a-și feri pe cele zdrobite. Gemea sfîrșită și-și înăbușea chirăiturile în gîtlej, pă-rînd în cele din urmă că într-adevăr și-a pierdut răsuflarea. Madam Balaman, care urmărise la început scena cu satisfacție, interveni înspăimîntală.

— Ce faci, Mitrule, o omori... ?

Insă domnul Vulpache o repezi și pe ea înapoi, doar cu o scuturătură din umeri.

— Săriți oameni buni, îmi omoară fata... apucă ea să ragă, abia mai putîndu-și ține inima și astmul.

Atunci Mihnea simți în el fiorul cavaleresc al donjuanului salvator de Ilene Consînzene în primejdie : contorsiunile trupului femeiesc fraged și gol, sub ploaia loviturilor barbare, fră-mîntările sînului necrescut, cu adevărat de impuberă, mișcările dezordonate și impudice ale picioarelor, amintirea acum arzătoare a actului întrerupt de intervenția subită a călăilor îi dădură sadică îmbărbătare și avînt sălbatec de luptă. Se repezi deci și apucă pe Vulpache de șale, pe la spate, ridicîndu-l cu mari sforțări de pe trupul sfărimat al victimei. Dar ca și cînd l-ar fi așteptat anume, Vulpache se scutură dintr-o smucitură de dînsul, se învîrti pe călcîie ca fulgerul și-l repezi cu atîta putere în colțul mesei, că aceasta se clătină și căzu, cu bufnet de cărți cu zornăit de cioburi.

— Ce te-amesteci tu aici... ?

— Da ce te-amesteci dumneata... doar ești străin de această familie... și pe urmă te invit să vorbești cum trebuie, bădărane...

— Ce te privește pe tine,.mă filfizonule ? răcni vînăt domnul Vulpache, prăbușindu-se asupră-i cu pumnul ridicat. Mihnea îl primi cu o joasă nepermisă, care îl făcu să șovăie un moment, dar îi duse turbafea la paroxism... Se năpustiră sălbatec unul în loviturile celuilalt: Mihnea se repezea necontenit la joa6e, dar nu le nimerea totdeauna. In schimb pumnul lui

Vulpache era de oțel pur. Totuși respirația grăbită, pe care i-o accelerase, deopotrivă cu ripostele calculate și grele ale lui Mihnea, vîrsta dușmană, ascunsă și vicleană, îl făcu să rămînă cîteva clipe în urmă, pentru a-și restabili o ordine în bătăile inimei : ori tocmai de momentul acesta vroi să profite Mihnea, cu care vîrsta era încă bună prietenă și aliată. Și cu toate că doamna Balaman interveni jalnică și împăciuitoare, Mihnea se avînlă :

— Te învăț eu minte să mai bați femei ! fu strigătul lui de război.

Și-n învălmășeala cea nouă, el avu totuși scurte răgazuri să vadă pe Veve ridieîndu-se, ca și cînd răcnetul lui de luptă ar fi trezit-o din morți. Mai auzi chiar pe doamna Balaman chirăind îngrozită : „Veve, ce faci !“ și simți că în caierul nepotolit de brațe s-a mai amestecat cineva... Dar cînd Vulpache se dădu iarăși în urmă, cu mîna pe piept, cu ochii căscați, gîl-gîind aer pe gît, Mihnea, care răsufla acum și el din greu, avu prilejul să constate un lucru uimitor : Veve nu se amestccase în frămîntare ca aliată a lui, ci a lui Vulpache, care-o bătuse. Intr-adevăr mîinile ei subțiri se înfipseră sălbatece într-însul și degetele subțiri îi sfîșiară obrazul. Cu greu Mihnea putea să-și ferească ochii, în vreme ce ea țipa ca o hurie antică :

— Hoțule și tîlharule, mi-ai mîncat norocul și acum le bați cu părinții mei...

Și palmele curgeau cu nemiluita. Mihnea, în cele din urmă, o aruncă doar dintr-un brînci în brațele doamnei Balaman, dar furibunda porni iarăși îndîrjită la atac. Se repeziră s-o țină și Vulpache și doamna Balaman, în vreme ce cu bustul pe jumătate gol, cu umbrele pudoarei întrevăzîndu-se prin cămașa care se ținea numai într-un umăr, picioarele goale, albe și pline, se zbătea superbă în criza aceasta subită de răzbunare și disperare, aruneîndu-i blesteme crîncene pentru fecioria-i distrusă, cu atîta ardoare și sinceră căldură, că Mihnea își simți mintea șovăind o clipă în fața adevărului.

Dar amintirea rece și expertă îi spuse îndată că nu trebuie să aibe nici o cumpănă, în această privință : blestemele fetei se năruiau spre dînsul ca într-un simbol. El plătea acum pentru cel dintîi și pentru toți ceilalți, cine știe cîți, cari-l anticipaseră, cari cîntaseră fetei pe struna tuturor ademenirilor, tuturor farmecelor și-a promisiunilor, cari o seduseseră cu rafinată viclenie și cu înaltă școală, pentru a o lăsa apoi cu tinerețea profanată, cu sufletul pătat de otrava păcatului, ademenitoare ea

însăși, întinzînd la rîndu-i curse și jucînd la rîndu-i teatru, pentru a-și răscumpăra greșeala primei naivități și a plăti tragedia celei dintîi alunecări.

Suspinele ei sunt deci într-adevăr sincere și sforțările ei de a scăpa din mîinile celor doi într-adevăr spontane. Blestemele ei sunt adevărate, ca și jurămintele ei, ca și legămîntul de a se lăsa examenului medical, pe care acum ea-l invoacă, cu înfricoșătoare stăruință, nu din intenție de stratagemă, dar pentru a se îngrozi ea însăși de corpul ei jefuit, de sufletul ei mințit și batjocorit. Încît Mihnea se cutremură nu atît de clocotirea celorlalți, pe care glasul fierbinte al fetei i-a urnit din nou spre dînsul, cu ochii amenințători și cu dorință sălbatecă de război fără nădejde și fără cîștig, pînă la orice nimicire și pînă la orice grozăvie, cît de această ancestrală și aprigă nevoie a fetei de mahala de a găsi, neapărat, repararea unui amănunt fiziologic, care azi se pierde cu atîta ușurință între două drumuri și care, pentru el, nu reprezintă nici un preț. Trebuie să nimerești aci, aproape de Fundătura celor Șapte Fîntîni, sau cine știe în ce cotlon uitat de provincie, ca să mai întîlnești fete care să acorde atîta valoare chiar unei castități închipuite. E încă un dram de cinste omenească în aceste suflete, trebuie să conchidă Mihnea, declarîndu-se mulțumit chiar cu această virginitate platonică.

Dar nu numai asta îi place acum la Veve, cît noua și cres-cînda ei atitudine războinică și zelul ei instigator : la ceilalți nici nu se uită, cum înaintează invizibil, pe călcîie, clipită cu clipită, cot la cot, ca un rest de falangă macedoneană. Dar Veve e adorabilă, ca o zeiță a furiei și a răzbunării. Palmele și unghiile ei ascuțite, ca și subțirimea trupului ei, care acum freamătă prin zdreanța de lino, i s-au părut și i se par dclicioase ; la un cuvînt al lui numai, ca în poveste, și această furie s-ar preschimba în cea mai tandră iubire, aceste lovituri și aceste gheare de pisică, în cele mai dulci

mîngîieri... Și acest trup, care tremură de ură... frîngîndu-se de patimă sub strîngerea lui, pc care o simte, de acum, că va fi de titan...

De bună seamă nu se poate plînge că noaptea asta nu i-a frînat pînă în cele mai mărunte bucățele marasmul și descurajarea din suflet: ș-apoi mai e ceva, un gînd care-i zîmbește mai de cîteva minute și care-l face la rîndu-i să zîmbească celor trei spectre ale urei, ce nu sunt mai departe acum, cu mutrele lor haine și ochii lor magnetici, de un întins de mînă și cari s-au oprit uimite dinaintea acestei fețe zîmbitoare și prietenești. Un gînd care-l pătrunde de tot mai multă lumină și care-l face să ajungă la vorbe și la faptă...

— Stați, spune el, stați... dacă Veve jură că e adevărat ce susține, atunci o cred ! hotărăște el solemn.

Și pentru că toți trei au rămas nedumeriți și parcă neîncrezători în fața subitei schimbări, Mihnea trebui să adaoge :

— Dacă ea jură pe viața mamei ei și pe viața tatălui celui adevărat, nu pe cel din mormînt, ca pînă acum !

Părinții cei adevărați schimbă fețe-fețe, neștiind ce să creadă, apoi privesc curajoși la Veve. Dar Veve nu ezită : și pentru Mihnea e o plăcere s-o vadă cum jură cu atîta convingere, cu atîta falsitate și fermitate, cum cheamă chiar asupră-i pedeapsa cerului și-a dracilor în caz de nesincerilale, cum se închină și cum face mătănii, sărutînd covorul. Iar Mihnea șba-mintește că Veve se duce regulat la biserică, pune luminări, sărută icoanele, dă acatiste, la fel de convinsă ca și doamna Balaman, și chiar aduce anaforă acasă și pentru alte zile, ca s-o ia dimineața, pe nemîncate.

— Așa ^ă fio ! rostește și el solemn, închinîndu-se.

Fata are doar o secundă o ezitare, nimic decît atîta ; și sa închină apoi și glăsuiește și ea, ferm și grav :

— Așa să fie !

— Bine, așa să fie... Dar să știți, declară Mihnea, cu aer serios, deși zîmbește înainte unui punct luminos, nevăzut de nimeni, din adîncul cugetului său, să știți, ca să nu mai fie nici o discuție între noi : nu fac nuntă, pînă nu-mi iau licența.

— Amin ! întinde mîna Vulpache, la rîndu-i, solemn, ca la aldămaș.

— He, dar aici e aici ! i-o apucă Mihnea, ținînd-o strîns, ca să termine ce are de spus, înainte de a i-o scutura în semn de pecetluire a legămîntului. Dacă mă trîntesc imbecilii ăștia de profesori la examen ?

— Dumneata să fii sănătos, dă Vulpache să coboare nodul mîinilor în jos... Ai tot timpul.

Dar Mihnea rezistă cu fermitate grabei celuilalt :

— Da, dar, în cazul ăsta, conu Ștefan, plătitorul, iubitul meu părinte și viitor socru al lui Veve, închide brusc robinetul subvențiilor lunare... rlnjește Mihnea ridicînd umerii In sec, spre înțeles că asupra acestui lucru nu va mai putea să încapă nici un fel de tergiversare.

Dar îl reduce la tăcere un potop de proteste și de vaiuri, „se poate ? iacă-i bună, dar aici ești ca la dumneata acasă..."

— Iți dau și bani de buzunar, îl asigură franc și culant Vulpache.

Și țigănia ia sfîrșit cu această învoială scrisă și subscrisă de toți cei prezenți. (E slăbiciunea și, evident, tactica lui Vulpache — documentul pe care-l ia îl usucă presărind pe el cenușă de la sobă, îl împăturește și-l pune cu grijă în porteJeuille.) Mihnea va locui aci în casă pînă la căsătoria care va avea loc numai după ce se va înscrie în barou. Zestre, casele ce se văd, cu condiția să locuiască în ele, pînă se va săvîrși din viață, și doamna Balaman. După moarte îi va lăsa și economiile ei de la bancă, nu prea cine știe cît, dar bune, iară pînă atunci pensioara o varsă tot în casă. La nuntă

Vulpache își rezervă dreptul să facă o surpriză celor tineri cu un cadou, pe care de mult îl păstrează în secret ; iar în testamentul lui știe el ce va scrie.

Protestînd șăgalnic dinaintea acestei ploi de daruri prezente și viitoare, Mihnea subscrie cu trăsături energice de voievod, oftînd dulce în tainițile sufletului :

„Arina, ce nu fac eu pentru tine, dulcele meu ideal... ?“

Apoi se sărută cu toții cu dulceață și efuziune, dc parcă nu s-ar fi părut de-a valma de cînd ani și ani de zile. Iar Mihnea, pălit de-o toană de amintire, nu-și putu reține un bufnet de rîs...

— Asta e o adevărată compoziție voluntară, lămurește el pe Vulpache, care s-a întors la dînsul nedumerit...

— Compoziție... !?

— ...da, voluntară, așa e denumită în dreptul roman. Com-positio voluntaris, explică el doct și se repezi să caute, printre cărțile vrășulite, Dreptul roman. Cînd îl descoperi, răsfoi cu iuțeală și siguranță paginile introducerei, în care se simțea tare. Dar cum nu găsi ce căuta, dădu el explicațiile cuvenite, într-o definiție de felul acesta : „cînd părțile se împacă... adică nu, li se da termen părților să se împace cum or ști, mai dă ăla ceva, mai lasă celălalt — adică lăsa la voința lor, de aci voluntaris-vo-luntare, adjectiv de-a treia (domnul Vulpache înclină din cap

în semn de înțelegere) — și dacă nu ajungeau la învoială, atunci îi potrivea, conform legei, compositio legalis...

— întocmai ca la noi, făcu Vulpache luminat.

— Nuu... la noi a fost voluntaris, corectă Mihnea, surîzînd îngăduitor.

— Păi eu ce zic ! Și Vulpache făcu spre doamna Balaman semn cu fața contractată elocvent : „Ce ți-am spus eu, e burduf de carte..."

Dar e tîrziu de tot și lumea trebuie în sfîrșit să se

culce. Severă și imperativă, madam Balaman face loc în ușă fiicei sale :

— Veve, poftim la dumneata, te rog...

însă Mihnea protestează cu' energie. Veve, rușinată, se codește cu grații de porumbiță imaculată : dar madam Balaman o sfîrtecă literalmente cu privirile ei șoimești și Veve, îngrozită subit de starea ei de acuma, apucă și desfășură în pripă tartanul larg și vărgat a toate acoperitor. Dar Mihnea nu poate să înțeleagă cîtuși de puțin această procedare : a semnat, faptul s-a consumat, acuma ce dracu ?...

— Nu, maică, răspunde neînduplecată doamna Balaman. Cine te-a pus să te grăbești ?... Măcar acum să-i duci dorul pînă la nuntă...

— Asta s-o mai crezi dumneata, se îndîrjește Mihnea, mai în glumă, mai în serios, dar în vădită panică ; și cu pas hotărît el se apropie, și cu braț hotărît el înconjură talia lui Veve, în semn de posesiune.

Dar doamna Balaman se apropie la rîndu-i și apucă fata de braț. Vulpache, pe care scena îl amuză, rîde indulgent pipă-indu-și buzunarul de la piept, unde a fost pus la păstrare proaspătul document. Mihnea îi pretinde intervenția și Vulpache îndepărtează domol, convingînd mutește, cu ochi anume și cu zîmbet particular, pe doamna Balaman, că totul de-acum e în regulă.

— Bine, te privește ! îi întoarce ea spatele nemulțumită.

Iar Veve, de rușine, și-a ascuns și capul în șal.

— în sfîrșit singuri — co mpositio voluntaris ! scrîșnește acum Mihnea spre ochiul care, singur, îl contemplă printr-o fină deschizătură a șalului ermetic răsucit. Și mîinile lui apucă zorite și voinice ; dar fata știe, cu întorsături maestre, să se împletească și mai strîns în pulpanele de lină, pe care Mihnea le desface pe rînd și cu istovitoare obidă, pentru a vedea disperat, cu răsuflarea accelerată pînă la înec, cum se închid una după

alta, de cum mîinile active pornesc să se străduiască alături. O ridică atunci, astfel înfășurată, și o trîntește în latul patului, scrîșnind fără oprire :

— De ce m-ai lovit, canalie, de ce m-ai bătut ?...

Dar mireasa arvunită ține să-i învedereze, printr-o întoarcere bruscă, în lungul așternutului, că de-acum înainte iubirea lor nu mai poate fi furișă. Și șalul se desface de la sine ca să înfășure acuma întreagă, nemaistăpînita, sălbateca lui răzbunare.

Așadar Mihnea a devenit familist în regulă. El se trezește dimineața, în dulcea căldură a patului, pe care l-a împărțit toată noaptea, mai în crîncen război, mai în molcomă și moleșitoare pace, cu făgăduita lui scumpă, Veve ; parcă sunt lipiți, așa le este de greu să se despartă, pînă dimineața, cînd doamna Balaman le aduce cafeaua la pat pe-o tăviță de tablă roșie, cu șervete, cu cornuri și cu smîntînă, minunîndu-se toată de drăgălășenia lor :

— Vai, ce bine vă stă, parcă sunteți făcuți unul pentru altul, parcă ați avea două căpșoare de îngerași.

Doamna Balaman și-a părăsit aprehensiunea ei, mai ales de cînd rapoartele fetei au asigurat-o de pasiunea rară a lui Mihnea : i-a găsit și un nume, un nume literar, pe care însă nu ni-l spune decît noaptea, în zvăpăiatele lor strîngeri, cînd lumina este stinsă : Arina...

. — Vai, mamă, cum l-a găsit el, vezi ce răsunător și poetic 1 După căsătorie, mi-a făgăduit că mi-l va spune și-n timpul zilei.

— Să nu fie vreuna pe care a iubit-o el vreodată, Arina asta ? iscodi mama îngrijată...

— Nuu... mamă, ce vorbești ? Mi-a jurat pe lumina ochilor lui din cap și pe mama lui scumpă că nici n-a cunoscut-o pînă j|cum... E un nume fictiv, inventat de dînsul, pentru mine, mamă... Spune că Veve prea e... franțuzesc, pe cînd Arina, deși nu e un nume obișnuit, are totuși o... rezonanță, cum spune el așa frumos — și aci

domnișoara Veve își țuguie buzele — o rezonanță românească, mamă...

După ce se spală și se îmbracă, Mihnea pleacă la Universitate și nu mai e înfricoșat de plaga căderei la examene. Nici nu mai dă pe jos, prin sala cu pietre arheologice și cu monumente funerare de la Drept. El cutreieră numai sălile de la Litere și filosofie și coridoarele din dreptul lor. Uneori e surprins de vreun profesor înăuntru și trebuie să rămînă ca să audieze întreaga oră atunci, mai ales dacă profesorul e de filosofie, el ascultă cu religiozitate, încercînd să cuprindă sensul adevărat al celor spuse și neștiute, care în capul lui, precum își dă bine seama, iau cu totul un alt sens, poate mai complicat și fără îndoială mai original decît cel pe care vrea să-l dea profesorul, dar în nici un caz cel adevărat. Și recunoscîndu-și în-voalte și temerare aptitudini filosofice, Mihnea e nevoit să regrete totuși că Arina va prefera, de bună seamă, în dulcile lor discuții, sensul exclusiv pe care-l imprimă de atîția ani domnul Rădulescu-Motru temelor sale. Divagația e permisă, recunoaște Mihnea, numai după ce dovedești că poți străbate necondus de nimeni drumul cel vechi și știut.

De aceea, cartea lui de predilecție a devenit iarăși, de cînd viitorul imediat i-a fost asigurat, broșura Inițierilor lui Faguet. Pentru Vev6, această lectură are perfecta ei legitimare : i-o fi lehamite băiatului de atîta tevatură cu cărțile groase și indigeste de la Drept, avalate cu nemiluita în toată perioada asta a examenelor, despfe al căror rezultat, tocmai pentru că el păstrează un mutism așa complect, atît ea, cît și d-na Balaman, cît și Vulpache găsesc că e lipsit de delicatețe să-l întrebe. Evident, în sesiunea următoare lucrurile or să se schimbe, dar pentru că pînă atunci e destulă vreme. Veve, care, cum singură spune, s-a înscris la Universitate 2,mai mult de formă“, e prea ocupată cu lucruri mai serioase — ca bunăoară ajutorul domestic, pe care acum trebuie să-l dea cu

atît mai vîrtos doamnei Balaman — ca să mai aibe timp de controlarea lecturilor lui Mihnea. Lasă, mai spre Paști, încolo, îi face ea un program special, să nu creadă domnul că-l va lăsa așa, la înfinit, să-și piardă vremea degeaba. Dar și acuma Mihnea, care și-a terminat frecvențele, își motivează vfzitele lui regulate la Universitate cu cercetarea asiduă a bibliotecei de la Drept, „singurul loc undjg‘ poți găsi toate cărțile de care ai nevoie". Era deci limpede peri- tru toată familia că Mihnea căzuse, și că, ambițios și îndîrjit

— și de bună seamă puțin rușinat — nu și-a oferit nici un răgaz și s-a hotărît chiar de-acum să „ia din nou taurul de coarne". Incit lui Veve, dacă scumpa ei nuntă nu ar fi în funcție decît tocmai de aceste examene plicticoase, i-ar veni serios gîn-dul să-l sfătuiască și să-l îndemne la puțină recreare...

— Dar e încăpățînat, mamă, și plin de ambiție ! îl blamează ea în lipsă, șăgalnic și calin.

Iar in vremea asta, Mihnea bate cimcntul facultății în căutarea adevăratei Arina ; iaca, se împlinesc iarăși cîteva zile pline de cînd n-a mai zărit-o... în șuvoaiele studențești care curg fără ră^az pe cele două laturi ale coridoarelor, el înfige priviri adinei și minuțioase grupelor bălțate de studenți și studente. Și astfel prinde din zbor vestea afișării rezultatelor la anul al treilea de Drept ; cu toată siguranța lui de-acuma față .de surprizele viitorului, Mihnea își simte inima clătindu-se violent în coșul pieptului ; sîngele îi încropește figura și-o emoție vie îi strînge sufletul în clește. Un vînt năprasnic de curiozitate îl împinge atunci cu pas accelerat prin valurile studențești spre scara fostului Senat. Și-n graba-i asiduă, abia după ce ea a trecut departe, el își dă seama că a încrucișat pe Arina. Fata nu l-a văzut, din cauza bascului prea lăsat pe ochi spre dînsul ; era plecată îm-părtășitor în partea cealaltă, către o însoțitoare mică și blondă, cu ochi vineți, largi și plini de luare-aminte, barate în față și-n spate dc

liniile zgomotoase ale unor găligani de ambe sexe. Vocea ei l-a făcut să tresară, glasul ei clar, de cristal ciocnit ușor, care nu i s-a adresat încă niciodată direct, dar pe care l-a cules din aer și din toate cotloanele, l-a cules picătură cu picătură în potirul amintirei lui. A auzit numai atîta, aceste trei cuvinte, pe care ca le rostea cu glasul acela de cristal : „și de-o timiditate excesivă".

Atît. Și nimic altefeva. Și totuși cît de mult ! împărtășea ea oare unei prietene flirtul care luase naștere aci pe sălile acestea ? Interpreta ea astfel rezerva lui de a o cunoaște, absența oricărei încercări de a se apropia de dînsa, în contrast bizar cu lungile priviri ce-i adresa, cu adîncii, negrii și voluntarii săi ochi, cu care o fixa atît de strălucitor ?

Mihnea avu timp .să vadă pasul scump, lent și maiestoa; parcă de dans, pierzîndu-se într-o forfotă de linii mișcătoare : ezită să se ia îndată după dînsa, dar ezita încă să coboare spre afișierul temut. în cele din urmă conveni că ea, care părea, judecind după punctul întîlnirei, de curînd sosită — și asta era ceva încă amețitor de interesant, că ea intra acum pe la Drept ! — trebuia să mai rămînă și se năruì pe scări la vale pentru a arunca în fugă ochii asupra listelor și a reveni numai-decît.

Se întîmplă însă să nu găsească tocmai foaia în care era trecut numele lui Mih. ; i se explică, fusese oprită pentru a i se face o corectură. El trebui deci să aștepte, cu alți studenți cari erau strînși gata și se strîngeau încă, și începu să simtă, fără voie, străbătîndu-i prin haine și prin piele înfrigurarea lor. Nu lipsi nici nodul din gît, cînd omul de serviciu, mic, negru și cu mustăți lungi, răsucite cu cochetărie veche, pe care-l cunoștea de unsprezece ani de zile (pe el îl cinstise ca să-i arăte odată cum se umblă prin Digeste) aduse lista îndreptată cu roșu. O frămîntare scurtă se înteți atunci și-un șezut puternic îl aruncă în urmă, în

piepturile din spate, care-l repeziră automat înainte. Răsunară exclamări de izbîndă și protestări îndîrjite. Cineva, care se strecura să iese, îi făcu loc, cu ochi plecați, cu buze strînse, cu fața cadaverică. Dar Mihnea tot nu se găsi chiar în dreptul coloanei cu litera B, pe care, de-aci, de unde se afla, nu putu să distingă nimic, din cauza necontenitei mobilități a capetelor dinainte. Auzi numai, pe unul cocoțat aproape, care citea tare, pentru ceilalți, nume și rezultate.

Răcni și el :

— Băiatu Mih. !

— Băiatu Mih. ? păru că întreabă la rîndu-i mirat interpelatul. Albe cu elogii !

Mihnea șovăi. Simți efluvii mari de căldură țîșnind din membre spre inima care tresălta de fericire.

Apoi, cînd nepotolita stîlceală îl împinse și pe el în dreptul limanului dorit, putu vedea în sfîrșit cu ochii proprii minunea cea mare. Și tot nu se mulțumi. Numără de sus în jos pe toți cei înșirați din capul listei pînă la Băiatu Mih. și pe urmă numără liniile rezultatelor. Ei da, desigur : Băiatu Mih. era juxta-pus exact în dreptul strălucitului rezultat. Mihnea nu mai voi să mai facă numărătoarea acum și de jos în sus, dar piepturile nerăbdătorilor din urmă îl' evacuară scurt, și el ieși la larg cu picioarele strivite, cu lucioșii lui galoși călcați, cu gambeta ju-cîndu-i pe creștet ca barca pe valuri.

„Va să zică... va să zică... va să zică...

Bucurie a bucuriilor ! Dar cum dracului, domnule, cum dracu... La urma urmei toate bune, dar ce caută elogiile ?

Cum ? cum ? ce importă acuma... Viitorul e de-acum al nostru, libertatea e a noastră. La liberte est ă nous !“ Și ochii lui vărsau bucurie mai mult decît toți ochii ăștia, cari trebuiau să se mai întoarcă spre el, să se umple din bucuria lor. După cum alții se întorceau din calea lor, umiliți și rușinați...

— Ar trebui să mergem la cîte-uîi aperitiv propuse cineva. Iar Mihnea calculă în gînd că ar fi timpul destul : Arina trebuia să mai rămînă un ceas, ce dracu ! Doar nu venise ca să plece... Va putea vedea astfel dacă îl aștepta, dacă tot venind, mai zăbovea de obicei și pentru dînsul... Mai ales dacă într-adevăr despre el vorbise cu blonda cea mică, va aștepta cu dînsa să i-l arăte...

Dar, odată începute, aperitivele se întețiră, iar grupul amatorilor se mări, cu noi-veniți, pe care cuvînt lăsat anume printre, prieteni îi îndrumau încoace. în curînd toată bodega fu numai a licențiaților și-a altor studenți, cari veniseră să bea succesul prietenilor. Mihnea ghibui și o pereche de lăutari, în șmocuri pătate și cu ghete de lac pe piciorul gol. Sub comanda lui, țiganii trecură îndelung printr-un repetoriu bogat și atît de minunat ales, că făcu deliciul tuturor și Mihnea stîrni admirație unanimă.

— Cine e ăsta, mă ? Cine e ăsta ? picară primele întrebări discrete. Voi l-ați mai văzut ? Cineva putu da o indicație precisă : Asta e unu... Niculescu Romulus ?... De Niculescu Romu-lus vorbești ? ripostă îndată un altul, cunoscător. Niculescu Romulus e ăla înaltul de 1% masa din fund... îi zice Niculescu Basu, de la Craiova, deși el e tenor... dar are o voce teribilă... Trebuie să cînte și el acum.

— Nu cîntă, domnule, ăla prin cîrciumi... Ala urmează Conservatorul, e cu pretenții...

în vremea asta, Mihnea, acompaniat în surdină de lăutari, cu halba în mînă, căci trecuseră la bere, fredona pe cît de ușor, pe atît de inteligibil :

Pădure..:

Pădure...

Pădure ca la Hîrtoape, dodă...

Salve de aplauze primiră sfîrșitul cîntecului.

— Mă, cine e ăsta, mă ! L-ați văzut'care cumva ?...

Dar pînă la urmă nimeni nu putu să afle cine e

ăsta și nimeni nu îndrăzni să-și potolească nedumerirea, cerînd direct la masă identitatea unui băiat atît de dezgheţat și de dat dracului și care pe deasupra trebuie să fi înhăţat și ceva bile senzaţionale, de se află într-o vervă așa de îndrăcită. E o curată rușine să fi stat trei ani cot la cot cu un așa juvaer și să nu-i fi știut nici măcar de nume ; dar dacă oricare dintre dînșii trebuia totuși să-și mărturisească această rușine în privința numelui, în schimb aproape toți își aduceau aminte că l-au văzut la cursuri și la examene.

— Venea regulat, domnule...

Iar Bărbulescu C. Vasile sări ca ars :

— Aaa... stați că mi-am adus aminte ; am dat cu el Civilul... A... e foarte îndrăzneț... S-a repezit în profesor și-a ieșit trîntind ușa, de, de...

In schimb o impresie literalmente detestabilă a făcut Mihnea familiei Balaman, care-l aștepta în păr, inclusiv deci domnul Vulpache, la 4 dimineața, cînd și-a făcut nesigura dar radioasa intrare pe ușa antreului. Veve a leșinat la moment, iar printre țipetele doamnei Balaman, care se străduia să-și învioreze copila, domnul Vulpache a întreprins, pe ton blînd, dojenirea culpabilului.

La orice argumentare, Mihnea răspundea scurt :

.

— Mi-am sărbătorit pe văru-meu... Așa sunt eu ; eu am căzut, el a reușit... L-am sărbătorit... așa sunt eu...

— Bine, așa oi fi fiind mata, dar puteai să anunți pe cocoane....

— A, pardon... a încuviințat îndată Mihnea salutînd politicos cu gambeta pînă la podea pe cele două cocoane ; la care gest Veve, ridicată pe șezut și aspirînd sticluța de amoniac, pe care i-o ținea mama ei, îngenuncheată alături, leșină din nou și se întinse iarăși toată pe dușumeaua antreului. Fără îndoială că în noaptea asta ea n-a mai intrat în camera, care urma să mai fie nupțială încă vreo cîteva luni. în schimb Mihnea s-a îndreptat grăbit

într-acolo trimițînd bezele lui Vulpache și sa-lutînd ungherele antreului cu gambeta și cu cuvintele : La liberte est e nous ! La liberte est e nous /...

Veve a rămas profund supărată mai multe zile și nopți de-a rîndul, spre ascunsa bucurie a lui Mihnea, care plănuia ceva monstruos. Dar el ieși chiar de a doua zi ; și găsi la facultate pe Mih., spre care alergă cu brațele deschise.

— E, acum îmi spui unde vrei să mă înscrii ? îl întrebă poznaș Mih., care nu părea deloc emoționat de marele lui succes.

— Lasă asta ! mie să-mi spui cum s-a întîmplat, nenișo-rule, de ți-au picat iar elogiile astea ?... La Civil, n-aș fi crezut pentru...

— Păi dacă mai rămîneai în sală și continuai să-mi iei apărarea, chiar că-mi mîncai un elogiu...-

— Păi bine, domnule... eu credeam că n-a ascultat... tot cu ochii pe ferestre după muște...

— Fugi de-acolo, domnule... fii serios... ăla e profesor mare, ăla e savant, domnule... el e familiarizat, domnule, cu materia, așa că putea să studieze în voie oricîte muște ar fi dorit, el tot ar fi văzut cît sunt de stăpîn pe curs... fără să dea vreo atenție... și, pentru că se plictisea omul să audă tot ce-i răsună ca morișca în cap de ani de zile, își căuta și el un studiu în plus...

Bine. foarte bine. la Civil...' dar la ălălait, ăl mic, din urmă... zău că nu disperasem, cu tipul ăla care uitase ce-a scris -în propria lui carte...

— Vai de mine, fii serios, domnule, îl întrerupse musti ă-tor Mih. Cum poți să afirmi astfel de lucruri, cînd zici că ți-ai dat și dumneata licența... Ala e un specialist recunoscut !..

— Lasă, domnule, încerca Mihnea să reziste acestei discrete umilinți. Vorbeau toți studenții, ce tot spui dumneata... Ba chiar și dumneata ai mai rămas și ai continuat să mai vorbești, după ce ți-a trecut seria la loc...

— Bine, aia e tactica mea... atunci eu expuneam suplimentul pentru elogii... dar dumneata probabil că... cum să zic... nici nu trecuse vreodată pe la urechile dumitale ce se vorbea acolo... Se vede că ți-ai luat cam demult licența...

Băiatu Mih. a fost chemat deoparte de-un grup de flăcăi înalți, îmbrăcați muntenește, cu șube scurte, cafenii. Dar peste puțin, în valul de tineret, ce se sparge, el vede pe Arina și pe mica ei prietenă blondă, convorbind voios, răzimate de părete. El se preface că n-a văzut încă nimic și numai coada ochiului urmărește pe cele două fete. Arina l-a zărit la rîndu-i și arată celeilalte, din cap, spre el. Blonda cea mică îl consideră curioasă, dar cu vădit semn din buze că nu-i face nici o impresie. La urmă chiar înalță din umeri, întorcîndu-se întrebătoare spre amica ei : „Ce-ai găsit deosebit la dînsul ?“ Arina îi răspunde cu rîs mare ; își bate joc la rîndu-i de el ? „Drace, ce însemnează rîsul ăsta...“

Mihnea simte o leșuială subită îndoindu-i picioarele. Afurisita cea mică și blondă îi turuie înainte, iar Arina, din cînd în cînd, întoarce capul rîzînd din ce în ce mai zgomotos spre dînsul. Cu fiecare nouă izbucnire voioasă de rîs. întoarce capul spre dînsul.

Mihnea e pierdut. Ah, mititică blondă... Dar lasă, se va răzbuna crîncen... aha... o s-o întîlnească el singură odată... o să-i vîre el o pereche de ochi în privirile alea albastre și spălăcite... Va vedea ea, Arina... Ce poate o prietenă clevetitoare...

O, trebuie numaidecît să termine cu Inițierea lui Faguet. Trebuie să înceapă neapărat Istoria lui Fouillee... Războiul e declarat... Cu siguranță că păpușica asta e tobă de filosofie... Asta a fost doar și sensul conversației mutești cu prietena ei, examinîndu-l : „Ce vezi la dînsul ?... Un filfizon... Un tip de Calea Victoriei... Atît și nimic mai mult! Ai vorbit cu el ?... l-ai întrebat dacă a citit pe

Bergson... dacă a aflat de Kant...“

Mihnea monologhează în gînd înainte, șuierînd nepăsător, deși o dispoziție rece i s-a așezat ca o plasă umedă între umeri, pe tot spatele, aria cu care a văzut ce face ravagii și care se potrivește de minune în minutul de față :

Fetele mă iubesc toate,

Nevestele jumătate...

Intr-adevăr nici nu mai privește spre ele ; el fixează acum o înăltuță zvăpăiată care se frînge toată de mijloc, răspunzînd cu rîs exagerat unui tînăr foarte lat în spate și foarte serios

Fata a prins privirea lui Mihnea și-i rîde drept în ochi, lăsîn-du-se pe un picior și ridicînd șoșonul lung al celuilalt înainte... pentru a schimba apoi îndată, cînd e gata să-și piardă echilibrul. Mihnea îi surîde printre buze țuguiate strîns și fata, aplecîn-du-se spre partener, doar cu urechea, repede spre dînsul fățișe ochiade întrebătoare... Și Mihnea se simte parcă îmbăiat în melodia caldă, consolatoare :

Pădure,

Pădure...

Din coada ochiului a lăsat doar o rază spre grupul Arinei ; și cu o rază a descoperit tot ce trebuia să descopere. Mititica e în plină vervă, dar Arina o asculta distrată și neliniștită. Ah, iat-o, acum și-a scos lorgnon-ul și iată, Maică Precistă și Sfîntă a sfintelor, consideră de sus pînă jos, cu nespusă severitate, pe zglobia înăltuță și subțiratecă. Suflete, suflete... tot suflet rămîi, cu toți David Hume și cu toți Bergsonii dumitale...

...ca Ia Hîrtoape, dodă..

A închis pentru un moment ușulița razei și acum găsește că e timpul să întoarcă ochii plini spre Arina. Va tresări de surpriză vădită că a observat-o și în semn mai ales că s-a lăsat descoperit flirtînd cu o alta ; apoi nu va mai arăta nici o atenție zvăpăiatei. însă cînd noua stratagemă e pusă în executare, locul celor două fete e gol... Avu doar

timp să le vadă cotind după colț...

Ah, tactica e strașnică. Dacă lucrurile au ajuns pînă aci... acuma nu mai poate să le urmeze ; decalogul lui monden îi interzice... și apoi trebuie văzut ce este cu această provocatoare baiaderă, care parcă n-ar avea oase, care parcă a descins aci direct de pe sîrma de la circ... Mihnea o încercuie printre grupuri, în ocoluri din ce în ce mai apropiate ; el pășește ca un curcan, iar botul buzelor revine necontenit, din orice poziție, ca un magnet, spre acest neastîmpărat centru atrăgător. Ochii lui intră în ochii fetei, care-i ține totuși semeață pe ai ei, înfruntîndu-l : și i s-a părut — sau de pe fața ei veselia a pălit puțin, ca și cînd într-un candelabru s-ar fi stins o lumină... Pentru că o privește el așa de stăruitor, apropiindu-se, sau pentru că vorbitorul de alături, care nu se uită nici în stingă, nici în dreapta, i-a spus ceva neplăcut ? Mihnea e pentru principiul atacului fără întrerupere ; cea mai mică ezitare poate fi interpretată act de lașitate. Domnul spătos și morocănos a pierit de lîngă fată ; a luat-o spre fundul coridorului, probabil trimșș de dînsa... cine știe, la secretariat sau cine știe unde... I-a'făgăduit poate că-l așteaptă aici... ca între timp...

Așa că...

Și Mihnea se apropie ceremonios.

Fata îl privește speriată și-i întoarce la timp îngustul ei spate, strîns zdravăn în mantoul marron, aproape băiețesc.

— Vă inoportunez, domnișoară...

— Pardon, domnule, nu vă cunosc...

— O, asta nu e nimic, domnișoară... Putem face numaidecit cunoștință...

Dar cum el s-a postat iar în fața-i, fata i-a întors din nou spatele brusc...

— Nu am nevoie de cunoștința dumitale... Și te rog să mă părăsești numaidecît...

Era și timpul. Pentru prima oară, Mihnea s-a depărtat cu obișnuitu-i mers legănat, ca și cînd nu

s-ar fi întîmplat nimic, roșu ca un rac ; și doar roșul acesta, pe care acum și-l simte zdravăn pe obraji, nu știe cum să-l mai acopere. S-a postat în dosul unui stîlp, de unde privește furiș, să vadă dacă „fasonul înghițit i-a fost observat*1. Dar grupurile, prea răzlețe acum, par destul de absorbite în propriile lor convorbiri, ca să pară că ar fi băgat cineva de seamă. Iar de după colțul după care dispăruseră adineauri, Arina apare cu însoțitoarea ei mică. Mihnea e încă roșu și drăcoaica aceea provoctoare e în partea opusă a stîlpului după care se află el acum... Oricine ar fi urmărit începutul scenei, i-ar fi putut reconstitui ușor urmarea, cu elocventul eșec, din poziția actuală și din culoarea de pe figură a personagiilor.

Dar Mihnea are mimica lui specială ; astfel vederea Arinei se traduce pe figura lui într-o clară expresie de satisfacție ; e neîndoielnic ca bună ziua, numai aruncîndu-i o privire acestei figuri, că surpriza e- pentru el așa de mare, încît orice alte preocupări, de orice alt ordin, sunt de la sine sortite indiferenței complecte. Roșul însuși de pe obraz e roșul timidității, recunoscută chiar de Arina ; iar dacă zvînturateca aceea i-a reținut puțin atenția, lucrul era destul de explicabil, numai privind' la contorsiunile șerpoaicei, capabilă, cu astfel de mijloace, să turbure, cu atît mai mult, pe-un iremediabil timid.

Domnișoara cea mică i-a șoptit ceva Arinei, după ce l-a descoperit cu privirea ; iar Arina a întrebat ceva în șoaptă și pe urmă și-a întors capul tocmai în direcția opusă locului unde Mihnea, așteptînd efectul discretei corespondențe, își umfla pieptul, dregîndu-și pînă-n ultimile cute aerul suav al inocenței !...

Un moment Arina nu privi la dînsul, cît ținu traiectul drumului ei pînă la scară ; mititica de alături surîdea, fără a mai privi nici ea încoace. Dar tocmai acest ostentativ refuz de a-l vedea, acest mers înțepat și demn, această mică și blondă

complicitate nu glăsuiau oare ele mai mult decît cea mai dulce și mai făgăduitoare privire, cel mai cristalin și mai încuviințător cuvînt ?...

Mihnea se urni mai beat decît după petrecerea examenului ; dar cum ocoli stîlpul, ochii zvăpăiatei, care acum asculta serioasă pe spătosul reîntors, se umplură deodată de lumină și de dor și porunciră, prin zbucnetul lor de unde, lui Mihnea, să mai rămînă...

Și, rușinat peste urechi, că doar cu astfel de biet pardessus băiețesc, el putuse să pună în cumpănă, măcar și ca simplă încercare, frumusețea și eleganța Arinei, cu Bergsonul și cu magnet, ei cum laude cu tot, ochii lui răspunseră șerpoaicei de circ, scurt și categoric : „Mai du-te dracului !“ în vreme ce întoarse fața plictisit.

Mai concesiv însă, în capătul scării, pentru că, la urma urmei, pardesiul ăsta îi adusese dulcea revelație a divinei supă-’ rări, el mai aruncă o dată privirile înapoi, și figura fetei, care-l urmărea atentă, îl întîmpină cu nestăpînit cutremur al capului drăcesc și cu ochii închiși languros pe jumătate, în cercurile de-aici de departe, atît de negre, ale cearcănelor pătimașe. Numai că nu striga după dînsul : „Rămîi, odorul meu..."

Că Mihnea ridică din umeri, mai nedumerit ca niciodată în viața lui : „Asta e nebună curată !“

Era fericit, era extrem de fericit. Se potriveau toate atît de bine, și mai ales această supărare a lui Veve, care tot timpul mesei nu-i adresă nici un fel de privire — invariabil încruntată asupra farfuriei — și această rezervă a d-nei Balaman, care-l servea în tăcere, întrebîndu-l doar strictul necesar.

Se retrase deci la dînsul și începu să aștearnă avîntate rîn-duri către domnul Ștefan : „Dacă gazetele nu mi-ar fi luat înainte, sunt fericit să vă adup eu vestea cea mare : sunt, sunt, sunt li-cen-ți-at !... După o matură strădanie, iată-mă, nu la limanul suferințelor, căci acum începe panta cea grea a doctoratului, cu care însă eu sper să mă joc

— dar, după o muncă atît de intensă, iată-mă răsplătit întocmai după sforțările mele : nu numai trecut, nu numai albe, dar elogii... elogii..."

Se întrerupse și după o scurtă reflecție se mustră amarnic de greșeala pe care era s-o facă. Trebuie să fii nebun ! își spuse, să trezești în chipul ăsta bănuielile domnului Ștefan. Parcă el, săracul, elogii ar aștepta de la fiul său ! Ș-apoi în ziare nu se trec decît numele reușiților, fără nici o calificare. Mihnea șterse povestea cu elogiile, mulțumindu-se să adauge în loc, pentru orice eventualitate, ambiguul : ,.și încă cum !“ Apoi recopie scrisoarea, să fie fără ștersături, și trecu repede la planurile lui de viitor și mai cu seamă la doctoratul care forma obiectul principal al scrisorei, ale cărui cursuri le-a atacat din plin : „simt în mine o energie cum nici nu puteți bănui, onorate domne Ștefan, și dumneata, coană Ecaterino“.

După ce termină cu cele mai tandre pupături și iscăli ca un ministru, ușa se deschise ca la comandă. Veve înainta spre el, dreaptă și dîrză, și întinse mîna spre scrisoare :

— Vreau să văd cui scrii dumneata și ce scrii anume ?... Dar ar fi fost catastrofă curată să-i arate conținutul scrisorei. Ii mărturisi deci, ferind hîrtia departe, la spate, în vreme ce cu cealaltă mînă ținea pe Veve în rcspect .,că scrie tatălui său, explicîndu-i insuccesul examenului...

— A, insuccesul ? Să văd ! pretinse Veve categoric, bătînd din picior...

— Da, insuccesul... ce te uiți așa... ?

...Insă scrisoarea mai conținea și alte amănunte familiare, pe care ei încă nu i le poate destăinui. In orice caz, să fie sigură că acolo nici nu poate fi vorba de dînsa, întrucît nu era să-i aducă vestea de însurat odată cu aceea a căderei la licență. Astfel de lucruri se pregătesc pe îndelete și cu deosebită delica- tete. (Și demonstrîndu-i toate acestea cu tihnă și înțelepciune, se străduia să citească în

fizionomia ei ce anume bănuială o adusese încoace — or dacă nu fusese cumva de dimineață să vadă listele la facultate.)

Dar fără să lase să se înțeleagă nimic, Veve ținea cu încă-pățînare la al ei : „să văd, să văd1. Mihnea o îndepărta cu brațul domol dar ferm : hotărît lucru, nu poate să-i arate, cel puțin deocamdată, anume argumente de ordin strict familiar, care, speră el, l-ar putea determina pe domnul Ștefan să nu-i reteze pensia, invitîndu-l să-și reia preparatul în pacea din orașul natal.

— Ceea ce cred că nu ți-ar conveni nici dumitale...

— Nu pleci de-aici pînă nu văd și eu scrisoarea...

— Mai bine o rup, dacă e p-așa, schiță Mihnea un gest hotărît... Și-n gîndu-i își spuse cu convingere : să știi că nebuna a fost la facultate...

Dar Veve îi apucă brațul cu strășnicie :

— Să nu mă minți pe mine că-i „scriu tat'ei“ ! șuieră ea printre dinți...

— A... te îndoiești de asta ! respiră el ușurat, dar încă bă-nuielnic. îți jur că tatei...

— Atunci te rog să faci adresa în fața mea...

— A... foarte bine...

Mihnea vîrî scrisoarea, tot cam pe departe, în plic și făcu adresa : ea-i urmări mersul condeiului peste umăr. -

— Lipește...

Mihnea lipi...

— Am s-o duc eu la cutie...

— Asta nu...

— A... va să zică era destinată altcuiva, domnule ! țipă ea asurzitor, smulgîndu-i-o dintr-o mișcare dibace și neașteptată.

— Veve, n-ai s-o citești ! răgi repezindu-se la dînsa, dar fata și deschisese ușa și se năpustise pe săliță, strigînd pe doamna Balaman...

O prinse tocmai cînd sosea aceasta, dar Veve o aruncă doamnei Balaman :

— Mamă, să nu i-o dai, mamă, l-am prins, mamă !... Rupe-o repede, mamă, și vezi cui vrea s-o scrie... Adresa e prefăcută, mamă...

Mihnea împinse pe Veve și se apropie grav și hotărît de doamna Balaman. Dar Veve îi sări în spate :

— Desfă-o și citește-o, mamă...

— Dar înțelegi odată că e scrisă tatei ! răcni Mihnea scu-turîndu-se zadarnic de povara din spate. Doamnă, dacă o desfaci, eu părăsesc imediat această casă...

— Spune cui ai scris-o, șuieră Vevâ în ureche.

— Tatei, am spus...

— Atunci dă-mi-o s-o duc eu la cutie...

— N-am încredere.

— N-am nici eu... Mamă, adu-mi mantoul și șoșonii...

Doamna Balaman dispăru ca fulgerul. Mihnea se urni după dînsa, în cîrcă cu toată povara lui Veve, care trăgea disperată de dînsul și se proptea în tocurile pantofilor, să-l întîrzie. își făcură astfel intrarea în antreu. Doamna Balaman ridică scrisoarea pentru a-i arăta lui Mihnea că n-a deschis-o ; în schimb îl obligă să aștepte pînă se va îmbrăca Veve, și să meargă amîndoi la cutie. Și Mihnea acceptă desigur ; plecară deci amîndoi, spionîndu-se cu coada ochiului : el cu teamă să n-o desfacă deodată, ea să nu i-o smulgă pe neașteptate. Și cînd ajunseră la cutie, Veve o înfipse prin clapele de metal ale deschizăturei cu icnet satisfăcut de răutate.

— Și-acum să vedem ce-o să-ți răspundă tata la scrisorile dumitale de amor...

Mihnea se simți iar fericit. Rîse de teama ei tot timpul, și ea îi răspunse la fel, bătîndu-și joc de dînsul, dacă-și închipuia c-o să-i dea drumul de-acasă ca să ceară la poștă restituirea scrisorii. Totuși, pe tot drumul, înălță capul fericită spre ferestrele vecinilor, pe care-i știa la pîndă, după perdele. Dar în antreu, cînd el o apucă de mînă și

voi s-o atragă spre camera lor, ea reluă figura ei de hurie și-l respinse cu nemărginit dispreț.

La facultate, domnișoara Arina îi întoarse, mai multe zile în șir, capul, ba chiar și spatele. Cînd, involuntar, ochii li se în-tîlneau totuși, ea făcea o mină atît de dezgustată că Mihnea începu să se îngrijoreze și să regrete amarnic flirtul lui strategic de acum cîtva timp. Odată, cele două fete rîseră atît de disprețuitor, măsurîndu-l din ungherul în care se'postaseră, în-cît se simți pierdut. Mai rămăsese acum, ceea ce tocmai se in- tîmpla, să vină Mih. și să-i bată capul cu hîrțuiala tăiușului de ferestrău a ironiilor lui.

— Și zi așa, coane Mihneo, uitase ăla ce-a scris în carte... Ei, cum ai băgat dumneata de seamă, coane Mihneo... mare duhliu mai ești...

— îmi pare rău, coane Mih. De cînd am dat eu licența, cred că mi-o fi îngăduit să uit fleacurile ăstea... Dar șopteau băieții din jurul meu...

— Nu cumva .oi fi auzit dumneata greșit...

— E... coane Mih...

Și conu Mih. se prăpădea de rîs, rotindu-și ochii, ei înșiși parcă pistruiați asemeni feței, prin roatele suprapuse ale ochelarilor, și bătîndu-l pe umăr, cu prea covîrșitoare simpatie, ca să nu pară de-a dreptul luătoare în rîs.

— Ia ascultă, mi se pare c-ai dat cam de mult licența aia... iacă, ai să vezi cît de greu o să-ți vie la doctorat...

Iar profeția asta i-o făcea cu un aer prea serios, și brusc curmat din veselia de acum cîteva secunde, ca Mihnea să nu simtă cum începe să-și iasă din sărite. Un moment numai, privirea lui se rătăci spre cele două fete, pentru a judeca, după depărtarea lor, tonul cu care tocmai avea de gînd să astîmpere puțin elanul acestui june cam obrăznicel și tipicar, de care acum nu mai avea nici o nevoie. Dar, minune a minunelor ! Arina și tovarășa ei se uitau acum la el, cu niște ochi, Dumnezeule mare, cu niște ochi !... Admirație și

simpatie erau în ochii lor, pentru dînsul și, desigur... pentru găliganul ăsta de Mih., a cărui volubilă prezență alăturată săvîrșise — Mihnea putu cîn-tări lucrurile dintr-o aruncătură de ochi — miracolul. Și-n vreme ce se simțea astfel contemplat, în compania celui mai eminent student din universitate, Mihnea înghițea cu zîmbetul calin și chiar cu mare rîs de satisfacție bătaia de joc a partenerului său. Abia putu să-i domolească verva și să-i atragă atenția spre cele două fete, pe care Mih. îndată le salută, trimițîndu-le și primind la rîndu-i, de la amîndouă, zîmbete prietenești. Mihnea îl întrebă acum de cea mai mică, dar Mih., care de bună seamă numai asta nu-și aducea aminte, că-i mai spusese odată numele Arinei, îi dădu lămuriri complecte despre amîndouă :

— Cea mai mică, adică mai scundă, că e mai mare de vîrstă, Maricica Gheorghiade, asistentă la Teoria cunoașterei !...

— Teoria cunoașterei ?...

— Da, și Psihologie... studentă eminentă ; și-a luat doctoratul cu o teză care a făcut vîlvă : Teoriile evidenței fi eroarei în filosofiile cartesiană și postcartesiană...

— A... ha... gemu'Mihnea... socotind în gînd : „Psihologia... și Teoria cunoașterei... Hm... pesemne că asta o fi Logica"...

— Iar cealaltă, Velovan Arina, fată foarte frumoasă, fină, spirituală, acidă, nu și-a trecut încă teza la doctorat, dar e și ea asistentă, de anul ăsta... la Istoria filosofiei...

— A... ha... zi, cea dintîi la Logică și Psihologie... asistentă, încercă el într-o doară să se lămurească măcar asupra primei nedumeriri.

— Da, la Motru. Vrei s-o cunoști ? Uite, chiar mi-a făcut semn să mă apropii domnișoara Velovan... îmi permiți, te rog...

Și Mih. se precipită într-acolo, vîslind din șoldurile noduroase, parcă lipite anume de corpu-i lunguieț...

Mihnea rămase aiurit un moment, apoi păși spre ieșire, șoptind : „Teoriile evidenței și eroarei cartesiană și postcartesiană, adică de la Descartes... și pînă azi... asta a văzut-o și-n Faguet... dar teoria eroarei ? trebuie, trebuie să fie ceva în Fouillee...“

Și se topi nenorocit printre grupurile zgomotoase, reconstituind cu imaginația ravagiile ce le va fi făcînd tăiușul de fe-restrău al spiritelor lui Mih. pe socoteala nemernicei lui persoane, pe care neașteptata conversație cu dînsul abia o redresase în mintea celor două fete. De ajuns să le fi povestit întîmplările cu Civilul și cu examenul celălalt, la ce dracu a mai fost, ca să-l radă definitiv din gîndul lor, adică — totuna — de pe suprafața pămîntului.

Și buimac, de parcă abia s-ar fi deșteptat după o strașnică lovitură în cap, sau după un chef, cu rachiu de mintă și cu ceapă cu mămăligă, ca odată la o vie, cînd o furtună năprasnică rupsese orice comunicație între vîrful dealului și restul lumei, luă loc în tramvai, cerînd bilet, cu resemnare, spre domiciliu-i cvasiconjugal.

Trei zile nu mai dădu pe la facultate și poate n-ar mai fi dat încă și mai mult, dacă Mih. nu l-ar fi strigat pe bulevard și nu s-ar fi îndreptat rîzător spre dînsul, făcînd semn de așteptare grupului de vlăjgani ca și dînsul, în costum național, în mijlocul căruia se găsea :

— Bine, domnule, unde te-ai vîrît atunci, te-am căutat toată Universitatea... vreau fetele să te cunoască... le-aîn spus că ești vărul meu, că ți-ai luat licența în drept mai de mult, că ai urmat și doctoratul și că acum prepari o teză cu o temă filo-sofico-juridică... un anume domeniu al dreptului privit din unghiul unor considerații filosofice, personale... Nu le-am dat mai multe amănunte, pentru a te lăsa pe dumneata să brodezi apoi în voie, după ce te puneam, evident, în cunoștință cu ce debitasem pe socoteala dumitale... Cred că nu te superi că te-am dat drept văr al meu... în schimb,

te-am prezentat ca pe-un veritabil exemplu și stimulent al ambițiunilor mele intelectuale și-un periculos rival în discuții... în sfîrșit, te-am făcut atît de curios în ochii lor... Știi, Arinei îi cam plac băieții fercheși, cu condiția să fie inteligenți... și invers...' Numai de un fel, nu admite.

— Lasă asta, coane Mih. Mai bine, spune drept, ce le-ai spus...

— Pe onoare îți declar că alceva nu le-am spus nimic...

— Nu le-ai spus dumneata de Civil ?

— Ba da... cum să nu... Că ai asistat la examenele mele, că ai zeflemisit puțin pe profesorul de Civil pe care l-ai încurcat în niște ițe juridice, de a rămas ăla cu gura căscată, iar pe celălalt, că l-ai prins în flagrant delict de ignoranță, dovedită cu propriile lui cărți...

Mihnea își înfipse dinții în buza de jos, suferind cu abnegație. își potoli pofta, care-i venea din toate ungherele sufletului, să pocnească pe umilul său binefăcător cu o înjurătură mare, lată și românească, drept în lumina ochilor. Se mulțumi numai să rîdă nepăsător, pentru a-i lua măcar posibilitatea oricărei satisfacții, în fața vreunui colț de slăbiciune rău disimulat.

— Zi, mi-o făcuși, cum văd eu... Mă aranjași, cum s-ar zice... De, îmi pare foarte rău... mi-ar fi plăcut înăltuța aceea, domnișoara Velovan... Dar nici prietena ei mică, zău că nu lasă de dorit... își ascunse el repede preferința, pentru a nu lăsa vreun pic de bănuială în ochii căscați excesiv prin ochelari.

Dar Mih. glăsui cu toată seriozitatea :

— Nu înțeleg... cum zici că te-am lucrat... Eu tocmai te-am prezentat în ochii lor în culorile cele mai vii cu putință ; de exteriorul și de eleganța dumitale cred că nu mai era nevoie să adaug nici o vorbă.

— Bate-ți, bate-ți joc de mine înainte.

— E... dă-o încolo de treabă, coane Mihneo...

Păi, va să zică, eix te ridic în slăvi și dumneata... Pentru că de exteriorul dumitale, ce era să le mai spun eu lor ? în privința asta domnișoara Velovan părea să aibe o convingere extrem de favorabilă... Am înțeles atunci că sarcina mea se mărginea doar să te prezint din punctul celălalt de vedere, lăuntric. îți dau cuvîntul meu, o clipă cu m-am gîndit să fac nici cea mai neînsemnată ironie la adresa dumitale. Ce dracu, mi-ești cît se poate de simpatic... Mai ales cînd m-am convins că, într-adevăr, nu ești agent de partide și mi-ai arătat atîta dragoste numai din potrivirea numelui nostru. Ei bine, drept aceea, dacă-ți place cu adevărat vreuna din ele, o să-mi fii recunoscător toată viața de chipul desăvîrșit în care te-am înfățișat, și din punct de vedere intelectual și sufletesc, în ochii lor : un gentleman desăvîrșit, un dialectician de mîna întîi, un spirit acid și de-o rafinată cultură.

— Mergi, ca pe urmă, din contrastul ce-ar fi rezultat din prezentarea mea reală, dumneata să te fi amuzat în toată voia inimei... Iată de ce am avut grijă s-o șterg la vreme...

Și Mihnea rîse cu tărie, să-i arate că puțin se sinchisește de stratagemele sale și de faptul că a scăpat o cunoștință femenină, două, mai puțin...

— Ia uită-te la dumnealui... îmi pare rău, coane Mihneo... Se poate să crezi altfel de dumneata ?... Atunci dă-mi voie să te contrazic eu și să-ți declar că dumneata nu faci chiar o astfel de impresie, pe cît îți închipui... Dumneata ești un modest !...

Mihnea era cît pe-aci să-l întrebe îngrijorat : „Ascultă, vorbești serios ?“ dar rîsul acela al ochilor, pe care ochelarii îi exagerau într-un contrast atît de izbitor cu șartul și gravitatea vorbirei, îl făcu să schimbe numaidecît în glumă, mulțumind lui Dumnezeu că nu s-a făcut complect de rîs, cu o astfel de scăpare de sine :

— Nu mai spune !... Mai bine să lăsăm asta... încercă el să întoarcă astfel conversația, încît celălalt să pară acum cel încurcat și năucit de

neputința sesizării adevărului adevărat : și ia răspunde aici... ce te face să crezi că n-am venit la dumneata trimis de-un club anume ?... hm... ia să vedem, bănu-iești care...

Mih. își îndoi de haz, într-o parte și într-alta, trestia trupului său lung și subțire :

— Lasă, coane Mihneo... am primit din partea tuturor partidelor cîte-un eclaireur... așa că toate s-au epuizat, pentru dumneata n-a mai rămas nici unul...

— Dar dacă... totuși... unul din ele a trimis... doi eclaireur-i.

— Ce tot vorbești dumneata ?... mi-au trimis niște tipi... dumneata ești un băiat simpatic și cam sentimental... pe cînd ăia erau niște ditamai escroci, mă nene...

— E, și... dacă mi-e permis să întreb, care a fost oare cîști-gătorul lozului fericit ?...

— Poți să fii sigur că nici unul... Unul singur era cît pe aci să mă amețească... dar mi-am dat seama la vreme ca să mă scutur de ispită... L-am trimis și pe el îndată la plimbare ca pe toți -ceilalți, cu toate promisiunile aurite. Și cu asta am făcut cea mai bună școală pe care o puteam face. Sunt călit acuma. Nu s-a născut ăla care să se poată mîndri că o să izbutească să mă încînte ! își tremură Mih. capul și corpul cu îngîmfare și cerbicie...

— Zău ? făcu Mihnea mucalit și satisfăcut că găsise spărtura de care avea nevoie pentru a-și lua revanșa...

Căci într-adevăr ochii celuilalt se aprinseseră iar de mînie gravă, ca în momentele cvasitragice ale cunoștinței lor.

— Ei da ! răspunse el brutal și sec, de parcă ar fi lăsat să cadă un capac de metal dur și detunător. Avem noi altceva în gînd, noi, generația asta care vă urmează pe dumneavoastră, se aprinse el de retorism și înverșunare. Noi vrem să construim, să reconstruim țara asta, pe care au destrămat-o politicianismul, bizantinismul și rapacitatea

oamenilor de afaceri. Și te rog să nu te uiți la mine ca la un vînturător de vorbe din ăia cari v-au amețit pe dumneavoastră cei din generația războiului...

Mihnea, văzînd într-adevăr că nu mai era de glumit cu omul ăsta, coborî puțin intimidat de trecătorii, cari priveau nedumeriți încoace, fitilul luminei ochilor lui.

— Noi trecem de-a dreptul la fapte. Vezi pe băieții ăia, de acolo, care mă așteaptă, în vreme ce eu pierd vremea cu dumneata să-ți vorbesc de domnișoare ? — scrîșni de remuș-care glasul lui cuprins de flacără vie. Băieții ăia îmbrăcați național ?... Ei sunt trimeșii lașului și cu ei vom pleca, primele echipe bucureștene, ca să dăm ajutor la ridicarea primei noastre opere constructive.

Mihnea păru că depune interes, mai mult pentru a intra în voia acestei subite mînii și a face pe partener să scoboare puțin glasul. Și dorința i se împlini, căci Mih. se alătură de el cu glas coborît și grav :

— Vezi brațele astea ? își trase el pe cît putu mînecile spre coate. Ei bine, brațele astea, poimîine, se vor înfige în moloz și vor frămînta pămîntul ca să scoată cărămizi. Vom face pe salo-horii și pe zidarii ; și vom clădi, pentru generațiile care urmează, căminul pe care statul nu vrea să-l clădească...

Mihnea părea că se minunează, dar el încă nu era edificat dacă i se vorbește în sens simbolic ; pe urmă, rămînînd la această impresie, își reținu orice gest și orice semn al feței, care ar putea întărită și mai mult pe acest trăncănitor de vorbe goale, care s-a aprins peste fire. Dar din restul cuvintelor celuilalt înțelese mai apoi că era vorba de eeva real, o hotărîre curată de abnegație și de muncă îndîrjită, începînd de la moloz și cărămizi...

Mihnea privi aiurit spre convorbitor. Așa ceva chiar că nu i-ar fi trăsnit în minte, oricîte asociații de idei i-ar fi cutreierat capul lui de orășan român,

în orice sens ar fi vrut. Nu-și putu deci reține această fatală scăpare :

— Bine, domnule, d-aia ai luat dumneata atîtea licențe, magna cum laude, ca să faci cărămizi... ?

Regretă însă vaga ironie, crezînd că Mih. va izbucni iar în repedea lui aprindere. Dar acestuia se păru că-i face plăcere amintirea licențelor, considerabil unghi dc perspectivă pentru aprecierea aportului și sacrificiului său personal, în curioasa întreprindere, crîncenă și uluitoare.

— Da, și din cărămizi, case... confirmă el. Noi zidim real, nu simbolic, ca ăi cu șorțul și mistria, reveni el fatal la statornica lui obsesie : francmasoneria internațională.

Dar Mihnea deveni acum curios ; cazul îl interesa ca un lucru cu totul neașteptat, de care nu știai încă dacă să faci haz sau să te uimești. •

— Bine, coane Mih., își arătă el nedumerirea. Dar ca să faci o casă trebuie, întîi, un loc...

— Există, s-au găsit oameni de bine ca să ni-l dea...

— Trebuie apoi un plan...

— Există : sunt printre noi eminenți arhitecți și ingineri... tot magna cum laude ca și mine... și cari, după ce au predat planurile, luă el vorba pe care o ghici pe buzele mișcătoare ale lui Mihnea, apucă mistria și hîrletul și se fac zidari și salahori tot ca și mine...

Zîmbetul lui Mih, încremeni pe buze...

— Bine, dar mai trebuie un deviz, parale...

— Loc pentru cărămizi avem ; ni l-a oferit cineva în schimbul mînei de lucru ; să-i facem și lui tot atîtea cărămizi cît ne trebuie nouă. Instrumente s-au găsit ușor... încolo, nu mai rămîne decît entuziasmul și putere tînără de muncă, pe care, cred că nu te îndoiești, le posedăm bișag... rîse Mih., luîndu-și apoi adio, fericit c-a putut impresiona pe acest tip de Calea Victoriei.

— Rămîi cu bine, verișoare, rămîi la domnișoarele dumitale, îți cedăm tot locul... noi ne

ducem... să începem.

Și-i făcu, îndepărtîndu-se, semnul urării de noroc.

In cele din urmă, Mihnea rămase tot nedumerit, dacă băiatul ăsta cu numele asemănător nu-și bătuse crunt joc de dînsul cu asemenea prăpăstii. în definitiv, în privința căminului și salahoriei, n-ar fi avut nimic de spus dacă ar fi fost într-adevăr o păcăleală; ducă-se dracului de Băiatu Mih., cu glumele lui fantastice cu tot! Dacă ar fi știut și el, la rîndu-i, pentru care glumă și mai fantastică i-a servit cu numele, chiar că nu s-ar felicita prea mult de imaginația lui. Dar rămîne punctul no.

2 : fetele ! Ce va fi spus el fetelor ? L-a beștelit în fața lor de i-a închis acum orice portiță de apropiere ; sau l-a lăudat într-adevăr, cum spune, dar prea vădit exagerat, ca fetele să nu dorească a-l cunoaște pentru a avea într-însul un minunat subiect de amuzament ? Din cînd în cînd Mihnea mai pune și posibilitatea de-a treia înainte și anume că Mih. va fi'vorbit de dînsul fără nici o intenție de batjocoră și va fi întărîtat în-tr-adevăr curiozitatea Arinei și dorul de a-l cunoaște. Dar i-e de ajuns să-și amintească de povestea cu căminul, ca să ridice umerii „a restriște" : „Aș, și-a bătut joc de mine, ticălosul !“ Din pricina acestei triple nedumeriri, Mihnea și-a întrerupt vizitele la Universitate ; dacă Într-adevăr* își bătuse joc de dînsul, lucrul se va vedea îndată, după expresia pe care o' va lua chipul Arinei, cînd se vor reîntîlni ; însă dacă această expresie avea să fie a sarcasmului și-a rîsului batjocoritor; măcar trecerea timpului să atenueze, cît de cît, insuportabila sentință. Dacă, dimpotrivă, fata îl va întîmpina cu totul altfel de sentimente, zugrăvite pe fața ei, cu plăcerea revederei și cu bucuria dorinței de prietenie, apoi acestea vor crește cu atît mai mult, cu cît timpul va.săpa un mai adînc interval între ultima și viitoarea întîlnire a ochilor lor. Pînă atunci el va mai avea răgaz să reia puțin

măcar Inițierile ălea și chiar să înceapă la Istoria lui Fouillee, unde, la capitolul Descartes, găsise aliniatul acesta : „Regula evidenței și teoria eroarei", care-l umpluse de înfricoșare și respect pentru ochii vineți ai Mari-cicăi și pentru influența considerabilă ce părea s-o aibe asupra prietenei ei.

Deci Mihnea întreprinse înverșunate studii filosofice. Cînd întoarse ultima pagină a Inițierilor își aminti de un moto de pe cartea de solfegii a bunului său dascăl de muzică de la liceul din Craiova, Elie Mihăilescu, singurul profesor care-l iubise înr-adevăr și care-i prezicea viitor mare, nu atît pentru vocea-i caldă, cît pentru priceperea și instinctu-i muzical: „Repetiția e mama învățăturei“. Mihnea nu repetase niciodată la muzică pentru că n-avusese nevoie ; de aceea nici nu prea pricepuse el ce rost avea acest moto pe-o carte de solfegii. Dar acum, cu volumașul filosofic complect terminat și pe trei sferturi încă nestatornicit în minte, părintescul sfat rămas de la iubitul lui profesor i se înfipse în creier, limpezit de orice echivoc și puternic ca un comandament. Totuși, răsfoind în îndoială pe Fouillee, mirajul cuvintelor, de-o sonoritate gravă pentru el, care designau capitole și subîmpărțiri ca : dialectica acțiunilor, teoria ideilor, teoria iubirei de bine, probabilismul, scepticismul empirist, regulele secundare ale metodei carte-siene, creațiunea continuată și providența — și altele la fel — îl speriară și-l umiliră ca pe orice ignorant ; dar ca pe-un oltean vrednic ce era, îl asmuțiră să și le apropie cît mai curînd și să le stăpînească. Și astfel, cu primul volumaș încă nedigerat, el se avîntă prin pagini, care-l amuzară la început, dar care deveneau din ce în ce mai penibile, cu cît urcușul suia din greu prin succesiunea secolilor. La un moment dat, Mihnea simți că urcă în neștire, fără să mai simtă nimic sub picioare. Era o veche impresie, pe care Dreptul roman i-o mai dăduse nu o singură dată. Disperat deci, închise cartea, o

trînti furios și plecă grăbit la Universitate. Dacă e vorba să se apuce de treabă grea, cu repetiții și metodă, cel puțin să știe dacă va avea vreuna folos sau nu, de pe urma unei atît de imense sforțări. însă nu întîlni nici pe Arina, nici pe Maricica, pentru a culege de pe chipul lor îndemnul de a aplica hotărît și tenace principiul maestrului de muzică ; în schimb se interesă de povestea cu zidirea căminului de la Iași.

Primul pe care-l întrebă se uită la el înciudat și chiar cu un fir de zîmbet între buze :

— Nu știu, domnule, nimic, n-am auzit de așa ceva.

Evident că, în urma acestui eșec, care-l descurajă cu de- săvîrșire, n-ar mai fi îndrăznit să se adreseze nimănui, dacă la ieșire nu și-ar fi încrucișat întîmplător drumul cu un băiat cu mapă, cu pălărie neagră și turtită, cu ițari naționali și cu șubă castanie. Se luă deci înapoi pe scară după el și-l opri sus, cerîndu-i scuze și explicîndu-i că e reporter la „Universul". Atît îi trebui celui interpelat ; și lui Mihnea îi crescură ochii» de fericire, aflînd că Mih. nu-i spusese bazaconii. Încît informatorul, văzînd iluminarea de pe fața lui Mihnea, îi scutură mîna voinicește, luîndu-și rămas bun, să nu piardă cursul :

— Să trăiești, măi frate, măi, îmi tresaltă inima de'fericire, cînd mai întîlnesc în Bucureștiul ăsta stricat rumâni adevărați... D-apoi cum e numele dumitale ?

— Băiatu... Mihnea Băiatu...

— Oi fi rudă cumva cu Băiatu «Mihail, de la Brăila, unul din căpeteniile noastre.

— Văr primar.

— D-apoi că se cunoaște ! Ala e om mare și va fi și mai mare ! D-apoi că să auzim de bine cît mai curînd cu putință, măi frățioare întru Cristos, și-n sîngele românesc...

Ieși Mihnea ca dus de unde fermecate ; privind cu dispreț la toți indivizii cu cari se întîlnea pe

scară, eleganți ca și el, încoace de afară, din tumultul Bucureștilor stricați. Ce știu ei, mă nene, de frămîntarea cea nouă a tineretului ! îi consideră el pe toți cu profundă scîrbă, amintindu-și de aerul poznaș al primului întrebat de adineaori.

Iar în după-masa aceleiași zile, primi și confirmarea cealaltă. Întîi întîlni pe Maricica, grăbită spre ora maestrului ; ea-i revelă îndată adevărul adevărat, așa că expresia de pe figura Arinei, cînd o reintilni și pe dînsa, nici nu mai fu o surprindere. Pe urmă amîndouă fetele îi tăiară calea de mai multe ori, scurtînd vădit amplitudinile drumului de-o parte și de alta a punctului de încrucișare. Victoria era deci totală. Puțin îi lipsi lui Mihnea să-și ridice gambeta și să aștepte răspunsul lor la salut, apoi să înainteze. Sîngele lui violent și fără preget îi dădu chiar ghes s-o facă, la un moment dat, cînd deodată îi răsună în urechi, ca un apel al conștiinței, aceste cuvinte teribile, care-i paralizează orice putere a voinței : „Regulile evidenței și teoria eroarei !“ Ca Mefisto, la vederea crucei, amețit de cele două prezențe. Mihnea se îndepărtă zîmbind, ca o enigmă indescifrabilă, din depărtare, fetelor, complet nedumerite dar și îndîrjite. Intr-adevăr, gîndi Mihnea, pentru ele rămîne aceeași explicație a ezitărilor lui, care concordă de minune și cu informațiile date de Mih. : timiditatea excesivă a tinerilor adînc aplecați asupra studiilor. Incidentul cu mica zvăpăiată, care-i veni apoi în memorie, și supărarea de atunci a Arinei, fu pentru el singurantă și indiciu că fetele vor re-dubla pe viitor eforturile lor de a-l cunoaște, dezlegîndu-i, printr-o .bunăvoință și mai evidentă, curaju-i închircit de pan-decte și teze de doctorat.

Mai rămîneau deci studiile.

Cu furie oarbă se repezi în astă seară Mihnea asupra Inițierilor. Tot bunul lui dascăl de demult era așadar ctl care îl scotea din încurcătură : tot bunul lui sfat, mai tare decît cel mai ingenios

sistem de pedagogie, îl va urma acum ; și-l văzu pe profesor, mîngîindu-și mustățile scurte și negre, în timp ce da tonul : sol si, re, si, sol!... Haideți! Va ceti deci Inițierile de trei ori, va reciti cu orice sforțări un tratat de logică și altul de psihologie, de asemenea de trei ori pe fiecare, reprimind cu strășnicie acest libertinaj al spiritului, care s-a învățat numai cu lucruri ușor digerabile, totdeauna noi, pline de senzații ieftine. Va ceti apoi de șase ori Istoria filosofiei de Fouilee și-și va furniza chiar mîine un Larousse, pe care să-l aibe lîngă dînsul pentru orice eventualitate. Nici un cuvînt nou și neștiut nu va mai fi lăsat deoparte. în liceu era un elev destul de onorabil, chiar la studii aride și lipsite de atracție. Dar își va disciplina el această tinerețe exuberantă și acest creier clocotind doar de năzbîtii și imagini lascive. Repetiția e mama învățătu-rei : Doamne, cum nu mi-ai adus tu mai devreme în amintire această cu adevărat mare înțelepciune !

Și ca o bincfacere a cerului pentru această nobilă strădanie a lui, a doua lectură a Inițierilor i se păru din cale-afară de ușoară și plăcută. Mihnea dezlegă lucruri, acum. care i se părură de-o simplitate uimitoare și dulce, deși la prima citanie, foVțată, le socotisc adevărate rebusuri. Trîntit pe fotoliu, la gura sobei, picior peste picior, el savura această sumară in-șirare a năzuințelor omenești spre aflarea marelui mister, împletită cu și mai divina satisfactie că domeniul înțelepciunei supreme pare să-l accepte sub vasta boltă a templului, pe care pînă acum îl crezuse ermetic și definitiv închis pentru dînsul. Auzii pașii săltăreți ai lui Veve prin antreu și binecuvîntă de asemeni supărarea ei, care-l lăsa să cetească și să gîndească în voie, să viseze și poate să pronunțe în vis numele scump : Arina. Veve, după întîmplarea cu scrisoarea, îi adresa desigur cîte o vorbă la masă, dar mult cumpănită și într-atît de rezervată, încît, cînd el voia să preschimbe convorbirea în glumă,

ea țuguia buzele și strîmba din nas, în semn că deocamdată relațiile lor nu se pot întinde decît pînă la cuvintele necesare și banale. Ea trecea de mai multe ori pe săliță cînd el era gata să se culce ; și el strigase nu o dată. invitînd-o la dînsul, dar ea trecuse înainte fără nici măcar să răspundă. Odată chiar deschisese larg ușa de la săliță, tocmai în momentul cînd ea trecea pe-acolo, și mutește îi făcuse un compliment adînc, invitînd-o larg, cu amîndouă mîinile întinse spre odaia primelor iiibiri ; dar ea îi întorsese pur și simplu spatele, de asemeni fără să zică un cuvînt.

„Poate își închipuie că și astă-seară o să mă dau la pantomimi de-ăștia ?“ își spuse Mihnea sigur de sine și îmbrăți-șînd cu ochi prietenești lumina lămpei și spinările mlădioase ale flăcărilor din sobă. Și scuturînd din umeri, ca să alunge astfel de gînduri streine de scopul de acum al vieței lui, ge afundă tot mai adînc în somiera scîrțîitoare a fotoliului de modă veche și gustă cu plescăituri de limbă savoarea școalei eleate. Dar pasul zvelt de afară persista să dea plicticoase tîr-coale, oprindu-se uneori, pentru a lăsa să se audă diverse zgomote de obiecte deplasate, dovedind că activitatea de acolo are un rost util și bine determinat. Pentru Mihnea era însă agasant și dorința lui cea mai vie în momentul de față ar fi fost să se termine odată.^

însă grozăvie a grozăviilor : ușa de la odaia lui fu deschisă și domnișoara Veve intră ! Ea nu-i aruncă nici o privire lui Mihnea. pentru a vedea stupoarea și enervarea în ochii și de pc fața lui ; ea merse pînă la șifoniera, pe care o deschise, găsin-du-și acolo mult de treabă ; Mihnea socoti că lucrul cel mai cuminte e să nu-i dea atenție și să-și continue lectura. Veve închise ușa dulapului și mai făcu ceva la etajeră, mai potrivi ceva pe măsuța de noapte. Pe urmă porni la ușă și apucă mint rul. Mihnea citea adîncit și imperturbabil. Ea reînchise ușa, pe care abia o crăpase, și se apropie de sobă, vîrî întăuntru un lemn și închise ușulița ; flacăra

începu să duduie înăuntru. Era o căldură destul de pronunțată în odaie, ea totuși controlă olanele și exasperată de imobilitatea celuilalt îi aruncă o căutătură de ură și dispreț. Voi să iasă acum pe săliță, smulgînd aproape ușa din țițîni, dar apoi deodată o izbi la loc cu mare putere și zgomot și, apropiindu-se de Mihnea, îi smulse cartea din mîini, aruncînd-o pe podea. Apoi se apropie de măsuța de lîngă pat și gunguri ușor, așteptînd cu spatele spre dînsul.

Mihriea se ridică în liniște, își culese cartea de jos și reveni la fotoliul, unde reîncepu cetirea. Veve, care la ridicarea lui se și grăbise să ia poziție de apărare, înșelată în așteptare, înainta iar la dînsul cu pas hotărît, îi smulse iarăși cartea și iarăși o aruncă pe jos. Mihnea se sculă cu gest de plictiseală, o ridică din nou și reveni Ia fotoliu. Cînd jocul se repetă a ti eia oară, o avertiză calm, dar hotărît :

— Te rog să mă lași să citesc.

— Asta nu e carte de drept, îi răspunse ea înțepat.

— Nu te privește... '

Dar cum se așeză în fotoliu, ea îi smulse cartea a patra oară, dar n-o mai aruncă.

— Dă-mi cartea ! gemu el scos din sărite.

— O bag și-n foc dacă vreau...

Se repezi la ea și i-o luă, răsucindu-i mîna cu neascunsă cru7im \ Lăcrămile durerei îi și înroșiră ochii, dar ea rîse superbă și rea :

— N-ai să citești...

— Voi citi...

— Și mîine n-ai s-o mai găsești.

— O să vedem noi.

— în foc cu toate cărțile care nu sunt de drept.

— Numai un idiot poate vorbi astfel. Nu vezi că e de filosofie...

— Prostii... Mai bine ți-ai prepara examenul la care ai căzut...

— Mai bine ți-ai vedea de examenele tale, din

care n-ai dat nici unul de patru ani... Nu ți-e rușine să-ți fie...

— Eu nu vreau să mă fac profesoară... Am cu ce să trăiesc...

— Și eu am cu ce să trăiesc... și mă voi face avocat cînd voi vrea eu... Deocamdată citesc filosofie, pentru că un om al secolului de astăzi, un om cu adevărat civilizai, trebuie să știe de toate. Numai tîmpiții au oroare de cărți, și nu numai că li e groază să pună mîna pe ele, dar și cînd le văd la alții, se reped și le smulg din mîini... și le aruncă pe jos... Cartea, cel mai sfînt lucru pe care l-a făcut omul de la începutul începuturilor și pînă acuma ! rosti convins Mihnea. Mă dezgușți !

Și se trînti atît de înverșunat în fotoliu că somiera trosni acum brusc și dărăpănat. Dar ea se repezi iarăși la carie, pe care el tocmai avu timp s-o ferească ; ea îi rînji însă drept în mijlocul figurei, făcîndu-i necaz ca un copil nărăvit :

— Ba n-ai să citești... Ți-o voi smulge și ți-o voi arunca... Sunt tîmpită, și ce ? Așa vreau eu să fiu, tîmpită, tîmpită, tîmpită... și cartea ți-o voi arunca în foc...

Și aluneca împrejuru-i ca să i-o apuce...

El o îndepărtă, pînă la lungimea brațului, fierbînd...'

— Troglodito, în viața ta n-ai să înțelegi o iotă din ce se scrie aci...

Și o privi cu atît de mult dispreț, că jignirea ei crescu peste margini ; dar în cadrul minței lui apăruse acum Arina și Ma-ricics, și amîndouă aveau cîte o carte enormă în mîini. Iar în urechea lui răsună solemn și religios : „Regulile evidenței și teoria eroarei !“ în vreme ce Arina își întoarse Zorgnon-ul spre furibunda asta ciufulită și îmbrăcată sumar, care se înverșuna să distrugă sfînta inițiere în tainele eleaților, ale divinului Platon. ale aristotelismului, în filosofia cartesiană și post-cartesiană, tîmpito..."

— îmi produci o scîrbă fără margini, îi aruncă în

ochii stropii glasului său profund de indignat. Orice răbdare are o limită.

— Te pomenești că vrei să mă și bați...

— Să nu-ți pară de mirare...

— Ei bine, te las... dacă arunci singur cartea în foc... și te faci și tu tîmpit ca și mine...

Și profitînd de furioasa lui uimire, se năpusti asupră-i, apucă volumașul cu precizie de pisică în mișcare și dintr-un salt fu la gura sobei. Dar cl îi înhață brațul la timp, răsucin-du-l și mai dureros ca adineaori și făcîndu-l să scape cartea. O, repezi apoi în lături șl cum ea revenea pusă pe luptă cruntă, o feri acoperind-o cu piciorul.

— Lovește-mă, îi șuieră ea în ochi, bravîndu-l. Și el o plesni cu putere peste obraz, făcînd-o să se întoarcă pe loc. Podidită de plîns, ea se îndreptă șovăind spre pat, în latul căruia sq răsturnă, înăbușindu-și suspinele în așternuturi. El o privi cu ură, dar piciorul ei frumos se dezvelise iarăși pe deasupra genunchiului și suspinele ei înăbușite și exagerate o făceau să se cutremure ca-n spasmuri, că el numără instinctiv zilele și nopțile de cînd a rămas despărțit de dînsa și de orice apropiere femeiască. își ascunse deci cartea în buzunarul paltonului și se apropie de ea dușman și hotărît. Dar ca și cînd i-ar fi simțit prin aer intențiile, ea s-a și ridicat în poziție de apărare. Lupta a ținut, tot timpul, strînsă, înfundată și pe disperate. Răsuflările li se amestecau scurte și grăbite : în cele din urmă a biruit-o și. răsturnată dedesubtu-i. ea l-a scuipat în ochi, șuierîndu-i : „Brută !“ Robust și stăpînitor el i-a apucat calm o șuviță zdravănă din păru-i zburlit și cu o smuci-tură violentă și-a adus-o la frunte să se șteargă.

Cînd a lăsat-o să plece, i-a spus doar atît :

— Dacă o singură pagină îmi lipsește din cărțile mele, am și făcut bagajele. Poți să întrebi pe domnul Vulpache, tatăl dumitale no. 1, dacă mai face atunci vreijn ban scrisoarea din buzunarul dumnealui...

Veve n-a întrebat nimic pe domnul Vulpache, desigur, și a doua zi, la întoarcerea de la Universitate, Mihnea și-a găsit toate cărțile intacte și la locul lor. Dar dușmănia fetei nu mai cunoștea potolire în och'i înfrînți și potoliți. Iar Mihnea își lua mesele calm, ca și cînd nimic nu s-ar fi întîmplat. Doamna Balaman își da și dînsa seamă de situație și se părea că tot spre fiica ei aruncă priviri intrigate. Se vedea, bine că între ele avusese loc puțină discuție relativ la acest subiect... Dar, de bună seamă, fata îi interzisese mamei să se amestece, de vreme ce aceasta îi aruncă din cînd în cînd priviri de neînțelegere, ridica din umeri și prelungea conversațiile cu Băiatu, care o trata cu multă atenție și excesivă delicatețe.

Ceea ce creștea înverșunarea lui Veve pînă la intensă nervozitate și mici gesturi nesocotite. Trîntea șervetul exasperată și pleca de la masă pretextînd migrene, grețuri sau nespunînd nimic. La început, doamna Balaman o urmărise înspăimîntată și Mihnea, care-și lua calm desertul, auzea răbufniri de conversație violentă. Apoi doamna Balaman venise la dînsul :

— Dar bine, frate ce-i între dumneavoastră ?

— Exact ce știi și dumneata...

— N-a mai fost nimic altceva...

— Nimic. Iacă așa, nu mai dă pe la mine, abia de-mi vorbește... cum o vezi...

Și nici o vorbă de seară ultimei lor îmbrățișeri, de care se pare că nici Veve nu a deschis cuvînt. Madam Balaman ridică mîinile în sus în semn că nu mai înțelege nimic. Iar Mihnea își continuă liniștit viața de toate zilele. Ocolurilor concentrice ale fetelor el știe să scape cu rară dar neofensatoare dibăcie. Dimpotrivă, intră acum la cursurile pe care le asistă Arina și-o învăluie tot timpul cu privirea lui mută, tristă, de adorare profundă, totală, religioasă. Astfel că Arina a trebuit să-și astîmpere marșurile ofensive și chiar zîmbetele-i îmbietoare ; a început să-l privească și

ea cu aceeași tandrețe melancolică și resemnată, dîndu-și seama că se află înaintea unui sentiment adevărat și de-un calibru neobișnuit, în vremurile astea de fulgerătoare cunoștințI și de trecătoare și mincinoase apropieri.

Dar planul lui Mihnea e limpede. Se apropie vacanța Paștelui. Va pleca deci acasă și-n tihna patriarhală a provinciei va da gata pe Fouillee. Cum să te prezinți astfel în fața fetei acesteia, domnule, care intervenea, ca savant și respectat arbitru, în toate discuțiile de seminar, la care venise și el cîteodată, făcînd pe Arina să se întreacă pe sine și el s-o aprobe cu un zîmbet discret și surprins, făcînd-o astfel vădit fericită, cu toate că Inițierile lui Faguet și Psihologia lui Găvănescu, pe care, iată, o terminase și pe aceea, nu-i ajutau să înțeleagă nici măcar a zccea parte din cele vorbite ? Ignoranța, groaznică, în care și-a dat seama că se găsește, l-a făcut, la rîndu-i, și mai tiran în raporturile lui cu Veve, pentru a o îndepărta și a o scîrbi și mai mult de dînsul. într-o seară a apucat-o de mină în antreu și a smucit-o brusc, împingînd-o spre camera lui. Fata, încremenită de îndrăzneală, i-a făcut față, cu palmele, cu unghiile, cu dinții. Dar pentru că el era desigur mai tare, lupta a luat proporții : un scaun a căzut cu zgomot ; ușa a plesnit cu răsunet de explozie. Ușa din față s-a deschis alunei îndată și capetele doamnei Balaman și al lui Vulpache și-au făcut la moment apariția...

— Dar asta ce mai e, maică, pentru numele lui Dumnezeu... făcea madam Balaman frîngîndu-și mîinile rugător.

Liberată, Veve a trecut pe lîngă ei spre salonaș, fără să le răspundă un cuvînt. Iar Mihnea, îndată ce a trîntil ușa după dînsa, a trîntit și el pe-a lui după dînsul, fără să mai dea nici o explicație mamei desperate și tatălui no. 1.

Un scurt conciliabul a avut loc atunci în antreu între cei doi părinți ; și cînd Vulpache a pătruns

apoi la Mihnea ca să ceară și mai amănunțite lămuriri, un spectocol înfiorător i s-a prezentat ochilor lui vulturești : Mihnea împacheta de zor, trîntind fără a se emoționa de noul-venit cărți și rufe în geamantanul lui larg și ostentativ deschis pe masă. Să fi știut el domnul Vulpache cum se pricepe la împachetat Mihnea, cu cr îndemînare și mai ales cu ce discreție, ar fi înțeles la moment că aci nu poate fi vorba decît de o simplă demonstrație ! Dai- domnul Vulpache nu-i cunoștea acest talent și supriza lui a fost atît de zgomotoasă, încît doamna Balaman, care îl aștepta afară, pentru ca apoi în comun să facă o vizită diplomatică și fetei lor, veni atrasă de tărăboi.

Mihnea s-a arătat intransigent. Nu mai înțelege cîtuși de puțin această situație : or nu este soția lui...

— Bine, -maică, dar nici nu v-ați cununat...

— De vreme ce a început așa...

Domnul Vulpache, om al justiției, a amintit îndată de scrisoare ; dar Mihnea s-a arătat neînduplecat și i-a răspuns răspicat că e în stare să suporte toate consecințele.

— Pentru cum se poartă domnișoara dumneavoastră cu mine se admite și divorț, domnule Vulpache că ești magistrat și știi prea bine ; dar să scap de urmările unei scrisori, care, or ce-oi zice dumneata, n-are să fie mai tare decît un act de căsătorie...

Așa că magistratul Vulpache i-a acordat în sinea sa juridi-ceşte dreptate lui Mihnea și omenește, secondat de madam Balaman, care ațmărea pe fața amicului ei mersul gîndului acestuia, au căutat să împace cu toate vorbele bune pe Mihnea ; i-au scos rufele din geamantan și i le-au pus în dulap, i-au aranjat iar vrafurile de cărți pe masă și pe etajeră și l-au asigurat că Veve va deveni rezonabilă mai curînd decît s-ar putea aștepta.

Și într-adevăr, cîteva minute după ce a fost părăsit și de ei, iarăși a răzbătut pînă aici, prin uși

și pereți, zvon de voci întăritate. Calmat și cu zîmbet de mulțumire, Mihnea începea acum, înfundat adînc în fotoliul de lîngă sobă, prima pagină din Logica lui Maiorescu. Și n-a întors de două ori foaia cînd valma tot mai crescîndă a vocilor a încetat brusc, pas hotărît a străbătut antreul și ușa odăii a fost repezită din țîțîni și apoi plesnită înapoi cu cea mai necăjită vehemență. Veve intrase, și fără să-i arunce nici o privire, cu fața congestionată, cu răsuflet abia scăpînd de sub presiunea indignării, s-a dezbrăcat în mijlocul camerei, zvîrlind în scîrbă vestmintele cu piciorul și rămînînd goală s-a aruncat în pat cu un rînjet straniu, indecent și scîrbit de sine însăși, în același timp. Tot timpul nu s-a uitat la dînsul și-n pat s-a întors cu fața la perete. Dar Mihnea, deși nu mai înțelegea nimic din Logica lui Maiorescu, și cu toate că sîngele îl biciuia cu furie prin toate mădularele, întorcea foaie după foaie, cu interesul unuia care ar urmări deznodămîntul gradat al unui roman cu peripeții. Literile îi jucau pe dinaintea ochilor și totuși nu se mișca de aci ; minutele treceau după minute. Și el tot nu se urnea din loc, ca și cînd nimic nu se întîmplase. Atunci veni pînă la el, dinspre pat, freamăt de cearceafuri și-apoi un susur unduios și trist... Veve plîngea. Fără să se miște, Mihnea ciuli urechile ; fata smuci atunci plapoma, acoperindu-se toată pentru a-și înăbuși suspinele. Dar plînsul fu cu neputință de oprit și multă vreme plapoma de mătase galbenă, plapoma ei de zestre, se ridică și se lăsă împinsă și readusă de frămîntările unui piept zbuciumat. Și Mihnea simți în suflet o boare caldă de duioșie... plînsul acela monoton și nestăpînit, înăbușit și totuși reizbucnind într-una în noi explozii de sughițuri și suspine, și plapoma asta, pe care Veve o scosese din dulapul lucrurilor ei de mireasă,

în cinstea primei lor nopți de dragoste încuviințate, îi umeziră involuntar ochii. S-ar fi ridicat desigur s-o mîngîie, dacă tocmai atunci

lorgnon-n\ Al inei nu l-ar fi oprit la timp, căci frumusețea pînă și cea mai dulce și mai angelică e crudă și neînduplecată — și dacă timpanul lui n-ar fi vibrat de la sine de rostirea, din nevăzut și necunoscut, a fatalelor cuvinte : Regulile evidenței și teoria eroarei.

Astfel că rămase aci pînă hăt în noapte, ceva mai tîrziu decît după ce încetă plînsul înfrînt și umilit. Atunci se dezbrăcă pe îndelete, căscînd cu cruzime, intră alături de ea în caldul plapomei și beneficie de corpul ei inert, plictisit și somnuros, plictisit și somnuros el însuși, ca de un lucru.

Veve rămase de acum în camera comună, dar ei erau acum mai străini decît oricînd altădată. Iar lui Mihnea planul despărțirei definitive i se zugrăvi și mai limpede în liniile pe care numai le schițase în minte, atunci cînd sub dicteul lui Vulpache, alcătuise scrisoarea de capitulare. Nu mai putea suporta atitudinea, din ce în ce mai obstinată în resemnarea și nepăsarea ei, a lui Veve : ura împotriva lui nu era mai mare ca aceea pe care fata o arăta părinților. Zimbetul ei straniu și străin părea că le-o spune franc : „Veți vedea în curînd cu cine aveți de-a face“. Din nefericire, cine putea cili acest zimbet, în această familie, dccîl lot Mihnea care, înduioșat de biata copilă, îi da țoala dioptalea și desigur, în respectul ei. ar fi și început de pe-acum preparativele actului suprem, dacă Paștele, tîrziu în anul acesta, nu și-ar fi trîmbițat în sfîrșit vestea sosirii lui pe cumpăna orizontului. Mihnea trebuia să plece deocamdată acasă — a dovedit-o din timp familiei Balaman și domnului Vulpache, cu o scrisoare, a cărei adresă, trasă cu condei subțiratec și femenin, a stîrnit multă neliniște în sufletul celor doi mai vîrstnici ; Veve singură zîmbea profetic.

Cu toate astea, scrisoarea, de curînd sosită, multă neliniște a produs și-n sufletul lui Mihnea cînd, cu cîteva clipe înainte, o deschisese în fața, familiei, toată în păr — ca un tribunal al inchiziției

— și parcursese primele rînduri : „toată lumea a întîmpînat cu bucurie vestea succesului tău, pe care tot orașul l-a cetit în ziare“ ; scria copilului iubit coana Ecaterina — „numai intrigantul ăla de Gheorghiță i-a spus-o în fața lui Ștefan, la club : „vezi, mă, să nu se fi dat el la jurnal !“ Asta ne-a pus cam mult pe gînduri, Mihule, și nu pe noi, care aveam încredere în cinstea ta, dar pe rude și pe toți din oraș, care acum își găsiseră de vorbit. Pînă ce m-am hotărît cu Ștefan și am făcut o carte poștală la secretariatul facultății, cum ne-a învățat Ionică al țaței Gheorghiță Ghitoaicăi. Iar la săptămînă am și primit răspunsul..." (prin toată familia Balaman plus tatăl no.' 1 s-a iscat atunci un freamăt, numai la vederea sîngelui care i-a invadat fața și vinelor care i-au umflat fruntea lui Mihnea, ca unui pălit de congestie cerebrală)... „Bine, Mihneo, să nu ne scrii tu că ai trecut cu elogii... căci așa era în răspuns : Băiatu Mih., cu numărul matricol cutare, examenul al treilea, toate bilele albe cu elogii. Poate nici tu nu știai cum te-au calificat profesorii tăi, care, mă, mari oameni trebuie să fie, că vezi, n-au ținut seama că tu ai mai întîrziat cu examenele și te-au apreciat după talentul tău, care, știi tu, Mihule, de cînd ți-am spus eu care am crezut totdeauna în el că e mare... o mamă nu se înșeală niciodată..."

Mihnea căzu jos pe fotoliu, răsuflînd adînc înainte de a continua restul poliloghiei.

— Tată... explică el familiei, care făcu un pas spre dînsul, mai puțin Veve... îmi- scrie mama... a fost grav bolnav... nu mi-au scris mai de demult ca să nu mă sperie... a avut 41 grade temperatură, 7 zile de-a rîndul ; slavă Domnului însă că și-a revenit... ; n-am ce face, trebuie să plec de Paști acasă... Bunînțeles, liniști el^ familia, care nu știa ce cuvînt să înceapă mai întîi, de compătimire sau de grijă asupra plecării ăștia subite — bineînțeles nu-mi voi lua decît schimburi pe două săptămîni și două, trei cărți...

Fouillce era desigur printre aceste cărți, dar, în tot cursul vacanței, mai mult de șapte pagini n-a putut ceti Mihnea. Acum coana Ecaterina era aceea care-i smulgea cartea din mînă :

— Ia mai lasă, maică, cetitul, că ești burduf de carte. Acum țș-ai pus pe-o ureche... Ai venit aicea ca să-mi stai ca pustnicii în casă?... Aici n-ai voie decît să mănînci, să bei și să faci vizite... uite. toate fetele abia te-așteaptă...

In mai multe rînd uri. Mihnea a șovăit să-i destăinuiească iubirea lui pentru Arina ; îi sta pe buze și totuși s-a răzgîndit.

Cum i-ar explica doară ezitarea asta de atîta lungă durată de a încerca s-o cunoască : s-o dea drept sfiiciune sau tactică de cuceritor ?... Să-i spună că abia acum, în urmă, a remarcat-o... Pentru chipul cum vedea că înflorește în inima lui această adevărată iubire, orice escamotare a adevărului i se părea jignitoare și stupidă. Deci renunță să mai deschidă vorba ; îi va spune mai tîrziu că a iubit-o mult timp în tăcere.

în schimb, nu termină nici Logica lui Maiorescu, dar ca să mai treacă de primele șapte pagini din Fouillee, pe care-l împărțise, pentru a-l lua în piept din scurt, în atîtea pagine pe zi lectură !

Considerabilul său succes universitar îi fu desigur fatal Scrisoarea decanatului — Dumnezeu să-l' țină pe ăla care răspunsese în pripă, fără să mai cerceteze și fișele veteranilor sau să intre în amănunte asupra situației geografice a matriculaților — circulase din mînă în mînă și din casă în casă. Pînă și domnu Gheorghiță, întîlnindu-l, lăsă șfichiul irdniei lui necruțătoare departe și, cu toate că mai în vîrstă cu treizeci de ani, salută cu afectat respect, așa cum făcea dumnealui față de toți pe care-i avea în simpatie, și-l îmbrățișă zgomotos în mijlocul clubului — nu fără a împroșca măcar două, trei din săgețile lui spre tinerii ceilalți de față, cari ar fi de dorit să

dovedească, de asemeni, că știu a mînui cartea : a de la facultate, nu a de la club, cu același talent ca șLtacul.

Mai trebui apoi Mihnea să facă față la cîteva chefuri senzaționale în tîrg, cari pentru toți acești orășeni pașnici și viticoli își avură nu numai scuze, dar legitimarea lor potrivit cu victoria repurtată. Iar în tot timpul acestor două săptămîni, vizitele curseră droaie în casa domnului Ștefan; și în serile de denii, în biserica principală a tîrgului, Mihnea, care era încoronat dinainte tipul de frumusețe masculină al tîrgului, fu acum subiectul admirației integrale al suflărei femenine, fără deosebire de culoarea politică a familiei.

în schimbul slabului bagaj filosofic cu care se reîntorcea, reveni însă la București cu portefeuille-ul supraîncărcat atît de daniile cele noi ale domnului Ștefan, cît și de economiile firesc făcute stînd la madam Balaman. Astfel că din punct de vedere economic era nu se poate mai pregătit ca să înceapă războiul de independență.

După ce primi deci surîsul de bună revedere și binecuvînta-re tandră a ochilor Arinei, porni cu pas vitejesc să ia contact cu Dumitru, care de la război nu mai dădea vacanțele prin orășelu-i natal, unde, dealtminteri, familia lui abia mai lăsase depărtate urme ; iar partea lui de moștenire fusese lichidată demult. Veni, chipurile» să-i mai aducă noutăți din locul de baștină, dar Dumitru le ascultă cu prea vădită lipsă de interes. Altceva părea că-l rumegă pe el înăuntru, și Mihnea, care tocmai se pregătea să intre în subiectul' adevărat al scopului venirei lui încoace, rămase fericit surprins cînd celălalt îi ceru scuze că vrea să-l întrebe un lucru puțin cam intim, și anume dacă doarme propriu-zis în fiecare noapte cu studenta lui, în aceeași cameră, sau aceea îl vizitează doar din cind în cînd...

Cu intuiție genială în materie, Mihnea ghici unde vrea să bată scumpul său amic și-n loc să sară în sus și să-l ia de gît, destăinuindu-i că motivul

acestei vizite a fost tocmai să-i ceară o neprețuită alianță în lupta lui de liberare, deveni circumspect și întoarse întrebarea rece și sec :

— în definitiv, ce te interesează pe tine lucruri care nu te privesc...?

Dumitru își ceru iarăși iertăciune pentru indiscreție, însă Mihnea insistă să-i dea explicația curioasei lui întrebări. Și explicația nu putu desigur să fie alta decît acea pe care o aștepta Mihnea. Scumpul lui prieten rămăsese puțin în urmă cu chiria, vreo trei luni și cu toate că avea cu ce s-o plătească... „dar înțelegi tu, Mihule, aș dori să gust iarăși puțin din viața studențească... vezi tu, mă băiete, — șopti el arun-cînd cercetător ochii spre uși și ferestre — înainte de război eram elev particular și știu c-am dus o viață de student față cu iubiții mei proprietari ! Iar acum cînd sunt student, cu carte la buzunar, măi Mihule, măi, nu e păcat să plătesc eu pe trei luni de zile...? Dar dc, dacă nu se poate, nu se poate... în afară de tine eu n-am pe nimeni care să mă primească vreo trei, patru zile, pînă îmi găsesc odaie nouă... iar pe tine nu pot să te deranjez din dulcele tău cuib... La hotel iarăși, nu e nici o afacere în ziua de astăzi : trei, patru zile de hotel e cît aș plăti aci pe două luni, am calculat eu... Nu-mi rămîne, vai, dragă Mihule, decît să mă achit conștiincios, ca cel mai de pe urmă imbecil de burghez... ca un biet invalid de război ce măvgăsesc...

— Da de cînd mai ești și invalid de război...?

— Ia uită-te Ia ei... măi, da novice mai ești, măi... Păi eu din ce fond pot primi pensia mea ?... june și fruoit>s cum mă vezi, primesc o pensie... de invalid... ca să mă împace, știi tu, sufăr de invaliditate de care poate suferi un ofițer de ață ca mine... invaliditatea registrelor... dar... r... mă înțelegi ’mneala... totul e pe cale de aranjare... în curînd voi redeveni iar teafăr și sănătos, iubite, și-mi voi relua iar locul cu onoare și distincție... Le-am spus-o verde : Domne, dacă sunt achitat, sunt

cinstit... Atunci ca ce mă ținești la pensie... Dați-mi-drumul, să muncesc, că ăsta mi-e scopul în viață...

Zîmbi o clipă gîndurilor lui, apoi reluă :

— Dezertarea aia, fi-ar a dracului, încurcă toate, că m-am speriat ca tîmpitu... dar am primit asigurări c-o să fie transformată în misiune.

Mihnea găsi prilej să facă haz nemaipomenit de glumele și cinismul amicului său, deși pentru prima oară acum simți un fior de dezgust pentru aventura juridică și norocul lui considerabil de a se găsi simplu nod bine strîns în plasa atîtor complicități distinse. Ba chiar își exprimă admirația pentru dibăcia și perseverența lui și-i făgădui, în semn de nedezmințită amiciție, că se va priva nu pe trei zile, nu pe o săptămînă or două, dar chiar pe o lună de plăcerea de a împărți așternutul cu iubita lui, găzduindu-l la dînsul în toată regula, cu casă, cu masă și cu tot ce mai trebuie.

— Chiar am să te rog, Dumitre, să mai prelungești șederea, am să spui că ești mutat.de curînd în Capitală și, cum vrei să-ți găsești un rost mai gospodăresc decît o cameră mobilată aci, ai nevoie de mai multă vreme, să umbli și să cauți... Știi' provincialii proaspeți inspiră mai multă încredere bucureștcni-lor ăstora de mahala... îi cred mai naivi și mai ușor de înșelat... însă am nevoie de venirea ta, îți declar sincer — deveni el, deodată, plin de mister și de nevoie de destăinuire : M-a omorît, mă... înțelegi... m-a omorît literalmente... Așa, de iubit m-oi mai iubi eu cu ea p-ici pe colo, în vreun colț... dar noapte cu noapte, dragă... e nesățioasă, monșer... în viața mea n-am mai văzut așa...

Și prietenește, degajat, nepăsător de complicații, ca unul care se adresa unui prieten sincer și recunoscător, Mihnea, cu aer de discreție forțată de nevoia unei ușurări sufletești, făcîn- du-se că nu observă cum ochii lui Dumitru se bulbuchează, cum vinele i se încordează și cum obrazul îi

plesnește de sînge și curiozitate, îi încredință, amănunt cu amănunt, misterele senzaționale și exagerate pînă la marginile adevărului posibil ale neprețuitei Veve.

— Mă înțelegi, mă Dumitre, tu cazi ca un înger... astfel oale și ulcele se alege de mine, dacă nu mai pun din cînd în cînd o pauză forțată... căci s-o las de tot mi-e cu neputință... nu cred c-o să mă pot dezbăra de ea... mi-a intrat în sînge și în carne...

Și privi la celălalt șmecher, urmărind pe fața încordată, ca pe-un ecran de demonstrații științifice, cum se dezvoltă cu o aviditate fără de seamăn embrionul invidiei și al dorinței de înșelare.

— Mare noroc ai tu la femei, mă Mihule, gemu ca o confirmare Dumitru cu glasul sufocat pe jumătate. Cum dracu' le nimerești ? Și mai ales studente... Eu cum mă leg de cîte una, cum mă aleg cu porția respectivă de palme... Știi întîmplarea de astă-iarnă de la facultate... Ei bine, scumpul meu, află că s-a mai repetat o dată.

— Tot cu bruna aia durdulie ?...

— Ași ! cu una de la Istorie și Geografie... Mă, și nu i-am zis mare lucru...

Mihnea scutură mîna prietenului său cu drag și efuziune.

Chiar în ziua aceea madam Balaman află de curînda venire în casa ei a celui mai bun prieten al lui Mihnea, camarad de arme, invalid de război pe punct de vindecare și de reprimire în armată, actualmente student la Drept, căci vrea să se specializeze în justiția militară, în care s-a și remarcat prin niște senzaționale lucrări militaro-juridice, specialitatea Dreptului penal.

— Uite ce, scumpă mămuță, cum țin așa de mult la el, iartă-mă dacă-ți propun să viu și eu cu ceva la cheltuiala casei... căci vreau o zi, două, trei, o săptămînă, două, pînă ce omul se aranjează cum trebuie, să ia și masa cu noi... '

Madam Balaman respinse puțin jignită propunerea viitorului ei ginere : drept cine o ia pe dînsa, drept madam Nisipoiu ? Dacă e prietenul lui Mihnea, îl primește, ca și pe copilul ei. Și Veve primi cu interes noutatea, ochiul vulturesc al lui Mihnea urmări cu satisfacție jocului de fizionomie ; cel puțin scăpa de corvoada acestor nopți de'umilință și injurie, servind ca simplu obiect de satisfacerea plăcerilor acestui venetic, de legămîntul căruia nimic n-o mai convingea și n-o îndemna măcar să fie liniștită! Și-apoi mai era și acea curiozitate femenină, îndoită de putința intrării în mica ei sferă de viață și acțiune a unui element nou, pion de condus, aliat involuntar poate, în strategia ei înfrîntă și care acum putea să se desfășoare între noi puncte cardinale, să iasă măcar din aspectul tern și monoton al capitulării sub care zăcea de' atîta timp.

Un fior de viață veni deci să bată, ca un freamăt de aripă dezmorțită, la geamul întunecat al ultimei ei existențe ; un zîmbet își frînse fulgerul minuscul între buzele clorotice. Pe el, pe acest zîmbet tocmai, îl aștepta Mihnea, ca să declare că era dc datoria lui să ceară și lui Veve încuviințarea ; fără această încuviințare, cu toată amiciția ce-o poartă celui mai intim prieten al său și cu toată bunăvoința atît de nobilă și de elegantă a doamnei Balaman. el va fi constrîns să nu răspundă la o veche și importantă datorie de recunoștință către amicul și concetățeanul său. contractată în vreme de război, cînd, bolnav grav de tifos exantematic. Dumitru a rămas lot timpul, disprețuitor de orice pericol, la' capul lui. i-a adus doctori peste doctori și n-a cruțat nici o cheltuială ca să-i aducă „tocmai de la Iași“ cele mai-prețioase și mai greu de găsit medicamente.

Și în vreme ce Mihnea, spunînd țoale acestea, își însemna în gîndul lui că trebuie să avertizeze din vreme pe Dumitru, de sacrificiul povestii, pentru a se găsi în cunoștință de cauză, Veve consimți cu un

nou zîmbet. ceva mai consistent de data asia, pe care Mihnea îl întîmpină cu un adevărat toast, felici-tîndu-se că nu se înșelase niciodată — cu toate micile lor „fric-țiuni'- — de liniile principale ale caracterului iubitei sale, pe care, tocmai pentru ele, o adora mai ales și se simțea legat de dînsa pe vecii-vecilor. Și Veve, surprinsă și fermecată, acceptă ciocnetul paharului lui și acceptă sărutul lui. astfel că la venirea domnului Vulpache ea fu aceea care doborî chiar din primele reprize nedumerirea și cîșligă bunăvoința tatălui no. 1.

Și cele două nopți, care urmară fură nopți întregi albe, nopți de rămas bun, care avură în sfîrșit preț și pentru Veve. Iar a treia zi de dimineață, cînd Mihnea veni, spectru adevărat, să confirme cu viu grai lui Dumitru că lucrurile se aranjaseră și, tacit, că informările lui asupra temperamentului lui Veve erau exacte, bunul lui prieten nu se putu opri să-și manifeste la rîndu-i fericirea că poate aduce, cu venirea lui, unui atît de scump amic, o odihnă binemeritată. în chiar noaptea aceea, trăsura cu bagajul lui Dumitru trase la poarta doamnei Balaman ; apoi cum era prea tîrziu și femeile nu făceau să aștepte pînă la o astfel de oră pe-un simplu prieten, oricît de bun, al ginerelui lor prezumtiv, ele se mulțumiră să privească doar pe sub transperantul de la stradă.

Mihnea îi ajută cu strașnic avînt la geamantane, și nu mare fu surprinderea lui, cînd, desfăcîndu-și cuferele, Dumitru scoase dintr-unul, printre alte lucruri, și o frumoasă lampă de masă, pe care Mihnea o crezuse făcînd parte din mobila camerei părăsite.

— A, lampa era a ta ? făcu el plăcut surprins... De unde ai cumpărat-o, Dumitre...

— A, n-am cumpărat-o, se grăbi celălalt să înlăture o astfel dș eroare. Am văzut că-ți place și ți-am adus-o să ți-o fac cadou...

Și calm, Dumitru își desfăcu pardesiul larg pe care-l ținuse pînă acum cu gulerul ridicat : din el

ieși un mîndru ofițer de administrație cu pantaloni civili ; pe urmă, după ce desfăcu sclipitoarea tunică, explicînd lui Mihnea : „știi, n-am pus-o în cufăr că e de mare ținută și se șifona“, și după ce-și scoase și pantalonii, rămase de astă dată în haina civilă și-n pantalonii bufanți de militar.

— Nu mai aveam, dragă, loc în cufăr... In grabă s-au mai amestecat aci unele lucruri ale proprietăresei.

Deși fiecare din aceste lucruri, scoase rînd pe rînd la iveală, provoca firesc hazul amîndurora, rîsul forțat al lui Mihnea acoperea acum o covîrșitoare doză de dispreț și dezgust. Oricît a sărit și el noaptea pe ferestre cu frumosul și sistematicul lui geamantan în spinare (față de care cufărul principal al lui Dumitru e o rudimentară și grețoasă cutie), totuși nici prin gînd nu i-a trectot vreodată să arunce printre lucrurile lui și obiecte de ale gazdei ! Se felicită deci pentru curatul lui instinct și, din nou, reproducîndu-și numeroasele escapade nocturne de acest soi, pe care acum Le detesta, ca și aventurile sale economice din restaurante, se convinse încă o dată mai mult că în aceste împrejurări reprobabile, el n-a fost decît victima influențelor nefaste ale unui bandit de teapa acestuia din fața lui, or a actualului onorabil magistrat Idrișteanu. Astfel că planul pe care-l pusese la cale de a se libera, lăsînd zălog domnului Vulpache și lui Veve pe acest apaș de noapte, i se. păru cît se poate de legitim, îndîrjindu-se astfel și mai mult în dorința realizării lui.

Și nu trebui să aștepte mult ca să ajungă la scopul propus ; chiar din primele zile făcu remarca, îmbucurătoare și încurajatoare, că toate prevederile lui se realizează, că toate dorințele lui merg spre grabnică înfăptuire. Dumitru se simțea ca la el acasă, iar madam Balaman nu mai putea după acest „șmecher de oltean". Veve asculta cu interes atît de covîrșit povestea interminabilă a isprăvilor lui Dumitru în* Africa îțicît te puteai

întreba, cu drept cuvînt, dacă o studentă, chiar fără nici un examen luat, dar în orice caz înscrisă în regulă la universitate, și încă la o facultate cu obiect precis și pozitiv, poate fi cu adevărat uluită de toate năzdrăvăniile pe care le bălăngănea fără sfîrșit clopotul gurei lui Dumitru. Femeia e tot femeie ! se convinge în cele din urmă Mihnea de lipsa spiritului ei de control și, fermecat el însuși, încuraja cu exclamări necontenite pe Dumitru, privind cu nesfirșită milă pe cei de față, în cap cu funcționarul judecătoresc, domnul Vulpache, cărora na le trecea prin minte nici măcar să întrebe în treacăt pe povestitor, cum se face că invaliditatea lui. dacă a existat într-adevăr, așa cum o prezentase el, i-a permis să săvîrșească într-adevăr așa de considerabile isprăvi nord-africane și navale.

Mihnea lăsa adesea în cameră, ochi în ochi, numai ei singuri, pe Dumitru și Veve, ca să iasă puțin afară, tot aci în casă, mai apoi ca să ia niște țigări de la domnu Tancu, în sfîrșit să facă o cursă de un ceas. care se termina citeodată în d®uă sau în trei ceasuri. De obicei făcea zgomot mare cînd venea, înainte de a intra peste dînșii, tocmai pentru a le arăta că de o neplăcută surprindere din parlea-i nici nu putea fi vorba ; astfel nu o dată îi găsi în oarecare stare de surescitare, pe care cei doi căutară s-o ascundă cu voioșenie stingherită și cu vervă poticnită, la care Mihnea se asocie cu toată plăcerea. Iar nu după mult, veni în sfîrșit și mult așteptatul asfințit : Mihnea intră efe astă cțată prin curte și prin săliță. ascultă cu urechea la ușă și cînd vagi și rari scîncete, răzbind din odaia, rămasă destul de tîrziu în întunerec aproape profund, îl convinseră că a sosit momentul hotărîtor, pătrunse iureș cu felinarul electric gata pregătit, țipă și înjură, j->lamă cu grave insulte înșelătoria și ingratitudinea omenească și se năpusti atît de furios asupra bagajelor aproape pregătite, că nici o forță omenească nu se încumetă să-l oprească.

Veve nu mai putu să zică o vorbă, madam Balaman leșină, iar domnul Vulpache, cînd sosi ceva mai tîrziu, se trezi în fata faptului împlinit.

Chiar din ziusț următoare, tocmai pentru a-și marca sie însuși că se bucură de un nou regim, Mihnea își redublă vizitele la Universitate. Cameră își găsi rejpede, după ce poposi vreo trei zile la hotel. Dar și sub aerul sfînt al libertății, Fouil-lee avansa nespus de greoi. Și Arina, cu care corespondența ochilor devenea patetică și din ce în ce mai încordată, îi părea cu atît mai retranșată în dosul atîtor autori — al căror nume gurița ei dulce îl turuia ca o morișcă perpetuă la seminariile frecventate de acum' regulat de dînsul — cu cît ochii ei încercănați și privirea ei catifelată, cerîndu-i părerea mutește, pe deasupra capetelor, îi comunica în acelaș timp, din ce în ce mai nedumerită și mai voluntară, fcă momentul primilor pași de apropiere trebuie în sfîrșit să ajungă la termen.

Vacanța cea mare bătea la ușă, căci Paștele doar căzuse atît de tîrziu ăst timp !

Dar Mihnea,, strateg încercat, se temea ca de dracul tocmai de orice pas necugetat. El aștepta, cu nespusă ardoare, această vacanță mare, de al cărei larg hiat, de bună seamă, ea părea să se îngrijească atîta. Pasul cel dintîi, al cunoștinței, avea să fie făcut chiar în ultima zi ; în primele două, trei ceasuri de convorbire de atît de mult timp dorită, nici lui Schopenhauer, miso-ghinului, gîndea Mihnea cu drept cuvînt, nu i-ar arde de filosofic. Și-n cazul că totuși conversația ar fi amenințat să ia această turnură periculoasă, el era destul de dibaci vîslaș în astfel de întreținеri cu fetele, ca să îndrepte la timp barca pe un curent favorabil ; de primele trei ceasuri, și chiar de cele două zile următoare, era deci sigur că nu va părea anost o clipă fru- moașei fete. Dar de zilele care ar fi urmat mai apoi nu răspundea !...

De aceea, un rămas bun, dulce și melancolic, cu

o vacanță considerabilă în spate, pentru a avea timp berechet să-și pună la punct mulțumirile necesare unei întreprinderi atît de noi și neobișnuite pentru dînsul, îi surîdea într-un chip din cale afară de promițător și de atrăgător. Aștepta deci ultima oră de seminar, în fervoarea unor veritabile repetiții ca la teatru ; orice deviere spre filosofie a partenerei fu dată deoparte, în acest timp, în fața oglinzii, în felurite chipuri, pe care și le întipări în minte, da punctele de reper ale unui rol de mare greutate și răspundere. Va păși spre ea, ultimul din șiragul de studenți și studente cari își vor prezenta carnetele de frecvență spre semnare. Va prezenta și el cartea lui de vizită, cu numele magic pentru dînsa : Mihnea Băiatu, și-i va spune cu un surîs pe care și-l știa adorabil : „Vă rog să-mi certificați și mie aici, cea mai asiduă și mai - fidelă frecvență din viața mea, la cel mai fermecător curs din cîte mi-a fost dat să aud vreodată, la cursul minunat al ochilor dumneavoastră

Timp de trei săptămîni în șir a repetat cuvintele acestea, alese cu greu, după cîteva ceasuri de elaborare. Le-a schimbat în mai multe'rînduri ordinea, pentru a vedea cum sună mai bine așezarea lor în frază și a rămas la această ultimă formă, cu care spera s-o lase mai încurcată, măcar pentru un moment, decît ar fi fost el dacă l-ar fi întrebat ce crede despre Bergson sau, și mai grav, despre teza domnișoarei Maricica Gheorghiade, care tratează în chip eminent regulele evidenței și teoriei eroarei!

Răspunse deci, cu ochii, nerăbdărei privirilor ei vădit agasate și dojenitoare, că momentul cel mare e'cît se poate de aproape pe punctul de împlinire.

Și momentul sosi intr-adevăr ! Se întîmplă însă ca nu domnișoara Arina Velovan să fie aceea care atesta frecvențele ; tot eșafodajul repetițiilor lui Mihnea începu îndată să pîrîie și se nărui în bucăți. Dar în mijlocul dărîmăturilor și al restriștei, el încă

își păstră sîngele rece și-și întocmi în pripă un nou plan de bătaie. Se va duce la Arina, care de cîteva zile ridică neînțe- legăloare din umeri, și-i întoarce regulat spatele, și-i va declara că întrucît îl privește, numai de semnătura ei are nevoie. Și coborî treptele amfiteatrului spre masa profesorului, asaltată de grămada de studenți, scîlciți unii într-alții salvîndu-și de coco-loșire carnetele gata iscălite sau purtate spre importanta formalitate pe deasupra capetelor, cît permitea întinsul mîinilor, ca pe niște trofee scumpe, care-și primeau in sfîrșit mirul bine-cuvîntărei.

De pe ultimele bănci ale sălii de curs, Arina se putuse vedea în mijlocul învălmășelei ; dar, de jos, era complect acoperită de masa mișcătoare de capete și brațe. Astfel că Mihnea trebui să refacă drumul înapoi la locul lui de observație. Arina încă nu mai privea încoace, ocupată de o animată conversație cu o domnișoară, pe care el o mai văzuse din cînd în cînd pe aici... Mihnea aștepta răbdător ca grupele zgomotoase să evacueze, și partenera Arinei să plece. Dar forfota se potolea încetul cu încetul, într-adevăr, pe cînd domnișoara inoportună părea prinsă în taifas lung cu Arina, căreia nici nu-i da în gînd să ridice ochii. Fata îl văzuse coborînd și credea poate că plecase. Dar de asta nu ducea grijă Mihnea ; cînd sala se va goli, el va începe, să coboare' din nou și-i va atrage din nou atenția. însă ce era de făcut cu juna asta, care avea atît de mult de spus prietenei sale ? Mihnea era hotărît : dacă Arina va ridica în cele din urmă ochii încoace, îi va face semn către partenera ei, cu înțeles, ca s-o termine cu dînsa. Și Arina se uită în cele din urmă în sus, îl revăzu, și ochii ei luciră mulțumiți, dar cind Mihnea vru să-i prindă din nou privirile și să-i expedieze mutescul mesaj, inoportuna de alături ridică și ea ochii încoace.

Era de disperat cu comedia asta ! Totuși, mulțumirea din ochii fetei pentru surpriza revederii îmbărbătă pe Mihnea și el porni în jos, hotărît, mai

ales că bulucul studenților se spărsese și acum cel din urmă își luau iscăliturile dorite ; era deci timpul nu se poate mai potrivit pentru lovitura finală. Dar ajuns jos, Mihnea schimbă instinctiv linia dreaptă printr-o mișcare tangențială ; pieziș însă, se atpropia totuși, tot atît de hotărît. Cartea de vizită i-era în mînă și pregătise și stiloul : dar cînd tîrcoalele sale nesimțite îl duseră pînă la o distanță aproape infimă de centrul mult dorit, spre care îl atrăgea cu o putere fără de seamăn genele plecate ale Arinei și bujorul din obrajii ei, aprinși peste măsură de apropierea faptei atît de mult timp așteptate — ceea ce Mihnea traduse cu stînjenirea din cauza prezenței acestei inoportune zgiite și cu nasul coroiat — fatalitatea aduse iarăși un dezastru. Căci ochii mici și răi ai tovarășei de vorbă se zgîiră și mai rău și nasul se coroie și mai teribil ; și o mișcare circulară și ofensivă, de cloșcă atacată, rotindu-se automat și gata de izbucnire, paralel cu mișcarea de învăluire a lui Mihnea, transformă avîntul puțin cam strîmtorat al aceluia îrt dezastruos recul.

Mihnea ivavu timp decît să vadă pe Arina zîmbind încurcată și puțin amuzată de împrejurare și pe urmă orice altă lumină îi dispăru din ochi ; pentru ca pe urmă cînd vederea i se limpezi iarăși, să prindă rîsul de satisfacție al inoportunei către prietena ei, pe care aceasta îl primi cu bine deghizată stînjenire,' într-o expresie lașă de nevinovăție și de dezinteresare față de neașteptatul incident. Ceea ce făcu pe Mihnea să pornească indignat și vrăjmaș spre ușă ; ieși fără să se mai uite înapoi și .pentru atitudinea Arinei. dar mai ales pentru lipsa lui de curaj, în clipa culminantă, cînd ar fi putut îndrepta totul, ca prin minune, și-ar fi redus la tăcere pe tigroaică, doar cu un compli-mept adînc, adresat celeilalte, și cu gestul elegant al întinderei stiloului și al cărței de vizită și mai ales cu exprimarea hotărîtă și dîrză a dorinței de a rămîne pe vacanță cu scumpul autograf ; atunci

privirea ei ar fi avut o cu totul altă lumină decît aceea cu care i-a apreciat caraghioasa-i evoluție în juru-i, și care, din cauză că a provenit numai din nedibăcia și neprezența lui de spirit, se iartă...

Astfel că Mihnea se postă din nou la ieșirea Universității, pe unde știa că iese ea de*obicei ; îi va cere autograful aci, fie ce o fi ! Doară ce dracu ! Nu este tot el Mihnea Băiatu și acum ? L-a schimbat Dumnezeu în cîteva zile, de nu se mai recunoaște defel nici dînsul ?

Fetele și studenții ce ieșeau priveau înciudați la acest june ferches, care aștepta la ieșire cu o carte de vizită în mînă și cu un stilou desfăcut. Dar puțin îi păsa lui Mihnea de ce ar fi putut ei crede ; băieților le respingea privirile cu aerul lui măreț și elegant, fetelor le surîdea obraznic, atrăgîndu-și astfel din parte-le, după temperament, rîs rușinat, surîsuri înfruntătoare și disprețuitoare sau întoarceri înțepate ale capului. Și Arina își făcu apariția, în -susul scării, flancată de-o parte de vipera coroiată și de alta de Maricica ; prezența acesteia din urmă, acum, îi scoborî iarăși avîntul și hotărîrea. Dar tot n-ar fi dat îndărăt dacă, fiind zărit, vipera n-ar fi scăpat un cuvînt și cele două fete n-ar fi schimbat între ele vagi priviri cu înțeles. Cu siguranță că vipera a grăit : „uite, ăla !“ Dar de ce Arina și Maricica nu i-au explicat nesuferitei ăsteia cine-i propriu-zis acel „ăla“ ; sau ea n-a auzit oare de Băiatu, Mihnea Băiatu, vărul lui Băiatu Mih.... licențiat în 7 facultăți ?

Tocmai nedumerirea asta paralizează acum din nou voința lui Mihnea ; le lasă deci să treacă pe lîngă dînsul, fără să s& miște ; Arina, roșie și cu capul plecat, Maricica, cu un surîs în care încă nu izbutea să se definească, vipera, într-una severă și distantă. Mihnea nu mai înțelegea nimic ; săvîrșise într-adevăr o gafă încercînd să se apropie la un moment atît de nepotrivit ? Sau atitudinea viperei era o dispoziție personală, de fată puțin jignită că nu era obiectul unei îndrăzneli, pe care, fără nici o

autorizație, se grăbise apoi s-o reprime ? Dar atunci de ce nu căutau să scape de dînsa ?

Sau poate chiar acest lucru îl intenționează acum cele două fete, care, tocmai din acest motiv, nu s-au.grăbit să împărtășească furibundei ășteia cu cine avea de-a face...

Automat, pașii lui călcau după ele. O vor duce desigur pînă la poarta ei și-o vor lăsa acolo... Dar dacă stau împreună în același cămin ?...

, Mihnea se simțea într-o stare de.nesiguranță mai stupidă decît cea mai neașteptată decepție... dar se făcu numaidecît senin în sufletul lui, cînd, la colțul bulevardului cu Calea Victoriei, ochii Arinei scăpară scormonitori înapoi. I s-a părut sau i-a trimis un zîmbet de consolare... ?

A întins pasul și pieptul' lui străpunge acum încordat grupele plimbătorilor, pentru a se ține necontenit în spatele celor trei fete. Acum Maricic^ e la mijloc și s-a prins adînc în discuție cu vipera, al cărei profil Mihnea și-l fixează în minte pentru a-i trage o curte, știe el cum, s-o învețe zdravăn minte : mai ales că, în felul ei, e drăguță tipesa. Puțin și voluntar stingheră, Arina a întors iarăș capul, dar l-a readus repede înainte, speriată de apropierea neașteptată și îngrijorătoare,- la care descoperise acum pe Mihnea. Dar ochii ei fugiseră tot plini de lumină și mulțumire și Mihnea se simțea co- vîrșit de fericire în acest noian mișcător și încrucișat de grupe omenești...

In dreptul cafenelei Capșa, un glas cunoscut îl strigă și o somptuoasă ținută militară se desprinse de lingă bara de metal a vitraliului luminos :

— Dumitru ! scăpă Mihnea perplex și involuntar.

Da, era Dumitru. Fusese reprimit în armată cu vechimea care i s-ar fi cuvenit, dacă n-ar fi petrecut lunga vacanță, dictată de nevoi. Acestea sunt primele lămuriri pe care i le dă Dumitru, ținîndu-se de pasul grăbit al celuilalt. Mihnea

înțelese din asta că bucuria reactivării i-a mai potolit necazul pentru dibăcia cu care l-a lăsat, om în loc, în țele încurcate ale familiei Balaman. E gata să-l consoleze, dar și celălalt, cînd epuizează subiectul cu armata, se arată puțin cam stinjenit de împrejurarea trecută. Nici unul nu pare dispus să deschidă vorba asupra acestui subiect neplăcut. îl ocolesc,.pe cît pot mai departe, profitînd de orice prilej care poate mîna convorbirea în oricare altă direcție.

— In definitiv, ce mă gonești, mă, așa, prin mulțimea asta, că abia îmi mai țin sufletul ? se nedumirește Dumitru.

— Iartă-mă, dacă trebuie să mă grăbesc... Ai dreptate, tu poți rămîne... Iacă, să ne întîlnim mîine la douăsprezece, în locul de unde m-ai strigat...

Și Mihnea, jucînd ca pe jeratec, strînge mîna lui Dumitru, aruncînd priviri de nerăbdare după cele fete, spre a nu le pierde din vedere. Abia acum Dumitru prinde rostul acestui zor febril.

— Aa... am înțeles... care va să zică te-ai și consolat, rîde el ușurat și fericit. Și izbmd pe Mihnea pe umăr prietenește, continuă să-și exprime zgomotos satisfacția : Care va să zică, cum s-ar zice, te lucrai, tipule... ți-am suflat-o pe scumpa ta Veve... Și tu în loc să fii în doliu, te-ai și consolat, pezeven-ghiule... iartă-mă, Mihule, dar să-ți povestesc...

— Lasă-mă, dragă, cu poveștile,' își trage celălalt mîna înfricoșat... Lasă, că-mi povestești mîine...

— Cum observ, nu te-a impresionat prea mult chestia noastră, hai ? se ia iarăși după el Dumitru, mulțumit de constatare, dar și puțin decepționat...'

Mihnea, care face sforțări să-și desprindă mîna încleștată de celălalt, nu se poate stăpini să nu pufnească :

— Cum, mă caraghiosule... tu ai aerul că tu m-ai lucrat pe mine... ha, ha, asta e nostim... bală-te să te bată, Dumitre...

— A, ha, mîrîie celălalt neîncrezător... A d'autres ! Te înțeleg, dragă Mihnea, amorul tău propriu e în joc... dar zău că a fost fără voia mea... Tu singur recunoșteai și-mi des-tăinuiai că-l irezistibilă...

Mihnea se pornește pe-un hohot voios... Dar n-are timp să-și epuizeze acum toată veselia... Mîine însă, la douăsprezece...

Intrigat la culme însă, Dumitru nu-i slobozește mîna ; U urmează.

— Mihule, ălea trei dinainte, nu ?... Bine, tipule, ce faci tu cu atîtea ?... Hai că merg și eu cu tine...

— Dar ăstea sunt studente, dragă, îi rîde în nas 'Mihnea, cu puțină dar destul de înțepătoare compătimire.

— Daa. Și Veve... nu e studentă ?

— Două din ele sunt asistente, puiul meu ; una, aceea mai mică, la Psihologie și Teoria cunoașterei, dragul meu, glă-suiește el grav și apăsat ; iar aceea mai înăltuță, la Istoria fi-losofiei. Pe cea mijlocie s-o ia dracu...

— Ce vorbești, mă, se minunează în derîdere Dumitru. Așa grozave sunt... ?

— Teza celei mici, continuă Mihnea, hotărît să-l readucă la tăcere — cu care a făcut furori și a fost discutată la toate universitățile din Europa — trata despre : „„Regulele evidenței și teoria eroarei în filosofia cartesiană și postcartesiană“...

— Mă, a dracului ! făcu Dumitru, 0dar acum se cunoscu că expresia lui nu mai fu de zeflemea, ci de respect oltenesc pentru tot ce e subtilitate pur spirituală, independentă de orice scop practic.

Și hazul lui Dumitru coti firesc de astă dată de la fete la .Mihnea :

— Bine, mă, înțeleg, ele or fi scris teoria aia a cunoașterei și-a eroarei, or cum ziseși tu, dar ce nu înțeleg eu din toată asta e cum dracu ți-a venit ție să-ți bagi nasu' tocmai aci... Fir-ai al dracului de crai de mahala, te pomenești că le sco*i și p-ăstea din minți... cu toate teoriile lor...

Cu pași grăbiți, făcîndu-și loc prin valurile de lume, desprinzi ndu-se și reapropiindu-se. închizînd necontenit noile grupe întrecute între parantezele mișcărci lor zorite, Mihnea și Dumitru ajunseră repede felele și ofițerul de administrație putu vedea cu uimire cum Arina arunca înapoi căutături în-grijale. Dar cînd» îi revăzu, încetă de a mai întoarce capul.

Fir-ai al dracului, ai și răsucit fata, brigandule... Ai vorbit cu ea, tipule ?...

— Nu încă, dar cum vezi nu mai e mult pînă atunci.

— Bine mă, nefericitule, hohoti Dumitru din nou, dar ce-ai să poți tu vorbi cu ea... ? Că la d-astea, nu merge așa... să le cînți sîrba la pian și să le spui anecdote... Sau să le povestești aventurile tale cu proprietăresele... ha... ha... ha... și cu... chelnării din restaurante ho, ho', ho...

Mihnea nu-și mai putu retine o strimbătură de durere.

Amintirea atîtor nemernicii, la cîțiva pași doar depărtare de acest trup candid, de acești ochi cari descind din infinit direct către dînsul, ca o favoare zeiască spre un muritor de rînd, îl făcu să se cutremure ca de un vis sinistru. însăși apropieiea lui Dumitru i se păru o profanare și o infamie. Ar fi vrut să-l îndepărteze cît mai repede cu putință, pentru ca sacrilegiul prezenței lui zgomotoase și grotești să nu murdărească și mai mult dispoziția de vis, în care desele întoarceri ale privirilor Arinei îl transportase pe tot acest traiect fermecat.

în colțul lui Athenee Palace, fetele au cotit-o la dreapta și ochii Arinei au scăpat iarăși pe furiș încoace...

— Asta e, mă, aia cu teoria cunoașterei ? răsună vocea grosolană a lui Dumitru — asta de tot se uită încoace ?... Tipule, o interesezi... hai să dăm asaltul, făcu el viteaz, intin-zîndu-și și încordîndu-și eroic pasul...

— Lasă, Dumitre^ mai bine ne întoarcem, îl

apucă repccte de braț celălalt.,. Nu vreau, nu vreau... nu vreau să le acostăm...

Și se gîndea cu groază la conversația lui Dumitru, în cazul cînd fetele ar fi admis atit de ușor să fie însoțite de doi cavaleri cari se prezintă pe stradă.

Dar Dumitru se întăritase ; el își bl^mă cu vorbe grele amicul, care da dovadă de slăbiciune și lașitate. Cu ce putea altfel să se impună atenției lor ? Cu vasta lui cultură ? Și Dumitru se prăpădi de rîs, evaluînd gradul de cultură filosofică a lui'Mihnea. Pe cînd, într-o astfel de împrejurare, numai îndrăzneala și cinismul ar putea să primeze. Să te vadă obraznic și hotărît ! Asta e ! Și după ce-oi cunoaște-o, s-o uimești, povestindu-i cum ai tras pe sfoară pe chelnări și cum sări noaptea pe ferestrele proprietăreselor iubite.

— înțelegi, mă, carloafă amorezată și scîncitoare ? Cu «ista le faci praf pe Kanții și pe Schopenhaurii lor...Povestin-du-le emoțiile prin care treceai cînd schimbai galoșii la ușile cafenelor și cînd luai din greșeală umbrela de mătase de sub pălăria altuia... Lasă, mă Mihnea, mă îamoiitule, mă, că te pun eu acum pe roate... ,Și tu mi-ai dat pe Veve, și eu, puiule, să vezi cum ți-o dau pe filosoafa asta... ,

Și el călcă și mai voinicește, cu șantiurile lui strălucitoare, la lumina becurilor. Mihnea îl apucase strîns de braț, dar fostul legionar din Alger era dus de-un avînt prea din cale afară de năvalnic, ca să nu tîrască după el pe cel ce trăgea de dînsul'cu, disperare. între timp, fetele priviseră de mai multe ori neliniștite 'înapoi. Ele cotiseră din nou, pe străzi tăcute și mai pustii, o dată și încă o dată, și urmărirea asta asiduă și din ce în ce mai apropiată era vădit că nu le venea deloc pe plac. Iuțiseră pasul și, la intervale scurte, vipera arunca în urmă-i scînteiele negre ale ochilor ei înfricoșetori. însăși Arina, cînd privi de astă dată încoace, păru în lumina felinarului că exprimă o

durere jignită, o ofensă brutală și nemeritată...

— De ajuns, Dumitre, nu mai merg un pas înainte. * se opri Mihnea hotărît.

— Nu vezi, mă nenorocitule, se înfurie, celălalt, cum se uită acum cu toatele înapoi... ? Ce mai vrei, mă opăcitule, mai mult decît atît... ? continuă el, sincer nemulțumit de atîta nepricepere și lipsă de curaj...

— Totuși nu mai merg, rămase ferm Mihnea în loc...

Dumitru dădu plictisit din umeri și porni singur înainte :

— Urmează-ne, să vii cînd te-oi striga...

îngrozit, Mihnea alergă după dînsul. Dar cînd îl ajunse și-l apucă de braț,' Dumitru îl respinse dintr-o smucitură :

— Ești caraghios pur și simplu... eu sunt ofițer, bă nefericitule... nu pot să dau înapoi...

Și șantiurile își tremurară nervos luciul reflexelor diverse sub călcătura îndîrjită a viteazului ofițer de administrație.

Urmăritele, care cîștigaseră puțină distanță, traversau tocmai rîul de lumină și de zgomot al Bulevardului Brătianu-Take Ionescu ; se angajară apoi grăbite în adîncul obscur și liniștit al străzei Jules Michelet. Pasul vertiginos al lui Dumitru le ajunse din urmă la jumătatea străzei scurte. Mihnea, disperat și mai mult fugind, se găsea cu mai bine de zece pași în urmă, cînd fetele, toate trei ca la comandă, făcură front interpelatorului galant. Vipera chiar avansă un pas și, în tulburarea-i fără margini, Mihnea trebui să constate că era superbă :

— Ce doriți dumneavoastră ? întîmpină ea măreață pe îndrăzneț...

— Scuzați... scuzați, vă rog... domnișoarelor, că v-am întrerupt din drum două minute, răspunse Dumitru cu o siguranță de sine, pe care de bună seamă uniforma nouă și elegantă de pe dînsul o ducea la extrem (seara, cu albul ei înșelător, ai fi

crezut că e chiar din garda regali), însă am avut plăcerea să [vă] văd adesea la Universitate și știu că sunteți studente...

— Ei, și ce dorești dumneata, domnule... ?

— Aș fi vrut, v-aș fi rugat... vă rog să aveți gentilețea să-mi permiteți ca să vă întreb dacă... domnul de Istoria fi... dacă domnul Rădulescu-Motru... a... și-a închis cursurile...

— Ascultă, domnule, izbucni vipera nemaiputîndu-se stă-pîni... Te rog să faci bunătatea și să ne părăsești imediat, pentru că altfel imediat chem sergentul... Auzi ce nerușinare ?... făcu ea ridicîndu-și mîinile și frîngîndu-și-le cu disperare... Dacă-ți mai permiți vreodată să ne acostezi... reluă ea, abia mai nemerind cuvintele, să știi că ai de-a face cu...

Indignarea n-o lăsă să termine.

— Informații despre cursul domnului profesor Motru, care predă alt obiect decît credeți dumneavoastră, veți găsi la afișierul Universității, făcu și Maricica mică, pe-un ton ceva mai conciliant, dar de asemeni cît se poate de demn și mușcător.

Și lui Mihnea îi păru nespus de drăgălașă, cu căpșorul ei blond și roz,-cu ochii ei albaștri și îngerești, făcînd pe ofensata. Arina nu spuse un cuvînt tot timpul, deși tot timpul gîtul și partea de jos a figurei fură prada unei mobilități nervoase, fără putere de stăpînire. Rămase necontenit cu capul în pămînt și nu ridică ochii nici cînd Mihnea, ajungînd grupul, apucă pe Dumitru de braț și curmă diferendul cu un pretext atît de debil și stupid, că-l făcu să-și muște buzele mai tîrziu...

— Ia lasă domnișoarele, domnule... eu te-am invitat la un ceai, nu să-mi scandalizezi lumea din partea locului...

Dumitru rîdea cretin și molfuz, iar fetele se întoarseră toate trei, tot ca la comandă...

Lui Mihnea, care trăsese pe Dumitru, de circumstanță, în gangul cel mai apropiat, i se păru

că a reintrat definitiv în întunericul din care vroia să iasă. Și toată această poveste, de

0 jumătate de an, singura pe care o țesuse și el din vis și roze, iată, eșuase atît de lamentabil, în acest gang muced, negru și străin, lîngă acest rîs idiot, care-și recăpătase curajul și care răsuna în atît de înfiorătoare și sarcastice modulații, între zidurile reci și sonore.

— Nu ne e dat nouă de filozoafe d-ăștia, mă mînzule ! îl mîngîie Dumitru, confirmînd satisfăcut durerea descurajării totale, înfrîngerii definitive a lui Mihnea.

Iar acesta se tîra mut și distrus, după pasul lui, fără voință, după rîsul lui, înapoi, în lumea lor, în lumina și în zgomotul deșucheat al orașului, cu nesfîrșite mahalale, cu subsoluri suspecte de cafenea, cu grădini de vară îmbrăcate în miros greu de carne friptă, cu valuri de vin astringent și cu vulgare cîntece de țigani porcoși.

Intr-una din aceste grădini îl atrase Dumitru și aci îi înecă trista lui dispoziție, cu ajutorul chilelor de vin și-al sticlelor de sifon și cu rîsul lui răsunător și iscat din nimic. în cele din urmă izbuti să-l înveselească, și Mihnea se umfla acum de rîs, la gîndul ce va păți bunul său prieten cînd se va reîntoarce acasă, atît de tîrziu și atît de afumat. îi povesti cum i s-a întîmplat lui însuși, dar din delicatețe se feri să meargă cu destăinuirile pînă la chipul cum avusese loc împăcăciunea cu Veve. Totuși Dumitru izbuti să-l tragă ușor de limbă și, curios, toate amănuntele acelea, în loc să-l turbure, să-l întunece, era clar, îi produceau nespus haz și interes. El însuși îi împărtăși cîteva amănunte picante și chiar, spre dimineață, ajunse cu altruismul pînă acolo, că îi acordă îngăduința să-l viziteze din cînd in cînd, chiar și în lipsă...

— înțeleg, înțeleg și mergi, făcu Mihnea voios... Vrei să mi-o pasezi iarăși înapoi... Nu, puiul meu, asta n-o s-o mai -vezi...

Fu rîndul lui Dumitru să se prăpădească de rîs :

— Nu ti teme, îl asigură el... pînă nu termin cu licența, asta nu se va întîmpla : trebuie să fiu nebun, înțelegi, casă, masă, fată, leafa merge... îți închipui că eu sunt imbecil ca tine să scap așa comoară din mînă ? Și atunci, mișelule, peste doi-trei ani, dacă ai vrea să-ți reocupi locul, bucuros îți rezerv ție prioritatea... dacă nu, de ce să nu fac serviciijl ăsta unui alt student tînăr, plin de voință și cu drag de carte... Dar parcă văd, ticălosule, cum ai să te ții de mine și să mă implori...

Și lui Mihnea îi plăcu cinismul celui mai bun prieten al său ; fericit, întărit, luminat pentru vechea viață, pe care voise s-o părăsească, îi jertfi iarăși cîteva chile de vin și lovi, de fiecare pahar dat peste cap, cu pumnul în masă :

— Dumitre, fătul meu, te iubesc... cu tine alături, mă, mă resimt iarăși om, mă ! mă resimt de piatră, mă tipule...

Și-i fu dat astfel lui Mihnea să incheie acest an de activitate studențească, marcat pe listele examenelor atît de elogios, cu un ultim succes, a cărui imensă valoare, nici atunci cînd îl repurtă, nici mai tîrziu, nu știu s-o așeze la justa ei însemnătate.

Cum se urnea astfel pe înserat, tîmp și greoi, cu suflet mort, la amintirea serei de mai înainte, cînd ochii cu misterios străluci ai Arinei pieiriseră pentru totdeauna din viața lui din nou pustie, Mihnea întîlni, în schimb, grăbind, cu mers vibrînd, de forme plinuțe, strînse în vestminte rămase cam mici, pe doamna Polixeni Nisipoiu. Ii bănui chiar din urmă identitatea și cînd o depăși văzu că nu se înșelase. O salută larg, deși necontenit ceremonios, și cu/ satisfacție atît de deplină, că mișcarea de surpriză și de îngrijorare de pe fața Po-lixeniei se prefăcu deodată în zîmbet nehotărît și neutru. O întîmpină cu cea mai aleasă mostră din bogăția-i verbală, dar fu cu neputință s-o înduplece să-l însoțească doar un singur ceas pînă la noua-i locuință. Indîrjirea ei atît de

neclintită nu știu pînă la urmă cui s-o atribuie ; faptului că de mult n-a mai încercat s-o vadă sau, ceea ce s-ar fi arătat mai grav desigur, ideei, care-l năpădi în cele din urmă, că o încondeiase prea din cale-afară credulului domn Nisipoiu, în seara memorabilă a celei mai dramatice părăsiri de domiciliu din lunga-i carieră de chiriaș sentimental.

Orcare ar fi fost împrejurarea adevărată care determina pe coana Polixeni să nu-l urmeze, Mihnea observă un lucru totuși : că prezența și insistențele lui au un pronunțat efect de înecată dar sigură revenire pe figura încăpățînatei și că zîmbetul ei redevine, cu fiecare vorbă nouă și dulce, din ce în ce mai mieros.

Atacă atunci cu putere coarda sentimentală : îi șopti cele mai drăgăstoase cuvinte, o tutui și o imploră pe „nume, își aminti cu efuziuni de cea mai sublimă mulțumire, misterele corpului ei, despre care îi declară sub greu jurămînt că nu le-a mai găsit la altă femeie...

— Mergi, îi răspunse ea pe jumătate transportată... De aceea te-ai mutat la Balamance...

Mihnea își duse atunci mîna la frunte. Era luminat ! Ii dovedi, cu puteri de convingere redublate, că s-a mutat anume la Balamance, pentru a fi tot de dînsa aproape, că a dat necontenit tîrcoale chiar din prima zi prin fundătură, și că în fiecare seară, mai ales la început, era răpus de jale că n-a revăzut-o... De cîte ori nu avusese cu Veve discuții, că-l întrerupea uneori cu vreun sărut, tocmai cînd el era cu gîndul la dînsa... Parcă-i cetea în gînduri, meduza aceea, pe care în cele din urmă a trebuit s-o lase, căci ridicase pretenții dc căsătorie...

Și la insistențele Polixeniei îi povesti, de-a fir a păr, cum „nemernica îl înșelase" cu cel mai bun amic, cu fratele lui de suflet, noutate despre care coana Polixeni părea informată și pe care o primi cu un foarte semnificativ surîs : „mă așteptam eu

!“ Asta cam ciupi puțin amorul propriu al lui Mihnea, care încă de la început, din spirit de îngîmfare, înclina să-i dea pe față toată șurubăria ; dar o mai atentă scrutare a consecințelor imediate îl făcu să lase deocamdată relatările lui în prima formă, și chiar observă oarecare succes în poza de înșelat...

Ba încă... Pentru că la urmă de tot coana Polixeni conveni să-i dea întîlnire, chiar mîine, la dînsa acasă însă, la o oră după-amiază. Găluşescu, chiriașul odăii, era tocmai în provincie, unde trebuia să mai rămînă cîteva zile ; plccase să lichideze cu toată averea lui imobiliară, pe care o oferise coanei Polixeni, cu învoiala ca să-l țină la dînsa pînă la săvîrșirea din viață și să-i facă atunci cele de moarte.

— La noi se simte nespus de bine, informă Polixeni mai departe pe Mihnea. Aproape i-a trecut de năduf și el crede că-i port noroc... însă m-am gîndit ce să fac cu averea aceea după moartea lui și mai ales cum să stau eu prin judecăți, de ceartă cu neamurile sale ? Am chibzuit că e bine să ț.1-0 vîndă singur și nouă să ne aducă banii ,.licizi'1... Ne-a scris că a strîns pînă acum șapte sute de mii... mai are de vindut un petec de yie și va lua și pe-ăla vreo șaizeci-șaptezeci de mii... După care se va reîntoarce...

Cît privește pe domnul Nisipoiu, la ora pe caro i-o oferea coana Polixeni lui Mihnea, se afla la instrucție, unde acum se găsește tare ocupat. Abia dacă vine pe la șapte-opt seara...

Mihnea avu grijă să nu se despartă de ea, pînă nu luă și dete chezășie, prin colțuri mai obscure, de ulițe neumblate, cîteva sărutari prelungi, care, avu limpede impresia, c-au sfă-rîmat complect orice urmă de pică în sufletul celei «rtît de dorite. Dar el nu prea știu să citească în ochii Polixeniei care de la un timp se strîngea tot mai pătimașă într-însul, făcîri-du-l să dorească venirea acestui minunat mîine, cu cea mai teribilă viteză. Ah, ochii aceia

erau grozavi ; în ei se răsfrîn-geau toată umilința la care o supusese domnul Nisipoiu cînd îi aruncase în față scîrbăciunile destăinuite de nevinovatul băiat, toată indignarea obrajilor pălmuiți, odată cu crîncenele noutăți, de lătărețele palme conjugale : în ei ardea acum focul cumplit al răzbunării.

Sărmanul Mihnea, el care era convins pînă peste urechi că un sărut pătimaș, cum numai el se pricepe să aplice pe buze rebele, e în stare să topească orice sloi și orice rezistență, de unde putea ști oare, biet provincial, cît prețuiește un dor de răzbunare în sufletul unei fiice pur sînge de fundătură bucureșteană ? Abia ajunsă acasă, răsuflînd în șuierături scurte de grabă și de punere la cale a planului răsplă-titor, coana Polixeni se și apucă să mărturisească soțului ei pricina întîrzierei:

— S-a luat după mine, nu și nu, că să mă duc cu el... E, stai că am să te învăț eu, mi-am zis... Și l-am poftit aici mîine la patru... i-am spus că tu abia pe la opt dacă te întorci... Așa că fă ce-i face, roagă-te de domn consilier să-ți dea drumu' înainte, cum ți-a mai dat și atunci, cînd cu parastasu bietei mame, de a văzut Gălușescu cum ne îngrijim noi de morți, da de ăi vii...

Domnul Nisipoiu strîmbă din nas cît privește Gălușescu ; potriveala cu acesta nu-i prea plăcea dumnealui și poate de aceea coana Polixeni tot aducea vorba de ea, ca să-i vîre mai adînc în convingere ideea că propunerea a venit de la bătrîn. însă erau opt sute de mii de lei la mijloc, și-apoi juridicește nu se arăta nimic obscur în toată împrejurarea. „Captația voinței", hm ! Asta ar mai fi fost ceva, dacă era vorba de-un testament. însă în afaceri, coana Polixeni se arată condusă de-un bun instinct... ea pretindea bani lichizi și un act solid de danie cu compensația unei bune întrețineri... Mai era fiscul la mijloc care la daniile între streini stoarce cu nemiluita pe dăruiți ; dar rămînea să vină Gălușescu cu banii, și atunci

domnul Nisipoiu, care „nu se amesteca1*, va trebui, vrînd, ne-vrînd, să-și dea și dînsul o părere.

Cît despre noutatea cu întîlnirea lui Mihnea, ea indispuse puțin pe Nisipoiu ; insistențele aventurierului pe lîngă coana Polixenia îi treziră în adîncuri vechile resentimente. însă stratagema soției sale îl ului ; dacă ea a făcut asta, însemnează că e o strașnică femeie și conu Nisipoiu se simți mîndru de ea. Reîntoarcerea lui înainte de o anume oră și pedepsirea nemernicului treceau desigur pe-al doilea plan. Avea să-i arate el, nu-i vorbă, cu vîrf și îndesat. Dar principalul era că Polixenia răscumpărase totul cu acest drăcesc plan al ei ; sinceritatea nu-i mai putea fi pusă în nici o cumpănă și domnul Nisipoiu fu acum sigur că tot ce-i spusese ea privitor la aventura cu fostul chiriaș fusese adevărat ; canalia căutase s-o dobîn-deascâ prin toate mijloacele : cu ochii, cu gura, cu mandolina, pînă și cu promisiuni de daruri. Dar o să-i dea dumnealui mîine un dar !... Ca slujitor al instrucției criminale, se gîndi chiar să ceară ajutorul forței publice și să-i trîntească haimanalei un proces no. 1, să știe cu cine-a avut de-a face... Totuși după prelungi dezbateri interioare, negăsind o definiție legală, convenabilă, pentru fapta ce urma să se săvîrșească, i se păru mai nimerită o chelfăneală amarnică și discretă, cu storurile trase și cu ușa încuiată...

A doua zi după-masă, el depuse un zel fără pereche, tocmai ca să-l găsească domnul consilier cu o bună treabă la activ și astfel să poată obține mai ușor învoirea. Ascultă aproape toți martorii, căci domnul consilier avea atîta încredere în subalternul său încît îl lăsa totdeauna să facă toată instrucția el singur. Punea întrebările atît de meșteșugit și transcria răspunsurile atît de clar, că domnului consilier nu-i mai rămînea decît să iscălească. Totuși, pentru a nu-și eluda îndatoririle, domnul judecător readucea învinuiții, le repeta întrebările, le reamintea răspunsurile și, fără a mai

întreba dacă stăruiesc în ele, se mulțumea să îngăime un „așa e ?“ pe nas, grăbin-du-se apoi să iscălească. Evident că interogatoriile de însemnătate mai mare, socială sau politică, erau lăsate totuși pentru venirea domnului consilier.

Pentru azi însă erau la rînd pe condică tot felul de lucruri mărunte, pe care Nisipoiu se gîndea să le dea gata în trei-patru ore. Iată de ce se reîntoarse la palat cu un sfert de oră înainte de unu... Dacă pînă la patru și ceva le dă gata, la cinci e acasă ; tocmai bine, cînd domnișorul, care ca tot domnișorul trebuie să mai întîrzie și el ceva, a sosit și e în plină vervă de craidon...

Și domnul Nisipoiu, care era acum la a șaptea cercetare, întreabă înainte :

— Va să să zică nu recunoști că ai săvîrșit viol asupra dumneaei Stanca Grigorie Pătrulescu din fundătura...

— Nu, domnule procuror, a fost de bunăvoie...

— Hm... de bunăvoie... Bagă bine de seamă ce spui, băiete...

— Așa e, să trăiți, domnule procuror...

— Bine, atunci povestește singur cum au decurs faptele...

Dar învinuitul povestește fără ordine, tărăgănește cuvîn- tul, se contrazice. Și coana Polixeni, de bună seamă, n-o să poată ține pe nebun prea multă vreme peste ora convenită...

— De ajuns, de ajuns, vrei să încurci lucrurile dumneata, dar nu merge, să vie un martor...

Cu aducerea indivizilor cari trebuiesc ascultați, domnul grefier găsește firesc vreme să-și arunce iarăși puțin gîndul acolo unde-l doare. Probabil c-o să-l ia cu dulceață, cu cafea, cu diferite pretexte, dar numai să nu bănuiască... mizerabilul...

— Numele d-tale...

Martorul își fixează identitatea și domiciliul... Domnul Nisipoiu ascultă distrat și trece cu mîna lui răspuns cu răspuns în dosar. Ar vrea să treacă mai repede peste toate aceste formalități, dar

conștiința profesională nu-l lasă... Orice s-ar întîmpla, peste ea nu poate să treacă domnul Nisipoiu ; de aceea cîteodată e nevoit, din cauza atenției care fuge necontenit departe, să repete întrebările ca să nu greșască răspunsurile, sau ca să le prindă mai adîncit sensul. Astfel timpul se scurge mai repede, în vreme ce treaba merge mai încet... De aceea dumnealui caută, mai ales acum, după patru, să alunge orice gînduri străine de ancheta de față... Și cu toate acestea, gîndurile vin, se întorc supărătoare, ca un stol de ciori plicticoase, alungate cu o zburătură fără efect...

— Va să zică n-ai auzit nici un strigăt de ajutor venind din tufiș ?

— Strigăt ?... strigăt... domnule judecător, am auzit eu... da mai mult semăna a gemăt.

— Cum gemăt ? De durere, vrei să zici ?

— E, de durere pă dracu... d-așa durere să am parte toată viața.

— Vorbește cum trebuie, băiatule, aici le afli în fața justiției. l' — Să trăiți, domnule judecător, îi plăcea... că d-aia am zăbovit și eu ca să aud... că, ierlați-mă, așa e omu... dacă țipa ca din gură de șarpe săream eu, he, he.

Domnul grefier se mișcă nervos în scaun. Răspunsurile martorului nu-i plac și pentru că lungesc discuția și pentru că presimte în ele sămînță de nesinceritate. Și-apoi mai e ceva: mizerabilul o să se grăbească să treacă la fapte. Polixenia atunci... hm, ce-ar putea să facă ea atunci... ? hm... desigur... nu-i rămîne decît să invoace un binecunoscut și atotfemeiesc pretext, care o ia uneori și înaintea așteptărilor. Uite, lui Nisipoiu îi pare rău că n-a stat de vorbă mai pe larg cu ea, plănu- ind din timp toate răspunsurile și mișcările care trebuiau făcute în caz de întîrziere... He, da îi dă ei în gînd...

— Cum zici dumneata ?... Care va să zică striga ca dm gură de șarpe...

— Nu, domnule judecător, tocmai asta zic, că

dacă ar fi strigat ca din gură de șarpe, săream eu... Pe cînd așa, stam și ascultam ca o mu'...

— Ascultă, băiatule, te rog să răspunzi frumos aici : or nu striga... asta să răspunzi dumneata, aici nu e timp de glumă și poveste...

— Mi-ați spus să spun tot ce știu...

— Dar despre ei, nu despre dumneata... Ei, spune acum... se văita or nu se văita ?

Și bătînd cu energie în masă, domnul grefier zîmbea luminat : He, ce să nu-i dea ei în gînd... Femeia e femeie... cînd vrea ea...

— Păi aici e aici meșteșugu', dacă-mi dați voie, dom'le judecător, răsună și glasul martorului. Ala nu era vaiet, cum să zic... de... cum să zîc... vătămătură.

— Dar cum era ?...

— Hm... femeia, nu știți dumneavoastră... femeia e femeie... strigă de plăcere și zice c-o doare... cînd vrea ea...

Hotărît lucru, domnului grefier nu-i place cîtuși de puțin acest bandit de martor, potriveala asta de vorbe, tocmai cu ceea ce gîndea dumnealui, îl supără și-l îndîrjește și pînă la urmă domnul grefier izbutește să stabilească deplina complicitate a informatorului cu învinuitul. Atunci răsuflă parcă ușurat. Trebuia să ajungă aci dintr-un imbold ceva mai amplu decît acela pur și simplu al stabilirei dreptății : din nevoia de a restabili intactă sinceritatea femeii, pe care acest vlăjgan nespălat și cu ochii colorați felurit vroise s-o zdruncine In sufletul lui. îi întocmi astfel mandatul de arestare ca un omagiu adus curățeniei sufletești a coanei Polixenii. Dar timpul trecea totuși și ancheta asta îndelungă și obositoare a unui viol banal ca oricare altul nu mai făgăduia să se mai termine. Și după ea mai rămîneau atîtea cercetări înscrise pe condică... iar domnul consilier întîrzia... E patru jumătate acuma și Mihnea Băiatu trebuia să fi sosit... Și martorul care venea la rînd (ăsta mai rămăsese !) era surd și nesigur... el nu auzise nici un strigăt, dar

văzuse oarecare ceartă... Văzuse după gesturi și după buze... Și după ce nelegiuirea se terminase... Probabil ivirea lui zădărnicise repetarea isprăvei și de către informatorul i-trodus în cauză. Insă nu reieșea din depoziția lui opunerea hotărită a femeii ; indivizii afirmau că totul se petrecuse cu învoirea ei și diferendul pe care-l surprinsese surdul, se referea doar asupra unei neaj ungeri la o sumă anticipat convenită...

Insă din atitudinea reclamantei, din înfățișarea ei, din desperarea zugrăvită pe față, din certificatele ce prezenta, se vedea limpede că nemernicii mințeau cu strășnicie. Prezumpțiile erau puternice, dar mărturiile insuficiente... Și domnul Nisipoiu, pentru care primatul dreptății era supremă datorie și țintă, se găsea cu totul încurcat...

— Alți martori n-ai mai avea de propus dumneata ?...

— N-aș mai avea... de unde să am ? seinei femeia, cu glasul înăbușit, văzînd că biata ei dreptate începe să-i fugă de sub picioare...

He, dacă ar fi avut el timp, domnul Nisipoiu ar fi luat din nou in cleștele interogatoriului lui strîns și drept pe haimanalele astea, care rînjeau imperceptibil, calme și satisfăcute... Dai- era acum cinci fără un sfert... Haimanaua cealaltă trebuie să fi sosit de un sfert de ceas și... și trebuie să fi început primele asalturi... Iar domnul consilier întîrzia, peste fire și peste obișnuință. Și-n capul grefierului plutea într-una, din ce în ce mai insinuant, rînjetul complicelui descoperit adineauri și introdus în cauză : „He, femeia, nu știți dumneavoastră11... Iar timp și răbdare suficientă lipseau tocmai acum domnului grefier, ca readucînd la adevărata lumină cauza ce tocmai se străduia să descoase, să poată alunga toate aceste bănuieli infame și descurajatoare. „He... strigă de plăcere și zice c-o doare"... Ei, drăcia dracului, dar ce s-o fi întîmplat cu domnul consilier ! ?.„

Mihnea a sosit într-adevăr Ia fosta lui gazdă încă de la patru... Coana Polixenia l-a primit tandră și decoltată, drace ! și cu niște ochi atît de sfredelitori !... L-a poftit în odaia primei lor bucurii, care servea și de dormitor și de sufragerie... Mihnea a întrebat-o puțin nedumerit :

— S-a întors bătrînul ?...

— Nu încă... dar dacă te pomenești cu el pe neașteptate ?...

Și Mihnea a pătruns în odaia depărtată de stradă, nepăsător și zglobiu, copleșit pînă-n microscopice ramificații, de senzația aceea firească momentelor premergătoare supremelor și stăruitor așteptatelor fericiri. Chiar de la început el sfărîmă, cu sărutări patetice și cu gesturi bărbate, tentativa de lungă și de departe adusă conversație a coanei Polixeni. Dar dînsa s-a ținut voinicește dinaintea tuturor asalturilor ; l-a mustrat că prea e grăbit și prea merge de-a dreptul la faptă, ceea ce presupune lipsa unui sentiment propriu-zis, ci numai dorință de satisfacere momentană. Dar el a protestat cu toată energia, explicîndu-i cu o logică zdrobitoare pentru dînsa, și cu lux de sărutări și îmbrățișări, ca argumente palpabile, că orice sentiment nu poate fi dovedit mai bine decît tocmai prin manifestarea lui, mai ales în ce-i privește pe dînșii, cari nu sunt la prima încercare.

Argumentațiile ajung fatal iar la faptă, căci Mihnea are cu atît mai mult la îndemînă, pe măsura trecerei timpului, pe cea mai solidă din toate : posibilitatea revenirei domnului grefier... He, dacă ea ar fi primit să vie la dînsul, ar fi văzut cum știe el să se poarte cu o femeie, pe care o atît de lungă trecere a timpului n-a izbutit să i-o șteargă din suflet... ceea ce însemnează ,.că amorul curat a vegheat totdeauna acolo“. Coana Polixeni rezistă desperată, și la logică și la faptă, dar din ce în ce mai puțin stăpînă pe mișcările ei... și blesteamă în gînd pe d-l grefier... încă e șase fără un sfert. Dacă e tont și imbecil ce să-i facă ? Ar

trebui acum să-i tragă o lecție să-l învețe minte... Hh !...

— Nu mă iubești, nu mă iubești, acum am văzut ! bolborosește ea în neștire, pe trei sferturi zăpăcită, celui ale cărui brațe o strîng acum s-o înăbușe. Și-i scapă iarăși, sleită de puteri, refugiindu-se într-un colț și rîzînd, rătăcită, cu ochii pleoștiți de torpoarea rutului desțelenit.

Dar ochii aceștia se cască largi, parcă să cuprindă mai bine în înțelegerea lor ce se petrece în jur ; și deodată luminile lor tresar de grijă și spaimă. Mihnea și-a apucat pălăria și se îndreptă spre ușă ; din dreptul ei salută cu elcganța-i obișnuită, cu care a impresionat-o într-atîta la prima lor vedere :

— Scumpă doamnă, regret foarte mult, dar a trecut un ceas și jumătate de cînd am venit : e pericol și pentru mine și pentru dumneata... dacă mai intîrzîi.

— O, n-avea nici o grijă, geme ea sfîrșilă... Cînd îți spun că el vine de-abia după 7.

— Cu toate astea, face Mihnea înclinîndu-se din nou... văd ceva schimbat în dumneata... Nu mai ești aceeași de de-muit, aceea pe care am iubit-o cu atîta putere de aproape... și de departe, în tăcere...

Bănuiește ! trebuie să deducă fatal coana Polixeni. Și asta din pricina tontului, a imbecilului, a dobitocului ăstuia, care într-adevăr merită toate coarnele din lume. Și pe urmă, ce drăguț știe să vorbească și canalia asta, de față... Mizerabil, mizerabil, dar drăguț... Oricum, dacă domnul Nisipoiu și-a voit-o, ea ce poale să facă ? Consemnul ei e să-l reție...

— Rămîi, geme ea din nou, moale, întinzînd brațe moi de ceară și lăsîndu-și pleoapele să cadă pe ziua din afară...

Și un ceas întreg trebuie să-l reție astfel necontenit. Și încă un sfert de ceas. Pentru că imbecilul, idiotul, tîmpitul, dobitocul, găgăuțul, dovlecelul dracului întîrzie într-una. Iar Mihnea n-

ar mai pleca de lîngă această comoară ascunsă, cum nu i-a mai fost dat alta să întîlnească în viață... Dar el însuși este o comoară dulce, și coana Polixeni trebuie să-l deștepte acum ea din beție, și să-l îndemne să fugă, pentru că a sosit timpul de întoarcere.

— Ți-am spus eu, pujșorule drag !... el nu vine decît peste șapte... tu trebuie să ai încredere în mine... acuma du-te, du-te... și gîndește-te la mine toată vacanța, cum am să fac și eu... și haide, haide... iacă, ultimul sărut... dar nimic mai mult... pentru că aș muri, dacă ți s-ar întîmpla cel mai mic rău...

Mihnea a ieșit pe poartă, beat, clătinîndu-se... Fericirea asta a fost într-adevăr potolitoare ; și cine-i poate spune lui dacă mult visata doamnă din lumea mare, sau cea mai teribil? vedetă de cinematograf îi poate acorda una la fel... ? Dacă frumoasa și savanta Arina ar fi pulut să substituie, cu toate farmecele ei aparente, unicul...

Ah, Mihnea trebuie să recunoască : încheie în chipul cel mai neașteptat, cel mai strălucit, și acest an universitar... Ah, delicioasă cenușăreasă din Fundătura Șapte Fîntîni, blagoslo- vită de Dumnezeu cu sfîntul tău secret, astăzi chiar c-ai întrecut toate marginile și toate așteptările...

La al doilea colț de stradă, Mihnea trebuie să întrerupă dionisiacul său ditiramb ; pe trotoarul celălalt înaintează ca un cal de camion, grăbit de bici nemilos, domnul Nisipoiu, căruia domnul consilier i-a trimes vorbă la ora cinci să continue toate anchetele, în liniște, pentru că motive importante familiare îl reține pînă la 7. In orice caz să nu plece, pînă nu vine dumnealui să iscălească...

Cu gest larg, de largă efuziune, de fericire, de recunoștință, Mihnea ridică pălăria și salută cu gest de tenor italian sub balconul primadonei... Și d-l Nisipoiu se înăbușă, tușește, asudă și încurcat, orb, apoplectic... răspunde.

Aici, în încăperea asta răcoroasă și muccdă,

Mihnea Băiatu are timp berechet să perinde în amintire anii săi universitari... Penultimul se deosebește tocmai prin aceste mărunte, dar tocmai de aceea atît de numeroase întîmplări, însemnate ori mcs-chine, de obicei vesele, în orice caz cu rezultat totdeauna luminos și fericit, dar care acum îl revoltă și-l dezgustă...

Iată, peste cîteva săptămîni ar fi să se împlinească anul de cînd coana Polixeni l-a poftit la dînsa să se răzbune crunt pentru mișeleasca lui purtare și zîzanie ; de cînd deci, neștiutor și nepăsător, Mihnea s-a vîrît în vizuină de fiară, crezînd că intră — și ieșind într-adevăr ca dintr-o cămară de paradis ! Timpul care s-a scurs de atunci — anul acesta din urmă, an universitar care începe în octombrie, cînd plutesc în aer miresmele revederilor și se termină în iunie, odată cu teii, cu examenele și cu despărțirile tandre — îl înfioară în schimb cu liniile lui puține, scurte și prea colțuros zigzagate, oprindu-se brusc și ametitor în acest beci de temniță, cu ochiuri de fereastră în cerul albastru și dulce, tăiat, în pătrate ruginite, de puternice zăbrele.

Mihnea privește în acest trecut apropiat cu spaimă și cutremur : dar, oricine ar putea vedea limpede la dînsul spaimă și cutremur pentru ce-a fost — și nu pentru ce are să fie. De urmările care vor fi, cine știe, nu s-ar putea spune nici de ele că foarte puțin îi pasă ; dar el e încă, doar, sub semnul de groază al acestor zigzagări de fulger, care înseamnă ultimul lui an de viață în preajma universității.

Linia frîntă de foc începe desigur cu un punct luminos, vai, atît de luminos și de candid ! Era ceva în oraș, în ziua aceea, nici nu se silește să-și aducă bine aminte ce... destul că era una din acele zile cu freamăt și mulțumire, în care se petrecuse un eveniment însemnat... Un doliu național, ah da... Destul că lumea forfotea pe străzi sub soarele acela matinal, cald și dulce de toamnă... se plimba

veselă și fericită... sub mingîierea aceasta cerească... Sau poate că a fost atunci, cînd cu schimbarea guvernului, dar astfel era de neînțeles de ce străzile erau mai pline de femei, decît de bărbați, se pare ; sau poate tocmai lui i s-a părut așa, din pricina acestui considerabil eveniment al vieței lui, care a întunecat atîtea evenimente politice, cîte s-au petrecut în toamna aceea, și care a tivit cu aur orice zi de doliu național...

I s-a întipărit în schim^b atît de bine și locul : era în Piața Palatului regal și tocmai da să urce trotoarul Căii Victoriei, din fața Hotelului Metropol.

Nu trecuse bine o săptămînă de la venirea lui în București și tocmai făcea planul cum să vestească pe coana Polixeni Nisipoiu, a cărei arzătoare imagine intimă îl frămîntase și-l năucise toată. vara... Bătrînul Gălușescu îl încurca mai ales cu prezența lui neregulată și poate chiar statornică în casa pe care și-o alesese să-și ducă restul vieței...

Cînd deodată auzi, clopoțel de argint, la un pas de dînsul, la un pas înainte, răsunînd clar și precis, ca glasul de pe dru~ mul Damascului, în vuietul confuz al talazurilor de capete :

— Unde e ?... unde e ?...

Abia acum își dădu seama că drept înaintea lui, cu un pas înaintea lui, era Arina, cu talia ei zveltă și cu pasul ei săltat... într-o parte era Maricica, într-alta vipera, cu silueta fină și elegantă, întocmai ca a Arinei.

— Unde e, frate, unde e ?... răsună din nou și mai tare și mai curios glasul Arinei... Unde este Mihnea Băiatu ?...

Și ochii ei scormoneau prin grupurile dinainte, în vreme ce tovarășele de drum, care o avertizaseră, nesimțit probabil, roșii și cu nasul în pămînt, tăceau chitic. Atunci, într-o scăpărare de înțelegere, Arina întoarse capul înfricoșat încoace și ochii ei se opriră fericiți și îngroziți în ochii lui Mihnea. Și-n aceeași clipă un chirăit sălbatec, care

întoarse toate privirile

încoace, răsună în această zi de doliu național, or de gravă schimbare politică, sub soarele matinal și călduț de toamnă, sub albastrul de-o puritate năprasnic de dulce, atît de fără de sfîrșit și fără de prihană.

Pe urmă pasărea speriată își trase pe cele două prietene lîngă dînsa și se topi strînsă de ele, ferită în rîsul lor abia reținut, în marea de capete. Și Mihnea, care atît de puțin se mai gîndise la Teoria eroarei și la Istoria lui Fouillee, nu fu în stare, în acea clipă surprinzător de divină, să îngîime nici un cuvînt, nu avu prezența de spirit să se plece profund, cu un salut larg, răspunzînd :

„Aici se găsește robul vostru prea plecat, domnișoară !...“ ...cum se gîndi, abia hăt pe urmă, că ar fi putut să facă și venindu-i să se dea cu capul de părești că nu s-a gîndit la timp...

Al doilea punct luminos l-a găsit prin preajma Fundătu-rei celor Șapte Fîntîni.

Era atît de limpede de priceput de ce Mihnea Băiatu avea drum, în ziua aceea, prin partea locului... dar lui i s-a părut uimitor de bizar să se pomenească tocmai aci, înfiripîndu-se ca o a doua minune, din ploaia galbenă de soare a după-amezei de toamnă, cu Arina...

Venea cu Maricica din partea opusă, pe același trotuoar, și aveau să se întîlnească față în față... Mihnea a dat drumul pleoapelor să clipească repede, repede, pentru a sfărîma vedenia, dacă există într-adevăr... Și se minuna chiar, simțind cum i se amestecă surprinderea cu bucurie, că a început să fie bîntuit de această din ce în ce mai stăpînitoare fantomă. Un semn fatal al vieței, care i se deschidea de acum înainte, în orice caz ! Mihnea strîngea însă în zadar ochii. Orcît de scăldată în aureola prea galbenă de toamnă, Arina era Arina, copil frumos întrupat de raze, dar întrupat, viu, înaintînd și adiind încoace prin învelișul minunat de măiestre linii și forme,

melancolia vagă și dulce de văpaie calmă, domolită de constrîn-geri. Și totuși, în tăcuta mahala retrasă, genunchii ei superbi și înalți puneau în demersul lor, sub tivul fluturător al rochiei, un ritmic și neogoiat avint...

Fetele văzuseră și ele pe drumețul care venea împotrivă și consimțeau, în schimb de priviri înveselite, că o soartă vrea să se pecetluiască într-un anume fel... Dar pe buzele Arinei pierise orice urmă de zîmbet și numai genunchiul ei continua să-și zvîcnească înainte voința de a nu șovăi dinaintea oricărei

întîmplări. Iar Mihnea, care auzise în adîncul capului, răsu-nînd ca sub o boltă cu ecouri profunde, categoricul comandament : „Acum ori niciodată*' — se simți, într-o clipă, iarăși laș și imbecilizat, și toată dîrzenia lui de a fi el însuși și față de această zînă, coborîtă din turn de cărți și amețitoare înțelepciuni, o simți risipindu-se ca printr-o sită, cu fiecare nou pas cu care se apropia. Se agăță deci cu disperare de ultima posibilitate, care mai rămînea și se trezi rugîndu-se, ca un prosternat dinaintea icoanelor, în pragul unui mare pericol : „Dumnezeule, Doamne ! Să rupă ea zăgazurile !... Să mă întrebe ea, întîi !... Dumnezeule mare !...“

Și privind-o drept în ochii cari îl priveau cu egală stăruință, îi ruga fierbinte, cu vocea clară a privirilor lui : „Haide, oprește-mă, întreabă-mă, divinitate coborîtă în calea mea...“

Minunea se făcu...

Auzi și crezu că e încă închipuirea lui, care s-a întors ză-natec din strînsele ei încheieturi : era vocea de argint, care răsunase în Piața Palatului regal acum cîteva zile, rostind, stri-gînd imprudentă și amețind ca o vrajă, numele lui. Acuma, acelaș glas, cu prelungi vibrații și adînci rezonanțe, îl întreba calm și sigur, fără nici urmă de șovăire, de învălurare :

— Domnule, dacă nu vă supărați de întrebare,

poate stați pe aci pe-aproape... N-ați mai văzut pe drumul pe care veniți bilete de închiriat ?... Iată, batem orașul de două zile, eu și prietena mea, ca să găsim o locuință convenabilă și ne e cu neputință...

Și ca la rostirea unui descîntec, Mihnea se simțise pe dată dezlegat de orice sfială, liber de orice nod în gît, dispus la cele mai mari fapte. Va să zică nu-l întreba, întîi și întîi, dacă a auzit cumva de filosofia posteartesiană sau măcar de teoria eroarei. Ii vorbise în limbajul lui, iar acum Maricica încerca să explice tot în acelaș limbaj firescul acestei întrebări, făcute fatal în condițiunile în care a fost făcută, pe astfel de vremuri, cînd Capitala gemea de un exces considerabil de populație și cînd specula prospicia fără nici o jenă, cinică și ucigătoare, prin toate colțurile și în toate fundăturile ? Camere mobilate, domnișoarelor scumpe ? Haida, de, dars asta e specialitatea lui...

Cu o promptitudine de cuceritoare eleganță, Mihnea s-a arătat gata să-și jertfească orice timp, orice ocupație, pînă nu va găsi o cameră pentru Arina : Maricica n-avea nevoie, pentru că stătea cu părinții în' București. Deocamdată Arina locuia la dînsa, dar ținea nespus să aibe camera ei. Pînă anul trecut locuise la cămin ; însă acum, ca asistentă, nu mai făcea... își ceda locul bucuros pentru o fată lipsită de mijloace... Dar, în afară de asta, cu viața aceea de pensionat se plictisise :

— Vreau, domnule Băiatu, să gust puțin din aerul liber-tății.. ah, vreau să fiu student, cu adevărat — observați bine, domnule Băiatu, am spus student, nu studentă...

Maricica o certa în glumă pentru acest început de licențe verbale și explica lui Mihnea că e o nebunatecă mai mult făcută decît născută, și care nu trebuia luată în serios. Dar spera că în curînd se va dezamăgi de avînturile ei de libertate și va bate din nou la ușa bunei prietene, să împartă iarăși frățește mica-i cămăruță...

Mihnea simțea cum curge în sufletul lui lumină peste lumină, cu fiecare din aceste revelațiuni. O, el se obliga să alerge, să găsească totul ; și chiar de a doua zi, porni în îndirjită expediție.

Arina dori să-l însoțească și drumul lor fu pentru dînsul o fericire întreagă. Fata însăși se amuză nespus de răspunsurile prompte, cu care împroșca proprietăresele arțăgoase, de priceperea cu care știa să le prindă slăbiciunile și să le scuture ifosele, și mai cu seamă de curgjul, pe care prezența ei i-l ridica la maxim, de a pătrunde pretutindeni, de a pune pieptul dr-a curmezișul oricărei ostilități, de a reprima glumeț și pe loc orice încercare de ofensă. Camere se găseau destule, care ar fi convenit, și ca înfățișare și ca depărtare și ca preț, fetei. Dar proprietăresele se arătau de la început de o rezervă glacială față de domnișoare și de chiriașe în genere ; așa ceva nu le trebuiau și nici perechi... în schimb, „pentru dumneavoastră singur oricînd".

Și iată-l atunci pe Mihnea, respingînd, cu săgețile duhului său acid, aceste omagii indirecte care, vrînd, nevrînd, trebuiau să-l ridice în ochii tovarășei de drum, mai ales cînd propuitoarea era vreuna din cele pe care le-ar fi preferat îndată, în vechile și desele lui peregrinări după locuință nouă. Iar în ochii Arinei vedea cum crește grăuntele recunoștinței pentru hecatomba nesfîrșită de atîtea dornice priviri, pe care le spulbera cu dezgustul lui. în cinstea frumoasei ocrotite, platonic dar îndrăzneț ultragiate...

Era în elementul său Mihnea Băiatu, iar seara, cînd se despărțea de Arina, lectura lui redeveni cartea lui Fouillee ; va veni vremea, teribilul soroc — el o știa destul de bine — cît de curînd, de bună seamă, ca să dea socoteală și pe acest teren. Cu amintirile primelor lecturi, cu cetirile actuale, aduse chiar el puțin vorba, pe o stradă îndepărtată, pe unde stătuse cîndva înainte de război, de Heraclit, asta firește în legătură cu trecerea timpului, dar cu excesivă grijă să nu se poticnească

de la început și gata să vîslească într-o glumă pregătită anume, pentru a schimba la vreme firul convorbirei. Și o observă îngrijorat, deși se aștepta la asta, că fata acceptă cu plăcere constatarea că în conversația lui, dealtfel destul de bogată, poate cădea din cînd în cînd și-un nume de filosof. Dar îl opri hotă-rîlă, cînd el încercă să recapituleze ce mai aflase aseară despre străvechiul înțelept :

— O, nu, te rog... să schimbăm vorba, am pînă aicea de filosofie, își tăie ea gîtul cu dunga palmei... Dacă admir ceva la dumneata este tocmai lipsa de pedanterie, deși vărul dumitale mi te-a descris... mi te-a descris... ca pe-un latifundiar de studii .. îmi place la dumneata naturalețea, vigoarea proaspătă, nealterată definitiv de carte, viața, înțelegi, viața...

Mihnea simțea că înnebunește : zodia norocului său parcă se deschisese în cer și-și turna asupră-i conținutul cu găleata. Se întrecu deci pe el însuși, dar fără a-și pierde cumpătul, să intre neghiobește într-o veche ogradă bine cunoscută, de pe-a că ivi poartă, două bilete colorate îmbiase pe fată...

— Le cunosc... erau neînchiriate și acum o lună cînd îmi căutam pentru mine... sunt ordinare... se grăbi el s-o abată pe drum înainte...

La drept vorbind, dorința intimă a lui Mihnea era ca Arina să nu găsească aceea ce dorea : cînd lucrul era cît pe-aci să se întîmple, el chiar intervenea cu anume observații critice, care o făceau îndată să dea îndărăt. Mai întîi plimbările în doi îl fermecau pur și simplu, și-apoi în ele sălășluia tăria lui ; o cameră găsită însemna ședere, vorbă și, desigur, vrînd nevrînd* pentru o fată atît de cultă, filosofie... Și-apoi nu înțelegea prea bine această îndărătnică aplecare a Arinei spre viață, cum spunea ea. Ce libertate, ce viață mai dorea ? Nici măcar nu-i trecea prin gînd să-i pună la îndoială puritatea ei, iar ca acolo, la Maricica, nici că putea fi așezată la un mai bun adăpost... De ce ținea atît să-și părăsească prietena, de ce se

încăpățîna să aibe o cameră a ei, aparte, despărțită de buna-i amică, de privirile părinților ei... ?

O ispiti pe departe asupra caracterului celor doi bătrîni; dar Arina îi spuse lucruri atît de frumoase despre dragostea ce-o aveau de dînsa, de mîhnire că-i părăsește, că Mihnea se simți iarăși îngrijorat... El vru să-i mărturisească, după lungi ocoluri, de intențiile lui cinstite și aduse vorba chiar de căsătorie, declarîndu-i că așa, cu o fată ca dînsa, el n-ar ezita să strîngă cinstita și strămoșeasca legătură, chiar așa pe loc, pierind din colțul acesta de stradă, în care se găsesc, și luînd-o direct la primărie...

— Da, dar acolo mai trebuie și martori...

— îi luăm de pe stradă...

Fata primi — Mihnea putu să vadă limpede — cu emoție și încîntare, avîntata, aproape directa lui propunere. Ochii îi exprimară toată recunoștința, dar buzele, spre spaima lui Mihnea, exprimară tocmai contrariul.

— Eu nu m-aș mărita, domnule Mihnea... Și rîzînd, pentru că-l văzu atît de consternat : sau cel puțin deocamdată, nu știu cît, nici nu mă gîndesc la astfel de... banalități, tăie ea, crudă, în sufletul lui, privind cu satisfacție în profunzimea străzii, în care amurgul grăbit de toamnă semăna primele neguri...

Și Mihnea, care nu crezu o iotă din spusele ei, suferi cumplit că nu era francă față de dînsul, că odată gîndul lui descoperit cu atîta dezinvoltură, ea ținea să-l învenineze cu astfel de mici contradicții și răutăți inutile...

Toată dispoziția lui pieri ca prin farmec și fata acum tăcută, dar foarte dispusă, păru că gustă cu nesaț această penibilă tăcere, această teribilă aducere la tăcere a unui atît de zgomotos și de inventiv partener. Merseră astfel mult, tăcuți, în negura crescîndă.

— Strada Muzeului ! strigă ea deodată, spre marea lui surprindere că ajunseseră pe nesimțite

tocmai aci. Dar asta e strada dumitale...

Era o stradă scurtă, tăcută și curată, Strada Muzeului. Ea vru să știe care-i casa lui și-apoi dori să-i vadă camera...

O fată frumoasă, care declară că nu vrea să se mărite, care dorește libertate, cît mai multă libertate și viață, viață, nespus de multă viață... Și vrea să vadă, să intre, la vreme de seară,

în camera unui holtei tînăr și meșter la vorbă și faptă ! Nici că s-ar fi putut pentru Mihnea o surpriză mai fericită, o bucurie mai fără pereche... Și totuși se simți covîrșit de durere, de-o imens de profundă decepție, cînd înfipse cheia în ușă și făcu loc Arinei să intre în camera lui... Deodată, cu lumina becului care năvăli veselă în oglindă și în sticlăriile împrăștiate pe lavabou și pe etajere, capul lui se lumină însuși :

— Știi, ce, domnișoară Arina... îți place camera mea ? Sunt gata să ți-o cedez...

Dar fata, căreia îi plăcu totul de minune, refuză în ruptul capului... îi plăcea camera și vroia să-l știe într-o astfel de cameră, unde-l va vizita și ea din cînd în cînd... Astfel va veni mîine exact la ora asta, cînd va ieși de la curs... Dar vroi ca el s-o aștepte aci, să nu vie, s-o ia de la facultate...

— Vreau asta, îmi place ! îi tăie ea de la începui orice posibilitate de replică...

— Lasă, că mai vorbim noi mîine dimineață, surîse el, amintindu-i că, în orice caz, fericirea de-a o revedea i-o hărăzise ea, la ore ceva mai vremelnice decît hotărise acum, din nebăgare de seamă.

— Mîine de dimineață nu te voi însoți și nici dumneata nu trebuie să te ostenești singur, îți interzic ! îl amenință ea cu degetul, în vreme ce el simți adîncul gol în inimă, gol înfiorător de larg și de prăpăstios, pînă la ora îndepărtată de revedere, pe care i-o dăduse. Se mustră că i-a amintit la moment nepotrivit și prea cu aer de siguranță de plimbarea lor matinală ; dacă i-ar fi pomenit de ea

la despărțire, în poarta Maricicăi, de bună seamă că ea ar fi acceptat-o ca pe ceva firesc, așa cum s-a petrecut întotdeauna. Dar cît se strădui s-o convingă, conducînd-o acasă, să-și schimbe dispoziția în privința minunatei dimineți, pe care i-o răpea, ea se arătă nestrămutată : invocă grave pretexte, unul și unul, cum văzu așa de ușor cu zdrobitul lui suflet, șubrede și pripite, ca izvorîte pe loc, dintr-o voință subit și inexplicabil de rea și de obstinată.

Și-a doua zi seara, cînd camera lui înota în lumina fericirei, după o zi întreagă de mohorîtă și sfîșietoare nerăbdare, ceasul bătu zadarnic orele și jumătățile atît de crîncen dorite : ele se scurseră cu tragica lor monotonie, excesiv de crudă și de chinuitoare, placidă și indiferentă. Timpul atît de dureros și de neînduplecat, cînd începi să-l simți, îi rînji lui Mihnea în față, arătîndu-i pentru întîia oară toată puterea și răutatea. îngrozitor cu fiecare clipă care vine în van, îngrozitor cu fiecare clipă care se adaugă zadarnic nemărginitului neant ; călău cumplit la picioarele căruia te prosterni, să nu-ți curme prea repede ferocele dureri, să-ți prelungească tortura rafinată și nimicitoare ; înfiorătorul timp duse cu sine ultimele clipe, în care mai putea dăinui vreo umbră de speranță...

înfricoșat la culme de cele mai năstrușnice și mai contrarii bănuieli, Mihnea își luă în grabă pardessus-ul și glorioasa lui pălărie tare. Și alergă în pas gimnastic pînă la stația de tramvai ; dar acolo abia rezistă ispitei de a reveni tot în pas gimnastic pe drumul străbătut, la ideea că Arina ar fi putut sosi în lipsă-i, prin capătul celălalt al străzei. însă ceasul, care-l chinuise atîta, acuma îl sfătui, cu aceeași nepăsare, să nu-și mai facă nici o iluzie. Se aruncă în tramvaiul care era gata să-și închidă ușile automate și schimbă, la stația de legătură, pentru Izvor, unde locuiau părinții Maricicăi, de parcă l-ar fi gonit tătarii, ca-n vremurile cînd părăsea vreunul din restaurantele

faimoaselor lui lovituri.

Știa care anume e fereastra Maricicăi și cînd văzu lumină acolo, îi adie în suflet balsam răcoros de alinare. De bună seamă amîndouă fetele trebuiau să fie acasă ; și el inventă iarăși infinit de variate scuze, de astă dată optimiste, și la fel de puternice ca și cele întunecate dintîi, pentru nevenirea Arinei. O, mîine ea va căuta să bată cît mai devreme la ușa lui, pentru a-și motiva absența, ca o școlăriță încurcată și roșie de prima ei abatere. Mihnea mai măsură de cîteva ori trotoarul în fața casei și-apoi, deplin asigurat de pașnice gînduri, noi, o luă agale înapoi.

, Noaptea creștea calmă și frumoasă. Pe sub felinare trecători grăbiți găseau încă timp să-și arunce reciproc priviri de bunăvoință ; mersul săltat or legănat al femeilor era in-tîmpinat și petrecut de ochi omagiali. Toți întîlțiții din seara asta se arătau bine dispuși și Mihnea se simți înfrățit cu toată lumea. Abia ceva mai departe, el văzu acea pereche care înainta la fel de zorită și dispusă, cum crezu la început ; și piciorul fin al femeii, jocul anumit al genunchiului pe sub pulpana fustei

îi aminti de ceva familar și drag. Acesta era pasul Arinei... iar femeia care avea pas la fel cu al ei... era... era parcă ea... Arina...

In locul ăsta obscur, dintre felinare, era mai greu de distins un chip chiar la mai mică distanță ; dar era ea, Arina... era ea...

...la brațul unui necunoscut : un bărbat, un tînăr înalt și dirz, cu mijloc mlădiu sub pardessus negru și tăiat elegant, cu păr deschis și creț sub borurile largi, de poet, ale feutrului negru.

Pasul lui Mihnea se abătu sub copacul apropiat să le facă loc ; el însuși n-ar fi vrut să fie văzut — și pe urmă observă într-adevăr cu groază că n-a fost văzut... Salutul lui nelatimp și eșuat, din lipsă complectă de energie, nici nu fu luat în seamă; el revăzu cu groază acea privire străină, total absentă,

acea privire pierdută în nemărginire, carc-i confiscase deplin orice libertate a gîndului și-a sufletului, atunci cînd o văzuse întîi, asemeni cîntăreților fermecați, a căror trecere întrerupe orice voință și orice activitate, ducînd cu sine, pe note de flaut, spre necunoscutul fericit sau tragic, magnetizate, întregi șuvoaie omenești. Fata nu rostea o vorbă : înainta ea însăși fascinată de propria ci putere. Tînărul înalt de alături îi spunea ceva și Mihnea nu prinse decît acest cuvînt „înțelepciune", care-i dobori definitiv sufletul pe pavajul murdar și dur.

Și Arina nu reveni cîteva zile în șir. Iar ol știu să sufere, cu îndîrjire și scrîșnet, jăratecul tăriei de a n-o căuta, nici măcar s-o vadă de departe. în seara cînd ii bătu la ușă, el știu bine că e dînsa și-o fericire imensă îl năpădi pe loc și, totuși, nici după ce-i sărută mîna, nici după ce schimbă primele și încă multe cuvinte cu ea, el tot nu putea crede în realitatea nespusei fericiri. Ea începu c-o scuză, care nici măcar nu era, cu orcîtă bunăvoință, plauzibilă. Din mîndrie, Mihnea vroi s-o accepte chiar așa, dar tăria lui se frînse în cele din urmă și necazul țîșni printre dinți și prin sclipișul dur al ochilor. însă cel puțin izbuti pînă la urmă să și-l manifeste doar prin ironii amare și prin-zbucniri de rîs seci și rele, de lamă tăioasă.

— Poate v-a vizitat un frate, sau poate un văr... Eu cred mai degrabă în rudenia din urmă, căci pălăria lui era de văr...

Arina îl măsură adînc zîmbitoare, dar repede zîmbetul ei se topi în infinitul în care-i rătăci din nou privirea. Și îngrozit de această depărtare fără de fund și fără de lumină, el se strădui desperat s-o aducă înapoi, ca de pe malul unei prăpăstii, cu vorbe blînde și glume pe care tot mai izbutea să le găsească în sufletul lui stins.

Ea deschise ochi mari și poate se miră că se găsește aici. Apoi îl privi cu mîngîiere și prietenie și-i destăinui în curgere lină și francă...

— A, de ce vorbeam ?... Da, de el... De Noel. Așa-i spunem noi și prietenii lui... dar în realitate îl cheamă Emanuel Maxim... a făcut Medicina... L-am cunoscut la Maricica... era prietenul cel mai bun al lui Traian Stroe, logodnicul ei ; de asemeni doctor în medicină... Acum un an plecase din București... dar acum a revenit... și-a găsit un loc la un spital, pe-aici...

— Probabil asistent al vreunui profesor... ?!

— O, asistent !... Traian Stroe a fost asistent... Acum e docent... Dar Noel ?

El îi mărturisi cum a trecut din întîmplare pe lîngă dînșii, dar se parc că Arina și cu Noel umblaseră mult pe jos* de vreme ce ea nu-l întrebă în ce loc anume i-a întîlnit... Cînd îi spuse că a salutat-o și că n-a primit nici un răspuns, ea păru foarte mirată :

— N-am observat deloc...

— Mi s-a părut un om grav și serios... și visător... într-a-devăr...

— Serios ?... și visător ?... îl întrerupse ea uimită și privin-du-l mai atent, dacă în ochii lui nu se ascunde vreo ironie.

Dar pentru că el o privea la rîndu-i uimit, ea zîmbi iarăși golului aceluia străin, în care acum lunecau așa de ușor ochii ei.

— Un singur cuvînt am auzit din ce vorbeați... Și pe-acela l-a rostit el... și cuvîntul acela răsuna foarte potrivit sub o pălărie așa de poetică... continuă Mihnea, în mare stăpînire de sine, tocmai pentru a-i dovedi că nu-i pasă totuși, cu tot acest cuvînt și cu toată această pălărie.

— Un cuvînt potrivit ?... Ce cuvînt ?...

— înțelepciune...

— „înțelepciune" ?... Asta e cuvîntul ?

Mihnea încuviință cu capul.

— Și l-a spus el ?

— El, desigur...

— Cu neputință... In conversația lui nu poate să figureze acest cuvînt... și evident, nici eu nu-l

puteam rosti, de vreme ce mă găseam alături de dînsul...

Apoi izbucni în hohot mare de veselie : Noel a rostit cu-vîntul înțelepciune ? Iată, eu eram lîngă dînsul și n-am auzit acest cuvînt...

Și rîsul ei prinse și mai multă poftă de cl însuși, o ridică de pe scaun cu săltatu-i irezistibil și voios și o îndreptă spre oglindă, să-și șteargă lăcrămile care-i zbiciseră ochii...

— Noel a pronunțat cuvîntul înțelepciune ! bătu ea voioasă din palme. Cîteodată nu-l prea ascult, că el vorbește într-una numai nimicuri și banalități... și obrăznicii desigur... Dar am să-l pun să-l repete : trebuie să-i stea ca o tichie de mărgăritar pe uniforma lui de locotenent. El e ofițer medic... Dar în afară de medicina lui, pe care și pe aceea a trecut-o ca vai de lume, nu citește nimic altceva — dac-o mai fi citind-o și pe aceea — decît cărți de proastă calitate, cu hazuri lejere, pornografie și chiar romane senzaționale ; îi plac filmele cu bandiți și cele ușor sentimentale, operetele și revistele, de care e foarte amator. E în curent cu toate cupletele, pe care ți le produce la moment, cu mult talent, și știe să le sublinieze fin toate nuanțele obscene. Iar cît privește înțelepciunea, cum spui dumneata, și filosofia, pentru el astea sunt obiecte de rîs...

Mihnea asculta și privea îngrozit seninătatea cu care ea îi înșira superficialitatea partenerului ei cu pălărie de visător și mai cu seamă opinia lui profanatoare despre filosofie. Bine, dar atunci ce vedea fata asta, îmbuibată de cărți și examene, în acest individ lipsit de fond și de seriozitate ?

Și buzele lui Mihnea, studentul undecenal, exprimară atît de elocvent întrebarea, că Arina îi prinse din aer sensul. Ceru o țigare și continuă să-și descrie prietenul, urmărind jocul nestatornic al fantasmelor de fum. E brut, dar natural, acest nebun. Lipsit de orice afectare și dovedind totdeauna o franchețe adeseori supărătoare, dar

foarte prețioasă. Și de-un spirit atît de bogat, atît de original și inepuizabil, că, încăput pe mîini bune și energice, răpus la pămînt și legat fedeleș, stăpînit, domesticit, în fine ca o suplă și elegantă bestie vînată vie din junglă, prelucrat cu deosebită luare-aminte, s-ar putea transforma într-un admirabil exemplar de.lux...

Ea lăsă să se risipească fumul de tutun, pentru a vedea figura lui Băiatu, și se așeză picior peste picior, dezvăluind pînă la genunchi conturul fin, pe care ciorapul lucios îl făcea pe pulpa lunguiață ; amețit de priveliște, Mihnea își întoarse privirea și ascultă înainte, aiurit, cuvîntul ei leneș, întrerupt uneori de foșnetul mătasei negre de pe dînsa, cînd întindea mîna să scuture scrumul țigării în tăviță...

— ...vezi dumneata, domnule Băiatu ? Nouă ne trebuie cărți și studii îndelungi, examene istovitoare, ca să ne regăsim pe noi, ca să putem fi noi... dar e uimitor cum băiatul ăsta, incult și sălbatec, are un spirit, spirit nu e de ajuns, dar forță spirituală, atîta putere de inventivitate, atîta suplețe de gîndire, cu care poate face față oricînd celor mai dificile convorbiri, atîta curaj și atîta stăpînire de sine în orice împrejurare ; să-ți povestească el chipul cum și-a trecut examenele, e ceva uluitor! Nici cel mai umorist romancier n-ar fi putut inventa situații mai dificile, cu rezolvări atît de meșteșugite... Ei bine, el intra aproape întotdeauna în foc cu superficialele lui cunoștințe, de care însuși își bate joc, cum își bate joc de întreaga lui persoană, cu o seninătate și cu o îngăduitoare ironie, ce te cucerește imediat... Ei bine, vioiciunea lui și-acest irezistibil farmec personal erau suficiente ca el să iasă la liman oricînd, evident, nu strălucit, dar onorabil... Da, domnule Mihnea, vei avea prilej vreodată să stai cu el de vorbă și ai să-i simți acest farmec, încetul cu încetul... Dar cînd se va învăța cu dumneata, a doua 7.1, a treia zi. cu cît veți deveni mșii familiari, cu cît își va deschide mai larg sufletul, cu atît te va cuceri mai

temeinic...

Mihnea holbase ochii la dînsa ; aflase ceva din trecutul lui propriu, aflase adevărul adevărat și acum vrea să-l aducă pe departe, fin și matematic, la mărturisire ? Nu, fata asta nu mai vorbea cu dînsul, ea vorbea fantasmelor țigărei sale și ochii ei luaseră din nou direcția aceea îndepărtată și insesizabilă. Și nesimțit îi veni atunci în minte rîsul drăcesc al lui Dumitru din seara de pomină a urmărirei : „Filosoafelor ăstora spune-le de aventurile cu chelnării și cu proprietăresele, dacă vrei să le interesezi cu ceva... Altfel, ce-ai să vorbești tu cu ea, mă nefe-ricitule“...

Arina continua :

...privind-o adesea, pe această admirabilă secătură, mi se deschide deodată înaintea ochilor priveliștea celei mai însemnate părți a societății noastre românești... Printre, desigur, atîtea exemplare solide și serioase, printre cîteva chiar superioare, privește imensa desfășurare a majorității : cită superficialitate, cît orientalism, cîtă lene și cît tembelism, cită necinste și incurie... Și totuș, cîtă inteligență naturală, paradoxal! pe cît de primitivă, pe atît de rafinată... Cîtă subtilitate atavică de a face față măcar onorabil unui organism complex ca viața aceasta socială...

Mihnea suridea vag și buzele-i jucau de nerăbdare. Sta gata să-i spună : „Dacă-mi permiți, ascultă puțin din biografia mea...'-

Dar Arina conchidea acum :

— ...Dacă n-ar fi necinstea, ci numai superficialitatea, în-chipuie-ți te rog, nu ațn fi noi infinit mai fericiți ?...

...nu, evident, nu trebuie să-i destăinuie deocamdată nimic de chelnări... dar de proprietărese... și-n special de menajul Nisipoiu...

— ...dar acum, continuă Arina, strivind restul țigărei de marginea tăviței de sticlă, mergi și mai

departe și închipuie-ți această întreagă societate, scuturată și de superficialitate, întoarsă spre studiu și spre muncă sinceră și cu spor... Spune-mi atunci, cum vezi lumea noastră, țara asta... cînd toți ca Noel vor fi în școală, domnule Mihnea Băiatu, muncitori și cinstiți ca dumneata, ca vărul dumitale și ca mine, cînd vor fi în viața, după școală, așa cum s-au comportat în școală ?

Mihnea își despături batista de la piept, din care fugiră vagi urme de apă de Colonia, ca să-și șteargă sudoarea ce-i invada fruntea... Nu încă, nu era momentul potrivit de a-i destăinui trecutul lui... Trebuiesc încă unele pipăiri prealabile și asigurătoare... Ea vede în Emanuel Maxim un exemplar tipic de mari calități spirituale, informe și inculte, zăcămînt prețios pentru considerabile posibilități viitoare... Foarte bine, foarte bine... dar ce preferă acuma ?... un astfel de exemplar sau unul la fel, or aproape... însă trecut prin filiera prefacerei, a perfec-țiunei, prin studii mari și printr-o autoeducație puternică a spiritului și a caracterului, așa ca Băiatu Mih... sau ca... în sfîrșit... ca el... ca Mihnea, așa cum îl vede dînsa acum... • •

— Totuși, grăi el răgușit și aproape stins, totuși... în astfel de împrejurări-i mai sunt și alte considerente, care trebuie să preocupe, dacă nu pot fi socotite chiar că primează... Bunăoară e posibil ca bunul dumitale amic Noel să nu-ți fie atît de simpatic pre cît pare să-ți fie, doar grafie acestei puteri spirituale latente, doar pentru acest filon aurifior, care zace în ascunzișul frumoasei și elegantei lui înfățișări... Sper că și această frumoasă și elegantă înfățișare joacă un rol extrem de important, trage mult în jos cumpăna, în această profundă simpatie...

— Profundă ? se miră ea, făcînd o schimă nepăsătoare cu buzele, dar lui Mihnea, care era cu sufletul la buze, nu-i scăpă o umbră de nesiguranță și spaimă ce-i dăinui o clipă în ochi...

— Eu cred că ar fi fericit să-i propui să fie domesticit de-o îmblînzitoare atît de superbă și chiar îl invidiez considerabil că nu sunt în situația lui, pentru a avea parte și eu de-o așa educație... Ah, să ai o astfel de profesoară, de directoare, în viață și-n dedalul științei... de stăpînă ! se entuziasmă el liric...

— Te înșeli, dacă-ți închipui că ar fi fericit... Dar nici măcar nu se gîndește la așa ceva, pentru că sălbăticia lui dorește necontenit stepa ori jungla nesfîrșită a libertății. Mi-a spus-o verde în față, că nu ni-ar lua decît dacă aș fi foarte bogată... pentru bani...

— Ați vorbit despre asta ?... Probabil că a citit în ochii dumitale sau a prins din vreun cuvînt scăpat că nu te vei mărita niciodată și a ținut s-o ia înainte... Cunosc acest tertip...

— Cum aș fi putut să aduc eu întîi vorba ?

— Și mai e o tactică și asta, să declari dinainte tocmai contrariul de ceea ce ai dori să faci...

— Nu, nu era nici o tactică la dînsul...

— Atunci cum a putut veni vorba de căsătorie ? se interesă Mihnea intrigat la extrem...

— în sfîrșit, ridică ea din umeri încurcată, la curtea lui asiduă și puțin cam îndrăzneață, am atras atenția că la mine sufletul și corpul formează un tot indivizibil, pe care deocamdată, principial, l-am dedicai viitorului și necunoscutului meu soț.

— ...necunoscutului soț... parcă spuneați... gemu Mihnea stins și înfricoșat...

— Spuneam... rîse ea rău și ochii ei căpătară un luciu metalic. cafe strivi pînă în fund sufletul lui Mihnea... Dar se scutură parcă de ceva greu și neașteptat și continuă firească și voioasă : Ți-am spus-o dumitale și aș fi vrut să i-o spun și lui... îl provdcam astfel să-mi facă propunerea, pe care eu aveam s-o resping... cu o deosebită savoare ; însă canalia parcă mi-a ghicit gîndul... și mi-a retezat-o scurt... ah, de-ai ști ce grozav instinct are această fiară... ! In cazul ăsta, mi-a rînjit el în față, între

noi doi orice drum e închis. Atunci să aşteptăm pe acest necunoscut ; după ce vei începe a-l cunoaşte, poate îţi vei schimba părerea. Auzi ? făcu ea la Mihnea, înveselită de atîta ruşine, ca şi cînd cine ştie ce lucru extraordinar i-ar fi spus Noel...

— Il iubeşti ! gemu Mihnea aspru şi scurt, ridicîndu-sc sufocat...

Dar ea rîse scuturîndu-se de această absurdă bănuială şi se ridică la rîndu-i, făcînd cîţiva paşi ca spre a se dezmorţi. Totuşi lui Mihnea nu-i scăpa iarăşi o umbră de îngrijorare în ochii ei.

— De unde deduci asta ? îl întrebă apoi destul dc serios...

— Dar nu se vede, izbucni el, aproape furios. Iată cum întrebi ! Şi iată cum ţi se par extraordinare cîteva simple obrăznicii crase, fără spirit şi fără rafinament...

Ea rîse atunci forţat, pentru a-i dovedi contrariul, dar nemulţumită cu atîta, se apropie de dînsul, îl luă de mîncca pe care i-o scutură, îl bătu strengăreşte pe umăr :

— Mă amuzi, tinere... Inima mea e tot aşa de virgină ca şi corpul meu... îţi spun şi dumitale cum i-am spus şi lui... Şi voi rămîne tot astfel, atît cît voi vrea cu... în orice caz, nu s-a ivit acela care să mă determine să fac pasul suprem, chiar în contra voinţei mele...

— Rîzi, rinji şi el amar, dar eşti îngrozită de ce se ascunde în sufletul dumitale...

Ea şovăi un pas, parcă izbită peste obraz, dar continuă să se apere cu străşnicie :

— Ce vorbeşti aci ? îngrozită de ce ?... Doar a stat atîta timp departe şi nu i-am simţit cîtuşi de puţin depărtarea... Haide, haide, văd că vrei să mă necăjeşti, copile, dar nu vei izbuti, copile, copil din cărţi, copil din studii... rîse ea iarăşi sec, plim-bînd degetele pe fruntea lui...

Şi pentru că el continua să rînjească neîncrezător, agasată, îndîrjită, ea-i declară solemn :

— Te-asigur, dacă inima nu mi-ar fi rămas virgină, același lucru s-ar fi întîmplat numaidecît cu corpul... Dar ce poți ști dumneata din toate astea ? cartea e carie și viața e viață, domnul meu... lămuri ea pe Mihnea Băiatu.

— Hm... văd că revii necontenit asupra acestei discuții între carte și viață, scumpa mea domnișoară... Cartea e doar o interpretare a vieței, a naturei... De unde deci această distincție și mai cu seamă această vădită marcă de dispreț, domnișoară doctorandă, asistentă la Istoria filosofiei ? se găsi gata Mihnea să ia apărarea științei și a filosofiei, aruncînd în treacăt o privire protectoare asupra modestelor teancuri de volume și cursuri litografiate, rînduite pe măsuță.

— O interpretare, sau un șir de interpretări, care se contrazic necontenit și se anulează reciproc... Cînd ți-e capul îmbuibat de sisteme, ajungi, ca mai toți colegii mei, să te simți obligat a căuta și tu pe-al tău, privind cu grijă cogenialii de alături din bancă, dacă nu ți-a luat vreunul înainte... Avem o eflorescentă de supraoameni, mai ales la cursurile noastre, la filosofie, al căror surd necaz e că de-a lungul secolelor s-au găsit alții cari să epuizeze toate combinațiile ce se puteau face cu părerile și cu noțiunile despre viață și univers... Cei mai stăpîni pe sine, ca vărul dumitale, au plecat la Iași să facă pe salahorii; cel puțin lucrează cu bolovani palpabili și cu var și se bucură de-un rezultat evaluabil la prima ochire. Vreau să spun că nu mai așteaptă consensul consacraților... Iar întrucît mă privește, scumpul meu prieten, făcu ea întinzîndu-se a somn și a lascivitate, cu mîinele împreunate deasupra capului, mă complac Bă apreciez și să compar bestiile aduse din junglă, îi flutură oa degetele pe la nas. Iată unde m-a dus în ultimă instanță criticismul celor două secole din urmă. Felinele mele sunt creații reale și suportă triumfal orice critică ; cel mult rămîn încurcată asupra culoarei ochilor și a crinierei, dacă te hotărăști

cumva să alegi...

Mihnea, reîmblînzit, asculta cu auzul larg deschis. El prinsese din aceste destăinuiri multe cuvinte și aluzii, care părură că i se potrivesc chiar personal ; dar mai ales îl impresionă proclamarea aceasta, fără înconjur, a falimentului cumulului de cunoștințe artificiale, față de valoarea intrinsecă a exemplarului natural.

— Un noian de definiții ; se aprinsese în vremea asta Arina, făcînd rechizitorul filosofiei. Ca să definească ce ? domnule Băiatu ? în ultima analiză ? Pe aceeași splendidă bestie, vitalitatea ei superbă, eleganța-i desăvîrșită. Cine a făcut opera asta de artă, cum a făcut-o, și ce e opera asta de artă, cea mai înaltă artă, dacă a făcut-o cineva ? Și dacă n-a făcut-o, de unde vine și unde se duce ? Toți privesc în ei înșiși ca să-și răspundă la această întrebare considerabilă și eu privesc cu milă, cum își scrutează bietele lor „interioruri“ incomplecte și schiloade. Ei au naivitatea să creadă că adevărul e acolo, într-înșii, dar eu mă uit la adevărata operă, care nu se poate autocontempla, cum nu se contemplă Gioconda or Venus de Milo. Și îmi place indiferența bestiei, nepăsarea cu care trece prin lume și, mai ales, cu care-și cheltuiește puterea-i spirituală, nativă, virgină, neschimonosită de nici o îndoială, de nici un scepticism, de nici o lașitate...

Mihnea o contempla, ascultînd-o. Gîndea : iată unde duc cinci ani de filosofie ! Să admiri un pehlivan ca Noel ! Ah, dar și el era atunci la preț mare ! Pentru că ea-l și pusese cot la cot cu Noel, fără a aștepta și dovezile, pe care i le-ar fi putut aduce evident cu grămada, că atributele ce-i acordase fals Băiatu Mih. nu-i conrupsese cîtuși de puțin calitățile native. (Doamne, ce-o să fie cînd va afla că Băiatu Mih, chiar o mințise și cînd îi va povesti farsa formidabilă cu potriveala de nume, cu examenul, cu conul Nisipoiu și cu toate celelalte !) Mihnea nu numai că nu se mai simți

obligat să ia apărarea Inițierilor lui Faguet și a Istoriei lui Fouillee, dar chiar aruncă o privire de compătimire spre masă, spunîndu-le patetic cărților, spre hazul ei și spre regretul lui imens, că n-aflase despre asta încă de anul trecut :

— Ați auzit, dragile mele ?... N-am ce vă face !... Pieriți rușinate dinaintea acestei profesoare, care vă dă cu piciorul, pentru că n-ați contribuit nici cu o iotă la frumusețea ei, de-săvîrșită de la Dumnezeu...

Arina făcu haz mare de vorbele lui, încîntată la rîndu-i de complimentul indirect...

— Trădare, trădare ! strigă și ea acuma, teatral... Prietena voastră cea mai bună vă trădează, pentru că nu sunteți bune de nimic... și rîse frîngîndu-și în contorsiuni amețitoare mijlocu-i elegant...

Apoi deodată țipă scurt, îngrozită, de parcă un șarpe și-ar fi ridicat capul dinainte-i. Mihnea îi prinse direcția privirei... Se uita la ceasul de pe masă...

— Nouă și jumătate ! Astă-seară rămîn iarăși nemîncală... Le-am spus că mănînc la cantină și că voi fi acasă la zece... Dar pînă atunci abia am timp să ajung acasă... Haidem, haidem, să ne grăbim, tinere... Peste zece n-aș suna la ușa lor, să știu că rămîn toată noaptea în stradă... Maricica e plecată în provincie de trei zile și va veni luni... Iar bătrînii se culcă cu găinile...

Mihnea se grăbi să protesteze. La urma urmei, nici nu se gîndește s-o lase să se culce nemîncată. Va lua masa cu el și apoi o va duce cu o mașină acasă. Văzînd că întîrzie, bătrînii o vor mai aștepta-o acolo, zece, douăzeci de minute...

— Nu, nu mă așteaptă. își închipuie că am rămas la cămin... Iar la cămin, n-am să mă duc neanunțată, așa tîrziu...

Mihnea îi garantă totuși că la zece, zece și zece, mașina va stopa în fața casei Maricicăi. Cu o mașină, în cinci minute treci chiar și de fundul Izvorului. Iar aci, aproape, se află un restaurant.

tocmai lîngă stația de mașini.

Convinsă pe jumătate, Al ina îl lovea ușor cu poșeta peste braț :

— Grăbește, grăbește, tinere, continuă ea să-i dea titulatura de curînd adoptată... N-ai să poți rezista apoi, să mă însoțești toată noaptea pe străzi...

— A, d-asta ți-este ?

— Lasă, lasă, nu te lăuda... ești un cărturar și-un tabielos...

— Ei bine, în curînd vei vedea bine cine sunt...

— Și admițînd că vei face acest sacrificiu pentru mine, nu voi putea rezista eu...

In fa(a restaurantului era într-adevăr un șirag de mașini. Asta o încuraja să intre. Dar aci ea protestă — ba chiar era gata să se ridice — contra comenzei lui încărcate... însă, secundat de chelner, Mihnea putu s-o liniștească. Totul va merge cu o viteză neînchipuită. Un țambalagiu adormit făcu să răsune coardele instrumentului întins pe genunchi și, după primele acorduri, un glas puțin și de demult porni un cîntec vechi și trist :

Te-am așteptat să vii...

Sub caisul înrourat...

— Ah, pe ăsta nu-l prevăzusem ! făcu Mihnea plictisit... îl cinstesc să tacă, se grăbi el să-și pipăie buzunarul vestei...

Dar ea-l opri :

— De ce ? mie-mi place... lasă-] te rog...

Apoi ea însăși transmise, prin Mihnea, muzicantului, ce vrea să-i cînte. Cunoștea un întreg repertoriu vechi, pe care Mihnea, slavă Domnului, îl știa de asemeni. Arina il cunoștea din familia ei, cu multe fete de vîrste diferite și mamă frumoasă. Astfel că Mihnea o surprinse și-o amuză nespus, ajulînd memoria cîntărețului cu melodiile cîntecelor dorite. Iar fripturile întîrziau parcă voit și vinul, într-adevăr bun ca și țambalul cu veche rezonanță, se întristau de-a binelea in fața acestei grabe. Timpul își bătu și el țambalul mai tare, din

părete, cu zece lovituri, profunde și grave...

— Vezi că nu m-ai ascultat ? il mustră ea... Fripturile sunt pierdute...

— Fripturile ca fripturile, dar nu-i păcat de vinișorul și de țambalagiul ăsta ?... răspunse el nefericit de perspectiva compromisă a unei nopți întregi de bătut străzile, alături dc frumusețea asta ! Știi ce, domnișoară Arino ? recurse atunci la o nouă îndrăzneală, pentru a mai prelungi măcar un ceas această nesperată fericire, rămîi ! Rămîi, chiar dacă ești puțin obosită... îți voi da camera mea în primire și eu mă voi duce la un amic...

Ea refuză întîi, deși era limpede că propunerea îi surîdea. Dar țambalagiul începu, aproape la moment, într-o franțuzească humorescă :

Que le jour m'est dure

Passe lom de toi...

Și ea rămase subit și grozav de înveselită.

Dar era uimitor acest cărturar de Mihnea, care știa atîtea cîntcce vechi și noi, atîtea dansuri și, mai cu seamă, care știe să joacc atît de elegant... Pentru că-n restaurantul aproape pustiu era loc berechet de joc, iar țambalagiul — „he, he, credeți că sunt numai așa de modă veche, ia ascultați aici'* — știa de minune ultimele șlagăre la modă. Arina era peste măsură de în-cîntată ; ea nu băuse aproape nici un pahar întreg, dar veselia, mișcarea și surpriza asta mai ales o îmbătaseră cu desăvîrșire. Degetele strînse loviră pe Mihnea peste obraz :

— Și tu ești o fiară din junglă ! îl tutui ea în vreme ce Mihnea îi săruta fermecat și izbînditor mîna pedepsitoare.

în dans o strînse la pieptul lui, și sub arpegiile din ce în ce mai dezlegate ale țambalului, ei se iubiră cu ochii și cu sufletul... Mihnea simți că acuma este într-adevăr numai a lui... Și el care credea că minunea asia o va realiza doar Fouillee și Fa-guet și... și... și... dracu îi mai știe pe ceilalți !

Acasă, ea nu-l lăsă să plece. Se Irînti îmbrăcată

pe pat și-l sfătui să facă acelaș lucru pe canapea. Apoi vorbiră și rîseră pe înfundate pînă a doua zi dimineață, cînd el purcese, acor-dîndu-i o jumătate de oră pentru găteală, tot la restaurantul din ajun, să se îngrijească de aducerea cafelelor cu lapte. O rugă să vie și-n seara următoare și astfel încurajată de purtarea lui excesiv de cavalerească, ea petrecu la dînsul în primele trei nopți. în a patra, el refuză să mai rămînă, pentru că vrea s-o șlie dormind. Și pentru că ea nu vroia în ruptul capului să se afle singură, Mihnea nu conveni să-i împlinească dorința decît după ce ea se va fi dezbrăcat ca la dînsa acasă și va fi intrat in pat ; el va aștepta afară pe trotuar și cînd va vedea că se stinge lumina, va fi semn că poate să intre să-și ia în primire canapeaua. Din acel moment, nici un cuvînt nu va mai putea fi rostit de dînsa, decît răspunsul la bună seara ; în cazul cînd ea calcă învoiala, ca unul ce doarme îmbrăcat, el se va ridica atunci și va părăsi pe loc camera, ducîndu-se la un amic apropiat... Dumitru Bobescu.

Lucrurile părură că iau acest mers vreo cinci minute, cînd ea pufni deodată, dar văzînd că el nu răspunde, își acoperi fața să-și înăbușe rîsetele. El se forță să rămînă nemișcat, pînă cind o simți, după respirație, că a adormit; atunci se ridică binișor și-o contemplă în tăcere la luminile felinarelor de stradă, care se împleteau prin geamuri în jocuri de interferențe. Pe urmă adormi la rîndu-i și oboseala celor trei nopți pierdute îi ținu lîm-pla pironită de sulul divanului pînă a doua zi de dimineață.

în ziua aceea era duminică, iar luni seara, la 11 și jumătate, trebuia să se întoarcă Maricica. Conveniseră, ea să vină și-n duminica asta să doarmă la dînsul ; iar a doua zi seara, să meargă împreună la terasa Otetelcșanu, unde aveau să-i aștepte logodnicul Maricicăi și Emanuel Maxim. Rămîneau aci, un ceas, pentru a se cunoaște mai bine — chiar anume, să i-l prezinte lui Mihnea, îl

poftise Arina pe Noel — apoi plecau la gară cu toții.

Așa că noaptea ce avea să vină — ținuse el să declare Arinei — va fi ultima lui noapte de fericire ; în cinstea ei

— pentru că azi era duminică — mai aduse la cunoștința fetei că din considerente de înalt ordin sufletesc e constrîns s-o sechestreze toată ziua. Merseră împreună la masa de prînz, reve- niră la dînsul, iar seara ascultară iarăși pe țambalagiul prieten, care își permitea acum să le cînte chiar ca unor însurăței ; și chelncrii ii priveau cu un astfel de înțeles, dar singurul jenat de toată împrejurarea aceasta din urmă era chiar el, Mihnea. Arina, în schimb, se simțea foarte dispusă, ba încă, ceea ce-o amuza mai mult, era tocmai timorata și caraghioasa lui jenă.

In noaptea asta, Mihnea se trezise subit și i se păru profund de tîiv.iu. Tot timpul somnului se simțise gîtuit de impresia înfricoșată a unei lipse de presiune ; aerul i se părea rărit parcă și sc rărea din ce în ce, împingîndu-l spre o cumplită catastrofă. O mînă ii scormonea inima în piept să i-o strîngă pînă la ultima zbatere, iar fruntea îi înota în șiroaie. Deșteptat, aerul își reluă iar locul în cameră, dar spaima lui din vis îi îndreptă mîna tremurătoare spre ceasornicul de pe măsuță. La lumina felinarelor de-afară, putu vedea că e 3 și jumătate și o bucurie nemărginită îi pompă vinele cu sînge nou. Nu veniseră decît de două ceasuri, iar pînă mîine de dimineață, la zece, ea încă era a lui, ea respira încă aerul camerei lui, corpul ei va sta înfășurat încă în cearșafurile lui, cu care mîine seară el se va acoperi gol, gol. ca acuma dînsa, și se va răsuci în ele, adulmecîndu-le prin toți porii, va strînge perna, pe care acum stă împrăștiată cununa părului ei, la sîn, ca pe o mireasă...

Și se înălță într-o mînă să-i vadă căpșorul adîncit în somn, îngropat în perna lui, pe care mîine noapte o va săruta și o va strînge la piept...

Canapeaua scîrțîi prelung și dezagreabil și el își reținu bătăile inimei. Dar fata, al cărei contur numai îl ghicea de-aci, luînd aspecte varii, imprecise și turburătoare la fiecare clipă, nu făcu nici o mișcare. El sări ușor și papucii de pîslă, singura toaletă de noapte, care și-o permisese în fața ei, în afară de pijama, călcară insensibil ca pașii de felină.

Se apropie de tăblia patului și-și duse mîna la frunte. Capul Arinei era în umbră, dar pe corpul ei, dezvelit și aproape gol, se încrucișau împuternicindu-se luminile vagi ale celor două ferestre. Plapoma era toată căzută într-o parte, iar mătasea neagră a cămășei se ridicase cu desăvîrșire deasupra pieptului maseîndu-i sînii, dar descoperindu-i arcul fin al pîntecului. Mijlocul ascuns în strînsoarea chilotelor elastice nu preschimbă nici cu o infinitezimală nuanță candoarea mistică a contemplă- rei. Picioarele lungi și încrucișate la glezne își descopereau complect superba lor arcuire ; ai fi zis o dansatoare căzulă, după o excesivă întrecere cu ea însăși. Modelajul pierdut al rotulei contrasta enigmatic cu amintirea genunchiului neastîmpărat sub tivul mobil al rochiei.

Mihnea schimbă de mai multe ori poziția pentru a-și modifica perspectiva, complectînd felurit imaginea divină. Dar la o întoarcere imprudentă, colțul Codului Pastion și Papadopol, care depășea bordura mesei, fu deplasat astfel dc șoldul lui, ca întregul morman de cărți de deasupra se nărui pe podea cu detunet înfricoșetor de catapultă. Drept unică scăpare, indiscretul, care abuza astfel de legile ospitalității, își acoperi ochii păcătuitori și-și simți din nou gîtul apăsat de spaima gîndului că intenția lui ar putea fi, fără putință limpede dc dezvinovățire, interpretată cît se poate de exagerat.

Așteptă deci sentința judecătorului suprem, care putea fi și capitală, dar care putea să coboare pînă jos de tot; din severitatea sau din indulgența ei

avea să afle, incomparabil cu mult mai devreme decît ar fi vrut, sentimentul adevărat al Arinei pentru dînsul. Dar nu se auzi nici un cuvînt, nici o mișcare; Mihnea deschise ochii umpluți de lumina harului, tăcerea echivalînd cu o absolvire, sau poate, Dumnezeule mare ! o încuviințare.

Dar fala rămăsese nemișcată și la fel de dezvelită ; și acest ultim indiciu ducea, mai mult ca orcare, la convingerea că somnul ei,, probabil, obișnuit excesiv dc greu, nu fusese tulburat cîtuși de puțin de asurzitorul vuiet.

Dar atunci... gînduri haine și netrebnice bîntuiră prin capul lui, aprins deodată... El luptă cu îndîrjire împotriva lor și totuși ele izbutiră să-l determine, spre a-i dovedi cît de mari ar fi sorții lor de izbîndă, măcar să învelească pe fată. Era doar singurul lucru decent, pe care-l putea face — deși animat de o intenție cu totul contrară — chiar cu riscul de a fi surprins. El săvîrși gestul și inima i se strînse cît un purice, cînd observă și de astă dată somnul cu adevărat nespus de greu al fetei ; dacă, aple-cîndu-se spre figură-i, n-ar fi prins susurul aproape imperceptibil al respirației, ar fi putut crede că murise. Mîna începu să-i tremure și, îngrozit, dădu iarăși plapoma la o parte ; și nici acum, nici o mișcare nu-i răspunse. Tremurind ca un paralitic, îi smulse chiar un colț întors, pe care apăsa călcîiul ei.

Abia de data aceasta fata gunguri ceva, care mugi ca în adînc de peșteri în urechile lui asurzite și-i clătină putcrnic nuntea răvășită ; dar nici o altă mișcare, nici cea mai mică, nimic ; în ochii lui luci atunci flacăra decisivă din ochii asasinului.

Se apropie ca un somnambul.

Și fu de ajuns să vadă acum, în obscuritatea translucidă, chipul ei palid, extrem de mirat, înotînd în somn adînc, fără apărare, ca să simtă deodată răsucindu-i-se ceva în suflet, frîn-gîndu-se apoi într-un șirag amar de dureroase icnete scurte... Cineva, ceva... se văita parcă în el... și simți fășii

peste fâșii de rușine arzătoare smulgîndu-i-se singure de pe față.

își răcori fruntea de geamul plăsmuitor de lumini fermecate și încet, cu minuțioase precauții, acoperi, ca un avar satisfăcut doar de priveliște, corpul nemaivăzutei minuni.

Emanuel Maxim... Asta e Emanuel Maxim ?... Noel... Pff... Noel... auzi !?

Mihnea îl consideră cu vag surîs prietenesc, la masa veselă, în mijlocul atîtor mese vesele. Ei sunt așezați în fața estradei pe care se produc diverse numere de varieteu. Jazul bubuie și apoi se pierde în tremoluri bocite de saxofoane, ca jalea clarinetelor prin bîlciurile țărănești. Și toată lumea asta strident luminată șuieră inepția printre dinți or chiar prin ochi... Ur-nează apoi un dans, fără melodie, dar care întreg e compus dintr-un fel de tact variabil, meșteșugit adus și revenind necontenit, care va răsuna de acum înainte în urechile lui Mihnea întreaga lui viață : un cîntec fără melodie, sau o melodie fără cîntec, asemeni acelora pe care ți le sugerează cineva, fo-losindu-se doar de podul palmei și de vîrful degetelor, cu care lovește necurmat într-o tăblie de pat... Așadar acesta e vestitul Noel... Ph... o, nu e nimic de disperat aici... o, dacă nu e decît numai atîta...

Și Mihnea rîde din ce în ce mai dispus și privește cu anumit înțeles pe Arina, care-l privește la rîndu-i fără nici un înțeles. Noel spune unele glume benigne ; el nu pare deloc emoționat de prezența lui Mihnea. Iar Traian Stroe, cu atît mai puțin, rămîne tăcut și indulgent pe scaunul lui, privind binevoitor pe noul cunoscut. La fiecare spirit al lui Noel, care se pare că e consacrat ghidușul companiei, el se întoarce spre Mihnea, parcă l-ar întreba numai cu surîsul: „ei, ce zici de așa ceva ?“ Și Mihnea surîde la rîndu-i de complezență. Iar Arina pare puțin nelalocul ei; ea nu rîde la ghidușiile benigne ale lui Noel și ochii ei au acum într-înșii ceva dur și metalic. Mihnea

înțelege că ea nu e mulțumită de penuria de spirit, din astă-seară, a exemplarului ei din junglă.

Dar ceea ce nu poate cu adevărat suferi Mihnea la Noel nu-i chiar părul acela la fel de creț ca al lui, însă blond-castaniu, nici ochii aceia albaștri și dulci, dar pleoapele, pleoapele extrem de mari, pe care el le ține pe jumătate plecate și care au un ton al lor aparte, extrem de delicat și de femenin. Și tot obrazul lui e delicat și catifelat, dar pleoapele acelea, mai ales cînd ochii sunt închiși, îi împrumută un aspect de păpușă de ceară proaspăt modelată, pe care el îl detestă, dar recunoaște că, într-adevăr, poate fi ceva foarte impresionant. Din cînd în cînd Noel are și cîte una bună. dar nici atunci Arina nu privește spre Mihnea, cu aerul tăcut și înveselit al lui Traian Stroe : „dar de asta ce zici ?“... Și cu toate astea Mihnea își dă scama că el ar putea fi și mai inventiv și mai hazos decît Noel ; nenorocirea lui e că i-a rămas ceva în gît, care-l stinghерește. O, dacă n-ar fi Arina de față, care parcă l-a înțepenit de tot, cu atitudinea plictisită și mai cu seamă cu lipsa aceasta de deosebită atenție față de dînsul sau mai degrabă cu egalizarea asta a atențiilor ei față de toți trei (ca și cînd unul n-ar cîntări mai mult decît celălalt pentru dînsa) o, s-ar fi simțit cu totul altfel aici ! Ar fi deschis pe loc și fără preget lupta cu acest duhliu sărac, care din cînd în cînd o mai nimerește.

Arina l-a prezentat pe Mihnea ca și cînd ar fi prezentat pe Băiatu Mih. ; și asta îl exaspera de asemeni pe Mihnea, că Noel încuviința alături de dînsul pe-un om îndopat cu atîta carte, cu un aer prea familiar, în loc să se simtă el încuviințat; în orice caz era revoltător cu lipsa lui complectă de jenă, cînd Mihnea și Arina nu-i primeau spiritele cu zîmbete ; asta nu-l împiedeca să facă altele, care de care mai proaste. Dar din cînd în cînd nemerea cîte unul bun ; iar paliditatea aceea a tenului, și mai cu seamă coloritul acela de-un liliachiu subtil al pleoapelor, trebuia și Mihnea să recunoască, îi

împrumuta un oarecare farmec... mai mult feminin, și care contrasta, drace, cu pieptul lui pronunțat atletic, și cu statura aceea înaltă și suplă, cînd se ridica.

„Fizicul, pur și simplu, a impresionat pe Arina !“ își spunea Mihnea desfidînd în minte-i pe această nulă clovnescă, deopotrivă cu această filosoafă, captivată de luciul elementar al materiei... Și, superior, Mihnea începu să se întrețină cu măsuratul la vorbă, dar binevoitorul Traian Stroe, docent universitar.

Trenul Maricicăi n-a sosit nici la unsprezece jumătate, nici la douăsprezece și nici la unu... Necontenit tabla neagră a peronului își schimbă cifrele de cretă și-i anunță sosirea tot mai adînc în noapte. Abia la două jumătate, poticnitul și rătăcitul pe cimpii a ajuns, vărsîndu-și ultima suflare de viață pe coșul scurt și gros. Dar, tragică împrejurare : Maricica nu se afla într-însul.

Mihnea a simțit cum îl năpădește fericirea ; s-a gîndit îndată să propună fetei s-o ducă acasă, la părinții Maricicăi, cu mașina ; va lăsa pe cei doi juni pe drum și-apoi singuri și cu norocul lor vor coti fericiți spre strada Muzeului. Dar un ascuțiș rece s-a infipt numaidecît atunci în mijlocul acestei imagini luminoase : dacă vreunul dintr-înșii, bunăoară logodnicul ei, stă în apropierea Maricicăi ? — sau dacă băieților le vine cheful, cavaleri ce se găsesc, să însoțească pe Arina în corpore pînă la poarta sa ?

Mihnea își rostogolește planul pe toate fațetele spre a evita orice eventuală neplăcere, în vreme ce Arina se îndepărtează grăbită cu cei doi amici. Mihnea i-a ajuns din urmă, fără ca talentul lui strategic să fi făcut vreun progres. Arina pare voioasă și împrejurarea o amuză ca de obicei; și începe să tachineze pe Mihnea, pe care-l va sili să colinde cu ea toate străzile pînă mîine dimineață, pentru că la ora asta, a spus-o, n-ar suna la părinții Maricicăi chiar dacă ar tăia-o cineva în bucăți.

— Te voi urma ca un cîine, credincios, o asigură el cu promptitudine, trăgînd cu urechea și cu coada ochiului să vadă nu cumva cei doi dau semne de dezertare, de la o astfel de plicticoasă perspectivă.

— Și eu te voi urma, dar scuzați, nu ca un cîine ! rîse deodată Noel.

Arina și cu Traian Stroe nu-și putură reține zîmbetul, iar Noel, pentru a arăta că nu pune preț pe răutatea lui, se grăbi să adauge :

— Dar mai bine te somăm noi să ne urmezi, dumneata domnișoară, la „Ruși“, pe Doamnei, sau dacă nu la „Ducibar".

Propunerea păru că nu surîde lui Traian Stroe. Mîine e foarte ocupat la facultate ; totuși ce poate să facă ? îi va însoți...

Mihnea intervine atunci cu o opinie serioasă, domnișoara Arina ar putea fi condusă foarte bine de toți, la doamna și domnul Trucinschy, de pe strada Muzeului, no. 3, unde, după o lungă căutare, și-a găsit cameră de locuit ; cu toate că și-a anunțat viitoarea proprietărească că-și va ocupa camera abia joi, totuși camera e liberă și angajată ; doar a dat și acont...

— E drept că ora e cam nepotrivită, dar gazda mi se pare că ți-a spus unde poți găsi cheia, înfruntă el drept în ochi pe fata care-l privea uimită și înfricoșată de curajul și aplombul cu care-i vorbea...

Ea nu îndrăzni să privească la ceilalți doi, dar Mihnea continuă, hotărît și logic :

— Astfel, presupunînd că o să mergem la „Ducibar", cum o să te prezinți mîine dimineață obosită, acasă, la părinții prietenei dumitale sau la cămin...

Și Mihnea îi poruncea cu ochii încordați să încuviințeze și să-i mulțumească zgomotos, pentru o propunere atît de firească...

— Ai dreptate, îngăimă ea, cum o să mă duc mîine, așa, la oamenii aceia... ? Și-apoi, n-o să țină nici acolo deschis pînă la opt...

Ochii lui Mihnea se destinseră și zîmbetul izbînzei îi înflori discret în colțurile buzei.

— Atunci, o mașină ! țipă el...

Dar tot atunci, Emanuel Maxim, care se oprise ceva mai departe, cu spatele la un felinar, flutură de asemeni zîmbet și veselie din ochii lui albaștri lucioși... El începu o frîntură de cîntec, ușor șuierată parcă într-o vagă derîdere, printre buzele strînse... Și o porni domol... Traian Stroe îl privi uimit, apoi zimbi și el și făcu un pas după dînsul.

— Nu pot să intru așa de tîrziu la madam Trucinschy, reveni atunci Arina, complect pierdută.

— Bine, dar dacă ai intrare separată și ea doarme... ? se îndărătnici Mihnea cu desperare. Ce spuneți, domnilor, de ideea mea ? îi înfruntă el cu cerbicie. Nu e cea mai bună ?

Noel își întări șuieratul, iar Traian făcu semn că Arina poate decide...

Și Arina, pe care Mihnea o simți tremurînd și pe care lumina crudă a zilei ar fi descoperit-o roșie ca focul, decise :

— Merg la Traian, pe care-l rog să vă poftească și pe dum-nevoastră... Cum e obosit va putea să se odihnească, iar noi vom vorbi încet să nu-l deranjăm și vom fuma pînă la ziuă...

— Perfect, se aprobă ! strigă din fruntea micei coloane Noel, fără să se întoarcă.

Iar Traian Stroe se grăbi să se declare fericit amfitrion :

— O, dar nici nu poate fi vorba de somn și de,dormit. Vom veghea cu toții pînă la ziuă : am un lichior strașnic și niște țigări de Macedonia, mi le-a adus cineva de curînd, o minune... Și cuprinzînd pe Mihnea pe după șale :

— Ești al meu, domnule Băiatu...

Dar contrariat și pălit de o amarnică încăpățînare, Mihnea prezentă îngăimat un pretex de refuz. Și văzu bine, Arina îi aruncă o căutătură fugară, rizătoare și rea...

Abia peste trei zile veni Arina la dînsul, seara la opt. O aștepta tocmai, așa cum o așteptase zadarnic toată ziua aceea, așa cum o așteptase zadarnic în ajun și răsajun ; bănuia, credea, știa că totuși ea va trebui să vină.

Dar a avut tăria să n-o caute ; numai într-o doară, chiar marți după-amiază, s-a dus în vizită la Traian Stroe. Nu pentru că ar fi fost îngrijat de ceva sau curios să afle de la el cum și-au petrecut cu toții noaptea ; ci numai, evident, pentru că prea-i refuzase invitarea fără un motiv bine rotunjit în ajun și băiatul ăsta solid și serios, care-i lăsase cu adevărat o atît de simpatică amintire, trebuia, fără doar și poate, asigurat din parte-i de cfele mai bune sentimente.

A sunat deci la Stroe : a ieșit o servitoare a proprietarului, care apoi a reintrat să anunțe. însă în locul lui Stroe a apărut Noel. Mihnea și-a strunit în suflet surpriza neplăcerei și poate a unei temeri imprecise, dar grele și stăpînitoare ; dar a făcut loc pe buzele lui surprizei false de plăcere și fericire...

— Nici pînă acum nu v-ați mai dus acasă ? a rîs el aspru și răgușit, deși cu o puternică, o prea puternică emisiune de note rizătoare, menite să acopere dezastru-i sufletesc...

în ochii doctorului a lucit atunci scînteia satisfacției și a ironiei. Ochii lui au păstrat tot timpul această expresie de adevărată beție, de sălbăticiune satisfăcută și învigorată de aerul proaspăt din junglă. Dar cuvîntul lui spunea altceva, desigur, decît această perfidă privire. El se găsea aici, la ora aceasta după-masă, pentru că ajuta lui Traian, la consultațiuni și tratamente. In numele prietenului și tovarășului său îl ruga pe Mihnea să nu se supere : de data asta le era cu desăvîrșire imposibil să-l primească. Se afla tocmai, înăuntru, un client de oarecare marcă și cu tratament discret... iar cum Traian Stroe, pînă nu se va aranja definitiv cu Maricica, e nevoit, din cauza scumpătății enorme a apartamentelor, să-și

păstreze tot vechea-i cameră studențească, regretă că nu dispune de o sală de așteptare ca lumea sau de-o odaie separată, ca să facă toate onorurile ce se cuvin proaspătului lor prieten... Dar chiar așa dacă era, așteptarea tot lungă ar fi fost : amîndoi timp de cîteva ore erau prinși de vîrvora lucrului.

Mihnea le-a acordat toată dreptatea și asigurat, măgulit de atîtea scuze și explicații, s-a întrecut la rîndu-i în scuze și a declarat că, învățîndu-se mai mult cu dînșii, cu vremea, va afla cînd poate să-i vadă fără a-i stînjeni deloc de la lucru. Se simțea iar mulțumit și limpede, ușor, că lucrurile stau într-astfel, și chiar simți puțină simpatie plecînd din sufletul său și spre această nostimă secătură, care în orice caz va putea fi repede făcută inofensivă ; dar ceea ce fu într-adevăr de nesuferit pentru dînsul, ceea ce-l izbi teribil fu scăpărarea din nou a ochilor celuilalt, cînd văzu că Mihnea se mulțumește cu cît îi oferise... Atunci observă bine fruntea aceea înaltă, pe care cădeau sfre-delușurile de păr blond, cu cornițe crețe, ca ale faunilor din_ve-chile sculpturi. Și tinerețea aceea, care punea de bună seamă interval mai larg de cinci ani între dînșii, și robustețea aceea îngrijită, cu care desigur s-ar fi încumetat la o nevoie, dar pe care n-ar fi garantat c-o poate răzbi cu ușurință !... Și-n dosul acestei tinereți și-al acestei exuberanțe, Mihnea a văzut din nou retran-șați ochii incerți, care-și băteau limpede joc de dînsul și-n luminile cărora crezu deodată că vede imaginea Arinei. Arina era acolo înăuntru, de bună seamă, și de aceea Traian Stroe, și de aceea individul ăsta decorativ nu voia... nu putea (?) să-l primească... Să-i fi îndemnat ea ?... să i se fi întîmplat ceva rău, dar care putea fi acel rău ?... Azi-noapte — își aminti — el îi dorise să i se întîmple ceva rău, foarte rău, ca să regrete singură că nu-i ascultase bine ticluitele lui sugestii și nu venise cu dînsul... Dar care putea fi acel rău, care putea fi ?... sau poate el era un stupid și-un halucinat, care vede

într-o simplă expresie de veselie, fără intenție, tot ce poate fi mai rău, de nici nu poate măcar să meargă cu gîndul pînă acolo unde ar fi limita acestui teribil rău. Se mulțumește să întrebe, mustrîndu-se teribil apoi, că a putut să-i scape o astfel de întrebare :

— Dar domnișoara Arina a fumat zdravăn, cum se lăuda?...

— Da, foarte zdravăn, a rîs, privindu-l și mai adine în ochi, Noel... Dar a plecat devreme, foarte devreme... a adăugat apoi grăbit, păstrînd imperturbabil straniul și satisfăcutul lui rîs...

însă acum Arina e aici, și ce mai vrei dovadă că ea n-a putut fi acolo, în du-amiaza aceea, și că nu ea putuse pretinde lui Noel să nu-l primească, legiuind astfel acel rîs sec și stupid de satisfacție ! O, mișelul are toată nevoia să lase să-i scape acest rîs, care ar putea să scormonească și să înalțe orice fel de bănuială...

De cum a intrat, Arina și-a scos pălăria și naturalețea și familiaritatea gestului ei a întrerupt îndată orice altfel de gîn-duri și întrebări. In figura ei nu era nimic schimbat; poate în ochi s-a alungat la început o unduire de spaimă, de deznădejde, însă poate a fost o părere, căci ochii ei și-au reluat îndată expresia lor de toate zilele, nici măcar acea bizară, depărtată, pierdută în nemărginire, dar cea veselă, cea bună a ei, privirea ei de toate zilele...

Mihnea, pentru că așa-i dicta varianta din ultimul moment a tacticei, pe care de trei zile se străduia s-o adopte în raporturile lor viitoare, s-a arătat fericit de venirea ei și nepăsător de întîm-plarea trecută. Dar Arina i-a strîns mîna mai pronunțat ca de obicei și chiar i-a ținut-o în mîna ei mai mult, privindu-l lung. cu tristă blîndețe.

— S-a terminat, în noaptea asta veți mai locui și la soții Trucinschy ! i-a declarat el atunci autoritar... destul cu domnul Traian Stroie și celălalt... cum îi zice ?... Crăciun pe franțuzește... Arina, cum ai putut trăda așa pe țambalagiul

nostru, ca pe-un simplu tratat de filosofie, fiică trădătoare ? strigă el avîntat. Haide, pregătește-te repede, ne așteaptă... și ne iartă...

Dar ea îl sfătui să se ducă singur să mănînce, îl va aștepta aci, e foarte obosită. Și se lungi în pat cu vădit aer de obidă și plictiseală. El se apropie de dînsa îngrijat : nu, n-avea nimica, nimica, putea să pornească liniștit... Era doar plictisită, plictisită, plictisită de moarte.

Și șopti de mai multe ori, cu mare poftă și din adînc suflet, vorbele acestea : „de moarte"...

Mihnea descoperi îndată atunci că n-are nici el poftă de mîn-mîncare ; va ieși numai afară, ca ea să se pregătească de dormit; va aștepta în stradă semnul convenit.

Ea scăpă atunci un surîs amar și avu involuntar un gest întrerupt sau poate nehotărît ; în cele din urmă ridică din umeri. Mihnea ieși...

Cînd reveni, o găsi plîngînd cu zbucium amarnic, înăbușit în perne.

El se strădui zadarnic s-o mîngîie, s-o împace, să-i afle pi-cina jalei. Unde mai auzise el plînsul acesta ? de răstriște, de neputință, de înfrîngere definitivă... ? Ah, Veve, în noaptea de demult... în noaptea complect ștearsă din memoria lui și pe care acum o alungă iarăși, netrebnică, de lîngă această durere nobilă, îngerească...

El o mîngîie pe Arina și mîna lui se putu plimba astfel în-voie pe păru-i catifelat și pe gît; și ea nu făcu nici o mișcare de opunere ; o sărută pe obraji și pe ochi și mîna lui înfiptă în caldul plapomei îi cuprinse mijlocul, de care nu-l mai despărțea decît această subțire cămașă neagră... și ea nu făcu nici o opunere... Și, îngrozit de această inerție, el se îndepărtă tremurînd de groază și de poftă asmuțită... Ea tăcu și rămase astfel mută, cu capul ascuns în perini ; el se apropie s-o mîngîie iarăși și vroi să-i ridice capul, pentru ca la infinitul privirei ei sau numai la înfățișarea cît de vagă a trăsăturilor fine, gîndurile lui negre, de brută, să piară... Dar

ea-și ferea ochii, și fața și-o acoperise strîns cu palmele, și corpul ei se lăsa mîinilor lui, fără apărarea brațelor, fără să opună nici o rezistență, nici cea mai neînsemnată rezistență...

De atunci zilele lui Mihnea au intrat sub zodia fericirei fără hotar. Ades se gîndea la Noel și-i venea să rîdă cu lacrimi că mutra aceea blondă și ștearsă putuse să picure în sufletul lui atîtea licori otrăvite. Acum Arina era a lui și numai a lui, dar însăși năprasnica lui bucurie îi spunea că trebuie încă s-o cucerească încetul pe încetul, s-o stăpînească definitiv și absolut. Ar fi dat mult să reîntîlnească pe Noel cu surîsul acela idiot, care da să spună ceva, dar iată, nu avusese nimic... de spus... Și cînd se gîndește că odată chiar — în noaptea cînd s-au despărțit, în apropiere de Traian Stroe, cînd i-a dorit Arinei cel mai strașnic rău cu putință — el a putut scrîșni în perne : „Doamne, de unde, cum s-a mai ivit ăsta în viața mea, cum a apărut el ?“ (Cum a izbutit să revie, să se facă mutat din provincie, tocmai acum cînd Mihnea a izbutit să cunoască pe Arina : cum a stat departe de dînsa, cît și Mihnea a stat departe, și cum a revenit numaidecît, cînd Mihnea a putut să se apropie de ea, să vorbească, să umble cu dînsa ?)

Acum însă, își bate joc de scrîșnetele lui și, după trei zile, a determinat pe Arina să meargă iarăși la restaurantul apropiat, cu țambalagiul meșter și atotștiutor, Pico de la Mirandola al țambalului, cum îl denumise ea. Arina parcă se ridicase după o boală, așa se uita acum prin restaurant, dar apoi ochii ei, care clipiseră la început speriați, începură să se obișnuiască repede cu lumina și ea văzu că poate să se înveselească și în noua ei stare fizică, pe care desigur se hotărîse să și-o schimbe după adinei gînduri și după grave deducții și rezoluții de filosoafă. Și totuși plînsul acela premergător marei treceri, ce trist și ce uman răsunase, întocmai ca la Veve, întocmai ca la o mahalagioaică și o înapoiată ca Veve ! Acum Arina era o femeie, era soția lui

— ea va trebui doar să accepte cununia — dar era curios cum această romîncă, susceptibilă prin definiție la formalități matrimoniale, întîrzia să-i ceară legitimarea situației dintre dînșii. Ea era o asistentă universitară, o profesoară, și venea să doarmă la dînsul, cu dînsul, să mănînce, să stea împreună ca soț și soție... De bună seamă părinților Maricicăi le spusese că-și găsise o cameră, dar Maricicăi îi mărturisise tot oare ?... Totuși Mihnea dorea să aștepte : ea trebuia să-i amintească acum de niște vechi vorbe ale lui, primite cu glumă răutăcioasă din parte-i, și să-l întrebe dacă ar mai fi gata, ca și atunci, să pornească, la moment, spre biroul care consfințește, cu registre și întrebări solemne, un sentiment uman, ce se ține infinit mai bine pe rădăcinile lui proprii. Intîrzierea lui de a-i reaminti de asta o s-o intrige și, îngrijată, va lua de bună seamă ea întîi cuvîntul... Cu apriorică satisfacție așteaptă Mihnea acum să tremure în glasul ei această vagă neliniște și-apoi glasul lui, hotărît și sigur, după ce va șovăi două clipe doar, așa, de simplu joc, să sfărîme în lumina ochilor ei recunoscători această vagă și crudă neliniște...

Dar ea nu se grăbea și el surprindea uneori, în ochii ei, umbre de încordare și de hotărîre... Uneori o prindea cu vorba departe și cu sufletul absent. Și temerea se întorcea atunci de partea lui... îi cerea lămuriri și ea se mulțumea doar să-l mîngîie pe păr și să-l privească blînd, cu nesfîrșită blîndețe în ochi. într-o astfel de mîngîiere calma, platonică, adînc în noapte, cînd nu luminau înăuntru decît felinarele, ce-și încrucișau de afară razele de deasupra patului, el i-a povestit molcom și într-un ritm de ingenuitate, pe care însuși nu se aștepta să-l prindă, cum, într-o noapte identică, sub o lumină identică, el i-a surprins goliciunea, cum un teanc de cărți, prietene încă ei, cu toate că le repudiase categoric, au fost gata să-l trădeze, deși erau ale lui, cum a putut grație lor să se convingă de somnul ei extrem de greu și cum gîndurile lui

nemernice, care acum îl dezgustă, după cum îl dezgustau chiar în clipele de-atunci, au fost spulberate pe loc de seninătatea gingașă a figurei ei în somn. îi plăcea mai ales cum asculta Arina, atît de furată de mersul povestirei, parcă încordată, ca de-o mare revelație, înfiorată, înfricoșată, astfel că el găsi accente și mai curate, și mai simple, cu toate că mai îndrăznețe, floricelele gîndului său. Cînd numai cărțile, prietenele ei dragi, care veneau să-i dea de veste, ochii Arinei, se umplură de lăcrămi, pentru că razele de-afară umplură cu jocuri de reflexe luciul lor exagerat. Cu mersul povcstei, mîna ei se plimba tot mai nervoasă pe creștetul lui, prin încîlceala moale a inelelor de păr... Se ridică într-un cot să-l deslușească mai bine și ochii ei străluceau acum uimitor de zornic, ca un izvor ; în tăcere ai fi crezut că auzi picurul lacrămilor pe atlasul cuverturei.

Și cînd "Mihnea tăcu,' fericit de efectul spovedaniei, care-l înduioșase și pe el însuși, ea-i apăsă tare cu mîna obrazul și fruntea și-apoi, în stupoarea-i cumplită, începu să-i destăinuie, la rîndu-i, cu glas mai degrabă fremătînd de ciudă și dușmănie decît de groază și durere, o poveste aproape la fel :

— N-ai înțeles din ochii mei, din desperarea mea, din absența voinței și a instinctului meu de apărare ? îl întrebă, înainte de a începe...

Și-i povesti apoi, în adîncul liniștei, în care bătca ca un ceas de părete inima lui, cum în noaptea întoarcerei de la gară, după ce-au gustat cu toții lichiorul doctorului și după ce i-au fumat țigările dc Macedonia, Traian a adormit buștean pe canapea. Noel, care se arătase tot timpul însuflețit de o excesivă și suspectă politețe, și-a amintit de ceva important și a început deodată să se pregătească de plecare : s-a scuzat, a sfătuit-o să se odihnească în liniște, fără nici o grijă, vis-ă-vis de acest savant somnoros. A întins-o chiar el pe pat și i-a scos pantofii... pe urmă a stins și a plecat...

Iar ea, doborîtă de atîta zdruncin, a adormit îndată...

Și mult mai tîrziu, a fost trezită brusc din somnul adînc și fără vise, de-o durere cumplită, care i-a clătinat tot creierul, de i s-a părut că-i plesnesc timpanele în urechi. A dat să-și arunce țipătul disperării în noapte, dar o mînă îi apăsa cu putere gura, în vreme ce-o alta îi strîngea șalele în insuportabilă încleștare : doar ochii au putut înnebuni de groază la vederea figurei înspăimîntătoare a lui Noel, aplecată atît de aproape asupra figurei ei...

Cînd a liberat-o, zîmbetul lui a redevenit iar dulce și i-a șoptit abia auzibil, printre sforăiturile doctorului de pe canapea :

— Nu mai există virgine în ziua de azi...

Atunci ea a leșinat și s-a trezit de-abia în largul mare al zilei, cu cei doi doctori lîngă dînsa. Noel tocmai îi cerceta pulsul și se înțelegea cu celălalt, medical, asupra acestei crize de histerie...

Abia seara [pe] înnoptat, s-a putut reîntoarce la Maricica, dar n-a izbutit să reziste mai mult de două zile să doarmă alături de această fată dulce și curată...

Din chiar dimineața acestei destănuiri, care l-a făcut să rătăcească năuc pînă la ziuă, după ce-a așteptat-o să recadă în Bomnul ei profund — prin obositoare și mărginașe locuri, prin cîrciumi suspecte, cu cognac otrăvitor, cu clienți întunecați și

6iniștri —, Arina a devenit și mai preocupată, mai pierdută în gindurile ei. Mihnea a căutat să pătrundă în încordata lor încîl-cire, și abia după meșteșugite și neogoiate încercări, a prins de la ea atîta : „El va trebui să-mi plătească, îmi va plăti crunt...“ Întîi el s-a bucurat de luciul sumbrului cărbune, care se aprindea atunci în ochiul ei, și a întrebat-o cu amarnic sarcasm, mai mult de asmuțire, dacă-i poate fi de ajutor. Dar cînd i-a răspuns, cu un surîs trist și rezolut : „O, nu ! —

hm, ce idee !“ el a prins să se îngrozească de ceea ce ar putea să clocească în obscurele cotloane ale gîndului ei. A vrut atunci s-o îndepărteze de aceste gînduri, s-o facă să uite, să ierte... în fond lucrul n-avea nici o importanță ! se străduia el să se convingă singur, amuțin-du-și mugetul de răzvrătire dinăuntru... El era doar aci ca să acopere nelegiuirea doctorului, o asigura îndurerat și plin de sălbatecă încăpățînare. Iar, uneori, speriindu-se de crîncenele ei tăceri, deși însuși le voia astfel, și mai crîncene încă, se străduia să afle în ce-ar consta răzbunarea ; de-o singură modalitate a ei se temea numai, și chiar se temea el însuși să gîndească la această insuportabilă modalitate.

înfricoșat, cînd ea răsfoi odată în volumul lui Fouillee, el se agăță de colțurile cărților ca un naufragiat de steii stîncilor salvatoare. Salută cu un adevărat imn ditirambic revenirea ei la cărțile prietene, din mijlocul junglei sălbatice și înfricoșătoare. Ea-i surîse trist ascultîndu-l, ba chiar luă cartea și se tiînti pe canapea :

— Eu n-am citit pe Fouillee, îi spuse... îmi place fraza lui... Și se adînci în lectură.

El o îngriji atunci ca pe-o convalescentă, care reface primii pași spre viață... El singur lua cărți de drept și citea, într-o majestuoasă tăcere. Avea acum pentru teancurile de volume și de cursuri de pe masă solicitudini de bigot față de obiectele din templu. Și el, Mihnea Băiatu, înălța atunci în fața ei, ca un convins sacerdot, oda, psalmul sufletului său, celor doi idoli de hîrtie și cartoane, străjuind simetric masa ce-i servea de birou, își arătă astfel dragostea lui nemărginită pentru carte și tot timpul acestei teatrale, dar profund de sincere explozii, figura ei nu scăpă nici cea mai infimă mișcare ironică: îl ascultă uimită și atentă și ochii i se înrourară. Și ascultă de asemeni, înfricoșată ca pe citania Apocalipsului, diatriba lui teribilă contra junglei sălbatece, și chiar contra medicinei și a științelor practice.

Dar cînd reveni seara, cu buzunarele pardesusului încărcate de cărți numai de filosofie, cît ai alcătui un al treilea idol, acum în mijlocul mesei, n-o mai găsi. Numai lingă canapea, zăcea Fouillee aruncat, strivit, cu paginile vraiște. Ea nu reveni toată seara și nici în serile următoare. Și nimic, nici un rînd nu rămăsese de la dînsa : decît multă vreme, necontenit, amintirea acelui rictus sinistru cît a dăinuit teribila ei poveste și acea scînteiere a ochilor, metalică, de lamă, ori de cîte ori scăpa, din ce în ce mai rar, în ultimele zile, numele blestemat. Și cît a ținut înfricoșata ascultare a psalmului și a diatribei.

Trecură aproape patru luni de-atunci, dar și acum, cînd seara trăgea pînza-i violetă peste oraș, întrerupând ziua in plin spectacol, gîndul lui Mihnea se reîntorcea la ea, cu puterea dinainte, din primele zile după plecare. Nu se împrimăvărase încă de-a binelea ; era frig și, prin scobiturile pavajului, ochiurile de apă prindeau pojghiță. Aerul era rece, tare și plin de pulbere roșcată. Ramurile copacilor păreau ciorchini de brobințe, ce nu se puteau numi încă muguri. Pe cerul îndepărtat, norii se destrămau în pale groase de fum, parcă deasupra unor incendii invizibile, ascunse în dosul îngrămădirilor de case. Vîrtejuri imense de ciori înspăimîntate se desfăceau în spirale fantastice, din trîmbele groase ale fumăraiei, se abăteau într-o larmă asurzitoare peste apropiatul parc public, îndoind spicul plopilor sub povara lor neagră.

Mihnea deschisese puțin fereastra ca să-și aerisească odaia. Cu mîinile pe cîrligele mobile, înainte de a o închide la loc, privea pe gînduri înserarea. Mirosul închis pe carc-l găsise în camera, totuși nu de mult părăsită, îl îndemnase să dea drum înăuntru aerului curat. Dar, în răcoarea tare a amurgului, în lumina roșiatică a înserării, i se păru, cu simțurile lui acum ascuțite la maxim, că tot aerul de-afară e îmbîcsit cu praf de

cărămidă. Și rămăsese astfel nehotărît la fereastră, scîrbit de mirosul igrasios dinăuntru, scîrbit de praful înecăcios de-afară.

Un moment, o fășie i se așternu peste ochi și crezu că trăiește vremea sfîrșitului sfîrșiturilor. Un sfîrșit mai dezgustător decît tot ce putuse imagina fantezia astronomilor și-a cetitorilor în viitor. O duhoare de canal, izbucnind ca o explozie din toate subsolurile orașului, o duhoare asfixiantă, dureros de stricată. O lume îngrozită luînd cu asalt dughenele spițerilor, absorbind cu sete și în zadar odoarea înviorătoare a tuturor flacoanelor de miresme... Și atmosfera putregăită, întinzîndu-se încet și stăruitor, batjocoritoare a tot ce e frumos, a tot ce e curat... Aburind limpezimea de sticlă a aerului de deasupra cîmpurilor cu răsufletul ei amarnic, învinețind-o cu culoarea ei sordidă. Alungind oameni și animale, pînă-n fundul pădurilor atacate de asemeni, doborîndu-i în letargia cea mai infectă, sub puterea de neînvins a duhoarei exalate de cadavrul pămîntului.

închipuirea aceasta nu dură mult. De cele patru luni, sub diferite forme, ea lua viață în gîndul lui Mihnea. De cînd ea fugise în lipsa lui de-acasă, pe furiș, cu tot al ei, la celălalt, în odaia chiar a celuilalt, a călăului ei, de atunci era obsedat de strania descoperire ce făcuse, părîndu-i-se că simte în orice lucru mirosul putrigaiului ascuns în luciul exterior ; avea el însuși impresia muribunzilor, lucizi, cari se înfioară, simțind cum dinlăuntru sufletul le adie în răstimpuri odoarea acră a cadavrului viitor.

Nehotărît încă să închidă fereastra, năucit între cele două obsesii, Mihnea privea acum în lungul străzei. Privea, cu capul aplecat sub troianul gîndurilor, colțul pe unde venea ea de obicei, dinspre Universitate, în ultimele lor puține zile fericite. O privea înaintînd rîzătoare, cu genunchii ei semeți; el se ferea atunci după perdele, să nu vadă c-o așteaptă, că e necăjit de întîrzierea ei...

Patru luni ! Patru luni a fost strînsă în brațe de celălalt, patru luni propriul ei răufăcător i-a sărutat pielea brună, fină. Și poate s-a purtat rău cu ea, poate a înjurat-o ca orice răufăcător, poate o punea să-i scoată cizmele, pe-această fată învățată și frumoasă, văzînd cum a abdicat steagul strălu-drei ei sufletești în fața bestiei. Bestia ! O, de-ar fi înjurat-o, de-ar fi lovit-o...

Pe-acolo venea ea de obicei. Și mergea iute, voluntar și grăbită, așa cum înaintează femeia aceea, doamna aceea elegantă. Același picior, același mers, același mijloc...

Este ea... Da, chiar ea, Arina !

Mihnea nu poate crede ochilor deși așteaptă întîmplarea asta, minunea asta care i s-a mai realizat odată, demult, în amurgul stropit cu pulbere de aur al toamnei trecute, atunci ușoară, senină, nimbată de fericire, pentru că el era în căutarea altor fericiri ; de patru luni o așteaptă, la ora asta, de seară, cînd ea revenea de obicei din orafș și cînd el sosește întotdeauna acasă, din vreme, încrezător și îndărătnic... Și iat-o, a sosit !...

O bucurie surdă, subită, îl sfîșie înăuntru, îl rupe în două de jos pînă sus.

— Este ea ! Se-ntoarce, revine ! întoarcerea, întoarcerea ! proclamă el celor patru pereți cuvîntul de atîtea ori șoptit. Și se retrage grăbit în întunericul dinăuntru, dansînd cu un scaun în brațe. în fața oglinzei se oprește, se îndeasă într-însa ca să se vadă, începe să-și compună figura, stinsă de înserare, cu care o va primi...

Dar dacă va trece înainte, nu se va opri la el... ?

Dacă vede întuneric și nu se va opri... ?

Mihnea 1 se răsucește speriat spre fereastră. Și totuși, el nu trebuie să se apropie de fereastră ; ea nu l-a văzut desigur pentru că în momentul cînd a descoperit-o, ea venea grăbită, privind în pămînt. Dar prin fereastra deschisă umbra lui poate fi văzută și ea poate-l va striga...

Inima i-a devenit minusculă cît o gînganie, care

s-a retras în vizuina ei. Parcă a simțit pași pe sală și o bătaie ușoară în ușă. Dar poate s-a înșelat. Și totuși parcă un deget bate înc®n-tinuu în ușă, ușor, discret, nespus de discret. Să deschidă sau nu ? Inima asta, care acum a crescut din nou înspăimîntător, s-a pornit atît de nebună, se izbește cu atîta putere de pereții pieptului, că nimic, dar absolut nimic, nu se mai poate auzi. Nici nu mai știi, e bătaia ei, a inimei, sau bate într-adevăr cineva la ușă ? Și vai, bate în zadar ; va crede că nimeni nu-i acasă sau că nimeni nu vrea să-i deschidă și va pleca. Mihnea se repede la ușă și apucă mînerul...

1 In textul de bază : Velovan.

Dar iată, adevărata bătaie abia acum răsună de-afară, foarte discretă într-adevăr, dar distinctă, reală. Mihnea își retrage mîna repede, răsuflînd adînc, parcă prins săvîrșind ceva rău. Și așteptă loviturile să se repete. Dar bătaia întîrzie și el e gata să zvîrle ușa în lături. Ciocănitul însă începe să răsune din nou ceva mai tare ; Mihnea așteaptă să se termine și abia mai tîrziu întrebă grav, cu voce sugrumată : „Cine-i ?“

A deschis.

Ea a intrat aducînd cu sine, în semiobscuritatea dinăuntru, minunea parfumului ei obișnuit : Mihnea îl recunoscu, umplîn-du-i camera, și închise ochii de fericire și de durere. Ea-l privea ferindu-și ochii de privirile lui, pe sub borul lat al pălăriei și prin faldurile voalului negru. La început au tăcut amîndoi : pe urmă el porni voinicește să închidă ferestrele și să dea drumul luminei. Iar ea a dat atunci drumul frumosului ei glas de con-traltă. Și viața-i din ultimele luni a prins să se perinde domol, domol, pe dinaintea ochilor lui, căscați mari și aprinși de flacăra curiozității. Cuvintele, șovăielnice la început, întretăiate de reticențe, voalate de vagi subînțelesuri, prind încetul cu încetul spor, viață, devin sonore, agitate, violente chiar, se zbat plina de indignare regretului. El

ascultă înviorat. Așadar exact cum s-a gîndit; s-a purtat rău cu dînsa, a chinuit-o, a lovit-o... asta a fost toată răzbunarea ei ! Mihnea tresare de jignire și de satisfacție... dar ceea ce e mai cumplit decît toate acestea, e că ea a suportat: și el simte cum din adîncuri necunoscute de suflet pornește ca o avalanșă o mînie surdă, puternică ; de l-ai avea acum pe Noel în față, de l-ar avea !...

Și el se închipuie în trecut, apărînd subit, ca un răzbunător neprevăzut, ca un zeu în epopeea antică, în camera iubirei lor; mușchii i se încleștează și pumnii se strîng de fier, sub aț-ța-rea imaginei. Noel tocmai ridică brațul gata să sfarme; dar Mihnea îl apucă cu tărie, îl strînge cu forțe herculeene, dintr-o singură mișcare îl îndoaie, îl răsucește ca pe-un fuior. Ea pornește înainte și el se întunecă și mai mult. Imaginația lui face minuni de vitejie. Dar imaginația e capricioasă și-i prezintă din cînd în cînd și reversul : Noel e mai tare decît dînsul; iată, acum l-a îngenuncheat pe Mihnea și-i cară cu nemiluita... Și vai, ea e de față...

Zadarnică e orice sforțare ; Noel e doar cu un cap mai înalt și cu pieptul de două ori mai robust. Din povestirea ei încă, silueta lui se detașează puternică, mîndră, disprețuitoare. Mihnea și-l amintește limpede, în seara cînd au așteptat pe Maricica : felina din junglă, bestia...

Mihnea tremură de răzvrătire ; nimic, nici un mijloc de răzbunare ! Se simte slab, poltron, tremură ca prins de boală ; își simte ciolanele lovindu-se între ele, le aude sunetul uscat, parcă tot corpul lui ar fi un sac de oase, neputincios și mobil, în suflarea vîntului de disperare, care-l agită. Și ea, de alături, îi șoptește înainte cuvinte grele, aț-ța-toare, îl îndeamnă la faptă grea...

Deodată Mihnea cască ochii mari, înfricoșați. Cuvîntul ei a atins, acum, ceva de necrezut. Așadar acesta e adevărul ? Pentru asta a venit ea ?

Acolo, în pîntecele acela mijește o viață nouă.

Copilul celuilalt. O stîrpitură informă se dezvoltă acolo, iasma păcatului, și femeia nu știe cum să scape de rușinoasa povară. Pocăita frumoasă de-adineaori se tocmește acum cu un jidov pentru căpătuirea fătului ei. Fața i-e luminată de căldura pledoariei. De aceea a gonit-o Noel : copilul nu poate fi decît al lui Mihnea. De asta ea e sigură, poate să jure ; de ce doar bruta nu s-a lăsat păcălită ? Dovezile erau atît de puternice în seama lui Mihnea.

Băiatu o ascultă cu toate simțurile răscolite de stupoare, de furie, de jignirea cea mai cruntă : aceasta poate fi Arina Velovan, studenta eminentă, floarea Universității, asistentă la unul din cele mai grele și mai frumoase cursuri : Istoria metafizicei, fala profesorilor și mîndria părinților... Aceasta e fecioara cu ochii pierduți în infinit, femeia asta care tratează atît de comercial un lucru atît de obscen... ?

Buzele lui conturează un surîs sardonic, care-o oprește pe loc, în plină demonstrație impudică, cu cifre, cu date, cu reve- lări fiziologice intime. Femeia își plecă fruntea rușinată, zdrobită, că toată argumentarea ei s-a prăbușit cu un zîmbet ; parcă sub amenințarea unei lovituri, se înghemuiește în sine, ferin-du-și pîntecul, ascunzîndu-l, ca un negustor nenorocos o marfă fără cumpărători.

Cîtva timp trece, privind furiș la dînsul, apoi începe să scîncească. Și o nouă demonstrație prinde să curgă din nou, cu ocoluri mai scurte, mai repezi, categorice, care se încolăcesc în jurul urechilor lui, ca niște șuierături de bice. Mihnea are toată dreptatea să nu-și recunoască copilul; vina este a ei; știa ce poartă în suflet și totuși l-a părăsit. Dar el trebuie să fie omenos, să-i ajute măcar să se scape de sarcina care o apasă, care o va necinsti toată viața. E asistentă, nu se poate duce la spital, părinții ei, profesorii vor afla totul. în nici o parte nu se poate duce, aci stă toată grozăvia...

— S-o primească la el, să vorbească Mihnea cu un doctor ceva mai bun, dar necunoscut... ea-și va cere concediu pentru trei săptămîni... Operația nu va fi grea, nu va dura mult... se fac acum astea cu duiumul... cheltuielile o privesc... convalescența va trece și fericirile de odată vor revenișiîncepu să reamintească fericirile de odată în culori vii, aţîțătoare...

Pe buzele lui Mihnea sarcasmul s-a conturat din nou. O întrebare flutură acolo gata să-și ia zborul; i se pare curios cum ea n-a înțeles-o înainte de a se închega în cuvinte : „„Dacă o să mori ?"

Ea vorbește înainte, cu cea mai caldă însuflețire ; și întrebarea, care ar îngheța-o într-o clipă, întîrzie încă pe buzele lui, se îndărătnicește să rămînă acolo, cu toate că noi gînduri o împing tumultos din urmă...

Să moară în camera lui, să se vadă învinuit, tras în judecăți, dat în jurnale. Provocator de avorturi, crimă, complice... Toată terminologia de-acolo, din codul atîtor amintiri, îi răsare în minte. Și părinții lui, cînd vor afla totul, în orășelul îndepărtat ? Și astea toate pentru ea, înșelătoarea cea mai de necrezut. pentru celălalt, care a necinstit-o și pe care, drept pedeapsă, singură și l-a reales ! să acopere cu numele lui, cu sufletul lui, cu corpul lui, ticăloșia acestor doi nemernici...

Ea a tăcut și acum așteaptă înfiorată răspunsul. Dar răspunsul joacă fără gînd de a porni pe buzele lui Mihnea : „Și dacă o să mori ?“ Nu se poate hotărî să i-l arunce în față, așa dintr-o dată, de-a dreptul... Trebuie găsit un mijloc, trebuie spus cu încetul, pe departe...

E prea tîrziu : ezitarea lui o neliniștește, o sperie. Ea începe din nou turuiala, cu aceleași vorbe aproape, ca mai înainte : numai le accentuează acum, le explică pe cele pe care le crede mai puțin convingătoare. Și Mihnea așteaptă : poate va porni de la ea ceea ce avea să spună el.

Nimic însă. Ea e tot atît de senină, atît de sigură

de izbu-tire. Cele mai neprevăzute mărunțișuri le scoate la lumină. Dar unicul gînd, cel mai însemnat din toate, cel mai teribil, rămîne veșnic ocolit. Pare a nici nu-l bănui măcar. Sau știe a-l feri cu atîta cinism, cu atîta tărie de sine, că este într-adevăr de admirat.

Ea a tăcut din nou. îl privește speriată, cu toate trăsăturile feței ridicate, parcă gata de plîns, că nu izbutește să-l înduplece. Și el rămîne neînduplecat...

— Știu eu o adresă... reîncepe. Mi-a dat-o cineva... E ceva mai scump... Dar aici am cît trebuie, își bătu ea poșeta. Așa suntem siguri de tot... Și repetă : Astăzi lucrurile astea se fac cît ai bate din palme.

Uite, ar putea să înceapă : prilejul s-a oferit. Dar gura lui rămîne mută. Ochii i se plimbă înfiorați pe statura ei învoalată. Electrizați, îi pipăie umerii rotunji, șoldurile fine, sînii necontenit semeți ; și o căldură îl învăluie, și un început de gînd îi spune că va ceda la urmă, că nu trebuie s-o mai sperie în zadar, cu temerile lui negre... Dar corpul ăsta l-a mai văzut, l-a mai mîngîiat, l-a strivit în îmbrățișări sălbatice altul, el, nemernicul, bestia... felina din junglă... Dezgustul cel mai profund se luptă acum în sufletul lui Mihnea cu biruitoarea curiozitate de a o revedea, de a resimți din nou întreagă, goală, a lui... De-a o fura înapoi bestiei, gorilei... Pasul încă șovăie pe loc ; ea-l așteaptă, surîzătoare, cu capul pe spate, cu ochii pierduți, ca într-un extaz...

— Și cu toate astea, el, ca doctor, te-ar fi putut ajuta mai bine, Arina... Mai bine și mai sigur...

— Canalia...

— Zi mai bine bestia, felină din junglă... Arina... îi rinji atunci el însuși cu rînjete de felină.

— Dumnezeule, ce-am făcut ? își acoperă ea ochii...

Și el se cutremură de propriul său rînjet și de cîtă animalitate stă pretutindeni, pe lume. Și i-e

milă de ea, singură, subțire și frumoasă, în mijlocul generalei ferocități.

— Ai greșit, Arina... ai greșit... ai trădat pe filosofii tăi, pe toți înțelepții lumei pentru fiara superbă din junglă... Ai început cu Heraclit, ți-aduci aminte, Arina... ?

Ea încuviință pentru dînsul, cu ochii umeziți cu desăvîrșire, dar în momentele astea numai ce-o mai fi fost și cu Heraclit nu-și mai poate aduce aminte.

Din această clipă Mihnea nu s-a mai simțit al lui. Se mișca de-acum înainte ca un automat, după porunca ei. Gîndul i-era înfășurat parcă într-un voal negru ; mireasma morței plutea în juru-i din ce în ce mai deasă, mai puternică, îl însoțea pretutindeni, îl deștepta din somn. O singură idee îl mai întărea : poate, toate astea nu-s decît simple halucinații. Poate totul se va sfîrși cu bine. îl mai încuraja și siguranța de sine cu care Arina îl trimetea pretutindeni, deși uneori îi făcea impresia unei eroine antice, ce-și pregătește, cu cerbicie și cu sînge rece, un sfîrșit de o tragică frumusețe. Dar curajul lui, vestitul lui curaj era pierdut : de unde venea oare presimțirea asta sumbră, cînd, vorba ei, avea să se petreacă ceva atît de obișnuit, atît de curent ? De bună seamă, pentru că totul se rezima pe minciună și trădare ; iar el se mai mișca numai pentru că își înțelegea lucid sfînta lui misiune actuală : scăparea, oricum ar fi, dezlegarea ei de bestie, de fiara care devoră fecioare, la marginea cetății.

A fost greu de găsit un doctor ; toți îl priveau bănuitor și pătrunzător, cînd Mihnea le făcea propunerea. Refuzau dintr-o dată părînd foarte scandalizați. Scoborau apoi puțin vocea și priveau pătrunzător în gol, cînd șl începea licitația. Și așteptau cu încordare ultimul cuvînt..., dar cînd oferta se oprea departe de cel sperat cu un plîngător : „sunt și eu un biet student sărac" — simțul moralității se răzvrătea iarăși :

— Dar ce propui d-ta, domnule, e periculos, e oprit de lege... e imoral.

Adăugase de la dînsul încă o dată cît pusese deoparte Arina. D;.r și atît nu era în stare să adoarmă moralitatea celebrităților. în schimb doctorul care se învoise cu puțin, cu neașteptat de puțin, era de tot tînăr și din cale afară de entuziast :

— Facem, doar cu o condiție... La dumneata acasă, eu vin noaptea, așa, între zece, douăsprezece, în mai puțin de-un ceas totul e gata... dar cea mai mare discreție... Vecinii nu trebuie să știe nimic... Și n-avea nici o grijă : voi proceda după ultimele descoperiri ale științei... cureta e exclusă... Injecția cu iod e acum metoda ultimă și infailibilă.

Mihnea a așteptat afară, fumînd tot timpul operației ; cînd a intrat înăuntru doctorul se spăla pe mîini. Arina gemea ușor.

— S-a terminat ?...

Doctorul a făcut un „sst", apoi a recomandat : „Liniște complectă", și a plecat, închizînd ușile'așa de ușor după dînsul, că Mihnea a început să tremure. Iar durerile au așteptat răbdătoare ca omul științei să se îndepărteze bine, pentru a începe frămîntarea morței. Mihnea o privea zbătîndu-se ca o pasăre tăiată, rostogolind ochi îngroziți, gemînd la început înfiorată, apoi din ce în ce mai resemnată, mai dornică : „mor, aș vrea să mor“. O asculta îngrozit, o privea cu ochi rugători : „De ce să mori, Arina ?

Și el o convingea că trebuie să trăiască, mîntuită de toate aceste chinuri și mai cu seamă departe de neagra, înfiorătoarea junglă.

A doua zi durerile s-au mai ogoiat, îneît el a avut vreme să ascundă urmele sîngerînde ale nopței trecute. Și-n ziua următoare a fost mai liniștită, dar în a treia noapte, chinurile au porni . atacuri mai înverșunate ca oricînd.

— Aș vrea să mor ! gemea ea iarăși, fără să-l privească, laș, acum nepăsătoare de prezența lui. în

zbaterea asta necurmată, ceva, un fior, vreo fulgerare de paralizie trecătoare, o făcuse să înțeleagă că numai moartea ar putea să-i ușureze gro- zăvia durerilor. Și nemaiputînd răbda ascuțișul junghiurilor necurmate, care-i străpungeau măruntaiele — parcă o ceată nesfîrșită de tilhari se abătuse asupră-i — o chemă rugător, cu glas de milog, pe marea, suprema salvatoare. Erau atît de nenumărați tilharii care o asasinau, o izbeau așa de repede și fără încetare cu lungile lor junghere, că îi auzea chiar dînd buzna pe ușă, înghesuindu-se și îmbrîncindu-se care să ajungă mai întîi.

— Nu vezi, închide ușa odată... pe-acolo intră... îți spun eu. închide ușa... Noel !...

Pronunță numele celuilalt... Și-apoi îl rosti necontcnit. Pomenea de copil, blestema pe tatăl barbar, îl implora să se întoarcă la dînsa, s-o scape de cei cari o asasinau... Nimic, nici o vorbă de el, de Mihnea... Dar acum el părea nepăsător de toate acestea. Mai degrabă ar fi alergat la doctor să-l cheme repede înapoi : să cheme și pe Traian Stroe, oricît s-ar rușina pe urmă Arina ! El cel puțin va fi sincer și va controla cu severitate îngrijirile celuilalt. Dar cum s-o lase așa singură, în zbaterea asta cumplită ? Poate, spre dimineață, se va ogoi din nou suferința teribilă, cum s-a întîmplat și-acum trei seri... și-atunci va fi scăparea...

Dar el simțea limpede că toate gîndurile acestea ușurătoare nu erau decît o simplă amăgire. Și își vedea atunci pașnica lui cameră invadată de o mulțime de lume bizară, de ciocli, de oamenii legii de-a valma, se vedea dus între arme, judecat. Și privea cu groază mișcările ei, tremura brusc cînd gemetele se în-trerupeau deodată, răsufla ușor cînd vocea ei rugătoare se pornea iarăși :

— Aș vrea să mor...

— De ce să mori, Arina ?... Nu trebuie să mori... Te rog... nu trebuie să mori...

O oboseală i se ridică din fluierele picioarelor,

se răspîn-dea moleșitoare prin tot corpul, dusă de sîngele încropit. Ar fi vrut să se lase alături de dînsa, în patul larg, să adoarmă, profund, să nu mai știe nimic pînă a doua zi dimineață : o va găsi în zori liniștită, întrematā. Se apropie de marginea patului și se lăsă ușor pe salteaua moale ; și simți parcă o povară enormă rostogolindu-i-se de pe spinare. O mîngîie pe fruntea rece, bro-bonată de sudoare :

— Arina, pe mine nu mă mai cunoști ?

— Noel ! șopti ea și-i infășură brațele pe după gît. Apoi repede le smulse, le bălăbăni în aer cu furie și le repezi ocrotitoare asupra pîntecului, gemind de groaza durerii.

Cînd îl chemă iarăși pe numele celuilalt, el rîse deodată fără să-și dea seama de ce. Apoi privi încremenit în gol : de unde venea oboseala aceasta grozavă, care-l dobora sub puterea ei strivitoare ? Doar în casa lui murea cineva, dar a doua zi avea să dea seama de această moarte. O străină, desigur, dar avea să dea seama... Și totuși era atît de sleit, era atît de puternică pofta de somn care-l cuprinsese, parcă cineva l-ar fi lovit cu un ghemoloc de cloroform peste ochi :

— Noel, ha, ha, Noel, mormăi el și rîse din nou, idioțește... Noel, ha, ha, ha, ha...

Ea-l privi neînțelegătoare. Apoi se încolăci din nou în ju-jul pîntecului, care-o ardea. Deodată tresări: simțise cum din vîrful mîinilor și-al picioarelor se pornise cu curent rece, întin-zîndu-se spre miezul corpului ca un suflu cobitor. Nările îi tremurară și ochii priviră holbați în juru-le ; răceala asta o înspăi-mînta, alinarea pe care i-o aducea înceată, din ce în ce mai crescîndă, ce părea o viclenie a necunoscutului, presimțea o grozăvie fioroasă, care avea să urmeze îndată. Pe locul unde s-a așezat Mihnea credea că stă un monstru inform, o figură bărbătească și neagră, doi ochi ficși și rîzători țintuind-o pe pernă, două șiruri de dinți rînjiți într-un rîs nemișcat, contrastînd

sinistru cu negrul bărbii mari și încîlcite. O mînă păroasă se întinde spre ea, cu degetele încîrligate, așa ca-n toate poveștile copilăriei, care-i vine acum fără nici o legătură în minte și-i picură două lacrimi în colțul ochilor. Mîna se întinde încet ; ea vrea să se ferească, dar e cu neputință. întocmai ca-n poveștile de'demult, ea e fixată pe loc de-o putere fascinatoare. Mîna a atins-o acum ; ea sc cutremură din creștet pînă-n tălpi ; dar părul negru, abundent, de pe ea, e așa de moale și mîngîierea-i așa dulce ! O răcoare molcomă, care-i îngheață ușor, ușor, corpul mistuit de flăcări. Ea privește cu neîncredere încă pe moșneagul urit, care-i rîde acum blînd : mîna lui e atît de rece și alinătoare. „Un zmeu bun“, îngînă gîndul ei și ochii i se închid și buzele zîmbesc : e fericită acum și i se pare că adoarme ca un copil în brațele doicei, tocmai cînd povestea a ajuns la zmeul cel groaznic, care știe să încînte așa frumos... ca s-o atragă în groapa neagră și fără fund... prea tîrziu... degeaba o mai îngrozește doica... i-e somn... i-e așa de somn...

Cea din urmă tresărire a membrelor ci a zgîlțîit cu o putere fără de seamăn pe Mihnea din toropeala lui. El o privește cu ochii zgîiți, necontenit neîncrezător ; mîinile care-i pipăiau în neștire corpul, simțindu-l cum [se] răcește treptat, s-au retras înfiorate. Pretutindeni domnește tăcerea cea mai adîncă. în pătratul ferestrelor catranul nopței e atît de vîrlos, că dacă ai întinde mîna ți s-ar părea că atingi un corp solid. Felinarele de-afară parcă s-au spart, iar becul mic dinăuntru pare în depărtarea tavanului, sub o ciupercă de tinichea, un ochi înroșit de veghere, slăbit de puteri.

„Cît o fi ceasul ?“ se întrebă Mihnea.

El stă încă tolănit alături de trupul ei rece ; își simte membrele sfîrșite, corpul i se pare așa de greu, că i-e cu neputință să-și dea seama dacă ar fi în stare să și-l ridice. Un gînd mai vioi îl îndeamnă să sară din pat, să dea alarma, să cheme pe

slujitorii legii, să le explice. Poate încă va fi crezut, poate încă se va dezvinovăți... Dar e așa de întuneric afară și capul îi e așa de greu ! Și dacă nu-l vor crede, și dacă-l vor aresta ? Măcar să pregătească un răspuns, o dezvinovățire... Pleoapele i se lăsară greoaie : de unde vine oboseala asta irezistibilă ? Cine-l Va crede ? Cine va sla să-l asculte ?... Cine stă acum să gîn-deascâ ?... Asta e ultima noapte de libertate, de viață... Mîine... Mintea lui se oprește, cu greu poate s-o facă să întrevadă în acel mîine pe un domn în haine negre și cu servietă, un domn care pronunță o perimată și melodramatică expresie : „în numele legii !“

E ultima noapte și e atît de moale aci... și mîine trebuie să fie atît de dur și rece, ca acest corp țeapăn. Ochii i-au căzut de-a binelea. Dintr-un colț cineva a strigat : „Noel... Noel... în numele legii, Noel, deschide." El rîde neîncrezător : da ! el, el vă poate spune totul... Și ușa s-a deschis și domnul „în numele legii“ a apărut în cadrul ei. E Noel în uniformă și cu pălărie de visător...

Și capul îi cade definitiv în nesimțire, alături de al moartei...

Conul Bănică Nisipoiu pipăi dosarul, îl mîngîie pe-o parte și pe alta și pe urmă citi iar : Mihnea Băiatu, provocare de avort, cauzatoare de moarte. își mîngîie apoi mustățile și părul și-și trase haina mai bine pe piept ; începu să răsfoiască. Mihnea Băiatu, provocare de avort, cauzatoare de moarte, complicitate, autorul principal nemărturisit...

Și se cufundă în citirea amănunțită a hîrtiilor, pe care, altfel, obișnuința profesională l-ar fi făcut să le parcurgă în mai puțin de-un minut, pentru a se pune în curent cu studiul descoperirilor.

„Va s-zică așa, va s-zică bun, va s-zică e-al nostru acum...

Domnul Bănică de mult nu se mai gîndise la Mihnea ; după întîmplarea din vara trecută, cînd coana Polixeni îi întinsese neizbutita ei cursă, doar

pe la mijlocul toamnei mai venise vorba de dînsul, o adusese chiar coana Polixenia, într-un moment cînd domnul Bănică numai la asta nu se mai gîndea.

Coana Polixeni, care de vreo cîteva săptămîni părea nervoasă și de nimic mulțumită, de astă dată izbucni cu vechea poveste :

— M-ai lăsată ojansată de minciunile lui... Și doar ți-l adusesem în mîini, ce mai vrei mai mult ? Dumneata ai stricat totul atunci... Nici nu știam cum să-l mai țiu ; mă mir cum am putut să mai mă împotrivesc, ca să nu-și ajungă... chiar din pricina dumitale... scopul, de care s-a lăudat degeaba... ca să te înveți minte, nu altceva...

Domnul Nisipoiu nu dădu însă prea mare luare-aminte acestei noi izbucniri, pe care o atribui cu drept cuvînt evoluției firești a nevricalelor, ce-o apucase toamna asta, cam de la mijlocul lui octombrie încoa... La început se manifestaseră cu mari efuziuni de prietenie la adresa domnului Bănică, apoi din ce în ce mai adinei căderi în melancolie, pentru ca, pe măsură ce noiembrie se strîngea tot mai adînc în sine, să devie de-a dreptul nesuferită. începuse să facă plimbări, mai la două, trei zile, în oraș pentru a se potoli; dar zadarnic, totdeauna se întorcea și mai îndîrjită de cum plecase... Acum nu și nu, că vrea cu orice preț să-l întîlnească pe student și să-l mai atragă într-o cursă ; vrea să-l învețe dumneaei minte pe acest aventurier, care ș-a bătut așa joc de dînsa !

Văzînd că face chiar planuri în regulă de investigații intense, domnul Bănică se cam enervase și el :

— Ia mai lasă-mă cu fleacurile dumitale... Dacă n-a fost nimic, cum zici, ce să mai scuturăm praful degeaba... ?

Coana Polixeni însă s-a îndîrjit... insultată ea nu se suferă să rămîie,: va pleca deci în căutarea calomniatorului și-l va găsi chiar în gaură de șarpe...

— Ba eu te rog să mă slăbești cu răzbunările dumitale... Dacă mai aflu vreodată că le-ai întîlnit cu el n-are să fie bine la nici unul ! a răcnit domnul Bănică, trîntind ușile și plecînd la domnul Tancu.

Seara, coanei Polixeni i-a fost rău de tot ; dar chiar a doua zi nevricalele i-au dispărut și s-a întremat ca prin farmcc.

Iar acum, iată, pe Mihnea căzînd singur, de-a dreptul în mîinile lui ! Pe semnet de aceea, aseară, la circiumă, la domnul Tancu, o grămadă gălăgioasă de băieți i-au mai amintit puțin de fostul lui chiriaș. Dar ăștia, se vedeau bine. erau studenți din cei buni, cîntau studențește în cor, vorbeau de cursuri și de profesori. Apoi se ridicau, jurau cu mîinile în sus sau strigau ceva. S-a înțeles din ce spuneau că au să pornească în curînd, undeva, la Iași,, se pare, să facă o casă, un cămin ! s-o lucreze ei, cu mîinile lor. Parte dintr-înșii mai lucraseră și anul trecut și-a-cuma îmbărbătau novicii cu veselia, cu cîntecele, cu amintirile lor fericite. Sufletul domnului Nisipoiu se împrimăvărase cu desăvîrșire lîngă atîta exuberanță ; dar Piscupescu privea cu dușmănie pe neobișnuiții oaspeți ai domnului Tancu.

— Ăștia ne rîvnesc locurile noastre, șoptise el lui conu Bănică... Au pretins ca în posturile de grefieri și arhivari să fie băgați studenți și licențiați... și uită-te la ei, dacă poți lăsa dosarele și registrele pe puii ăștia de curcă...

Ostilitatea lui Piscupescu deveni mai apoi atît de ostentativă, că îndată grupul băieților trecu la ofensivă. Conu Bănică intervenise îndată să împace lucrurile : iar rezultatul fu o ceartă în regulă între dumnealui și Piscupescu, pe care băieții o înte- țiră cu glume, cu ironii, cu chirăituri care imitau animalele i pe urmă plecară cu toții cîntînd Gaudeamus igitur !

— I-ai văzut, i-ai văzut cum și-au rîs de dumneata protejații dumitale ? l-a apostrofat atunci Piscupescu, părăsind la rîndu-i înfuriat circiuma și

mai strigînd, drept ultimă lovitură, din ușă : Tot nu te-ai săturat de la celălalt...

Domnul Bănică primi insulta cu cîteva înjurături în surdină. Dar prea nu se sinchisi de ea, pentru că acel care o aruncase îi inspirase, în toate timpurile, un capital dezgust.

Numai dosarul de astăzi : isprava asta nouă a haimanalei aceleia de Băiatu — cu un avort și cu o fată moartă — îi umple gîndul de negre amintiri și de neliniște. Tot ce ridicase coana Polixeni de solid și de sigur în sufletul lui s-a năruit deodată cu acest dosar îngust și sumbru. Va s-zică, e de meserie domnișorul ! răsună acum convingerea lui Nisipoiu. Toate treacă, meargă, chiar discuția aceea din noaptea fugei, care la urma urmei a fost și-aceea în doi peri. N-ai ști spune precis despre ce-a fost vorba : despre întîmplarea lor sau de drama care umplea atunci toate conversațiile și gazetele ; iar fuga în sine, de ! băiatul s-o fi temut de urmările grave ale unei bănuieli, care, oricît de neînsemnată, putea totuși să ducă cine știe unde... Așa că, din vechca lui ranchiună, nu se mai ținea propriu-zis în picioare decît minciuna cu licența, dar asta era o afacere particulară, caro nu-l privea pe dumnealui...

Din studiul dosarului, domnul Nisipoiu a fost întrerupt de vizita unui domn bătrîn și de condiție : se putea vedea îndată după vorbă și port. Domnul era chiar tatăl moartei : era zdrobit și aci încă a izbucnit în plînset amarnic, cu sughițuri. (Ușierul i-a spus domnului Nisipoiu că tot astfel a plîns și-n anticameră, cînd a văzut pe prevenit...) Cînd s-a mai potolit, bătrînul a cerut grație pentru memoria fiicei lui. Era studentă la doctorat și asistentă ; nu merita deci să se facă atîta vîlvă în jurul un=i rătăciri nesocotite... Bătrînul are și alte fete, alți copii. Renunță la orice pretenții și nu ridică nici o învinovățire...

— Să vorbiți dumneavoastră și cu domnul consilier, îl găsiți peste două ceasuri, răspunse

morocănos domnul Nisipoiu. Dar eu vă spun că e-n zadar. O să iau notă aici că renunțați la despăgubirile civile... liber sunteți s-o faceți... Dar întîmplarea căreia a căzut victimă fiica dumneavoastră e de ordine publică... justiția trebuie să-și urmeze cursul...

Bătrinul își șterse iarăși ochii și asta numai împicdică pe domnul Nisipoiu să-i facă o morală juridică no. 1. Apoi d-aia se înmulțesc păcătoșeniile omenești, pentru că rudele victimelor, în loc să pretindă severa lor sancționare, iartă și se îngrozesc de scandal. Scandalul a izbucnit doară... ce să mai ferești, ce să mai aperi ?... A, dacă e într-adevăr de apărat ceva, aici, apoi aceea nu poate fi memoria moartei și alte lucruri de-ăstea, care se duc odată cu morții ; sunt celelalte fete, care trebuiesc apărate de domnișorii ăștia stricați și criminali : ca fetele celelalte ale dumitale, ale atitor altora, ca în sfîrșit soțiile oamenilor cinstiți... Dar lasă, pentru asta o să aibă nenea Bănică grijă, acum neîntîrziat... O să găsească domnul consilier o anchetă, cum nu a mai pomenit alta de cînd e dumnealui magistrat...

Tatăl Arinei a pornit șovăind, cocoșat, cu capul ascuns între slabii umeri ridicați ; nu s-a uitat spre Mihnea, de teamă plirisul să nu-l podidească iarăși. Și abia s-a lăsat ușa coridorului după dînsul, că glasul aprodului a vibrat în sonor și melodic acord :

— Băiatu Mihnea...

Mihnea s-a ridicat stupid și indiferent. Nici măcar n-a schițat o tresărire de surpriză, cînd dinainte-i s-a înălțat statura enormă a domnului Nisipoiu, întîmpinîndu-l, în vreme ce-și freca mîinile de satisfacție, cu accste tradiționale și voioase cuvinte :

— He, munte cu munte se întîlnește... Și pe urmă, pri-vindu-l cu mult drag : He, va s-zică domnul Băiatu cel frumos, doctorand în drept și călător pe ferestre... Bun... bun, iacă-i bun, iacă-i

foarte, foarte bun... Dar de ce nu te mai uiți la mine, coane Băiatule ? O vezi ? îi arăta el, glumind, fereastra... Pe-a-icea nu se sare... mușcă... hi, hi, hi...

Dar Mihnea ținea necontenit capul în pământ. In mintea lui dăinuia încă, ocupînd tot locul, capul frumos al bătrînului de-adineaori, gîrbovit de durere, ascuns de rușine între slabii umeri ridicați. Unde s-o fi ducînd de-aici bătrînul ? In strada Muzeului, no. 3, unde pe masa cu cărți, cu coduri și cursuri și cu Histoire de la philosophie, de Fouillee, a fost așezată o raclă pentru o prea frumoasă fată.

Domnul Nisipoiu a început întrebările și Mihnea încuviințează totul. E suficient numai să încline din cap. Sau să răspundă scurt : 30 de ani, profesie ? student... tatăl ? negustor de vinuri, mama ? menajeră —, gîndindu-se la altceva. Străduin-du-se să-și înfățișeze, în gînd, tot ce ar putea să se mai întîmple acolo, în strada Muzeului ? Un popă și o slujbă restrînsă, pentru binecuvîntarea drumului ; nu încă cel definitiv, ci numai pînă la Craiova, unde o familie întreagă în doliu o așteaptă la gară... Frați și surori, domnișoare mai mici și cu suflet curat, prietene în costum alb de fecioare ?... e cu putință s-o întîmpine atîta nevinovăție pe-această copilă prihănită... ? fetele vor întoarce capul cu ipocrizie... bătrînul înalt și subțire nu va da acest spectacol, a venit singur, s-o ascundă de apriga curiozitate a orașului, aci, departe, într-un colț de cimitir de mîna doua, ferit pe străzi dosnice, cu drum știut doar de ciocli și de antreprenorii de pompe funebre. Acum cine-o va urma pe Arina, la această ultimă etapă a drumului ei, început printr-o dumbravă de lauri ? Va veni oare Maricica ? Va veni profesorul ei să-i aducă iertarea pentru trădarea nesocotită a celei mai nobile înțelepciuni ? Va veni poate, singur, Traian Stroe... și, Doamne, poate bestia, felina suplă și elegantă din junglă...

— Da, domnule... domnule grefier...

Mihnea simte deodată o slăbiciune prin picioare și trebuie să se razime de ceva ; camera mortuară nu poate fi odaia lui din strada Muzeului, ci largul și lugubrul salon de la morgă. El închide ochii îngroziți la închipuirea rigidității trupului mlădiu de pînă alaltăieri, pe masa de disecție, sub glumele bădărane ale felcerilor și servitorilor.

— Cum da, domnule ? Dumneata nici n-asculți ce spui eu aici... Te-am întrebat... cine-a operat-o... care a fost moașa sau doctorul de care te-ai servit... ?

Mihnea tace.

— A fost moașă sau doctor ?

— Doctor...

— Foarte bine, cum se numește și unde stă ?...

Tăcere.

— Este în interesul dumitale să ne spui... Asta îți va ușura mult situația... Acum ai mărturisit, partea dumitale de vină o știm... Nu înțeleg ce te mai oprește să mergi pînă la capăt cu destăinuirile...

Nici un răspuns...

— A, tinere, dacă-ți închipui că merge așa... Apăi atunci o luăm altfel...

Domnul grefier a apăsat pe butonul de pe masă ; aprodul s-a ivit.

— Adu-mi și sergentul... să veniți amîndoi.

După o jumătate de minut, sergentul a și flancat pe Mihnea pe-o parte, aprodul pe cealaltă :

— Percheziție corporală...

Și cei doi încep scotocirea...

— Ha, ha, îl apostrofă conul Nisipoiu cu amenințătoare clătinări din cap. îl vom afla noi îndată... pe acest bandit... Să vedem ce fel de doctor e dumnealui ?... Cîrpaci, nu doctor... Tot așa cum ești dumneata licențiat... Ha, ha, tinere, doctorand hai ?... Lasă, că avem să te trimitem noi la facultatea care ți se cuvine dumitale...

Agenții au depus pe masă tot ce s-a găsit în buzunare și au ieșit la un semnal al domnului grefier. Și Mihnea contemplă pe domnul Nisipoiu,

în exercițiul funcțiunei, cu simpatie... el nu are elasticitatea felinei din junglă, domnul Nisipoiu, el e ursul greoi și spătos, enorm și puternic... și care vrea necontenit să se urce în două picioare... El regretă nenorocul că n-a izbutit să se apropie decît de marginea înțelepciunei umane... o, dacă soarta ar fi vrut altfel, el s-ar fi ținut zdravăn în lumină, acest suflet frumos...

Iar domnul Nisipoiu contemplă la rîndu-i aceste nimicuri de buzunar, care completează de minune aspectul posesorului : o pudrieră cu oglindă, o pilă de unghii, un pieptăne de ebonit cu prăselele ca la bricege... A examinat cu multă atenție conținutul partefeuille-ului și a deschis chiar și tabacherea, doar i-o țîșni în ochi vreo scrisoare revelatoare...

— Eu mă gîndesc, îi comunică el studentului ridicîndu-și ochii de pe toate aceste lucruri, ce va zice tatăl dumitale, ca-re-mi închipui că e un om cumsecade, de școala unde mioul său fiu iubit va pleca să-și complecteze strălucitele lui studii...

Și-l asigură prietenos, drept încheiere :

— N-avea nici o grijă, asta e școală cu diplomă sigură, fără nici un fel de examen...

A rămas de examinat un jurnal împăturit, găsit în buzunarul de la piept al pardesstis-ului. Domnul grefier îl desface. Titlul îi este : „Cuvîntul studențescDin el cade un tenculeț de cupuri de prin gazete, prinse într-o agrafă. Domnul grefier le cercetează cu atenție ; nimic nu trebuie să-i scape ochiului de instructor. Toate au același titlu : Noii licențiați ai facultății de drept din București — și se vede că au fost scoase din diverse cotidiane. Ochii dumnealui alunecă grăbiți pe liniile mărunte tipărite. Și nu trebuie să caute prea mult, ca să afle ce dorește : chiar sus, la litera B, scrie negru pe alb, și aci, și dincolo, în toate : Băiatu Mih.

Domnul Nisipoiu își lăsă spatele pe speteaza fotoliului :

— Cum, dumneata ești licențiat ? Adineaorea mi-ai spus că ești student...

Dar Mihnea își păstrează atitudinea ce și-a fixat ; nu mai răspunde nimic peste ce și-a îngăduit să răspundă.

Domnul Nisipoiu deschide acum și „Cuvîntul studențesc". Aci lista studenților, cari au luat licența anul trecut, în sesiunea de iarnă, e dată cu amănunte mai ample : numele celor cu bile albe e subliniat în cursive : și un singur nume se găsește aici dominînd totul cu gravitatea aldinelor : Băiatu Mih. (albe cu elogii)...

Fotoliul domnului Nisipoiu s-a îndepărtat un metru de biroul masiv și greoi...

Domnul grefier privi lung la fostul său chiriaș, apoi deodată se ridică și-i arătă un scaun :

— Ia loc, te rog...

Dar Mihnea nu se uită la scaun... se uită la domnul grefier, pe care nu are încă suficient curajul să-l lumineze că și ceea ce poartă în mîna lui e de asemenea o nemernică și o sfruntată escrocherie...

— Va s-zică... licența cu elogii... Va s-zică...

Și domnul Nisipoiu rumegă restul celor ce vrea să mai spună în forul său interior ; mișcarea necurmată a bărbiei moi și atîrnate arăta într-adevăr că domnul Nisipoiu rumega ceva adînc și greoi...

Și deodată izbucnește, cu sinceră și profundă revoltă :

— Bine, domnule, nu e păcat acum de dumneata și de titlul dumitale !? He, he, vezi, nu mă înșelasem eu!... he, he, eu am ochi sigur, domnule... Dar dumneata ești cam fricos... domnule, nu stai să dai piept în discuții... Și acum la fel, domnule... de ce nu vrei să spui pe ăl care te-a îndemnat ?... înțeleg, înțeleg, ești un cavaler dumnea.ta... da, da, trebuie să fie un prieten... poate tot așa de strălucit ca dumneata... dar tot fără practică, întocmai ca dumneata..., he, și el, bietul băiat... te-a luat <Ie minți... lasă, bă, pe mine... înțeleg... înțeleg... ești cam credul dumneata... dar

cavaler... cu toate că sari noaptea pe ferestre...

Domnul Nisipoiu aruncă o căutătură încruntată hîrtiilor pe care însemnase interogatorul...

— Bile albe cu elogii ! rostește el grav și solemn. Și începe să se plimbe furios printre birou și Mihnea, cu pași grei și grăbiți de leu în cușcă. Se oprește apoi în fața lui Mihnea și prinde să-l scuture cu putere de umeri.

— Cum, domnule, ai un titlu așa de strălucit și nu știi să te aperi... cum, domnule, recunoști că dumneata i-ai provocat fetei... cînd era așa de simplu să răspunzi : nu știu, domne, n-am văzut... De unde să știu eu ce-o fi făcut ea, pe-unde-o fi fost... m-am pomenit cu dînsa că-i vine rău... și n-am alergat să vestesc autoritățile... m-am înfricoșat și eu... Cum, domnule, vrei dumneata să te faci avocat?... Hm, elogii... și nu știi să-ți ticlu-iești o apărare... și ea, de asemeni, fată deșteaptă, cu trei licențe și asistentă a unui profesor de la Facultatea de filosofie... hm, acum le înțeleg eu pe toate... ce căuta la dumneata o asemenea fată...

Și domnul Nisipoiu porni iar prin cabinet în cumplita sa plimbare :

— Hm, așa era de simplu... Albe cu elogii...

Se opri brusc între birou și Mihnea și brusc își mută privirile de la unul la celălalt. Apoi apucă hîrtiile de pe masă ; se mai uită o dată la Mihnea, care căscase larg ochii și gura la dînsul.

— Părinții fetei n-au pretenții... fu cuvîntul hotărîtor... La parchet și la poliție, cum reiese din acte, n-ai deschis gujra... Nici un martor, nici o probă.

Și mîinile mari deșirară în două hîrtiile acoperite de scris larg și aplecat, apoi le prefăcu în bucăți și le aruncă în coș...

Și domnul Nisipoiu se așeză iar la birou, solemn și impunător.

— începem interogatoriul din nou... declară dumnealui grav, cu priviri amenințătoare, cu vocea detunătoare, ca un adevărat instructor : Va s-zică,

tinere, declari că deși coabitai cu numita decedată, Arina Velovan, de profesie... etc.. etc... totuși nu știi nimic, de ce va fi făcut și pe unde va fi mers ea în ziua aceea, or în zilele dinainte... Nici nu știai dacă e gravidă... Te-ai pomenit cu ea acasă, zicînd că e bolnavă și culcîndu-se în pat...

Așa declari, tinere ?... Uile-le la mine și bagă bine de seamă ce spui ? Un singur cuvînt greșit și... Ce dracu' de nu știi toate astea, că doar...

Și Mihnea încuviință.

Era întîia oară în cariera lui, cînd domnul Nisipoiu își îndeplinea datoria de servitor al dreptății, cu strîmbătate...

Actele au fost încheiate. Mihnea trebuie să confirme și domnului consilier cele constatate de domnul grefier. Pînă atunci mai sunt și alte anchete de făcut; de aceea domnul Nisipoiu, ne-maiavînd timp de dînsul, îi dădu și acest sfat bătrînesc :

— Elogiile, iată, se dovedește că n-ajung : și practica e bună dc ceva... asta să i-o spuie și prietenului doctor, care de... cu toate elogiile lui... în sfîrșit pentru că părinții fetei vreau să înăbușe scandalul... Practica, domnule... bagă bine de seamă ce-ți grăiește un om care numai de ea a avut parte... fără ea nu se poate, cu toată știința dumitale. . Ți-am mai spus-o eu odată... așa e că ți-am mai spus-o... ?

Se apropie examenele de iunie și-n strada Muzeului, no. 3, transperantele sunt necontenit mai mult de jumătate coborîte. Ferestrele se deschid doar noaptea, eînd e întunerec înăuntru, și stau astfel larg deschise aerului puternic și răcoros pînă în zorii zilei. Apoi, cum năvălește bine lumina, se strîng la loc de parcă ar feri o mare și dumnezeiască taină.

In dimineața asta cu imensă cupolă albastră, sub care se aleargă, în joc nebunatec, insesizabile străluciri de aripi și capete de heruvimi, doi inși, doi tineri : un militar în strai alb și-n lucioase șantiuri și-un civil scund și brun, în comod și

elegant costum de vară, s-au oprit, venind din două locuri opuse, dinaintea celor două ferestre, cu lăsate transpcranle..

— Idrișteanu !

— Bobcscu !

— Bine, mă...

— Bine, mă...

Și după ce-au schimbat primele exclamări de surpriză și de bucurie, după ce-au ciocănit zdravăn în ferestrele închise, s-au luat slrîns pe după șale și-au pornit în parcul public din apropiere, să-și povestească reciproc viața, dc unde pentru fiecare dintr-înșii fusese întreruptă, pentru celălalt.

Iar la fereastra lui Mihnea s-au reîntors să bată din nou. după un ceas, și-apoi încă după un altul, ș-apoi în după-amiaza aceleiași zile, și-apoi încă a doua și a treia zi... Și necontenit, geamurile au răsunat de-a surda de chemările lor.

— Și cu toate astea trebuie să fie aici... a grăit unul din-tr-înșii...

— Și eu cred la fel ! și-a dat cu părerea celălalt.

— Ia stai, măi...

— Ia uită-te, măi...

Și amîndoi, la cîte-o fereastră, au început să se chiorască înăuntru, încercînd să distingă, prin complicata rețea a brise-bise-lor, vreo mișcare, vreun semn de viață în umbra plină dinăuntru, în contrast așa de izbitor cu beția de lumină a nămiezei de vară.

— Mă, e cineva înăuntru... tu vezi ceva ?

— Parcă văd și eu...

— El este...

— Atunci de ce nu vrea să răspundă ?

— Ce-o fi făcînd ?

— O fi cu vreo...

— Bine, dar și azi, și ieri, și alaltăieri... ? Măcar să iasă pîn-afară...

Și-amindouă capetele, acum alăturate, se strînseră și mai aproape de dubla pavăză a ferestrelor înșelătoare.

— A mișcat, nu ?...
— A mișcat...
— Așa e... ?
— A apucat ceva.
— Ce?
Sforțări noi și tăcere.
— O carte... mi se pare... nu ?
— Adevărat... citește...
— Citește...
— Citește...
Și cei doi se priviră consternați. Ce, a înnebunit "> Bătură iară, se opintiră, strigară :
— Lasă, domnule, acum cetitul... Uite Idrișteanu, aici...
Mihnea, n-auzi ?
— Haidea bă, nu mai face pe. ; în locul ferestrei lui Mihnea, s-a deschis alături fereastra domnului Trucinschy, care explică binevoitor distinșilor vizitatori că domnul chiriaș, de cîteva zile, pleacă grăbit, cît se poate de dimineață, și revine noaptea, cît se poate de tîrziu... de nici dumnealui nu-l poate vedea și nu speră să-l vadă, pentru a-i comunica vestea, care, probabil, îi va fi nespus de plăcută, că a fost căutat.
— Parcă nu-l văzurăm noi, bombănește, nemulțumit de lămuriri, Dumitru Bobescu, îndepărtîndu-se cu Idrișteanu, deopotrivă de jignit.
înăuntru, Mihnea, care tocmai pusese pe Girard pe masă și luase în schimb, să se recreeze, Hisloire de la philosophie europeenne de Alfred Weber, ascultă cu inima reținută dialogul de-afară și cu ea ușurată, pașii, ce se îndepărtau pe pavaj...
Urechca pîndca încă îngrijorată, in vreme ce ochii pipăiau, ca pe niște clape, muchiile cărților, de unde luase pe Weber, și care formau, în mijlocul mesei, al treilea idol, înghemuit în sine : Rabier, Jevons, Mill, Bain, Hamilton, Bertrand, Penson, Liard, Negulescu, Ebbinghaus, Milhaud, Reynard, Florian, Hermant et Van der Wuele, Bergson, Rădulescu-Motru. Jacques Maritain, Bcnedetto

Croce.

Pe urmă se întoarse spre portretul Arinei, mărit la dimensiuni de tablou, după o fotografie uitată, și-i zîmbi, arătîndu-l spi e geamuri.

— Bestia suplă... se îndepărtează... se întoarce în junglă...

Doar cîteva clipite — așa cum întîlnise undeva, prin revistele acestea cu titluri filosofice și cu datele cele mai recente, de lîngă căpătîi — dăinui în mintea lui visul unui Mihnea, în pas amețitor pe-un drum pustiu și invadat de mohorite neguri, fu-rișînd priviri, înapoia lui, unde se aprind ochi sau păreri de ochi, care nesimțit, de aproape, îl escortează. Dar cînd urechea-i deslușește lămurit întîiul zdupănit elastic de panteră, piciorul i s-a înfipt temeinic în caldarîmul cetății salvatoare... O, ho, poate să încrucișeze aci, pe străzile netede și bine luminate, pîlcuri triste și dezamăgite dc lumină, pornite în sens invers în căutarea panterei ; copii cu ochi trași și mari, cu frunți visătoare, fețe dragi, mlădii și fragede, ca plantele de dimineață, amețite de-o irezistibilă hipnoză... De ce se întorc oi din această cetate, unde se găsesc atît de frumoase minuni ? Poate pentru că în necurmata și pretimpuria lor zbatere ei nu găsiseră nici un liman nou, nici un tărîm ascuns, nemaicunoscut, frămlntărei lor. Dar el, care e un proaspăt venit, cu forțele in plină virilitate, ncsecătuite de nici o oboseală, își are drumul lui — el sosește chiar din jungla, pe care o cunoaște pe degete, și aci, în cetatea sfînlă, aduce atîta bărbăție, cît să nu rămină, ca toți acești fugari, necontenit dincoace de zidurile grele ale misterioaselor palate...

Zîmbi -și deschise liniștit, după indicatorul de carton la capitolul : Spinoza. Rămăsese la teoria atributelor.

Table of Contents

Zilele și nopțile unui student întârziat

Table of Contents

Zilele și nopțile unui student întârziat 1